

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2023 talousarvioesityksen (HE 154/2022 vp) täydentämisestä

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023 (HE 154/2022 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty muihin erikoisvaliokuntiin lausunnon antamista varten. Mahdollinen lausunto on annettava viimeistään 27.10.2022.

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2023 talousarvioesityksen (HE 154/2022 vp) täydentämisestä (HE 277/2022 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Talousarvioaloitteet

Valiokunta on käsitellyt esityksen/esitysten yhteydessä aloitteet TAA 1-472/2022 vp. Aloiteluettelo on tämän asiakirjan liitteenä.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- lakivaliokunta LaVL 24/2022 vp
- työelämä- ja tasa-arvovaliokunta TyVL 15/2022 vp
- puolustusvaliokunta PuVL 7/2022 vp
- sosiaali- ja terveystaloudelliset StVL 13/2022 vp
- ympäristövaliokunta YmVL 39/2022 vp
- hallintovaliokunta HaVL 28/2022 vp
- liikenne- ja viestintävaliokunta LiVL 31/2022 vp
- maa- ja metsätaloudelliset MmVL 25/2022 vp
- talousvaliokunta TaVL 48/2022 vp
- tulevaisuusvaliokunta TuVL 5/2022 vp
- ulkoasiainvaliokunta UaVL 4/2022 vp
- sivistysvaliokunta SiVL 25/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu asiayhteyden mukaisesti kaikissa valtiovarainvaliokunnan jaostoissa.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Julkisen talouden näkymät

Suomen ja koko maailman taloutta varjostaa Venäjän helmikuussa 2022 aloittama hyökkäyssota Ukrainaan, jonka seurauksena energian hinta kohosi nopeasti ja johti voimakkaaseen inflaatioon. Kuluttajahintojen vuosimuutos oli Suomessa lokakuussa 8,3 prosenttia ja euroalueella 10,7 prosenttia¹. Vaikka inflaation ennustetaan hidastuvan vuonna 2023, se heikentää edelleen kotitalouksien ostovoimaa ja yksityisen kulutuksen kasvunäkymiä.

Talousarvioesityksen pohjana on valtiovarainministeriön syksyn ennuste², jonka mukaan inflaatio on korkeimmillaan kuluvana vuonna ja nousu heikkenee vuonna 2023. Bruttokansantuotteen kasvun arvioidaan olevan 1,7 prosenttia vuonna 2022 ja jäävän 0,5 prosenttiin vuonna 2023. Viimeisimmän IMF:n ennusteen (17.11.2022) mukaan Suomen talouskasvu pysähtyy³ ja maailmantalouden kasvu hidastuu 2,7 prosenttiin (3,2 prosenttia vuonna 2022)⁴. Valtiovarainministeriön ennustetta pidettiin valiokunnan asiantuntijakuulemisissa realistisena ja samansuuntaisena muiden taloudellisia ennusteita tekevien tahojen kanssa, vaikka syksyn aikana keskustelu taantuman mahdollisuudesta on yleistynyt.

Talouden hiipumisesta huolimatta työllisyys on kehittynyt suotuisasti. Työllisiä oli lokakuussa 66 000 enemmän kuin vuotta aiemmin ja työllisyysasteen trendi oli 74,4 prosenttia, joka on 1,6 prosenttia korkeampi kuin edellisenä vuonna. Työttömiä oli puolestaan 2 000 vähemmän kuin vuosi sitten, ja työttömyysasteen trendi oli 6,9 prosenttia eli 0,2 prosenttia matalampi kuin vuotta aiemmin⁵. Työttömyysasteen arvioidaan kuitenkin heikentyneiden talousnäkymien myötä hie-man kohoavan vuonna 2023.

Hallituksen asettaman 75 prosentin työllisyystavoitteen toteutuminen on siten lähellä ja aiemmillä laskentaperusteilla saavutettukin. Sen sijaan talouden tasapainottamiselle asetettuja tavoitteita ei saavuteta erityisesti vaalikauden useiden poikkeuksellisten kriisien vuoksi.

Julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen kohosi korkealle tasolle koronapandemian aikana, eikä se ole palautunut kriisiä edeltäneelle tasolle. Velkasuhteen kasvu kuitenkin taittui hetkellisesti vuonna 2021, mikä aiheutui vahvasta talous- ja työllisyyskehityksestä sekä koronapandemiaan liittyneiden tukitoimien vähenemisestä. Vuodesta 2023 lähtien velkasuhde alkaa kuitenkin kasvaa uudelleen, ja ilman lisätoimenpiteitä sen arvioidaan olevan 76 prosenttia vuonna 2026.

1 Kuluttajahintaindeksi lokakuu 2022. Päivitetty 14.11.2022. Tilastokeskus

2 Taloudellinen katsaus, syksy 2022. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2022:58

3 IMF:n lausunto Suomen taloudesta 17.11.2022

4 World Economic Outlook report October 2022

5 Työvoimatutkimus lokakuu 2022. Tilastokeskus

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp

Perustelut

Valtio on edelleen julkisyhteisöistä alijäämäisin ja velkaisin. Valtion budjettitalouden tasapaino heikkenee vuonna 2023 noin 1 mrd. eurolla verrattuna vuoden 2022 varsinaiseen talousarvioon, ja valtion velan arvioidaan olevan vuoden lopussa 56 prosenttia suhteessa BKT:hen. Kuntien rakenteellisia, väestön ikääntymisestä johtuvia menopaineita helpottaa sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisvastuun siirtyminen kunnilta hyvinvointialueille. Kuntatalous jää silti alijäämäiseksi ja myös hyvinvointialueiden arvioidaan aloittavan toimintansa alijäämäisinä. Työeläkelaitosten ylijäämä asettuu lähivuosina hieman yli prosenttiin ja muiden sosiaaliturvarahastojen rahoitusasema kääntyy lievästi, ylijäämäiseksi työllisyystilanteen kohenemisen vuoksi.

Valiokunta on huolissaan julkisen talouden heikkenemisestä sekä menojen ja tulojen rakenteellisesta epätasapainosta pidemmällä aikavälillä. Väestön ikääntymisen lisäksi julkiseen talouteen kohdistuu myös monia muita paineita, jotka johtuvat esimerkiksi varautumisesta heikentyneeseen turvallisuusympäristöön, ilmastomuutoksesta ja ns. vihreän siirtymän investoinneista sekä julkisen infrastruktuurin uusimis- ja korjaustarpeesta. Valtiovarainministeriö arvioi nykyisillä päätöksillä kestävyysvajeen olevan 3 prosenttia suhteessa BKT:hen eli noin 9 mrd. euroa vuoden 2026 tasolla.

Valiokunta toteaa, että julkisen talouden merkittävimmät riskit liittyvät yleiseen talouskehitykseen. Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja siitä seuranneiden hintapaineiden vaikutukset heijastuvat julkiseen talouteen paitsi yleisen talouskehityksen myös tilanteen vaatiman varautumisen ja kansalaisille osoitettujen kompensatioiden kautta. Yleiseen talouskehitykseen liittyy poikkeuksellisen paljon myös muita riskejä, kuten koronapandemian uudet aallot sekä palkkojen ja korkojen nousun vaikutukset.

Finanssipolitiikan linja

Hallitus on luotsannut Suomen onnistuneesti läpi koronapandemian ja toteuttanut laajoja toimia, joilla on turvattu työpaikkoja ja toimeentuloa sekä helpotettu yritysten taloustilannetta. Päätetyillä väliaikaisilla toimilla on estetty talouden kasvupotentiaalin pitkäkestoinen heikentyminen. Venäjän hyökkäyssota pysäytti kuitenkin talouden elpymisen ja lisäsi jälleen julkisten menojen nousupaineita.

Valiokunta pitää myönteisenä, että hallitus on jatkanut aktiivista ja vastuullista finanssipolitiikkaa. Vuoden 2023 talousarvioesitys sisältää toimia, joilla tuetaan kansalaisten ostovoimaa kuluttajahintojen poikkeuksellisen nopean nousun vuoksi ja varaudutaan turvallisuusympäristön muutokseen.

Hallitus otti käyttöön keväällä 2022 turvallisuuspoliittiseen tilanteeseen liittyvän kehyksen poikkeuslausekkeen, jonka perusteella tilanteeseen välittömästi liittyvät mm. maanpuolustuksen, rajaturvallisuuden, kyberturvallisuuden ja huoltovarmuuden välttämättömät menolisäykset kateetaan kehyksen ulkopuolelta. Poikkeuslausekkeen puitteissa vuoteen 2023 kohdistuu runsaan 2 mrd. euron menolisäykset.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp Perustelut

Hallitus tukee lisäksi kansalaisten ostovoimaa ja kompensoi kohonneita elinkustannuksia määräaikaisten sähkövähennyksen ja sähkötuen avulla sekä sähköenergian arvonlisäveron alentamisella 24 prosentista 10 prosenttiin.

Valiokunta pitää energian hintojen nousun kompensoimista kansalaisille tarpeellisenä. Mahdollisissa jatkotoimenpiteissä on kuitenkin huolehdittava siitä, että tuet kohdentuisivat selkeästi hintojen noususta eniten kärsiville pieni- ja keskituloisille, sekä siitä, että tuet eivät pienennä kannustinta säästää energiaa.

Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että kokonaisveroaste alenee 0,5 prosenttiyksikköä 41,9 prosenttiin vuonna 2023, mikä aiheutuu pääosin haittaverojen kertymän vähenemisestä. Tilanteessa, jossa valtion talous on alijäämäinen, on kuitenkin tärkeää turvata verotulot huolehtimalla veropohjan laajuudesta ja tiiviyydestä. Keskeistä on myös vahvistaa julkisen talouden tulo-pohjaa panostamalla mm. aktiiviseen työllisyyspolitiikkaan sekä edistämällä työurien pidentämistä ja ulkomaisen työvoiman saatavuutta.

Finanssipolitiikan taso. Finanssipolitiikka on vuonna 2023 lievästi elvyttävää. Tätä puoltaa heikoksi jäävä talouskasvu ja negatiivinen tuotantokuilu, jossa tuotanto edelleen alittaa ns. potentiaalisen tuotannon. Myös talousnäköymien epävarmuutta pidetään syynä välttää voimakasta finanssipolitiikan kiristämistä. Finanssipolitiikan tasoon vaikuttavat lisäksi kertaluonteiset lisäpanostukset turvallisuuteen, jotka ovat muista syistä perusteltuja.

Toisaalta valiokunnan asiantuntijakuulemisessa tuotiin esiin, että julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyyteen liittyvät ongelmat, tämänhetkinen suhdannetilanne, korkea työllisyys sekä suuri avointen työpaikkojen määrä puoltaisivat tiukempaa finanssipolitiikkaa. BKT:n supistumista ei myöskään välttämättä pidetty vahvana perusteluna kokonaiskysyntää lisäävälle elvytykselle, koska tuotannon supistuminen johtuu kielteisestä tarjontashokista (energian tarjonnan heikkenemisestä).

Valiokunta pitää hallituksen finanssipoliittista linjaa perusteltuna vallitsevassa tilanteessa, mutta korostaa samalla, että jatkossa on aiempaakin tärkeämpää seurata työllisyyden ja työttömyyden kehitystä aktiivisesti sekä säilyttää mahdollisuus muuttaa finanssipolitiikan viritystä lyhyelläkin aikavälillä.

Valtiontalouden kehys ja vakauttamisohjelma. Vaalikaudella on perustelluista syistä poikettu useampaan kertaan hallitusohjelmassa sovitusta menokehyksestä. Valiokunta katsoo kuitenkin valtiovarainministeriön julkisen talouden ohjauksen kehittämistä pohtineen työryhmän⁶ tavoin, että valtionhallinnon vaalikaudeksi asetettavien menokehysten tulee edelleen olla keskeinen osa hallituksen finanssipoliittista päätöksentekoa.

Kehysjärjestelmän kokonaisuutta on kuitenkin syytä kehittää siten, että järjestelmä olisi nykyistä ymmärrettävämpi, hallittavampi ja mahdollistaisi vahvemman poliittisen sitoutumisen. Tarpeen on harkita mm. pidemmän aikavälin velkakestävyuden ottamista talouspolitiikan lähtökohdaksi,

⁶ Julkisen talouden ohjauksen kehittäminen. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2022:71

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp

Perustelut

tulosäännön käyttöön ottamisen hyötyjä ja ongelmia sekä poikkeusmekanismin ja sen kriteerien uudistamista vastaamaan paremmin erilaisiin poikkeustilanteisiin.

Valiokunta painottaa, että kehysjärjestelmä on tärkeä työkalu julkisen talouden tasapainottamisessa. Julkisen talouden velkaantumiskehitys on pysäytettävä ja velkakestävyys on vahvistettava, koska velkasuhteen kasvu ja kohoavat korkomenot merkitsevät pienentyntä finanssipolitiikan liikkumavaraa ja heikentyneitä mahdollisuuksia vastata uuteen taantumaan. Seuraavan hallituksen ohjelmaan tulisi näin ollen sisältyä uskottava, monivuotinen julkisen sektorin vakauttamisohjelma. Julkista taloutta on vahvistettava monipuolisin toimin mahdollisimman hyvään tietopohjaan nojautuen.

Talouuskasvun edistäminen

Kestävän kasvun kannalta on tärkeää, että Suomen T&K-rahoituksen pitkäjänteisyys ja ennakoitavuus paranevat ja että rahoitus saadaan kasvu-uralle. Tämä parantaisi tuottavuutta, kilpailukykyä sekä edelleen pitkän aikavälin taloukasvua ja hyvinvointiyhteiskunnan rahoitus pohjaa. Hallitusohjelman tavoitteena on nostaa T&K-investointien BKT-osuus eli TKI-intensiteetti 4 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä, mutta talousarvioesityksen mukainen rahoitus ei ole vielä riittävä tämän tavoitteen saavuttamiseksi vuoteen 2030 mennessä. Vaikka T&K-rahoitusta on kevään 2022 kehyspäätöksen mukaisesti lisätty, määräaikaisten lisäysten poistuessa kokonaismääräraha alenee vuonna 2023 noin 110 milj. eurolla kuluvaan vuoteen verrattuna.

Onkin tärkeää, että vuonna 2023 astuu voimaan laki valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024—2030, joka velvoittaa lisäämään valtion T&K-toiminnan määrärahoja ja valtuuksia vuosittain siten, että niiden määrä on 1,2 prosenttia BKT:sta vuonna 2030. Näin valtion T&K-rahoituksen arvioidaan kasvavan 1,8 mrd. eurolla vuoteen 2023 verrattuna ja olevan yhteensä 4,2 mrd. euroa vuonna 2030 (VaVM 34/2022 vp— HE 211/2022 vp). Lisäksi vuodesta 2023 alkaen verotuksessa otetaan käyttöön tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennys T&K-investointien tukemiseksi (VaVM 35/2022 vp — LA 69/2022 vp).

TKI-tavoitteiden saavuttaminen edellyttää myös osaamisen määrällistä ja laadullista vahvistamista. On siksi välttämätöntä muun muassa vahvistaa perustutkimusta, lisätä korkeakoulujen aloituspaikkoja sekä huolehtia tutkimusympäristöjen korkeasta tasosta ja niiden kansainvälisestä houkuttelevuudesta. On niin ikään tärkeää saada osaavaa työvoimaa ulkomailta ja parantaa kansainvälisen rekrytoinnin ja maahanmuuton toimivuutta.

Talouden kestävän kasvun, yritysten toimintaedellytysten ja julkisten palveluiden turvaamiseksi tarvitaan myös monipuolisia toimia, joilla parannetaan osaavan työvoiman saatavuutta ja vähennetään työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmaa. Työvoimapula koskee erityisesti hoitoalaa, mutta monilla muillakin aloilla on pulaa osaavista työntekijöistä. Työvoimapula heikentää talouden tuottavuutta ja investointeja ja on jo monin paikoin kasvun este. Lisäksi se voi joillakin aloilla johtaa muita aloja huomattavasti korkeampaan palkkatasoon, mitä kehitystä kiihtyvä inflaatio edelleen voimistaa.

Valiokunta nostaa tässä yhteydessä esille myös toimenpiteet, joilla vähennetään työkyvyttömyyttä. Erityisesti on lisättävä mielenterveyspalveluiden riittävää ja oikea-aikaista saatavuutta, sillä

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp Perustelut

mielenterveyden häiriöt aiheuttavat eniten työkyvyttömyyttä. Lisäksi ne aiheuttavat merkittäviä kustannuksia yhteiskunnalle. OECD:n vuonna 2018 julkaisemien tietojen mukaan pelkästään mielenterveyden häiriöistä aiheutuvat suorat ja epäsuorat kustannukset ovat Suomessa vuositasolla noin 11 mrd. euroa⁷.

Talouden kasvun vahvistamiseksi tarvitaan myös toimia, jotka edistävät kansalaisten hyvinvointia. Esimerkiksi kulttuurilla ja taiteella on myönteisiä vaikutuksia terveyteen ja hyvinvointiin, minkä lisäksi niillä on huomattavia työllistäviä sekä talouden kasvua edistäviä vaikutuksia.

Lapsiperheköyhyys, lapsibudjetointi

Suomi on asettanut tavoitteekseen vähentää vuoteen 2030 mennessä köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien määrää 100 000 henkilöllä, joista kolmasosan, eli käytännössä hieman yli 33 000 henkilöä, tulisi olla lapsia⁸. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää eri hallinnonaloilla useita yhtäaikaista ja pitkäjänteisiä toimenpiteitä sekä panostuksia mm. palveluihin ja sosiaaliturvaan. Talousarvioesityksen seurantaindikaattoreiden mukaan (s. 697) pienituloisia alle 18-vuotiaita oli 9 prosenttia vuosina 2020 ja 2021, mutta vuonna 2022 määrän arvioidaan kasvavan 10 prosenttiin ja edelleen 10,5 prosenttiin vuonna 2023. Lisäksi arvioidaan, että lapsiperhepalveluita riittävästi saaneiden perheiden määrä lisääntyy.

Lapsiperheköyhyyden vähentäminen on tärkeää, sillä lapsiperheköyhyydellä on monia pitkän aikavälin vaikutuksia; lapsuudessa koetut toimeentulovaikeudet ennustavat mm. vaikeuksia koulunkäynnissä, suurempia talousvaikeuksia aikuisuudessa ja suurempaa sairaustaakkaa. Saadun selvityksen mukaan merkittävä osa pienituloisista lapsista on juuri pienituloisuusrajan alapuolella, jolloin pienillä muutoksilla olisi mahdollista nostaa merkittävä osa pienituloisista lapsista pienituloisuusrajan yläpuolelle.

Lapsiperheköyhyyden vähentämisen ja sen seurannan kannalta on tärkeää kehittää kansalliset seurantaindikaattorit, jotka kuvaavat kattavasti lasten hyvinvointia sekä politiikkaohjelmien vaikuttavuutta.

Myös lapsibudjetointi on keskeinen väline lapsiperheköyhyyden vähentämisessä ja tehtyjen toimien onnistumisen seurannassa, sillä sen tavoitteena on parantaa lasten, nuorten ja perheiden palveluiden vaikuttavuutta, parantaa resurssien kohdentamista sekä edistää lasten oikeuksien toteutumista.

Valtion talousarvioesitykseen sisältyy nyt toista kertaa lapsibudjetointiosio, jossa kootaan yhteen talousarvion lapsiin kohdistuvat menot ja määrärahat, ja nämä myös eritellään aihealueittain kohdennettuina (s. Y 72). Esityksen mukaan lapsi-ikäryhmään suoraan kohdistuvat määrärahat ovat ensi vuonna 10,4 mrd. euroa (ml. hyvinvointialueiden noin 3,7 mrd. euron rahoitus).

Valiokunta pitää hyvänä ja perusteltuna, että talousarvioesitys sisältää useita vuotta 2023 koskevia toimenpiteitä, joilla tuetaan lapsiperheiden ostovoimaa kuluttajahintojen poikkeuksellisen

⁷ Health at a glance: Europe 2018

⁸ Toimintasuunnitelma köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi vuoteen 2030 mennessä; STM 15/2022

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp

Perustelut

nopean nousun vuoksi. Näitä ovat mm. työttömyysturvan lapsikorotuksen korotus sekä toimeentulotuen alle 18-vuotiaiden lasten perusosan korotus, opintorahan huoltajakorotuksen sekä lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen korotus. Mikäli kuluttajahintojen nouseminen jatkuu edelleen nopeana, on jatkossa tarpeen arvioida mahdollisen lisätuen tarvetta.

Hyväksyessään hyvinvointialueiden perustamista ym. koskevan lainsäädännön eduskunta edellytti, että hallitus kehittää lapsibudjetointia ja lapsivaikutusten arviointia siten, että ne voidaan ottaa käyttöön hyvinvointialueilla vuosittaisessa talousarviossa mahdollisimman pian hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyttyä (EV 111/2021 vp — HE 241/2020 vp, lausuma 13). Jotta lapsibudjetointi saadaan eduskunnan kannanoton mukaisesti hyvinvointialueilla käyttöön mahdollisimman pian, valiokunta osoittaa rahoitusta lapsibudjetoinnin pilotoinnin käynnistämiseen hyvinvointialueilla (mom. 33.60.01).

Sukupuolittietoinen budjetointi

Sanna Marinin hallitus on sitoutunut vahvasti sukupuolittietoiseen budjetointiin, minkä lisäksi hallitus on sitoutunut sukupuolittietoiseen budjetointiin tasa-arvo-ohjelmassaan. Tämä antaa hyvän pohjan sukupuolittietoisen budjetoinnin kehittämiseksi.

Valtiovarainministeriön talousarvioehdotusten laadintamääräys vuodelta 2020 edellyttää, että sukupuolivaikutuksia koskevassa tarkastelussa tulee kiinnittää huomiota sukupuolten välisen tasa-arvon yhteiskunnallisiin vaikuttavuustavoitteisiin hallinnonalalla ja niihin hallinnonalan menoihin, joilla voi olla vaikutusta tasa-arvon toteutumiseen.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ministeriöiden tasa-arvokirjaukset ovat selvästi vahvistuneet, ja kaikki ministeriöt ovat sisällyttäneet vuoden 2023 talousarvioesityksen pääluokkaperustelujen yleisosaan erikseen otsikoidun kappaleen, jossa on tarkasteltu sukupuolten tasa-arvoa suhteessa määrärahojen jakautumiseen hallinnonalalla. Lisäksi tasa-arvo on useilla ministeriöillä läpileikkaava teema talousarvioesityksessä ja sukupuolinäkökulmasta merkittävät toimet ja prosessit tunnistetaan aiempaa paremmin.

Valiokunta katsoo, että sukupuolittietoista budjetointia on kuitenkin edelleen kehitettävä. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on nostettu esille mm. sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen, mikä auttaisi talousarvion sitomista hallinnonalan tasa-arvotavoitteisiin. Seuranta helpottaisi myös valtiovarainministeriön laatima ministeriöiden tasa-arvokirjauksia koskeva yhteenvetotarkastelu. Se tuottaisi tietoa koko talousarviosta tasa-arvonäkökulmasta ja helpottaisi ministeriöiden kirjausten seuraamista.

Valtion ehdolliset vastuut

Voimassa olevat valtiota rasittavat valtiontakaukset ja -takuut olivat yli 66 mrd. euroa 30.6.2022. Koronapandemian ja Venäjän aloittaman hyökkäyssodan seurauksena valtion vastuut ovat kasvaneet, koska mm. valtion omistamia yrityksiä on jouduttu tukemaan ja pääomittamaan (mm. Finnair ja Finavia). Lisäksi koronapandemian aikana sitouduttiin uusiin vastuisiin yritystoiminnan tukemiseksi ja myös Ukrainan tukeminen lisää ehdollisia vastuuta. Vastuita ovat niin ikään kasvattaneet koronavirusepidemian vuoksi myönnetty valtiontakaukset ja -takuut Euroopan ko-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp

Perustelut

mission varainhankinnalle (kuten työttömyysriskien lieventämisen tilapäiselle SURE-tukivälille) sekä Euroopan investointipankille (EU Covid-19 -takuurahasto). Sen sijaan Euroopan rahoitusvakausvälineen aiheuttamat toissijaiset vastuut ovat hieman alentuneet vuodesta 2019 (7 mrd. eurosta 6,8 mrd. euroon).

Takauksien ja korkotukien tai muiden ehdollisten vastuiden määrän kasvuun vaikuttaa osaltaan se, että toimet ovat helpompia toteuttaa, koska ne eivät aiheuta menoja myönnettäessä. Esimerkiksi Finnvera on kuitenkin joutunut jo tekemään vientitakauksistaan merkittäviä tappiovarauksia, lähes 1,5 mrd. euron edestä. Toistaiseksi nämä varaukset eivät ole kuitenkaan realisoituneet.

Valiokunta painottaa, että ehdollisiin vastuisiin liittyvä riski tappioista on selvästi kasvanut talouskehityksen heikentyessä ja vastuut lisäävät julkisen talouden alttiutta kriiseille. Ehdollisiin vastuisiin sisältyviä riskejä, odotettuja tappioita ja tuottoja tulisi siten arvioida ja huomioida julkisen talouden ohjauksessa nykyistä järjestelmällisemmin.

Valtiovarainvaliokunnan tekemät muutokset

Valtiovarainvaliokunta on lisännyt talousarvion menoja 50 milj. eurolla, joka kohdistetaan mm. liikenneväylien korjausvelan vähentämiseen, osaamiseen, ulkoilun ja luonnossa liikkumisen edistämiseen, kulttuuriin sekä kansalaisjärjestöjen toimintaan. Lisäksi valiokunta on poistanut eduskunnassa vielä käsiteltävänä olevien talousarvioesitykseen liittyvien lakiehdotusten (13 kappaletta) budjettivaikutukset, jotka ovat yhteensä 49,1 milj. euroa.

Tasapaino ja valtionvelka

Valtion talousarvioesitys vuodelle 2023 on noin 81,3 mrd. euroa, joka on noin 16,4 mrd. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Talousarvion kasvu aiheutuu erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta, jonka seurauksena valtion budjettitalouden menojen taso nousee koko vuoden tasolla noin 14 mrd. eurolla. Venäjän hyökkäyssodan vuoksi päätetyt toimet lisäävät valtion menoja runsaalla 2 mrd. eurolla vuonna 2023.

Valtion budjettitalouden tuloiksi ilman nettolainanottoa arvioidaan noin 73,1 mrd. euroa vuonna 2023. Tulot ilman lainanottoa kasvavat noin 15,1 mrd. euroa (26 prosenttia). Myös tästä muutoksesta suurin osa aiheutuu sote-uudistuksesta, jonka yhteydessä valtiolle siirtyy merkittävä määrä ansiotulo- sekä yhteisöveroja. Ilman sote-uudistusta verotulojen kasvu olisi noin 5 prosenttia, mitä selittää mm. myönteinen työllisyyskehitys.

Valtion talousarvioesitys on noin 8,3 mrd. euroa alijäämäinen, mikä katetaan ottamalla lisää velkaa. Vuoden 2023 lopussa talousarvion mukaisen valtionvelan (ml. rahastotalouden velka) arvioidaan olevan noin 156 mrd. euroa, mikä on 56 prosenttia suhteessa BKT:hen. Valtionvelan korkomenoiksi arvioidaan noin 1,5 mrd. euroa, mikä on noin 1 mrd. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Nopea kasvu aiheutuu lähinnä kohonneesta kansainvälisestä korkotasost, ja osin myös korkosuojauksesta, jolla hillitään tulevien vuosien korkopaineita, ja osin myös korkosuojauksesta, jolla hillitään tulevien vuosien korkopaineita.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 24

ULKOMINISTERIÖN HALLINNONALA

Ulkoministeriön hallinnonalalle esitetään yhteensä 1,3 mrd. euroa, joka on noin 9,7 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahoista osoitetaan pääosa kansainväliseen kehitysyhteistyöhön (65 prosenttia) ja ulkoasiainhallintoon (21 prosenttia).

Toimintamenoihin sisältyvät tuloja hallinnonalalla arvioidaan olevan 13,5 milj. euroa (momentti 12.24.99), jotka kertyvät mm. viisumien käsittelymaksuista, kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen ja maksuosuuksien sekä kehitysavun palautuksista. Etenkin viisumien käsittelymaksutulojen ennakoidaan vähenevän, mikä aiheutuu lähinnä EU:n ja Venäjän välisen viisumien myöntämisestä helpottavan sopimuksen soveltamisen keskeyttämisestä ja Suomen kansallisista rajapäätöksistä.

01. Ulkoasiainhallinto

01. Ulkoasiainhallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Ulkoasiainhallinnon toimintamenoihin esitetään noin 258,5 milj. euroa, joka on noin 3,9 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Vähennys aiheutuu lähinnä hallituksen kertaluonteisten tulevaisuusinvestointien päättymisestä ja RRF-rahoituksen pienentymisestä.

Määrärahasta suurin osa (147 milj. euroa) esitetään edustustojen toimintaan, joilla on keskeinen merkitys Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimeenpanossa. Edustustoverkkoa on viime vuosina laajennettu ja vahvistettu hallitusohjelman mukaisesti. Vuonna 2023 edustustoverkko muodostuu 93 toimipisteestä, mukaan lukien syyskuussa 2022 avatut uudet edustustot Islamabadiin (Pakistan) ja Mumbaiin (Intia).

Valiokunta jakaa ulkoasiainvaliokunnan (UaVL 4/2022 vp) esiin nostaman huolen pienten edustustojen toiminnan haavoittuvaisuudesta etenkin covid-19-pandemian myötä ja korostaa, että tehtyjen laajennusten jälkeen on kiinnitettävä erityistä huomiota edustustojen henkilöresurssien riittävyyteen sekä olemassa olevan verkon vahvistamiseen. Muutoinkin verkoston kehittämistä ja ylläpitämistä tulee tehdä pitkäjänteisesti, ennakoiden sekä laaja-alaista kokonaisharkintaa käyttäen ottaen huomioon sekä edustustarpeiden lisääntymisen että vähenemisen.

Tietoturva ja turvallisuus. Tieto- ja kyberturvallisuuden kehittämistarpeet ovat hallinnonalalla jatkuvaluonteisia, ja niihin liittyvät uhkatekijät ovat kasvaneet. Valtionhallinnon keskitetyt tietojärjestelmät ovat osoittautuneet heikosti toimiviksi globaalisti hajautuneessa ulkoasiainhallinnon

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 24

toimintaympäristössä, mikä aiheutuu lähinnä tietoliikenneyhteyksien kapasiteetin ja luotettavuuden vaihtelusta alueittain ja maittain. Tästä syystä ulkoministeriössä arvioidaan tarvetta palveluiden siirtämiseen takaisin ministeriön suoraan ohjaukseen ja hallintaan. Valiokunta korostaa turvallisuudesta tiedon välityksestä kuten myös edustustojen henkilökunnan turvallisuudesta huolehtimista riittävin resurssein.

Nato-jäsenyyden kustannukset. Talousarvioesitykseen sisältyy Naton tarkkailijajäsenyyden ja täysjäsenyyden hakemisprosessin aiheuttamat välttämättömät ja varmuudella tiedossa olevat kustannukset, joita ei voida kattaa olemassa olevien määrärahojen puitteissa. Nato-jäsenyys ja sen valmistelu ovat kiinteä osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, joten niillä on suuri vaikutus ulkoministeriön hallinnonalalle.

Pääluokkaan esitetään yhteensä noin 10 milj. euron lisäyksiä, jotka koostuvat Suomen mak-suosuudesta Naton siviilibudjettiin, kymmenestä lisätehtävästä edustustoverkkoon tarkkailijajäsenyyden ajaksi sekä Suomen Nato-edustuston tilakustannuksista (momentti 24.01.74). Valiokunta pitää esitettyjä määrärahoja perusteltuina ja toteaa, että niitä tullaan tarkentamaan vuoden 2023 aikana. Valiokunta käsittelee Nato-jäsenyyden kustannuksia myös puolustusministeriön pääluokassa.

Kiinteistöjen ylläpitokustannukset. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kiinteistökustannukset ovat merkittävä osa edustustojen kokonaismenoista. On siksi erittäin tärkeää, että jatkossa selvitetään entistäkin tarkemmin kiinteistöjen kehittämismahdollisuuksia yhdessä muiden EU-maiden ja EU:n ulkosuhdehallinnon kanssa. Lisäksi valiokunta korostaa, että myös kiinteistöjen perusparannushankkeilla (momentti 24.01.74) voidaan alentaa kohteiden käyttö- ja ylläpitokustannuksia, esimerkiksi tuottamalla sähköä aurinkopaneeleiden avulla.

Vienninedistäminen. Viennin ja investointien edistäminen on erittäin tärkeää Suomen kaltaisen pienen ja vientivetoisen talouden näkökulmasta. Valtion Team Finland -vientiverkoston (ulko- sekä työ- ja elinkeinoministeriö, Business Finland, Finnvera) toimintaa onkin kehitetty voimakkaasti viime vuosina. Rahoitusta esitetään jatkettavan mm. digitaalisen Virtual Finland -palvelualustan työstämiseen digitaalisten viranomaispalveluiden yhdistämiseksi. Myös yritysten yhteisen vientitarjonnan rakentamista on tehty systemaattisesti etenkin energian ja kiertotalouden sektoreilla. Tästä hyvänä esimerkkinä toimii akkuekosysteemi, joka on vientiponnisteluiden lisäksi herättänyt ulkomaisten investojien mielenkiintoa Suomeen.

Valiokunta pitää vienninedistämisen riittävää resursointia tärkeänä, mutta toteaa samalla, että toimintaan liittyy edelleen ongelmia, jotka on ratkaistava. Etenkin toimijoiden välistä yhteistyötä pitää kehittää, jotta se olisi saumatonta ja tiivistä, sekä parantaa toimintojen koordinointia. Huomiota on kiinnitettävä jatkossa entistä enemmän myös yritysten kasvuongelmiin ja yritysten omiin mahdollisuuksiin jalkautua konkreettiseen vientityöhön. Kustannusten minimoimiseksi on lisäksi tärkeää hyödyntää pohjoismaista ja eurooppalaista yhteistyötä sekä parhaiden käytäntöjen vaihtamista.

Valiokunta yhtyy lisäksi asiantuntijakuulemisissa esitettyyn kritiikkiin siitä, että Team Finland -verkoston noin 1 700—1 800 työntekijästä toimii ulkomailla vain noin 300 henkilöä. Business Finlandilla ei ole vieläkaan ulkomailla samaa henkilöstömäärää kuin sen edeltäjällä Finprolla.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 24

TKI-toiminta. Ulkoministeriön hallinnonalalla tutkimukseen liittyvää toimintaa rahoitetaan vuonna 2022 noin 11 milj. eurolla. Tietopohjaista päätöksentekoa tukevaa soveltavaa tutkimusta rahoitetaan ministeriön toimintamenoista ja ulkopoliitiikkaan liittyvää poikkihallinnollista tutkimusta tuotetaan valtioneuvoston TEAS (tutkimus, ennakointi, arviointi, selvitys) -instrumentin kautta. Lisäksi ulkoministeriö tekee tiivistä yhteistyötä mm. Ulkopoliittisen instituutin kanssa. Valiokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että rahoitus on riittävä myös vuonna 2023.

Muuta. Valiokunta pitää perusteltuna, että vientivalvonnan ja pakotteiden hoidon resursseja lisätään, jotta voidaan vastata liike-elämän tarpeisiin. Tärkeää on myös, että edustustojen hoitamien maahantuloprosessien nopeuttamista jatketaan osana hallituksen toimia osaavan työvoiman saatavuuden varmistamiseksi.

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 12,5 milj. euroa, joka mahdollistaa noin 3—5 perusparannushankkeen toteuttamisen ja vaihtelevan määrän välttämättömiä teknisiä korjaushankkeita. Määrärahakehitys on sidottu kiinteistöjen tasearvoon (5 prosenttia tasearvosta). Lisäksi määrärahaan sisältyy Suomen Nato-erityisedustuston tilakustannuksia.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kiinteistöjen kunnosta huolehditaan oikea-aikaisesti, jotta edustustojen toimintamahdollisuudet säilyvät eikä valtion omaisuus rapistu. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan covid-19-pandemia on hidastanut merkittävästi ulkomailla sijaitsevien kiinteistöjen korjauksia ja korjausvelka on kasvanut. Kohdekohtaisiin kustannus- ja aikatauluarvioihin liittyy lisäksi tavanomaista enemmän epävarmuustekijöitä, mikä aiheutuu rakennuskustannusten poikkeuksellisen nopeasta noususta sekä talotekniikan komponentti- ja työvoimapulasta.

10. Kriisinhallinta

66. Rauhanvälitys (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 1,9 milj. euroa, joka on 2,5 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa, ja lisäksi määräraha esitetään muutettavaksi kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Vähennys aiheutuu hallitusohjelman mukaisen kertaluonteisten rahoituksen päättymisestä. Ulkoministeriön rauhanvälityskeskus koordinoi rauhanvälityksen kokonaisrahoitusta, johon kuuluu myös kehitysyhteistyöhön sisältyviä määrärahoja (2,65 milj. euroa).

Valiokunta pitää tärkeänä rauhanvälityksen rahoituksen jatkuvuuden turvaamista toiminnan pitkäjänteisen kehittämisen mahdollistamiseksi. Rauhanvälitys on ollut jo vuosia Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeinen painopiste, ja vallitsevassa maailmanpoliittisessa tilanteessa sen merkitys korostuu entisestään. Tärkeää on myös vahvistaa naisten roolia rauhanprosesseissa tasavertaisuuden ja naisten ja tyttöjen oikeuksien kohdatessa monissa maissa voimistuvaa vastarintaa. Valiokunta korostaa niin ikään järjestöjen roolia rauhanvälitystyössä ja niiden rahoituspohjan vahvistamista.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 24

Saadun selvityksen mukaisesti valiokunta pitää lisäksi tarpeellisenä harkita rauhanvälitykseen käytettävien määrärahojen yhdistämistä yhdelle momentille, mikä vastaisi myös syyskuussa 2022 valmistuneen rauhanvälityksen vaikuttavuusarvioinnin suositusta rahoituskokonaisuuden selkeyttämisestä. Samalla tulee arvioida momentin muuttamista edelleen kolmevuotiseksi siirtomäärärahaksi.

Valiokunta lisää momentille 650 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 2 500 000 euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 154/2022 vp)

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

Maailma on poikkeuksellisessa tilanteessa useiden limittyvien kriisien vuoksi, joita Venäjän hyökkäys Ukrainaan edelleen syvensi. Akuutteja maailmanlaajuisia kriisejä ovat erityisesti energia-, ruoka-, ilmasto- ja koulutuskriisi. Myös koronakriisi vaikeuttaa edelleen ihmisten elämää useissa maissa. Yksinomaan koronan vaikutuksesta maailmassa on menetetty arviolta vuosikymmenen aikana saavutettu kehitys, noin 120 miljoonaa ihmistä on taantunut äärimmäiseen köyhyyteen ja 114 miljoonaa työpaikkaa on menetetty, köyhimmissä maissa on entistä vähemmän verotuloja, investointeja ja kaupankäyntiä. Kriisit ovat nostaneet myös pakolaisten määrän historiallisen korkealle, 90 miljoonaan ihmiseen.

Suomen julkisen kehitysyhteistyön arvioidaan olevan kokonaisuudessaan 1,2 mrd. euroa, mikä vastaa 0,42 prosentin osuutta bruttokansantulosta. Osuus on noussut tällä hallituskaudella merkittävästi, vaikka vuoden 2023 talousarvioesityksessä se on kääntynyt laskuun. Määrärahojen aleneminen johtuu valiokunnan saaman selvityksen mukaan lähinnä Suomelle määrätyn maksuisuuden vähenemisestä yli 100 milj. eurolla EU:n NDICI-instrumentille.

Kansainväliset sitoumukset. Valiokunta toteaa, että Suomi jää yhä kauemmas hallituksen asettaman kehitysrahoituksen nostamisesta YK:n tavoitteen mukaiseen 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta. Myös tavoitteesta 0,2 prosenttia vähiten kehittyneille ja hauraille maille (LDC-maat) ollaan etääntymässä, kun osuus putoaa 0,16 prosenttiin 0,18 prosentista. Valiokunta pitää ulkoasiainvaliokunnan (UaVL 4/2022 vp) tavoin perusteltuna uskottavien askelmerkkien laatimista asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Valiokunta on tyytyväinen siihen, että Suomen rahoitus sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi on kasvanut viime vuosina ja ulkoministeriö viimeistelee tiekarttaa EU-linjauksen mukaisen tavoitteen saavuttamiseksi. Uusista hankkeista 85 prosentissa tulisi edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa. Vuonna 2021, joka on viimeisin koko vuoden tieto, tämä sisältyi pää- tai osatavoitteena 76 prosenttiin uusista hankkeista.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 24

Rahoitusta on lisätty niin ikään YK:n ilmastopopimuksen mukaisiin ilmastotoimiin. Suomen rahoitettavaan rahoitusosuuteen arvioidaan käytettävän vuonna 2023 noin 232 milj. euroa, mikä on toistaiseksi selvästi suurin vuosittainen taso.

Suomen painopisteet. Suomen kansainvälisen kehitysyhteistyön päämääränä on äärimmäisen köyhyyden poistaminen, eriarvoisuuden vähentäminen sekä ihmisoikeuksien toteutuminen. Kehitysyhteistyömme perustuu kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030 ja Pariisin ilmastopopimuksen toimeenpanoon.

Valiokunta pitää Suomen kehitysyhteistyön painopistealueita — koulutus ja toimiva yhteiskunta, naisten ja tyttöjen oikeuksien ja aseman vahvistaminen (huomioiden myös seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeudet), kehitysmaiden talous ja työpaikat sekä ilmastonmuutoksen torjunta ja luonnonvarat — edelleen vallitsevassa tilanteessa hyvinä. Niiden kautta voidaan edistää vakautta ja hyvinvointia, mikä vähentää myös hallitsematonta muuttoliikettä. Valiokunta pitää niin ikään tärkeänä luonnon monimuotoisuuden suojeluun kohdennettujen kehitysyhteistyövarojen kasvattamista.

Rahoituksen läpinäkyvyys. Valiokunta korostaa edelleen, että kehitysyhteistyörahoituksen avoimuus ja läpinäkyvyys parantavat kehitysyhteistyön tuloksellisuutta, vähentävät riskejä väärinkäytöksiin ja korruptioon sekä vahvistavat tilivelvollisuutta ja omistajuutta kohdemaissa. Ne lisäävät myös rahoituksen yleistä hyväksyttävyyttä. Valiokunta on tyytyväinen siihen, että ulkoministeriö on avannut valiokunnalle vuoden 2023 kehitysyhteistyön rahoitusta aiempia vuosia tarkemmin. Ulkoministeriö on myös lanseerannut OpenAid.fi-sivuston, jonne on koottu kattavat tiedot Suomen kehitysyhteistyövarojen käytöstä.

Yhteistoiminta. Valiokunta pitää edelleen tärkeänä Suomen aktiivista roolia EU:n kehitysyhteistyössä. Suurin keino edistää rahoituksen tuloksellisuutta on osallistua ohjelmien suunnitteluun ja toimeenpanoon maatasolla. Tärkeää on myös vaikuttaa EU:n maatason toimintaan suurlähetysten ja EU-koordinaattoreiden kautta.

Valiokunta nostaa esiin myös pohjoismaisen yhteistoiminnan ja sen edelleen kehittämisen. Pohjoismaiden kehitysrahaston (NDF) pääoman korotukseksi on sovittu vuosina 2021—2025 yhteensä 350 milj. euroa, josta Suomen osuus on noin 58 milj. euroa. Samalla tulosten raportointia ja seurantaa on kehitetty aiempaa tarkemmaksi.

Valiokunta painottaa niin ikään edelleen suomalaisen lisäarvon kasvattamista kaikessa kehitysyhteistyön rahoituksessa, mukaan lukien laina- ja sijoitusmuotoisessa kehitysyhteistyössä. Yhteistyö on siten tärkeää myös suomalaisten toimijoiden ja yritysten välillä.

66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 713 milj. euroa ja 397 milj. euron sitoumusvaltuuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2023 jälkeen. Määrärahan käyttöä ja budjetointia seurataan edellä mainittujen painopistealueiden mukaisesti.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 24

Monenkeskisen yhteistyön rahoituksesta suurin osa kohdistetaan YK-järjestöille (noin 115 milj. euroa). Valiokunta pitää hyvänä, että ulkoministeriö suhtautuu YK:n projektipalvelutoimisto UNOPS:n paljastuneeseen väärinkäytösepäilyyn vakavasti ja on keskeyttänyt maksatukset välittömästi epäilyjen tultua tietoon. Lisäksi ulkoministeriö on teettänyt kesällä 2022 ulkopuoliset arviot YK:n kehitysjärjestöjen (UNDP, UNEP, UNFPA, UNICEF ja UN Women) riskienhallinnasta ja sisäisen tarkastuksen toiminnasta. Jatkossa YK-tuissa pystytään havaintojen perusteella toimimaan tehokkaammin.

Kansalaisjärjestöjen rahoitus. Valiokunta pitää myönteisenä, että kokonaistason alentumisesta huolimatta kansalaisjärjestöjen rahoitus pysyy ennallaan noin 88 milj. eurossa vuonna 2023. Suomalaisilla kansalaisjärjestöillä on tärkeä merkitys kehitysyhteistyön toimeenpanijana. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa esitettiin, että Suomi sitoutuisi käyttämään 15 prosenttia momentin rahoituksesta kansalaisjärjestöjen työn tukemiseen, koska epätietoisuus rahoituksen jatkuvuudesta heikentää toiminnan pitkäjänteistä suunnittelua ja tekee toteutuksesta poukkoilevaa. Esiin tuotiin myös se, että järjestöt saavuttavat kaikkein heikoimmassa asemassa olevat ihmiset ruohonjuuritasolla, mihin muiden toimijoiden apu ei yllä. Järjestöjen avun katsotaan lisäksi usein vahvistavan kohdemaiden omia kansalaisyhteiskuntia ja tukevan demokratiakehitystä.

Koulutus. Valiokunta on tyytyväinen, että kuluneella hallituskaudella on systemaattisesti vahvistettu koulutusta kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun painopisteenä ja sen rahoitusosuus on noussut. Painopisteen merkitys on kasvanut, kun koronapandemia ja humanitaariset kriisit ovat heikentäneet koulutukseen pääsyä ja yhdenvertaisten koulutusmahdollisuuksien toteutumista.

Suomi tukee mm. isoja kansainvälisiä koulutusrahastoja (kuten Global Partnership for Education ja Education Cannot Wait), ja Suomen tuki koulutukselle jatkuu myös kumppanimaiden maaohjelmissa. Yhä useammassa Suomen yhteistyömaassa tukea on sopeutettu konflikti- ja kriisitilanteisiin (esimerkiksi Afganistanissa, Ukrainassa, Etiopiassa ja Syyriassa). Suomen suurimman humanitaarisen avun tukikanavan UNHCR:n (yhteensä noin 20 milj. euroa) avustustoiminnan piiriin kuuluu noin 10 miljoonaa kouluikäistä pakolaista. Lisäksi tukea kanavoituu yleistukena (7 milj. euroa/vuosi) koulutukseen pakolaisleireillä. Humanitaarisen avun varoin on oleellista tukea myös suomalaisten kansalaisjärjestöjen hankkeita koulutussektorilla.

Muuta. Valiokunta pitää myönteisenä, että humanitaarisen avun tarpeen kasvuun on reagoitu ja sen kokonaismäärää on nostettu 92 milj. euroon (85 milj. euroa vuoden 2022 talousarviossa). Samoin tärkeää on, että Suomi tukee Ukrainaa myös kehitysyhteistyövaroista 30 milj. eurolla.

Valiokunta nostaa lisäksi esiin kehitysyhteistyörahoituksen kaivostoiminnan ympäristövaikutusten pienentämisen ja pitää tärkeänä, että Suomen UNEP:lle myöntämässä määrärahassa huomioidaan YK:n ympäristöhuippukokouksen (UNEA) päätöslauselmissa (maaliskuu 2022) asetetut tavoitteet. Geologian tutkimuskeskuksella on hyvä valmius ottaa vetovastuuta päätöslauselman toimeenpanosta, mikä vahvistaisi YK-järjestön ja suomalaisen tutkimuslaitoksen yhteistyötä näiden ongelmien ratkaisemiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukka 24

67. Demokratia- ja oikeusvaltiotuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään noin 3 milj. euroa. Määrärahaa käytetään valtionavustusten maksamiseen ulkoministeriön toimialaan liittyville demokratia- ja oikeusvaltiokehitystä edistäville toimijoille. Momentin selvitysosan mukaan määrarahasta on tarkoitus myöntää valtionavustusta Demo Finlandille, joka on moniarvoista demokratiakehitystä edistävä eduskuntapuolueiden yhteistyöjärjestö, ja Helsingin yliopiston yhteyteen perustetulle Oikeusvaltiokeskukselle. Myös valiokunta pitää tärkeänä, että avustuksia myönnettäessä kiinnitetään huomiota edellä mainittuihin järjestöihin.

Valiokunta lisää momentille 100 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 3 060 000 euroa.

(2.—5. kappale kuten HE 154/2022 vp)

88. Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) pääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 10 milj. euroa kehityksen ulkopuolista määrärahaa uusien osakkeiden merkitsemiseen. Vuonna 2021 Finnfund (valtion omistama kehitysrahoittaja) teki 241 milj. euron edestä sijoituspäätöksiä, joilla luotiin 83 000 perinteistä ja yli 2 200 digitalisaatiosektorin työpaikkaa, tuotettiin ruokaa yli 520 000 ihmisen päivittäisen kaloritarpeen tyydyttämiseksi ja puhdastampaa energiaa 6 300 GW, josta lähes puolet tuulienergialla. Lisäksi myönnettiin mm. 5,7 miljoonaa kappaletta mikro- ja yrityslainoja, joista 75 prosenttia osoitettiin naisille.

Valiokunta pitää Finnfundin pääomittamista edelleen perusteltuna, vaikka pääosa Finnfundin valtionrahoituksesta on ollut viime vuosina korollista lainaa (momentti 24.30.89). Valtion pääomituksen tuella Finnfund pystyy ohjaamaan yksityistä pääomaa kehittyviin maihin, esimerkiksi laskemalla liikkeelle yksityisiä joukkovelkakirjoja ja tarjoamalla suomalaisille sijoittajille kansasisiöitösmahdollisuuksia hankkeissaan. Toimintaa toteutetaan ulkoministeriön ohjauksessa.

89. Laina- ja investointimuotoinen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään noin 130 milj. euroa, joka vastaa vuoden 2022 tasoa. Määrärahaa saa käyttää finanssisijoituksiin ja lainoihin osana Suomen kehitysyhteistyötä. Määrärahaa on tarkoitus käyttää kohteisiin, jotka kansantalouden tilinpidossa eivät lisää valtiontalouden alijäämää ja joilla on palaumaodote. Finanssisijoituksia hallinnoi ulkoministeriö, ja päätökset tehdään Suomen kehityspolitiikan ja kehityspoliittisten investointisuunnitelmien mukaisesti ottaen huomioon kansainväliset sopimukset, joiden edistämiseen Suomi on sitoutunut.

Valiokunta pitää määrärahaa merkittävänä ja korostaa, että yksityisten sijoitusten mukaan saaminen kehitysyhteistyön rahoitukseen on tärkeää. Tähän mennessä momentin määrarahalla tehtyjen sijoitusten arvioidaan vivuttaneen käyttöön yli 1,7 mrd. euroa muuta rahoitusta. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta on tyytyväinen siihen, että uudet kestävyysraportointivaatimukset ja kestävä kehityksen mukaiset standardit tulevat yhtenäistämään yritysten toiminnasta

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 24

saatavilla olevaa tietoa ja parantamaan sen laatua mm. tietojen varmennusvaatimuksen myötä. Kestävän rahoituksen kriteerejä kehitetään sekä EU:ssa että globaalisti. Myös kestävä kehitys tukevien pienten ja keskisuurten yritysten kasvua ja työpaikkojen luonnin mahdollistavaa lainarahoitusta erityisesti vähiten kehittyneissä maissa tulisi kasvattaa, missä voidaan käyttää eri instrumentteja (esimerkiksi FCA Investments rahaston luototus).

90. Ulkoministeriön hallinnonalan muut menot

50. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)

Momentille esitetään 1,64 milj. euroa. Valiokunta pitää määrärahaa edelleen tärkeänä ja korostaa, että sen avulla järjestöt voivat edistää mm. konfliktinehkäisyä, kriisinhallintaa, rauhanvälitystä ja ihmisoikeuksia. Valtionavustuksista järjestetään erilliset hakukierrokset. Avustuksia myönnettäessä on tärkeää kiinnittää huomiota seuraaviin järjestöihin: Crisis Management Initiative (CMI), YK-liitto, Artists at Risk ja Historioitsijat ilman rajoja Suomessa ry. Lisäksi valiokunta suosittelee selvitettäväksi valtion mahdollisuudet osallistua CMI:n pääomittamiseen.

Valiokunta lisää momentille 600 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 2 241 000 euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 154/2022 vp)

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Oikeusministeriön hallinnonalalle ehdotetaan yhteensä noin 1,09 mrd. euron määrärahaa. Kun vuosittain vaihtelevia vaalimenoja ei oteta huomioon, määräraha on runsaat 45 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa.

Oikeusministeriön määrärahatilanne on ollut useita vuosia varsin tiukka, ja onkin myönteistä, että talousarvioesitykseen sisältyy useita määrärahalisäyksiä. Esitys sisältää mm. 12 milj. euron lisäyksen oikeudenhoidon turvaamiseen ja 3 milj. euron lisäyksen hallinto-oikeuksien ympäristö-, maankäyttö- ja rakennusaikojen käsittelyaikojen lyhentämiseen. Uutta pysyvää määrärahaa kohdennetaan mm. seksuaalirikoslainsäädännön uudistukseen noin 1,9 milj. euroa ja lapsiin kohdistuvien rikosten kiireelliseen käsittelyyn 564 000 euroa. Mainittujen uudistusten täysimääräinen toimeenpano ja lisärahoitus kohdistuvat vasta vuodelle 2024. Myönteistä on myös se, että aiempien päätösten mukaisesti ensi vuonna on käytettävissä syyteharkinnan ja oikeudenkäyntien käsittelyaikojen lyhentämiseen 4 milj. euroa ja vankilaturvallisuuden parantamiseen 2 milj. euroa. Talousarvioesitystä täydentävässä esityksessä hallinnonalan määrärahoja korotetaan vielä 15,4 milj. euroa, jolla katetaan mm. kustannusten noususta aiheutuvia menoja.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukko 25

Talousarvioesitys ei kuitenkaan korjaa oikeudenhoidon perusrahoituksen puutteita, joihin eduskunta on useita kertoja kiinnittänyt huomiota. Oikeudenhoidon perusrahoitus on ollut tehtäviin nähden jo pitkään liian niukkaa, mikä on aiheuttanut mm. käsittelyaikojen ja oikeusprosessien pitenemistä, henkilöstön uupumista ja alan houkuttelevuuden heikkenemistä. Myöskään sähköiset työvälineet eivät ole toistaiseksi tuottaneet niiltä odotettua tehokkuuden ja tuottavuuden lisäystä. Pitkät käsittelyajat heikentävät kansalaisten oikeusturvaa ja luottamusta oikeusjärjestelmän toimintaan ja toimivuuteen.

Onkin tärkeää, että hallitus on nyt laatinut eduskunnan edellyttämän selonteon, joka on annettu eduskunnalle 17.11.2022 (VNS 13/2022 vp). Selonteossa käsitellään laajasti oikeudenhoidon toimintaedellytyksiä ja otetaan kantaa oikeudenhoidon toiminnan rahoitusvajeeseen ja sitä korjaaviin toimenpiteisiin. Sen mukaan vuoteen 2030 yltävässä tarkastelussa oikeudenhoito edellyttää lähes 1 200 henkilötyövuoden lisäystä, minkä lisäksi tarvitaan mm. eri prosesseja ja niiden sääntelyn kehittämistä sekä asioiden käsittelyn keventämistä. Oikeudenhoidon toimintaedellytysten turvaamiseksi ja oikeudenhoidon tavoitteisiin pääsemiseksi tarvitaan selonteon mukaan keskipitkällä aikavälillä keskimäärin 90 milj. euron pysyvä vuosittainen lisärahoitus.

Valiokunta pitää tärkeänä, että seuraavassa hallitusohjelmassa ja julkisen talouden suunnitelmassa turvataan oikeudenhoidon toimintaedellytykset ja pitkäjänteiset ratkaisut, joilla varmistetaan oikeudenhoidon kestävä rahoitus. On myös tärkeää, että rahoitus kohdistuu tasapainoisesti oikeudenhoidon ketjun eri toimijoille, jotta rahoituksella saadaan mahdollisimman hyvä kokonaisvaikutavuus.

01. Ministeriö ja hallinto

03. Oikeusministeriön yhteydessä toimivien viranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentin määräraha on 13,2 milj. euroa, josta osoitetaan n. 9,9 milj. euroa oikeusministeriön hallinnonalalla toimivien kuuden itsenäisen ja riippumattoman valtuutetun toimintamenoihin.

Ensi vuodelle valtuutetuille osoitettavaksi ehdotettavat määrärahat ovat yhteensä noin 1,2 milj. euroa enemmän kuin kuluvan vuoden varsinaisessa talousarviossa. Oikeusministeriö katsoo, että valtuutettujen resursointi vuodelle 2023 on riittävästi turvattu.

Valiokunta kiinnittää huomiota valtuutettujen tehtävien lisääntymiseen ja pitää tärkeänä, että valtuutettujen resursseista huolehditaan oikea-aikaisesti työmääriä vastaavasti. Valiokunta viittaa myös työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan talousarviolausuntoon (TyVL 15/2022 vp), jossa on kiinnitetty huomiota yhdenvertaisuusvaltuutetun ja tasa-arvovaltuutetun kasvaneisiin resurssitarpeisiin.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu toimii myös kansallisena ihmiskaupparaportoijana. Valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä huomiota ihmiskaupan uhrien auttamiseen ja pitää tärkeänä, että hyvinvointialueille rakennetaan toimivat menettelyt uhrien tunnistamiseksi ja avun pariin ohjaamiseksi. Alueelliselle kehittämistyölle on suuri tarve, sillä saadun selvityksen mukaan eri puolilla maa-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 25

ta on toisistaan merkittävästi poikkeavia käytäntöjä ihmiskaupan uhrin palvelutarpeen arvioinnissa ja käytössä olevassa palveluvalikoimassa.

50. Avustukset (kiinteä määräraha)

Valiokunta lisää momentille 1 200 000 euroa, josta osoitetaan

- 150 000 euroa Ihmisoikeusliitto ry:n toimintaan
- 350 000 euroa rauhantyön järjestöjen toimintaan
- 100 000 euroa Naisten Linjan toimintaan
- 300 000 euroa Pakolaisneuvonta ry:n toimintaan
- 300 000 euroa ihmiskaupan uhrien auttamiseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 13 843 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

(1. ja 2. kohta kuten HE 154/2022 vp)

3) avustuksiin Pakolaisneuvonta ry:lle (Uusi)

(4.—8. kohta kuten 3.—7. kohta HE 154/2022 vp)

Käyttösuunnitelma (1 000 euroa)

Avustukset rikosten uhrien tukipalveluja tuottaville yhteisöille (enintään)	5 825
Avustukset saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen (enintään)	4 473
Muut avustukset ja avustushankkeiden vaikutuksen arviointi (enintään)	3 545
Yhteensä	13 843

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

Tuomioistuinviraston selvityksen mukaan tuomioistuinlaitoksen perusrahoituksen taso on huolestuttava, eikä se mahdollista riittäviä, pysyviä henkilöstöresursseja tuomioistuimille. Henkilöstön riittämättömyyden vuoksi vireillä olevia asioita on paljon, ruuhkia ei ole saatu purettua, ja myös yli vuoden vireillä olleiden asioiden määrä on kasvanut. Henkilöstöllä ei ole myöskään riittävästi aikaa osallistua lakisääteiseen koulutukseen. Tuomioistuinviraston arvion mukaan talousarvioletus ei vastaa rahoitustarpeisiin, minkä arvioidaan johtavan käsittelyaikojen pitenemiseen entisestään.

Myös henkilökunnan jaksaminen on huonontunut. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Tuomariliiton loppuvuodesta 2021 tekemän kyselyn tulokset osoittavat, että tuomareiden, esittelijöiden ja käräjänotaareiden työmäärä on kasvanut entisestään ja että he ovat vakavasti kuormittuneita. Puolet vastaajista koki stressioireita tai työuupumusta aina tai usein. Vastaajista kaksi kolmasosaa piti työmäärää liian suurena. Uusi ilmiö on se, että tuomarin uraa ei koeta enää hou-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 25

kuttelevana mm. suuren työmäärän vuoksi, ja alan vaihtoa harkitsevien tai jo vaihtaneiden määrä oli yllättävän suuri.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että tuomioistuinten resurssitarpeet arvioidaan oikeudenhoidon selonteon pohjalta ja että erityisesti tuomioistuinten perusrahoitusta vahvistetaan. Riittävä perusrahoitus antaa mahdollisuuden lisätä pysyvää henkilöstöä, mikä puolestaan edistää mm. toiminnan laatua, alan houkuttelevuutta ja vähentää myös jatkuvasta rekrytoinnista aiheutuvaa työtaakkaa. Määräaikaisten tuomareiden ja esittelijöiden suuren määrän on myös arvioitu vaarantavan tuomioistuinten rakenteellista riippumattomuutta.

20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta

01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentin määräraha on 109,2 milj. euroa, joka on runsaat 2 milj. euroa kuluva vuoden varsinaista talousarviota enemmän. Määrärahaa on korotettu mm. oikeudenhoidon turvaamiseksi (801 000 euroa) sekä lainsäädännön uudistamisesta aiheutuvien menojen kattamiseksi.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Ulosottolaitoksen rahoitusvaje nousee vuonna 2023 noin 5 milj. euroon, mutta siirtyvien määrärahojen vuoksi toiminnan ei arvioida vaarantuvan ensi vuonna. Pidemmällä tarkastelulla siirtyvät määrärahat vähenevät nopeasti, koska kehyspäättöksen mukaan ulosottoimen rahoitus vähenee kehyskauden aikana noin 4 milj. eurolla. Tämä merkitsisi noin 120 henkilötyövuoden vähentämistä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että Ulosottolaitoksen resurssitarpeet arvioidaan uudelleen seuraavassa kehyspäättöksessä. Ulosottolaitoksessa on toteutettu mittava rakenneuudistus, jonka yhteydessä on vähennetty jo noin 200 henkilötyövuotta. Vaikka esim. tietojärjestelmien kehittämisellä saatetaan saavuttaa vielä lisäsäästöjä, henkilöstövähennysten jatkaminen lisää henkilöstön kuormitusta ja se voi myös heikentää valtion fiskaalisia tavoitteita. Oikeudenhoidon selonteossa on arvioitu, että Ulosottolaitoksen kehysrahoitusta tulee korottaa 6,5 milj. eurolla. Tämä mahdollistaisi hallitun henkilöstösuunnittelun ja kohdennettujen vähennysten toteuttamisen pidemmällä ajalla järkevästi automaatiota ja muita kehittyviä teknologioita hyödyntävien ratkaisujen myötä.

30. Syyttäjät

01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentin määräraha on 57,1 milj. euroa, joka on n. 2 milj. euroa kuluva vuoden varsinaista talousarviota enemmän. Lisäykset perustuvat suurimmalta osin lainsäädäntömuutoksiin ja palkkausten tarkistuksiin. Oikeudenhoidon turvaamiseen osoitetusta 12 milj. euron lisäyksestä Syyttäjälaitokselle osoitetaan 334 000 euroa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Syyttäjälaitoksen rahoitustilanne on tiukka. Asiamäärät sekä myös työn keskimääräinen vaikeus ja vaativuus ovat lisääntyneet, mutta henkilöstön

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 25

määrä ei ole noussut samassa suhteessa. Tämä on lisännyt vireillä olevien asioiden määrää, minkä lisäksi etenkin vaativien asioiden käsittelyajat ovat pidentyneet, kuten myös yli vuoden syyteharkinnassa olevien asioiden määrä. Myös Syyttäjälaitoksen ICT-menot ovat kasvaneet voimakkaasti, minkä lisäksi haasteita liittyy tietojärjestelmähankkeiden onnistumiseen ja järjestelmien käytettävyyteen. Saadun selvityksen mukaan vuotuinen budjettirahoitus ei riitä menojen kattamiseen, ja erotus katetaan siirtyvillä määrärahoilla.

Saadun selvityksen mukaan pääosa syyttäjistä kokee uupumusta. Lakivaliokunnan lausunnon mukaan (LaVL 24/2022 vp) Suomen Syyttäjähdistyksen kesällä 2022 toteuttamassa kyselyssä työuupumusta ja stressioireita koki 79 prosenttia vastanneista. Lisäksi 87 prosenttia vastanneista ilmoitti, ettei normaali työaika riitä töiden tekemiseen, 84 prosenttia ilmoitti työskennelleensä sairaana ja 80 prosenttia kompensoivansa koulutukseen osallistumisen tekemällä töitä vapaa-ajalla.

Valtiovarainvaliokunta kiinnittää huomiota myös osaavan henkilöstön saatavuuteen ja pysyvyyteen liittyviin ongelmiin ja pitää tärkeänä, että Syyttäjälaitoksen perusrahoitusta ja henkilöstöä vahvistetaan siten, että virasto pystyy huolehtimaan tehtävistään asianmukaisesti.

40. Rangaistusten täytäntöönpano

01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentin määräraha on 245,4 milj. euroa, joka on 11,7 milj. euroa kuluvan vuoden varsinaista talousarviota enemmän. Määrärahan korotus aiheutuu mm. oikeudenhoidon turvaamiseen liittyvistä lisäyksistä (2,4 milj. euroa), Pohjois-Suomen uusiin vankiloihin liittyvistä menoista (6,6 milj. euroa) sekä kustannustason noususta.

Saadun selvityksen mukaan määrärahat antavat hyvät lähtökohdat toiminnan nykyisen tason ylläpitämiseksi, mutta se ei vastaa Rikosseuraamuslaitokselle asetettuja tavoitteita eikä rikosseuraamusasiakkaiden tarpeita. Henkilöstön määrä on riittämätön toiminnan laajuuteen, käytössä olevaan laitoserakenteeseen sekä täytäntöönpanon vaikuttavuustavoitteisiin nähden. Myös Euroopan neuvoston kidutuksen vastainen komitea ja eduskunnan apulaisoikeusasiamies ovat kiinnittäneet huomiota Rikosseuraamuslaitoksen liian pieneen henkilöstömäärään. Henkilöstön määrää tulisi lisätä merkittävästi, jotta vankilahenkilökunnan yksintyöskentelyä kyettäisiin vähentämään ja vangeille kyettäisiin järjestämään rikoksettomiaan elämäntapaan valmentavaa ja tukevaa toimintaa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että valvontahenkilökunnan koulutusta lisätään ja että vankiloiden henkilöresursseja vahvistetaan niin, että ne pystyvät huolehtimaan sekä turvallisuudesta että järjestämään toimintaa, joka edistää vapautuvien vankien sopeutumista yhteiskuntaan ja vähentää rikosten uusimista.

Valiokunta on tyytyväinen, että hallitus antoi talousarvioesitystä täydentävän esityksen yhteydessä myös esityksen (HE 272/2022 vp), jossa vankien tupakointi kiellettäisiin vankiloiden sisätiloissa, mutta vangeille ja tutkintavangeille varattaisiin mahdollisuus tupakoida ulkotiloissa.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 26

Asiaa käsiteltiin jo vuonna 2020 annetun hallituksen esityksen pohjalta (HE 165/2020 vp), mutta perustuslakivaliokunnan mukaan (PeVL 40/2020 vp) vankien tupakointia ei voida kieltää kokonaan suljetuissa vankiloissa. Asian käsittely keskeytettiin ja uudistuksen toimeenpanoon esitetyt määrärahat poistettiin talousarviosta. Nyt uudistuksen toimeenpanoon esitetään ensi vuodelle noin 1,5 milj. euroa, joka sisältyy talousarvioesitystä täydentävään hallituksen esitykseen.

Pääluokka 26

SISÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

Sisäministeriön pääluokkaan esitetään määrärahoja yhteensä 2,5 mrd. euroa, joka on 906 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Hallinnonalan rahoitus jakaantuu poliisitoimen (ml. Supo, 40 prosenttia), maahanmuuton (23 prosenttia), Rajavartiolaitoksen (22 prosenttia), hallinnon (11 prosenttia) sekä pelastustoimen ja Häätäkeskuslaitoksen (4 prosenttia) määrärahoihin.

Valiokunta pitää esitystä merkittävänä panostuksena sisäiseen turvallisuuteen. Pääosa lisäyksistä linjattiin vuoden 2022 kehyspäätöksessä aiheutuen Suomen turvallisuusympäristön nopeasta muutoksesta Venäjän hyökättyä Ukraina. Sisäministeriön antaman lausunnon mukaan hallinnonalalle osoitettu rahoitus riittäisi vuonna 2023. Merkittävimmät menopaineet kohdistuvat kuitenkin jo lähivuosina poliisitoimeen ja pelastustoimeen.

Toimitilat. Hallinnonalan vuokratkustannukset olivat noin 109 milj. euroa ja muut toimitilakustannukset 21 milj. euroa vuonna 2021. Toimitiloissa on lisäksi korjausvelkaa, jonka helpottamiseksi hallinnonalalla on käynnissä useita peruskorjaus- ja uudistushankkeita. Sisäisiä synergioita pyritään löytämään mm. yhteisen toimitilastrategian toimeenpanosuunnitelman kautta, ja kiinteistöjen ylläpitokulujen alentamiseksi hallinnonala osallistuu Senaatti-konsernin aloittamaan energiansäästöohjelmaan.

ICT-menot. Hallinnonalan ICT-menot olivat noin 139 milj. euroa vuonna 2021. Vuodelle 2023 kohdistuu noin 19 milj. euron nousupaine. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ilman lisärahoitusta välttämätön kehitystyö voi johtaa muihin rahoitusvajaisiin. Saadun selvityksen mukaan ICT-toimintaan haetaan kokonaisvaltaisia ratkaisuja, joissa esimerkiksi raskaita ICT-järjestelmiä korvattaisiin kevyemmillä ja joustavammilla ratkaisuilla.

TKI-rahoitus. Sisäministeriön kehittämisrahoituksella on käynnissä TKI-toimenpiteitä ja hankkeita liittyen mm. biometriikkaan, valeuutisiin ja disinformaatioon sekä lasten seksuaalisen hyväksikäytön ennaltaehkäisyyn. Lisäksi seurataan muiden tahojen käynnistämiä TKI-toimenpiteitä, joihin hallinnonala mahdollisuuksien mukaan osallistuu. Valiokunta pitää hallinnonalan TKI-panostuksia välttämättöminä ja hyvänä, että niissä hyödynnetään aktiivisesti myös EU-rahoitusta, kuten Horisontti Euroopan puiteohjelmarahoitusta.

Rahoituksen kestävä taso. Valiokunta toteaa, että hallinnonalalle esitetyt lisäykset ovat edelleen suurelta osin määräaikaista, joten ne eivät ratkaise pitkäaikaista rahoitusvajetta. Valiokunta on useassa yhteydessä pitänyt välttämättömänä huolehtia sisäisen turvallisuuden viranomaisten pit-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 26

käaikaisesta rahoituksesta, jolla varmistetaan strategisen suunnittelun ja voimavarojen mahdollisimman tehokas käyttö. Kestävä rahoitustaso on siten tärkeää ottaa huomioon vuosien 2024—2027 kehystä valmisteltaessa. Samanaikaisesti tulee kuitenkin edelleen jatkaa aktiivisesti kaikkien sisäisen turvallisuuden toimijoiden toiminnan kehittämistä kustannusten säästämiseksi.

01. Hallinto

50. Eräät avustukset (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta pitää hyvänä, että hallitus täydensi esitystään ja lisäsi Suomen Lentopelastusseuralle 200 000 euroa lentotähystystoiminnan turvaamiseen. Valiokunta täydentää momentin päätösoosan vastaamaan esitystä ja laajentaa käyttötarkoituksen koskemaan myös valvontalentotoimintaa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

(1. kappale kuten HE 277/2022 vp)

Määrärahaa saa käyttää avustusten myöntämiseen *valvontalento- ja meripelastustoimintaan sekä poliisin todistajansuojeluohjelmaan* sisältyvän sopeutumisavustuksen maksamiseen.

10. Poliisitoimi

01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 863 milj. euroa, mikä on lähes 57 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Esitys sisältää aiemmin tehtynä päätöksenä vajaa 8 milj. euron lisäyksen hallitusohjelman mukaisen poliisien määrän saavuttamiseen. Poliisin toiminnan tason ylläpitämiseksi ehdotetaan kevään kehyspäätöksen mukaisen 9 milj. euron ohella 25,2 milj. euron korotusta, joka kohdistetaan ICT-suorituskykyyn sekä poliisin henkilötyövuositavoitteen säilyttämiseen. Lisäksi hallitus täydensi esitystään 8,6 milj. eurolla osoittaen lisärahoitusta mm. valmiuteen ja varautumiseen sekä lainsäädäntömuutosten aiheuttamiin lisätarpeisiin.

Vuonna 2023 tavoitteena on ylläpitää hallitusohjelman mukainen 7 500 poliisia. Kuluvana vuonna poliisien henkilötyövuosiennuste on 7 545 ja arvio muun henkilökunnan määrästä 2 418.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esitetyt lisäykset korjaavat poliisin taloudellista tilannetta vuonna 2023, mutta ne eivät poista niukkuutta. Poliisihallituksen mukaan esityksestä puuttuu edelleen ICT- ja toimitilamenoja, mutta esitys pohjautuu siihen, että vuonna 2023 kaikki muu paitsi henkilöstökulut joustavat.

Budjetoinnin kehittäminen

Helmikuussa 2022 valmistui sisäministeriön ja valtiovarainministeriön teettämä selvitys poliisin määrärahojen käytöstä ja siihen liittyvistä tekijöistä. Selvityksessä esitettiin kehittämis ehdotuk-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 26

sia, joiden johdosta on käynnistetty toimet poliisin toimialan vakauttamiseksi ja poliisin toimintaedellytysten parantamiseksi.

Budjetoinnin kehittämiseksi esitettiin mm. rahoituksen nelijaon nostamista vahvemmin esiin poliisin toimintamenoissa. Myös valtiovarainvaliokunta nosti asian esiin vuoden 2022 budjettimietinnössään. Vuoden 2023 talousarvioesityksessä määrärahan käyttö jaetaan euromääräisesti henkilöstökuluihin, ICT- ja toimitilakustannuksiin sekä muihin menoihin. Momentin päätösosaan muutosta ei kuitenkaan ole tehty, eli määrärahoja ei ole sitovasti kohdistettu tarkemman jaottelun mukaisesti. Saadun selvityksen mukaan tämä jäykistäisi liikaa poliisin johtamista.

Pidemmän aikavälin budjetointia pyritään parantamaan kesäkuussa 2022 perustetun yhteistyöryhmän avustuksella. Sisäministeriön, valtiovarainministeriön ja Poliisihallituksen edustajista koostuvan ryhmän tehtävänä on mm. käsitellä poliisin pitkän aikavälin kustannustason kehittymistä ja määrärahatason riittävyyttä koskevia arvioita ja suunnitelmia sekä pitkän aikavälin henkilöstön, ICT:n, toimitilojen ja muiden hankintojen kehittämissuunnitelmia ja tiekarttoja. Lisäksi sisäministeriö ja Poliisihallitus ovat käynnistäneet yhteistyössä poliisin hallintorakenneselvityksen, jonka on tarkoitus valmistua vuonna 2023. Toimilla tavoitellaan poliisin toimialan ja toimintaedellytysten vakauttamista.

Valiokunta pitää toimenpiteitä oikeansuuntaisina ja läpinäkyvyyttä parantavina. Niillä voidaan edistää toimijoiden välistä tiedonkulkua ja yhteisen näkemyksen saavuttamista todellisesta kustannustasosta. Yleinen tahtotila on ollut jo pitkään, että poliisin rahoitus olisi riittävällä tasolla. Näin ollen on tärkeää, että keskustelu poliisitoimen määrärahojen riittävyydestä saadaan hallintaan eikä niukkuutta kohdisteta poliisien määrään. Myös työntekijöiden taholta on nostettu esiin toive henkilöstön minimitaso vakiinnuttamisesta ja henkilöstöresurssien rahoituksen pysyvyydestä, millä olisi osaltaan työhyvinvointia parantava vaikutus. Valiokunta painottaa, että rahoitus tulee saada pitkäjänteisesti kestäväksi tasolle, jotta mahdollistetaan myös toiminnan strateginen suunnittelu ja edistetään samalla tuottavuuden suunnitelmallista parantamista.

Poliisin suorituskyvyn turvaaminen

Valiokunta korostaa, että poliisilla on suuri vastuu sisäisen turvallisuuden ylläpitämisessä ja se on ensivasteen sisäisen turvallisuuden viranomainen sekä normaalitilanteessa että esimerkiksi vihamielisessä hybridi- ja kybervaikuttamisessa. Poliisi luo siten osaltaan turvallisuutta muuttuvassa toimintaympäristössä.

Poliisin mahdollisuus turvata kansalaisia ja yhteiskuntajärjestystä sekä yleinen luottamus poliisiin tulee säilyttää koko maassa, ml. harva-alueet. Merkittävää vaikutusta tähän on poliisin kyvylä reagoida äkillisiin vakaviin tilanteisiin, joka on suoraan verrannollinen kentällä olevien poliisien määrään. Keskeistä on huolehtia myös poliisien työhyvinvoinnista sekä poliisikoulutuksen vetovoimaisuudesta, jotta pisterajat ylittäviä hakijoita on riittävästi tulevaisuudessakin.

Valiokunta katsoo, että vallitsevassa tilanteessa poliisilla tulee olla riittävä suorituskyky ja resurssit vastata myös hybridi-, informaatio- ja kyberrikollisuuden kasvuun. Esimerkiksi avointen lähteiden seuranta on tärkeässä roolissa mm. tilannekuvan muodostamisessa, ilmiöseurannassa sekä rikosten ja tapahtumien ennalta ehkäisemisessä. Lisäksi valiokunta muistuttaa siitä, että kaluston

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 26

ja suojavaarusteiden hankintojen aikajänteet voivat olla pitkiä, joten niihin on varauduttava budjetissa hyvissä ajoin.

Lainsäädännöllä vaikuttavuutta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan muuttuneisiin ja kasvaviin haasteisiin vastaaminen ei ole poliisille pelkästään resurssikysymys, vaan monelta osin on kyse lainsäädännöstä ja tämän hetken toimintalinjauksista. Tämä koskee esimerkiksi laajojen tutkintakokonaisuuksien läpivientiä rikosprosessissa ja esitutkinnan tuottamia suuria tietomassoja sekä tiedon välitystä viranomaisten välillä.

Valiokunta pitääkin tärkeänä, että poliisin kyky käyttää resursseja tehokkaasti ja tuloksellisesti mahdollisimman suuren vaikuttavuuden aikaansaamiseksi rikosten torjunnassa ja ennalta ehkäisemisessä selvitetään ja tehdään sen pohjalta tarvittavat lainsäädäntömuutokset. Tarpeen on lisäksi selvittää, onko poliisilla edelleen säädettyjä tehtäviä, joihin ei tarvita poliisin koulutusta, ja onko tällaiset tehtävät tarkoituksenmukaista siirtää muiden toimijoiden vastuulle. Niukat resurssit on voitava kohdentaa mahdollisimman tehokkaasti poliisin ydintehtäviin.

Eräitä painoalueita

Valiokunta katsoo hallintovaliokunnan (HaVL 28/2022 vp) tavoin, että niin vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden kuin nuoriso- ja katujengirikollisuudenkin torjuntaan on välttämätöntä panostaa nykyistä voimakkaammin. Järjestäytynyt rikollisuus on Europolin arvion mukaan yksi keskeisimmistä sisäisen turvallisuuden uhista Euroopassa. Se on kansainvälistynyt ja koventunut. Myös katujengi-ilmiön kehittymistä on seurattava tarkasti ja siihen on puututtava ennaltaehkäisevin ja tehokkain toimin, jotta vältetään Ruotsin kaltaiseen tilanteeseen ajautuminen. Niin ikään henkilöiden irtautumista näistä ryhmistä (ns. exit-toimenpiteet) tulee tukea.

Valiokunta on muutenkin huolissaan nuorten tekemien väkivaltarikosten määrän kasvusta ja nuorisorikollisuuden raaistumisesta. Samoin huumausaineiden määrä ja lieveilmiöt niiden ympärillä ovat lisääntyneet. Lasten ja nuorten ongelmiin ja häiriökäyttäytymiseen on välttämätöntä puuttua nopeasti poliisin, koulujen, sosiaalitoimen, nuorisotoimen ja kolmannen sektorin toimivalla moniammatillisella yhteistyöllä. Esimerkiksi ankkuritoiminnassa pyritään ehkäisemään jengiytymistä ja väkivaltaista radikalisoitumista. Tärkeää on niin ikään seurata muissa Pohjoismaissa tehtyjä toimia ja niiden vaikuttavuutta sekä huolehtia asuinalueiden turvallisuudesta ja monipuolisesta asukasrakenteesta sekä poliisin resurssien riittävydestä ennalta ehkäisevään työhön.

Valiokunta on tyytyväinen siihen, että vuonna 2021 perustetun valtakunnallisen ihmiskauppatutkintaryhmän työ on lähtenyt hyvin käyntiin, ja pitää tarpeellisena sen edelleen kehittämistä. Tärkeää on, että myös poliisin valmiusyksikkötoiminnan kehittäminen on jo käynnistetty ja huolehditaan Helsingin poliisilaitokselle osoitettujen erityistehtävien (kuten valtiovierailut, diplomaattisten kohteiden ja valtionjohdon suojaaminen, lukuisat mielenosoitukset ja suuret yleisötilaisuudet) riittävästä rahoituksesta. Valiokunta viittaa lisäksi momentin 29.01.51 yhteydessä esiin tuotun uskonnollisten tilojen turvattomuuden lisääntymiseen ja pitää tärkeänä, että näihin uhkiin puuttuminen yhdessä yhteisöjen kanssa siirtyy osaksi poliisin normaalia toimintaa.

Valiokunta nostaa lisäksi esiin aiempien budjettimietintöjensä mukaisesti (kuten VaVM 33/2021 vp) tarpeen vahvistaa koko maan laajuisesti poliisin valmiuksia hoitaa eläinsuojelurikoksia.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 26

Eläinsuojelurikokset tutkitaan aluevastuuperiaatteen mukaisesti ja toiminnassa hyödynnetään siihen perehtyneitä tutkijoita ja toiminnanjohtajia. Lisäksi Helsingin poliisilaitoksella on edelleen eläinsuojelurikosten torjunnan ryhmä.

Valiokunta lisää momentille 700 000 euroa, josta osoitetaan 500 000 euroa Helsingin ja Uudenmaan poliiseille exit-toiminnan kehittämiseen katujengitoimintaan suuntautuvaksi ja 200 000 euroa keskusrikospoliisin avointen lähteiden seurantaan ja tiedonhankintaan, erityisesti hybridiuhkien ja kybervaikuttamisen havaitsemiseksi sekä torjumiseksi.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 863 666 000 euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 154/2022 vp)

02. Suojelupoliisin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään noin 45,4 milj. euroa, joka on noin 4,6 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Suojelupoliisin resursseja on vahvistettu vastaamaan viraston lisääntyneitä tehtäviä. Myös teknisen suorituskyvyn rakentamisessa on päästy toimivaltuuksien edellyttämälle tasolle.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esitetty määrärahataso tulee kuitenkin aiheuttamaan haasteita viraston suorituskyvyn ylläpitämiselle. Kustannuspaineet liittyvät etenkin teknisen suorituskyvyn ylläpitämiseen ja sen edelleen kehittämiseen. Myös nato-jäsenyyteen liittyvät velvoitteet ja yhteistoiminta tulevat edellyttämään resursointia.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että uusi toimitilahanke on virastosta riippumattomista syistä viivästynyt aikataulustaan noin vuodella. Viivästymisestä johtuen mm. väistötiloihin osoitettu lisämääräraha ehtii päättyä ennen kuin rakennus valmistuu, ja rakennuskustannukset ovat vuoden aikana kohonneet voimakkaasti.

Valiokunta painottaa, että suojelupoliisin toiminnallisesta ja teknisestä suorituskyvystä on pidettävä kiinni huolehtimalla sen ylläpitämisestä ja päivittämisestä vastaamaan muuttunutta turvallisuustilannetta.

20. Rajavartiolaitos

01. Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään noin 305 milj. euroa, joka on yli 30 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa.

Valiokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että Rajavartiolaitokselle esitetty rahoitus on pääosin riittävä ja se nostaa viraston suorituskyyä. Lisämäärärahat ovat kuitenkin suurelta osin määräaikaaisia, kuten muillakin hallinnonalan toimijoilla. Valiokunnalle tuotiin esiin myös lisä-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 26

tarpeita liittyen etenkin toimitila- ja ICT-kuluihin. Esimerkiksi viraston toimitilojen peruskorjaukset terveiksi, turvallisiksi ja toiminnallisesti tarkoituksenmukaisiksi edellyttäisivät Senaatti-kiinteistöjen mukaan yli 4 milj. euron vuosittaista vuokrankorotusta.

70. Rajavartiolaitoksen investoinnit (siirtomääräraha 5 v)

Momentille esitetään 325 milj. euroa. Suurimmat lisäykset kohdistetaan kahden uuden valvontalentokoneen hankintaan (163 milj. euroa), itärajan esteen rakentamiseen (139 milj. euroa), maa- ja merirajan teknisen valvontajärjestelmän uudistamiseen jatkona aiemmin myönnetylle rahoitukselle (15 milj. euroa) sekä alusten ja ilma-alusten ylläpitokustannuksiin (3 milj. euroa).

Itärajan esteen rakentamisen osalta valiokunta viittaa mietintöönsä vuoden 2022 neljännestä lisätalousarviosta (VaVM 30/2022 vp) ja toteaa, että esitetty rahoitus mahdollistaa esteitähankkeen jatkamisen pilottivaiheen jälkeen. Itärajan esteen kokonaispituus olisi noin 200 km, ja alustavan investointikustannuksen arvioidaan olevan 377 milj. euroa. Esteaidan seuraavan vaiheen rakentaminen ja ylläpidon kustannukset on tarkoitus ottaa huomioon vuosien 2024—2027 kehyspäätöksessä.

Valiokunta pitää momentille esitettyä rahoitusta perusteltuna. Määrärahalisäykset parantavat Rajavartiolaitoksen suorituskykyä ja edellytyksiä vastata rajaturvallisuuden häiriötilanteisiin, laittomaan maahantuloon, vakaviin meripelastustehtäviin, merellisiin ympäristöönnettomuuksiin ja Suomen alueellisen koskemattomuuden loukkauksiin. Yhdessä aiemmin päätetyn kahden uuden ulkovartiolaivan hankinnan kanssa ne nostavat merkittävästi Rajavartiolaitoksen toimintavalmiutta. Lisäksi on tärkeää, että hallitus kiinnittää erityistä huomiota öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntakaluston ylläpitomahdollisuuksiin, kun öljysuojarahasto lakkautetaan.

30. Pelastustoimi ja hätäkeskustoiminta

01. Pelastustoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 4,5 milj. euroa, jolla maksetaan pelastustoimen ohjaus ja kehittäminen. Suuri osa momentin rahoituksesta on siirretty läpinäkyvyyden lisäämiseksi uudelle momentille 26.30.03 (Pelastusopiston toimintamenot). Pelastustoimen ja varautumisen valtakunnallisiin johtamisjärjestelyihin sekä suorituskyvyn turvaamiseen esitetään momentille 0,88 milj. euron lisäystä.

Pelastustoimen palveluiden järjestäminen siirtyy hyvinvointialueille vuoden 2023 alussa. Sisäministeriön strategisella ohjauksella voidaan edistää palveluiden yhdenvertaisuutta, laatua ja kustannustehokkuutta. Uudistuksen yhteydessä arvioitiin pelastusosaston voimavaratarpeen olevan kymmenen henkilötyövuotta, mikä vastaa edelleen ohjausvälineiden toimeenpanon edellyttämää työmäärää.

Valiokunta on huolissaan siitä, että pelastusosaston arvioidusta lisäresurssitarpeesta puuttuu edelleen puolet, ja painottaa, että hallituksen tulee huolehtia tehtävien riittävästä rahoituksesta, jotta

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 26

uudistus pystytään toteuttamaan suunnitellusti ja kehittämään toimintaa toimintaympäristön vaatimalla tavalla.

02. Hätäkeskuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään noin 70,8 milj. euroa, joka on noin 4,6 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa.

Valiokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että Hätäkeskuslaitoksen rahoitus vuodelle 2023 on hyvällä tasolla. Viraston 630 henkilötövuoden resurssitavoitteen toteutuminen lähenee vuonna 2023, ja hätäkeskuspäivystäjien määrän arvioidaan olevan 500 henkilötövuotta vuoden 2023 alussa. Tärkeää on kuitenkin edelleen kiinnittää huomiota henkilöstön työhyvinvointiin, koska Hätäkeskuslaitoksella on ollut useiden vuosien ajan henkilöstömäärän alimitoituksen vuoksi haasteita henkilöstön jaksamisessa ja se on näkynyt sairauspoissaolojen suurena määränä.

Tulevien vuosien henkilöstötarpeen täyttämiseksi (mm. eläkepoistuman kasvun myötä) on paineita lisätä hätäkeskuspäivystäjien kurssimäärää Pelastusopistossa kahdesta kolmeen. Haasteena on myös päivystäjien valtakunnallinen jakaantuminen ja alueellisiin tarpeisiin vastaaminen. Lisäksi molempien kotimaisten kielten taitajia on tarvetta vähäisempi määrä, joten tästä syystä kaksikielistä kurssia esitetään alkavaksi syksyllä 2023. Valiokunta pitää tarpeellisena, että kaksikielinen koulutus järjestettäisiin jatkossa säännöllisesti, jotta hakijat voisivat nykyistä paremmin varautua koulutukseen ja siihen hakemiseen.

Hätäkeskuslaitoksen ICT-menot koostuvat pääasiassa ERICA-hätäkeskusjärjestelmän ylläpito- ja kehittämiskustannuksista. Vuonna 2023 kehitetään myös kyberturvallisuutta, ja esitys sisältää lisäksi mm. hätäviestijärjestelmän uudistamisen (noin 2,4 milj. euroa). Tulevalla kehyskaudella on varauduttava kustannusten kohoamiseen.

HE 149/2022 vp. Momentille esitetään 350 000 euroa, joka liittyy hallituksen eduskunnalle antamaan esitykseen laiksi hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 149/2022 vp). Koska asian käsittely on edelleen kesken, mainittu määräraha poistetaan momentilta.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 70 428 000 euroa.

03. Pelastusopiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 18,0 milj. euroa. Valiokunta pitää hyvänä, että Pelastusopiston toimintamenot on budjetoitu omalle momentilleen. Tämä lisää rahoituksen läpinäkyvyyttä. Kuopiossa sijaitseva Pelastusopisto vastaa valtakunnallisesta pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ammatillisesta koulutuksesta. Myös Pelastusopiston tekemä yhteistyö alueellisten toimijoiden kanssa on tärkeää.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp

Päälukko 26

Valiokunta pitää välttämättömänä, että pelastajakoulutus kaksinkertaistetaan vuodesta 2024 alkaen vuoteen 2030 saakka aiempien linjausten mukaisesti. Näin ollen valiokunta on tyytyväinen siihen, että hallitus esittää lisäystä pelastajakoulutettavien määrän nostamisen suunnitteluun (0,6 milj. euroa) ja koulutuksen sisällölliseen kehittämiseen (0,08 milj. euroa).

Pelastajatarve on saadun selvityksen mukaan akuutti ongelma. Haasteena on myös ammatillisen tutkinnon suorittaneiden pelastajien valtakunnallinen jakaantuminen ja alueellisiin pelastajatarpeisiin vastaaminen. Sisäministeriön viimeisimmän selvityksen (2022) mukaan vuoteen 2030 mennessä tarvitaan 1 122 pelastajaa enemmän verrattuna nykyiseen koulutusmäärään. Osa tunnistetusta pelastajatarpeesta on jo realisoitunut ja osa realisoituu vasta lähivuosina.

Pelastusopiston perustasoa on ylläpidetty määräaikaisella 2,4 milj. euron lisäyksellä, joka päättyy vuoden 2022 lopussa. Vuosi 2023 pystytään kuitenkin saadun selvityksen mukaan hoitamaan sisäministeriön sisäisin määrärahakohdennuksin. Koulutuspaikkojen lisääminen edellyttää kuitenkin kehystason korotusta noin 4,5 milj. eurolla vuonna 2024 ja noin 6 milj. eurolla vuosina 2025—2030.

Helsingin pelastuskoulu. Valiokunnan saaman selvityksen perusteella Helsingin pelastuskoulun rahoittaminen valtion talousarviosta vaatisi muutosta lainsäädäntöön. Sisäministeriö voi kuitenkin hyväksyä myös muun julkisyhteisön ylläpitämän oppilaitoksen kuin Pelastusopiston antamaan pelastusalan ammatillista peruskoulutusta, kuten se on tehnytkin. Sisäministeriön Helsingin pelastuskoululle antaman päätöksen perusteella Helsinki on ilmoittanut helmikuussa 2022, että se toteuttaa miehistö- ja alipäällystökoulutusta päätöksen ehtojen mukaisesti.

Sopimuspalokunnat. Valiokunta korostaa, että sopimuspalokunnilla on keskeinen merkitys pelastustoimen palvelujärjestelmän kokonaisuudessa. On erittäin tärkeää, että sopimuspalokuntatoiminta ja valtakunnallisesti kattava paloasemaverkosto pysyvät elinvoimaisena ja pelastustoimi säilyy lähipalveluna. Sisäministeriön pelastajatarveselvityksen mukaan sivutoimisia ja sopimuspalokuntalaisia arvioidaan tarvittavan lisää nykyisen 15 880 henkilön lisäksi vähintään 819 henkilöä vuoteen 2030 mennessä. On välttämätöntä, että myös tämä lisäys otetaan huomioon pelastajakoulutusta järjestettäessä.

Saadun selvityksen mukaan sopimuspalokuntatoiminnan rahoitustarpeet ovat mukana alueen pelastustoimien palvelutuotantoa koskevissa arvioissa. Vuoden 2023 alusta sopimuspalokuntien rahoitus kuuluu hyvinvointialueille, joten myös tämän rahoituksen kohdentumista alueilla tulee seurata tarkasti.

40. Maahanmuutto

01. Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 65,0 milj. euroa, joka on lähes samalla tasolla kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Vuoden 2022 lisätalousarvioissa momentin rahoitusta kuitenkin lisättiin yli 10 milj. eurolla, jota kohdennettiin Venäjän hyökkäyksen seurauksena Suomeen saapuneiden tilapäistä suojelua hakeneiden ukrainalaisten vastaanottamiseen. Kuluvana vuonna tilapäistä suo-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 26

jelua hakevien määrän arvioidaan nousevan 48 000 henkilöön, ja vuonna 2023 sen ennakoidaan olevan noin 30 000 hakijaa.

Tilapäistä suojelua hakevien suuri määrä vaikuttaa Maahanmuuttoviraston toimintaan myös vuonna 2023. Nämä hakemukset pystytään kuitenkin ratkaisemaan nykyisin keskimäärin muutamassa päivässä. Valiokunta on tyytyväinen siihen, että virasto on muutenkin edelleen kehittänyt toimintaansa ja lyhentänyt hakemusjonoja. Esimerkiksi turvapaikkahakemusten laatu ja yksilöllinen käsittely on saatettu hyvälle tasolle. Marraskuun loppuun mennessä uusia turvapaikkahakemuksia oli saapunut noin 4 600 ja kielteisen päätöksen saamisen jälkeen uudistettuja hakemuksia oli jätetty noin 900 kappaletta.

Niin ikään työ- ja oleskeluperusteisten oleskelulupien pikakaistan käyttöönotto on sujunut hyvin, ja keskimääräinen hakemusten käsittelyaika on yhdeksän vuorokautta. Momentille sisältyy edelleen noin 4 milj. euroa Euroopan unionin elpymisrahaston (RRF) rahoitusta, jolla jatketaan työ- ja koulutusperusteisten lupaprosessien nopeuttamisen kannalta keskeistä tietojärjestelmä- ja prosessikehitystä sekä lisätään päätöksenteon automaatioedellytyksiä. Lisäksi momentille sisältyy 1 milj. euroa lisäys UMA-järjestelmän kehittämiseen.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että muukalaispassia ja pakolaisen matkustusasiakirjaa voi hakea vain paperihakemuksella. Näiden asiakirjojen määrä on suhteellisen suuri, noin 15 000 kpl vuosittain, joten myös tämän prosessin digitalisaatio on tarpeen. Virasto haki tarkoitukseen 1 milj. euron rahoitusta, mutta se ei sisälly talousarvioesitykseen.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Maahanmuuttoviraston henkilömäärä pysyy lähes vuoden 2022 tasolla esitetyllä määrärahalla ja kuluvalta vuodelta siirtyvän määrärahan avulla. Lupa-käsittely ja toimintakyky pysyvät siten sujuvina. Maahanmuuttotilanteen mahdollisesti muuttuessa resursseja on kuitenkin tarkasteltava uudelleen. Vuodesta 2024 eteenpäin viraston kehystaso alenee noin 17 milj. eurolla, joten ilman lisärahoitusta tämä merkitsee muutoksia rakenteisiin ja henkilöstön määrään kohdistuvia leikkauksia.

Valiokunta korostaa Maahanmuuttoviraston kuten muidenkin sisäisen turvallisuuden toimijoiden osalta, että rahoituksen tulee mahdollistaa toiminnan pitkäjänteinen suunnittelu. Myös Maahanmuuttovirastossa suurin resurssi on osaava henkilöstö, joten vuosittaiset määräaikaaiset lisäykset vaikuttavat väistämättä henkilöstön vaihtuvuuteen ja vähentävät toiminnan tuottavuutta.

HE 132/2022 vp. Momentille esitetään 110 000 euroa liittyen hallituksen eduskunnalle antamaan esitykseen digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 132/2022 vp). Koska asian käsittely on edelleen kesken, määräraha poistetaan momentilta.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 64 865 000 euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 154/2022 vp)

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 26

21. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)

Momentille esitetään noin 371 milj. euroa, ja momentti esitetään muutettavaksi siirtomäärärahas-
ta arviomäärärahasi, mitä valiokunta pitää perusteltuna. Muutos joustavoittaa toimintaa ja rea-
goimismahdollisuutta, jos määrärahatarve yllättäen kasvaa toimintaympäristön muuttuessa.

Myös tämän määrärahan tarve on lisääntynyt voimakkaasti, kun Suomeen on paennut Ukrainasta
noin 45 000 tilapäisen suojelun hakijaa (tilanne marraskuussa 2022). Vastaanottokeskuksien
määrää on lisätty vuoden 2022 aikana 30 yksiköstä 93 yksikköön, ja marraskuussa käytössä oli yli
25 000 majoituspaikkaa. Noin puolet hakijoista asuu kuitenkin yksityismajoituksessa (noin
18 000 henkilöä) ja kuntien järjestämässä majoituksessa (yli 5 000 henkilöä). Kuntien kustannuk-
set korvataan kunnan ja vastaanottokeskuksen tekemän sopimuksen mukaisesti.

Keskimääräisen vastaanottovuorokauden hinta oli 52 euroa vuonna 2021. Vuonna 2022 hinnan
arvioidaan jäävän tätä alhaisemmaksi, koska yksityisesti majoittuvien osuus on kasvanut. Toi-
saalta kuitenkin uusien vastaanottokeskusten perustaminen on aiheuttanut kertaluonteisia kustan-
nuksia.

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Puolustusministeriön hallinnonalalle esitetään yhteensä 6,1 mrd. euroa, joka on noin 1,0 mrd. eu-
roa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Lisäys johtuu pääosin toimintaym-
päristön ja kustannustason muutoksesta aiheutuvista materiaalihankintojen tasokorotuksista ja
niihin liittyvistä arvonnalisäveromenoista.

Puolustusmenojen osuuden bruttokansantuotteesta arvioidaan olevan 2,2 prosenttia vuonna 2023.
Naton laskutavalla arvio on hieman suurempi eli 2,4 prosenttia. Tällöin mukaan otetaan myös so-
tilaallinen kriisinhallinta (50 milj. euroa), Rajavartiolaitoksen sotilaallisen maanpuolustuksen ku-
lut (269 milj. euroa) sekä sotilas- ja siviilieläkkeet (343 milj. euroa). Vuonna 2022 bruttokansan-
tuoteosuus laski 1,9 prosenttiin johtuen lähinnä F-35-hankinnan rahoituksen päivittämisestä vas-
taamaan hankintapäätöstä. Bruttokansantuotteen kehitysarvio perustuu valtiovarainministeriön
syksyn 2022 ennusteeseen.

Valiokunta toteaa, että hallinnonalan talousarvioesitys on historiallisen suuri, mutta pitää pää-
luokkaan tehtyjä lisäyksiä välttämättömänä. Valiokunta pitää myös tarpeellisena, että jatkossa-
kin etenkin puolustusmateriaalihankintoja ja Natoon liittyviä kustannuksia avataan valiokunnal-
le laajasti.

Nato-jäsenyys

Talousarvioesityksessä on huomioitu Naton tarkkailijajäsenyyden ja täysjäsenyyden hakemis-
prosessin aiheuttamat välttämättömät ja varmuudella tiedossa olevat kustannukset, joita ei voida
kattaa olemassa olevien määrärahojen puitteissa. Puolustusministeriön hallinnonalalla tarkoituk-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 27

seen esitetään yhteensä noin 28,7 milj. euroa, josta suurin osa muodostuu Naton jäsenmaksuista ja maksuosuuksista (23,4 milj. euroa). Muita kustannuksia ovat henkilöstölisäykset ja tietojärjestelmiin liittyvät kustannukset.

Saadun selvityksen mukaan jäsenyydellä tulee olemaan lisäksi välillisiä kustannuksia, joita ei ole mahdollista vielä tässä vaiheessa yksilöidä. Liittyminen Naton puolustussuunnitteluprosessiin ja siitä Suomelle kohdistettavien suorituskykytavoitteiden toimeenpano sekä osallistuminen Naton operatiiviseen suunnitteluun tulevat joka tapauksessa aiheuttamaan merkittäviä lisäkustannuksia.

Vielä ei ole myöskään käsitelty mahdollista osallistumista Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin. Ylläpitämällä toimintoja rauhan aikana Nato osoittaa valmiutta ja puolustuskykyä sekä vahvistaa liittokunnan keskinäistä solidaarisuutta. Jäsenenä Suomi osallistuu näihin tehtäviin mahdollisten pyyntöjen ja kansallisen harkinnan mukaisesti sekä Naton kokonaistarpeet huomioon ottaen.

Voimassa on edelleen myös liiton jäsenille asetetut yleiset puolustusbudjetin kokoa (2 prosenttia BKT:stä) ja sen kohdistumista (vähintään 20 prosenttia puolustusbudjetista kohdistuu uuden materiaalin hankintaan) koskevat tavoitteet. Monitoimihävittäjien hankinta nostaa puolustusbudjetin koon yli asetetun tavoitteen vuoteen 2025 saakka, mutta sen jälkeen BKT-osuus laskee arvioita 1,5—1,7 prosenttiin, ellei tehdä uusia määrärahasoon vaikuttavia poliittisia päätöksiä. Materiaalihankintojen osuus puolustusbudjetista on jo perinteisesti ollut Suomessa huomattavasti vaadittua 20:tä prosenttia suurempi.

Valiokunta pitää tärkeänä Nato-jäsenyyden tuomia hyötyjä ja korostaa myös hankintoihin liittyvää yhteistyötä. Naton jäsenten käytössä on mm. turvallisuusinvestointiohjelma, jota valiokunta kannustaa käyttämään täysimääräisesti. Vuonna 2022 siitä on ollut saatavilla rahoitusta yhteensä 790 milj. euroa, josta esimerkiksi Norja, Tanska ja Viro ovat hyötäneet merkittävästi.

Valiokunta painottaa lisäksi aiempien kannanottojensa mukaisesti, että Naton jäsenenä Suomi päättää edelleen itse puolustuksensa toteuttamisperiaatteista. Asevelvollisuus, laaja reservi ja korkea maanpuolustustahto säilyvät jatkossakin Suomen puolustuksen perustana.

10. Sotilaallinen maanpuolustus

01. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään noin 2,1 mrd. euroa, joka on noin 157 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Esitys sisältää sotilaallisen toimintaympäristön muutoksesta aiheutuvan tasokorotuksen noin 111 milj. euroa, jonka myötä voidaan lisätä mm. Puolustusvoimien henkilöstöä, kertausharjoituksissa koulutettavien määrää, materiaallisen kunnossapidon tasoa sekä katetaan energian hinnannoususta tiedossa olevat lisäkustannukset.

Momentille esitetään lisäksi uutta valtuutta, josta aiheutuu menoja enintään 127,3 milj. euroa vuosille 2023—2028. Valtuudella turvataan huolto- ja ylläpitosopimuksia sekä muita tarvittavia palveluja kyseisille vuosille. Valiokunta puoltaa valtuuden hyväksymistä.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 27

Henkilöstö. Riittävä ja osaava henkilöstö on keskeinen osa Puolustusvoimien suorituskkyä. Vuoden 2021 puolustusselonteossa linjattiin henkilöstön määrän lisäämisestä 500 henkilötyövuodella lähivuosina. Turvallisuusympäristö on kuitenkin kiristynyt puolustusselonteon laatimisen jälkeen, mikä on vaikuttanut merkittävästi Puolustusvoimien resurssitarpeisiin.

Valiokunta on tyytyväinen siihen, että hallitus on reagoinut kuormittuneisuuden kasvuun, ja esittää henkilöstön lisäämistä etupainotteisesti siten, että vuonna 2023 on tarkoitus palkata 125 henkilöä, kun alkuperäinen tavoite oli 100 henkilöä. Lisäksi hallitus täydensi esitystään ja esitti henkilöresursseja lisättäväksi myös Natosta aiheutuviin tehtäviin.

Myös sopimussotilaiden määrää on lisätty, ja määrä on saadun selvityksen mukaan riittävä (495 henkilötyövuotta). Lisäys vastaa osaltaan kasvaneeseen henkilöstötarpeeseen. Sopimussotilaskoulutus toimii niin ikään hyvänä rekrytointiväylänä ammattisotilaan tehtävään.

Saadun selvityksen perusteella henkilöstön määrä on riittävä vuonna 2023. Myös kokonaistyytyväisyysindeksi on edelleen hyvällä tasolla, vaikka kuormitus onkin kasvanut. Valiokunta on kuitenkin huolissaan hallintoyksikkökohtaisista poikkeamista ja painottaa, että henkilöstön jakamiseen sekä työn määrään ja sen jakautumiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Toimitilat. Valiokunta on tyytyväinen siihen, että Puolustusvoimien toimitilojen ylläpito ja kehittäminen yhteistyössä Puolustuskiinteistöjen kanssa on käynnistynyt hyvin. Toimitiloihin kohdistuu merkittäviä investointitarpeita seuraavan viiden vuoden aikana johtuen mm. F-35-infrastruktuurin rakentamisesta, turvallisuusympäristön muutoksesta sekä rakennusten terveellisyyttä ja turvallisuutta ylläpitävistä ja parantavista hankkeista. Investointien arvo on noin 200 milj. euroa vuonna 2023.

Puolustusvoimat valmistelee toimenpideohjelmaa, jolla kiinteistömenojen kasvua pyritään hillitsemään lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Tarkoitus on myös käynnistää energiansäästökampanja sähkön kulutuksen pienentämiseksi ja jatkaa Puolustusvoimien energia- ja ilmasto-ohjelmassa määriteltyjä toimenpiteitä pitkän aikavälin energiansäästön aikaansaamiseksi.

Valiokunta nostaa esiin, että talousarvioesitys ei kata hallinnonalan ennakkolisesta kustannusotarkistuksesta huolimatta kaikkea hinnannousua, kuten energian ja polttoaineiden kallistumista. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että hintojen nousuun reagoidaan myös tältä osin.

Ukrainan tuki. Valiokunta pitää tärkeänä, että puolustusbudjettiin lisätään tarvittaessa edelleen tukea Ukrainalle. Talousarvioesitys sisältääkin Suomen kymmenennen materiaaliapupaketin myöntämisen Ukrainalle.

EU:sta rahoitettavat hankkeet. Valiokunta pitää hyvänä, että puolustushallinto on ollut aktiivinen EU-rahoituksen haussa. Hankkeisiin sisältyy usein EU:lta saadun rahoitusosuuden lisäksi joko puolustushallinnon tai suomalaisten teollisuustoimijoiden osarahoitus. EU-rahoitusta puolustusteollisuusyhteistyölle on pystytty kasvattamaan viimeisen viiden vuoden aikana. Esimerkiksi vuonna 2021 käynnistetystä Euroopan Puolustusrahastosta (EDF) on saanut rahoitusta 20 suomalaista toimijaa. Suurin suomalaisten johtama FAMOUS2-projekti on tuonut Suomeen rahoitusta 20 milj. euroa, kun sen kansalliset kustannukset ovat olleet 6 milj. euroa. Sotilaallisen

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 27

liikkuvuuden rahoitusta on puolestaan saatu Verkkojen Eurooppa -ohjelmasta (CEF) kahteen hankkeeseen yhteensä yli 18 milj. euroa.

Valiokunta lisää momentille 250 000 euroa Kauhavalla toteutettaviin lentosotaharjoituksiin.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 118 298 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- (1. kohta kuten HE 154/2022 vp)
- (2. kohta kuten HE 277/2022 vp)
- (3.—9. kohta kuten HE 154/2022 vp)

Valtuus

- (1. kohta kuten HE 277/2022 vp)
- (2. ja 3. kohta kuten HE 154/2022 vp)
- (2. ja 3. kappale kuten HE 154/2022 vp)

18. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 5 v)

Momentille esitetään noin 1,6 mrd. euroa, joka on noin 760 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Momentille esitetään myös uutta tilausvaltuutta, Puolustusvoimien materiaalin kehittäminen 2023, josta aiheutuu menoja enintään noin 559 milj. euroa vuosina 2023—2032. Valiokunta puoltaa valtuuden hyväksymistä.

Puolustusmateriaalimarkkinat ovat valiokunnan saaman selvityksen mukaan maailmanlaajuisesti ylikuumentuneet ja komponenttien saatavuus on huonontunut. Kysynnän kasvaessa toimitusajat ovat pidentyneet kaikilla tuotteilla valmistusmaasta riippumatta. Etenkin suurten hankintojen pitäminen aikataulussa on entistä vaikeampaa, ja hankintaongelmat tulevat muutenkin lisääntymään.

Valiokunta korostaa, että valtion on edelleen varauduttava vuoden 2023 lisätalousarvioissa koHoavaan puolustusmateriaalin kustannustasoon ja dollareissa käytävän kaupan valuuttakurssitappioihin. Puolustusbudjetin riittävyys on kuitenkin varmistettu myös korkean inflaation ja epäedullisten valuuttakurssien tilanteessa, koska ostovoimaa turvaavat siihen vakiintuneen käytännön mukaisesti tehtävät indeksi- ja valuuttakurssikorjaukset. Vuonna 2022 teollisuuden hintaindeksi on noussut jo nyt noin 7 prosenttia.

Laivue 2020. Hallitus esittää Laivue 2020 -hankkeen irrottamista PVKEH 2018 -tilausvaltuudesta ja sen uudelleen budjetointia erilliseksi valtuudeksi. Valiokunta puoltaa muutosta ja toteaa, että esitys selkeyttää hankkeen rahoituksen seurantaa.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 27

Hankkeessa korvataan seitsemän käytöstä poistuvaa alusta neljällä monitoimikorvetilla merivoimien suorituskyvyn ylläpitämiseksi. Hanke ei ole kuitenkaan edennyt suunnitelmien mukaisesti, kuten valiokunta on aiemminkin todennut (esim. VaVM 30/2022 vp ja VaVM 18/2022 vp). Vuoden 2022 neljännessä lisätalousarviossa hankkeelle myönnettiin 104 milj. euron lisärahoitus viivästyksen aiheuttamien seurannaiskustannusten kattamiseen ja merivoimien käytössä olevien alusten elinkaaren jatkamiseen.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että merivoimien suorituskyvystä huolehditaan ja varmistetaan, että korvetit saadaan rakennettua ilman merkittäviä uusia lisäviiveitä ja hankkeen rahoitus pysyy hyväksyttävällä tasolla.

Huoltovarmuus. Vallitsevassa heikentyneessä materiaalin saatavuustilanteessa valiokunta pitää aiempaakin tärkeämpänä kotimaisia puolustusmateriaalihankintoja aina kun se on mahdollista. Suomalaisella puolustus- ja ilmailuteollisuudella on keskeinen merkitys varautumisessa, valmiudessa ja uuden teknologian ml. ohjelmistojen hyödyntämisessä. Puolustushallinnolla tulee olla myös riittävästi osaavaa henkilöstöä hankintojen toteuttamiseen asetettujen kriteerien mukaisesti ja hankintojen hintahuippujen välttämiseen.

Suomessa toimiva puolustusteollisuus tarvitsee elinvoimaisuuden säilyttämiseksi myös vientiä. Vientimahdollisuuksien tulee olla mahdollisimman yhdenmukaiset ja johdonmukaiset muiden EU-maiden kanssa, sillä kaikkia jäsenmaita sitovat samat vientisäädökset. Valiokunta painottaa lisäksi edelleen teollisen yhteistyön tärkeää merkitystä erityisesti suurten strategisten hankintojen koko elinkaaren ajan.

TKI-rahoitus. Maanpuolustuksen laaja-alaisen osaamisen kehittäminen nojaa kansalliseen TKI-järjestelmään ja sen kykyyn tuottaa pitkäjänteisesti uutta tietoa ja osaamista. Julkinen rahoitus perustutkimuksen rahoittajana ja osaamispohjan rakentajana on siten maanpuolustukselle erittäin tärkeää. Teknologinen kehitys muuttaa sodan kuvaa ja vaikuttaa sotilaallisiin ratkaisuihin, joten puolustuksen tarpeet tulee nähdä osana kansallista TKI-rahoitusta.

Valiokunta korostaa, että kehittyvän teknologian tarjoamat mahdollisuudet on kyettävä hyödyntämään ja valtion mahdollisten TKI-toiminnan lisäpanostusten tulee mahdollistaa myös Suomen puolustuksen osaamispääoman vahvistaminen ja puolustuksen suorituskyvyn rakentaminen. Tämä edellyttää TKI-rahoitukseen liittyvien valmisteluprosessien kehittämistä siten, että hallinnonaloilla on mahdollisuus tuoda prosessiin perusteltuja tarpeita systemaattisesti. Kokonaisturvallisuuden ja osaamisen huoltovarmuuden kannalta on tärkeää huolehtia puolustussektorin riittävästä TKI-toiminnan rahoittamisesta.

19. Monitoimihävittäjien hankinta (siirtomääräraha 5 v)

Momentille esitetään noin 1,4 mrd. euroa, joka on noin 117 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Momentin rahoitusprofiili on päivitetty vastaamaan F-35-järjestelmän hankintasopimusta, joten rahoituksesta on vähennetty noin 506 milj. euroa.

Määräraha sisältää noin 100 milj. euron ennakoidun indeksikorotuksen ja vajaan 19 milj. euron suuruisen ostovoimatarkistuksen, joka korjaa käyttämättömänä siirtyvän määrärahan vastaa-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukka 27

maan sen vuoden tilannetta, jolloin kassameno toteutuu. Lisäksi määrärahaan sisältyy ennakoituvaluuttakurssimeno noin 271 milj. euroa, joka perustuu oletukseen, että euron kurssi dollariin nähden olisi yhden suhde yhteen.

Valiokunta toteaa, että momentin käyttöä on avattu valiokunnalle riittävällä tarkkuudella, ja pitää määrärahaa perusteltuna. Kustannusten hillitsemiseksi olisi erittäin tärkeää pysyä suunnitellussa aikataulussa. Hankkeen hintariskit ovat lähinnä ennakoitua nopeammassa inflaatiossa ja valuuttakurssimuutoksissa.

50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)

Momentille esitetään 8,015 milj. euroa, joka on 100 000 euroa vähemmän kuin vuonna 2022. Momentin määrärahaa korotettiin runsaalla 3 milj. eurolla vuoden 2022 toisessa lisätalousarviossa vastaamaan muuttuneen toimintaympäristön vaatimuksiin ja kansalaisten kasvaneeseen kiinnostukseen vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta.

Valiokunta pitää määrärahalla järjestettävää toimintaa kustannustehokkaana. Vapaaehtoisella maanpuolustustoiminnalla on keskeinen rooli reserviläisten omaehtoisen harjoittelun järjestämisessä ja turvaamisessa. Suurin osa määrärahasta (7,5 milj. euroa) on tarkoitus osoittaa Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle (MPK), jonka tavoitteena on mm. kaksinkertaistaa järjestämänsä koulutuspäivät 100 000 vuorokauteen vuonna 2023.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan MPK:n korotettu määräraha on riittävä. Myös keskeisten reserviläisjärjestöjen (RUL, RES, NVL ja MPKL) rahoitustilanne on parantunut. Lisäksi myönteistä on, että naisten osuus on noussut lähes 25 prosenttiin koulutettavista, kun se aiemmin oli noin 20 prosenttia. Valiokunta pitää puolustusvaliokunnan (PuVL 7/2022 vp) tavoin tärkeänä, että MPK huolehtii siitä, että sillä ei ole päällekkäistä resursseja kuluttavaa toimintaa jäsenjärjestöjensä kanssa.

Valiokunta korostaa lisäksi, että rahoituksen kohdentamista tulee edelleen kehittää siten, että kokonaisturvallisuus otettaisiin nykyistä laajemmin huomioon koulutuksessa. Tukea myönnetään sotilaallisia valmiuksia palvelevaan koulutukseen, mutta varautumis- ja turvallisuuskoulutus (VARTU) jää tuen ulkopuolelle.

Sotilaallisen kriisinhallinnan veteraanien kuntoutus ja tuki. Valiokunta nostaa lisäksi esiin, että sotilaallisen kriisinhallinnan veteraanien kuntoutukseen ei ole esitetty rahoitusta vuodelle 2023.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus huolehtii siitä, että kriisinhallintaoperaatioihin osallistuneiden kuntoutuksesta ja henkisestä tuesta huolehditaan pitkäjänteisesti. Lähtökohtaisesti tukitoimet kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriön päälukkaan, kuten muutkin vastaavat avustukset. Puolustusministeriö on kuitenkin pitänyt asiaa erittäin tärkeänä ja on siksi vapaaehtoisesti tukenut kuntoutustoimintaa omasta päälukastaan vuonna 2022 ja on siihen valmis myös vuonna 2023.

Valiokunta lisää momentille 200 000 euroa kriisinhallinnan veteraanien kuntoutukseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 27

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 8 215 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 154/2022 vp)

30. Sotilaallinen kriisinhallinta

20. Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään yhteensä lähes 64 milj. euroa, joka vastaa vuoden 2022 varsinaista talousarviota. Momentille sisältyy myös poikkeuksellisesti uusi 20 milj. euron tilausvaltuus kaluston hankintaan vuosina 2023—2026. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan hankinnat pystytään tekemään momentin nykyisen kehyksen puitteissa, joten valtuudesta ei aiheudu kehyksen ylittäviä määrärahatarpeita. Valiokunta pitää valtuutta perusteltuna.

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Verotus ja tulli

01. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta poistaa momentilta määrärahan 1 280 000 euroa, koska osaksi Verohallinnon toimintamenoja koskevan hallituksen esityksen (HE 145/2022 vp) julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi käsittely on eduskunnassa kesken, eikä lakiesitystä ole vielä hyväksytty.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 397 079 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 154/2022 vp)

02. Tullin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään noin 194 milj. euroa, joka on noin 6 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Vuoden 2022 rahoitusta kuitenkin tarkistettiin lisätalousarvioiden kautta yhteensä noin 5 milj. euron lisäyksillä.

Valiokunta pitää myönteisenä, että määrärahaan sisältyy 4 milj. euron kohdentamaton lisäys, joka helpottaa jonkin verran Tullin perustoiminnan rahoitusta. Lisäyksestä huolimatta taloudellinen tilanne tulee olemaan valiokunnan saaman selvityksen perusteella tiukka, eikä se täysin vastaa tarpeisiin.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 28

Erityisesti Tullin ICT-menoihin kohdistuu kasvupaineita. Käynnissä on ollut vuodesta 2015 alkaen mittava EU-lainsäädäntöön perustuva tulliselvityksen tietojärjestelmien uudistaminen (14 milj. euroa vuonna 2023), jonka aikataulu on venynyt alkuperäisestä suunnitelmasta. Siirtymäkausi on siksi pidentynyt ja aiheuttaa päällekkäisiä kustannuksia uudesta ja vanhasta järjestelmästä. Samanaikaisesti muut vuosittaiset ICT-menot ovat kasvaneet noin 24—26 milj. eurosta reiluun 34 milj. euroon vuonna 2021 ja edelleen 40 milj. euroon vuonna 2022.

Valiokunta nostaa esiin myös Tullin valvontateknologian kehittämisen ja ylläpitämisen tärkeän merkityksen yhteiskunnan ja kansalaisten turvallisuudelle sekä laillisen ulkomaankaupan tavavirtojen häiriöttömälle liikkumiselle. Tulli hoitaa EU:n ulkorajamme valvonnan lisäksi ainoana viranomaisena valvontaa sisärajoilla (satamat, lentokentät sekä Ruotsin ja Norjan rajat), joilla tavaraliikenne on kasvanut. Saadun selvityksen mukaan valvonnan painopiste saattaakin muuttua pysyvästi, koska Venäjän-kauppa on tyrehtynyt, eikä sen arvioida palautuvan entiselleen pitkiin aikoihin. Lisärahoituksella Tulli hankkisi valvontateknologiaa ja päivittäisi valvontakyvykkyytään rajoilla sekä nopeuttaisi konkreettista valvontatyötä tukevan automaation käyttöönottoa.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että Tullin määrärahojen riittävydestä huolehditaan, ja toteaa, että merkittävä epävarmuustekijä rahoituksen riittävydessä on kustannustason nousu. Esimerkiksi Tullin hankintasopimuksissa on pääsääntöisesti indeksiehto, mitä esityksessä ei ole otettu huomioon.

HE 145/2022 vp. Momentille esitetään 370 000 euroa, joka liittyy hallituksen esitykseen julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 145/2022 vp). Koska asian käsittely on edelleen kesken, mainittu määräraha poistetaan momentilta.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 193 593 000 euroa.

Valtuus

(Kuten HE 154/2022 vp)

20. Palvelut valtioyhteisölle

01. Valtiokonttorin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta poistaa momentilta määrärahan 1 230 000 euroa, koska osaksi Valtiokonttorin toimintamenoja koskevan hallituksen esityksen (HE 145/2022 vp) julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi käsittely on eduskunnassa kesken, eikä lakiesitystä ole vielä hyväksytty.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 36 579 000 euroa.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 28

30. Tilastotoimi, taloudellinen tutkimus ja rekisterihallinto

03. Digi- ja väestötietoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta poistaa momentilta määrärahan (5 321 000 euroa), koska Digi- ja väestötietoviraston toimintamenomomenttia koskevat hallituksen esitykset (HE 132/2022 vp) väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi, (HE 133/2022 vp) digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi sekä (HE 145/2022 vp) julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi ovat eduskunnassa kesken, eikä lakiesityksiä ole vielä hyväksytty.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 62 731 000 euroa.

70. Valtionhallinnon kehittäminen

01. Julkisen hallinnon ICT:n ohjaus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

ICT-toiminnan kustannukset

Valiokunta on huolissaan valtion ICT-menojen voimakasta kasvusta ja painottaa, että menojen kasvua on pyrittävä hillitsemään. ICT-menot kasvavat väistämättä yhteiskunnan digitalisoituessa ja tietojärjestelmiin kohdistuvien vaatimusten kasvaessa, mutta menojen kasvu on ollut monin paikoin erittäin voimakasta. Valiokunta pitää siksi välttämättömänä, että ICT-kustannusten kasvun syyt selvitetään ja jatkossa etsitään keskitetysti ratkaisuja, joilla kustannusten kasvua voidaan hallita nykyistä paremmin.

On myös tärkeää varmistaa, että tietojärjestelmät ja sähköiset työvälineet edistävät työn tehokkuutta ja tuottavuutta. Useissa valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on noussut esille huoli pitkittyneiden tietojärjestelmähankkeiden aiheuttamasta lisätyöstä, kustannusten voimakkaasta kasvusta sekä henkilöstön kuormittuneisuudesta tilanteessa, jossa uudet järjestelmät eivät ole vastanneet toiminnallisia tarpeita.

89. Hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän rahoitus

31. Hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rahoitus (arviomääräraha)

Hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rahoitus

Hyvinvointialueiden yleiskatteinen valtionrahoitus on vuoden 2023 tasolla yhteensä n. 22,5 mrd. euroa, josta n. 1,86 mrd. euroa on maksettu alueille vuoden 2022 joulukuussa. Momentin ensi

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukko 28

vuotta koskeva määräraha on siten n. 20,6 mrd. euroa. Lisäksi alueet saavat asiakasmaksuja ja muita toimintatuloja sekä rahoitustuottoja.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on noussut esille vahva huoli siitä, että talousarvioesityksen mukainen rahoitus ei ole riittävä sote- ja pelastuspalveluihin liittyvien lakisääteisten palvelujen järjestämiseen. Rahoitusvajeen arvioidaan aiheutuvan monista eri syistä, mm. henkilöstökustannusten ja hintojen voimakkaasta noususta sekä hyvinvointialueiden uusista velvoitteista ja uudistuksista, joihin osoitetun lisärahoituksen ei arvioida vastaavan niiden todellisia kustannusvaikutuksia. Myöskään rahoituslaskelmissa huomioitu tilinpäätöstietoihin 2021 ja talousarvotietoihin 2022 perustuva siirtyvien kustannusten taso ei vastaa todellista vuoden 2022 kustannustasoa, eikä laskentamalli ota riittävästi huomioon aluekohtaista väestön ja palvelutarpeen kasvua.

Rahoitusvajetta arvioidaan aiheutuvan myös siitä, etteivät kaikki hyvinvointialueille siirtyvät kustannukset ole kirjautuneet täysimääräisesti rahoituksen pohjana oleviin tietoihin, minkä lisäksi tilannetta pahentavat koronasta aiheutunut hoitovelka sekä monien hoivapalveluntuottajien esittämät suuret hinnankorotusvaatimukset. Palvelutuotannon muutosten ja integraation tuottamat hyödyt eivät myöskään vähennä kustannuksia välittömästi uudistuksen alkuvaiheessa, vaan hyödyt on mahdollista saada vasta myöhempinä vuosina.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on arvioitu, että nykyisellä mallilla kaikki hyvinvointialueet joutuvat hakemaan kustannusten nousun ja riittämättömän rahoituksen seurauksena kolmen ensimmäisen toimintavuoden aikana korotusta lainanottovaltuuteen ja että ne ajautuvat arvointimenettelyyn. Monet alueet joutuvat harkitsemaan myös palvelujen supistamista, koska hyvinvointialueen mahdollisesti vuonna 2024 saama takautuva korjaus rahoituksen tasoon ei ratkaise vuoden 2023 rahoitusvajetta. Rahoitusvaje on arvioitu niin suureksi, että sitä on mahdotonta kattaa pelkästään tuottavuutta parantamalla.

Valiokunta viittaa hallintovaliokunnan lausuntoon (HaVL 28/2022 vp), jossa on kiinnitetty huomiota myös pelastustoimen rahoitukseen. Hallintovaliokunnan saaman selvityksen mukaan hyvinvointialueiden rahoituspohja ei ole riittävä pelastustoimen lakisääteisten palveluiden tuottamiseksi.

Vuosi 2023 merkitsee suuren hallintouudistuksen toteutumista, kun vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä siirtyy hyvinvointialueille 1.1.2023 lukien. Alueiden rahoitus muodostuu siirroista, jotka tehdään kuntien peruspalvelujen valtionosuuden (n. 5,36 mrd. euroa) ja kuntien verotulomenetyksen korvausten (n. 1,94 mrd. euroa) momenteilta sekä lisäyksestä, joka vastaa valtion tuloverojen sekä yhteisöveron tuoton kasvua uudistuksen veropuolustemuutosten seurauksena. Rahoituksen siirto kuntien verotuloista on n. 13,93 mrd. euroa, josta kunnallisveron osuus on n. 13,11 mrd. euroa ja yhteisöveron n. 0,82 mrd. euroa vuoden 2022 tasossa.

Rahoituksessa otetaan huomioon väestön sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen arvioitu vuosittainen kasvu, jota lisäksi korotetaan mm. siirtymävaiheen kustannusten vuoksi 0,2 prosenttiyksiköllä vuosina 2023—2029. Palvelutarpeen kasvu (mukaan lukien 0,2 prosenttiyksikön korotus) huomioidaan vuosina 2023 ja 2024 täysimääräisesti. Valtiovarainministeriön mukaan palvelutarpeen kasvun kustannusarvio on vuonna 2023 noin 253 milj. euroa. Rahoituksen indeksi-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukko 28

tarkistus vuodelle 2023 on 3,52 prosenttia, joka lisää rahoitusta 756 milj. eurolla. Lisäksi hyvinvointialueiden uudet ja laajenevat lakisääteiset tehtävät kasvattavat rahoitusta nettomääräisesti noin 250 milj. eurolla. Vuonna 2026, kun kaikki kuluvalle hallituskaudella linjatut päätösperäiset muutokset ovat voimassa, julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2023—2026 on kustannusvaikutukseksi hyvinvointialueiden rahoitukseen arvioitu nettona n. 580 milj. euroa vuodessa.

Em. korotukset huomioon ottaen rahoitus kasvaa kaikilla alueilla asukasta kohden keskimäärin 233 euroa vuoteen 2022 verrattuna, ja koko maan tasolla rahoitus on ensi vuonna n. 1,3 mrd. euroa korkeampi kuin vuoden 2022 sote- ja pelastustoimen kustannukset.

Uusi rahoitusmalli sisältää kuitenkin siirtymävaiheessa tietopohjaan liittyviä epävarmuuksia, ja rahoitus perustuu aluksi osittain arviotietoon. Rahoitukseen liittyvät korjausmekanismit toimivat takapainoisesti, sillä kunnilta hyvinvointialueille siirtyvät kustannukset lasketaan vuoden 2021 tilinpäätöstietojen ja vuoden 2022 talousarviotietojen perusteella. Näin vuoden 2023 aikana saadaan vuoden 2022 lopulliset tilinpäätöstiedot, jolloin rahoitus päivitetään uusien tietojen mukaiseksi. Vuoden 2022 talousarviotietojen ja tilinpäätöstietojen välinen erotus on tarkoitus korvata jälkikäteen vuonna 2024 siten, että korjaus kirjataan jo vuoden 2023 tilinpäätöksiin (HE 309/2022 vp). Muutoksen tavoitteena on tasoittaa rahoituksen jakautumista vuosien 2023 ja 2024 välillä ja parantaa hyvinvointialueiden vuoden 2023 tulosta. Ehdotus vaikuttaisi sitä kautta myös hyvinvointialueiden vuoden 2024 lainanottovaltuuksien määrittelyyn ja mahdolliseen alijäämän kattamiskauden alkamiseen.

Vuoden 2022 lähtötason korjaus maksetaan kertakorvauksena alueittain tammikuussa 2024, ja vuonna 2025 tehtävä jälkikäteistarkistus korjaa vuoden 2023 tason. Hyvinvointialueiden rahoitus täsmäytetään näin ensimmäisen kerran lopullisesti vuonna 2025.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan (StVL 13/2022 vp) tavoin valtiovarainvaliokunta pitää lähtökohdaisesti oikeudenmukaisena rahoituksen perustana palvelutarpeeseen liittyville tekijöille painotuvaa laskennallista rahoitusmallia, johon sisältyy myös kustannusten kasvua hillitseviä elementtejä. On kuitenkin selvää, että hyvinvointialueiden toiminta käynnistyy epävarmassa tilanteessa, kun monet ennalta arvaamattomat tekijät, kuten koronapandemian aikana pahentunut hoitovaje, sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstövaje sekä energian hinnan ja yleisen kustannustason voimakas nousu, lisäävät tuntuvasti alueiden kustannuksia.

Vaikka jälkikäteen tehtävä korjaus parantaa alueiden rahoitustilannetta, on erittäin tärkeää, että hallitus seuraa tiiviisti hyvinvointialueiden toiminnan käynnistymistä ja varmistaa, että alueet pystyvät huolehtimaan asianmukaisesti sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä pelastustoimeen liittyvistä lakisääteisistä tehtävistään. Hallituksella tulee olla myös valmiutta arvioida indeksitarkistuksen riittävyttä ja ryhtyä tarvittaessa toimiin palveluiden turvaamiseksi yhtäläisesti kaikilla alueilla.

Hallituksen on myös seurattava ja tarvittaessa korjattava kustannustason tarkistusmekanismin toimivuutta, sillä jälkikäteen tapahtuvan korjauksen on arvioitu vaikeuttavan palveluiden kehittämistä nykyistä vaikuttavammiksi ja taloudellisesti tehokkaammiksi. On myös tärkeää arvioida, ottaako rahoitusmalli riittävällä tavalla huomioon alueellisia eroja esimerkiksi palvelutuotannon olosuhteissa, kuten väestörakennetekijöissä tai palvelutuotannon kustannuksissa. Valiokunta pi-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 28

tää myös tärkeänä, että lainanottovaltuuksiin liittyvän menettelyn toimivuutta arvioidaan ja varmistetaan, että se tukee muutosten ja palveluprosessien kehittämistä ja antaa mahdollisuuden riittäviin investointeihin.

Valiokunta korostaa tiedolla johtamisen merkitystä ja painottaa tietopohjan ja tilastoinnin kehittämistä niin, että alueilla on käytettävissään ajantasainen ja vertailukelpoinen tieto mm. palveluiden tarpeesta sekä niiden kustannuksista ja vaikuttavuudesta.

Yliopistosairaaloiden rahoitus. Hyväksyessään hyvinvointialueiden perustamista ym. koskevan hallituksen esityksen eduskunta edellytti, että sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta ja niiden rahoitusta koskeva erillislainsäädäntö saatetaan eduskunnan käsittelyyn siten, että se tulee voimaan viimeistään ennen sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksen toimeenpanoa (EV 111/2021 vp — HE 241/2020 vp). Asian valmistelu on kuitenkin viivästynyt, eikä esitystä ole vielä annettu eduskunnalle.

Hallituksen asettama epävirallinen ministerityöryhmä linjasi 17.11.2022, että valtiovarainministeriö valmistelee rahoituslakiin vuodesta 2024 eteenpäin käyttöön otettavan uuden rahoituksen määräytymistekijän, jolla osoitetaan lisärahoitusta yliopistosairaloita ylläpitäville hyvinvointialueille näiden asukasmäärien suhteessa. Muutos on tarkoitus toteuttaa vähentämättä muiden hyvinvointialueiden rahoitusta, jolloin lisärahoituksen suuruus koko maan tasolla olisi 116 milj. euroa vuonna 2029 vuoden 2022 tasossa laskettuna. Muutoksen tuottama lisärahoitustarve katetaan rahoitusjärjestelmään osoitettavalla lisärahalla.

Valiokunta pitää yliopistosairaaloiden tutkimusrahoituksen turvaamista välttämättömänä, mutta edellyttää, ettei rahoitus vähennä muiden alueiden rahoitusta.

On kaiken kaikkiaan ensiarvoisen tärkeää, että asetettujen tavoitteiden mukaisesti uudistuksella mm. kavennetaan hyvinvointi- ja terveyseroja, turvataan yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveys- sekä pelastustoimen palvelut ja parannetaan palveluiden saatavuutta. Samalla on tärkeää, että hyvinvointialueet itse hyödyntävät mahdollisuutensa palveluiden vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden parantamiseen. On löydettävä uudenlaisia palveluprosesseja, joilla voidaan laajemmissa kokonaisuuksissa hillitä menojen kasvua. Erityisen tärkeää on vahvistaa peruspalvelujen toimivuutta ja saatavuutta siten, että raskaiden ja kalliiden hoitojen tarve vähenee.

Henkilöstön saatavuus. Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön heikko saatavuus Suomessa on jatkunut jo pitkään, ja tilanteen ennustetaan heikentyvän vuosikymmenen loppuun mennessä. Sote-alan työvoimapulaa pahentavat eläköitymisen lisäksi myös henkilöstötarvetta lisäävät lainsäädäntömuutokset. Talousarvioesityksen (s. Y 86) mukaan hyvinvointialueiden uudet ja laajentuvat tehtävät edellyttävät vuonna 2023 lisää henkilöstöä (htv) seuraavasti: lähihoitaja 4 300, sairaanhoitaja 400, sosiaalityöntekijä ja sosionomi 60 ja lääkäri 230. Kaikkiaan uudistuksista johtuen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön tarve kasvaa hallituksen esitysten vaikutusarvioiden mukaan laskennallisesti noin 8 500 henkilöllä vuosikymmenen loppuun mennessä.

Valiokunta toteaa, että osaavan ja riittävän sekä myös hyvinvoivan sote-henkilöstön turvaamiseksi tarvitaan monipuolisia toimenpiteitä, joilla varmistetaan henkilöstön saatavuus lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Tarvitaan mm. koulutuspaikkojen lisäämistä, eri ammattiryh-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 28

mien työnjaon tarkastelua, toimintatapojen uudistamista, työhyvinvoinnin parantamista, kansainvälistä rekrytointia sekä työn pito- ja vetovoiman lisäämistä. On myös tärkeää edistää teknologian ja digitalisaation tehokasta hyödyntämistä.

Saadun selvityksen mukaan koulutuspaikkoja on jo lisätty tuntuvasti, ja myös ensi vuoden talousarvioon sisältyy lisäresursseja hoiva-avustajien koulutukseen. Lisäksi poikkihallinnollisen sote-alan henkilöstön riittävyys- ja saatavuusohjelman puitteissa linjataan lähes 50 toimenpidettä, jotka toteutetaan vuoden 2023 loppuun mennessä. Näillä varmistetaan riittävät koulutusmäärät ja osaaminen myös jatkossa, linjataan eri ammattiryhmien roolia ja tehostetaan kansainvälistä rekrytointia. On myös tärkeää, että ensi vuoden talousarvioon sisältyy 2 milj. euron määräraha em. työryhmän ehdotusten toimeenpanoon.

Valiokunta pitää tärkeänä, että toimenpiteiden toimeenpanoon sitoudutaan pitkäjänteisesti yli vaalikausien ja että niiden riittävyttä ja vaikuttavuutta sekä määrärahatarpeita seurataan tiiviisti. Hoitoalan työntekijöiden saatavuuden sekä alan veto- ja pitovoiman turvaaminen ovat koko yhteiskunnan toiminnan ja talouskasvun kannalta välttämättömiä toimenpiteitä.

Määrärahamuutos. Momentin määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vammaispalvelujen kokonaisuudistuksen aiheuttamat kustannukset, jotka ovat ensi vuoden talousarviossa 22,3 milj. euroa. Valiokunta poistaa momentilta mainitun määrärahan (22 300 000 euroa), koska asiaa koskevan hallituksen esityksen HE 191/2022 vp käsittely eduskunnassa on kesken, eikä lakiesitystä ole vielä hyväksytty.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 20 634 122 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 154/2022 vp)

32. Hyvinvointialueiden lisärahoitus (arviomääräraha)

Valtion talousarvioon lisätään vuodesta 2023 lukien erillinen arviomäärärahmomentti, jonka avulla varaudutaan tilanteeseen, jossa valtio myöntää alueelle lisärahoitusta rahoituslain 26 §:n mukaisen menettelyn perusteella. Kysymyksessä on silloin tilanne, jossa rahoituksen riittämätön taso vaarantaa sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen palvelujen järjestämisen.

Lisärahoitus myönnetään lisätalousarviomenettelyn kautta ja edellyttää eduskunnan päätöksen, mikä turvaa myös eduskunnan budjettivaltaa.

90. Kuntien tukeminen

30. Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)

Kuntatalouden tila on vahvistunut vuosina 2020 ja 2021, ja kuntien sekä kuntayhtymien yhteenslaskettu tilikauden tulos oli noin 1,6 mrd. euroa ylijäämäinen vuonna 2021. Kuntatalouden vahvistumisen taustalla ovat erityisesti valtion koronapandemiaan liittyvät tukitoimenpiteet sekä ve-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 28

rotulojen ennakoitua parempi kehitys. Myös vuoden 2022 arvioidaan olevan kuntatalouden näkökulmasta myönteinen.

Vuosi 2023 on hyvin poikkeuksellinen kuntataloudessa, sillä hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä peruspalvelujen valtionosuudesta ja veromenetysten korvaamisesta siirretään noin 70 prosenttia (yhteensä noin 7,3 mrd. euroa) hyvinvointialueiden rahoitukseen. Kuntien valtionavut ovat vuonna 2023 noin 5,4 mrd. euroa, josta laskennalliset valtionosuudet noin 4,0 mrd. euroa. Tästä kuntien peruspalvelujen järjestämiseen osoitetaan 2,7 mrd. euroa. Tämä määräraha on tunnistavasti pienempi aiempiin vuosiin verrattuna, sillä siitä siirtyy 5,36 mrd. euroa hyvinvointialueiden rahoitukseen.

Kuntien valtionosuusprosentti alenee 22,09 prosenttiin. Tämä aiheutuu vuoteen 2023 kohdistuvasta valtionosuusleikkauksesta ja siitä, että rahoitus uusiin lisäosiin (hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, asukasmäärän kasvu ja syrjäisyyden lisäosat) otetaan järjestelmän sisältä pienentämällä muuta kunnille maksettavan valtionosuuden määrää.

Talousarvioesityksen mukaan valtion toimenpiteiden nettovaikutus kuntatalouteen vuoden 2022 talousarvioon verrattuna on lähellä neutraalia. Kuntien uusiin ja laajeneviin tehtäviin osoitetaan täysi valtionosuus ja valtion päättämät veroperustemuutokset kompensoidaan kunnille. Osana hallituksen päättämää uudelleenkohdennuksia peruspalvelujen valtionosuuteen tehdään 43 milj. euron leikkaus, joka on noin yksi prosentti kuntien valtionosuusrahoituksen yhteissummasta vuonna 2023. Toisaalta lääkärihelikopteritoiminnan rahoitukseen liittyvän vähennyksen (noin 22 milj. euroa) poistaminen vahvistaa kuntataloutta.

Kuntatalouden arvioidaan olevan poikkeuksellisen vahva vuonna 2023, koska kunnille tilitetään arviolta 1,2 mrd. euroa aiempien vuosien kunnallisveroja. Tilannetta parantaa myös se, ettei sote-uudistuksen kuntien verotuloja leikkaava vaikutus näy vielä täysimääräisesti kunnallis- ja yhteisöverotuloissa. Vuosikate riittää selvästi kattamaan poistot, ja rahoituksen tasapainotilaa kuvaava toiminnan ja investointien rahavirta on noin 1,2 mrd. euroa positiivinen. Kuntatalouden ennuste saavuttaa hallituksen sille asettaman nimellisen rahoitusasematavoitteen vuonna 2023 (nettoluotonanto -0,5 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen).

Vaikka kuntatalouden tilanne on kokonaisuutena poikkeuksellisen hyvä, valiokunnan huomiota on kiinnitetty kuntien erilaisuuteen ja siihen, että osalla kunnista on huomattavia talousvaikeuksia. Heikon taloustilanteen taustalla voi olla esim. korkea työttömyys, väestön väheneminen, korkeat sote-kustannukset sekä tulopohjan heikkeneminen. Toisaalta taas kasvukunnissa väestön kasvun edellyttämät palvelu- ja investointitarpeet voivat olla mittavia.

Kuntatalouden näkymät. Kaikkien kuntien toiminta helpottuu, kun vuoden 2023 alusta vaikeasti ennakoitavat ja nopeasti kasvavat sosiaali- ja terveydenhuollon menot siirtyvät hyvinvointialueiden vastuulle. Sen jälkeen kuntien tehtävät painottuvat aiempaa vahvemmin varhaiskasvatukseen ja koulutukseen. On arvioitu, että sivistystoimen tehtävät muodostavat jatkossa noin 60 prosenttia kuntien kokonaiskuluista.

Kuntatalouteen liittyy kuitenkin sote-uudistuksen aiheuttamaa epävarmuutta, sillä uudistus muuttaa yksittäisten kuntien taloutta pysyvästi ja kaventaa kuntien talouden liikkumavaraa.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 28

Vaikka vuosi 2023 näyttää kuntatalouden näkökulmasta hyvältä, rahoituksellisen tasapainon arvioidaan heikkenevän keskipitkällä aikavälillä. Painelaskelman mukaan laskennallinen talouden sopeutuspain (toiminnan ja investointien rahavirran alijäämä) kasvaa kehyskauden loppua kohden kaikissa kuntakokoryhmissä, suhteellisesti eniten pienimmillä kunnilla. Kehyskauden viimeisenä vuonna 2026 kaikkien kuntakokoryhmien toiminnan ja investointien rahavirran arvioidaan olevan negatiivinen (noin -160 €/asukas koko maassa keskimäärin). Erot kuntakokoryhmien välillä ovat varsin suuret (minimi noin -324 €/asukas ja maksimi -16 €/asukas).

Lisäksi kuntatalouden näkymiin liittyy monia riskejä, jotka voivat heikentää kuntatalouden tilaa arvioitua enemmän. Näitä ovat mm. voimakas inflaatio, energiakriisi, korkojen nousu sekä koronaepidemian aiheuttamat epävarmuudet. Merkittäviä menopaineita syntyy myös mm. palvelujen digitalisoinnista, TE-palvelu-uudistuksen valmistelusta ja toimeenpanosta, työttömyysvastoista ja energiainvestoinneista sekä muista kestävä kasvun edellyttämistä rahoitusvastoista ja -investoinneista. Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että sote-uudistuksen siirtymävaihe on lisännyt tuntuvasti kuntien työtä ja osaltaan hidastanut kuntien toiminnan ja palvelujen kehittämistä. Kunnat ovat voineet laskuttaa vain osan tästä työstä hyvinvointialueilta. Saadun selvityksen mukaan myöskään hyvinvointialueiden tietojärjestelmiä ei saada kaikin osin kuntoon vuoden 2023 alkuun mennessä, jolloin kunnat joutuvat ylläpitämään hyvinvointialueiden palvelutoiminnassa tarvittavia tietojärjestelmäympäristöjä myös 1.1.2023 jälkeen. Valtiovarainministeriöstä saadun tiedon mukaan järjestelystä ei tulisi kuitenkaan aiheutua kunnille taloudellista riskiä, sillä tarkoituksena on korvata kunnille tietojärjestelmien ylläpidosta aiheutuvat kustannukset hyvinvointialueiden ja kuntien kesken laadittavien hankintasopimusten mukaisesti.

Valiokunta nostaa esille myös kuntien investointimahdollisuuksiin liittyvät epävarmuudet. Investointitarpeet, mm. MAL-sopimukseen liittyvät investointivelvoitteet, ovat mittavia, mutta verotulojen ja vuosikatteen kasvun hidastumisen arvioidaan rajoittavan investointimahdollisuuksia. Valiokunta muistuttaa, että hyväksyessään hyvinvointialueiden perustamista ym. koskevan hallituksen esityksen eduskunta edellytti, että valtioneuvosto turvaa kasvukaupunkien investointikyvyn seuraamalla uudistuksen vaikutuksia kaupunkien kykyyn investoida kestäväan kasvuun ja MAL-velvoitteiden hoitamiseen sekä ryhtymällä toimiin, mikäli jonkin kasvukaupungin toiminta- ja investointikyky heikkenisi uudistuksen seurauksena (EV 111/2021 vp — HE 241/2020 vp).

Valiokunta pitää tärkeänä, että sote-uudistuksen vaikutuksia kuntatalouteen seurataan ja varmistetaan kuntien mahdollisuudet selviytyä lakisääteisistä tehtävistään sekä kestävä kasvun edellyttämistä investoinneistaan. Kunnilla on jatkossakin runsaasti tärkeitä ja vaativia, mm. koulutukseen, kulttuuriin, elinkeinopolitiikkaan, työllisyyteen ja kaavoitukseen liittyviä tehtäviä, joiden hoitaminen edellyttää mm. hyvää toimintakykyä sekä kestävä ja ennustettavaa rahoituspohjaa.

Valiokunta kiinnittää erityistä huomiota siihen, että sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvun hillitsemiseksi kuntien on panostettava aktiivisesti ja määrätietoisesti kuntalaisten terveyden edistämiseen ja hyvinvoinnin vahvistamiseen yhdessä hyvinvointialueiden, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa. Terveiden ja hyvinvoinnin edistämällä voidaan pitkällä aikavälillä saavuttaa huomattavia säästöjä, joilla on merkitystä niin kuntatalouden kuin myös hyvinvointialueiden ja koko kansantalouden näkökulmasta.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 28

Kuntien on myös panostettava rakenteellisiin uudistuksiin, jotka parantavat tuottavuutta, vaikuttavuutta, työllisyyttä ja talouden kestävyyttä pitkällä aikavälillä. Kuntien on myös oltava itse aktiivisia luomaan sellaista elinvoimaisuutta ja taloudellista toimeliaisuutta, joka lisää verotuloja ja vähentää mm. työttömyydestä aiheutuvia menoja. Jatkossa myös kuntarajat ylittävä yhteistyö on entistä tärkeämpää.

92. EU ja kansainväliset järjestöt

03. Rahoitusvakuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta poistaa momentilta määrärahan 50 000 euroa, koska osaksi Rahoitusvakuusviraston toimintamenoja koskevan hallituksen esityksen (HE 145/2022 vp) julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskeva lainsäädännöksi käsittely on eduskunnassa kesken, eikä lakiesitystä ole vielä hyväksytty.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 6 135 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 154/2022 vp)

Pääluokka 29

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot

02. Opetushallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Opetushallitukselle ehdotettu määräraha ei vastaa todellista menotasoa, vaan perustoimintamenoihin osoitetun rahoituksen rakenteellinen vaje on noin 3,3 milj. euroa. Menoista valtaosa on kiinteitä menoja, kuten palkkaus-, vuokra- ja ict-järjestelmien ylläpitomenoja, minkä lisäksi rahoitusta tarvitaan mm. johtamisen kehittämiseen, digitalisaation sekä toimintaympäristön muutoksen edellyttämään tukeen ja toimintojen kehittämiseen.

On tärkeää, että talousarvioesitystä täydentävässä esityksessä Opetushallituksen perusrahoitukseen on tehty 1,65 milj. euron korotus. Jatkossa on kuitenkin löydettävä ratkaisuja, joilla Opetushallituksen talous saadaan tasapainoon ja joilla varmistetaan perusrahoituksen riittävyys. Opetushallituksella on keskeinen tehtävä opetuksen kehittäjävirastona ja uudistusten toimeenpanijana, mikä korostaa tarvetta huolehtia perustoimintoihin osoitetun rahoituksen riittävyydestä sekä sen pitkäjänteisyydestä.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 29

Valiokunnan lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että Opetushallituksen perusrahoitus saatetaan seuraavassa kehyspäätyksessä pitkäjänteisesti kestäväälle pohjalle siten, että Opetushallitus selviytyy sille kuuluvista tehtävistä ja velvoitteista.

Lukutaito. Eduskunta on osoittanut vuosien 2020, 2021 ja 2022 talousarvioissa rahoitusta luku- ja kirjoitustaidon parantamista edistäviin toimiin, joista keskeisiä ovat kansallisen lukutaitostrategian laatiminen ja sen toimeenpano. Vuoden 2023 talousarvioesitykseen ei sisälly strategian ja siihen pohjautuvan lukutaito-ohjelman toimeenpanon tarvitsemaa rahoitusta, vaikka eduskunta on pitänyt sitä strategian toimeenpanon kannalta välttämättömänä. Saadun selvityksen mukaan aiemmin myönnettyjen määrärahojen turvin lukutaitostrategian toimeenpanon koordinointia voidaan jatkaa syyskuuhun 2023, mutta paikallinen kehittäminen ja Lukeva kunta -verkoston toiminta ovat sen sijaan vaarassa päättyä. Myöskään Lukulahja lapselle -hankkeen jatkamiseen ei ole jatkorahoitusta.

Valiokunta toteaa, että lukutaidon opetus on perusopetuksen ydintehtävä, ja Suomi on kansainvälisesti verrattuna lukutaidon kärkeä. Lukutaidon taso on kuitenkin heikentynyt 2000-luvulla, ja monilukutaitoon liittyvät vaatimukset ovat kasvaneet. Vuoden 2018 Pisa-arvioinnissa Suomen 15-vuotiaiden nuorten lukutaito oli OECD-maiden parhaimmistoa, ja erinomaisen lukutaidon tasoille sijoittuvien osuus oli säilynyt ennallaan vuoteen 2009 verrattuna. Heikkojen lukijoiden osuus oli kuitenkin lisääntynyt: vuonna 2009 heikkoja lukijoita oli noin 8 prosenttia, mutta vuonna 2018 jo yli 13 prosenttia kaikista oppilaista. Myös heikosti lukevien poikien määrä oli kasvanut, ja Suomessa poikien ja tyttöjen välinen ero oli OECD-maiden suurin. Suomessa on siten yhä enemmän nuoria, joiden lukutaito ei riitä opiskeluun ja yhteiskunnassa toimimiseen.

Kansallisen lukutaitostrategian päätavoitteena on löytää keinot erityisesti heikosti lukevien lasten, nuorten ja aikuisten lukutaidon vahvistamiseen, ja se sisältää konkreettisia toimenpiteitä kaikenikäisten monipuolisen lukutaidon vahvistamiseksi. Lukutaitostrategian tavoitteena on vahva, monipuolinen ja osallistava lukemisen kulttuuri, joka vahvistaa menestyvää Suomea ja sen kansalaisten hyvää elämää.

Valiokunta pitää tärkeänä, että lukutaitostrategian toimeenpano etenee Kansallisen lukutaito-ohjelman 2030 linjausten mukaisesti, ja painottaa, että toimenpiteiden tulee aidosti vahvistaa lukutaitotyön rakenteita ja edistää monilukutaito-osaamista.

Valiokunta lisää momentille 1 550 000 euroa, josta osoitetaan 1 500 000 euroa lukutaito-ohjelman toimeenpanoon ja 50 000 euroa Nuori Aleksis -raatien järjestämiseen.

Valiokunnan lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että hallitus osoittaa riittävät resurssit lasten ja nuorten luku- ja kirjoitustaidon edistämiseen ja huolehtii mm. kansallisen lukutaitostrategian ja lukutaito-ohjelman toimeenpanosta.

Tekijänoikeuksiin perustuvien korvausten maksaminen; elokuvat. Valtiovarainvaliokunta on korostanut tarvetta hankkia elokuvaan liittyviä esityslupia, sillä kouluilla on suuri tarve saada käyt-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 29

töönsä luvallista audiovisuaalista materiaalia. Elokuvan käyttäminen opetuksessa edistää moniluku- ja medialukutaitoa, ja audiovisuaaliset sisällöt on todettu hyödyllisiksi eri oppiaineiden opetuksessa. Elokuvien julkisen esittämisen lupien hinta on kuitenkin esteenä elokuvien hankkimiselle, ja sen vuoksi käyttölupia on tärkeää hankkia kouluille keskitetysti. Valiokunta lisää momentille 700 000 euroa elokuvaan liittyvien käyttölupien hankkimiseen.

Elvytyskoulutus opettajille. Valiokunta lisää momentille 100 000 euroa opettajille järjestettävää elvytyskoulutusta varten. Koulutuksen tavoitteena on antaa opettajille valmiudet oppilaille annettavaan elvytyskoulutukseen peruskouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa. Kouluissa toteutettu elvytysopetus kasvattaa vähitellen elvytystaitoisten aikuisten määrää yhteiskunnassa.

Saamenkielinen oppimateriaali. Valiokunta lisää momentille 200 000 euroa saamenkielisen oppimateriaalin tuottamiseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 67 576 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

(1.—3. kohta kuten HE 154/2022 vp)

4) 700 000 euroa avustuksena saamelaiskäräjille saamenkielisen oppimateriaalin tuottamiseen

(5. kohta kuten HE 154/2022 vp)

6) enintään 14 806 000 euroa opetustoimen ja varhaiskasvatuksen henkilöstökoulutuksesta aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen

(7.—9. kohta kuten HE 154/2022 vp)

10) enintään 15 377 000 euroa tekijänoikeuslakiin (404/1961) perustuvien kopiointi- ja muiden käyttöoikeuskorvausten sekä kopiointia, tallennusta ja käyttöoikeuksia (ml. elokuvat) koskevan tiedotus- ja selvitystoiminnan menojen maksamiseen

(11.—14. kohta kuten HE 154/2022 vp)

15) enintään 1 500 000 euroa luku- ja kirjoitustaidon parantamista edistävästä toimenpiteistä aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen (Uusi)

16) enintään 50 000 euroa Nuori Aleksis -raatien järjestämiseen (Uusi)

(3.—4. kappale kuten HE 154/2022 vp)

50. Eräät avustukset (kiinteä määräraha)

Valiokunta lisää momentille 50 000 euroa Vapaa-ajattelijain Liitto ry:n toimintaan uskonnon ja vakaumuksen vapauden edistämiseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 1 597 000 euroa.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukka 29

Käyttösuunnitelma (euroa)

1.	Svenska Finlands folkting -nimisestä järjestöstä annetun lain (1331/2003) mukainen valtionavustus	773 000
2.	Paasikivi-Seura	10 000
3.	Tammenlehvän perineliitto	63 000
4.	Ruotsinkielisen viittomakielen elvytysohjelma	131 000
5.	Vähemmistökielisen sanomalehdistön tuki	500 000
6.	OKKA-säätiö	60 000
7.	UKK-Seura	10 000
8.	Vapaa-ajattelijain Liitto ry	50 000
Yhteensä		1 597 000

51. Avustukset kirkolliseen ja uskonnolliseen toimintaan (kiinteä määräraha)

Helsingin juutalaisen seurakunnan turvallisuuden edistämiseen ehdotetaan 300 000 euron rahoitusta, mitä valtiovarainvaliokunta piti välttämättömänä vuoden 2022 talousarviota koskevassa mietinnössään (VaVM 33/2021 vp, mom. 29.01.51). Saadun selvityksen mukaan myös eräät muut uskonnolliset yhteisöt (mm. Turun juutalainen seurakunta ja islamilainen yhdyskunta) ovat joutuneet kokemaan turvattomuuden ja pelon tunteen sekä erilaisen ilkeiden ilkeiden lisääntymistä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että uskonnollisiin tiloihin liittyviin uhkiin puututaan yhdessä sisäisen turvallisuuden toimijoiden kanssa ja että niiden rahoitukseen löydetään tasapuoliset ja kestävät ratkaisut. Valiokunta viittaa myös sisäministeriössä laaditun uskonnollisten yhteisöjen tilojen turvallisuuden parantamista koskevaan raporttiin ja siinä esitettyihin suosituksiin.⁹ Työryhmän suosituksen mukaan valtion tulisi tukea rahallisesti erityisesti niiden uskonnollisten yhteisöjen turvallisuuden parantamista, joihin kohdistuu suurimmat uhkat ja joiden turvallisuustoimet vaativat rahoitusta ottaen erityisesti huomioon yhteisöjen omat rahoitusmahdollisuudet.

10. Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus ja vapaa sivistystyö

Yleissivistävään koulutukseen ja varhaiskasvatukseen ehdotetaan 922 milj. euroa, joka on noin 37 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa.

Maahanmuuton aiheuttamiin menoihin ehdotetaan lisärahoitusta. Ukrainasta saapuvien pakolaisten johdosta varhaiskasvatuksen lisämenoihin varataan 60 milj. euroa ja perusopetukseen valmistavan opetuksen lisämenoihin 120 milj. euroa. Rahoitusta ohjataan myös mm. suomi/ruotsi toisena kielenä ja oman äidinkielen opetuksen laajentamiseen (2,5 milj. euroa) sekä varhaiskasvatusmaksujen alentamiseen (70 milj. euroa). On myös tärkeää, että sitouttavan kouluyhteisötyön toi-

⁹ Uskonnollisten yhteisöjen tilojen turvallisuuden parantaminen; Sisäministeriön julkaisuja 2021:28

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 29

mintamalli vakiinnutetaan vuodesta 2023 alkaen, millä ennaltaehkäistään koulupoissaoloja ja tuetaan varhaista puuttumista.

Esi- ja perusopetuksen koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin toimiin ehdotetaan 15,3 milj. euron valtionavustusta. Rahoitus vähenee kuluvaan vuoteen verrattuna, koska kuluvan vaalikauden aikana toimeenpantu kolmivuotinen Oikeus oppia -kehittämisohjelma päättyy. Ohjelmaan liittyvää vuonna 2022 myönnettyä rahoitusta voidaan kuitenkin käyttää myös vuoden 2023 aikana.

Vuosina 2020—2022 varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin ja laadun kehittämiseen myönnettiin erityisavustuksia yhteensä noin 241 milj. euroa eli vuosittain noin 80 milj. euroa. Kaiken kaikkiaan Oikeus oppia -ohjelmaan on ollut käytettävissä noin 395 milj. euroa, ja sen puitteissa on uudistettu lainsäädäntöä, vahvistettu varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen rahoitusjärjestelmien vaikuttavuutta sekä kehitetty yhdenvertaisuutta vahvistavia ja vaikuttavia käytänteitä sekä toimintatapoja. Ohjelmaan on sisällynyt mm. kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun, sitouttavan kouluyhteistyön kehittämisen sekä joustavan alkuopetuksen pilottien rahoitus.

Valiokunta pitää tärkeänä, että vuoden 2023 alusta voimaan tulevalla lainmuutoksella (489/2022) vakinaistetaan koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin myönnettävä erityisavustus. Erityisavustusta voidaan myöntää jatkossa neljäksi vuodeksi kerrallaan, mikä lisää rahoituksen pitkäjänteisyyttä ja ennakoitavuutta. On myös tärkeää, että tasa-arvoa edistäviin toimiin tarkoitettu valtionavustus saatetaan pysyvästi nykyistä korkeammalle tasolle.

Koulutuksellisen tasa-arvon ja positiivisen erityiskohtelun edistämistä varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa on selvitetty vastikään valmistuneessa raportissa (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2022:30). Siinä esitetään varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen tarveperusteisen rahoituksen jatkokehittämistä edelleen, määrärahan tason nostamista riittävälle tasolle sekä vaikuttavuutta koskevan tutkimusperusteisen seurannan toteuttamista.

20. Perusopetuksen, varhaiskasvatuksen ja vapaan sivistystyön yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan lasten ja nuorten osaamistason laskun lisäksi erityisenä haasteena on osaamiserojen kasvu oppilaiden perustaidoissa, kuten lukemisen ymmärtämisessä ja sujuvuudessa sekä matematiikassa. Nämä osaamiserot liittyvät mm. poikien heikkoon suoriutumiseen, kielitaustan vaikutuksiin sekä sosioekonomisen taustan kasvavaan merkitykseen oppimiselle. Myös erot alueiden ja koulujen välillä korostuvat entisestään.

Valiokunta pitää tärkeänä, että oppimisvaikeuksien tunnistaminen ja arviointi sekä oppimisen tukeminen otetaan entistä vahvemmin huomioon perusopetuksessa. Valiokunta lisää momentille 200 000 euroa oppimisvaikeuksien tuki- ja arviointityökalujen kehittämiseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 25 230 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 154/2022 vp)

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukko 29

31. Valtionosuus ja -avustus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentin määräraha on 182 milj. euroa, joka on noin 8,8 milj. euroa kuluvaan vuoden varsinaista talousarviota enemmän. Momentin määrärahaa korottavat valtionosuuden indeksikorotukset (4,3 milj. euroa) sekä kotoutumiskoulutukseen osoitettu 5 milj. euron lisäys, joka liittyy Ukrainasta tulevien pakolaisten kielikoulutustarpeisiin. Näin valtion rahoittamaan kotoutumissuunnitelman mukaiseen koulutukseen on käytettävissä yhteensä 16,8 milj. euroa.

On tärkeää, että kotoutumiskoulutukseen osoitetun rahoituksen riittävyyttä seurataan ja varaudutaan tarpeen mukaan myös rahoituksen lisäämiseen. Erityisen tärkeää on edistää kielikoulutusta ja varmistaa, että se vastaa työelämän kielitaitovaatimuksiin.

On myös tärkeää edistää maksuttoman luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen ulottamista kotoutumisajan ylittäneille maahanmuuttajille. Kielikoulutuksella ja muulla työelämävalmiuksia edistävällä koulutuksella voitaisiin parantaa esim. pitkään kotona olleiden vanhempien ja työelämän ulkopuolella olevien työllistymistä. Valiokunta toteaa, että kielitaito on edellytys kotoutumisen onnistumiselle ja kielitaidon kehittämisen tulee olla kotoutumisen edistämiseen tähtäävien toimenpiteiden keskiössä.

Valiokunnan huomiota on kiinnitetty myös siihen, että oppivelvollisille suunnattuun koulutukseen tarkoitettu 3,5 milj. euron rahoitus ei ole riittävä, sillä vuoden 2022 yhteishaussa Opistovuosi oppivelvollisille -koulutukseen oli noin 1 000 ensisijaista hakijaa. Saadun selvityksen mukaan em. määräraha riittää 692 opiskelijan koulutuksen valtionosuuden korottamiseen 57 prosentista sataan prosenttiin sekä oppimateriaalilisän rahoitukseen tälle määrälle opiskelijoita. Valiokunta pitää tärkeänä, että määrärahan riittävyyttä seurataan ja todellisen opiskelijatilanteen mukaisesti arvioidaan tarvetta sen lisäämiseen.

Valiokunta korostaa vapaan sivistystyön roolia myös jatkuvan oppimisen edistämisessä. Suomessa on paljon ihmisiä, joilla on puutteelliset perus- ja digitaidot, mutta jotka eivät esim. toimeentulovaikeuksien ja opintojen maksullisuuden vuoksi voi hakeutua koulutukseen. Heikot perus- ja digitaidot omaaville tarvittaisiin maksuttomia opiskeluvaihtoehtoja, jotka edistäisivät em. taitojen oppimista ja edelleen työllistymistä. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on korostettu opintotukirahoituksen lisäämistä.

51. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)

Etäkoulu Kulkuri ja Nomadskolan. Valiokunta on tyytyväinen, että Etäkoulu Kulkurin ja Nomadskolanin rahoitusta on talousarvioesityksessä vahvistettu 250 000 eurolla, jolloin ensi vuoden valtionavustus nousee 398 000 euroon. Etäkoulu Kulkuri ja Nomadskolan ovat ulkomailla asuvien oppilaiden verkkokouluja, joiden oppilasmäärä ja toiminnan tarve ovat kasvaneet vuosittain. Kulkurin ja Nomadskolanin kehittämää perusopetusikäisten etä- ja verkko-opetusta voidaan hyödyntää myös kotimaassa järjestettävässä etäopetuksessa. On tärkeää, että rahoituksen riittävyyttä seurataan ja toiminnan jatkuvuus varmistetaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukka 29

Suomi-koulujen toiminta. Suomi-koulujen toiminnan tukemiseen on osoitettu viimeisten kymmenen vuoden aikana 579 000—729 000 euroa, johon sisältyy eduskunnan vuosittain tekemä 150 000—300 000 euron lisäys. Ensi vuodelle Suomi-koulujen toimintaan ehdotetaan 429 000 euroa. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on arvioitu, että ehdotettu määräraha ei anna mahdollisuutta toiminnan kehittämiseen eikä riittävien kieli- ja kulttuuripalveluiden tarjoamiseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että rahoitustaso saatetaan pitkäjänteisesti sellaiselle tasolle, joka antaa mahdollisuudet toiminnan ylläpitämiseen ja sen kehittämiseen. Maailmanlaajuisessa Suomi-koulujen verkostossa on noin 120 koulua, jotka toimivat 30 maassa, ja oppilaita niissä on lähes 4 000.

Valiokunta lisää momentille 1 130 000 euroa, josta osoitetaan

- 300 000 euroa Suomi-koulujen toimintaan
- 400 000 euroa naisjärjestöjen valtionavustuksiin
- 300 000 euroa Käsi- ja taideteollisuusliitto TAITO ry:lle
- 80 000 euroa Karjalan Liitto ry:lle
- 50 000 euroa Kriittiselle korkeakoululle.

Momentin päätösosassa mainittu Ympäristökasvatuksen seura ry toimii nykyisin nimellä Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi. Päätösosaan tehdään tätä vastaava korjaus.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 9 603 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) 918 000 euroa eräiden naisjärjestöjen valtionavusta annetun lain (663/2007) mukaisiin valtionavustuksiin
- 2) 6 737 000 euroa avustusten maksamiseen Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:lle, Marttaliitto ry:lle ja Käsi- ja taideteollisuusliitto TAITO ry:lle ja niiden edelleen jaettavaksi piiri- tai jäsenjärjestöilleen, Finlands svenska Marthaförbund rf:lle, Sami Duodji ry:lle, järjestöille sivistystyöhön sekä vapaan sivistystyön toimijoiden yhteistyö- ja tiedotustoimintaan
- 3) 1 948 000 euroa avustusten maksamiseen kodin ja koulun yhteistyöstä huolehtiville järjestöille, Kehittämiskeskus Opinkirjo ry:lle, koulun vapaan harrastustoiminnan tukemiseen, Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitto ry:lle, Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi ry:lle, Kesälukioseura ry:lle, Suomi-koulujen Tuki ry:lle, Karjalan Liitto ry:lle, Sofia-opiston kannatusyhdistys ry:lle sekä Kriittiselle korkeakoululle ja Suomi-koulujen toimintaan ja kehittämiseen sekä kotiperuskoulu/hemgrundskola-toimintaan sekä vaihto-oppilasjärjestöjen ja lukiolaisten tie-deolympiatoiminnan tukemiseen.

20. Ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus

Ammatilliseen koulutukseen ja lukiokoulutukseen ehdotetaan yhteensä noin 1,3 mrd. euroa, joka on noin 56 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Oppivelvollisuuden ja toisen asteen maksuttomuuden toimeenpanoa jatketaan, ja sen piirissä aloittaa jo kol-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 29

mas ikäluokka. Uudistuksen määrärahataso nousee ensi vuonna 102 milj. euroon. Talousarvioesityksessä lisätään uutena panostuksena hoiva-avustajien koulutuksen resursseja yhteensä 18,6 milj. eurolla, jolla voidaan kouluttaa yhteensä 1 700 uutta hoiva-avustajaa ja jolla parannetaan sote-henkilökunnan saatavuutta. Kaikkiaan hallituksen tavoitteena on 2 500 uuden hoiva-avustajan kouluttaminen vuosien 2022—2025 aikana.

Valiokunta on tyytyväinen siihen, että ammatillisen koulutuksen rahoituspohjaa vahvistetaan pysyvästi 50 milj. eurolla vuodesta 2023 lukien, millä voidaan turvata jatkossakin opiskelijoille riittävä opetus ja ohjaus määrärahaisten lisärahoitusten päätyttyä. On myös myönteistä, että ukrainalaisten pakolaisten koulutustarpeisiin varaudutaan lisäämällä 8 milj. euroa ammatilliseen koulutukseen ja tutkintokoulutukseen valmentavaan koulutukseen.

Valiokunta pitää hyvänä, että lukion laatu- ja saavutettavuusohjelman puitteissa on laadittu lukion laatustrategia (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2022:43), jonka tavoitteena on mm. parantaa koulutuksen laatua sekä opiskelijoiden hyvinvointia ja tasa-arvoa. Vuoden 2023 aikana laatustrategiaa viedään käytäntöön kansallisilla, alueellisilla ja paikallisilla kehittämistoimilla, joihin koulutuksen järjestäjillä on käytettävissään kuluvan vuoden lopulla myönnettävää lukio-koulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelman rahoitusta (11,2 milj. euroa).

Valiokunta korostaa opetushenkilöstön ja erityisopettajien ja opinto-ohjaajien riittävyyttä, jotta oppilaat saavat tarvitsemansa tuen sekä riittävästi tuki-, lisä- ja erityisopetusta. Myös vaativan erityisen tuen opiskelupaikkojen sekä ammatillisen koulutuksen lähiopetuksen riittävyys on tärkeää varmistaa. On myös tärkeää, että lukio-opiskelijoiden oikeutta tukiopetukseen vahvistetaan lainsäädännössä siten, että tukiopetusta tarjotaan kaikille oppilaille, jotka sitä tarvitsevat. Valiokunta viittaa myös kannanottoon, jonka eduskunta hyväksyi käsitellessään valtioneuvoston koulutuspoliittista selontekoa. Sen mukaan eduskunta edellyttää, että hallitus toteuttaa koko oppimisen tuen järjestelmän kokonaisuudistuksen koko koulutuspolulla varhaiskasvatuksesta korkeasteelle, jotta jokainen oppimisvaikeuksia tai muita oppimisen haasteita kokeva ja tukea opinnoissaan tarvitseva saa tarvitsemansa tuen jo varhaisessa vaiheessa ja että oppimisvaikeuksien tuen tarpeen tunnistamisen sekä oikea-aikaisen ja vaikuttavan tuen saavutettavuuden parantamiseksi laaditaan kansallinen toimenpideohjelma (EK 15/2022 vp — VNS 1/2021 vp).

Valiokunnan lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että lukio-opiskelijoiden oikeutta tukiopetukseen vahvistetaan ja että tukiopetuksen riittävä rahoitus varmistetaan.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on myös arvioitu, että esimerkiksi suurissa kaupungeissa kaupunginosien väliset erot lukioon hakeutumisessa voivat olla suuria. Jotta perhetaustan ja asuinalueen yhteys toisen asteen koulutusvalintoihin ei voimistu, on tärkeää löytää keinoja koulutukseen liittyvien alueellisten ja sosiaalisten erojen kaventamiseen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että jatkossa arvioidaan mahdollisuutta lukiokoulutuksen yksikköhintaa koskevan rahoitusleikkauksen poistamiseen. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 23 b §:n (1094/2018) mukaan keskimääräisestä lukiokoulutuksen yksikköhinnasta vähennetään lukiokoulutuksen osalta vuosittain 996,13 euroa. Valiokunnan asiantuntijakuulemis-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 29

sa on arvioitu, että tämä vähentää kuntien valtionrahoitusta vuosittain noin 100 milj. eurolla. Lukiokoulutuksen järjestäjät joutuvat näin sopeuttamaan toimintaansa tai lisäämään omaa rahoitusosuuttaan, jolloin kuntien taloustilanteen erilaisuus voi lisätä koulutuksellista epätasa-arvoa.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös ikäluokkien pienenemistä aiheutuvaan valtionosuuksien pienenemiseen, mikä voi jatkossa vaikeuttaa koulutuksen järjestämistä kunnissa. Sote-uudistuksen toteutumisen jälkeen onkin erittäin tärkeää selvittää kuntien valtionosuuslainsäädännön ja kuntarahoituksen uudistustarpeet ja varmistaa, että kunnat selviytyvät niille kuuluvista tehtävistä ja velvoitteista.

30. Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen koulutukseen (arviomääräraha)

Momentin päätösosan toisen kappaleen kohdan 1) euromääräksi korjataan 998 958 000 euroa, kun se on talousarvioesitystä täydentävässä esityksessä 1 001 520 000 euroa. Virhe on aiheutunut lisättävien arvonlisäverojen sisällyttämisestä lukuun, eikä sillä ole vaikutusta momentin loppusummaan.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

(1. kappale kuten HE 277/2022 vp)

Määrärahaa saa käyttää:

1) 998 958 000 euroa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisena rahoituksena ammatillisen koulutuksen perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoitukseen ja edellä mainitun lain 44 §:n 1 momentin mukaisena valtionavustuksena myönnettävään strategia-rahoitukseen ammatillisen koulutuksen järjestäjille

(2. ja 3. kohta kuten HE 154/2022 vp)

(3. kappale kuten HE 154/2022 vp)

(4. kappale kuten HE 277/2022 vp)

40. Korkeakouluopetus ja tutkimus

Hallitusohjelman, TKI-tiekartan sekä parlamentaarisen TKI-työryhmän linjausten mukaisesti Suomen tavoitteena on nostaa tutkimus- ja kehittämismenot 4 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteen mukaan yksityinen sektori kattaa menoista kaksi kolmasosaa (2,66 prosenttia) ja julkinen sektori yhden kolmasosan (1,33 prosenttia).

Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää merkittäviä lisäpanostuksia niin julkiselta kuin yksityiseltä sektorilta, sillä T&K-rahoituksen BKT-osuuden arvioidaan olevan 2,9 prosenttia vuonna 2022. Talousarvioesityksen mukainen T&K-toiminnan rahoitus on yhteensä noin 2,38 mrd. euroa, johon sisältyy lisäpanostuksia mm. korkeakoulujen ja Suomen Akatemian rahoitukseen. Rahoituksen kuitenkin arvioidaan alenevan kuluvaan vuoteen verrattuna noin 110 milj. eurolla, koska RFF-rahoitus sekä hallitusohjelman mukainen määräaikainen rahoitus päättyvät. Vähennys kohdistuu lähinnä Business Finlandin kautta jaettavaan rahoitukseen. T&K-menot ovat Suomessa

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 29

edelleen OECD:n keskiarvoa (2,68 prosenttia v. 2020) korkeammat, mutta päinvastoin kuin monissa verrokkimaissa, Suomen T&K-menot laskivat voimakkaasti vuosina 2010—2016. Niiden BKT-osuus oli alimmillaan (2,7 prosenttia) vuosina 2016—2017, minkä jälkeen T&K-menot ovat olleet hienoisessa nousussa, mutta kasvu ei ole riittävää 4 prosentin T&K-tavoitteen saavuttamiseen vuoteen 2030 mennessä.

Tavoitteiden saavuttamiseksi on tärkeää, että vuoden 2023 alussa astuu voimaan laki valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta (VaVM 34/2022 vp – HE 211/2022 vp). Tarkoituksena on parantaa valtion T&K-toiminnan pitkäjänteisyyttä ja lisätä talousarvioon sisältyvien valtuuksien ja määrärahojen määrää vuosittain siten, että niiden BKT-osuus on 1,2 prosenttia vuonna 2030. Näin valtion T&K-rahoitus kasvaisi 1,8 mrd. eurolla vuoteen 2030 mennessä. Lisäksi eduskunta on hyväksynyt lakialoitteen pohjalta lain tutkimus- ja kehittämistoiminnan menoihin perustuvista lisävähennyksistä verotuksessa, millä kannustetaan yrityksiä lisäämään T&K-investointeja (VaVM 35/2022 vp—LA 69/2022 vp).

Valiokunta kiinnittää huomiota myös korkeakoulujen perusrahoituksen riittävyyteen ja sen pitkäjänteisyyteen. Erityisen tärkeää on lisätä aloituspaikkoja, sillä asetettujen tavoitteiden mukaisesti vuonna 2030 vähintään 50 prosenttia nuorista aikuisista suorittaa korkeakoulututkinnon. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on arvioitu, että tämä tarkoittaa noin 100 000 uutta korkeakoulututkintoa. Lisäksi tavoitteena on, että uusien ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä kolminkertaistuu vuoteen 2030 mennessä.

Korkeakoulutettujen määrä kasvaa kuitenkin toivottua hitaammin, ja uusimpien arvioiden mukaan tavoite olisi mahdollista saavuttaa vasta vuoteen 2035 mennessä. Myös OECD:n vastikään julkaiseman tutkimuksen (Education at a Glance, 2022) mukaan korkeakoulutettujen määrä kasvaa Suomessa varsin hitaasti. Tutkimuksen mukaan OECD-maissa korkeakoulutettujen osuus 25—34-vuotiaista on noussut kymmenessä vuodessa 27 prosentista 48 prosenttiin, kun taas Suomessa vastaava osuus on noussut vain yhdellä prosentilla 39 prosentista 40 prosenttiin.

Valiokunta painottaa, että tavoitteisiin pääseminen edellyttää jatkossa pitkäjänteistä, yli vaalikausien ulottuvaa suunnitelmaa aloituspaikkojen lisäämisestä ja niiden tarvitsemasta rahoituksesta. Tulevien vuosien menokehyksiin ei toistaiseksi sisälly lisämäärärahoja vuoden 2022 jälkeen tapahtuvien uusien koulutuslaajennusten toteuttamiseen, joten seuraava kehyspäätös vaikuttaa keskeisesti siihen, missä määrin asetetut tavoitteet toteutuvat. Valiokunta korostaa, että osaajien tuntuva lisääminen on välttämätöntä T&K-tavoitteiden saavuttamiseksi.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös korkeakoulupaikkojen alueelliseen riittävyyteen. Saadun selvityksen mukaan Uudeltamaalta muutetaan enemmän pois muualle opiskelemaan, ja Uusimaa on yksi yliopistomaakunnista, jossa on vähän yliopistojen aloituspaikkoja suhteessa uusiin yliopilaisiin sekä runsaasti ensisijaisia hakijoita suhteessa aloituspaikkoihin. Myös Pirkanmaalla, Satakunnassa, Päijät-Hämeessä ja Etelä-Pohjanmaalla on koko maan keskiarvoa vähemmän korkeakoulupaikkoja suhteessa maakunnan 19—21-vuotiaaseen väestöön. Koulutuspaikkojen riittämättömyys lisää osaltaan nuorten hakeutumista ulkomaisiin yliopistoihin.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 29

02. Kansallisarkiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta on tyytyväinen siihen, että talousarvioesitystä täydentävässä esityksessä Kansallisarkiston rahoitusta on lisätty 3,4 milj. eurolla, josta 1 milj. euroa osoitetaan perustoimintojen vahvistamiseen. Lisärahoitusta kohdennetaan myös sähköisen arkistoinnin tuottavuushankkeeseen. Toiminnan digitalisoiminen on Kansallisarkiston strategian keskeinen tavoite, ja on siksi tärkeää, että sähköisen arkistoinnin ja siihen liittyvien palvelujen kehittämiseen osoitetaan riittävät resurssit. Digitoinnin vauhdittaminen parantaa toiminnan tuottavuutta ja lisää toimipaikkariippumattomuutta.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on myös tuotu esille huoli yksityisten arkistojen tilanteesta. Toimintaa rahoitetaan rahapeliuotoilla, joiden vähenemisen arvioidaan heijastuvan valtionapua saavien yksityisten keskusarkistojen (yht. 11 kpl) rahoitukseen. Lisäksi kustannusten nousu vähentää ostovoimaa ja heikentää arkistojen toimintamahdollisuuksia.

Valiokunta korostaa yksityisten keskusarkistojen tärkeää tehtävää alansa järjestöjen, yhteisöjen ja yksityishenkilöiden arkistojen ylläpitäjänä sekä niiden merkitystä tutkimustyössä. Arkistotoiminnalla varmistetaan tärkeiden aineistojen säilyminen tuleville sukupolville.

Valiokunnan lausumaehdotus 4

Eduskunta edellyttää, että valtionarkiston sekä yksityisten keskusarkistojen rahoitus mitoitetaan jatkossa niin, että arkistojen pitkäjänteinen toiminta turvataan.

20. Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunta viittaa sivistysvaliokunnan lausuntoon (SiVL 25/2022 vp) ja painottaa opettajien perus-, perehdyttämisen- ja täydennyskoulutuksen tärkeää merkitystä. Korkeasti koulutetut, ammattitaitoiset ja työhönsä sitoutuneet opettajat ovat oppimisen ja sen myötä maamme osaamistason ylläpitämisen ja parantamisen kulmakivi.

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että opettajankoulutusta kehitetään tutkimus- ja tietoperustaisesti. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan FinTed (Finnish Teacher Education Database) on rakentamisvaiheessa oleva tutkimusinfrastruktuuri, jota voidaan hyödyntää tutkimuksessa sekä opetuksen ja koulutusten kehittämisessä kaikilla koulutusasteilla. Hankkeen tavoitteina on mm. opettajan tulevaisuuden osaamistarpeiden ennakointi, opettajankoulutuksen tutkimuksen laadun ja määrän kehittäminen sekä opettajankoulutuksen kansallisen yhteistyön sekä kansainvälisen tutkimusyhteistyön vahvistaminen. Työ tietovarannon parissa on käynnistynyt vuonna 2020, ja sen perustan muodostavat kasvatusalan soveltuvuuskokeessa opiskelijoiksi valittujen seuranta-tutkimuksessa kerättävät valtakunnalliset tutkimusaineistot. Turun yliopisto koordinoi hanketta, ja mukana yhteistyössä ovat kaikki Suomen yliopistot, joissa on opettajankoulutusyksikkö.

Valiokunta lisää momentille 600 000 euroa Turun yliopistolle, opettajankoulutuksen tutkimusperusteiseen kehittämiseen (FinTed).

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 29

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 40 346 000 euroa.

(1.—6. kohdat kuten HE 154/2022 vp)

7) enintään 600 000 euroa Turun yliopiston opettajankoulutuslaitokselle opettajankoulutuksen tutkimusperusteiseen kehittämiseen (Uusi)

(3. kappale kuten HE 154/2022 vp)

50. Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Varhaiskasvatuksen yliopistollinen opettajankoulutus. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin huoli siitä, vastaako varhaiskasvatuksen opettajankoulutus määrältään varhaiskasvatust lain mukaisiin tarpeisiin. Varhaiskasvatust lain (540/2018) mukaan vuonna 2030 päiväkodissa kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä toimivasta henkilöstöstä vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, josta vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Jotta tämä tavoite saavutetaan, on arvioitu, että opettajankoulutuksen aloituspaikkamäärän tulisi olla vuosittain noin 1 000 vuoteen 2027 asti. Arvio perustuu nykyisen tasoiseen poistumaan sekä siihen, että 80 prosenttia aloittaneista valmistuu.

Saadun selvityksen mukaan varhaiskasvatuksen opettajankoulutusta on lisätty merkittävästi. Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt vuodesta 2018 lähtien varhaiskasvatuksen opettajankoulutukseen yhteensä yli 1 700 lisäaloituspaikkaa ja lisärahoitusta n. 35 milj. euroa yliopistojen perusrahoituksen lisäksi. Myös varhaiskasvatuksen opettajien monimuotokoulutukseen on myönnetty erillisrahoitusta vuoteen 2026 asti. Lisäksi vuoden 2023 talousarvioesitystä täydentävään esitykseen sisältyy 6,3 milj. euron määräraha varhaiskasvatuksen opettajien lisäaloituspaikkoihin. Rahoituksella lisätään kertaluonteisesti varhaiskasvatuksen opettajien aloituspaikkoja yhteensä 300:lla, millä pyritään varmistamaan, että aloituspaikat ovat tarvittavalla 1 000 aloituspaikan tasolla seuraavanakin vuonna.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että lisäaloituspaikat osoitetaan sinne, missä varhaiskasvatuksen opettajista on suurin puute. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa todetun mukaisesti varhaiskasvatuksen opettajapula on suurin muuttovoittoalueilla, aivan erityisesti pääkaupunkiseudulla.

Valiokunnan lausumaehdotus 5

Eduskunta edellyttää, että vuoden 2023 talousarvioesitykseen sisältyvät varhaiskasvatuksen opettajankoulutuksen uudet aloituspaikat osoitetaan sinne, missä varhaiskasvatuksen opettajista on suurin puute.

Opettajankoulutuksen aloituspaikkatarve arvioitiin vuonna 2018 annetun varhaiskasvatust lakia koskevan hallituksen esityksen yhteydessä. Jotta koulutustarpeita koskevat tiedot ovat ajan tasalla, on tärkeää, että opetus- ja kulttuuriministeriö selvittää pikaisesti tämänhetkisen aloituspaikkatarpeen ottaen huomioon myös alueelliset ja kielelliset koulutustarpeet. Etenkin muuttovoittoalu-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 29

eilla varhaiskasvatuksen opettajien tarve on suuri. On myös tärkeää turvata monimuotokoulutuksen riittävyys.

Valiokunta toteaa, että opettajien sekä myös muun henkilöstön saatavuuden parantamiseksi tarvitaan koulutuksen riittävyyden rinnalla myös vaikuttavia toimia alan veto- ja pitovoiman parantamiseksi.

55. Valtionrahoitus ammattikorkeakoulujen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta on tyytyväinen, että ammattikorkeakoulujen T&K-toiminnan vahvistamiseen ehdotetaan 5 milj. euron lisäystä vuodesta 2023 lähtien ja että ensi vuodesta lähtien sote-alan harjoittelukorvaukset (12 milj. euroa) maksetaan STM:n varoista. Momentin määräraha on noin 954 milj. euroa, joka on noin 34 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa.

Valiokunta korostaa ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen riittävyyttä ja sivistysvaliokunnan tavoin (SiVL 25/2022 vp) kiinnittää huomiota ammattikorkeakoulujen merkitykseen niiden harjoittaessa työelämälähtöistä ja aluekehitystä edistävää soveltavaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on arvioitu, että ammattikorkeakoulutuksen kysyntä kasvaa tulevaisuudessa työelämässä eniten.

80. Taide ja kulttuuri

Taiteen ja kulttuurin määrärahat ovat ensi vuonna noin 605 milj. euroa, joka on noin 8 milj. euroa kuluvaa vuotta vähemmän. Tämä aiheutuu pääosin kertaluonteisten lisäysten poistumisesta. Talousarvioesitykseen sisältyy tärkeitä panostuksia, joilla edistetään valtakunnallisesti merkittäviä kulttuurirakennushankkeita, kuten Suomen arkkitehtuuri- ja designmuseon hankevalmistelua ja pääomitusta. On myös myönteistä, että EU:n elpymis- ja palautumissuunnitelman rahoituksesta kohdennetaan 9 milj. euroa kulttuurin ja luovien alojen tuotanto- ja toimintamallien kehittämiseen ja että rahapelituottojen menetykset kompensoidaan edunsaajille.

Koronapandemia aiheutti kulttuurille ja luoville aloille erittäin suuria vaikeuksia, kun rajoitustoimien vuoksi merkittävä osa kulttuuritoiminnoista keskeytettiin. Tämä aiheutti työttömyyttä ja suuria ansioiden menetyksiä. Koronatuotot ovat helpottaneet ahdinkoa, mutta kysyntä ei ole vielä palautunut entiselleen. Esimerkiksi teatterit joutuvat edelleen perumaan esityksiään mm. koronan vuoksi, ja vaikutukset alan talouteen ja yleisösuhteeseen ovat merkittävät.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös tanssin ja sen alueellisen saavutettavuuden edistämiseen. Koronaan liittyvät rajoitukset vähensivät merkittävästi oppilaiden määrää tanssioppilaitoksissa, ja useimpien oppilaitosten tilanne on varsin haastava, kun oppilasmäärät ja tulot ovat pienentyneet ja kustannukset kasvaneet. Saadun selvityksen mukaan haasteita on erityisesti Tanssikeskus Footlightilla Helsingissä ja Loviisan Tanssiopistolla. Monella paikkakunnalla onkin tarve pikaisiin tukiratkaisuihin, jotta toimintaa voidaan ylipäätään jatkaa. Myös tarve uusiin opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämiin järjestämislupuihin sekä niihin liittyviin valtionosuuksiin ja haettaviin avustuksiin on mittava.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 29

On tärkeää, että talousarvioesityksen mukaan vuonna 2023 on tavoitteena saada taiteen ja kulttuurin tekeminen, tuotanto, kulutus ja käyttö palautumaan mahdollisimman hyvin koronaepidemian aiheuttamaa kriisiä edeltävälle tasolle. Samalla on tärkeää edistää taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta sekä toimia, jotka lisäävät yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua kulttuuriin. Valiokunta nostaa esille myös tiedon tuottamisen resursoinnin, jotta kulttuuripoliittiset päätökset perustuvat tietoon ja tutkimukseen.

Valiokunta korostaa taiteen ja kulttuurin myönteisiä vaikutuksia terveyteen ja hyvinvointiin. Eri-tyisen tärkeää on edistää lasten ja nuorten tasa-arvoisia mahdollisuuksia osallistua taide- ja kulttuuriharrastuksiin ja tukea näin lasten ja nuorten kasvua, oppimista ja hyvinvointia. Taiteella ja kulttuurilla on myös selkeä taloutta ja työllisyyttä tukeva vaikutus. Luovien alojen osuus Suomen bruttokansantuotteesta on kuitenkin alle 4 prosenttia, joka on muita Pohjoismaita vähemmän ja alle EU:n keskiarvon (7 prosenttia). Luoviin aloihin liittyykin merkittävää kasvupotentiaalia, ja on tärkeää, että luovien alojen edistämiseen on hallitusohjelman linjausten mukaisesti panostettu. Valiokunta painottaa mm. eri hallinnonalojen tiivistä yhteistyötä ja huolehtimista siitä, että ohjaus- ja rahoitusvälineet vastaavat luovien alojen yritys- ja elinkeinotoiminnan tarpeita ja erityispiirteitä.

Valiokunta viittaa myös valtioneuvoston kesäkuussa 2022 julkaisemaan Kulttuurialan tulevaisuustyöryhmän raporttiin (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2022:23; Kulttuurin aika on nyt ja aina), johon sisältyy seuraavalle vaalikaudelle tarkoitettuja toimenpide-ehdotuksia taide- ja kulttuurialan elpymiseksi ja vahvistamiseksi. Työryhmä ehdottaa mm. taiteen ja kulttuurin budjettirahoituksen (luku 29.80) nostamista yhteen prosenttiin talousarvion menoista vuoteen 2027 mennessä sekä kulttuuri- ja elinkeinopoliittisten rahoitusinstrumenttien ja tukijärjestelmien kehittämistä. Työryhmä on nostanut esille myös taiteilijoiden sosiaaliturvan kehittämistarpeet ja ehdottanut mm. taiteilijapalkkaa koskevan kokeilun selvittämistä.

Valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä huomiota esittävän taiteen, kuten teatterin, tanssin ja sirkuksen ammattilaisiin, jotka ovat jääneet koronaepidemian vuoksi ilman kohtuullisia työmahdollisuuksia. Taloudellisen tilanteen epävarmuuden vuoksi uuden henkilöstön palkkaaminen on vähentynyt, mikä vaikeuttaa erityisesti vastavalmistuneiden työllistymistä ja työuran käynnistymistä. Valiokunnan mielestä vastavalmistuneiden työllistymistä olisi perusteltua tukea avustuksilla, joiden avulla alan toimijoita kannustettaisiin palkkaamaan vuosina 2020—2022 valmistuneita esittävän taiteen alan ammattilaisia, kuten näyttelijöitä, tanssijoita, sirkustaiteilijoita ja ohjaajia.

04. Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta lisää momentille 100 000 euroa työväentalojen Unesco-maailmanperintöluettelon valmisteluun.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 24 548 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 154/2022 vp)

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 29

06. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Valtiovarainvaliokunta on kiinnittänyt useita kertoja huomiota Kansallisen audiovisuaalisen instituutin (KAVI) toimintamenojen niukkuuteen.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan viraston toiminta on ollut alusta lähtien aliresursoitua, ja rahoitusvajetta on hoidettu yksittäisillä määrärahalisäyksillä. Säästötoimien vuoksi mm. osa lakisääteisistä toiminnoista on tällä hetkellä lähes pysähdyksissä ja osa viroista on täyttämättä. Laitteita ei ole pystytty uusimaan, mikä lisää vakavan laiterikon riskiä. KAVIn arvion mukaan myös uusien toimitilojen kustannukset lisäävät vuokramenojen osuutta toimintamenoista. Talousarvioesityksen mukaisen rahoituksen arvioidaan olevan useita satoja tuhansia euroja alijäämäinen, ja KAVI arvioi joutuvansa turvautumaan lomautuksiin tai irtisanomisiin.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että instituutin rahoitus saadaan tasapainoon ja kestäväälle pohjalle.

Valiokunnan lausumaehdotus 6

Eduskunta edellyttää, että Kansallisen audiovisuaalisen instituutin rahoitus saadaan tasapainoon ja että sen perusrahoitus saatetaan seuraavassa kehyspäätöksessä pysyvästi tehtäviä vastaavalle tasolle.

16. Ylimääräiset taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeet (arviomääräraha)

Talousarvioesityksen mukaan uusiin taiteilijaeläkkeisiin sekä niihin liittyviin perhe-eläkkeisiin saadaan myöntää täyttä eläkettä vastaavina 51 ylimääräistä taiteilijaeläkettä, mikä vastaa edellisten vuosien tasoa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että eläkkeiden lukumäärää nostetaan, sillä tarve taiteilijaeläkkeille on huomattavasti suurempi. Saadun selvityksen mukaan hakijoista vain joka kymmenennelle voidaan nykyisellään myöntää taiteilijaeläke.

30. Valtionavustukset yleisten kirjastojen toimintaan (kiinteä määräraha)

Valiokunta on lisännyt vuosien 2021 ja 2022 talousarvioihin yhteensä 2 milj. euroa e-kirjaston kehittämiseen. Kuntien yhteinen e-kirjasto tukee tasa-arvoa, ja se edistää digisisältöjen yhdenvertaista saatavuutta, takaa väestön yhtäläisen pääsyn tietoon sekä edistää lukemista. Hanke on laajuudeltaan merkittävä, sillä se rakentaa uudenlaista julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyötä ja yhteistä ekosysteemiä kirjallisuus- ja kustannusallalla.

On myös erittäin tärkeää, että hallitus on talousarviota täydentävässä esityksessä ehdottanut 1 milj. euron määrärahakorotusta momentille 29.80.41, mikä antaa mahdollisuuden korvausten maksamiseen tekijänoikeudella suojattujen teosten tekijöille yleisistä kirjastoista tapahtuvasta teosten e-lainaamisesta. Tekijöille e-aineistosta maksettavan lainauskorvauksen arvioidaan lisäävän kirjastojen mahdollisuuksia saada e-aineistoja kirjastokäyttöön.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukka 29

Valiokunta kiinnittää huomiota myös kirjastojen keskeiseen rooliin kansalaisten digitaitojen edistämisessä ja pitää tärkeänä, että kirjastoilla on riittävät resurssit maksuttoman digituen antamiseen.

41. Eräät käyttöoikeuskorvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunta on tyytyväinen yksityisen kopioinnin hyvitysmaksun tasoon, joka on myös ensi vuoden talousarviossa 11 milj. euroa. On myös tärkeää, että hyvitysmaksu säilyy kehyspäätöksen mukaan samalla tasolla koko kehyskauden 2023—2026, mitä eduskunta on edellyttänyt.

On niin ikään myönteistä, että talousarvioesitystä täydentävässä esityksessä momentin määrärahaa on korotettu 1 milj. eurolla e-lainauskorvausten maksamiseen. Kyseessä on kevään 2022 kehysriihessä e-kirjojen ja e-äänikirjojen lainauskorvauksia varten vuosille 2023—2026 tehty 1 milj. euron vuotuinen varaus, joka on otettu huomioon vuoden 2023 talousarvioesityksessä.

Esityksen taustalla on e-aineistojen kirjastokäytön korvaamista koskeva selvitys¹⁰, jossa ehdotettiin nykyistä lainauskorvausjärjestelmää laajennettavaksi koskemaan yleisistä kirjastoista tapahtuvaa e-kirjojen ja e-äänikirjojen lainausta. Selvityksessä on esitetty lainsäädännön muuttamisen rinnalle nopeampi etenemistapa, jossa ensi vuoden e-lainauskorvaus yleisten kirjastojen e-lainaminen toteutettaisiin ministeriön päätöksellä. Tämä mahdollistaisi viime keväänä päätetyn kehysvarauksen nopean käyttöön ottamisen. Nyt valittu toteuttamistapa vastaa hyvin myös eduskunnan kantaa, jonka mukaan lainauskorvausten maksujärjestelmä tulee toteuttaa eduskunnan ilmaiseman tahdon mukaisesti mahdollisimman pikaisesti (EK 48/2021 vp — HE 146/2021 vp, lausuma 3).

Em. selvityksessä esitetyllä e-lainauskorvauksen tasolla (0,26 euroa/laina) 1 milj. euron määräraha riittää noin 3,5 milj. e-lainauksen korvaamiseen, minkä arvioidaan vastaavan kysyntää. On kuitenkin tärkeää seurata määrärahan riittävyyttä ja jatkossa arvioida myös mahdollisuudet ja tarpeet järjestelmän laajentamiselle korkeakoulujen kirjastoissa tapahtuvaan e-aineistojen käyttöön. On myös tärkeää tehdä tarvittavat muutokset lainsäädäntöön, sillä lainsäädännöllinen ratkaisu tuo vakautta järjestelmään ja velvoittaa ottamaan määrärahatarpeet huomioon valtion talousarviossa.

Lisäksi valiokunta toistaa edellä mainittuun lausumaan sisältyvän kannanoton, jossa edellytetään lainauskorvausmäärärahan korottamista vastaamaan pohjoismaista tasoa.

50. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Näyttelypalkkiomalli. Valiokunta on tyytyväinen, että näyttelypalkkiomallin vakiinnuttamiseen ehdotetaan 1 milj. euron määrärahaa. Määräraha mahdollistaa mallin käyttämisen taidemuseoissa, mutta ei pienemmissä näyttelyorganisaatioissa. Mallia tulisikin alan toimijoiden mukaan laajentaa myös museoita pienempiin toimijoihin, kuten taidegallerioihin. Valiokunta pitää perusteltuna, että mallin käyttöä pyritään kehittämään ja laajentamaan myös pienempiin visuaalisen alan näyttelytoimijoihin. Näyttelypalkkio on korvaus, joka maksetaan taiteilijalle näyttelyä varten teh-

¹⁰ Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2022:41

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 29

dystä työstä, kuten näyttelyn ripustamisesta, teosten kuljettamisesta, yleisöluentojen pitämisestä tai näyttelyn markkinoinnista.

Lukutaidon edistäminen. Edellä momentin 29.01.02 kohdalla esitettyyn viitaten valiokunta korostaa lukutaidon parantamiseen tähtääviä toimia. Valiokunta lisää siksi momentille 300 000 euroa (Lukukeskukselle) Lukulahja lapselle -ohjelman jatkamiseen.

Lisäksi valiokunta osoittaa 300 000 euroa Tekstin talon käynnistämiseen. Tekstin talon tarkoituksena on toimia kirjallisuuden alan kokoavana toimijana sekä tekstialan ammattilaisten tukijana, joka tarjoaa toimintaedellytyksiä kirjallisuuden, kääntämisen, tulkkauksen, kritiikin ja tutkimuksen ammattilaisille. Se vahvistaa osaltaan myös lukutaitotyötä mm. koulujen kanssa tehtävän yhteistyön kautta. Valiokunta osoittaa 200 000 euroa myös Suomen sanataideopetuksen seura ry:lle mm. lukutaitotyön edistämiseen.

Taidetestaajat. Valiokunta osoittaa 1 000 000 euroa Taidetestaajat-toiminnan jatkamiseen. Taidetestaajat on Suomen suurin kulttuurikasvatusohjelma, joka tarjoaa kaikille Suomen kahdeksaluokkalaisille ja heidän opettajilleen 1—2 vierailua lukuvuodessa korkealaatuiseen taiteen pariin esim. teatteriin, taidemuseoon tai oopperaan. Lasten palautteen kautta toiminta auttaa myös taidelaitoksia ohjelmistosuunnittelussa.

Edellä mainittujen (1 800 000 euron) lisäysten lisäksi valiokunta osoittaa momentille 2 890 000 euroa, joka kohdistetaan taiteen ja kulttuurin edistämiseen seuraavasti:

- 1 000 000 euroa esittävän taiteen esityksiin ja vierailuihin päiväkodeissa, kouluissa ym.
- 200 000 euroa Suomen lastenkulttuurikeskusten liitolle lasten kulttuurikasvatukseen
- 80 000 euroa G Song Labille matalan kynnyksen taidetoiminnan järjestämiseen nuorille
- 200 000 euroa seurantalojen korjausavustuksiin
- 100 000 euroa Valtion taideteostoimikunnalle kotimaisten nykytaiteilijoiden teosten hankintaan
- 100 000 euroa Sodan ja rauhan keskus Muisti ry:lle näyttelytoiminnan kehittämiseen
- 70 000 euroa sotakorvausalus Vegan kunnostamiseen Pietarsaareissa
- 115 000 euroa Tuglas-seura ry:lle Suomen ja Viron välisen yhteistyön edistämiseen
- 200 000 euroa Tampereen teatterin peruskorjauksen suunnitteluun
- 300 000 euroa Meri-Lapin Teatteriyhdistys ry:lle Kemin teatterin toiminnan turvaamiseen
- 300 000 euroa valtionosuusjärjestelmän ulkopuolella toimiville tanssiopistoille
- 100 000 euroa Saimaan virkistysalueyhdistys ry:lle suojellun Piispan huvilan kunnostamiseen
- 25 000 euroa Pääkanta-Säätiö s.r.:lle kulttuuritoimintojen lavan kunnostamiseen Kerimäellä
- 20 000 euroa Koko Kunta rokkaa Suomussalmi -tapahtuman juhlavuoden 2023 järjestelyihin
- 50 000 euroa kulttuurikeskus Villa Karon toiminnan tukemiseen
- 30 000 euroa Rajaton Taide ry:n toimintaan, kuten mestarikurssien ja festivaalien järjestämiseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 24 764 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 29

(1. kohta kuten HE 277/2022 vp)

(2.—9. kohta kuten HE 154/2022 vp)

(10. kohta kuten HE 277/2022 vp)

11) Lukulahja lapselle -ohjelman jatkamiseen, Tekstin talon käynnistämiseen, Suomen sanataideopetuksen seura ry:lle, Taidetestaajat-toimintaan, esittävän taiteen esitysten ja vierailujen tukemiseen, Suomen lastenkulttuurikeskusten liitolle lasten kulttuurikasvatukseen, G Song Labille matalan kynnyksen taidetoiminnan järjestämiseen, seurantalojen korjausavustuksiin, Valtion taideteostoimikunnalle kotimaisten nykytaiteilijoiden teosten hankintaan, Sodan ja rauhan keskus Muisti ry:lle näyttelytoiminnan kehittämiseen, sotakorvausalus Vegan kunnostamiseen, Tuglas-seura ry:lle Suomen ja Viron välisen yhteistyön edistämiseen, Tampereen teatterin peruskorjauksen suunnitteluun, Meri-Lapin Teatteriyhdistys ry:lle Kemin teatterin toiminnan turvaamiseen, valtionosuusjärjestelmän ulkopuolella toimivien tanssiopistojen tukemiseen, Saimaan virkistysalueyhdistys ry:lle suojellun Piispan huvilan kunnostamiseen, Pääkanta-Säätiö s.r.:lle kulttuuri-toimintojen lavan kunnostamiseen Kerimäellä, Koko Kunta rokkaa Suomussalmi -tapahtuman juhluvuoden järjestelyihin, kulttuurikeskus Villa Karon toiminnan tukemiseen ja Rajaton Taide ry:n toimintaan. (Uusi)

(3. kappale kuten HE 154/2022 vp)

72. Kansallisgallerian kokoelman kartuttaminen (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunta lisää momentille 100 000 euroa kotimaisten nykytaiteilijoiden taideteosten hankintaan.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 839 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 154/2022 vp)

90. Liikuntatoimi

Liikuntatoimen rahoitukseen ehdotetaan 153,7 milj. euroa, joka on 0,5 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahoilla jatketaan liikunnan ja huippu-urheilun edistämistä hallitusohjelman ja liikuntapoliittisen selonteon toimeenpanon mukaisesti, ja rahoitusta kohdennetaan mm. kuntien liikuntapalveluihin, liikuntapaikkarakentamiseen, kansalaistoimintaan, huippu-urheiluun sekä liikunnan koulutukseen ja tutkimukseen.

Valiokunta kiinnittää erityistä huomiota liikkumattomuudesta aiheutuviin kustannuksiin. Saadun selvityksen mukaan lapsista, nuorista ja aikuisista vain noin kolmannes ja ikäihmisistä muutama prosentti liikkuu terveytensä kannalta riittävästi. Lisäksi tuore tutkimus osoittaa, että korona-aikana työikäisten aikuisten liikkuminen väheni entisestään. Myös UKK-instituutin hiljattain laatima Liikuntaraportti (Suomalaisten mitattu liikkuminen, paikallaanolo ja fyysinen kunto 2018—2022, OKM:n julkaisuja 2022:33) osoittaa, että suomalaiset viettävät suurimman osan valveillaoloajastaan paikallaan ja että liikkuminen vähenee koko kouluiän, tasoittuu työiässä ja vähenee

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukka 29

edelleen eläkeiässä. Koko väestön tasolla riittämättömän liikunnan arvioidaan aiheuttavan yhteiskunnalle vuosittain yli 3 mrd. euron kustannukset.

Väestön heikkenevä fyysinen kunto ja toimintakyky heijastuvat vahvasti koko kansantalouteen vaikeuttaen osaltaan mm. työurien pidentämiseen ja työllisyysasteen nostoon liittyvien tavoitteiden toteutumista. Liikunta on kuitenkin edullinen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen keino, jota ei ole otettu vielä riittävän määrätietoisesti käyttöön väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi ja terveys- ja toimintakykyerojen kaventamiseksi.

Liikkumattomuudesta aiheutuvien kustannusten vähentämiseksi on tärkeää suunnata toimenpiteitä eri-ikäisiin liian vähän liikkuviin. Vaikka Liikkuvat-ohjelmakokonaisuuteen ei ole enää erillistä budjettirahoitusta, on tärkeää huolehtia siitä, että Liikkuvat-kokonaisuuden valtakunnallista ja alueellista johtamista, koordinaatiota sekä yhteisiä toimintatapoja edistetään ja vahvistetaan. Erityisen tärkeää on varmistaa Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelman jatkuvuus, sillä liikuntatottumukset alkavat vakiintua ja eriytyä jo noin kolmevuotiaasta alkaen.

Valiokunta lisää ohjelman jatkuvuuden varmistamiseksi 1,5 milj. euroa momentille 29.90.56.

On niin ikään tärkeää jatkaa poikkihallinnollisen Liikuntapolitiikan koordinaatioelimen (LIPO-KO) toimintasuunnitelman toimeenpanoa ja varmistaa, että eri hallinnonaloilla toteutetaan laajasti erilaisia liikkumisen edistämisen toimenpiteitä ja että näiden toimien vaikuttavuutta seurataan.

Valiokunta painottaa myös panostuksia liikuntaneuvontaan, elintapaohjaukseen sekä matalan kynnyksen palveluihin, minkä lisäksi on tärkeää nostaa liikkumisen merkitys esille mm. sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. Sote-palveluiden siirtyessä hyvinvointialueille on tärkeää huolehtia siitä, että olemassa olevat, hyvin toimivat palveluketjut säilyvät uudessa rakenteessa ja että muutostilanteessa hyödynnetään mahdollisuudet uusien toimintatapojen käynnistämiseen.

Ylimääräiset urheijaeläkkeet. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota ylimääräisten urheijaeläkkeiden kehittämistarpeisiin. Saadun selvityksen mukaan ylimääräisten urheijaeläkkeiden myöntämistä rajoittavat talousarvioon sisältyvät määrärahoja sekä eläkkeiden lukumäärää koskevat rajoitukset. Tämän vuoksi eläkettä ei voida myöntää kriteerit (mm. urheilusaavutukset, tulorajat) täyttävälle hakijalle tilanteessa, jossa eläkkeitä on jo myönnetty talousarvion sallima enimmäismäärä (16 täyttä eläkettä). Kriteerit täyttävä eläkkeenhakija voi siten joutua odottamaan eläkettä, kunnes jokin eläke vapautuu.

Valiokunta pitää tärkeänä, että ylimääräisiä urheijaeläkkeitä koskevia säädöksiä tarkistetaan niin, että eläke voidaan myöntää kaikille urheilulliset ja taloudelliset kriteerit täyttävälle.

56. Liikunnan ja huippu-urheilun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunta lisää momentille 1 500 000 euroa Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelman jatkamiseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 6 000 000 euroa.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukko 29

(2. kappale kuten HE 154/2022 vp)

91. Nuorisotyö

Nuorisotyön määrärahoihin ehdotetaan 77,3 milj. euroa, joka on 4,2 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahojen lasku aiheutuu hallitusohjelmaan sisältyneestä määräaikaista etsivän nuorisotyön lisärahoituksesta, joka ei ole käytössä enää vuonna 2023. Kehyspäättöksen mukaan nuorisotyön määrärahat alenevat vuonna 2024 edelleen 74 milj. euroon.

Suurin osa nuorista Suomessa voi hyvin, mutta saadun selvityksen mukaan nuorten hyvinvointi on lähes kaikkien tutkimusten ja mittareiden mukaan huonontunut. Erityisen huolestuttavaa on eriarvoisuuden lisääntyminen ja pahoinvoinnin yhä voimakkaampi kertyminen samoille nuorille. Nuorten kuormitusta ovat lisänneet mm. ilmasto- ja luontokriisi, pandemia ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa, minkä lisäksi koronapandemian aikaiset etäopinnot ja rajoitukset heikensivät monien nuorten hyvinvointia.

Valiokunta korostaa nuorisotyön vaikuttavuutta sekä resurssien pitkäjänteistä turvaamista nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Sote-uudistuksen yhteydessä on erityisen tärkeää varmistua, että nuorten tarvitsemat palvelut toimivat saumattomasti kuntien ja hyvinvointialueiden sekä myös järjestöjen välillä. Valiokunta pitää myös tärkeänä kattavan selvityksen laatimista, jossa kartoitetaan nuorten hyvinvoinnin tila olemassa olevan tutkimustiedon perusteella ja määritellään toimenpidesuosituksia nuorten hyvinvoinnin parantamiseksi.

Etsivä nuorisotyö. Saadun selvityksen mukaan etsivään nuorisotyöhön on tarkoitus kohdistaa vuonna 2023 yhteensä 12,1 milj. euroa (momenteilta 29.91.50, 29.91.51 ja 29.91.52), minkä lisäksi siihen kohdennetaan siirtomäärärahoja noin 2,6 milj. euroa talousarvioesityksen ulkopuolelta. Näin rahoitus (yhteensä n. 14,7 milj. euroa) vastaa suunnilleen vuoden 2022 tasoa.

On tärkeää, että etsivän nuorisotyön resurssit turvataan myös jatkossa, sillä etsivä nuorisotyö kohdentuu heikoimmassa asemassa oleviin nuoriin ja se on vaikuttava keino vähentää nuorten syrjäytymistä. Sille on nyt erityisen suurta tarvetta, kun koronaepidemian myötä syrjäytyminen on vaarassa lisääntyä. Etsivää nuorisotyötä tehdään kaikissa Suomen kunnissa, ja se on näin helppo saavutettava ja vaikuttava lähipalvelu nuorille.

Valiokunta lisää 180 000 euroa momentille 29.91.51 liikkuvan nuorisotyön (Walkers on Wheels) edistämiseen ja laajentamiseen. Saadun selvityksen mukaan liikkuva nuorisotyö edistää matalan kynnyksen kohtaamisia. Arvioiden mukaan 50–60 prosenttia toiminnassa kohdatuista nuorista ei ole nuorille tarkoitettujen palveluiden piirissä, ja suuri joukko näistä nuorista on joko syrjäytymisvaarassa olevia tai syrjäytyneitä nuoria.

Työpajatoiminta. Nuorten työpajatoiminnan talousarviorahoitus on ensi vuonna 16 milj. euroa, mutta se kattaa vain osan nuorten työpajatoiminnan rahoituksesta muun rahoituksen koostuessa mm. kuntoutuksen työtoiminnan korvauksista, palkkatuesta sekä erilaisten tuotteiden myynnistä. Hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyminen vuoden 2023 alusta tuo kuitenkin suuria muu-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 29

toksia työpajatoiminnan rahoitukseen, kun kuntouttava työtoiminta siirtyy hyvinvointialueiden järjestettäväksi. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kunnalliset työpajat eivät voi jatkossa järjestää kuntouttavaa työtoimintaa, sillä ne eivät voi osallistua valmennuspalveluiden kilpailutuksiin ilman toiminnan yhtiöittämistä.

Eduskunta on sote-lakien hyväksymisen yhteydessä edellyttänyt, että työpajatoimintaa voidaan toteuttaa ja kehittää poikkihallinnollisesti joustavasti ja asiakaslähtöisesti ja ettei kunnalle tule velvollisuutta yhtiöittää nuorten työpajatoimintaa. Saadun selvityksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut toimikaudeksi 1.8.—31.12.2022 työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää, millaisia muutoksia ja vaikutuksia mm. sote-lainsäädännöllä on työpajatoimintaan, ja löytää vaihtoehtoisia ratkaisuja tilanteen korjaamiseksi.

Valiokunta pitää tärkeänä, että nuorten työpajapalveluiden saatavuus turvataan hallinnon rakenteissa tapahtuvista muutoksista huolimatta ja että toimintaa voidaan jatkossakin toteuttaa joustavasti, poikkihallinnollisesti ja asiakaslähtöisesti. On niin ikään löydettävä ratkaisuja, joiden turvin myös pienemmät kunnat voivat jatkaa työpajatoimintaa.

51. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö (siirtomääräraha 2 v)

Edellä luvun 91 perusteluissa esitettyyn viitaten valiokunta lisää momentille 180 000 euroa liikuvan nuorisotyön (Walkers on Wheels) edistämiseen ja laajentamiseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 22 452 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 154/2022 vp)

52. Valtionosuudet kuntien nuorisotoimeen ja eräät avustukset (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta lisää momentille 300 000 euroa, josta osoitetaan

- 100 000 euroa nuorten yrittäjyyden edistämiseen
- 200 000 euroa TAT-yrittäjyyskasvatukseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 13 780 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

(1. kohta kuten HE 154/2022 vp)

2) nuorten yrittäjyys-, talous- ja työelämätaitojen edistämiseen

(3. ja 4. kohta kuten HE 154/2022 vp)

(3. kappale kuten HE 154/2022 vp)

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 30

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSHALLINNONALAN

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle esitetään yhteensä vajaat 2,7 mrd. euroa, joka on noin 79 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa.

Koronakriisi ja Venäjän aloittama hyökkäyssota ovat nostaneet keskiöön hallinnonalan perustehdävät: kestävän kotimaisen ruokajärjestelmän osana huoltovarmuutta ja sen perustana olevan kotimaisen maataloustuotannon. Hallinnonalan tehtävien merkitys on muutenkin korostunut viime aikoina, kun yhä tärkeämmiksi ovat nousseet ruokaturvallisuus ja puhtaan veden takaaminen, eläin- ja kasvitautien hallinta, luonnonvaratalouden kestävyys ja niihin perustuvien elinkeinon kilpailukyvyyn varmistaminen sekä maaseudun elinvoimaisuuden kehittäminen.

Maatalouden kannattavuus

Hallinnonalan akuutti ongelma on maatalouden heikko kannattavuus ja sitä seurannut viljelijöiden syvä ahdinko. Maatalouden vaikea tilanne on jatkunut jo useita vuosia, mutta Venäjän hyökkäyssodan seurauksena tilanne heikkeni entisestään, kun tuotantopanosten hintojen nousu kiihtyi ja osin myös niiden saatavuus vaikeutui. Tuotantokustannukset ovat nousseet merkittävästi etenkin lannoitteiden, energian, rehujen ja sähkön osalta, mikä on muodostunut kriittiseksi tekijäksi koko ruokaketjulle.

Pellervon taloustutkimus ennustaa vuonna 2022 markkinoilta saatavien tulojen kasvavan noin 860 milj. euroa ja tuotantopanosten kustannusten nousevan noin 940 milj. euroa vuoteen 2021 verrattuna. Tuottajahintojen nousu kompensoi siten vain osan kustannusten noususta, ja se on tapahtunut viiveellä suhteessa tuotantopanosten hintojen nousuun.

Muutos näkyy tiloilla heikentyneenä maksuvalmiutena, joka lisää tarvetta lainanotolle ja aiheuttaa osalla tiloista myös tuotannon alasajoja. Vaikka suhteellinen velkaantuneisuus on laskenut, velat ovat kasaantuneet erityisesti investoineille tiloille. Kustannuksia nostaa edelleen myös pankkilainojen korkojen nousu. Maataloustuotannon riskit näin ollen kasvavat ja lisäävät kannattavuuden polarisaatiota tilojen ja eri tuotantosuuntien välillä. Esimerkiksi sähkön hinnannousun seurauksena puutarhatilojen tuotanto vähenee merkittävästi jo tulevan talven aikana.

Valtion talousarvion vaikutukset maatalouden kannattavuuteen ja yrittäjätuloon ovat merkittävät EU:n rahoittamien ja kansallisten tukien kautta, koska tuet muodostavat edelleen noin 25–30 prosenttia maatalojen kokonaistuotoista. Vuonna 2023 alkaa uuden vuosia 2023–2027 koskevan Euroopan yhteisen maatalouspolitiikan CAP-suunnitelman toteutus, jonka sovittu rahoitustaso vähentää osaltaan epävarmuutta tulevaisuudesta. Huomioon on kuitenkin otettava, että tuet maksetaan vasta viiveellä kustannusten jo realisoiduttua.

Valiokunta korostaa, että CAP-suunnitelman toimeenpano tulee saada käyntiin täysimääräisesti heti vuoden alussa ja turvata myös tukien mahdollisimman nopea maksatus. EU:n kokonaan tai osittain rahoittamia maataloustukia on budjetoitu vuodelle 2023 yhteensä vajaa 1,4 mrd. euroa ja kansallista tukea noin 346 milj. euroa. Viljelijätukea maksetaan yhteensä noin 1,7 mrd. euroa.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 30

Vuosittaisten viljelijätukien lisäksi maksetaan tukea myös maatalouden rakenteen kehittämiseen. Tuen määrä pysyy lähes vuoden 2022 tasolla, mutta korkea inflaatio heikentää sen ostovoimaa merkittävästi.

Huoltovarmuuden turvaamiseksi hallitus päätti keväällä 2022 tukikokonaisuudesta, josta on jo rahoitettu nopeavaikutteisia toimenpiteitä tilojen kannattavuuden ja maksuvalmiuden parantamiseen (225 milj. euroa) sekä pidemmän aikavälin toimenpiteitä, joilla edistetään vihreää siirtymää vähentämällä maatalouden riippuvuutta fossiilisista tuontipanoksista, kuten energiasta ja lannoitteista (63 milj. euroa). Vuodelle 2023 esitetään edelleen 53,5 milj. euron rahoitusta pitkäaikaisille toimenpiteille, kuten biokaasu-, lannankäsittely- ja ravinteiden kierrätyshankkeille.

Valiokunta pitää tehtyjä toimenpiteitä oikeansuuntaisina, mutta riittämättöminä viljelijöiden ahdingon poistamiseksi. Tarvitaan lisää nopeasti toteutettavia toimia, jotka helpottavat maatalousyrittäjien taloudellista tilannetta välittömästi ja jotka eivät valu tuottajilta tuotantopanosten kauppaan. Tarpeen ovat etenkin sähkön hintaan liittyvät kriisitoimenpiteet. Lisäksi tarvitaan uusia toimia pitkän aikavälin tilanteen parantamiseksi. Tärkeää on myös, että asetettu parlamentaarinen maatalouden tulos- ja kehitysnäkymien arviointiryhmä selvittää keinoja maatalouden toimintaedellytysten turvaamiseksi muuttuvassa toimintaympäristössä.

Valiokunta painottaa, että tuottajan osuutta lopputuotteen hinnasta on välttämätöntä kasvattaa, jotta elintarvikemarkkinoiden toimivuutta on korjattava. Valiokunta pitää tarpeellisena mm. selvittää mahdollisuuksia ottaa käyttöön maa- ja metsätalousvaliokunnan (MmVL 25/2022 vp) esiin nostama elintarviketalouden kustannusindeksiehto ruokaketjun sopimuksissa. Myös lainsäädäntötoimia tarvitaan lisää parantamaan viljelijöiden neuvotteluasemaa ja suojaa elintarvikeketjussa. Valiokunta korostaa lisäksi tuottajaorganisaatioiden avulla saavutettavaa kannattavuuden parantamista, mitä tulisi pitää nykyistä enemmän esillä.

Toimenpiteitä valittaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, että ne eivät kiihdytä inflaatiota entisestään ja kohdistuvat aktiivituotantoon sekä edistävät pitkäjänteisesti vihreää siirtymää, kuten uusiutuvan energian käyttöä ja kiertotaloutta. Kriittisten tuotantontekijöiden omavaraisuus edellyttää panostuksia myös pitkäjänteiseen kehittämistyöhön ja uusiin mittaviin investointeihin. Samalla tulee tarkastella vaatimuksia, jotka hidastavat kotimaisen bioenergian ja kiertotalouslannoitteiden hyödyntämistä ja niiden käyttöönottoa.

Tilanteen helpottaminen vaatii lisätoimia koko elintarvikeketjussa, etenkin teollisuuden, kaupan ja luotonantajien joustavuutta yhteisen tavoitteen eli kilpailukykyisen kotimaisen ruuantuotannon turvaamiseksi. Maatilojen toimintaedellytysten varmistaminen turvaa koko ketjun työllisyyttä, ja samalla edistetään maaseudun elinvoimaisuutta ja Suomen kokonaisturvallisuutta. Valiokunta muistuttaa lisäksi siitä, että tuotantomme pohjautuu puhtaaseen veteen ja ilmaan, minkä ohella antibioottien käyttö on Suomessa vähäistä verrattuna muihin maihin.

Vallitsevassa vaikeassa tilanteessa on huolehdittava myös viljelijöiden jaksamisesta sekä siitä, että nuoret kokevat maatalousalan houkuttelevaksi ja taloudellisesti kestäväksi elinkeinoksi ja haluavat sitä jatkaa.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 30

Metsätalous

Kestävä metsätalous on ollut vuosikymmenten ajan Suomen hyvinvoinnin perusta, ja metsäsektorilla on edelleen suuri kansantaloudellinen vaikutus. Myös metsäsektorilla on tapahtunut Venäjän aloittaman hyökkäyssodan seurauksena merkittäviä muutoksia, joilla on vaikutusta mm. tuontiraaka-aineen saantiin, hakkuiden määriin, tuotantoon ja vientiin. Alan epävarmuutta lisäävät osaltaan myös useat metsiin liittyvät EU:n lainsäädäntöaloitteet.

Valiokunta painottaa, että kansantalouden kannalta on tärkeää pyrkiä nostamaan metsäteollisuus-toimialojen arvonlisäystä ja lisätä panostuksia tutkimus- ja kehitystoimintaan ja puupohjaisten innovaatioiden pitkäjänteiseen kehittämiseen. Samalla on kiinnitettävä edelleen huomiota myös metsien merkitykseen ilmastonmuutoksen hillinnässä ja metsien hiilinielujen vahvistamiseen sekä metsien monimuotoisuuden turvaamiseen. Luonnontilan yhteensovittamista taloudellisen toiminnan kanssa on siten jatkettava. Parhaillaan on käynnissä Kansallisen metsästrategian päivitys, joka ohjaa metsätalouden toimeenpanoa Suomessa. Kestävän metsätalouden turvaamista valiokunta käsittelee jäljempänä mm. momentin 30.40.44 yhteydessä. Valiokunta pitää niin ikään välttämättömänä aktiivista EU-ennakkovaikuttamista, jotta Suomen erityispiirteet sekä maa- että metsätaloudessa tulevat nykyistä paremmin huomioiduiksi.

01. Hallinto ja tutkimus

05. Luonnonvarakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään noin 79,8 milj. euroa, joka on noin 1,5 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Hallitusohjelmassa virastolle lisättiin kehukseen asteittain toteutettuna 5 milj. euron rahoitus, mutta vuoden 2021 kehyspäätöksessä se poistettiin.

Luonnonvarakeskuksessa etsitään näin ollen ratkaisuja talouden tasapainottamiseen. Virastossa on tehty mittavat sopeutustoimet heti toiminnan ensimmäisenä vuonna 2015, jolloin määrärahaa vähennettiin 25 prosenttia. Sopeutus koski silloin laajasti koko toimintaa, mukaan lukien toimintaverkostoa ja henkilöstöä. Uudet säästötoimet ovat siten hankalasti toteutettavia, varsinkin kun Luonnonvarakeskuksen tutkimukselle ja asiantuntijapalveluille on vahva kysyntä ja tarve. Erityisen huolestuttavana valiokunta pitää Jokioisten kotieläintutkimuksen tutkimusympäristön uudistamisen keskeyttämistä, koska sen aiheuttamiin kasvaviin vuokratustannuksiin ei ole osoitettu rahoitusta huolimatta Senaatti-kiinteistöille jo myönnetystä hankkeen investointivaltuudesta.

Valiokunta katsoo, että hallituksen tulee huolehtia riittävästä vuokrasopimusvaltuuksista ja luonnonvaratutkimuksen edellytysten turvaamisesta. Viraston perusrahoituksen turvaaminen vaatisi yhteensä noin 5 milj. euron lisäyksen talousarvioesitykseen. Lisäksi osa sopeutustarpeesta kateetaan ulkopuolisen rahoituksen tason kasvattamisella nykyisestä 58 milj. eurosta siten, että tavoitteena on 40 prosentin osuus kokonaismenoista.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 30

10. Maaseudun kehittäminen

50. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään noin 5,4 milj. euroa. Määräraha vastaa muuten vuoden 2022 tasoa, mutta siitä on vähennetty eduskunnan tekemät kertaluonteiset lisäykset (210 000 euroa).

Valiokunta pitää momentin määrärahalla toteutettavaa valtakunnallista neuvontaa edelleen tärkeänä syventyneessä maatalouden kannattavuuskriisissä. Neuvonnan keinoin voidaan parantaa maatalouden ja maaseutuyritysten kilpailukykyä ja kannattavuutta huoltovarmuuden turvaamiseksi. Kannattavuus ei ole useinkaan riippuvainen yrityksen koosta, vaan avainasemassa on yrittäjän taloudellinen osaaminen. Valtiontuen avulla neuvontaa voidaan tarjota myös sitä eniten tarvitseville heikoimmassa tilanteessa oleville yrityksille ja pelastaa maatiloja suuremmalta konkurssiaallolta. Tärkeää on samalla auttaa maatalousyrittäjiä jaksamaan henkisesti ja palauttamaan yrittäjien uskoa tulevaisuuteen.

Valiokunta katsoo saamansa selvityksen perusteella, että palveluiden tarjonta ja kehittäminen vastaa hyvin eri tuotantosuuntien tarpeisiin. Neuvonnalla on keskeinen ja kasvava tehtävä myös maatilatalouden ilmastovaikutusten vähentämisessä ja toimenpiteiden jalkauttamisessa. Tarpeen on siten jatkaa uusimman tutkimustiedon nopeaa siirtämistä tiloille systemaattisen toimintatavan kautta, joka on lähtenyt käyntiin tutkimustilaverkostossa vuonna 2022 eduskunnan lisäämällä rahoituksella.

Valiokunta lisää momentille 260 000 euroa, josta osoitetaan 100 000 euroa ProAgrialle eduskunnan rahoittaman Tutkimustilaverkoston toimintaan, 60 000 euroa Suomen Hevostietokeskus ry:lle, 50 000 euroa Puutarhaliitto ry:lle ja 50 000 euroa Maitoyrittäjät ry:lle.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 5 616 000 euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 154/2022 vp)

51. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 1,8 milj. euroa, jota käytetään mm. valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroesteaitojen rakentamiseen ja kunnossapitoon myönnettävien avustusten maksamiseen. Aitoja koskevat velvoitteet perustuvat valtioiden välillä solmittuihin poroaitasopimuksiin ja koskevat Suomen ja Norjan sekä Suomen ja Venäjän rajoilla olevia poroesteaitoja. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kunnossapidon tarve on akuutti.

Valiokunta lisää momentille 300 000 euroa Paliskuntain yhdistykselle poroesteaitojen kunnossapitoon.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 2 143 000 euroa.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukko 30

(2. ja 3. kappale kuten HE 154/2022 vp)

55. Valtionapu 4H-toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään noin 3,8 milj. euroa. Momentin määräraha vastaa muutoin vuoden 2022 tasoa, mutta siitä on poistettu eduskunnan tekemä kertaluonteinen 300 000 euron lisäys. 4H on Suomen suurimpia nuorisjärjestöjä, jossa käytännön nuorisotyötä toteuttavat 198 suomenkielistä ja 18 ruotsinkielistä paikallisyhdistystä eri puolilla maata. Toimintaan osallistui 150 000 lasta ja nuorta vuonna 2021. Järjestön tavoitteena on, ettei yksikään lapsi tai nuori jäisi syrjään yhteiskunnasta.

4H-järjestö tukee lasten ja nuorten kasvua työelämään ja yrittäjyyteen Kolme askelta työelämään -toimintamallilla. Vuonna 2021 perustettiin yli 1 000 uutta 4H-yritystä ja noin 4 700 nuorta työllistyi järjestön kautta. Nuorille maksettu palkkasumma nousi yli 4 milj. euroon, joka vastaa suurin piirtein myönnettyä valtionapua. Järjestön vision mukaisesti kestävä kasvua tekemällä oppien on toteutettu mm. Taimiteko- ja Ysit töihin -toiminta ja Satosankarit -toiminnassa sekä Reilu Teko -muovisäkkikeräyksessä. Lisäksi on järjestetty mm. Safkasankarit-kerhoja ja Ruokakouluja, ja Taimiteko- ja Ysit töihin -toiminta on jo laajentunut lähes sadan kunnan alueelle.

Valiokunta pitää 4H-järjestön toimintaa tärkeänä ja on tyytyväinen siihen, että toiminta vastaa hyvin myös nykypäivän tarpeisiin. Valiokunta lisää momentille 350 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 4 155 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 154/2022 vp)

63. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 4,0 milj. euroa, joka on 1,7 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahaan sisältyy mm. uusi 2 milj. euron kyläkauppatuki ja 1,1 milj. euron valtionapu kylätoiminnan edistämiseen. Molemmat tukimuodot ovat tarpeellisia keinoja tukea kylien elinvoimaisuutta. Valiokunta korostaa, että kylätoiminta poistaa yksinäisyyttä, vähentää riskejä syrjäytymiseen ja lisää yhteisöllisyyttä. Samalla tuetaan myös kokonaisturvallisuutta.

Valiokunta lisää momentille 300 000 euroa kylätoiminnan valtionapuun.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 4 300 000 euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 154/2022 vp)

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 30

20. Maa- ja elintarviketalous

01. Ruokaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 81,5 milj. euroa, joka on noin 2,1 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Pysyvän budjettirahoituksen taso on noin 66 milj. euroa, ja noin 15 milj. euroa muodostuu määräaikaisista lisäyksistä.

Valiokunta kiinnittää huomiota elintarvikeketjun rikollisuuden torjuntaan sekä etämyynnin valvonnan järjestämiseen ja pitää oikeansuuntaisena mutta riittämättömänä momentille tarkoitukseen esitettyä 0,6 milj. euron määrärahaa. On erittäin tärkeää, että tehokkaalla valvonnalla suojataan laillisesti toimivia yrityksiä epäterveeltä kilpailulta ja kuluttajia terveysvaaroilta sekä harhaanjohtamiselta.

Ruokaviraston johdolla on aktiivisesti kehitetty rikostapausten tunnistamista ja selvittämistä koko viranomaisketjussa. Ilmi tulleiden petosten ja rikostapausten määrä onkin kasvanut voimakkaasti. Vuosina 2018—2022 on havaittu 294 rikostapausta, joista noin puolet on edelleen käsitelyssä. Rikostapausten asianmukaisen hoidon takaamiseksi on tärkeää varmistaa Ruokaviraston resurssit, varsinkin kun tarkoitukseen käytetty harmaan talouden hankerahoitus loppuu vuonna 2022. Lisäksi Suomi ei ole vielä aloittanut EU-lainsäädännön edellyttämää rikosten aktiivista etsimistä, koska resurssit on käytetty normaalivalvonnan kautta havaittujen rikostapausten selvittämiseen. Tähän kokonaisuuteen liittyy myös voimakkaasti lisääntyneen elintarvikkeiden etäkaupan valvonnan kehittäminen, koska etämyyntiä pidetään tyypillisesti helppona keinona tehdä petoksia ja rikoksia.

ICT-menot. Valiokunta kiinnittää lisäksi saamansa selvityksen perusteella huomiota Ruokaviraston ICT-menoihin, jotka aiheuttavat virastossa jatkuvaa budjetin epätasapainoa ja jota paikataan määräaikaisilla lisäyksillä. Tukien maksatus oikein ja ajallaan vaatii toimivat tietojärjestelmät. Tämä turvaa Suomen täysimääräistä saantoa EU-rahoituksesta, mikä osaltaan varmistaa maatalouden jatkuvuutta ja maaseudun elinvoimaisuutta.

Valiokunta on huolissaan jatkuvasti kasvavista ICT-menoista ja pitää välttämättömänä, että hankintaosaamiseen kiinnitetään erityistä huomiota ja arvioidaan muutenkin hallinnon alan ICT-toimintaa kokonaisuudessaan kustannusten minimoimiseksi.

HE 145/2022 vp. Momentille esitetään 2 500 000 euroa liittyen hallituksen eduskunnalle antamaan esitykseen julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 145/2022 vp). Koska asian käsittely on edelleen kesken, mainittu määräraha poistetaan momentilta.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 78 958 000 euroa.

(2.—5. kappale kuten HE 154/2022 vp)

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 30

42. Turvepeltojen ilmastotoimet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitettävää 30 milj. euron määrärahaa käytetään turvepelloilla toteutettavien pohjaveden pinnan korotukseen liittyvien kosteikkojen ja kosteikkoviljelyn kehittämis-, kokeilu- ja investointihankkeiden avustamiseen. Tarkoitus on luoda mm. pohja ja toimintamalli käytännön toimenpiteille, joilla voidaan hillitä turvepeltojen ilmastopäästöjä ja joilla saavutetaan vuosittaisessa kansallisessa kasvihuonekaasuinventaariossa näkyviä päästövähennyksiä. Tavoitteena on myös kosteikkoviljelyn arvoketjun edistäminen.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että momentin määrärahan lisäksi EU:n yhteisen maatalouspolitiikan toimin edistetään kosteikkoviljelyä ja kosteikkojen perustamista. Tästä syystä tulee tarkasti arvioida, mikä osa tarvittavista päästövähennyksistä voidaan toteuttaa EU:n rahoituksella.

Tärkeää on myös arvioida huolellisesti vaikutuksiltaan tehokkaimmat keinot hiilen sitomiseen unohtamatta alueiden metsittämistä ja metsien kasvua nopeuttavia toimia, kuten nuoren metsän hoitoa ja tuhkalannoitusta, joilla voitaisiin samalla edistää kestävää metsätaloutta.

47. Ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunta nostaa esiin luonnontuotealan valtakunnallisen edistämisen ja korostaa, että Arktiset Aromit ry:llä on merkittävä tehtävä alan toimintaedellytysten kehittämisessä. Yhdistys välittää uusinta tutkimus- ja markkinatietoa koko toimialan käyttöön, myötävaikuttaa tutkimus- ja kehityshankkeiden syntyyn sekä lisää toimijoiden yhteistyötä. Hanketoiminnalla voidaan tehostaa ja laajentaa luonnontuotealan toimintaa, joka osaltaan parantaa samalla huoltovarmuutta ja varautumista.

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että vuonna 2019 aloitettua Ruoka Akatemiaa voidaan jatkaa vuonna 2023. Konseptia on valiokunnan saaman selvityksen mukaan pidetty toimialalla alkutuotannosta kauppaan merkittävänä keinona lisätä päättäjien, vaikuttajien ja median ymmärrystä suomalaisen ruokaketjun toiminnasta ja vahvistaa tietämystä suomalaisen ruuan alkuperästä, jalostuksesta ja kaupasta.

Valiokunta lisää momentille 350 000 euroa, josta osoitetaan 200 000 euroa Arktiset Aromit ry:lle hanketoimintaan ja 150 000 euroa Ruoka Akatemian toteuttamiseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 2 637 000 euroa.

(2.—4. kappale kuten HE 154/2022 vp)

49. Ravinnekierrätyksen edistäminen biokaasutuotannolla (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetty 4 milj. euron tuki on toimintatukea biokaasulaitoksille, jotka tuottavat lannasta tai vesistökasvillisuuden hoitojätteestä biokaasua ja pitkälle jalostettuja helposti kuljetetta-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukka 30

via ja varastoitavia ravinnevalmisteita. Ravinnetuki toteuttaa hallitusohjelman kirjausta lantaa käsittelevien biokaasulaitosten tukemisesta.

Valiokunta pitää uutta tukimuotoa tarpeellisenä ja korostaa, että sen avulla voidaan parantaa orgaanisten lannoitteiden tuotannon kannattavuutta sekä lisätä siten lannoitteiden omavaraisuusasetta ja huoltovarmuutta. Samalla vähennetään luonnonhoidon biomassojen ja lannan aiheuttamia ravinne- ja kasvihuonekaasupäästöjä sekä tehostetaan ravinteiden kierrätystä. Valiokunta katsoo, että jatkossa tulee edistää mahdollisuuksia laajentaa tukea myös muiden kuin biokaasulaitosten tuotantoon.

Muu rahoitus biokaasutuotantoon

Valiokunta pitää tärkeänä myös talousarvioesityksestä rahoitettavia muita toimenpiteitä biokaasun tuotannon ja ravinnekierrätyksen edistämiseksi. Energian hinnan kohoamisen seurauksena maataloilla on yhä enemmän kiinnostusta kannattavuuden parantamisen mahdollistaviin biokaasuinvestointeihin.

Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelmasta (momentti 30.40.22) rahoitetaan ensisijaisesti pk-yritysten uusien ja innovatiivisten ravinteiden kierrätysmenetelmien kokeilua ja kehittämistä sekä niihin liittyviä investointeja. Investointituki kehittyneille biomassojen käsittelytekniikoille (momentti 30.10.40) kohdentuu puolestaan tuotantovaiheessa olevien ravinnekierrätysinvestointien tukemiseen ja helpottaa esimerkiksi uusien ravinnekierrätysvalmisteiden tuotantomittakaavan toiminnan aloittamista osana biokaasutuotantoa.

Käytössä on myös edelleen Neuvo 2020 palvelu, jossa viljelijä saa ilmaiseksi neuvontaa mm. energiasuunnitelmiin ja investointien alustavaan suunnitteluun. Lisäksi orgaanisten kierrätysvalmisteiden ja lannan käyttöön on mahdollista saada tukea CAP-suunnitelman ympäristökorvausjärjestelmästä.

62. Eräät valtionavut (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta pitää tarpeellisenä, että hallitus täydensi esitystään, ja esittää yhteensä 900 000 euron rahoitusta Helsingin yliopistolle käytettäväksi eläinlääkäreiden erikoistumisharjoitteluun ja erikoistumiskoulutuksen ohjaukseen. Eläinsuojelun näkökulmasta on niin ikään tärkeää, että hallitus huolehtii ympärivuorokautisen eläinlääkäripäivystyksen toimivuudesta myös tuotantoeläinten osalta.

Valiokunta nostaa esiin myös afrikkalaisen sikaruton, joka on vakava lakisääteisesti vastustettava eläintauti. Koti- ja villisioille tappava tauti leviää Suomen lähialueilla. Afrikkalaisen sikaruton torjunta vaatii pitkäjänteistä kansainvälistä ja poikkihallinnollista yhteistyötä viranomaisten, elinkeinoelämän, riista-asiantuntijoiden ja metsästäjien kesken.

Valiokunta lisää momentille 100 000 euroa villisioista aiheutuvan afrikkalaisen sikaruton riskin pienentämiseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 30

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 6 467 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

(1. ja 2. kohta kuten HE 154/2022 vp)

(3. kohta kuten HE 277/2022 vp)

(4. kohta kuten HE 154/2022 vp)

(3. kappale kuten HE 154/2022 vp)

40. Luonnonvaratalous

21. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään noin 15,8 milj. euroa, joka on 1,4 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahalla hoidetaan vesitaloustehtäviä ja rajavesistöyhteistyötä sekä valtion vastuulla olevia vesistötoimenpiteitä ja vesistörakenteiden peruskorjauksia. Merkittävin uusi momentilta rahoitettava hanke on juomavesidirektiivin kansallinen toimeenpano (2 milj. euroa). Lisäksi vesitaloushankkeita rahoitetaan momentilta 30.40.31.

Valiokunta on tyytyväinen siihen, että vesitalouden turvaaminen kaikissa tilanteissa on huomioitu turvallisuusympäristön muutoksessa ja momentin määrärahaa on korotettu. Vesihuollon häiriötilanteet ovat vakavia, sillä ne vaikuttavat laajasti yhteiskunnan toimintaan. Momentille kohdistuukin kasvavia rahoitustarpeita mm. vesitalouden tietojärjestelmien toiminnan ja turvallisuuden kehittämiseen, ikääntyneen vesihuoltoinfran korjaamiseen sekä vesihuollon alueellisen yhteistyöhön ja erityistilanteisiin varautumiseen. Tärkeää on edelleen edistää myös peltojen vesienhallintaa sekä tulva- ja kuivuusriskien hallintaa.

22. Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään noin 15,0 milj. euroa. Määrärahatason alentuminen puoleen verrattuna vuoden 2022 varsinaiseen talousarvioon johtuu pääosin hallitusohjelman mukaisen maankäyttösektorin ilmastotoimien rahoituksen päättymisestä. Momentin rahoitus antaa saadun selvityksen mukaan kuitenkin edelleen hyvät mahdollisuudet useita toimialoja koskevien kehittämishankkeiden toteuttamiseen.

Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelmaan esitetään 6 milj. euroa, jota valiokunta pitää erittäin hyödyllisenä. Ravinteiden kierrätys on mitä parhain tapa edistää siirtymää kiertotalouteen ja vähentää Itämeren ja vesistöjen ravinnekuormitusta sekä kasvihuonekaasupäästöjä. Tuella edistetään kannattavan kierrätyslannoitemarkkinan syntymistä, parannetaan ravinne- ja energiahuoltovarmuutta ja edistetään vihreää siirtymää. Tavoitteena on käynnistää investointeja ja edistää innovaatioiden siirtymistä tuotantomittakaavan toiminnaksi. Ravinteiden kierrätysohjelmaa toteutetaan myös ympäristöministeriön hallinnonalalla.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukko 30

Maankäyttösektorin ilmastokestäviin toimenpiteisiin esitetään 3 milj. euroa. Tavoitteena on rahoittaa kehittämis- ja koulutushankkeita, joilla tuetaan metsätalouden ilmastonmuutokseen sopeutumista ja ilmastonmuutoksen riskienhallintaa sekä luonnon monimuotoisuutta. Hankkeiden kautta on tarpeellista kehittää myös metsänhoidon ja -käsittelyn menetelmiä, jotta voidaan siirtyä aiempaa paremmin kohdennettuihin ja monimuotoisempiin hakkuu- ja kasvatusmenetelmiin.

Vesitalouteen liittyen momentilta edistetään edelleen sinisen biotalouden, kala- ja vesivarojen hyödyntämisen, vesiliiketoiminnan ja vesiviljelyn kehittämistä sekä ilmastonmuutokseen sopeutumista. Määrärahoilla on myös tiivis kytkös pelto- ja metsämaan vesitalouden hallinnan kehittämiseen.

31. Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään noin 8,6 milj. euroa, joka on 2,2 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahasta noin 3,9 milj. euroa on tarkoitus kohdistaa uusien ja keskeneräisten vesitaloudellisten riskienhallinta-, kunnostus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeiden tukirahoitukseen. Momentin suurimmat rahoitustarpeet liittyvät tulvariskien hallintasuunnitelmien mukaisten toimenpiteiden toteuttamiseen, kuten asutuksen tulvasuojeluhankkeiden avustamiseen.

Vesihuollon toimintavarmuus. Valiokunta pitää erittäin tarpeellisena momentille esitettyä uutta määrärahaa (2,5 milj. euroa) vesihuollon toimintavarmuuden ja kyberturvallisuuden parantamiseen. Digitalisaation ja erilaisten pilvipohjaisten järjestelmien käyttöönoton edetessä vesihuoltolaitosten on yhä tärkeämpää varmistaa ja edistää vesihuollon tieto- ja kyberturvallisuutta. Esitys on tarpeellinen osa laajempaa kriittisen infrastruktuurin varautumista muuttuneessa turvallisuusympäristössä.

Vesiosaamisen vienti. Valiokunta katsoo myös, että vesiosaamisen kasvu- ja vientiohjelmaa on edelleen tärkeä jatkaa (1,5 milj. euroa), vaikka rahoitusta onkin leikattu (0,5 milj. euroa). Globaalin vesialan liiketoiminnan arvon arvioidaan olevan noin 400—500 mrd. euroa, ja ilmastonmuutoksen myötä sen merkityksen oletetaan edelleen kasvavan. Suomen liiketoiminta- ja vientimahdollisuudet arvioidaan erittäin korkealle turvallisen veden tuotannossa, jätevesien puhdistuksessa ja veden hyödyntämisessä.

Vaelluskalakantojen elvytys. Kalatalouden kunnostus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin esitetävä määräraha pienenee vajaaseen 0,8 milj. euroon, mikä aiheutuu pääosin hallitusohjelman mukaisen kertaluonteisen vaelluskalakantojen elvyttämiseen osoitetun 3,0 milj. euron määrärahan poistumisesta (NOUSU-ohjelma). Valiokunta toteaa, että esitetty määräraha on pieni, mutta tärkeä. Sillä parannetaan vaelluskalojen elinolosuhteita ja pyritään palauttamaan vaelluskalakantojen luontaista lisääntymistä Suomen virtavesissä.

Saaristomeri-ohjelma

Momentin rahoituksella toteutetaan myös Saaristomeri-ohjelman osana kesäkuussa 2022 valmistunutta maatalouden vesiensuojelun tiekarttaa, jonka tavoitteena on vähentää Saaristomeren valuma-alueen hajakuormitusta siten, että alue voidaan poistaa Itämeren suojelukomission

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukka 30

(HELCOM) pahimpien kuormittajien ns. hot spot -listalta viimeistään vuonna 2027. Tiekartan keinoilla voidaan vähentää ravinnekuormaa jopa 100 000—150 000 kiloa vuosittain. Toimien toteuttaminen maksaa vähintään 18 milj. euroa vuodessa, mikä rahoitetaan sekä kansallisin varoin että EU:n rahoitusohjelmilla.

Valiokunta on tyytyväinen siihen, että Saaristomeren tilanteeseen on kiinnitetty viime vuosina entistä enemmän huomiota ja tietoisuus alueen ongelmista on lisääntynyt. Saadun selvityksen perusteella vuodelle 2023 on teknisesti käytettävissä riittävä rahoitus tiekartan toteuttamiseen. Ongelmana on kuitenkin, että rahoitusta ei ole korvamerkitty ja toimenpiteiden toteutus perustuu vapaaehtoisuuteen, joka edellyttää alueen toimijoiden aktiivisuutta. Lisäksi rahoituksen hakeminen vaatii osaamista, koska se on jakaantunut useaan eri lähteeseen kahden ministeriön hallinnonalalla (ympäristö- sekä maa- ja metsätalousministeriö). Myös vastuut ovat jakaantuneet, joten toimenpiteiden tehokas toteuttaminen edellyttää ministeriöiden saumatonta ja sujuvaa yhteistyötä.

Valiokunta painottaa, että Saaristomeren valuma-alueella on tunnistettava tiekartan toimien kohdentamisen kannalta vaikuttavimmat alueet, laadittava tuotantotyypeittäin tukipolkuja, joita sovelletaan tilakohtaisten toimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksessa sekä viestinnässä ja asiantuntija-avussa. Tarpeen on niin ikään järjestää tilaisuuksia maatalousyrittäjien kanssa vauhdittamaan olemassa olevan rahoituksen tehokasta kohdentumista. Tarkoitukseen tulisikin varata riittävä määräraha Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (momentti 32.01.02).

Valiokunnan tietoon on lisäksi tuotu lainsäädännöllisiä esteitä toimien toteuttamiseen liittyen esimerkiksi kipsin levitykseen luomupelloille, lannan suoran siirron tukemisen mahdollistamiseen, viljavuustietojen laajempaan hyödyntämiseen sekä järviruo'on niiton luvitukseen. Myös hanke- rahoituksen omavastuuta pidettiin esteenä toimien toteuttamiselle. Valiokunta katsoo, että kansallisessa päätösvallassa olevat rajoitukset tulee selvittää sekä viedä eteenpäin tarvittavia EU-tason muutoksia. Tärkeää on niin ikään edistää kierrätyslannoitteiden tuotantoa muutenkin kuin biokaasutuotannon yhteydessä.

Saaristomeren ohella valiokunta painottaa myös muiden merialueiden ja etenkin sisävesien tilan parantamista, mikä edellyttää mittavia toimenpiteitä ja niiden vauhdittamista riittävin resurssein.

Valiokunta lisää momentille 100 000 euroa Ruokolahdella sijaitsevan Haapaveden tilan parantamiseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 8 736 000 euroa.

(2.—4. kappale kuten HE 154/2022 vp)

42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 8,85 milj. euroa, josta osoitetaan 7,5 milj. euroa vuonna 2022 tapahtuneiden porovahinkojen korvaamiseen, 0,6 milj. euroa kotieläin-, viljelys- ja mehiläisvahinkoihin sekä 0,75 milj. euroa vahinkojen ehkäisemiseen ja valvontaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 30

Porovahingot korvataan talousarvion ja EU:n komission asettaman korvauskaton 10 milj. euroa rajoissa ja muut vahingot (kotieläin-, viljelys- ja mehiläisvahingot) korvataan täysimääräisesti. Asetetusta korvauskatosta johtuen porovahingot maksetaan vasta, kun koko vuoden vahingot ovat tiedossa. Muut vahingot korvataan kuitenkin sitä mukaa kun niitä syntyy.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että hallitus korottaa momentin määrärahaa vuoden 2023 lisätalousarvioesityksellä toteutuvien porovahinkojen mukaisesti aina komission asettamaan korvauskattoon saakka. Porovahinkojen arvioidaan nousevan jopa 12 milj. euroon, jolloin esityksen mukaisella määrärahalla korvauksia jouduttaisiin leikkaamaan noin 30—40 prosenttia.

Valiokunta pitää edelleen (kuten VaVM 33/2021 vp) välttämättömänä, että suojeltujen eläinten aiheuttamat vahingot korvataan täysimääräisesti. Suurpetovahinkojen vähentäminen vaatii siten nykyistä tehokkaampia ja tuloksellisempia toimia vuonna 2023, jotta asetettu 10 milj. euron korvauskatto ei ylitä. Valiokunta painottaa, että vahinkojen määrää tulee pystyä pienentämään sekä petopolitiikan hyväksyttävyyden että valtion varojen käytön näkökulmasta.

44. Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (arviomääräraha)

Momentille esitetään noin 47,5 milj. euroa, joka on noin 9,6 milj. euroa vähemmän kuin kuluvan vuoden varsinaisessa talousarviossa. Myöntämisvaltuudeksi esitetään 54,5 milj. euroa, ja lisäksi käytettävissä on kuluvana vuonna käyttämättä jäävä myöntämisvaltuus.

Saadun selvityksen perusteella valiokunta toteaa, että esitetty määräraha ja valtuus riittävät aktiiviseen hankerahoitukseen vuonna 2023. Määrärahoilla tuetaan metsänhoito- ja perusparannustöitä alueellisten metsäohjelmien tarvearvioiden perusteella. Vuonna 2022 Kemera-tukia arvioidaan jäävän käyttämättä noin 20 milj. euroa johtuen lähinnä vilkkaana käyneestä puukaupasta ja ison merkittävän toimijan konkurssista. Työlajeittain tarkasteltuna työmäärät ovat laskeneet erityisesti tiehankkeissa, suometsän hoidossa ja nuoren metsän hoidossa. Metsänomistajilla on kuitenkin edelleen kiinnostusta metsienhoitoon, joten tulevana vuosina Kemera-tuen käytön ennakoidaan jälleen kasvavan.

Valiokunta pitää momentin määrärahaa keskeisenä keinona turvata kestävä metsätaloutta. Etenkin taimikoiden ja nuoren metsän hoito on tärkeää, koska sen laiminlyönti heikentää metsien kasvukuntoa ja sitä kautta metsien hiilensidontaa ja nostaa tuholaisriskiä. Pitkällä tähtäimellä seurauksena on teollisuuden raakapuuhuollon vaikeutuminen. Suomen metsäkeskuksen käynnistämät kampanjat metsänomistajien ja toimijoiden aktivoimiseksi ovat siten tarpeellisia, ja ne varmistavat osaltaan myös metsäenergian saatavuutta ja turvaavat huoltovarmuutta.

Valiokunta kiinnittää huomiota lisäksi siihen, että suometsä- ja tiehankkeiden työmäärät ovat viime vuosina olleet vähäisiä tavoitteisiin nähden, ja korostaa, että myös näiden kokonaisuuksien palveluja tulee olla riittävästi tarjolla. Metsäteiden perusparannusmäärien väheneminen vaikuttaa pitkällä tähtäimellä teiden liikennöitävyyteen, ja Suomen metsistä noin neljännes on suometsiä, joiden hoidossa on kiinnitettävä erityistä huomiota vesistö- ja ympäristövaikutusten suunnitteluun. Valiokunta on tyytyväinen siihen, että tulevaan metsätalouden määräraikaiseen kannustejärjestelmään (METKA) sisältyy lisätoimenpiteitä usean tilan yhteishankkeina toteutettaviin suometsien hoitohankkeisiin.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukka 30

45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentin määrärahaa esitetään nostettavaksi 7,5 milj. eurosta 17,5 milj. euroon.

METSO-ohjelman toimeenpanoon on tarkoitus kohdentaa 15,8 milj. euroa, jolla toteutetaan METSO-toimenpiteitä noin 6 500 hehtaarin alueella. Valiokunta on tyytyväinen ohjelman rahoituksen korottamiseen, koska ohjelman mukaiselle vapaaehtoiselle suojelulle on ollut kysyntää käytössä olevaa rahoitusta enemmän. Merkittävästä määrärahalisäyksestä huolimatta nykyisellä kehystasolla maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tavoitteesta (82 000 hehtaaria) toteutuu vain noin 90 prosenttia vuoden 2025 loppuun mennessä. Ohjelmaa toteutetaan yhdessä ympäristöministeriön kanssa, joka tulee saavuttamaan sille asetetun tavoitteen.

HELMI-ohjelma. Vuosina 2021—2025 määrärahalla tehdään lisäksi METSO-ohjelmaa täydentäviä HELMI-ohjelman metsien ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpiteitä. Vuoden 2023 talousarvioesitys sisältää Helmi-ohjelman toimeenpanoon maa- ja metsätalousministeriön pääluokassa yhteensä 2,2 milj. euroa (momentit 30.40.45 ja 30.40.46). HELMI-periaatepäätöksen (27.5.2021) mukaisesti maa- ja metsätalousministeriön vastuulle kuuluviin toimenpiteisiin tulisi kuitenkin osoittaa vuosittain yhteensä 8,1 milj. euroa. Myös tätä ohjelmaa toteutetaan yhdessä ympäristöministeriön kanssa.

Valiokunta korostaa, että sekä METSO- että HELMI-ohjelmat ovat keskeisiä keinoja toteuttaa EU:n biodiversiteettistrategiaa. Ohjelmien avulla lisätään luonnon monimuotoisuutta ja edistetään luontokadon pysäyttämistä asetettujen kansainvälisten sitoumusten mukaisesti. Tästä syystä valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että näiden vapaaehtoisuuteen perustuvien ohjelmien riittävästä rahoituksesta huolehditaan.

46. Valtionapu Suomen metsäkeskukselle (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään lähes 45,1 milj. euroa, joka on 4,4 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Suomen metsäkeskuksen tärkeänä tehtävänä on metsiin perustuvien elinkeinojen edistäminen, metsiä koskevan lainsäädännön toimeenpano ja metsävaratietoihin liittyvien tehtävien hoitaminen.

Valiokunta on tyytyväinen siihen, että laajentuvien HELMI- ja METSO-ohjelmien toimeenpanon kustannuksiin esitetään 1,3 milj. euron lisäystä ja kohdistetaan 2,5 milj. euron lisäys käynnistettävään yksityisteiden tiestön ja siltojen parannuksen ohjelmaan. Yksityisteiden osalta lisäys on kuitenkin tarpeisiin nähden niukka. Lisäksi Metsäkeskuksessa on käynnissä mm. mittava tietojärjestelmien uudistus, jonka suurimmat investoinnit ajoittuvat vuosiin 2022 ja 2023.

Valiokunta katsoo saamansa selvityksen perusteella, että momentin rahoitus on kohtuullinen, vaikka se edellyttää toiminnan priorisointia sektorin elinkeinojen ja metsätalouden kestävyysvahvistamisen kannalta keskeisimpiin tehtäviin.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 30

47. Tuki joutoalueiden metsitykseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään noin 5,4 milj. euroa ja 8,2 milj. euron myöntövaltuutta. Tukea joutoalueiden metsitykseen on voinut hakea vuodesta 2021 alkaen. Tuen tarkoituksena on lisätä metsäpinta-alaa ja hiilinieluja luonnon monimuotoisuutta heikentämättä. Syyskuun 2022 loppuun mennessä hyväksytyjä tukihakemuksia on ollut 1 500 kappaletta. Saapuneiden metsitystukihakemusten pinta-alasta 47 prosenttia on kohdistunut käytöstä poistuville turvetuotantoalueille ja 53 prosenttia viljelystä poistuneille pelloille ja muille vastaaville joutoalueille.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan määräraha ja myöntövaltuus riittävät vuoden 2023 tarpeeseen, koska käytössä on lisäksi vuodelta 2022 siirtyvä määräraha. Valiokunta korostaa, että tukimuoto on edelleen toimiva keino kasvattaa Suomen metsäpinta-alaa ja hiilensidontakyvyn lisäämiseksi on tärkeää huolehtia myös näiden metsien kestävästä kasvusta.

50. Riistatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Maa- ja metsätalousministeriö on osarahoittanut vuosina 2020—2022 ampumaharrastus-, metsästäjä- ja reserviläisjärjestöjen yhteistä Ampumaratojen ympäristölupahanketta. Suomessa on noin 630 ampumarataa, joista vain 268 kohteella on toistaiseksi voimassa oleva ympäristölupa. Useita ratoja on suljettu tai niiden toimintaa on merkittävästi rajoitettu johtuen puutteellisesta ympäristövaikutusten hallinnasta. Valtaosassa tapauksista ongelmana on tiedon puute, joka on johtanut siihen, ettei toiminnan riskejä ole osattu arvioida.

Valiokunta pitää hankkeen jatkoa ja olemassa olevan ampumarataverkoston ylläpitoa tärkeänä myös maanpuolustuksen näkökulmasta. Vuosina 2023—2025 laadittaisiin asiantuntijoiden tuella ympäristölupahakemukset noin 150—180 radalle ja lisäksi avustettaisiin olemassa olevien lupamääräysten tarkistamisessa. Hankkeen asiantuntemusta tullaan tarvitsemaan lisäksi ampumarataoppaan päivittämisessä sekä lyijyammusten käytön rajoitusten valmistelussa EU:ssa.

51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään noin 10,8 milj. euroa, joka on 1,2 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Momentin määräraha perustuu pääosin kalastuslain (379/2015) mukaisesti kalastonhoitomaksuina kertyneisiin varoihin, ja varat käytetään laissa määriteltuihin käyttötarkoituksiin, joiden prosentuaaliset jakosuhteet ovat viime vuosina pysyneet pitkälti samoina.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kalastonhoitomaksuina kertyneitä varoja käytetään riittävässä määrin kalastusharrastuksen kannalta merkittävään neuvontaan ja kalastuksen valvontaan. Tämä tarkoittaa, että momentin määrärahoista nykyistä suurempi osuus tulee ohjata kalastuslaissa tarkoitettuihin kalavesien kestäväin käytön ja hoidon suunnittelusta ja toimeenpanosta, ohjaamisesta ja kehittämisestä sekä kalastuksenvalvonnasta aiheutuviin kustannuksiin sekä kalatalousalan neuvontapalvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös hoitokalastukseen, jolla on mahdollista poistaa tehokkaasti fosforia rehevöityneistä vesistöistä. Osa hoitokalastussaaliista on vielä vaikeasti hyödynnettävissä.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukko 30

sä, joten kalastajille osoitettava tuki on siltä osin edelleen tarpeellista. Toimintaa ja kehitystyötä tulee näin ollen jatkaa poistokalan elintarvike- ja rehukäytön lisäämiseksi kotimaisen kalan edistämishojelman mukaisesti (momentti 30.40.62).

Valiokunta nostaa lisäksi esiin maa- ja metsätalousvaliokunnan tavoin (MmVL 25/2022 vp) hallituksen vuonna 2022 tekemän selvityksen tuloverolaissa tarkoitetun verovapaan liikunta- ja kulttuuriedun (ns. virikeseteleiden) käyttöalan laajentamisesta myös muuhun virkistys- ja harrastustoimintaan. Etua voitaisiin selvityksen mukaan laajentaa esimerkiksi erilaisiin henkilön fyysistä aktiivisuutta edellyttäviin luontoharrastuksiin, kuten metsästyksen ja kalastuksen harrastamiseen liittyviin maksuihin. Tämä olisi tärkeää myös kalastusmatkailun palveluita tarjoaville yrityksille. Vapaa-ajankalastus ja metsästyks parantavat ja ylläpitävät fyysistä kuntoa, vähentävät stressiä ja ovat tärkeä osa suomalaista kulttuuria.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että hallitus kiirehtii toimia työnantajalle verovähennyskepoisen liikunta- ja kulttuuriedun käyttöalan laajentamiseksi etenkin vapaa-ajankalastukseen ja metsästykseseen.

Valiokunta lisää momentille 200 000 euroa, josta osoitetaan 100 000 euroa Suomen Ammattikalastajaliitto ry:lle ja 100 000 euroa Pyhäjärvi-instituutille hoitokalastukseen sekä sen vaikutusten seurantaan Pyhäjärvellä.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 10 975 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 154/2022 vp)

Määrärahaa käytetään 100 000 euroa avustuksena Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry:lle/Finlands Yrkesfiskarförbund rf:lle. (Uusi)

(4. kappale kuten 3. kappale HE 154/2022 vp)

62. Elinkeinokalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään noin 30 milj. euroa, joka on noin 6,5 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa.

Valiokunta pitää momentin määrärahaa entistään tärkeämpänä. Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset suomalaiseen kalatalouteen ja kalastuselinkeinoon ovat vakavat. Voimakkaasti kohonneet kustannukset, erityisesti polttoaineiden osalta, vaikuttavat suoraan kalastusyritysten toimintaan sekä avomerellä että sisävesillä. Tästä syystä on hyvä, että momentille sisältyy 500 000 euroa ammattikalastuksen edellytysten turvaamiseen ja vahinkoja aiheuttavien hylkeiden poistokustannusten korvaamiseen. Myös vuonna 2022 valmisteltu kriisijärjestelmä kalastus- ja vesiviljelyalan yrityksille tulee saada nopeasti käyttöön.

Tärkeää on niin ikään jatkaa vuonna 2021 hyväksyttyä kotimaisen kalan edistämishojelmaa, jonka tarkoituksena on lisätä kestävästi kotimaisen kalan tarjontaa ja osuutta kulutuksesta. Ohjelma tukee osaltaan varautumista ja huoltovarmuutta. Erityisesti silakan elintarvikekäytön ja viennin

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 30

arvon lisäämiseen liittyy merkittävä mahdollisuus, koska silakkasaaliin kokonaismäärästä vain 4 prosenttia käytetään kotimaan elintarvikemarkkinoilla. Rahoitusta on kohdistettu mm. yritys-hankkeisiin, joissa kehitetään uusia tuotteita ja sovelletaan uutta teknologiaa.

Kalanviljelyn edistäminen. Tavoitteena on myös kotimaisen viljellyn kalan tuotannon kolmin-kertaistaminen vaarantamatta vesiympäristön hyvän tilan saavuttamista. Tämä vaatii vesiviljelyn edellytysten selvää parantamista ja ympäristölupamenettelyiden nopeuttamista, jotta suljettuun kiertoon perustuvien vesiviljelylaitosten määrää voidaan lisätä. Ympäristölupia arvioitaessa pitäisi lisäksi ottaa huomioon, etteivät kalankasvatukseen liittyvät ongelmat valu Suomen rajojen ulkopuolelle.

Valiokunta korostaa aiempien kantojensa (esim. VaVM 33/2021 vp) mukaisesti, että kotimaisen kalan edistämishojelman toteuttaminen edellyttää alkutuotannon toimintaedellytysten huomatta-vaa parantamista. Tärkeää on huolehtia etenkin kalakantojen elinvoimaisuudesta ja elinkeinon kannattavuuden turvaamisesta siten, että se olisi houkutteleva myös nuorille.

64. Metsähallitus

Talousarvioesityksessä Metsähallituksen liiketoiminnan alustavaksi vuoden 2023 tulostavoit-teeksi on asetettu 110,6 milj. euroa ja tuloutustavoitteeksi 119,0 milj. euroa vuoden 2022 tulok-sesta. Uuden omistajapolitiikan yhteensovituslinjaukset ja lisääntynyt panostus monimuotoisuu-teen laskevat tulostavoitetta noin 13 milj. euroa verrattuna vuoteen 2020. Metsähallituksen liike-toiminnan metsämaan pinta-ala oli vuoden 2021 lopussa noin 3,5 miljoonaa hehtaaria, josta käyt-törajoitusten piirissä on noin 0,6 miljoonaa hehtaaria.

50. Metsähallituksen erät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään noin 8,6 milj. euroa, joka on vajaa 0,3 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Merkittävin muutos on 1,4 milj. euron lisärahoitus retkeily-alueiden matkailupalvelujen kehittämiseen, joka on osa itäisen Suomen elinvoimaa parantavia toimenpiteitä. Samalla on poistunut kertaluonteinen hallitusohjelman lisäys luonnonsuojelun ra-hoituksen kasvattamiseen (-1,0 milj. euroa).

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan erityisesti erävalvonnan ja kalastuksen hoidon tehtävis-sä on rahoitusvajetta. Luonto- ja virkistyskohteiden ohella maa- ja metsätalousministeriön pää-luokasta rahoitetaan ympäristöministeriön vastuualueella olevien kansallispuistojen valvonta. Erävalvonnan tarvetta ovat siten lisänneet kävijämäärien voimakkaan kasvun lisäksi uudet kan-sallispuistot. Kustannuksia on nostanut niin ikään kalastuslain muutoksen aiheuttama lisätyö.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 30

70. Maanmittaus ja asunto-osakkeiden kirjaaminen

01. Maanmittauslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

HE 145/2022 vp. Momentille esitetään 96 000 euroa liittyen hallituksen eduskunnalle antamaan esitykseen julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 145/2022 vp). Koska asian käsittely on edelleen kesken, mainittu määräraha poistetaan momentilta.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 46 184 000 euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 154/2022 vp)

Pääluokka 31

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

Vuoden 2023 talousarvioesitys noudattaa hallitusohjelman linjauksia. Merkittävä osa liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan määrärahoista osoitetaan liikenneväylien korjausvelan hallitsemiseen, väyläverkon kehittämiseen, ilmastopolitiikkaan ja liikenteen päästöjen vähentämiseen. Hallinnonalan määrärahat vuoden 2023 talousarvioesityksessä ovat 3,4 mrd. euroa, mikä on noin 175 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa.

Liikennejärjestelmäsuunnitelman toimeenpano. Ensimmäinen valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma (Liikenne 12) laadittiin vuosille 2021—2032. Saadun selvityksen mukaan suunnitelman mukainen toiminta on vakiintunut ja suunnitelman tavoitteet ohjaavat toimintaa koko liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonallalla. Mm. liikennejärjestelmänalyysin tuottaman tietopohjan hyödyntäminen on vakiintunut, ja säännöllisesti päivitettävät valtion väyläverkon kunnossapitoa ja kehittämistä ohjaavat ohjelmat ovat myös osa alueellisen liikennejärjestelmän kehittämisen jatkuva prosessia.

Keväällä 2022 päätetty julkisen talouden suunnitelma ja vuoden 2023 talousarvioesitys eivät kuitenkaan sisällä suunnitelman mukaisia määrärahoja suunnitelman täysimääräiseen toimeenpantoon. Toisaalta taas rahoitus on monin osin ylittänyt asetetun tavoitetason, kun esim. perusväylänpidon rahoitusta on korotettu kohonneiden kustannusten vuoksi ja julkisen henkilöliikenteen avustuksia on lisätty koronarajoituksista aiheutuneiden lipputulojen menetysten korvaamiseksi. Talousarvioesityksen ja vuoden 2022 neljännen lisätalousarvion mukaiset lisäykset kurovat rahoitusvajetta osin kiinni myös kehittämishankkeiden osalta.

Jatkossa on arvioitava, miten muuttunut maailmantilanne sekä tapahtunut kustannuskehitys otetaan huomioon suunnitelman sisällössä ja missä määrin tavoitteiden saavuttaminen ja suunnitelman toimeenpano edellyttävät indeksikorjausten tekemistä rahoitustasoihin.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 31

01. Hallinto ja toimialan yhteiset menot

02. Liikenne- ja viestintäviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta on tyytyväinen, että eduskunnan kannanoton (EK 48/2021 vp — HE 146/2021 vp, HE 216/2021 vp, lausuma 6) mukaisesti kyberturvallisuuden resursseja on lisätty merkittäväällä tavalla kevään 2022 kehysriihessä ja vuoden 2023 talousarvioesityksessä, millä saadaan vähitellen kurottua pienemmäksi kyberturvallisuuteen syntyntä korjausvelkaa.

Liikenne- ja viestintäviraston resursseja vahvistetaan korottamalla viraston toimintamenoja 4 milj. eurolla, minkä ohella lisärahoitusta osoitetaan mm. tilannekuvatuotannon tehostamiseen (350 000 euroa), kansalaisten kyberturvallisuusneuvontaan (100 000 euroa), yhteiskunnan kyberturvallisuusvarautumiseen (400 000 euroa) sekä lisääntyneiden tietoturvaohjelmien torjuntaan (130 000 euroa). Valiokunta on tyytyväinen myös talousarvioesitystä täydentävään esitykseen sisältyvään 260 000 euron lisäykseen, joka osoitetaan mahdollisesta Nato-jäsenyydestä aiheutuviin tehtäviin, mm. kansallisen järjestelmäkokonaisuuden suunnittelun tukemiseen.

Kyberturvallisuuden parantaminen on otettu huomioon myös liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenoissa, joihin sisältyy 3 milj. euron korotus yhteiskunnan kyberturvallisuuden kehittämiseen ja kansainväliseen yhteistyöhön. Lisäksi ministeriön toimintamenoihin sisältyy EU:n elpymisvälineestä rahoitettava 2,5 milj. euron panostus kyberturvallisuuden harjoitustoimintaan ym.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kyberturvallisuuden riittävistä resursseista huolehditaan myös jatkossa, sillä Suomen turvallisuusympäristön muuttumisen vuoksi kyberturvallisuuden merkitys yhteiskunnassa on kasvanut voimakkaasti. Myös eri palvelujen digitalisoituminen lisää yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisiin toimintoihin kohdistuvia kyberturvallisuusuhkia. Jotta uutta korjausvelkaa ei pääse syntymään, kyberturvallisuuden tason ylläpitäminen vaatii jatkuvaa huolehtimista rahoituksen riittävyydestä. Kyberturvallisuuden toimenpiteiden laiminlyönnistä aiheutuvat kustannukset voivat olla moninkertaisia suhteessa panostuksiin.

Valiokunta kiinnittää erityistä huomiota Kyberturvallisuuskeskuksen rahoituksen riittävyyteen. Kyberturvallisuuskeskuksella on keskeinen rooli kyberturvallisuuden kokonaistilannekuvan ylläpitämisessä ja jakamisessa sekä vakavien tai laajavaikutteisten kyberuhkien ennaltaehkäisyssä. Kyberturvallisuuskeskus huolehtii tarvittaessa myös korkean turvallisuusluokan tietoja käsittelevien tietojärjestelmien tietoturvallisuuden arvioinnista.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös kyberturvallisuusalan koulutustarpeisiin. Saadun selvityksen mukaan Suomeen tarvitaan arviolta 5 000—8 000 kyberturvallisuuden ammattilaista lähivuosina. Tämän lisäksi koulutusta tarvitsevat arviolta myös ne 1 000—5 000 uutta ammattilaista, jotka tekevät jatkossa vastaavia töitä muiden töidensä ohessa.

HE 231/2022 vp. Momentille ehdotetaan 655 000 euron lisäystä, joka liittyy hallituksen eduskunnalle antamaan esitykseen vaarallisten aineiden kuljetuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi annetun hallituksen esityksen (HE 220/2021 vp) täydentämisestä. Koska asian käsittely eduskunnassa on edelleen kesken, mainittu määräraha poistetaan momentilta.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukko 31

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 102 894 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 154/2022 vp)

10. Liikenne- ja viestintäverkot

20. Perusväylänpito (siirtomääräraha 3 v)

Perusväylänpitoon ehdotetaan 1,3 mrd. euron rahoitusta, joka on noin 97 milj. euroa vähemmän kuin kuluvan vuoden varsinaisessa talousarviossa ja noin 144 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2021.

Määräraha ei vastaa Liikenne 12 -suunnitelman mukaista tavoitetasoa (1,4 mrd. euroa), mutta kaikissa toimitissa huomioidaan suunnitelman mukaiset tavoitteet kestävydestä, tehokkuudesta ja saavutettavuudesta. Väylänpidossa huolehditaan ensisijaisesti verkosta, jonka liikennöitävyys on tärkeää elinkeinoelämälle ja yhteiskunnalle laajemmin. Samoin korostuvat liikenneturvallisuus ja digitalisaation mahdollisuudet.

Kustannustason voimakkaan nousun vuoksi budjettiriihessä momentin määrärahaa korotettiin 50 milj. eurolla, mutta tästä huolimatta perusväylänpidon rahoitustilanne on vaikea. Esim. kustannuksia yleisesti kuvaava maarakennusindeksi nousi elokuusta 2021 elokuuhun 2022 noin 15 prosenttia ja bitumi on lähes 40 prosenttia kalliimpaa kuin vuosi sitten. Kustannustason noususta johtuen väyläverkon korjausvelka kasvaa edelleen. Saadun selvityksen mukaan korjausvelkaa oli vuoden 2022 alussa hieman alle 2,9 mrd. euroa, mutta sen arvioidaan olevan noin 3 mrd. euroa vuoden 2023 alussa ja nousevan noin 3,1 mrd. euroon vuoden 2023 loppuun mennessä. Vuoden 2023 päällystysohjelman pituuden arvioidaan olevan noin 2 000 km, kun päällystetyn tieverkon kunnan heikkenemisen estävän vuosittaisen päällystysmäärän tulisi olla noin 4 000 km.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös alemman asteisen tieverkon kuntoon, jonka korjausvelka on mittava. Alemmalla tieverkolla on tärkeä merkitys mm. ruokahuollon ja metsäteollisuuden kuljetusten sekä energiaomavaraisuuden kannalta. Itärajan sekä Saimaan kanavan sulkeutumisen vuoksi erityisesti Itä-Suomen väyläverkon kunnan merkitys korostuu, kun kuljetukset siirtyvät uusille reiteille. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että osana itäisen Suomen elinvoiman parantamista talousarvioesitykseen sisältyy 31,1 milj. euron määräraha Karjalan radan parantamiseen.

Valiokunta toteaa, että korjausvelan vähentäminen ja Liikenne 12 -suunnitelman tavoitteiden toteuttaminen edellyttävät, että perusväylänpidon rahoitustaso nostetaan Liikenne 12 -suunnitelman mukaisesti viimeistään vuodesta 2025 alkaen takaisin 1,4 mrd. euron tasolle. Tämän lisäksi määrärahaan tulisi tehdä jo vuodesta 2024 lähtien vuosittainen kustannustason nousun vaatima indeksikorotus. Valiokunta painottaa, että pitkällä aikavälillä oikea-aikaisilla toimenpiteillä voidaan saavuttaa suuria säästöjä, kun vauriot voidaan korjata ennen kuin ne vaurioittavat teiden ja rautateiden perusrakenteita.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukko 31

Jäänmurto. Vuoden 2022 neljännessä lisätalousarviossa osoitettiin 1,9 milj. euron rahoitus Inkoon meriväylän ja Etelä-Suomen talviväylän merimerkintöjen parantamiseksi LNG-kuljetusten sujuvan ja turvallisen satamakäynnin turvaamiseksi. Rahoituksella voidaan toteuttaa mm. välittömästi tehtävät väylämerkinnän pienet parantamiset niin, että liikenne voidaan aloittaa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että jäänmurtopalveluiden tarvetta seurataan, sillä saadun selvityksen mukaan jo normaalitalvena, mutta erityisesti ankarana jäätalvena LNGC-alusten avustukset sitovat merkittävän osan jäänmurtokapasiteetista Suomenlahdella. Mikäli jäänmurtoa Inkoon väylällä tarvitaan, se nostaa koko jäänmurtokustannuksia, minkä lisäksi yleinen kustannustason nousu nostaa jäänmurtokustannuksia.

Perusväylänpidon hankkeet ja määrärahat. Valiokunta lisää momentille 24 600 000 euroa ja osoittaa sen eri puolilla maata sijaitseviin pienehköihin liikenneturvallisuutta, elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä sekä kävelyä ja pyöräilyä edistäviin hankkeisiin seuraavasti:

- 500 000 euroa Mt 104, uudelleen päällystäminen, Raasepori ja Lohja
- 300 000 euroa Smedsbyntien korjaaminen, Kirkkonummi
- 500 000 euroa Risteyksen parantaminen - Vt 25 ja Mt 1102, Raasepori
- 40 000 euroa Esiselvitys - Selvitetään mt 1583 Saaristotiellä kulkevan ydinvoimalan liikenteen siirtämistä uudelle tieosuudelle välillä mt 107—mt 1583 Atomitie kannattavuuslaskelmin sekä jalankulun ja pyöräilyn olosuhteiden kehittämistoimenpiteitä Atomitiellä ja Saaristotiellä
- 50 000 euroa Jkpp-väylän esisuunnitelman teko Kuninkaantielle (mt 1531) välille Kuninkaantportti—Hinthara, Porvoo
- 250 000 euroa Jkpp päällystäminen, Tolkkistentie (mt 1543) välillä Lantinen Mannerheimin väylä (mt 170) —Mustioentie (mt 11777) liittymä, Porvoo
- 550 000 euroa Pohjois-Ahjon risteys sillan uusiminen, Kerava
- 150 000 euroa Kt 55:n ja Monnikyläntien liittymän suunnittelu, Askola
- 400 000 euroa Mt 317 Viitailantien kunnostaminen, Asikkala
- 100 000 euroa Eteläisen Päijänteen laivaväylän jatkaminen Lehmonkärjen vierasvenesatamaan
- 100 000 euroa Vt 24 Holman liittymän suunnittelu, Lahti
- 200 000 euroa Moreeni—Rastikankaan HCT-palvelualueen suunnittelu, Hämeenlinna
- 300 000 euroa Mt 3191 Sankolantien kunnostus, Hämeenlinna
- 550 000 euroa Kalliontien korjaaminen, Hausjärvi
- 200 000 euroa Kt 54 Lopen ja Riihimäen välisen jkpp-väylän suunnittelu (väli Launonen—Kormu—Riihimäki)
- 800 000 euroa Mt 180 Prostivikin lauttaranta—Prostivikin kylä jkpp 2,4 km, Nauvo
- 700 000 euroa Mt 181 ja Mt 12075 Saustilantien risteys kierto liittymän rakentaminen, Sauvo
- 500 000 euroa Kt 43 Laitila—Uusikaupunki osuuden Kalanti—Kodjala (noin 7 km) uudelleen päällystäminen, Laitila, Uusikaupunki
- 250 000 euroa tiesuunnitelman laatiminen maantien 180 kierto liittymään Kirkkosalmien itäpuolelle, Parainen
- 110 000 euroa Mt 1835 täsmäparantaminen ja osittain uudelleen päällystäminen, Kemiö
- 50 000 euroa Vt 9 Riista-aidat Aura—Loimaa
- 900 000 euroa Vt 2 Nakkilan eritasoliittymän rampin parantaminen, Nakkila

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukko 31

- 150 000 euroa Selvitys henkilöjuna liikenteen aloittamisen edellytyksistä Rauma—Kokemäki
- 550 000 euroa Mt 13225 Taulunkyläntien päällysteen uusiminen, Niinisalo
- 250 000 euroa Mt 13183 Lauttijärventien uudelleen päällystäminen, Siikainen
- 650 000 euroa Mt 14011 Isoniementien kunnostus, Kangasala
- 700 000 euroa Mt 2624 Miharintien parantaminen, Nokia
- 600 000 euroa Mt 3493 Kotala—Kontoperä rakenteen parantaminen, Virrat
- 100 000 euroa Orivesi—Haapamäki—Seinäjoki, Haapamäki—Jyväskylä radan sähköistykseen suunnittelu
- 150 000 euroa Mt 384 Virojoki—Miehikkälä kevyen liikenteen väylän suunnittelu/Virolahdi, Miehkikkälä
- 200 000 euroa Mt 357 Peippolan suojatie- ja kevyenliikenteen järjestelyjen toteutus, Kotka
- 170 000 euroa Mt 380 Iitiä—Juuresaho jalankulku- ja pyöräilyväylän suunnittelu/Lappeenranta, Lemi
- 200 000 euroa Mt 380 Iitiäntien ja Toukkalantien suojatien keskisaarekkeiden rakentaminen, Lemi
- 150 000 euroa Mt 4081 Vehkataipaleentien kevyen liikenteen olosuhteiden parantamisen suunnittelu
- 500 000 euroa Vt 6:n meluntorjunta, rakentaminen, Oritlammen kohta, Ruokolahti
- 450 000 euroa Vt 13 parantaminen Uskin mutkien kohdalla, tiesuunnitelman laatiminen, Lemi
- 400 000 euroa Mt 15197 Moinsalmentie (Nätki—Järvenpääntie—Tanhuvaara) kevyen liikenteen väylä, suunnittelu, Savonlinna
- 100 000 euroa Mt 4323 Suurlahdentien perusparannuksen suunnittelu ja Astuvansalmen saavutettavuuden parantaminen
- 150 000 euroa Mt 15076 Honkaniementien kunnostaminen, Pertunmaa
- 500 000 euroa Mt 453 Tihusniemi—Käpykangas kunnostaminen, Pieksämäki—Varkaus
- 160 000 euroa Mt 5641 Pörsämäentien soraosuuden kunnostaminen, Pielavesi
- 500 000 euroa Mt 477 perusparannus välillä Valtatie 23—Apajalahti
- 500 000 euroa Mt 15718 Jukajoentien kunnostaminen, Kontiolahti
- 180 000 euroa Mt 16892 kunnostaminen, Kannonkoski—Kivijärvi
- 400 000 euroa Mt 637 Konginkangas—Matilavirta päällysteen korjaus, Äänekoski
- 600 000 euroa Mt Köhniön ylikulkusillan peruskorjaus, Jyväskylä
- 300 000 euroa Mt 6300 tievalaistuksen uusiminen, Tikkakoski
- 100 000 euroa Mt 16883 Hoikanperä—Autio, tien sorastus ja ojien kunnostus, Kivijärvi
- 70 000 euroa Mt 16935 Vuoskoski—Lokalahti, tien kunnostus, Kannonkoski
- 20 000 euroa Mt 16729 Kantola—Tarvaala, tien sorastus, Laukaa
- 200 000 euroa Mt 17099 Sulkavankyläntien päällystämättömän osan parannus, Alavus
- 500 000 euroa Mt 17497 ja 17493 Aunes—Hautala, tien korjaaminen, Seinäjoki
- 250 000 euroa Mt 17684 Lapua (Pouttu)—Kauhava (Pernaa), tien korjaaminen, Lapua
- 400 000 euroa Mt 6942 Sydänmaantie, soratien parantaminen, Seinäjoki
- 400 000 euroa Mt 718 Vöyrin tien päällysteen uusiminen
- 300 000 euroa Mt 17017 Uttermossantie, päällystetyn tieosuuden kunnostus, Kristiina
- 250 000 euroa Vesmossavägen, tien kunnostus, Närpiö
- 500 000 euroa Mt 18709 Alakyläntien jkpp välillä Kiiminkijoentie—Hämeenjärventie, Oulu
- 100 000 euroa Kt 63 Evijärvi—Kaustinen—Toholampi, kunnostamisen suunnittelu

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 31

- 500 000 euroa Vt 13 Vetelin keskustan alikulkutunnelin rakentaminen
- 500 000 euroa Mt 774 Raution jkpp-järjestelyt, Kalajoki
- 400 000 euroa Mt 7594, Ylilestintie, 3 km, Reisjärvi
- 200 000 euroa Vt 20/kt 78, kääntymiskaista ja pysäkkijärjestelyt, Pudasjärvi
- 750 000 euroa Kt 86 Kaisaniemenkadun liittymä- ja alikulkujärjestelyt, Ylivieska
- 400 000 euroa Mt 18031 Pohjoinen satamatie jkpp-väylä, Himanka
- 850 000 euroa Mt 8820 Melalahti—Neuvosenniemi (Manamansalon matkailutie), kunnostaminen
- 300 000 euroa Emäjoen kevyen liikenteen sillan lisärahoitus, Suomussalmi
- 200 000 euroa Takkarannantien liikenneturvallisuuden parantaminen/valaistus, Kajaani
- 650 000 euroa Mt 19540 Yli-Raumo—Liakka kävely- ja pyöräilytie, Tornio
- 250 000 euroa Kantatie 80 Ylläsjärven liikenneympäristön parantaminen, Kolari
- 400 000 euroa Mt 9621 kävely- ja pyöräilytien jatko Astellin liittymään Pyhätunturilla, Pelkosenniemi

Valiokunta viittaa vuoden 2022 talousarviota koskevaan mietintöönsä (VaVM 33/2021 vp) ja pitää edelleen välttämättömänä, että Kauhajoella sijaitseva Päntäne—Isojokitie-hanke saatetaan loppuun ja että Vesilahdella sijaitseva mt 301 Keihonen—Suomela-välinen tielinjaus parannetaan. Lisäksi valiokunta pitää tärkeänä, että Pertunmaalla sijaitsevan Honkaniementien (mt 15076) korjaus saatetaan loppuun.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa *1 314 806 000* euroa.

(2.—4. kappale kuten HE 154/2022 vp)

Valtuus

(Kuten HE 154/2022 vp)

31. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentin määräraha on 27,4 milj. euroa, jota saa käyttää kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen sekä kuntien joukkoliikennehankkeisiin (3,5 milj. euroa), Finavian lentoasemaverkoston ulkopuolisten lentoasemien ja lentopaikkojen toiminta- ja investointimenoihin (0,9 milj. euroa), yksityistieavustuksiin ja tiekuntien neuvontaan (13 milj. euroa) sekä yksityistieavustuksiin huoltovarmuuden ja kotimaisen puun saatavuuden parantamiseen (10 milj. euroa).

Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen. Valtioneuvosto hyväksyi keväällä 2018 ensimmäisen kävelyn ja pyöräilyn edistämistä koskevan periaatepäätöksen, minkä jälkeen liikenne- ja viestintäministeriössä valmistui Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma (LVM:n julkaisu 5/2018). Tavoitteeksi asetettiin kävelyn ja pyöräilyn matkamäärien 30 prosentin kasvu vuodesta 2016 vuoteen 2030 mennessä. Kävelyn ja pyöräilyn edistämistä on korostettu myös mm. vuonna 2021 julkaisussa fossiilittoman liikenteen tiekartassa sekä valtakunnallisessa Liikenne 12 -liikennejärjestelmäsuunnitelmassa, joissa molemmissa kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen on esitetty 30 milj. euron vuotuista rahoitusta.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 31

Kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen osoitettiin vuosina 2020 ja 2021 noin 30 milj. euroa, mutta kuluvan vuoden määräraha on 7 milj. euroa ja ensi vuoden edellä mainittu 3,5 milj. euroa. Valiokunta pitää määrärahakehitystä valitettavana ja muistuttaa pyöräilyn ja kävelyn merkityksestä ilmastomuutoksen torjunnassa sekä myös niiden kansanterveydellisestä ja sitä kautta syntyvästä kansantaloudellisesta merkityksestä.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös kuntien merkittävään rooliin kävelyn ja pyöräilyn edistämisessä, sillä valtionavustuksen ehtona on kuntien omarahoitusosuus, joka on vähintään 50 prosenttia. Määrärahojen vuosittainen vaihtelu ja rahoituksen epävarmuus heikentävät kuntien mahdollisuuksia sitoutua pitkäjänteiseen ja suunnitelmalliseen kehitystyöhön.

Valiokunta toteaa, että pyörämatkailussa on merkittävää kasvupotentiaalia niin kotimaan kuin ulkomailta Suomeen suuntautuvan matkailun osalta. Kuntien ja alueiden kannalta on tärkeää, että pyörämatkailun edistämiseen saadaan pysyviä rakenteita. Valiokunta lisää momentille 250 000 euroa Pyörämatkailukeskukselle, pyörämatkailun edistämiseen, markkinointiin ja koordinointiin valtakunnallisesti.

Valiokunta pitää myös tärkeänä pyöräilyn ja kävelyn määrällistä seuraamista tukevia ratkaisuja, mikä mahdollistaisi pyöräilyä edistävien investointien tehokkaan kohdentamisen.

Yksityistieavustukset. Yksityistieavustuksiin osoitetaan 23 milj. euroa, josta 13 milj. euroa on tarkoitus käyttää yksityistieavustuksiin ja tiekuntien neuvonnasta aiheutuviin kuluihin ja 10 milj. euroa avustuksiin, jotka edistävät huoltovarmuutta ja kotimaisen puun saatavuutta. Valiokunta pitää tärkeänä, että määrärahan jako kahteen eri käyttötarkoitukseen ei estä määrärahan joustavaa ja tarkoituksenmukaista käyttöä.

Yksityisteitä on Suomessa noin 370 000 kilometriä, ja niiden varsilla arvioidaan olevan muun muassa noin 30 000 yritystä ja 40 000 maatilayritystä sekä suuri määrä metsätilojen palstoja. Yksityistieverkko on siten keskeinen esim. monien elinkeinojen kannalta, ja sen toimivuus tukee huoltovarmuutta ja helpottaa mm. kotimaisen puun kuljetuksia yksityisteiden varsilta.

Valiokunta on tyytyväinen siihen, että Liikenne 12 -suunnitelman linjauksen mukaisesti yksityisteiden valtionavustusten enimmäismääriä on tarkoitus korottaa vuoden 2023 alusta voimaan tulevalla asetuksen muutoksella. Esim. tavanomaisissa teiden parantamiskohteissa avustusprosentti nousee 50:stä 70 prosenttiin ja merkittävässä siltakohteissa ja muissa merkittävässä luonnonolosuhteiden aiheuttamissa yllättävissä korjauskohteissa 75 prosentista 85 prosenttiin. Avustusprosentin korotuksen toivotaan kannustavan tiekuntia parantamaan ja korjaamaan yksityisteitä, mikä vähentäisi yksityisteiden korjausvelkaa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 27 650 000 euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 154/2022 vp)

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukko 31

Käyttösuunnitelma (euroa)

Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen ja kuntien joukkoliikennehankkeet	3 750 000
Finavian lentoasemaverkoston ulkopuoliset lentoasemat ja lentopaikat	900 000
Yksityistieavustukset ja tiekuntien neuvonnasta aiheutuvat kulutukset	13 000 000
Yksityistieavustukset huoltovarmuuden ja kotimaisen puun saatuuden varmistamiseksi	10 000 000
Yhteensä	27 650 000

77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Aiemmin päätettyjen hankkeiden rahoitus jatkuu, ja vuonna 2023 on käynnissä kaikkiaan 17 rathanketta, 13 tiehanketta ja yksi vesiväylähanke sekä lisäksi neljä liikenneväylien suunnitteluhanketta. Väylähankkeiden sopimusvaltuudet ovat yhteensä 2,1 mrd. euroa, ja vuonna 2023 niiden arvioitu määrärahatarve on 414,7 milj. euroa. Esitykseen sisältyy yksi uusi kehittämishanke, joka on Oulun Poikkimaantien kunnostaminen. Sen kustannusarvio on 40 milj. euroa, josta valtion osuus on 30 milj. euroa. Hankkeen käynnistäminen edellyttää vielä Stora Enson päätöstä tehdäsinvestoinnista.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hankkeiden valtuus- ja määrärahatilannetta seurataan ja niiden riittävyttä arvioidaan jatkuvasti. Mikäli kustannustaso säilyy jatkossakin korkealla, on tärkeää varmistaa hankkeiden eteneminen suunnitelmia vastaavalla tavalla. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että kehys- ja talousarviopäätöksissä otetaan huomioon kustannustason nousu ja varataan riittävä ja pitkäjänteinen rahoitus väyläverkon 8-vuotisen investointiohjelman toteuttamiseen.

Suurin osa perusväyläpidon ja kehittämishankkeiden rahoituksesta katetaan valtion talousarviosta, mutta myös EU-rahoituksella on suuri merkitys. Suomi on onnistunut hyvin liikennehankkeiden EU-rahoituksen haussa, sillä suomalaisille hankkeille on myönnetty esim. vuoden 2022 aikana yli 100 milj. euroa CEF-tukia. Valiokunta korostaa EU-rahoituksen aktiivista hakemista ja pitää tärkeänä, että myös sotilaallisen liikkuvuuden ohjelmasta saatavaa rahoitusta hyödynnetään täysimääräisesti. On myös tärkeää varmistaa hankesuunnittelun ja kansallisen päätöksenteon eteneminen siten, että EU-rahoituksen hakeminen on rahoitushakujen tahdissa mahdollista.

Digirata-hanke on mittava uudistus, jossa Suomen rataverkolle rakennetaan eurooppalaiseen standardiin perustuva radioverkkopohjainen ERTMS-kulunvalvontajärjestelmä. Hankkeen yhteydessä uusitaan turvalaitejärjestelmän ohella myös rautateiden ohjaus- ja hallintajärjestelmät. On tärkeää, että ensi vuonna EU:n elpymis- ja palautumissuunnitelman rahoitusta kohdennetaan hankkeen kehitys- ja verifiointivaiheeseen 6 milj. euroa, minkä lisäksi hankkeelle osoitetaan kansallista rahoitusta 6 milj. euroa. Yhteensä digiradan kehitys- ja verifiointivaiheelle on osoitettu 130 milj. euroa vuosille 2021—2027. Toteutusvaiheen rahoitustarpeet ajoittuvat vuosille 2024—2040, ja ne edellyttävät valtiolta erittäin mittavia panostuksia.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 31

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on arvioitu, että ERTMS-maailmaan siirtyminen on Suomelle käännekohta rautateiden turvalaitteiden näkökulmasta. Koska merkittävä osa sääntelystä tulee EU:sta, on tärkeää huolehtia aktiivisesta edunvalvonnasta, jotta ratkaisut tukevat mahdollisimman hyvin Suomessa toteutettavia ratkaisuja.

Digirata helpottaa ratakapasiteetin käyttöä vasta 2040-luvulla, joten on tärkeää huolehtia rataverkon ajankohtaisista kunnostus- ja kehittämistarpeista sekä varmistaa rataverkon turvallisuus ja jatkuvasti kasvava liikennöitävyys. Sekä matkustajaliikenteen että tavaraliikenteen kannalta olisi tärkeää panostaa ratakapasiteetin lisäämiseen etenkin pääradalla koko matkalla Helsingistä Ouluun. On myös tärkeää, että suuret ratahankkeet eivät hidasta olemassa olevan rataverkon kunnossapitoa tai peruskorjausta ja että niiden rahoitus käsitellään erikseen liikennejärjestelmäsuunnitelman muusta rahoituksesta.

Digiratahankkeen lisäksi on tärkeää muutoinkin edistää liikenteen digitalisaatiota, millä voidaan parantaa liikenteen ekologista, taloudellista ja sosiaalista kestävyttä ja nostaa liikenteen ja logistiikan tuottavuutta. Datan hyödyntämisellä voidaan esim. yhdistää eri liikennemuotoja toimiviksi matkaketjuiksi ja tehostaa tavaroiden kulkua mm. odotusaikojen lyhentyessä. On myös tärkeää huolehtia Liikenne 12 -selonteossa kuvattujen liikenteen digitalisaatiota edistävien toimien rahoituksesta.

Valiokunta pitää tärkeänä, että väyläverkon kunnossapito- ja kehittämishankkeissa kiinnitetään huomiota myös hyvien verkkoyhteyksien toimivuuteen ja mm. junakuuluvuuden parantamiseen. Tämä edistää osaltaan monipaikkaisuutta, etätöiden tekemistä sekä liikenteen vihreää siirtymää.

Valiokunta pitää perusteltuna, että jatkossa selvitetään, miten ja millä periaatteilla valtio voisi valtiontukisääntöjen puitteissa tukea teollisuuden tai muun yksityisen tahon tarvitsemien raideyhteyksien ja terminaalialueiden suunnittelua ja rakentamista. Esillä ovat olleet erityisesti Giga-Vaasa-tehdasalueen vaatimat logistiset yhteydet ja niiden kehittämistarpeet. Elinkeinoelämän tarvitsemien kiireellisten liikenneyhteyksien rahoitustarve on otettava huomioon lisätalousarvio-menettelyssä ja edistettävä niiden etenemistä esim. erilaisilla teemapaketeilla.

20. Liikenteen ja viestinnän palvelut

20. Saaristo- ja yhteysalusliikenteen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Talousarviota täydentävään esitykseen sisältyy 25,5 milj. euron tilausvaltuus, jolla Varsinais-Suomen ELY -keskus oikeutetaan solmimaan uudet 5-vuotiset sopimukset kolmelle yhteysalus-reitille. Valtuudella jatkettaisiin Velkuan, Utön ja Porvoon reittien yhteysalusliikennepalveluja.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös maantielauttalaitureiden kunnostuskustannuksiin ja niiden riittävään rahoitukseen. Laitureiden jatkuva korjaaminen on edellytys toimivalle ja turvalliselle yhteysalusliikenteelle.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 31

50. Valtionavustus valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentin määräraha on noin 17 milj. euroa, joka on osa EU:n elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyvää rahoitusta. Sillä kehitetään mm. viestintäyhteyksien laatua ja saatavuutta niillä alueilla, joille edistykselliset viestintäyhteydet eivät rakennu kaupallisesti.

Laajakaistarakentamista on tuettu Suomessa jo vuodesta 2010 alkaen. Vuonna 2015 käynnistetty Nopea laajakaista -hanke päättyy vuonna 2022, ja uusi kaksivuotinen laajakaistatukihanke on käynnistynyt vuoden 2022 alussa. Tukiohjelmalle on varattu EU:n elpymisvälineestä 32 milj. euroa, josta vuonna 2023 on käytettävissä em. 17 milj. euroa. Tuet on myönnettävä laajakaistahankkeille vuoden 2023 loppuun mennessä. Traficomien myöntämä tuki edellyttää valtioneuvoston asetuksen (203/2021) mukaisesti kuntien maksuosuutta (8, 22 tai 33 prosenttia) tukikelpoisista kustannuksista.

Valiokunta pitää tärkeänä, että käynnissä olevan vanhan laajakaistaohjelman jälkiarvioinnin yhteydessä seurataan lain tavoitteiden toteutumista ja arvioidaan myös kuntien maksuosuuksien vaikutuksia hankkeiden edistymiseen.

55. Julkisen henkilöliikenteen palvelujen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentin määräraha on 100,7 milj. euroa, joka on 5 milj. euroa vähemmän kuin kuluvan vuoden varsinaisessa talousarviossa. Muutos vuoden 2022 talousarvioon verrattuna aiheutuu ilmastoperusteisen rahan uudelleen kohdennuksesta (-2 milj. euroa) sekä fossiilisen tiekartan mukaisen lisätuen poistumisesta (-3 milj. euroa), joka vähentää suurten kaupunkien ja keskisuurten kaupunkien joukkoliikenne-rahastusta.

Vuoden 2023 määrärahaa käytetään junaliikenteen ostoihin (30,2 milj. euroa), alueellisen ja paikallisen liikenteen ostoihin ja kehittämiseen (32,3 milj. euroa), suurten kaupunkiseutujen julkisen henkilöliikenteen tukeen (9,8 milj. euroa), keskisuurten kaupunkiseutujen julkisen henkilöliikenteen tukeen (8,1 milj. euroa) sekä lentoliikenteen ostoihin (1 milj. euroa). Lisäksi määrärahaa käytetään ilmastoperusteisiin toimiin (18 milj. euroa) sekä kehittämishankkeisiin ja liikkumisen ohjaukseen (yhteensä 1,4 milj. euroa).

Julkisen liikenteen matkustajamäärät romahtivat koronapandemian vuoksi, mutta saadun selvityksen mukaan kysyntä on lisääntynyt, ja viime kesään mennessä monella kaupunkiseudulla palattiin jo vuoden 2019 matkustajalukuihin. Alueelliset erot ovat kuitenkin vielä suuria, ja esim. HSL:n alueella matkustajamäärät ovat edelleen noin 20 prosenttia pienemmät kuin vuonna 2019, mikä aiheutuu suurelta osin etätöiden lisääntymisestä. Tämä vähentää erityisesti ruuhka-ajan liikennettä. Koronapandemian vaikutusten joukkoliikenteessä arvioidaan näkyvän vielä pitkään, minkä lisäksi voimakas energian ja polttoaineiden hinnan nousu on lisännyt joukkoliikenteen järjestämisen kustannuksia.

Valiokunta on tyytyväinen joukkoliikenteelle vuosina 2020—2022 osoitettuun yli 250 milj. euron lisärahoitukseen, jolla tuettiin mm. koronapandemian aiheuttamia lipputulomenetyksiä. Myös henkilökuljetusten arvonlisäveron väliaikaisella (1.1.—30.4.2023) poistolla pyritään alen-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 31

tamaan hintoja ja parantamaan näin kotitalouksien ostovoimaa (VaVM 22/2022 vp — HE 194/2022 vp).

Valiokunta pitää tärkeänä, että joukkoliikenteen kilpailukyvyistä pidetään edelleen huolta ja että joukkoliikenteen elvyttävän tuen tarvetta seurataan ja arvioidaan. On myös kiinnitettävä huomiota polttoainekustannusten voimakkaaseen nousuun ja varauduttava rahoituksessa kohonneisiin kustannuksiin ja mahdollisiin indeksitarkistuksiin. Joukkoliikenteen houkuttelevuuden parantamiseksi tarvitaan myös monipuolisia toimia, mm. tarjonnan parantamista, käyttäjäystävällisiä matkaketjuja, yhteiskäyttöisten lipputuotteiden kehittämistä sekä informaation parantamista.

Valiokunta korostaa, että jatkossa on pidettävä kiinni valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan sisältyvistä toimenpiteistä ja lisäpanostuksista, jotka ajoittuvat vuosille 2025—2032.

Valiokunta lisää momentille 1 000 000 euroa suurten kaupunkiseutujen julkisen henkilöliikenteen tukemiseen.

Lentoliikenne. Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman linjauksen mukaan valtio voi ostaa lentoliikennettä paikkakunnille, joilta matka-aika Helsinkiin on junalla yli 3 tuntia. Tuen edellytyksenä on, että kyseisen lentoliikenneyhteyden ylläpitoa varten asetetaan julkinen palveluvelvoite sekä kuntien tai muiden alueellisten toimijoiden osallistuminen rahoitukseen.

Koronapandemian aiheuttaman matkustajamäärän voimakkaan vähenemisen vuoksi valtio on tukenut väliaikaisesti lentoyhteyksiä viidelle maakuntalentopasemalle, joilla lentoliikenne ei toteudu markkinaehtoisesti ja joille Liikenne- ja viestintävirasto on asettanut julkisen palvelun velvoitteen. Tukea on myönnetty vuodesta 2020 lähtien, ja sitä on vastikään jatkettu vielä 30.7.2023 saakka.

Lentoliikenteellä arvioidaan olevan tärkeä merkitys alueiden elinvoimaisuuden, saavutettavuuden ja kilpailukyvyn kannalta. Onkin tärkeää, että lentoliikenteen tuen jatkamista arvioidaan sen jälkeen, kun Traficom on tehnyt vuoden 2023 alussa maakuntakenttiä koskevan matkustajamäärätutkimuksen. Lentoliikenteen kehittämisessä on myös hyödynnettävä liikenteen digitalisaatioon ja sähköistymiseen sisältyvä merkittävä potentiaali.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 101 724 000 euroa.

(2.—5. kappale kuten HE 154/2022 vp)

Valtuus

(Kuten HE 154/2022 vp)

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 32

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto

02. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 270 000 euroa liittyen hallituksen eduskunnalle antamaan esitykseen julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 145/2022 vp). Koska asian käsittely eduskunnassa on vielä kesken, mainittu määräraha poistetaan momentilta.

Valiokunta lisää momentille 300 000 euroa, josta osoitetaan

- 150 000 euroa Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle Saaristomeri — maatalouden vesiensuojelun tiekartan toimenpiteiden nopeuttamiseen (HELCOM)
- 150 000 euroa Väliinputoajat työnhakijamarkkinoilla Etelä-Savossa -hankkeeseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 209 985 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 154/2022 vp)

Määrärahasta on varattu

(1. ja 2. kohta kuten HE 154/2022 vp)

(3. kohta kuten HE 277/2022 vp)

03. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille ehdotetaan lisäystä 4 359 000 euroa, joka liittyy julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudistamista koskevaan hallituksen esitykseen (HE 207/2022 vp). Koska esityksen käsittely eduskunnassa on vielä kesken, mainittu määräraha poistetaan momentilta.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 278 769 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 277/2022 vp)

05. Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 102,3 milj. euron määrärahaa. Suurin osa määrärahasta kohdistetaan innovaatiotoiminnan ja investointien edistämiseen, yrityksille suunnattuihin kansainvälistymispalveluihin, hanke- ja ohjelmatoimintaan sekä Suomeen suuntautuvan matkailun edistämiseen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus jatkaa toimenpiteitä Suomen viennin ja yritysten kansainvälistymisen edistämiseksi ja tasavertaisten toimintaedellytysten turvaamiseksi suomalaisille yri-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 32

tyksille kilpailijamaiden kanssa. Kehittyvä ja nykyistä monipuolisempi vientitoiminta ja menestyminen kansainvälisissä arvoverkostoissa on Suomen tulevaisuuden menestyksen ja elinvoiman kannalta tärkeää. Suomi tarvitsee enemmän kansainvälistä kasvua tavoittelevia, innovatiivisia yrityksiä sekä ulkomaisia Suomeen investoivia yrityksiä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että yrityksille kansainvälistymispalveluja tarjoavien valtakunnallisten ja alueellisten toimijoiden yhteistyö toimii, työnjako on selkeää ja palveluketju on sujuvaa neuvonnasta rahoitukseen. Palveluiden tulee nopeasti vastata yritysten tarpeisiin ja tukea yritysten kasvua ja kansainvälistymistä. Tärkeää on myös huolehtia siitä, että maailmalla on riittävästi käytettävissä asiantuntijoita löytämään kontakteja ja etsimään suomalaisille yrityksille uusia markkinamahdollisuuksia. Lisähaasteen myös kansainvälistymispalveluille tuo korvaavien markkinoiden löytäminen Venäjän viennin tilalle.

Viennin ja kansainvälistymisen edistämisessä keskeisessä roolissa on yrityksille kansainvälistymispalveluja tarjoavien julkisten toimijoiden muodostama Team Finland -verkosto. Kesällä 2022 julkaistun arvioinnin mukaan verkoston toimintamalli ja asiakasohjaus ovat selvästi kehittyneet, mikä on auttanut parantamaan kansainvälistymispalveluiden tehokkuutta. Verkosto ei kuitenkaan vielä toimi riittävän tehokkaasti. Muun muassa verkoston sisäisessä työnjaossa, yhteistyössä ja tiedonkulussa on kehitettävää eikä yksityisen sektorin kansainvälistämispalveluita hyödynnetä riittävän tehokkaasti. Huolestuttavaa on, että vaikka yli kymmenen vuotta toiminut verkosto on auttanut yrityksiä kansainvälistymään, niin pidemmän aikavälin vaikutuksia ei arvioinnissa havaittu.

Kansainvälistymispalveluja Suomessa ja ulkomailla tulee suunnata nykyistä enemmän pk-yritysten kansainvälistymisvalmiuksien vahvistamiseen ja toimintaedellytysten kehittämiseen, sillä tällä hetkellä Suomen vienti on liikaa suurten yritysten varassa. Sata suurinta yritystä vastaa kahdesta kolmasosasta viennistä, ja esimerkiksi merkittävää kansainvälistä kasvua tavoittelevien keski suurten yritysten määrä on vähäinen. Syksyllä 2022 julkaistun pk-yritysbarometrin mukaan vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla harjoittavia pk-yrityksiä on 20 prosenttia eli noin 59 000 yritystä (kevään barometriin verrattuna laskua 6 000 yritystä). Kansainvälisesti toimivista pk-yrityksistä kolmannes on hyödyntänyt kansainvälistymispalveluja, mutta esim. suurlähetystöverkoston palveluja maailmalla on hyödyntänyt vain neljä prosenttia.

Suomeen suuntautuvan matkailun edistämiseen esitetään 13,6 milj. euroa. Rahoitus koostuu Visit Finlandin perusrahoituksen (arvioitu käyttö 9,8 milj. euroa) lisäksi Business Finlandin toimintamäärärahoihin Visit Finlandille esitetystä lisärahoituksesta (2 milj. euroa) sekä elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaisesta rahoituksesta (1,8 milj. euroa). Perusrahoitus on pysynyt viime vuosina samansuuruisena, mutta määräaikaaisessa lisärahoituksessa on tapahtunut vuosittain muutoksia.

Pandemian rajoitukset ja Ukrainassa käytävän sodan vaikutukset (mm. venäläisten matkailijoiden määrän väheneminen sekä lentokielto Venäjän ylitse) ovat vaikuttaneet Suomessa matkailuun erittäin negatiivisesti ja mm. muita Pohjoismaita enemmän. Huolestuttavaa on, että myös matkailun elpymisnäköymät näyttävät muita Pohjoismaita heikommilta. Valiokunta katsoo, että kriisien myötä tarve uusien toimintamallien ja matkailupalveluiden kehittämiseksi on kasvanut. Valiokunta pitää tärkeänä, että kansantaloudellisesti merkittävän matkailun ja sen kehittämisen

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 32

edellytykset saadaan verrokkimaiden tasolle, mikä edellyttää lisäpanostusta matkailumarkkinointiin ja tunnettuuden lisäämiseen. Tärkeää on myös kartoittaa, mitkä ovat Ukrainassa käytävän sodan pysyväisvaikutukset elinkeinoelämälle ja matkailulle, esimerkiksi, miten Itä-Suomessa turvataan yritysten ja matkailun toiminnan edellytykset. Valiokunta nostaa erikseen esille Lapin matkailun valtakunnallisen ja alueellisen merkityksen ja sen kilpailukyvyistä huolehtimisen tärkeyden.

08. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille ehdotetaan lisäystä 160 000 euroa, joka liittyy kaivoslain muuttamiseen (HE 126/2022 vp). Koska esityksen käsittely eduskunnassa on vielä kesken, mainittu määräraha poistetaan momentilta.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 22 760 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 154/2022 vp)

10. Digitalisaation kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille ehdotetaan lisäystä 4,0 milj. euroa, joka liittyy julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudistamista koskevaan hallituksen esitykseen (HE 207/2022 vp). Koska esityksen käsittely eduskunnassa on vielä kesken, mainittu määräraha poistetaan momentilta.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 40 500 000 euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 154/2022 vp)

40. Valtionavustus kestävää kasvupolitiikkaa edistävälle toimijoille (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunta lisää momentille 250 000 euroa, josta osoitetaan 150 000 euroa Viexpon vientihankkeiden edistämiseen ja 100 000 euroa Pirkanmaan Yrityskummit -toimintaan.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 4 421 000 euroa.

(2.—4. kappale kuten HE 154/2022 vp)

50. Valtionavustus kuluttajajärjestölle (kiinteä määräraha)

Valiokunta lisää momentille 150 000 euroa Kuluttajaliitolle, koska neuvonnan tarve on lisääntynyt; mm. koulutushankkeeseen ikääntyneille ihmisille huijausten estämiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 32

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 1 472 000 euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 154/2022 vp)

20. Uudistuminen ja vähähiilisyyys

Uudistumiseen ja vähähiilisyyden määrärahoiksi esitetään 1,45 mrd. euroa, jossa on lisäystä 141 milj. euroa vuoden 2022 varsinaiseen talousarvioon nähden. Määrärahaston nousuun vaikuttaa erityisesti EU:n elpymis- ja palautumissuunnitelman rahoitus sekä Ilmastorahasto Oy:n pääomasijoitus. Alentavasti määrärahatasoon vaikuttaa uusiutuvan energian tuotantotuen arvo, joka on alentunut sähkön hinnan kohoamisen takia.

Suomen tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Siirtymistä kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa vauhditetaan investoimalla uusiutuviin energialähteisiin, edistämällä energiatehokkuutta sekä lisäämällä uusiutuvan energian osuutta energian käytössä. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että Suomella on mahdollisuus toimia hiilineutraaliuden edelläkävijänä ja kehittää ratkaisuja globaaleille markkinoille. Hiilineutraalisuus voikin muodostua merkittäväksi kasvun, viennin ja myös työllisyyden edistäjäksi.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja sen seuraukset energiamarkkinoilla ovat tuoneet suurta epävarmuutta energiansaannin häiriöttömyydestä. Komissio on esittänyt toimenpiteitä, joilla mm. puututaan korkeisiin kaasun hintoihin EU:ssa ja varmistetaan kaasun toimintavarmuus talvella. Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomi varmistaa omalta osaltaan kohtuuhintaisen energiansaannin häiriöttömyyden tulevina talvikausina.

40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen ehdotetaan 465,5 milj. euron määrärahaa. Rahoitusta kohdistetaan erityisesti elinkeinorakenteiden uudistumista nopeuttaviin riskipitoisiin hankkeisiin. Momentin valtuus laskee noin 100 milj. eurolla johtuen elpymis- ja palautumissuunnitelman valtuuksien kohdentamisesta pääosin vuodelle 2022.

Valiokunta painottaa talousarviosta tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan (TKI-toiminta) kohdistettavien määrärahojen riittävyyden, tarkoituksenmukaisuuden ja vaikuttavuuden merkitystä. Suomen kilpailukyky ja hyvinvointi perustuvat osaamiselle, tutkimukselle ja innovaatioille. TKI-toiminnalla on tärkeä merkitys tuottavuuden kasvussa, elinkeinoelämän uudistumisessa ja hyvinvoinnin luomisessa, ja sen avulla voidaan saada myös ratkaisuja suuriin yhteiskunnallisiin haasteisiin. Valiokunta korostaa, että TKI-politiikalla on oltava selkeät sisällölliset kriteerit, jotka ohjaavat yhteiskuntaa kestäväan suuntaan.

Valiokunta toteaa, että vaikka TKI-toiminnan keskeinen merkitys on jo pitkään tunnistettu, Suomi on jäänyt T&K-menojen osuudessa BKT:sta jälkeen Euroopan ja maailman kärjestä. Päinvastoin kuin verrokkimaissa, Suomen T&K-menot laskivat voimakkaasti vuosina 2010—2016. Kor-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 32

keimmillaan BKT-osuus oli 3,7 prosenttia vuosina 2009—2010 ja alimmillaan 2,7 prosenttia vuosina 2016—2017. Tilastokeskuksen arvion mukaan osuus on vuonna 2022 2,9 prosenttia.

Hallitusohjelmassa on asetettu pitkäaikainen tavoite kääntää T&K-rahoitus kasvu-uralle ja toteuttaa toimia, joiden avulla Suomen T&K-investointien BKT-osuus nousee neljään prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Valiokunta pitää tavoitetta hyvänä, mutta toteaa, että sen saavuttaminen edellyttää merkittävää lisäystä T&K-panostuksiin sekä tehokkaampia kannusteita yksityisen rahoituksen lisäämiseksi. Yksityisen sektorin osuus T&K-menoista on noin kaksi kolmasosaa eikä tavoitteeseen päästä ilman yritysten T&K-menojen merkittävää kasvua. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että suorat T&K-tuet yrityksille ovat alle EU-maiden keskiarvon.

Valiokunta pitää tärkeänä, että T&K-toimintaan kohdistettavien määrärahojen avulla saadaan lisättyä T&K-toimintaa harjoittavien yritysten määrää eri toimialoilla. Toiminta on kapean yritysjoukon varassa, ja suuryritykset toimivat T&K-toiminnan vetureina. Suuryrityksistä lähes puolet harjoittaa T&K-toimintaa, mutta pk-yrityksistä vain seitsemän prosenttia. Myös toimialoittain on keskittymistä, sillä kolme toimialaa vastaa 60-prosenttisesti yritysten T&K-menoista. Valiokunta näkee kehittämistarpeita myös yritysten ja tutkimusorganisaatioiden välisessä yhteistyössä.

Valiokunta pitää kannatettavana hallituksen pyrkimystä parantaa valtion TKI-rahoituksen ennustettavuutta ja pitkäjänteisyyttä TKI-rahoitusta koskevalla lailla, jossa säädettäisiin valtion talousarvioon vuosina 2024—2030 otettavien T&K-toimintaan tarkoitettujen valtuuksien ja määrärahojen lisäämisestä vuosittain niin, että hallitusohjelman tavoite saavutettaisiin. Valiokunta painottaa parlamentaarisen TKI-työryhmän merkitystä T&K-toiminnan kehittämisessä ja tuloksellisuuden lisäämisessä. Huhtikuussa 2022 asetettu työryhmä jatkaa vuonna 2021 toimineen työryhmän työtä, ja sen tehtävänä on mm. laatia pitkäjänteinen T&K-rahoituksen suunnitelma sekä arvioida ryhmän aiempien linjausten toimeenpanoa.

30. Työllisyys ja yrittäjyys

40. Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunta lisää momentille 200 000 euroa, josta 150 000 euroa Utsjoelle suunniteltua Lohikeskusta koskevan selvityksen tekemiseen ja 50 000 euroa Söderfjärdenin maailmanperintöalue Meteorian kehittämiseen.

Valiokunta lisää momentin perustelujen päätösosaan kohdan 7, jonka mukaan määrärahaa saa käyttää valtionavustuslain (688/2001) mukaisesti alueellista elinvoimaa edistävien määräaikaisten hankkeiden avustamiseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 8 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuslain (688/2001) mukaisesti:

(1.—5. kohta kuten HE 154/2022 vp)

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukko 32

(6. kohta kuten HE 277/2022 vp)

7) alueellista elinvoimaa edistävien määräaikaisten hankkeiden avustamiseen. (Uusi)

(3. kappale kuten HE 154/2022 vp)

Valtuus

(Kuten HE 154/2022 vp)

51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)

Momentin määrärahaksi ehdotetaan 202,4 milj. euroa, mikä on 82,2 milj. euroa vähemmän vuoden 2022 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Määrärahataso laskee mm. kertaluonteisten lisäysten poistumisesta ja uudelleenkohdennuksista johtuen.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi sekä laiksi sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisesta (HE 175/2022 vp). Koska asian käsittely on kesken, aiheuttaa se momentille seuraavat muutokset:

- lisätään 10 000 000 euroa (Palkkatuen käytön rajoittaminen)
- vähennetään 2 250 000 euroa (Toimet 55 vuotta täyttäneiden työllistymiseen)
- siirretään 10 800 000 momentilta 32.30.55 (Toimet työurien pidentämiseksi)

Valtiovarainministeriön taloudellisen katsauksen (syksy 2022) ennusteen mukaan työllisyysaste tulee olemaan 73,9 prosenttia vuonna 2022, 73,8 prosenttia vuonna 2023 ja 74,1 prosenttia vuonna 2024. Valiokunta toteaa, että hallitus on selvinnyt työllisyyden näkökulmasta maailmanlaajuisista kriiseistä hyvin. Positiiviseen kehitykseen vaikuttaa harjoitettu elvytyspolitiikka. TEM:n uusimman työllisyyskatsauksen mukaan työllisyysaste oli lokakuun lopussa huippulukemissa, 74,4 prosenttia. Työttömiä työnhakijoita oli 234 400, mikä oli 26 700 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli 87 700, mikä oli 20 200 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Sen sijaan yli kaksi vuotta yhtäjaksoisesti työttömänä olleita työnhakijoita oli lokakuun lopussa 51 700, mikä oli 4 200 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että järjestöjen toiminnalla on tärkeä merkitys kaikkein vaikeimmissa työmarkkina-asemassa oleville. Valiokunta painottaakin järjestöjen toimintaedellytysten turvaamisen tärkeyttä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että talousarviosta rahoitettujen työllisyystoimien vaikutuksista saada nykyistä luotettavampia tietoja. Vaikutusten arvioimiseen liittyy paljon epävarmuutta, ja eri tahojen vaikutusarvioinnit poikkeavat toisistaan, mikä vaikeuttaa työllisyystoimien tarkoituksenmukaisuuden arviointia sekä kokonaiskuvan muodostamista. Valtiontalouden tarkastusvirasto on kiinnittänyt kesällä 2022 julkaistussa arviossaan julkisen talouden kehityksestä ja julkisen talouden hoidosta huomiota siihen, että työllisyystoimien käsittely on epäjohtonmukaista ministeriöiden ja hallituksen julkaisuissa. Niissä mm. rinnastetaan työllisyyspotentiaaleja kuvaavia arvioita ja varsinaisia vaikutusarvioita. Epäjohtonmukaisten esittämistapojen takia toimenpiteiden vaikutusten summasta ja tavoitteiden saavuttamisesta on esillä toisistaan poikkeavia arvioita.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 32

Valiokunta kiinnittää huomiota tarkastusvaliokunnan tilaamaan aktiivisen työvoimapolitiikan palveluiden kustannusvaikuttavuutta tarkastelleeseen tutkimukseen (Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 2/2022), jonka mukaan palveluiden kustannusvaikuttavuuden seurannassa on merkittäviä puutteita. Tutkimuksen mukaan aktiivisen työvoimapolitiikan palveluiden kustannustietoja pitäisi olla saatavilla arviointikäyttöön nykyistä tarkemmalla tasolla, ja niiden tulisi ottaa huomioon mm. erilaiset osallistujat ja palveluiden sisältö. Palvelujen järjestäjien tulisi jatkossa tarkastella kriittisesti niiden palveluiden sisältöjä ja toteutustapoja, joilla ei ole positiivisia kustannushyötyjä. Tutkimuksen mukaan jatkossa tulisi panostaa myös ns. pehmeiden vaikutusten mittaamisen kehittämiseen osana palveluita.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös työllisyystoimien ja julkisen talouden tasapainon yhteyteen. Keväällä 2021 päivitetystä hallituksen kestävyystiekartassa (Valtioneuvoston julkaisuja 2021:43) työllisyystoimien julkisen talouden vaikutusten mittaluokaksi arvioidaan 1—2 mrd. euroa. Tarkastusvirasto toteaa kesäkuussa 2022 julkaistussa finanssipolitiikan valvonnan arviossaan työllisyystoimien jäävän kokonaisuudessaan selvästi jälkeen tiekartassa mainitusta julkistaloudellisten vaikutusten mittaluokasta. Valiokunnan kuulemisessa tarkastusvirasto arvioi päätettyjen työllisyystoimien vaikutukseksi julkiseen talouteen noin -71—+ 438 milj. euroa. Työllisyystoimet ja työllisyysasteen paraneminen eivät ole suunnitellun mukaisesti tukeneet julkisen talouden tasapainon saavuttamista.

Valiokunta pitää tärkeänä jatkaa ja tehostaa toimia työvoiman kohtaanto-ongelman ja osaavan työvoiman saatavuusongelman lievittämiseksi. Huolestuttavaa on, että erilaisista toimita huolimatta rekrytointiongelmat ovat lisääntyneet. Ongelma koskettaa koko maata, laajasti eri toimialoja sekä eri koulutustason työntekijöitä. Kysymys on talouskasvun ja kilpailukykyyn kannalta vakavasta ongelmasta, sillä erilaisten kyselyjen mukaan osaavan työvoiman saatavuusongelmat haittaavat merkittävästi yritysten toimintaa ja sen kehittämistä sekä julkisia palveluita. Tilastokeskuksen TEM:lle tekemän kyselyn mukaan toimipaikat olisivat voineet vuoden aikana palkata 146 000 työntekijää nykyistä enemmän, jos työvoiman saatavuusongelmia ei olisi ollut. Valiokunnan mielestä tarvittavan työvoiman alueelliset ja ammatilliset osaamistarpeet tulee kyetä ennakkoimaan huomattavasti nykyistä paremmin. Lokakuussa 2022 työttömiä työnhakijoita eri puolilla maata oli 232 400 ja samaan aikaan avoimia työpaikkoja 160 500.

Valiokunta painottaa sitä, että tulevaisuudessa suurissa rakenteellisissa uudistuksissa (hyvinvointialueiden perustaminen, julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudistus, kotouttamislain kokonaisuudistus) työllisyyden edistämiseksi ja kotouttamisessa mukana olevien toimijoiden ammattitaito, työnjako, yhteistyö ja tietojenvaihto toimivat häiriöttömästi myös siirtymävaiheessa. Tärkeää on myös huolehtia, että muutostilanteissa kyetään hyödyntämään aiemmin omaksutut hyvät käytännöt ja yhteistyömuodot. Valiokunta pitää tärkeänä myös varmistaa, että äkillisissä alueellisissa rakennemuutoksissa ongelmiin kyetään reagoimaan nopeasti.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 220 912 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaisesti:

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukka 32

(1. kohta kuten HE 154/2022 vp)

2) valtion virastolle tai laitokselle työttömän työnhakijan palkkaamisesta aiheutuviin palkkauskustannuksiin enintään 250 henkilötyövuotta vastaavalta osalta. *Tältä momentilta ja momenteilta 33.20.50 ja 33.20.52 yhdestä henkilöstä korvattavien palkkauskustannusten määrä ilman lomarahaa saa olla yhteensä enintään 3 100 euroa kuukaudessa, minkä lisäksi korvataan enintään sitä vastaava lomaraha*

3) lain 7 luvun 9 §:n 1 momentissa tarkoitetun palkkatuen maksamiseen. *Tältä momentilta ja momenteilta 33.20.50 ja 33.20.52 yhdestä henkilöstä korvattavien palkkauskustannusten määrä ilman lomarahaa saa olla yhteensä enintään 1 800 euroa kuukaudessa, minkä lisäksi korvataan enintään sitä vastaava lomaraha*

4) kunnalle myönnettävän lisätuen sekä muun kuin kohdassa 3 tarkoitetun palkkatuen maksamiseen. *Tältä momentilta ja momenteilta 33.20.50 ja 33.20.52 yhdestä henkilöstä palkkatukena maksettava määrä ilman lomarahaa saa olla yhteensä enintään 1 400 euroa kuukaudessa, minkä lisäksi korvataan enintään palkkatukipäätöksen mukainen prosenttiosuus lomarahasta. Edellä mainitun estämättä palkkatukea saa maksaa 50 % tuella palkattavasta aiheutuvista palkkauskustannuksista, kun kunta työllistää työttömän työnhakijan 11 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitetun työllistämismenon perusteella (Uusi)*

(5. ja 6. kohta kuten kohta 4. ja 5. HE 154/2022 vp)

Lisäksi määrärahaa saa käyttää:

(7. ja 8 kohta kuten kohta 6. ja 7. HE 154/2022 vp)

Määrärahaa saa käyttää myös kohdissa 1), 2) ja 6) mainittujen kulutusmenojen maksamiseen.

(5. kappale kuten HE 154/2022 vp)

Valtuus

(Kuten HE 154/2022 vp)

55. Toimet työurien pidentämiseksi (arviomääräraha)

Valiokunta pitää hyvänä niitä toimia, joilla edistetään yli 55-vuotiaiden työllisyyttä. Talousarvioesitykseen esitetään lisättäväksi uusi momentti (32.30.55), jolta rahoitetaan uutena palveluna vuonna 2023 alkava yli 55-vuotiaille irtisanotuille tarkoitettu muutosturvakoulutus. Koulutuksen rahoitusta varten uudelle momentille on siirretty työllisyysrahaston tuloutusta vastaava määrärahaosuus 22 milj. euroa.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi sekä laiksi sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisesta (HE 175/2022 vp). Koska asian käsittely on kesken, aiheuttaa se momentille seuraavat muutokset:

- siirretään 10 800 000 euroa momentille 32.30.51 (Toimet työurien pidentämiseksi)
- siirretään 13 700 000 euroa momentille 33.20.50 (Velvoitetyöllistettyjen palkkatuki)
- siirretään 12 000 000 euroa momentille 33.20.52 (Velvoitetyöllistettyjen palkkatuki)

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 32

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 22 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) mukaisesti (*poist.*) muutosturvakoulutuksen hankintaan. (*Poist.*)

50. Kotoutuminen ja kansainvälinen osaaminen

Kotoutumisen ja työvoiman maahanmuuton edistämiseen ehdotetaan 7,2 milj. euroa ja valtion korvauksiin kotoutumisen edistämisestä 287 milj. euroa, mikä on 130,3 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahatarvetta kasvattaa 121,8 milj. eurolla tilapäistä suojelua saavien henkilöiden, joille on myönnetty kotikunta, määrän kasvu, kun heidät lisätään kunnille ja hyvinvointialueille maksettavien kustannusten korvausten piiriin. Määräraha-tarvetta kasvattaa myös pakolaiskiintiön nostaminen.

Valiokunta korostaa kotouttamisen merkittäviä ja pitkälle ulottuvia vaikutuksia yhteiskuntaan ja julkiseen talouteen. Valiokunta on tyytyväinen, että kotouttamisen vaikuttavuuden lisäämiseksi on toteutettu ja vireillä useita kehittämistoimia. Keskeisenä lähtökohtana tulee olla prosessien sujuva eteneminen ja tuloksellisuuden varmistaminen sekä työelämlähtöisyyden vahvistaminen. Mitä nopeammin ja paremmin maahanmuuttajien kotouttamisessa ja työelämään siirtymisessä onnistutaan, sitä enemmän voidaan säästää kustannuksissa ja lisätä verotuloja. Maahanmuuttajien kotouttamisella ja työllistymisellä voi onnistuessaan olla positiivinen vaikutus mm. työvoiman kohtaanto-ongelmaan. Tältä osin on tärkeää tunnistaa ja hyödyntää maahanmuuttajien osaaminen nykyistä paremmin sekä parantaa maahanmuuttajaperheiden asemaa: mm. maahanmuuttajajanaisten nykyistä parempia mahdollisuuksia päästä kotouttamispalveluiden piiriin ja työllistyä. Yhtenä ongelmakohtana valiokunta näkee tutkintojen tunnustamiseen liittyvät kohtuuttoman korkeat maksut. Valiokunta toteaa, että kotouttamistoimien tarkoituksenmukaisuuden ja jatkokehittämisen arvioimista hankaloittavat puutteelliset tiedot eri kotouttamistoimien vaikutuksista.

Valiokunta on tyytyväinen työperäisen maahanmuuton edistämistoimiin. Työperäisten oleskelulupahakemusten ja päätösten määrät ovat lisääntyneet ja käsittelyajat ovat lyhentyneet. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus ryhtyy entistä tuloksellisempiin toimiin kansainvälisten osaajien houkuttelemiseksi Suomeen. Osaajien saatavuus on eri selvityksissä tunnistettu yhdeksi suurimmaksi yritysten ja muiden organisaatioiden kasvun ja kansainvälistymisen haasteista. Yritykset tarvitsevat myös erityisosaamista, jota ei ole saatavissa Suomesta. Syksyllä 2021 valmistuneessa Koulutus- ja työperäisen maahanmuuton tiekartassa 2035 (Valtioneuvoston julkaisuja 2021:74) kiinnitetään huomiota siihen, että Suomi on vasta sijalla 17 OECD:n julkaisemassa osaajien houkuttelevuutta koskevassa maavertailussa. Kaikki muut pohjoismaat ja Viro sijoittuvat Suomea paremmin. Valiokunta painottaa, että yritysten tulee voida tarvittaessa joustavasti ja nopeasti palkata osaavaa työvoimaa ulkomailta. Tältä osin kehittämistarpeita on edelleen lupaprosessien sujuvuudessa ja nopeudessa mm. automatisaatiota ja digitalisaatiota hyödyntäen.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 33

Kokoava huomio

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että käsittelyssä oleva talousarvioesitys on vaalikauden viimeinen esitys. Valiokunta painottaa, että ensi vaalikaudella tulee ryhtyä koko työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla entistä tuloksellisempiin toimiin tukemaan alueellisesti, sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti talouden kestäväää kehitystä. Näistä pitkään jatkuneista ongelmakohdista ja tehostamista vaativista toimenpiteistä valiokunta nostaa esimerkkeinä esille työvoiman kohtaanto-ongelman lievittämisen, osaavan työvoiman saatavuuden turvaamisen, maahanmuuttajien työllisyyden parantamisen sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan kehittämisen ja vaikuttavuuden parantamisen.

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto

25. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallinen tiedonhallinta (siirtomääräraha 3 v)

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 246/2022 vp). Koska asian käsittely eduskunnassa on vielä kesken, valiokunta vähentää momentilta lakiehdotukseen liittyvän 410 000 euron määrärahan.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 39 800 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 154/2022 vp)

03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta

04. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Laaturekisterit. Valiokunta on tyytyväinen, että kevään 2022 kehyspäätökseen sisältyy 1,4 milj. euron vuotuinen rahoitus vuosille 2023—2026 kansalliseen laaturekisteritoimintaan. Sosiaali- ja terveysministeriön 1.9.2022 antaman asetuksen perusteella Terveiden ja hyvinvoinnin laitos vastaa asetuksessa nimettyjen yhdeksän laaturekisterin ylläpitämisestä. Näitä ovat muun muassa diabetesrekisteri, HIV-, munuaistauti- ja sydänrekisteri. Lisäksi Suomen syöpärekisterin jatkokehittämiseen on kehyspäätöksen 2023—2026 mukaisesti 150 000 euron vuotuinen lisärahoitus, jotta kaikkien syöpäsairauksien laatu- ja vaikuttavuustietotuotantoa voidaan viedä eteenpäin.

Valiokunta pitää tärkeänä, että jo nimettyjen laaturekistereiden ylläpidon vaatimasta rahoituksesta huolehditaan. Lisäksi laaturekisteritoimintaa on tärkeää kehittää ja laajentaa uusiin asiakas- ja

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 33

potilasryhmiin, sillä laaturekisterien tuottama tieto parantaa hoidon laatua, vaikuttavuutta ja potilasturvallisuutta. Laaturekisterien tuottama tieto on tärkeää myös sote-uudistuksen toimeenpanossa, jossa keskeisiä tavoitteita ovat mm. yhdenvertaisten ja laadukkaiden sote-palveluiden turvaaminen sekä kustannusten kasvun hillitseminen.

Lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota sosiaalipalvelujen laadun ja vertailtavuuden kehittämiseen ja pitää tärkeänä, että myös sosiaalihuollon laaturekistereitä kehitetään ja että niitä otetaan jatkossa mukaan laaturekisteritoimintaan.

Hoitotyön tutkimus. Hoitotyön tutkimukselle esitetään ensi vuodelle 388 000 euron valtionavustusta. Tämä on 200 000 euroa kuluva vuotta vähemmän, koska eduskunnan tekemä vastaavaan suuruinen korotus ei sisälly hallituksen esitykseen.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on arvioitu, että määrärahan vähentyminen hidastaa tutkimustietoon perustuvien hoitosuositusten valmistumista ja siirtää uusien suositusten laatimista tuonemmaksi. Suosituksia ei enää myöskään käännettäisi ruotsiksi, minkä lisäksi toiminnan pitkäjänteinen kehittäminen vaikeutuu.

Valiokunta lisää momentille 200 000 euroa hoitotyön tutkimukseen.

Parisuhdeväkivallan uhrien auttaminen (MARAK)

Valiokunta lisää momentille 200 000 euroa MARAK-toiminnan vahvistamiseen. MARAK on vakavan parisuhdeväkivallan riskinarvioinnin ja uhrin auttamisen moniammatillinen menetelmä, joka kokoaa alueella toimivat uhrin auttamiseksi työskentelevät viranomaiset ja järjestöt yhteen ja koordinoi uhrille annettavaa tukea. MARAK koostuu systemaattisesta väkivallan riskinarvioinnista. Koordinointi on erityisen tärkeää tilanteessa, jossa palvelurakenne muuttuu sote-palveluiden siirtyessä hyvinvointialueille.

Istanbulin sopimuksen täytäntöönpano; tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen estämisen toimintaohjelma

Valiokunta lisää momentille 300 000 euroa Istanbulin sopimuksen täytäntöönpanoon ja 150 000 euroa tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen estämisen toimintaohjelman toimeenpanoon.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 77 278 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 154/2022 vp)

63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Päihteitä käyttävien äitien palvelut. Talousarvioon sisältyi vuosina 2018—2022 vuosittainen 3 milj. euron määräraha, jonka tarkoituksena oli turvata päihteitä käyttävien äitien hoito ja kuntoutus ennen sote-uudistuksen voimaantuloa.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 33

Palveluiden järjestäminen on vuoden 2023 alusta lähtien hyvinvointialueiden vastuulla. THL:n arvion mukaan raskaana olevien päihteitä käyttävien naisten ja vauvaperheiden tarvitsemien palvelujen saatavuudessa, saavutettavuudessa ja sisällöissä on kuitenkin suuria alueellisia eroja. Osa erityisryhmästä jää täysin tunnistamatta ja ohjautumatta palvelujen piiriin. Toiminnan kehittämisen kannalta on tärkeää, että vuosina 2021—2023 toteutetaan STM:n ja THL:n yhteistyönä valtakunnallinen kehittämishankekokonaisuus, jonka yhteydessä kehitetään kohderyhmän palveluketjuja ja -kokonaisuuksia ja tehostetaan raskaudenaikaisen päihteidenkäytön tunnistamista viidessä aluehankkeessa.

On myös tärkeää, että talousarvioesitystä täydentävässä esityksessä päihteitä käyttävien äitien ja vauvaperheiden palveluiden turvaamiseen osoitetaan vielä 3 milj. euron määräraha.

Valiokunta painottaa, että päihdeäitien palveluohjauksen, palvelujen ja palveluketjujen tulee toimia jatkossa saumattomasti ja että palvelujen saatavuutta ja riittävyyttä seurataan huolellisesti. Valiokunnan mielestä on perusteltua, että päihteitä käyttävien odottavien äitien ja vauvaperheiden ympärivuorokautinen kuntoutus määritellään jatkossa yhden hyvinvointialueen vastuulle. Valtakunnallinen vaativan hoidon osaaminen vahvistaa sikiövaurioiden ja huostaanottojen ehkäisyä.

Ruoka-apu. Valtiovarainvaliokunta on osoittanut useita kertoja lisäresursseja ruoka-aputoimintaan ja pitänyt tärkeänä, että toiminta saadaan kestäväälle pohjalle siten, ettei se ole eduskunnan vuosittain myöntämän lisärahoituksen varassa. Valiokunta on myös pitänyt tärkeänä toimintamallia, joka edistää osallisuutta ja tuen tarpeessa olevien ohjautumista palveluiden piiriin (VaVM 20/2019 vp, VaVM 36/2020 vp). Sosiaali- ja terveysministeriö on tuottanut ruoka-apuun liittyvän selvityksen vuonna 2021. Sen ehdotusten mukaisesti on lähdetty kehittämään järjestöpohjaista koordinaatiota erillisellä kehittämishankkeella. Hankkeen yhtenä tavoitteena on vahvistaa ja tukea ruoka-aputoiminnan järjestämistä koko maassa yhteneväisin perustein.

Valiokunta on tyytyväinen, että talousarvioesitykseen sisältyy 1 milj. euron määräraha ruoka-aputoiminnan kehittämiseen, järjestämiseen ja jatkamiseen. Rahoituksella on tarkoitus mm. jatkokehittää ruoka-aputoimijoiden koordinaatiohanketta ja valmistella eduskunnan edellyttämän pysyvämmän rahoitusjärjestelmän mahdollisia vaihtoehtoja. Ruoka-avun merkitys ja kysyntä ovat kasvaneet entisestään koronaepidemian ja kustannusten ja ruoan hinnan nousun vuoksi, minä lisäksi Ukrainasta saapuneet pakolaiset ovat lisänneet ruoka-avun kysyntää. Samanaikaisesti kysynnän kasvaessa hävikkiruoan saatavuus on vähentynyt, ja monet toimijat ovat joutuneet vähentämään ruoka-apua. Vaikka ruoka-apu on tarkoitettu ensisijaisesti hätäavuksi, siitä on tullut monille välttämätön pitkäaikaisen avun muoto.

Valiokunta pitää tärkeänä, että ruoka-avun kehittämistä jatketaan määrätietoisesti kehittämällä mm. osallisuutta ja yhteisöllisyyttä vahvistavia malleja sekä matalan kynnyksen sosiaali- ym. palveluja. On niin ikään tärkeää hyödyntää hyviä käytäntöjä ja tehostaa hävikkiruoan hyödyntämistä.

Ruoka-aputoiminta on monin tavoin vakiintunutta, mutta koska se ei ole lakisääteistä, toiminta on vaarassa jäädä väliinputoajaksi sote-palvelujen siirtyessä hyvinvointialueille. Valiokunta pitää siksi välttämättömänä, että sosiaali- ja terveysministeriö koordinoi ruoka-aputoiminnan järjestä-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukka 33

mistä niin, että palvelujen järjestämisvastuut selkeytyvät ja palvelujen jatkuvuus, kehittäminen sekä rahoitus turvataan yhteistyössä kuntien, hyvinvointialueiden, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa.

Valiokunta lisää momentille 1 000 000 euroa ruoka-aputoimintaan edistämään palvelun kehittämistä hyvinvointialueilla.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 6 937 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 154/2022 vp)

20. Työttömyysturva

50. Valtionosuus työttömyysetuuksien ansioturvasta ja vuorottelukorvauksesta (arviomääräraha)

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi sekä laiksi sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisesta (HE 175/2022 vp). Em. esityksen vuoksi momentilta on vähennetty 13 700 000 euroa, joka on siirretty momentille 32.30.55. Koska asian käsittely eduskunnassa on kesken, valiokunta poistaa em. esitykseen liittyvät budjettivaikutukset ja siirtona momentilta 32.30.55 lisää momentille 13 700 000 euroa (Velvoitetyöllistettyjen palkkatuki).

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 919 960 000 euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 154/2022 vp)

52. Valtionosuus työttömyysetuuksien perusturvasta (arviomääräraha)

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi sekä laiksi sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisesta (HE 175/2022 vp). Edellä mainitun esityksen vuoksi momentilta on vähennetty 12 000 000 euroa, joka on siirretty momentille 32.30.55. Koska em. esityksen käsittely eduskunnassa on kesken, valiokunta poistaa siihen liittyvät budjettivaikutukset ja siirtona momentilta 32.30.55 lisää momentille 12 000 000 euroa (Velvoitetyöllistettyjen palkkatuki).

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 451 900 000 euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 154/2022 vp)

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääloukka 33

30. Sairausvakuutus

50. Korvaukset rajat ylittävistä terveydenhuollosta (arviomääräraha)

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta (HE 138/2022 vp). Koska esityksen käsittely eduskunnassa on vielä kesken, valiokunta poistaa momentin sekä sille ehdotetun 10 000 000 euron määrärahan.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

(Poist.)

60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentin määräraha on otettu huomioon 1 088 000 euron lisäys, joka liittyy hallituksen esitykseen laiksi rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta (HE 138/2022 vp). Koska esityksen käsittely eduskunnassa on vielä kesken, valiokunta poistaa esityksen budjettivaikutukset ja vähentää momentilta mainitun 1 088 000 euron määrärahan. Määräraha on vastaavasti lisätty momentille 33.60.35.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 2 292 700 000 euroa.

(2.—4. kappale kuten HE 154/2022 vp)

50. Veteraanien tukeminen

Veteraanien tukemiseen ehdotetaan yhteensä 158 milj. euroa, joka osoitetaan pääosin sotainvalideille ja tunnuksen omaaville rintamaveteraaneille maksettaviin korvauksiin, etuuksiin ja kuntoutukseen. Edunsaajien vähenemisen vuoksi määrärahan tarve on arvioitu 34,3 milj. euroa kuluvaan vuoteen pienemmäksi.

Veteraanietuuksia on tällä vaalikaudella parannettu, kun rintamaveteraanien maksuttomia kotiin vietäviä palveluja koskeva uudistus astui voimaan vuoden 2019 lopulla ja rintamalisää korotettiin 50 eurosta 124 euroon keuhällä 2020. Myös sotainvalidien laitoshoidon pääsyn haitta-aste on alennettu 20 prosentista 10 prosenttiin, minkä lisäksi sotainvalidien puolisoitten kuntoutukseen pääsyä on parannettu laskemalla sotainvalidilta vaadittava haitta-aste 50 prosentista 30 prosenttiin.

Rintamaveteraanien kotiin vietäviin palveluihin ja kuntoutukseen ehdotetaan ensi vuodelle yhteensä 100 milj. euroa (momentit 33.50.56 ja 33.50.58), minkä arvioidaan aiempien vuosien määrärahatarpeeseen perustuvien tietojen mukaan riittävän palveluiden järjestämiseen. Kun veteraanien keski-ikä on jo noin 97 vuotta, palveluiden tarve painottuu entistä enemmän hoito- ja kuntoutuspalveluihin kotona tai palveluasumisessa.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 33

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on noussut esille huoli siitä, että palvelujen järjestämistä vastuun siirtyessä kunnilta hyvinvointialueille veteraanien palveluihin voi tulla katkoja, jos hyvinvointialueet eivät osaa ottaa huomioon veteraanien erityisuuksia ja niiden vaatimaa rahoitusta. Onkin erittäin tärkeää, että Valtiokonttori tiedottaa ja ohjaa hyvinvointialueiden toimijoita veteraanipalvelujen järjestämiseen ja rahoitukseen liittyvissä kysymyksissä ja seuraa toiminnan sujuvuutta.

Valiokunta pitää myös tärkeänä, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sotilasvammalain (404/1948) muuttamiseksi niin, että vuosien 1939—1945 sotien johdosta vahingoittuneelle tai sairastuneelle, laitoshoitoon oikeutetulle sotainvalidille korvattaisiin myös vuokran osuus palveluasumisesta Valtiokonttorin harkinnan perusteella. Tämä olisi tarpeellista, koska sotainvalidien laitoshuoltoa koskevan kilpailutuksen tuloksena palveluverkko supistuu merkittävästi, eikä kaikissa maakunnissa toimi 1.1.2023 jälkeen sotilasvammalain mukaista laitoshuoltoa tarjoavia yksiköitä. Toimijoiden määrä vähenee etenkin maan itäosassa, sillä pääosa toimintaa järjestävistä laitoksista sijaitsee Helsinki—Rovaniemi-linjan länsipuolella. Laitoshuoltopaikka voi näin sijaita kohtuuttoman kaukana sotainvalidin kotipaikkakunnalta. Koska kohderyhmällä on lakisääteinen oikeus laitoshoitoon, muutos ei lisäisi kustannuksia, mutta se antaisi sotainvalidille mahdollisuuden asua lähellä omaisiaan.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että veteraanijärjestöjen vuoden 2023 järjestöavustukset mitoitetaan niin, että toiminta voidaan sopeuttaa hallitusti väheneviin tarpeisiin nähden.

60. Sosiaali- ja terveydenhuollon tukeminen

01. Kansallinen lapsistrategia-toiminto (siirtomääräraha 2 v)

Hyväksyessään hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistamista koskevan lainsäädännön eduskunta edellytti, että hallitus kehittää lapsibudjetointia ja lapsivaikutusten arviointia siten, että ne voidaan ottaa käyttöön hyvinvointialueilla vuosittaisessa talousarviossa mahdollisimman pian hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyttyä (EV 111/2021 vp—HE 241/2020 vp, lausuma 13). Lapsibudjetointi sisältyy myös kansalliseen lapsistrategiaan, jonka linjauksia toteutetaan strategian 7.10.2022 hyväksytyssä toimeenpanosuunnitelmassa. Valtiovarainministeriössä on myös toteutettu kuntien ja hyvinvointialueiden lapsibudjetointityön vahvistamista ym. koskeva selvitys (VM:n julkaisu 2022:55), jossa esitetään lapsibudjetoinnin käyttöönottoa vaiheittain pilotointien pohjalta.

Lapsibudjetoinnin käyttöönotto hyvinvointialueilla edellyttää perusteellista selvitys- ja valmistelutyötä lapsibudjetoinnin mallin kehittämiseksi. On mm. selvitettävä hyvinvointialueiden talousarviot ja talousprosessit sekä huolehdittava riittävästä ohjeistuksesta ja koulutuksesta viranhaltijoille ja päättäjille. Jotta toimintamalli vastaa mahdollisimman hyvin sille asetettuihin odotuksiin, on lapsibudjetoinnin mallin toimivuutta tarkoituksenmukaista pilotoida muutamilla hyvinvointialueilla.

Valiokunta lisää momentille 340 000 euroa lapsibudjetoinnin pilotointiin hyvinvointialueilla.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukka 33

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 840 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) lapsistrategian toimeenpanon koordinaatiosta, arvioinnista, seurannasta ja johtamisesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen

2) lapsibudjetoinnin pilotoinnista aiheutuvien valtionavustusten maksamiseen. (Uusi)

32. Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen sekä sosiaalityön yliopistotasoiseen tutkimukseen (kiinteä määräraha)

Momentin määräraha on 30 milj. euroa, joka on tarkoitus käyttää yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen sekä sosiaalityön tutkimuksen rahoitukseen.

On tärkeää, että momentin määräraha nousee 5 milj. eurolla, mutta rahoitus on edelleen riittämätön tarpeisiin nähden. Yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen (VTR) rahoitus on laskenut viime vuosikymmeninä, ja tutkimuksen rahoitus koostuu yhä enemmän ulkopuolisesta tutkimusrahoituksesta. Lisäksi tutkimuksen kustannukset ja pakolliset kulut sekä muut tukitoiminnot vievät yhä suuremman osan tutkimusrahoituksesta. Aiemmin kunnat ovat rahoittaneet myös epäsuoria kustannuksia, mutta saadun selvityksen mukaan VTR-rahoituksella ei voida rahoittaa tutkimusympäristön kuluja.

VTR-rahoituksella on keskeinen asema palvelujen sisällöllisessä ja laadullisessa kehittämisessä, ja sillä on siten suora vaikutus lääke-, hoito- ja terveystieteiden kehitykseen. VTR-rahoituksella tehdyn tutkimuksen pohjalta on saatu aikaan merkittäviä edistysaskeleita mm. hoitomenetelmiin sekä hoidon laatuun ja vaikuttavuuteen.

Tutkimusrahoituksen riittävyyteen liittyy suurta epävarmuutta myös sen vuoksi, että kunnat eivät enää jatkossa osallistu tutkimusmenojen maksamiseen. Kuntien tutkimus- ja kehittämistoimintaan käyttämä raha siirtyy tosin hyvinvointialueille siltä osin kuin se on kirjautunut sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksiin, mutta rahoituksen yleiskatteellisuuden vuoksi määrärahan kohdentumiseen ja rahoituksen tasoon liittyy epävarmuutta.

Hyväksyessään hyvinvointialueiden perustamista ym. koskevat lakiehdotukset eduskunta edellytti, että hallitus turvaa yliopistollisten sairaaloiden mahdollisuuden tehdä edelleen tieteellistä tutkimusta ja tuottaa alan perus- ja erikoistumiskoulutusta (EV 111/2021 vp—HE 241/2020 vp, lausuma 8). Hallituksen 17.11.2022 tekemän linjauksen mukaisesti valtiovarainministeriö valmistelee rahoituslakiin lisättäväksi vuodesta 2024 eteenpäin käyttöön otettavan uuden rahoituksen määräytymistekijän, jolla osoitetaan lisärahoitusta yliopistosairaloita ylläpitäville hyvinvointialueille näiden asukasmäärien suhteessa. Lisärahoituksen suuruus koko maan tasolla olisi 116 milj. euroa vuonna 2029 vuoden 2022 tasossa laskettuna, ja muutos on tarkoitus toteuttaa vähentämättä muiden hyvinvointialueiden rahoitusta.

Valiokunta on tyytyväinen em. linjaukseen ja pitää tärkeänä, että esitys annetaan hyvissä ajoin, jotta eduskunta ehtii käsitellä sen kuluvien valtiopäivien aikana.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukka 33

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan (StVL 13/2022 vp) tavoin valtiovarainvaliokunta pitää tärkeänä, että tutkimukseen ja koulutukseen käytettävän rahoituksen osuutta seurataan ja arvioidaan sen riittävyyttä, jotta voidaan varmistaa sekä palvelujen että tutkimuksen ja koulutuksen riittävä rahoitus.

35. Valtion rahoitus Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön opiskeluterveydenhuoltoon (siirtomääräraha 2 v)

Momentilta ehdotetaan poistettavaksi 1 088 000 euroa, joka liittyy hallituksen esitykseen laiksi rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta (HE 138/2022 vp). Koska esityksen käsittely eduskunnassa on vielä kesken, valiokunta poistaa esityksen budjettivaikutukset ja lisää momentille mainitun 1 088 000 euron määrärahan. Vastaava vähennys on tehty momentille 33.30.60.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 67 500 000 euroa.

(2.—4. kappale kuten HE 154/2022 vp)

39. Palvelurakenteen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Omaishoidon kehittäminen. Sote-uudistus on askel kohti omaishoidon yhtenäistymistä, kun omaishoidon tuen kriteerit ja käytännöt yhtenäistyvät hyvinvointialueiden sisällä. Kun tuen myöntämisperusteita yhtenäistetään, hyvinvointialueiden tulee huolehtia siitä, etteivät uudet kriteerit heikennä tuen saatavuutta.

Jatkossa on myös edistettävä omaishoidon tuen myöntämisperusteiden ja hoitopalkkioiden valtakunnallista yhtenäistämistä. Asiasta on THL:n toimesta laadittu syyskuussa 2022 julkaistu selvitys¹¹, johon sisältyy ehdotus tuen valtakunnallisiksi myöntämisperusteiksi. Tämänhetkiseen tilanteeseen verrattuna THL:n ehdotus lisäisi omaishoidon tuen piirissä olevia omaishoitajia noin 6 100 henkilöllä ja omaishoidon tuen menoja arviolta 100—300 milj. eurolla. On tärkeää, että selvitystä hyödynnetään seuraavan hallitusohjelman laadinnassa ja arvioitaessa omaishoidon tuen kehittämistä koskevia jatkotoimia.

Valiokunta kiinnittää erityistä huomiota läheistään hoitaviin työssäkäyviin omaisiin, joita arvioidaan olevan noin 700 000. Valiokunta painottaa, että omaishoitajien työssäkäyntiä tulee tukea ja lainsäädäntötoimin edistää työn ja omaishoidon yhteensovittamista, esim. osa-aikatyönä tai joustavina työaikoina. Näin voidaan tukea työssäkäyvien omaishoitajien hyvinvointia ja parantaa heidän työssäkäyntimahdollisuuksiaan.

Valiokunta toteaa, että ilman omaishoitajien työpanosta sosiaali- ja terveydenhuolto kuormittuisi kestäättömästi, sillä saadun selvityksen mukaan hoivasta 80 prosenttia on omaishoitajien ja muiden läheisten vastuulla. Vuonna 2020 laaditun tutkimuksen mukaan iäkkäiden hoidon kustannukset olisivat ilman omaisten apua 3,1 mrd. euroa nykyistä enemmän vuodessa. Omaishoitotyö

¹¹ Omaishoidon tuen kansalliset myöntämisperusteet — THL:n ehdotus, Työpaperi 43/2022

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 33

tulisi nähdä koko yhteiskuntaa tukevana voimavarana, jonka avulla säästetään yhteiskunnan resursseja ja mahdollistetaan hoidettavien kotona asuminen (Kunnallisalan kehittämissäätiön julkaisu 36/2020).

52. Valtion rahoitus turvakotitoiminnan menoihin (siirtomääräraha 2 v)

Momentin määräraha on 24,6 milj. euroa, joka vastaa kuluvan vuoden määrärahasoa.

Turvakotien rahoitus sekä paikkamäärät ovat kehittyneet hyvin vuoden 2015 jälkeen. Rahoitus on kasvanut 11,55 milj. eurosta nykyiseen 24,55 milj. euroon, ja turvakotien määrä on kasvanut 19 turvakodista 29 turvakotiin. Perhepaikkojen määrä on kasvanut 114:stä nykyiseen 228 perhepaikkaan.

Vaikka turvakotiverkostoa on kehitetty, sitä tulee kuitenkin edelleen vahvistaa alueilla, joilta palvelut puuttuvat kokonaan, sekä alueilla, joilla palvelua ei ole tarpeeseen ja asukasmäärään suhteutettuna riittävän hyvin saatavilla. Vuonna 2015 Suomessa voimaan tullut naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus (ns. Istanbulin sopimus) edellyttää perustettavaksi riittävässä määrin helposti saavutettavia turvakoteja, jotta väkivallan uhreille voidaan tarjota turvallinen majoitus ja heitä voidaan auttaa ennakoivasti. THL:n vuonna 2020 tekemän selvityksen mukaan turvakotien perhepaikkojen tarve Suomessa on noin 262—367 perhepaikkaa, jolloin turvakotipalveluiden vuosittainen rahoitus-tarve olisi 29,6—36,7 milj. euroa.

Saadun selvityksen mukaan turvakotipalvelujen menot tulevat olemaan ensi vuonna suuremmat kuin ehdotettu rahoitus (24,55 milj. euroa), mutta nykyisen turvakotiverkon ylläpitäminen on mahdollista vuosina 2020 ja 2021 myönnettyjen kertaluonteisten siirtomäärärahojen turvin. Jatkossa tarvitaan kuitenkin lisäresursseja nykyisen turvakotiverkon ylläpitämiseen, minkä lisäksi tarvitaan pysyvää rahoitusta turvakotipalvelujen asteittaiseen lisäämiseen, kunnes helposti saavutettavia, laadukkaita turvakoteja on riittävässä määrin.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan osa turvakodeista ei täytä esteettömyysvaatimuksia, eikä esteettömyyteen liittyvistä puutteista ole aina löydettävissä kattavaa ja ajankohtaista tietoa. Tämä vaikeuttaa apua tarvitsevan vammaisen hakeutumista turvakotiin.

Valiokunta lisää momentille 600 000 euroa turvakotien saavutettavuuden ja esteettömyyden parantamiseen.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 25 150 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 154/2022 vp)

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukko 33

61. Elpymis- ja palautumissuunnitelman rahoitus sosiaali- ja terveydenhuoltoon (siirtomääräraha 3 v)

Hoitoon pääsy, nuorten mielenterveysongelmat. Momentille osoitetaan 118 milj. euroa, josta 110 milj. euroa käytetään sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistamiseen ja kustannusvaikuttavuuden investointeihin. Tavoitteena on purkaa koronavirustilanteen aiheuttamaa sosiaali- ja terveydenhuollon hoito-, kuntoutus- ja palveluvelkaa sekä nopeuttaa hoitoon pääsyä pysyvästi koko maassa mm. uudistamalla toimintamalleja ja ottamalla käyttöön uusia digitaalisia palveluja. Rahoitus on osa Kestävän kasvun ohjelmaa, jota toimeenpannaan kaikilla hyvinvointialueilla.

Hoitoon pääsyn kannalta on merkittävää, että eduskunta on hyväksynyt hallituksen esityksen perusterveydenhuollon hoitotakuun tiukentamisesta niin, että jatkossa kiireettömässä tapauksessa hoitoon pääsee seitsemän päivän sisällä hoidon tarpeen arvioinnista (StVM 21/2022 vp—HE 74/2022 vp). Uudistus tulee voimaan porrastetusti siten, että 1.9.2023 tulee voimaan 14 vuorokauden hoitotakuu ja 1.11.2024 seitsemän vuorokauden hoitotakuu. Ensi vuoden osalta uudistuksen toimeenpanoon ehdotetaan 72,7 milj. euroa.

Lisäresurssit, hoitoon pääsyä edistävät kehittämishankkeet sekä hoitotakuun kiristäminen ovat erittäin tärkeitä myös erikoissairaanhoidon ruuhkien helpottamiseksi. Saadun selvityksen mukaan erikoissairaanhoidon hoitoon pääsy on huonontunut vuoden 2020 alusta ensin koronaepidemian vuoksi, minkä jälkeen tilanne on pahentunut mm. koronan aiheuttaman mielenterveyden kuormituksen, henkilöstöpulan sekä hoito- ja palveluketjujen toimimattomuuden vuoksi. Erityisen vaikea hoitoon pääsyn tilanne erikoissairaanhoidossa koskee lasten-, nuoriso- ja aikuispsykiatria, silmätauteja ja kirurgiaa. Erikoissairaanhoidon tulevien läheteiden määrän voimakkaan kasvun arvioidaan aiheutuvan osittain siitä, ettei perustason palveluita ole tarjolla riittävästi.

Valiokunta on tyytyväinen, että jatkossa hoitoon pääsyn enimmäisajat koskevat yhtäläisesti kaikkien sairauksien hoitoa, joten em. lainmuutos tiukentaa hoitoon pääsyn enimmäisaikaa kolmesta kuukaudesta seitsemään vuorokauteen myös mielenterveyden hoidossa. On niin ikään tärkeää, että lasten ja nuorten psyykinen kuormittuneisuus otetaan huomioon Kestävän kasvun ohjelmassa, kuten myös nuoret, jotka ovat pudonneet opinnoista tai työelämästä koronaepidemian aikana.

Valiokunta painottaa perustason palveluiden parantamista ja etenkin varhaisen puuttumisen, ennaltaehkäisyä sekä matalan kynnyksen palveluiden valtakunnallista kehittämistä. Näin voidaan vähentää kalliiden ja raskaampien palvelujen tarvetta sekä erikoissairaanhoidon kohdistuvaa painetta. Hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyessä on myös tarpeen rakentaa saavutettava mielenterveys- ja päihdehoidon palvelumalli, joka toimii moniammatillisesti yhteistyössä nuoren elämään kuuluvien tahojen kanssa.

Valiokunta korostaa myös henkilöstöresurssien riittävyyttä, sillä saadun selvityksen mukaan esimerkiksi perus- ja esiopetuksen psykologeista puuttuu rekrytointivaikeuksien vuoksi valtakunnallisesti noin 30 prosenttia ja suurissa kaupungeissa jopa puolet. Koronan aikana kunnat siirsivät koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta terveydenhoitajia koronan jäljitystyöhön, mikä on osaltaan lisännyt koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon hoitovelkaa. Näitä vajeita paikataan nyt mm.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 33

edellä mainitulla Suomen kestävän kasvun ohjelmalla. Valiokunta pitää myös tärkeänä koulutuksen sekä henkilöstön osaamisen lisäämistä perusterveydenhuollossa ja sosiaalihuollossa.

Valiokunta painottaa kuntien ja järjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön merkitystä myös mielen-terveyden edistämisessä ja ehkäisevässä päihdetyössä, sillä kunnilla on uudessa sote-rakenteessa keskeinen rooli kuntalaisten hyvinvointia ja terveyden edistämistä tukevien palveluiden järjestä-jänä.

Määräraha. Talousarvioesitystä täydentävässä hallituksen esityksessä momentin määräraha on vähennetty 500 000 euroa, joka on siirretty momentille 32.01.03 TE-toimiston työkykykoor-dinaattoreiden määräaikaiseen resursointiin. Momentin päätösosan toisen kappaleen kohtaan 5) tehdään tätä vastaava korjaus.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 118 000 000 euroa.

Määräraha on varattu osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaa:

(1.—4. kohta kuten HE 154/2022 vp)

5) enintään 3 500 000 euroa Työkykyohjelman ja IPS Sijoita ja valmenna -mallin toimenpiteiden laajentamiseen (RRF pilari 3)

(6. ja 7. kohta kuten HE 154/2022 vp)

(3. kappale kuten HE 154/2022 vp)

63. Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (kiinteä määräraha)

Momentin määräraha on 3 milj. euroa, joka vastaa kuluvan sekä aiempien vuosien tasoa.

Sosiaalialan osaamiskeskuksilla on tärkeä tehtävä sote-uudistuksessa, jossa tavoitellaan mm. pal-velujen laadun, saatavuuden ja kustannustehokkuuden parantamista. Tutkitulle sosiaalialan tie-dolle on siten entistä suurempaa tarvetta.

Valiokunta lisää momentille 500 000 euroa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 3 500 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 154/2022 vp)

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 35

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Ympäristöministeriön pääluokkaan esitetään yhteensä 357 milj. euroa, joka on 29 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Lisäksi valtion asuntorahastosta esitetään myönnettäväksi avustuksia yhteensä 316 milj. euroa ja valtuuksia noin 2,3 mrd. euroa.

Hallinnonalan talousarvioesitys (ilman valtion asuntorahastoa) on edelleen pääluokista pienin, vaikka se on tällä vaalikaudella noussut lähes 140 milj. euroa. Esimerkiksi luonnonsuojelun määrärahat ovat olleet vuosittain keskimäärin 107 milj. euroa korkeammat verrattuna vuoden 2019 tekniseen kehykseen. Ohjausroolinsa myötä hallinnonalalla on kuitenkin suuri merkitys mm. ilmastotavoitteiden ja hiilineutraaliuden saavuttamisessa, luontokadon pysäyttämisessä, vihreän kasvun edistämisessä sekä kestävässä kaupunkikehityksessä.

01. Ympäristöhallinnon toimintamenot

01. Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 300 000 euroa, joka liittyy hallituksen eduskunnalle antamaan esitykseen rakentamislainsäädännön ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 139/2022 vp), ja 120 000 euroa, joka liittyy hallituksen esitykseen eduskunnalle laeiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta (HE 140/2022 vp). Koska asioiden käsittely on edelleen kesken, mainitut määrärahat (yhteensä 420 000 euroa) poistetaan momentilta.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 31 376 000 euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 154/2022 vp)

04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 119 000 euroa, joka liittyy hallituksen eduskunnalle antamaan esitykseen rakentamislainsäädännön ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 139/2022 vp). Koska asian käsittely on edelleen kesken, mainittu määräraha poistetaan momentilta.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 25 896 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 154/2022 vp)

65. Avustukset järjestöille ja ympäristöhoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 2,348 milj. euroa, joka on noin 130 000 euroa vähemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Esitettyyn määrärahaan eivät sisälly eduskunnan tekemät kertaluon-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 35

teiset lisäykset (350 000 euroa), mutta siinä on otettu huomioon yksityishenkilön lahjoitus (158 000 euroa) sekä avustus ympäristövahinkojen torjunnan vapaaehtoistyöhön (60 000 euroa), jota tuettiin aiemmin öljysuojarahaston varoista.

Valiokunta pitää määrärahaa tärkeänä tapana tukea valtakunnallisten luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöjen sekä asunto- ja rakennusalan järjestöjen merkittävää ja arvokasta työtä, jolla aktivoidaan kansalaisten vapaaehtoista toimintaa. Avustuksella edistetään myös saaristo- ja tunturi-alueiden jätehuoltoa. Asumiskustannusten kohotessa valiokunta korostaa etenkin järjestöjen tarjoaman asumiseen liittyvän neuvonnan turvaamista.

Valiokunta lisää momentille 950 000 euroa, josta osoitetaan 400 000 euroa Luonto-Liitolle, 150 000 euroa asumisalan järjestöjen neuvonnan lisäämiseen (mm. Vuokralaiset ry:lle ja Suomen Omakotiliitto ry:lle), 100 000 euroa Bird Life ry:lle (lintuasematukeen ja digitaaliseen lintupaikkaoppaaseen), 100 000 euroa Suomen luonnonsuojeluliitolle, 100 000 euroa ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi ry:lle ja 100 000 euroa Suomen Metsästäjäliitto ry:lle (ympäristötöihin).

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 3 298 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 154/2022 vp)

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

20. Ympäristövahinkojen ehkäiseminen ja jälkihoito (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunta pitää hyvänä, että eduskunta on hyväksynyt ympäristövastuiden toissijaista rahoitusjärjestelmää koskevan hallituksen esityksen (HE 183/2022 vp), ja korostaa samalla, että tärkeää on edelleen edistää myös aiheuttaja maksaa -periaatteen sisällyttämistä lainsäädäntöön. Valiokunta yhtyy lisäksi ympäristövaliokunnan näkemykseen (YmVL 39/2022 vp) siitä, että hyvinvointialueille siirtyvän öljyntorjunnan rahoitukseen tulee kiinnittää erityistä huomiota ympäristövahinkorahaston perustamisen ja öljysuojarahaston lakkauttamisen yhteydessä.

21. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään noin 12,7 milj. euroa, joka on noin 13 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Vähennys aiheutuu hallitusohjelman mukaisen kertaluonteisen luonnonsuojeluun osoitetun määrärahan poistumisesta ja Helmi-ohjelman rahoituksen siirtämisestä osin Metsähallituksen momentille (35.10.52).

Helmi-ohjelma. Valiokunta korostaa, että Helmi-ohjelma on keskeinen osa YK:n biodiversiteettisopimuksen mukaista kansallista luonnon monimuotoisuuden suojelun strategiaa ja toimintaohjelmaa, ja se täyttää myös osaltaan EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteita. Ohjelmaa toteutetaan sekä ympäristöministeriön että maa- ja metsätalousministeriön hallinnonaloilla.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukka 35

Helmi-ohjelman toteuttamiseen esitetään luonnonsuojelun rahoituksesta noin 20,4 milj. euroa, josta 7,5 milj. euroa ohjautuu mm. soiden vapaaehtoiseen suojeluun momentilta 35.10.63 ja 3,0 milj. euroa Metsähallituksen mailla tehtäviin toimiin. Käsiteltävältä momentilta ohjelmaan kohdentuu noin 9,9 milj. euroa. Lisäksi maksetaan ohjelman toimeenpanon kuluja.

Valiokunta on tyytyväinen siihen, että Helmi-ohjelman konkreettiset toimet ovat edenneet hyvin. Esitetty rahoitustaso ei kuitenkaan täysin vastaa ohjelmalle asetettuja tavoitteita, vaikka ohjelman on yleisesti todettu edistävän kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoa. Valiokunta korostaa, että hallituksen tulee huolehtia asetettuja tavoitteita vastaavasta rahoituksesta.

Luonnonvaraisten eläinten hoito. Momentilta myönnetään edelleen myös harkinnanvaraista valtionavustusta luonnonvaraisten eläinten hoitotoiminnan järjestämiseen.

Valiokunta pitää villieläinten hoitoa ja sen rahoituksen jatkuvuuden turvaamista tarpeellisenä sekä korostaa saamansa selvityksen perusteella, että hoito edellyttää erityisosaamista, joten sen säätämistä luvanvaraiseksi tulisi harkita. Tämä parantaisi rahoittamisen kustannustehokkuutta, koska nykyisin avustuspäätöstä tehtäessä ei ole useinkaan luotettavaa tietoa hakijan toteuttamasta hoidosta ja jälkikäteisvalvonnan keinot ovat rajalliset.

Valiokunta lisää momentille 50 000 euroa luonnonvaraisten eläinten hoitoon. Avustuksen jaossa on tärkeää huomioida Suomen siiliyhdistys ry:n toiminta.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 12 790 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

(1.—4. kohta kuten HE 154/2022 vp)

(5. kohta kuten HE 277/2022 vp)

(6. kohta kuten HE 154/2022 vp)

(3. ja 4. kappale kuten HE 154/2022 vp)

22. Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään noin 11,6 milj. euroa, joka on noin 16 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahataason aleneminen johtuu pitkälti rahoituksen siirtämisestä momentille 35.10.23 (Itämeren ja vesien suojelun edistäminen).

Pilaantuneiden maa-alueiden kunnostus. Ympäristön kunnostamisen ja maaperänsuojelun kehittämiseen esitetään 2,35 milj. euroa, josta 1 milj. euroa on lisärahoitusta Itä-Suomen tukiohjelmasta. Lisäksi pilaantuneiden alueiden kunnostukseen esitetään noin 1,5 milj. euron rahoitusta momentilta 35.10.61.

Valiokunta pitää esitettyä rahoitusta tarpeellisenä, koska Suomessa on yli 2 000 isännätöntä pilaantuneeksi todettua tai epäiltyä aluetta, joiden selvitys- ja kunnostustyö etenee valtakunnallisen

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukko 35

tutkimus- ja kunnostusohjelman pohjalta. Tärkeää on niin ikään edistää hylättyjen vakavaa ympäristön pilaantumista tai ihmisten terveydelle vaaraa aiheuttavien kaivannaisalueiden tarkempia tutkimuksia ja kunnostussuunnitelmia.

Kiertotalousohjelma. Momentilla esitetään noin 0,9 milj. euroa kiertotalousohjelman toteuttamiseen. Ympäristöministeriö koordinoi hallituksen keväällä 2021 hyväksymää ohjelmaa, jota toteutetaan yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön sekä muiden ministeriöiden ja sidosryhmien kanssa. Ohjelman tähänastisia tuloksia ja keskeisiä kehittämistarpeita tarkasteleva väliarviointi valmistuu alkuvuodesta 2023.

Valiokunta pitää esitettyä määrärahaa niukkana ja on tyytyväinen siihen, että rahoitusta on tarkoitus hakea myös EU:n LIFE-ohjelmasta. Kiertotalous on merkittävä keino vähentää kasvihuonekaasupäästöjä, monimuotoisuuden heikkenemistä sekä lisätä strategista kansallista omavaraisuutta. Sen edistäminen on aiempaakin tärkeämpää, koska luopuminen fossiilista polttoaineista jopa kuusinkertaistaa mineraalien kulutuksen vuoteen 2030 mennessä. Saadun selvityksen mukaan etenkin green deal -toimien käynnistäminen ja Kiertotalous-Suomi-osaamisverkosto edellyttäisivät lisäresursseja vaikuttavuuden parantamiseksi.

Ympäristöluvut. Valiokunta pitää tervetulleena, että talousarvioesityksessä edistetään vihreän siirtymän investointeja monella tapaa. Hankkeiden käynnistämiseen sekä hanke- ja lupavalmistelun sujuvuuden varmistamiseen esitetään 1,9 milj. euroa. Lisäksi investointihankkeiden lupahakemuksille annetaan etusija aluehallinnossa vuosina 2023—2026, minkä toteuttamiseen esitetään rahoitusta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille 4,1 milj. euroa (momentti 32.01.02) ja aluehallintovirastolle 2,5 milj. euroa (momentti 28.40.01). Lisärahoitusta suunnataan myös valitusten käsittelyyn hallintotuomioistuimissa ja sähköisen lupamenettelyn kehittämiseen, joka parantaa niin ikään valvontaa. Lisäksi tuetaan 2,5 milj. eurolla kuntien ja maakuntien kaavoitusta, luvitusta sekä niihin liittyvien selvitysten laatimista (momentilla 35.20.37).

23. Itämeren ja vesien suojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunta pitää myönteisenä uuden momentin perustamista ja toteaa, että se selkeyttää määrärahojen käyttöä. Vesien suojelun rahoitus jakaantuu nyt pääosin kahdelle momentille. Käsittelyssä olevalta momentilta rahoitetaan suunnittelun ja edistämisen kulutusmenoja ja momentilta 35.10.61 (Vesien- ja ympäristönhoidon tukeminen) avustetaan konkreettisia toimenpiteitä. Momentille esitettävä määräraha (12,6 milj. euroa) vastaa aiemmin momentilta 35.10.22 kyseisiin tehtäviin osoitettua rahoitusta.

Itämeren ja vesien hyvän tilan saavuttamista ja ylläpitämistä tulee edelleen tavoitella valtioneuvoston joulukuussa 2021 hyväksymien vuosien 2022—2027 koskevien vesien- ja merenhoidon suunnitelmien avulla. Suunnitelmat toteuttavat myös Itämeren valtioiden ja EU:n lokakuussa 2021 hyväksymää Itämeren toimintaohjelmaa ja hallituksen vuonna 2021 käynnistämää Saaristomeri-ohjelmaa. Valiokunta käsittelee vesien suojelua ja Saaristomerta tarkemmin jäljempänä momentin 35.10.61 yhteydessä.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 35

31. Avustukset kuntien ilmastosuunnitelmiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään noin 2,6 milj. euroa myönnettäväksi avustuksena kunnille, joilla ei ole ilmastolain vaatimukset täyttävää ilmastosuunnitelmaa. Uuden velvoitteen myötä kuntien tulee mm. asettaa päästövähennystavoite ja toimet päästöjen vähentämiseksi.

Valiokunta korostaa, että kunnilla on merkittävä rooli ilmastonmuutoksen hillinnässä ja siihen sopeutumisessa. Määrärahan riittävyttä tulee seurata ja lisätä tarvittaessa.

Valiokunta nostaa lisäksi esiin, että kuntien ja alueiden vapaaehtoisia ilmastotoimia on vauhditettu hankkeilla, joiden tavoitteissa on yhdistetty ilmastotoimet ja kiertotalouden edistäminen. Talousarvioesityksessä ei kuitenkaan esitetä tarkoitukseen uutta rahoitusta, vaikka sillä voitaisiin edistää kuntien ilmastosuunnitelmavelvoitteen siirtymistä suunnitelmista käytännön toimenpiteiksi (tarvearvio noin 1 milj. euroa).

52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään noin 49 milj. euroa, joka on noin 7,8 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa johtuen lähinnä määräaikaisten tulevaisuusinvestointien päättymisestä. Määrärahasta on tarkoitus kohdentaa 2,0 milj. euroa kertaluonteisesti Itä-Suomen luonnonsuojelu- ja kansallispuistoalueiden kehittämiseen ja kunnostamiseen (osa ns. Itä-Suomi -pakettia). Lisäksi Metsähallitukselle esitetään määrärahaa maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla 8,6 milj. euroa (momentti 30.64.50).

Valiokunta on tyytyväinen siihen, että perusrahoituksen osuus on tällä hallituskaudella nostettu aiemmasta noin 30 milj. eurosta noin 41 milj. euroon. Lisäksi vuosien 2020—2022 määräaikaishallinnon rahoituksella on maksettu lähes kokonaan virkistyskäytön retkeily- ja opastuspalvelujen korjausvelka (noin 39,4 milj. euroa vuonna 2019) ja parannettu digitaalisia palveluja. On myös tehty merkittävä panostus kansallispuistoihin ja muihin luonnonsuojelualueisiin luontokadon pysäyttämiseksi, esimerkiksi kunnostamalla soita ja perinnebiotooppeja.

Valiokunta korostaa, että tarjottavilla luontopalveluilla on terveys- ja hyvinvointivaikutusten ohella merkittävä työllisyysvaikutus, joka oli noin 550 henkilötyövuotta vuonna 2021. Myös palveluiden kysyntä Metsähallituksen ylläpitämillä kohteilla jatkaa yhä kasvuaan. Kävijöitä on jo joissakin kansallispuistoissa ohjattu muille alueille, jotta kävijäpaine jakautuisi tasaisesti ja voitaisiin varmistaa käytön kestävyys.

Saadun selvityksen perusteella valiokunta toteaa, että palvelujen kestävä tason turvaaminen ja uuden korjausvelan muodostumisen estäminen on haastavaa esitetyllä määrärahasallalla. Lisärahoitusta tarvitaan myös digitaalisten palvelujen sekä ympäristöhallinnon yhteisen tietojärjestelmän kehittämiseen.

Kulttuurihistorialliset kohteet. Metsähallituksen vastuulla on lisäksi lukuisia kulttuurihistoriallisia kohteita, joiden korjausvelkaa ei ole vähennetty (70,3 milj. euroa vuonna 2019). Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että korjausvelkalaskelmat päivitetään pikaisesti ja priorisoidaan kohteet sekä laaditaan pitkän tähtäimen suunnitelma kohteiden suojelemiseksi. Saadun selvityksen mu-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 35

kaan kohteiden korjaaminen vaatisi vähintään 5 milj. euroa vuodessa kahden seuraavan vaalikauden ajan, minkä lisäksi niiden hoitoon ja ylläpitoon tarvittaisiin 4 milj. euroa. Vuonna 2023 taroitukseen olisi käytössä 300 000 euroa. Tarpeen on ratkaista myös Senaatti-kiinteistöjen hallinnassa olevien vastaavien rakennusten korjausvelka. Tätä työtä tehdään valtiovarainministeriön asettamassa työryhmässä, jonka linjausten on tarkoitus valmistua tammikuussa 2023.

Saimaan norppasaaristo lisättiin Suomen kansalliseen maailmanperintökohteiden aieluetteloon tammikuussa 2021. Hakemuksen tueksi on tehty esiarviointia Kansainvälisen luonnonsuojeluliiton (IUCN) toimesta. Esiarvioinnin pohjalta arvioidaan alkuvuodesta 2023, onko hakemusvalmisteluja perusteltua jatkaa. Jo nyt on selvää, että esiin on tuotava myös muita seikkoja kuin norppa, kuten Saimaa jääkausireliktilajien elinympäristönä ja kyky vastustaa ilmastonmuutoksen vaikutuksia. Jos hanke hyväksytään ehdolle Unescon arviointiin, mahdollinen hyväksyminen maailmanperintölistalle voisi olla vuonna 2026. Valiokunta pitää tärkeänä, että hankkeen jatkuessa huolehditaan myös sen jatkorahoituksesta.

Valiokunta lisää momentille 1 750 000 euroa, josta kohdistetaan

- 300 000 euroa Svartholman merilinnoituksen välttämättömien korjausten tekemiseen
- 300 000 euroa laitureiden rakentamiseen Norrskärin majakalle
- 300 000 euroa valmistelussa olevan Saimaan Unescon luonnonperintöalueen luontomatkailuinfraan
- 250 000 euroa Selkämeren kansallispuiston saavutettavuuteen (Kuuskajaskari, Iso-Enskeri, Seliskeri ja Munakari)
- 100 000 Perämeren kansallispuiston saavutettavuuteen (Kemi-Tornio)
- 100 000 euroa Seitsemisen kansallispuiston luontokeskuksen ja Kituskosken alueen kehittämiseen
- 100 000 euroa Teerisuon-Lososuon rakenteisiin sekä erämatkailun edistämiseen Kuhmossa
- 90 000 euroa Limingan lintutornin kunnostukseen
- 80 000 euroa virkistysalueiden ja retkikohteiden kehittämiseen sekä melonta/SUP-reittien kartoitukseen/reititykseen ja melontalaitureiden rakentamiseen Suomussalmella
- 80 000 euroa retkeilyn ja kulttuuriperinnön kannalta tärkeiden kohteiden rakenteiden kunnostustöihin Jääkärintalolla ja Komulankönkällä
- 50 000 euroa Korvatunturin majan ja Nuortin retkeilyreitien kunnostukseen Savukoskella.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 50 737 000 euroa.

(2.—4. kappale kuten HE 154/2022 vp)

61. Vesien- ja ympäristönhoidon tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 47,8 milj. euroa, joka on 27,1 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Määräraha on valiokunnan mielestä erittäin tarpeellinen, koska sillä rahoitetaan vesien- ja ympäristönhoidon käytännön toimenpiteitä. Avustuksilla tuetaan mm. vesien- ja merenhoidon suunnitelmissa mainittuja toimenpiteitä pohja- ja pintavesien hyvän tilan saavuttamiseksi ja turvaamiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukka 35

Ravinteiden kierrätysohjelma. Suuri osa momentin määrärahasta esitetään käytettäväksi ravinteiden kierrätykseen (31 milj. euroa), jolla avustetaan erityisesti Suomen ravinne- ja energiaomavaraisuutta parantavia hankkeita. Tavoitteena on mm. kehittää ja ottaa käyttöön yhdyskuntien jätevesien ja sivuvirtojen hyödyntämätön ravinnepotentiaali sekä parantaa jätevesien käsittelyn energiatehokkuutta.

Valiokunta korostaa, että ravinteiden kierrätys on mitä parhain tapa edistää siirtymää kiertotalouteen, vähentää Itämeren ja vesistöjen ravinnekuormitusta sekä kasvihuonekaasupäästöjä sekä parantaa ravinne- ja energiahuoltovarmuutta. Ohjelmaa toteutetaan myös maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla.

Vesiensuojelun tehostamisohjelmaan esitetään rahoitusta ympäristöministeriön hallinnonalalle yhteensä 12 milj. euroa. Ohjelma vahvistaa vuosina 2019—2023 vesien- ja merenhoidon toimenpiteiden toteuttamista, joilla vähennetään rehevöitymistä, haitallisten aineiden päästöjä sekä hallitaan muita vesi- ja meriympäristön tilaan kohdistuvia paineita parantaen samalla vesi- ja meriluonnon monimuotoisuutta. Ohjelmassa on edelleen tarpeen tukea peltojen kipsikäsittelyä, maa- ja metsätalouden sekä kaupunkien vesienhallintaa ja vesistökunnostuksia sekä selvittää uusien menetelmien soveltuvuutta ja vaikuttavuutta.

Saaristomeri-ohjelma

Valiokunta on tyytyväinen siihen, että Saaristomeri-ohjelmaan on kiinnitetty aiempaa enemmän huomiota ja tietoisuus alueen tilanteesta on kasvanut. Ohjelman tavoitteena on vähentää Saaristomeren valuma-alueen hajakuormitusta siten, että alue voidaan poistaa Itämeren suojelukomission (HELCOM) pahimpien kuormittajien ns. hot spot -listalta viimeistään vuonna 2027. Myönteistä on myös, että kesäkuussa 2022 osana ohjelmaa valmistui maatalouden vesiensuojelun tiekartta. Tiekartan toimenpiteiden rahoitus vaatii vuosittain noin 18 milj. euroa.

Valiokunta pitää ongelmallisena, että ohjelman rahoitus ja vastuut ovat jakaantuneet. Rahoituksesta noin 40 prosenttia kohdentuu ympäristöministeriön ja 60 prosenttia maa- ja metsätalousministeriön päälukkaan. Ympäristöministeriön hallinnonalalla ohjelmaa toteutetaan pääasiassa edellä mainittujen vesiensuojelun tehostamisohjelman sekä ravinteiden kierrätysohjelman kautta. Valiokunta painottaa, että toimenpiteiden tehokas toteuttaminen vaatii ministeriöiden saumatonta ja sujuvaa yhteistyötä, johon tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Saadun selvityksen perusteella valiokunta toteaa, että vuonna 2023 on teknisesti käytettävissä riittävä rahoitus tiekartan toteuttamiseen. Ongelmana on kuitenkin, että rahoitusta ei ole korva-merkitty ja toimenpiteiden toteutus perustuu vapaaehtoisuuteen. Lisäksi rahoitus on jakaantunut useaan eri instrumenttiin, joten sen hakeminen vaatii osaamista. Valiokunta käsittelee asiaan liittyviä ongelmia ja tarpeita tarkemmin mietinnössään maa- ja metsätalousministeriön päälukkan yhteydessä (momentilla 30.40.22).

Valiokunta lisää momentille 50 000 euroa Taipalsaaren kosteikkojen kunnostukseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukka 35

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään 47 892 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

(1.—4. kohta kuten HE 154/2022 vp)

(5. kohta kuten HE 277/2022 vp)

(3.—5. kappale kuten HE 154/2022 vp)

63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään noin 46,6 milj. euroa, joka on 2,5 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa.

Metso-ohjelma. Määrärahasta valtaosa, noin 23 milj. euroa, käytetään metsien monimuotoisuus-ohjelman (Metso) korvauksiin maanomistajille. Ohjelma täyttää osaltaan mm. EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteita, joten on tärkeää, että vapaaehtoiisiin suojelutarjouksiin perustuva ohjelma etenee aikataulussa. Lokakuussa 2022 tavoitteesta oli toteutettu noin 90 prosenttia. Saadun selvityksen mukaan suojelutarjonta ylittää ohjelman määrärahatason ja 96 000 hehtaarin suojelutavoite saavutettaisiin ympäristöministeriön hallinnonalalla vuoteen 2025 mennessä.

Valiokunta pitää tarpeellisena, että momentilta rahoitetaan edelleen myös mm. rauhoitettujen eläinten aiheuttamista vahingoista maksettavia korvauksia. Tarkoitukseen varataan 3 milj. euroa vuonna 2023.

20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen

01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot ovat riittävällä tasolla tehtävien hoitamiseen muutoin paitsi tutkimus- ja kehittämisrahoituksen osalta, joka on ollut jo vuosia samalla tasolla.

Valiokunta lisää momentille 100 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 7 501 000 euroa.

31. Asumisneuvonnan kehittäminen ja laajentaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 4,0 milj. euroa, josta myönnetään asumisneuvonnan tukea kunnille määräaikaisen lain velvollisuuksien toteuttamiseen (YmVM 11/2022 vp — HE 129/2022 vp). Tuki on 1 milj. euroa suurempi kuin vuonna 2022.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 35

Hallitusohjelman kirjauksesta ja eduskunnan vuonna 2021 hyväksymästä lausumasta (VaVM 33/2021 vp) huolimatta asumisneuvonnasta ei ole tulossa lakisääteistä. Sen sijaan asumisneuvontaa kehitetään ja laajennetaan. Lakimuutokseen annetuissa lausunnoissa pidettiin tarkoituksenmukaisimpana vaiheittaista etenemistapaa ja useat kunnat esittivät toimijoiksi hyvinvointialueita sekä katsoivat, ettei asiassa tulisi edetä kuntien järjestämisvastuuseen.

Valiokunta katsoo ympäristövaliokunnan tavoin (YmVM 11/2022 vp), että kansalaisten yhdenvertaisuuden ja palveluiden selkiyttämisen kannalta pitkän tähtäimen tavoitteena tulee olla asumisneuvonnan lakisääteistäminen. Valiokunta pitää kuitenkin määräaikaista lakia hyvänä kompromissina lainvalmistelussa esillä olleiden vaihtoehtojen välillä tämänhetkisessä tilanteessa, kun sosiaalipalvelut siirtyvät kunnilta hyvinvointialueiden vastuulle vuonna 2023.

Asumisneuvonta on tehokas keino ennaltaehkäistä asumisen ongelmia, jotka voivat johtaa asunnon menettämiseen. Neuvonnan tarve todennäköisesti myös kasvaa asumisen kallistuessa yleisen hintatason ja etenkin energian hinnan nousun seurauksena. Valiokunta pitää siten erittäin tärkeänä, että tuki mahdollistaa asumisneuvonnan kuntien todellisiin tarpeisiin perustuen ja rahoituksen riittävyyttä seurataan tarkasti.

35. Avustukset alueiden käytön ja rakentamisen digitalisaatioon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 2 880 000 euroa, joka liittyy hallituksen eduskunnalle antamaan esitykseen laeiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta (HE 140/2022 vp). Koska asian käsittely on edelleen kesken, mainittu määräraha ja momentti poistetaan talousarvioesityksestä.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

(Poist.)

52. Avustukset asuinrakennusten sähköisen liikenteen infrastruktuurin edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 9 milj. euroa. Valiokunta katsoo, että määräraha on edelleen tarpeellinen ja pitää hyvänä, että myös työpaikkakiinteistöjen sähköisen liikenteen infrastruktuuriin on mahdollista saada tukea jatkossakin (momentti 35.20.53). Momentin määrärahalla voidaan avustaa noin 12 000 latauspistettä.

55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että pääosa asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista annetun lain (1087/2016) mukaisista avustuksista esitetään maksettavaksi valtion asuntorahastosta, jossa niihin on varattu 21 milj. euroa. Käsiteltävälle momentille esitettävä rahoitus on tästä syystä enää 450 000 euroa.

Valiokunta korostaa edelleen korjausavustusten keskeistä merkitystä iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden asuntojen korjaamisessa, hissien jalkiasentamisessa ja liikkumisesteiden poistami-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Päälukka 35

sessä. Korjausten avulla mahdollistetaan henkilöiden asuminen omassa kodissaan. Tärkeää on, että avustuksia voidaan käyttää myös kuntotutkimuksiin ja korjaussuunnitelmien laatimiseen.

56. Avustukset asuinrakennusten öljy- ja kaasulämmityksestä luopumiseksi (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään 45,6 milj. euroa. Esityksellä jatketaan nykyisen avustusjärjestelmän käyttöä ja lisäksi laajennetaan se koskemaan kaasulämmityksestä luopumista. Avustuksella voidaan tukea noin 11 400:n ympärivuotisessa asuinkäytössä olevan pientalon muutostöitä, minkä jälkeen asuinkäytössä on vielä noin 97 000 öljy- ja kaasulämmitteistä pientaloa.

Valiokunta painottaa, että rakennusten energiatehokkuutta kohentavilla avustuksilla tuetaan energiatehokkuuden parantamista merkittävästi rakentamismääräyksillä asetettua vaatimustasoa korkeampaan tasoon. Lisäksi avustusten vipuvaikutuksen arvioidaan olevan suuri eli 1 milj. euron avustuksella saadaan aikaan 4,8 milj. euron energiaremontit ja työtä 56 henkilötyövuotta. Avustus maksaa siten itsensä tuottamalla korjaushankkeista valtiolle välittömiä tuloveroja ja välillisiä arvonlisäveroja.

Koska avustusten vipuvaikutus on merkittävä, valiokunta on tyytyväinen siihen, että hallitus täydensi talousarvioesitystään ja palautti siihen avustukset kuntien kiinteistöjen öljylämmityksestä luopumiseen. Vihreää siirtymää on perusteltua vauhdittaa edelleen myös julkisten rakennusten osalta.

60. Siirto Valtion asuntorahastoon

Korkotuki- ja takauslainavaltuudet

Valiokunta pitää saamansa selvityksen mukaan esitettyjä korkotuki- ja takauslainavaltuuksia (yhteensä 2,335 mrd. euroa) riittävinä.

Erityisen tyytyväinen valiokunta on siihen, että asuntotuotannon korkotukilainojen hyväksymisvaltuudeksi esitetään edelleen 1,95 mrd. euroa, joka mahdollistaa hallitusohjelman mukaisen 10 000 valtion tukeman kohtuuhintaisen asunnon rakentamisen. Se antaa myös mahdollisuuden arvioidun kokonaisasuntotuotannon määrän lisäämiseen.

Asuntotuotannon arvioidaan vähenevän 34 000 asuntoon vuonna 2023, kun se ennakkotietojen mukaan on noin 39 000 asuntoa vuonna 2022. Huipussaan rakentaminen oli vuonna 2021, jolloin aloitettiin 47 000 asunnon rakentaminen. Tällöin ARA-tuotannon määrä oli noin 9 000 asuntoa.

Valtion asuntorahaston turvaaminen

Asuntopoliittinen kehittämisohjelma (VNS 12/2021 vp) linjasi, että valtion asuntorahasto säilyy ympäristöministeriön alaisena valtion talousarvion ulkopuolisena rahastona ja sen varallisuuden laajempaa käyttöä asumisen tukimallien rahoituksessa selvitetään kesään 2022 mennessä. Ympäristöministeriö on kartoittanut selvityksen tekijöitä, mutta varsinaista selvitystyötä ei ole kuitenkaan vielä aloitettu.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 35

Valiokunta painottaa, että selvitystyö tulee aloittaa välittömästi, ja viittaa kehittämisohjelmasta antamaansa lausuntoon (VaVL 5/2022 vp). Rahaston sitoumukset ovat vuosikymmenten mittaisia, joten rahaston ehtymiseen varautuminen on aloitettava pikaisesti. Aravalainojen takaisinmaksun jälkeen rahastolla ei ole uusia tulonlähteitä. Tulonlähteitä arvioitaessa on tärkeää, että perusteena on aito tarve valtion väliintulolle. Esimerkiksi esiin on nostettu takausmaksujen tarkistaminen ja laajentaminen.

Korkomenot. Valiokunta korostaa, että valtion asuntorahaston riittävyyttä arvioitaessa on otettava huomioon myös korkotason nousu, jonka myötä rahaston korkotukivastuut saattavat realisoi-
tua. Korkotukimenojen kasvussa keskeinen tekijä on korkotukilainan korosta lainansaajan maksettavaksi jäävän omavastuuosuuden suuruus. Vuonna 2021 korkotukea maksettiin 2,3 milj. euroa. Korkotason noustessa esimerkiksi viiteen prosenttiin maksettavan korkotuen määrä kasvaisi yli 200 milj. euroon vuodessa nykyisellä tuetulla lainapääomalla. Valtaosalla korkotuetusta lainakannasta on 3,4 prosentin omavastuukorko.

Valtion asuntorahastosta myönnettävät avustukset

Valtion asuntorahastosta esitetään myönnettäväksi avustuksia yhteensä 316 milj. euroa.

MAL-sopimukset. Maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevat valtion kanssa tehdyt 12-vuotiset sopimukset ovat voimassa seitsemällä suurimmalla kaupunkiseudulla (Helsinki, Tampere, Turku, Oulu, Jyväskylä, Kuopio ja Lahti). Sopimusten konkreettiset toimenpiteet koskevat vuosia 2020—2023, ja ne päivitetään eduskuntavaalikausittain. Valmistelu on kytketty valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmisteluun ja päivittämiseen.

MAL-alueille esitetään myönnettäväksi käynnistysavustuksia yhteensä 39 milj. euroa, joka vastaa vuoden 2022 tasoa. Kohdekohtaiset ja puurunkoisten asuinkerrostalojen avustukset pysyvät niin ikään ennallaan, kuten myös alueiden kunnallistekniikan rakentamiseen myönnettävät avustukset (25 milj. euroa).

Valiokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että MAL-alueille valtion asuntorahastosta esitettävät avustusvaltuudet ovat riittäviä, ja pitää sopimusmenettelyä edelleen toimivana välineenä yhteisvastuullisen asuntopolitiikan ja kestävä asuntotuotannon toteuttamiseksi. Tärkeää on myös, että valmisteilla on yhtenäisiä seurantaindikaattoreita sopimusten vaikuttavuuden seurantaan ja alueiden välisten erojen tunnistamiseen.

Keskisuuret kaupungit. Valiokunta korostaa, että myös keskisuurten kaupunkien ARA-asutokannan kehittämisestä ja korjausrakentamisen rahoituksen saatavuudesta on huolehdittava, jotta alueilla säilyy edellytykset hoitaa sosiaalista asumista. Tämä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi maakuntien keskustaupunkien kanssa tehtävillä MAL-sopimuksilla kevyemmällä sopimuksilla.

Energiatohkeusavustuksien myöntämisvaltuudeksi esitetään noin 98,7 milj. euroa ja avustus laajennetaan koskemaan asuinrakennusten lämpölaitteistojen uusimista matalalämpöiseen kaukolämpöön soveltuviksi. Energiakriisin seurauksena avustushakemusten määrä on kasvanut voimakkaasti, joten valiokunta pitää hyvänä, että hallitus täydensi talousarvioletusta lisäämällä

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Pääluokka 35

myöntämisvaltuutta noin 30 milj. eurolla. Saadun selvityksen perusteella esitetyn myöntövaltuuden pitäisi riittää myös vuodelta 2022 siirtyvien hakemusten maksamiseen.

Purkuavustus. Valiokunta on huolestunut purkuavustusten alenemisesta 3 milj. eurolla vuonna 2023 johtuen korotetun purkuavustuksen (enintään 90 prosenttia) päättymisestä vuonna 2022. ARA-kiinteistökannan sopeuttaminen ja tarvittaessa purkaminen on väestöltään vähenevillä alueilla tärkeää paitsi vuokrayhtiöiden toimintaedellytysten mahdollistamiseksi myös valtion riskien vähentämiseksi. Valiokunta pitää tarpeellisena seurata tarkasti muutoksen vaikutusta ja korostaa valtion tappioiden minimoimista.

Lähiöohjelma vuosille 2020—2022 (myöntövaltuus yhteensä 3 milj. euroa) päättyy, joten siihen ei esitetä myöntövaltuutta vuodelle 2023. Valiokunta toteaa, että lähiöiden kehittäminen ja segregaaation ehkäiseminen vaativat pitkäjänteistä ja laaja-alaista työtä, jota tarvitaan myös tulevaisuudessa.

Erityisryhmien asuminen

Valiokunta pitää erityisryhmien asumiseen tarkoitettujen investointiavustusten nostamista 90 milj. eurosta 120 milj. euroon tarpeellisena ja toteaa sen vastaavan kasvaneeseen kysyntään. Valtion tukemat tavalliset vuokra-asunnot keskittyvät kasvukeskuksiin, mutta erityisryhmien asuntoja tarvitaan myös muille paikkakunnille. Avustuksia myönnettäessä otetaan huomioon paikkakuntakohtainen pitkäaikainen asuntotarve ja tulevat palvelurakenteen muutokset. Valiokunta korostaa lisäksi muuntojoustavuutta, jotta asunnoista voidaan tarvittaessa tehdä myöhemmin tavallisia asuntoja ja minimoida tilojen tyhjäkäyttöä.

Ikääntyneet. Ikääntyneiden palveluasumiseen kohdistetut investointiavustukset ovat muodostaneet viime vuosina yli puolet koko avustusraahasta. Painopiste on siirtynyt tehostetusta palveluasumisesta kevyemmän tuen asumiseen, kuten palveluasumiseen ja yhteisöasumiseen. Valiokunta pitää hyvänä, että lisäksi käytössä on edelleen määräaikainen korjausavustus ARA-vuokratalojen korjaamiseksi ikäihmisille sopivaksi väestöltään vähenevissä kunnissa (5 milj. euroa). Tärkeää on niin ikään ikääntyneiden asumisratkaisujen kehittäminen sekä asumistarpeiden ennakointi ja siten ikäohjelman jatkaminen.

Asunnottomat. Vuoden 2021 lopussa Suomessa oli 3 948 yksinelävää asunnottomia ja 165 asunnottomia perhettä tai pariskuntaa. Painopiste asunnottomien asuttamisessa on ollut jo useita vuosia hajautetussa asumisessa ja tavallisen asuntokannan käyttämisessä. Käynnissä on edelleen myös asunnottomuuden yhteistyöohjelma, jonka painopiste on kuntien tekemässä asunnottomuustyössä. Asunnottomaksi ajautuu kuitenkin koko ajan uusia henkilöitä, joten kokonaismäärässä ei juurikaan tapahdu muutosta. Valiokunta korostaa ennalta ehkäisevien toimenpiteiden merkitystä ja asumisneuvonnan saatavuutta matalalla kynnyksellä (mom. 35.20.31).

Kehitysvammaiset. Valiokunta toteaa, että asuntoja tarvitaan vielä sekä laitoksista että lapsuudenkodeistaan muuttaville kehitysvammaisille henkilöille, jotta vuonna 2012 hyväksytty periaatepäätös kehitysvammaisten ihmisten laitoshoidon lopettamisesta voisi toteutua. Tukiasuntojen hankintaa avustaa myös Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA).

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp

Mielenterveyskuntoutujat. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan hajautetut asumisen ratkaisut eli tavalliset asunnot ja pienet asuntoryhmät vastaavat monesti parhaiten mielenterveyskuntoutujien asumistarpeisiin. Lisäksi tarvitaan matalan kynnyksen tuki- ja palvelupisteitä.

Nuoret ja opiskelijat. Valiokunta toteaa, että valtuuden nosto kattaa myös opiskelija-asuntohankkeiden tarpeet. Niiden kysyntä on voimakasta kasvukeskuksissa, etenkin pääkaupunkiseudulla. Nuorisotasunnoille on tarvetta pääkaupunkiseudun lisäksi Tampereella ja Turussa.

Hyvinvointialueet

Valiokunta nostaa lisäksi esiin hyvinvointialueuudistuksen, joka tuo uuden näkökulman myös asumisen ja rakentamisen tavoitteisiin ja suunnitteluun. Tärkeää on, että hyvinvointialueet osallistuvat jatkossa erityisryhmäasuntojen ja asumisneuvonnan tarpeen arviointiin sekä tarkastelevat muutenkin yhteistyössä kuntien ja maakuntien liittojen kanssa palvelutuotantoon liittyvien rakennushankkeiden sijoittumista, kuten myös ennakoivaa maankäyttöä ja kaavoitus suunnittelua. Valiokunta korostaa toimintamalleista, vastuista ja yhteistyöstä sopimisen keskeistä merkitystä. Samalla vahvistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen ennalta ehkäisevää työtä ja toimintaedellytyksiä. Tärkeää on huolehtia myös siitä, että etenkin asunnottomat eivät jää uudistuksessa väliinputoajiksi.

TULOARVIOT

Osasto 11

VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

Verotuloarviota ehdotetaan alennettavaksi 40 milj. eurolla, koska tutkimus- ja kehittämistoiminnan yhdistelmä vähennys verotuksessa hyväksytään lakialoitteen LA 69/2022 vp pohjalta (momentit 11.01.01 ja 11.01.02).

01. Ansio- ja pääomatuloverot

Vähennyksenä otetaan huomioon 2 000 000 euroa lakialoitteen LA 69/2022 vp pohjalta hyväksytyn tutkimus- ja kehittämistoiminnan yhdistelmä vähennyksen johdosta.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille arvioidaan kertyvän 23 907 000 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 154/2022 vp)

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Osasto 11

02. Yhteisövero

Vähennyksenä otetaan huomioon 38 000 000 euroa lakialoitteen LA 69/2022 vp pohjalta hyväksytyn tutkimus- ja kehittämistoiminnan yhdistelmävähennyksen johdosta.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille arvioidaan kertyvän 5 998 000 000 euroa.

(2. kappale kuten HE 154/2022 vp)

19. Muut veronluonteiset tulot

11. Rahoitusvakausturvaston hallintomaksut

Valiokunta pienentää arviota 50 000 euroa, koska hallituksen esityksen (HE 145/2022 vp) julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi käsittely on eduskunnassa kesken, eikä lakiesitystä ole vielä hyväksytty.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille arvioidaan kertyvän 6 135 000 euroa.

Osasto 15

LAINAT

03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta

01. Nettolainanotto ja velanhallinta

Valiokunta ehdottaa momentille lisättäväksi 40 920 000 euroa nimellisarvoiseen nettolainanottoon. Lisäys johtuu meno- ja tulomomenteille tehdyistä muutoksista.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille merkitään nettotulota 8 291 725 000 euroa.

(2. ja 3. kappale kuten HE 154/2022 vp)

YHTEENVETO

Valiokunnan ehdotuksen mukaan sekä tuloarviot että määrärahat päätyvät 81 340 384 000 euroon.

Tuloarvioiden eroavuudet esitysten ja mietinnön välillä ilmenevät seuraavasta taulukosta:

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp

	Esitys €	Valiokunta €
Os. 11	64 470 963 000	64 430 913 000
Os. 12	6 567 510 000	6 567 510 000
Os. 13	1 900 288 000	1 900 288 000
Os. 15	8 400 753 000	8 441 673 000
Yhteensä	81 339 514 000	81 340 384 000

Määrärahojen eroavuudet esitysten ja mietinnön välillä ilmenevät seuraavasta taulukosta:

	Esitys €	Valiokunta €
Pl. 21	137 097 000	137 097 000
Pl. 22	39 883 000	39 883 000
Pl. 23	240 492 000	240 492 000
Pl. 24	1 330 876 000	1 332 226 000
Pl. 25	1 092 219 000	1 093 419 000
Pl. 26	2 490 847 000	2 491 087 000
Pl. 27	6 144 898 000	6 145 348 000
Pl. 28	34 175 147 000	34 144 596 000
Pl. 29	7 716 033 000	7 727 433 000
Pl. 30	2 665 784 000	2 665 148 000
Pl. 31	3 387 223 000	3 412 418 000
Pl. 32	3 938 208 000	3 912 369 000
Pl. 33	16 092 900 000	16 111 480 000
Pl. 35	357 147 000	356 628 000
Pl. 36	1 530 760 000	1 530 760 000
Yhteensä	81 339 514 000	81 340 384 000

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen HE 154/2022 vp ja sitä täydentävään hallituksen esitykseen HE 277/2022 vp sisältyvän ehdotuksen valtion talousarvioksi vuodelle 2023 edellä todetuin muutoksin.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp

Eduskunta hyväksyy edellä ehdotetut kuusi lausumaa.

Eduskunta hylkää talousarvioaloitteet TAA I—472/2022 vp.

Eduskunta päättää, että vuoden 2023 talousarviota sovelletaan 1.1.2023 alkaen.

Helsingissä 13.12.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johannes Koskinen sd
varapuheenjohtaja Arto Pirttilahti kesk
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Tarja Filatov sd
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Katja Hänninen vas
jäsen Vilhelm Junnila ps
jäsen Heli Järvinen vihr
jäsen Esko Kiviranta kesk
jäsen Jari Koskela ps
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Matias Marttinen kok
jäsen Sari Multala kok
jäsen Riitta Mäkinen sd
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Sami Savio ps
jäsen Iris Suomela vihr
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Ville Vähämäki ps
varajäsen Markku Eestilä kok
varajäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
varajäsen Sari Essayah kd
varajäsen Eveliina Heinäluoma sd
varajäsen Mari Holopainen vihr
varajäsen Inka Hopsu vihr
varajäsen Kalle Jokinen kok
varajäsen Anne Kalmari kesk
varajäsen Toimi Kankaanniemi ps
varajäsen Anneli Kiljunen sd
varajäsen Jukka Kopra kok
varajäsen Merja Kyllönen vas
varajäsen Jari Leppä kesk
varajäsen Jani Mäkelä ps

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp

varajäsen Lulu Ranne ps
varajäsen Veronica Rehn-Kivi r
varajäsen Janne Sankelo kok
varajäsen Ari Torniainen kesk
varajäsen Jussi Wihonen ps

Valiokunnan sihteereinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Hellevi Ikävalko
valiokuntaneuvos Mari Nuutila
tarkastusneuvos Arto Mäkelä
valiokuntaneuvos Tarja Järvinen

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Vastalause 1/ps

Yleisperustelut

Suomen taloutta vaivaavat monet päällekkäiset ongelmat. Väestömme ikääntyminen tulee lisäämään valtion menoja ja vähentämään valtion tuloja. Eurokriisin jäljet kytevät vielä, tai pikemminkin palon eteen on vedetty välioverho. Tähän päälle tuli Rinteen hallituksen oletuksiltaan ylioptimistinen ja tuhlaileva hallitusohjelma, joka lisäsi valtion pysyviä vuotuisia menoja kahdella miljardilla eurolla.

Koronapandemian aikana tuhlailevaa ohjelmaa ei purettu, vaan pandemiamenot katettiin menokehyksien ulkopuolelta, ja niiden varjolla kasvatettiin muitakin menoja. Sitten tuli Venäjän julma hyökkäyssota, ja uusiin välttämättömiin menoihin on taas tarvittu enemmän rahaa.

Taantuma näyttää vuorenvarmalta, eurokriisi todennäköiseltä ja Suomen syöksyminen yhä syvemmälle EU:n päättäntävallan kasvattamisen, yhteisen velan ja tulonsiirtojen kurimukseen. Valtiovarainministeriö toteaa, että Suomi ei ole taloudeltaan muiden Pohjoismaiden tasolla, mutta silti me tarjoamme pohjoismaiset palvelut velkaantumalla. Velkaantumisella ei voi enää pitää yllä nykyistä menotasoja, kun korkomenot ovat kasvaneet.

Perussuomalaiset ja enemmistö suomalaisista haluavat, että julkinen talous laitetaan tasapainoon ja että tasapainottaminen suoritetaan ensisijaisesti menoista säästämällä, eikä veroja korottamalla. Perussuomalaisten mielestä menosäästöt on aloitettava suomalaisten hyvinvoinnin ja arjen kannalta toissijaisista kohteista. Tämän jälkeen on ministeriökohtaisten priorisointilistojen ja valtiovarainministeriön kehysmenettelyn kautta palattava kestävä julkisen talouden tilaan.

Vastalauseessamme esittämillämme menosäästöillä ja politiikkamuutoksilla pienentäisimme valtion velkaantumista ilman, että kaikista heikoimmassa asemassa olevilta suomalaisilta tai julkisen sektorin välttämättömistä toiminnoista jouduttaisiin leikkaamaan. Maailmanlaajuisen ruoka- ja energiakriisin käännteitä on mahdotonta ennakoida tarkkaan. Siksi emme nyt esitä kohdennettuja tukitoimia yksittäisiin kohteisiin, vaan teemme lisätalousarviovarauksen, jonka määrärahoja voidaan myöhemmin käyttää suomalaisten elinkustannusten kohtuullistamiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että hallitus luopuu muita EU-maita kunnianhimoisemmasta kansallisesta ilmastostrategiasta välttääkseen maan hintakilpailukyvyn heikkenemisen, kotitalouksien köyhtymisen ja päästöjen globaalin kasvun hiilivuodon myötä.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Vastalauseen lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että julkisen talouden kestävyyttä vaarantava sekä turvallisuus- ja syrjäytymisongelmia aiheuttava maahanmuutto minimoidaan luomalla maahanmuuttopolitiikkaan selkeät ja tavoitteelliset kriteerit Suomeen muuttamisen ja sosiaaliturvan piiriin kuulumisen edellytyksille.

Vastalauseen lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa huolella valtion velka- ja takausvastuiden kehitystä, toimii veronmaksajien riskien pienentämiseksi ja aloittaa määrätietoiset toimet julkisen talouden velkaantumisen saattamiseksi kestäväksi siten, että ensisijaisesti leikataan valtion menoja ja vasta toissijaisesti nostetaan verotusta.

Vastalauseen lausumaehdotus 4

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kuntien valtionosuus- ja verotulojen tasausjärjestelmien uudistamiseksi siten, että erilaisten kuntien asema otetaan huomioon oikeudenmukaisesti ja koko maa pidetään peruspalvelujen saatavuuden kannalta asumiskelpoisena.

Vastalauseen lausumaehdotus 5

Eduskunta edellyttää, että osana julkisen talouden tasapainotusta ministeriöt laativat listat, joissa toiminnot laitetaan tärkeysjärjestykseen siten, että hallinnosta, hankkeista, toissijaisista ja ei-välttämättömistä menoista voidaan saada aikaiseksi säästöjä samalla välttämättömät menot turvaten.

Vastalauseen lausumaehdotus 6

Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa pieni- ja keskituloisten kotitalouksien ostovoiman tekemällä 500 miljoonan lisätalousarviovarauksen, jota voidaan käyttää suomalaisten välttämättömien elinkustannusten kohtuullistamiseen.

Vastalauseen lausumaehdotus 7

Eduskunta edellyttää, että hallitus ei enää kasvata Suomen EU-tason tai euromaiden välisiä taloudellisia vastuuta sekä pyrkii systemaattisesti pienentämään jo syntyneitä mittavia vastuuta ja niistä aiheutuvia riskejä.

Vastalauseen lausumaehdotus 8

Eduskunta edellyttää, että hallitus kunnioittaa eduskunnan tahtoa, kuten se on mietintöön VaVM 4/2021 vp kirjattu, eikä sitoudu toimiin, jotka muokkaavat Euroopan unionia epäsymmetrisen tulonsiirtounionin suuntaan, eikä hyväksy sellaisia uusia omien varojen järjestelmiä, jotka nostaisivat Suomen kokonaisverorasitetta.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Vastalauseen lausumaehdotus 9

Eduskunta edellyttää, että hallitus neuvotellessaan EU-komission esittämästä Fit for 55 -ilmastopakettia asettaa tavoitteiksi suomalaisen elinkeinoelämän kilpailukylyn, kotitalouksien ostovoiman säilyttämisen ja metsä- ja budjettisuvereniteetin sekä varmistaa, että päätösvalta Suomen metsistä ja metsäpolitiikasta säilyy pysyvästi kansallisena.

Vastalauseen lausumaehdotus 10

Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii maan- ja metsänomistajien omaisuudensuojasta pysäyttämällä ennallistamisasetuksen etenemisen sekä valmistelemalla lakiehdotuksen, joka velvoittaa sähköverkkoyhtiöitä rakentamaan voimajohtolinjat monikerroksisella johdinrakenteella kuten Keski-Euroopassa ja tällä tavoin minimoimaan hakattavien ja lunastettavien metsien määrää, sekä tarkistaa lunastuskorvaukset vastaamaan todellista metsänomistajalle tullutta haittaa.

Vastalauseen lausumaehdotus 11

Eduskunta edellyttää, että hallitus lisää Suomen Malminjalostus Oy:lle tarvittavat valtuudet, huolehtii pääoman riittävydestä maataloudelle ja akkuklusterille erittäin tärkeän Soklin kaivoksen avaamisesta ympäristön ja vesistön kannalta kestäväällä tavalla sekä perustaa Soklin kaivoksen fosfaattia hyödyntävän Suomen Lannoite Oy:n eli Suolan.

Vastalauseen lausumaehdotus 12

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii toimenpideohjelman kyberturvallisuuden kehittämiseksi kansallisesti ja kansainvälisesti kilpailukykyiseksi kärkialaksi Suomessa.

Vastalauseen lausumaehdotus 13

Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää lainsäädäntötyön Sitran toimintojen keventämiseksi ja 400 miljoonan siirtämiseksi Sitran taseesta valtiolle.

Vastalauseen epäluottamusehdotus

Eduskunta toteaa, että hallituksen talouspolitiikka kasvattaa vastuuttomasti valtion menoja ja vastuita tavalla, joka ei edistä suomalaisten kestävästä hyvinvointia. Hallitus on sitoutunut Suomen useisiin liittovaltiokehitystä lisääviin mekanismeihin, jotka ovat lisänneet tavallisten suomalaisten maksutaakkaa vuosikymmeniksi eteenpäin. Samalla on kuitenkin jätetty tekemättä toimet, jotka olisivat kohentaneet taloutta pitkällä aikavälillä ja taittaneet velan kasvun. Pieni- ja keskituloisten ostovoima heikkenee tulevina kuukausina kohtuuttoman paljon sähkön, liikkumisen ja elämisen kustannusten noustessa. Ilmastotoimien johdosta maassamme tulee asumaan iso joukko sähkö- ja liikennekäyjiä kansalaisia. Metsäpolitiikkamme on lipumassa kansallisista käsistä, ja keskeinen vientiteollisuutemme tukijalka on uhattuna. Hallitus on vähätellyt katujengien muodostamaa uhkaa ja jättänyt tekemättä päättäväiset toimet ilmiön kitkemiseksi. Eduskunta katsoo, että hallitus on epäonnis-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

tunut kansallisten etujen puolustamisessa sekä taloudenhoidossa eikä nauti eduskunnan luottamusta.

Yksityiskohtaiset perustelut

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 23

VALTIONEUVOSTON KANSLIA

01. Hallinto

02. Ministereiden, heidän valtiosihteeriensä ja erityisavustajiensa palkkaukset (arviomääräraha)

Pääministeri Marinin hallitus perusteli erityisavustajien ja poliittisten valtiosihteerien ennätys-suurta määrää EU-puheenjohtajakaudella. Puheenjohtajakauden päätyttyä erityisavustajien ja poliittisten valtiosihteerien määrä säilyi ennallaan. Esitetystä perustelusta huolimatta poliittisin perustein palkattujen henkilöiden määrän kasvu on jäänyt pysyväksi. Tästä aiheutuu veronmaksajille useiden miljoonien eurojen vuosittainen lisäkustannus edeltäneeseen hallituskauteen verrattuna. Lisäys on perusteltu heikosti, ja määrärahan kasvatus on tulkittavissa piilopuoluetueksi. Perussuomalaiset esittää, että erityisavustajien ja poliittisten valtiosihteerien määrä sekä palkkaamiseen varattu määräraha vähennetään Sipilän hallituskauden tasolle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 23.01.02 vähennetään 5 000 000 euroa valtiosihteerien ja erityisavustajien palkkauksiin ehdotetusta määrärahasta ja

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 14

Eduskunta edellyttää, että hallitus vähentää poliittisten erityisavustajien määrää ja uudistaa valtiosihteerijärjestelmän.

25. Terveet tilat 2028 (siirtomääräraha 3 v)

Sisäilmasairauksista kärsivien auttamiseksi tarvitaan konkreettisia toimenpiteitä yhteiskunnan eri tasoilla. Vaikka hallitus on käynnistänyt Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelman, sille talousarvioon vuosittain varattu 1,5 miljoonan euron määräraha on riittämätön ongelman laajuus huomioiden. On ensiarvoisen tärkeää, että niin työntekijöille kuin oppilaillekin taataan oikeus terveelliseen työskentely- ja oppimisympäristöön. Tästä syystä sisäilmakorjauksiin on syytä panostaa huomattavasti esitettyä enemmän.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Sisäilmaongelmista aiheutuvien sairauksien välttämiseksi rakentamisen laatuun sekä rakennusten ilmanlaatuun tulee kiinnittää nykyistä enemmän huomiota ja havaittuihin sisäilmaongelmiin on reagoitava viipymättä. Sisäilmaongelmien hoitamatta jättäminen aiheuttaa tulevaisuudessa vakavia terveysongelmia yksilötasolla sekä merkittäviä kustannuksia yhteiskunnalle niin sairauspoissaolojen, hoitokustannusten kuin työkyvyttömyydenkin muodossa.

Sisäilmaongelmille altistuneet tulee siirtää turvaan kelvollisiin väistötiloihin mahdollisimman nopeasti, ennen kuin sairaus pahenee työkyvyttömyyttä aiheuttavaksi. Sairastuneille pitää tarjota mahdollisimman tehokas kuntoutus sekä turvata oikeudenmukainen sosiaaliturva. Pysyvästi työkyvyttömät tulee saada kunniallisesti eläkkeelle. Lasten sairastumisesta johtuvat perusopetuksen epäkohdat tulee korjata ja koulusta syrjäytyminen sisäilmaongelmien takia estää. Määrärahoja tulee kohdentaa home- ja kosteusvauriosairauden tutkimukseen, diagnostiikkaan, hoitoon ja kuntoutukseen. Lisäksi hallituksen tulee varmistaa sisäilmasairauksien riittävät hoitoresurssit soteuudistuksen osana ja perustaa sisäilmapoliklinikat jokaisen yliopistosairaalan yhteyteen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 15

Eduskunta edellyttää, että hallitus edistää koulujen, päiväkotien ja muiden julkisten rakennusten korjaamista ilmanlaadultaan terveellisiksi tiloiksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 16

Eduskunta edellyttää, että hallitus päivittää Terveet tilat 2028-toimenpideohjelmaa edustaja Vähämäen aloitteen TAA 458/2022 vp mukaisesti siten, että muun muassa riskiarviointi kiinteistöissä, jossa esiintyy oireita ja jossa on riskirakenteita tai toteutuneita kosteusvaurioita, määritetään pakolliseksi. Lisäksi rakennusaikana määritetään vastuuhenkilö sille, että rakentamisen kuivaketju toteutuu ja on dokumentoitu koko rakentamiskaaren ajalta.

10. Omistajaohjaus

88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)

Suomen valtionyhtiöpolitiikka täytyy uudistaa kokonaan. Fortumin kriisin myötä esiin tulleiden ongelmien takia on ilmeistä, että omistajaohjauksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet on pohdittava uudelleen.

Valtion omistamien yritysten hyvä ja läpinäkyvä johtaminen on tärkeää sekä väärinkäytösten ja virheiden ehkäisemiseksi että valtion taloudellisen edun turvaamiseksi. Hyvä omistajaohjaus osaltaan turvaa valtion taseen suotuisaa kehitystä ja työmarkkinarauhan säilymistä sekä minimoi markkinahäiriöiden syntymistä.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Omistajaohjauksen osalta tärkeää on myös varmistaa kansallinen pitkän tähtäimen etu niin työllisyyskehityksen, alueellisen kehityksen kuin huoltovarmuudenkin näkökulmasta. Valtio-omistaja voi ja sen tulee painottaa omistajaohjauspolitiikassaan keskeisenä osana Suomen kansallista etua. Perussuomalaiset katsoo, että valtion määräysvalta tulee säilyttää erityisesti sellaisissa yhtiöissä, jotka hoitavat sellaisia tehtäviä, joilla on keskeinen merkitys yhteiskunnan toiminnan turvaamisessa kriisitilanteissa esimerkiksi energiahuollon tai liikenteen toimialoilla.

Kansalaisten yhdenvertaisuuden ja yritysten toimintamahdollisuuksien kannalta on tärkeää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla varmistetaan posti- ja jakelupalveluiden säilyminen vähintään nykyisellä tasolla koko maassa. Mahdolliset tehostamistoimenpiteet eivät saa näkyä loppukäyttäjän kannalta huonontuneena palveluna. Myös palveluiden säilymiseen kohtuuhintaisina on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Yhtiöiden osingonjakopolitiikkaan tulee myös kiinnittää erityistä huomiota, ja tilanteissa, joissa yhtiön taseeseen kertyy varoja, jotka eivät ole välttämättömiä yhtiön toiminnan kannalta pitkällä aikavälillä, valtio-omistajan tulisi nostaa ylimääräiset varat osinkoina ja sijoittaa varat tuottavasti esimerkiksi koulutuksen ja tutkimuksen tukemiseen sekä alueellisesti työllistävien kasvuyritysten tukemiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 17

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää omistajaohjaustoimintojen nykytilan, tarpeet, tavoitteet ja näistä seuraavat toimenpide-ehdotukset.

Vastalauseen lausumaehdotus 18

Eduskunta edellyttää, että omistajaohjauspolitiikassa on jatkossa keskityttävä huoltovarmuuden ja kriittisen infrastruktuurin varmistamiseen ja että tällaiset yritykset pidetään valtion tosiasiallisessa määräysvallassa.

Vastalauseen lausumaehdotus 19

Eduskunta edellyttää, että hallitus tehostaa valtion omistajaohjausta erityisesti niiden yhtiöiden osalta, jotka toimivat kansalaisrajapinnassa ja joilla on tärkeä yhteiskunnallinen palvelutehtävä tai suuri henkilöstö, kuten mm. Posti ja VR, joiden tärkeys ja oikeiden toimintatapojen välttämättömyys ovat pandemian ja sodan myötä korostuneet entisestään.

Vastalauseen lausumaehdotus 20

Eduskunta edellyttää, että hallitus pidättäytyy myymästä valtion tuottavaa tai strategisesti tärkeää omaisuutta.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Vastalauseen lausumaehdotus 21

Eduskunta edellyttää, että hallitus lisää valtionyritysten toimintojen läpinäkyvyyttä ja julkisuutta, että äänestäjillä, oppositiolla ja lehdistöllä olisi edellytykset seurata valtionyritysten toimintojen kehittämistä ja arvioida yritysten johdon sekä poliittisen ohjauksen tavoitteellista ja periaatteellista onnistumista.

Vastalauseen lausumaehdotus 22

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy omistajaohjauksessa toimenpiteisiin valtion hallinnassa olevien kiinteistöyhtiöiden, kuten Senaatti-kiinteistöjen, asiakastytyvyyden nostamiseksi keskeiseksi tekijäksi yhtiöiden toimintastrategiassa ja johdon palkitsemisen perusteena.

20. Poliittisen toiminnan avustaminen

50. Puoluetoiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)

Vuodesta toiseen poliittiset puolueet ovat saaneet valtiolta mittavia puoluetukiaisia. Puoluetukiin tehtiin vuodelle 2020 mittava, yli kuuden miljoonan euron korotus. Koronaepidemiasta ja sodasta johtuva valtion heikentynyt taloustilanne huomioiden puoluetuen korotus on nyt syytä perua ja puoluetukea leikata. Suomalaisia johdetaan edestä ja esimerkin voimalla, ja siksi puolueiden tulisi näyttää esimerkkiä ja osallistua yhteisiin säästötalkoisiin, varsinkin kun puoluetukijärjestelmämme on kansainvälisesti katsoen poikkeuksellisen antelias.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 23.20.50 vähennetään 10 000 000 puoluetoiminnan tukemiseen ehdotetusta määrärahasta.

30. Oikeuskanslerinvirasto

01. Oikeuskanslerinviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Lainvalmistelun ennakkollisen laillisuusvalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että laki, jota valmistellaan, on laillinen ja täyttää kaikki asianmukaiset vaatimukset. Tämän valvonnan onnistuminen riippuu monista tekijöistä, kuten valvonnan toteuttamisesta ja lainvalmistelun laadusta. On tärkeää, että lainvalmistelijat noudattavat kaikkia soveltuvia lakien ja määräysten vaatimuksia ja että he ottavat huomioon kaikki relevantit seikat ennen lain hyväksymistä. Lainvalmistelun ennakkollisen laillisuusvalvonnan onnistuminen auttaa varmistamaan, että laki on oikeudenmukainen ja tehokas ja se edistää lain toimivuutta ja hyväksymistä yhteiskunnassa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Vastalauseen lausumaehdotus 23

Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa lainvalmistelun ennakkollisen laillisuusvalvonnan onnistumisen kaikissa oloissa ja kohdentaa oikeuskanslerinvirastoon erityisesti valtioneuvosto- ja valvontaan kohdistuvia henkilöstöresursseja.

Pääluokka 24

ULKOMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Ulkoasiainhallinto

01. Ulkoasiainhallinto

Suomen lähetystöverkosto on kallis ja laajan kansainvälisen peiton omaava järjestelmä, jolla on fyysisen läsnäolon ohella myös kattavaa paikallistietämystä sijaintimaan politiikasta ja elinkeinoelämästä. Perinteisen diplomatian ohella olisi siis suotavaa hyödyntää tätä ainutlaatuista järjestelmää nykyistä laajemmin taloutemme ja ulkomaankaupan kasvattamisessa.

Perinteisten vientiponnistelujen ohella lähetystöverkostoa tulisi hyödyntää nykyistä enemmän myös matkailunedistämisessä. Ennen koronavirusta matkailu Suomeen oli voimakkaassa kasvussa. Kriisistä myöhemmin toipuessamme matkailun kasvua rajoittavaksi tekijäksi uhkaa muodostua lentokenttä- ja hotellikapasiteetti. Jotta positiivista työllisyyskehitystä saadaan vahvistettua ja sekä matkailu- että vientiyritykset saavat kansantaloutemme kannalta tärkeälle toiminnalleen tarvitsemansa tuen, tulee hallituksen panostaa ulkomaanedustustojen toiminnassa nykyistä enemmän vienninedistämiseen ja Suomeen kohdistuvan matkailun tukemiseen. Ulkomaanedustustojen toiminnassa keskeiseksi painopisteeksi tulee nostaa vientikaupan mahdollisuuksien tunnistaminen, erityisesti pk-yritysten tukeminen vientiponnisteluissa sekä aktiivinen yhteistyö matkailualan toimijoiden kanssa Suomeen kohdistuvan matkailun edistämiseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 24

Eduskunta edellyttää, että hallitus uudistaa toimintatapoja ja kohdentaa taloudellisia ja henkilöresursseja kaikissa ulkomaisissa edustustoissa vientimme edistämiseen ja matkailun kasvattamiseen Suomeen.

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Varsinaista kehitysapua on kritisoitu jo vuosia sen toimimattomuudesta. Vaikka apu on kasvanut vuosi vuodelta, ei se ole tuonut toivottua kehitystä. Nykyisessä muodossaan kehitysapu ylläpitää

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

korruptiota ja tappaa talouden kehittymisen mahdollisuudet. Kehitysapu on tehnyt pysyväksi huonon hallinnon ja köyhyyden.

Vallitsevassa kansallisessa taloustilanteessa kehitysyhteistyömenojen nykyinen taso ei ole hyväksyttävissä, ja vaikka kehitysyhteistyön poliittiset suositukset ovat merkittäviä, eivät kaikki luo Suomelle sitovia oikeudellisia velvoitteita.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 24.30.66 vähennetään 520 000 000 euroa varsinaisesta kehitysyhteistyöstä ja

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 25

Eduskunta edellyttää, että hallitus suuntaa kehitysyhteistyöpanoksensa tulevana vuosina sodan runteleman Ukrainan tukemiseen esimerkiksi koulutuksen ja jälleenrakennuksen muodossa.

Vastalauseen lausumaehdotus 26

Eduskunta edellyttää, että hallitus painottaa kehitysavun tarkoituksena konfliktien ehkäisemistä ja ratkaisemista sekä toimintamalleja, joissa kohdemaita autetaan tulemaan toimeen omillaan.

Vastalauseen lausumaehdotus 27

Eduskunta edellyttää, että hallitus vähentää kehitysyhteistyön maakohtaisia tukia ja painottaa finanssisijoituksia kehitysyhteistyön muotona.

Vastalauseen lausumaehdotus 28

Eduskunta edellyttää, että hallitus tarkistaa kehitysyhteistyön vastaavan Suomen pitkän linjan poliittisia ja taloudellisia etuja.

Vastalauseen lausumaehdotus 29

Eduskunta edellyttää, että hallitus keskeyttää välittömästi kaikenlaisen kehitysyhteistyön sellaisten maiden kanssa, jotka eivät suostu ottamaan vastaan Suomessa tai muussa EU-maassa kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita kansalaisiaan tai jotka tukevat Venäjän hyökkäyssotaa.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

88. Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) pääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v)

Finnfundin kautta rahoitetaan korkean riskin kohteita. Finnfundin sijoitussalkun koko on vuoden 2021 vuosikertomuksen mukaan 780 miljoonaa euroa. Finnfundin vuosikertomuksen mukaan sen nettotulo vuonna 2021 oli -20 miljoonaa euroa. Jo tehtyjen sijoitusten suuruuden vuoksi pääoman korottamiseen ei ole tarvetta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 24.30.88 vähennetään 10 000 000 euroa Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) pääoman korottamiseen ehdotetusta määrärahadista.

89. Laina- ja investointimuotoinen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Muuttuneen turvallisuus- ja taloustilanteen vuoksi momentin määrärahat tulee käyttää ainoastaan Ukrainan jälleenrakennukseen tai muuhun Ukrainan auttamistyöhön. Ukrainan lainamuotoisiin avustuksiin ja rahoituspäätöksiin ei vaadita vakuuksia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 24.30.89 vähennetään 100 000 000 euroa laina- ja investointimuotoiseen kehitysyhteistyöhön ehdotetusta määrärahadista.

90. Ulkoministeriön hallinnonalan muut menot

66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Suomen maksuosuus Pohjoismaiden ministerineuvostolle on vuoden 2023 talousarviossa 28,02 miljoonaa euroa. Ministerineuvoston vuosibudjetti vuonna 2021 oli noin 130 miljoonaa euroa. Pohjoismaiden yhteistyö on jo maantieteellisen läheisyyden takia perusteltu, mutta on hyvä kysymys, onko esimerkiksi kulttuurin ja taiteen saralla tapahtuva yhteistyö välttämätöntä tai kustannustehokasta vai olisiko järkevämpää keskittää panostuksia kansalliselle tasolle ja jättää pohjoismaiselle tasolle sellaiset asiat, jotka sinne perustellusti kuuluvat.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 30

Eduskunta edellyttää, että hallitus tarkentaa pohjoismaisen yhteistyön osalta tavoitteitaan ja pyrkii vähentämään Suomen maksutaakkaa esittämällä ministerineuvoston toiminnan parempaa kohdentamista.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Ministeriö ja hallinto

01. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Kansalaisten oikeustajun mukaan rikokset, jotka kohdistuvat lapsiin, ovat törkeämpiä kuin muut rikokset. Rikoksen uhrina lapsi on usein haavoittuvammassa asemassa kuin aikuinen ja lisäksi joutuu keskimäärin elämään pitempään rikoksen aiheuttamien vammojen tai traumojen kanssa. Tämä tekee kyseisistä rikoksista myös yhteiskunnalle kalliita etenkin, kun rikokset haavoittavat yleensä useita lähisukulaisiakin.

Suomessa on ollut havaittavissa maailmalla suositun poliittisen korrektiuden kulttuurin suosion ja levinneisyyden kasvua. Yhtenä seurauksena tästä on ollut, että loukkaavaksi koettua puhetta tai epämiellyttäviä tosiasioitakin on alettu kutsua vihapuheiksi. Tämä on ongelmallinen vyyhti, ja on jo nyt havaittavissa, että ihmiset ja yritykset ovat alkaneet rajoittaa puheittensa aiheita ja sisältöä välttääkseen jonkun tahon todellisen tai liioitellun loukkaantumisen.

Sanan-, mielipiteen- ja uskonnonvapaus ovat länsimaisen demokratian peruskiviä, ja pelkästään löysästi yhteiskuntarauhan säilyttämiseen tai varsinaisten vihatarkojen ehkäisemiseen nojaten ei näitä perusvapauksia tule rajoittaa. Nykyiseen perusoikeuksien jo tapahtuneeseen tai potentiaalisesti tapahtuvaan kaventumiseen on syytä suhtautua vakavasti, ja erityistä huomiota olisi syytä kiinnittää sosiaalisen median jättiyhtiöiden omituiseen asemaan yksityisinä yrityksinä, jotka kuitenkin käytännössä tuottavat yleishyödyllisiksi katsottavia palveluita.

Perussuomalaiset katsoo, että rikoksista tuomittavien rangaistusten tulee olla selkeässä yhteydessä teon vakavuuteen ja moitittavuuteen. Erityisesti lapsiin kohdistuvien seksuaali- ja väkivaltarikosten tuomioiden matala taso on omiaan koettelemaan kansalaisten oikeustajua. Lapset ovat uhreina erityisen haavoittuvassa asemassa, ja lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset ovat tästä syystä erityisen moitittavia. Lapsiin kohdistuvien seksuaali- ja väkivaltarikosten tunnusmerkistöt sekä rangaistusasteikot tulee ottaa kriittisen arvioinnin kohteiksi, jotta tekijä ei selviäisi vähäisemmällä rangaistuksella esimerkiksi siksi, että uhria on nuoren iän vuoksi vaikeaa kuulla todistajana, ja jotta tuomittavat rangaistukset olisivat linjassa tekojen törkeyden ja uhrille aiheutetun vahingon kanssa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 31

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lapsiin kohdistuvien sekä seksuaali- että väkivaltarikosten rangaistusten kiristämiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Vastalauseen lausumaehdotus 32

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sanan-, mielipiteen- ja uskonnonvapauden turvaamiseksi Suomessa.

03. Oikeusministeriön yhteydessä toimivien viranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Oikeusministeriön alaisuudessa toimii useita eri valtuutettuja: lapsiasiavaltuutettu, tasa-arvovaltuutettu, yhdenvertaisuusvaltuutettu, tietosuojavaltuutettu ja tiedusteluvalvontavaltuutettu. Perussuomalaiset esittää oikeusministeriön alaisuudessa toimivien valtuutettujen toimintojen yhdistämistä saman katon alle tiedusteluvalvontavaltuutettua lukuun ottamatta. Muodostettaisiin oikeusturvatalo, jossa eri valtuutettujen toimitilat ja tukitoiminnot yhdistettäisiin. Tämä edistäisi kansalaisten oikeusturvan toteutumista, kun oikeusturvaan liittyvät palvelut toteutettaisiin yhden luukun periaatteella, säästäisi yhteiskunnan rahoja tukitoimintojen yhdistämisestä vapautuneiden määrärahojen myötä ja helpottaisi muun muassa sijaisuuksien järjestämistä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 33

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin oikeusministeriön alaisten valtuutettujen toimintojen yhdistämiseksi oikeusturvataloksi, jotta oikeusturvaan liittyvät palvelut voitaisiin tuottaa kansalaisille yhden luukun periaatteella kustannustehokkaammin.

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Tuomioistuinten perusrahoitus ei ole riittävällä tasolla. Tilanne on ollut sama jo usean vuoden ajan. Maamme tuomioistuimet ovat pahoin ruuhkautuneet, ja käsiteltävät asiat ovat entistä laajempia, vaikeampia ja työläämpiä. Tuomarien jaksaminen on koetuksella.

Lakivaliokunnan yksimielisen lausunnon mukaan tuomioistuinlaitoksen, Syyttäjälaitoksen ja Rikosseuraamuslaitoksen rahoitus on liian pieni niille säilytettyjen tehtävien ja vallitsevan tilanteen valossa. Vaihtoehtoina pitkien käsittelyaikojen hyväksyminen, tuomioistuinten tehtävien merkittävä supistaminen tai määrärahojen merkittävä kasvattaminen ovat kaikki ongelmallisia valintoja, mutta asia on ratkaistava pikaisesti.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaan jokaisella on oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin kohtuullisen ajan kuluessa. Myös Suomen perustuslaki takaa jokaiselle oikeuden saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa ilman aiheetonta viivytystä. Tuomioistuinten työmäärän sekä käytettävissä olevien resurssien välinen epäsuhta vaikuttaa kuitenkin väistämättä asioiden käsittelyaikoihin. Käsittelyaikojen venyminen pitkittää asianosaisten välisiä riitoja ja uhkaa oikeusturvaa. Rikosprosessin venyminen aiheuttaa myös inhimillistä kärsimystä.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Oikeudenhoidon riittävät resurssit on turvattava, jotta tuomioistuinten käsittelyaikojen lyhentäminen on mahdollista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 34

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin turvapaikka-, oleskelulupa-, perheen yhdistämis-, vastaanotto- ja etuusjärjestelmään liittyvien houkutustekijöiden poistamiseksi, jotta tuomioistuimen resursseja saataisiin vapautettua muiden valitusasioiden käsittelyyn.

04. Oikeusapu- ja edunvalvontapiirien ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Taloustilanne julkisissa oikeusaputoimistoissa on heikko. Asiakkaiden oikeusturva on uhattuna, sillä oikeusavustajien määrää on rahoituksen puutteessa jouduttu vähentämään. Jotta kansalaisten oikeussuojan saatavuudesta pystytään huolehtimaan, on oikeusaputoimistojen henkilöstöresurssit turvattava.

Matala koulutus, työttömyys, yksineläisyys ja yksinhuoltajuus ovat tyypillisiä ulosotossa olevien ominaisuuksia. Aiemmasta poiketen naisten osuus on kasvanut selvästi. Joukossa on sairaita työkyvyttömiä, köyhiä eläkeläisiä, epäonnistuneita yrittäjiä ja pitkäaikaistyöttömiä, joilla on vaikeuksia selviytyä elinkustannuksistaan. Tällöin ne laskut, jotka voidaan jättää maksamatta, valitettavasti jätetään maksamatta.

Perussuomalaiset haluaa selvittää, olisiko mahdollista rajoitetusti helpottaa niiden ulosotossa olevien asemaa, joiden ulosottovelka ei johdu rikosseuraamuksista, kuten esimerkiksi maksamattomista sakoista tai vahingonkorvauksista. Haluamme myös selvittää keinoja, joilla ulosotossa olevien työllistymisen kannustinloukkuja voitaisiin purkaa. Keskeinen kannustinloukku on ulosoton matala suojaosuus, sillä sen takia työssäkäyvälle voi jäädä vähemmän käteen kuin työttömälle. Lain mukaan esimerkiksi toimeentulo- tai asumistukia ei voi ulosmitata, ja ne pienenevät työllistymisen yhteydessä.

Yrittäjyyteen liittyy aina epäonnistumisen riski, ja yritystoiminnan päättyminen konkurssiin voi aiheuttaa yrittäjää ja hänen perhettään koskevan henkilökohtaisen tragedian. Suomi tarvitsee kuitenkin yrittäjyyttä ja yrittäjien luomia työpaikkoja. Tästä syystä on syytä varmistaa, että yritystoiminnan päättymisellä tilanteessa, jossa konkurssiin ei liity vilpillisyyttä tai epärehellisyyttä, ei ole yrittäjälle kohtuuttomia seurauksia. Nykyjärjestelmässä velkavankeus pitkittyy, kun mahdollisuus henkilökohtaiseen konkurssiin puuttuu. Perussuomalaiset katsoo, että epäonnistumisen yritystoiminnassaan kokeneiden ihmisten sulkeminen työelämän ulkopuolelle on haaskausta ja ylivelkaantuneille ihmisille tulee taata mahdollisuus päästä takaisin työelämään. Konkurssin ei tule olla automaattisesti häpeä, vaan konkurssin tehneelle yrittäjälle tulee antaa mahdollisuus saa-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

da kokemuksensa hyödyttämään suomalaista yrityselämää. Perussuomalaiset kiirehtii hallitusta saattamaan voimaan henkilökohtaista konkurssia koskevan lainsäädännön.

Talous- ja velkaneuvonta on siirretty oikeusaputoimistoihin. Odotusajat vaihtelevat alueellisesti huomattavasti ollen paikoitellen jopa puolen vuoden luokkaa. Taloudellisiin vaikeuksiin ajautuminen on yksi keskeinen syy syrjäytymiselle ja osaltaan lisää mielenterveys- ja päihdeongelmia sekä aiheuttaa kannustinloukkua ulosottoon joutuville. Tämä on kansantaloudellista haaskamista ja synnyttää mittavia kuluja yhteiskunnalle. Mahdollisuus päästä varhaisen vaiheen velkaneuvontaan on yksi oleellinen, vaikkakin sinällään riittämätön keino tämän ongelman pienentämiseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 35

Eduskunta edellyttää, että hallitus harkitsee alueellisten oikeusapupalvelujen tarjonnan yhdistämistä siten, että palveluita voisi tarjota yli aluerajojen ja täten jakaa työtaakkaa tehokkaasti.

Vastalauseen lausumaehdotus 36

Eduskunta edellyttää, että hallitus tehostaa velkaneuvonnan toimintaa lyhentämällä jonoja ja antamalla takuun velkaneuvontaan pääsystä esimerkiksi viikon kuluessa ensimmäisestä yhteydenotosta.

Pääluokka 26

SISÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Poliisitoimi

01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Nuorten rikollisuus, katuväkivalta ja -ryöstöt ovat lisääntyneet merkittävästi. Useista suomalaisista kaupungeista kuuluu huolestuttavia tietoja katujengeistä ja muista häiriköivistä porukoista. Ilmiö ei ole yllättävä, vaan samalla tavalla on käynyt kaikkialla siellä, missä tietyistä maista tulleiden maahanmuuttajien ja maahanmuuttajataustaisten määrä on kasvanut. Viranomaisten on määrätietoisesti ponnistettava sen eteen, että Suomessa välttyttäisiin Ruotsin tasoisilta ongelmilta maahanmuuttotaustaiseen rikollisuuteen liittyen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Vastalauseen lausumaehdotus 37

Eduskunta edellyttää, että yleisen turvallisuuden parantamiseksi rikosalttiutta vähennetään huolehtimalla julkisilla paikoilla tapahtuvan rikollisuuden riittävistä rangaistuksista ja nollatoleranssista sekä riittävästä poliisipartioinnista.

Vastalauseen lausumaehdotus 38

Eduskunta edellyttää, että hallitus puuttuu välittömästi ja päättäväisesti jengiytymiskehitykseen, jotta Suomi välttyisi Ruotsin kaltaiselta nuorten oirehtimiselta.

40. Maahanmuutto

01. Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Suomen Perustan tutkimus osoittaa, että 20—24-vuotiaana Irakista tulevan maahanmuuttajan keskimääräinen elinkaarivaikutus Suomen julkiselle taloudelle on -690 000 euroa ja lasten vaikutukset mukaan ottaen -844 000 euroa. Keskimääräisen Somaliasta tulevan maahanmuuttajan elinkaarivaikutus on -951 000 euroa ja lasten vaikutukset huomioiden -1 343 000 euroa.

Valtion budjetissa maahanmuutto löytyy suoraan vain kahdesta menoerästä: sisäministeriön maahanmuuton määrärahoista, jotka koostuvat suurimmaksi osaksi turvapaikanhakijoiden ja kiintiöpakolaisten vastaanottomenoista ja Maahanmuuttoviraston menoista, sekä työ- ja elinkeinoministeriölle kotouttamiseen varatuista määrärahoista.

Nämä budjetista suoraan löytyvät menot koskevat vain 3—4 ensimmäistä maassaolovuotta. Suomalaisen veronmaksajan maksettavaksi lankeavat negatiiviset julkisen talouden nettovaikutukset kattuvat kuitenkin koko eliniän ajalta, eivät vain muutamalta ensimmäiseltä vuodelta.

Valtion budjettikehys ei paljasta kuin murto-osan maahanmuuton kustannuksista. Perussuomalaiset pitää tärkeänä, että kustannukset esitetään kokonaisuudessaan. Perussuomalaisella maahanmuuttopolitiikalla olisi mahdollisuus saada huomattavasti suurempia säästöjä kuin budjetissa mainituista maahanmuuton menoista voidaan päätellä.

Koska niin sanotut humanitaariset maahanmuuttajat maksavat keskimäärin 20 maassaolovuodenkin jälkeen vain vähän veroja ja saavat paljon tulonsiirtoja heikon työllisyytensä vuoksi, laskua maksetaan vuosikymmeniä. Yksi humanitaarinen maahanmuuttaja maksaa veronmaksajille keskimäärin 20 000 euroa vuodessa. Kun tämä lasketaan yli koko eliniän ja otetaan huomioon myös näiden maahanmuuttajien lasten heikko pärjääminen, yksi humanitaarinen maahanmuuttaja maksaa suomalaisille veronmaksajille vähintään miljoona euroa. Luvut ovat minimisummia, koska niissä huomioidaan vain suorat julkisen talouden vaikutukset, ei esimerkiksi väkivaltarikosten uhrien kuntouttamiseen uppoavia euroja.

Laittomasti maassa oleskeleville oleskelulupien, toimeentulon ja terveydenhuollon tarjoaminen toimivat vetovoimatekijöinä. Ne edistävät laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden jäämistä Suomeen sen sijaan, että heidät pyrittäisiin poistamaan maasta. Suomalaisten veronmaksajien

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

tehtävänä ei ole kustantaa laittomasti maassa olevien palveluita, vaan palvelut tulisi rajata suomalaisen yhteiskunnan jäsenille, jotka rahoittavat kyseiset palvelut verovarjoillaan.

Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet tulisi ottaa säilöön ja poistaa maasta viipymättä päätöksen jälkeen. Viranomaisille tulisi säätää velvollisuus ilmoittaa poliisille havaitsemistaan laittomasti maassa oleskelevista henkilöistä. Siltä osin kuin kyse on toisen EU-jäsenvaltion kansalaisista, kaikki heidän terveyden- ja sosiaalihuollostaan aiheutuvat kustannukset tulee periä takaisin heidän kotivaltioiltaan sen sijaan, että kustannus jää suomalaisten veronmaksajien maksettavaksi.

Edes Suomeen töihin tulevat maahanmuuttajat eivät ole julkisen talouden ja veronmaksajan kannalta läheskään aina hyödyksi, varsinkaan silloin, kun on kyse Euroopan ulkopuolelta tulevasta halpatyövoimasta. Suurin osa Euroopan ulkopuolelta Suomeen tulevasta työperäisestä maahanmuutosta on halpatyövoiman maahanmuuttoa.

Hallituksen talousarvioesityksessä kaikkea "työperäistä maahanmuuttoa" - eli niin saksalaista insinööriä kuin irakilaista ravintolatyöntekijää - käsitellään yhtenä kokonaisuutena. Kun hallitus ehdottaa työperäisen maahanmuuton lisäämistä, sen laatuun ei kiinnitetä huomiota.

Tiedämme kuitenkin tilastojen perusteella, että Euroopan ulkopuolelta tuleva halpatyövoima tulee kalliiksi suomalaiselle veronmaksajalle: Näiden maahanmuuttajien työllisyysaste tippuu parin vuoden maassaoloajan jälkeen kantaväestön työllisyysasteen alle. Tällöin nettotulonsiirrot verrattuna kantaväestöön ovat noin 5 000 euroa enemmän yhdeltä maahanmuuttajalta vuodessa.

Perussuomalaiset katsoo, että vastaanottokeskusten olot sekä turvapaikanhakijoille maksetut tuet on järjestetty sellaisiksi, että ne toimivat vetovoimatekijänä ja kannustavat sekä laittomaan maahanmuuttoon että perusteettomaan turvapaikanhakuun Suomessa.

Ulkomaalaislaissa on laitton maahantulo säädetty rangaistavaksi teoksi. Sen sijaan laitton maassa oleskelu ei ole laissa säädetty rikos. Perussuomalaiset vaatii, että myös laitton maassaolo säädetään rikokseksi, josta seuraa mahdollisuus pidättää epäilty tutkintavankeuteen ja rangaista sekä karkottaa maastamme. Maamme muuttuneessa turvallisuustilanteessa tämä asia on entistäkin tärkeämpi.

Ukrainan kriisin aiheuttaman epävarmuuden ja pakolaisuuden sekä julkisen talouden kestävyysden takia nyt olisi oikea aika asettaa Suomen pakolaiskiintiö nolnaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 26.40.01 vähennetään 40 000 000 euroa Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamenoihin ehdotetusta määrärahasta ja

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Vastalauseen lausumaehdotus 39

Eduskunta edellyttää, että hallitus kompensoi Ukrainan sotaa pakenevien vastaanottamisesta aiheutuvat kulut laskemalla väliaikaisesti Suomen pakolaiskiintiön nolleen.

Vastalauseen lausumaehdotus 40

Eduskunta edellyttää, että nykyään kansalaisuusvaatimuksiin kuuluva viiden ja kansainvälistä suojelua saaneiden kohdalla neljän vuoden asumisedellytys nostetaan kymmeneen vuoteen.

Vastalauseen lausumaehdotus 41

Eduskunta edellyttää, että kaikki suojeluperusteiset oleskeluluvat myönnetään määräajaksi niin, että lähtömaiden tilanteen rauhoituttua väliaikaista suojelua saanut palaa kotimaahansa.

Vastalauseen lausumaehdotus 42

Eduskunta edellyttää, että hallitus alkaa valmistella ulkomaalaislain kiristämistä siten, että laittomasti maassa oleskelu johtaisi tosiasiallisiin rangaistuksiin, maasta poistoon ja myöhemmän maahantulon estämiseen.

Vastalauseen lausumaehdotus 43

Eduskunta edellyttää, että hallitus tehostaa kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden, luvattomasti maassa olevien henkilöiden poistamista Suomesta.

Vastalauseen lausumaehdotus 44

Eduskunta edellyttää, että hallitus tekee selvityksen sosiaaliturvajärjestelmän muuttamisesta asumisperusteisesta kansalaisuusperusteiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 45

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii maahanmuuttopoliittisen ohjelman, jolla minimoidaan humanitaarinen maahanmuutto ja muutetaan se väliaikaiseksi, ja työperäisessä maahanmuutossa korostetaan kykyä tulla toimeen työtulolla ja palautetaan ajalliset sekä tulo-rajalliset karenssit.

21. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (siirtomääräraha 2 v)

Maamme rajalliset resurssit tulee kohdistaa omien vähäosaistemme ja apua tarvitsevien auttamiseen. Kuluvana vuonna Suomeen on kuitenkin paennut Venäjän aloittaman hyökkäyssodan vuoksi kymmeniä tuhansia ukrainalaisia, joiden joukossa on huomattavan paljon alaikäisiä lapsia. Suomi on Ukrainan lähialue, ja perussuomalaisten näkemyksen mukaan Suomen on tuettava

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Ukrainaa takaamalla sieltä paenneille ihmisille väliaikaisesti turvalliset elinolosuhteet. Siksi perussuomalaiset ei halua leikata ukrainalaisten vastaanottamisesta aiheutuvista kustannuksista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 26.40.21 vähennetään 72 000 000 euroa pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanoton määrärahasta.

63. Vastaanottotoiminnan asiakkaille maksettavat tuet (arviomääräraha)

Vastaanottotoiminnan asiakkaille maksettavat tuet toimivat vetovoimatekijänä ja kannustavat sekä laittomaan maahanmuuttoon että perusteettomaan turvapaikanhakuun Suomessa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 26.40.63 vähennetään 21 000 000 euroa vastaanottotoiminnan asiakkaille maksettavien tukien määrärahasta.

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Puolustuspolitiikka ja hallinto

01. Puolustusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Suomen turvallisuusympäristö on juuri nyt verraten vakaa, mutta tilanne voi kärjistyä nopeastikin, kuten esimerkiksi Venäjän hyökkäyssota on osoittanut. Siksi sotilaallisesta suorituskyvystämme ei pidä tinkiä.

Uskottavaa kykyä ei rakenneta kriisin koittaessa. Perussuomalaiset arvostaa Puolustusvoimien henkilökuntaa ja heidän tekemäänsä työtä. Edellytämme, että Puolustusvoimien määrärahat pidetään sellaisella tasolla, jolla Puolustusvoimien toimintakyky ei pääse heikkenemään nykyisestä vaan päinvastoin kehittyy pitkäjänteisellä tavalla. Tuoreiden mielipidekyselyiden mukaan tällä linjalla on myös kansalaisten vankka tuki.

Puolustusvoimat on maailman ja koulutustapojen muuttuessa lakkauttanut lukuisia varuskuntia vuosikymmenten aikana. Jotkut lakkautukset ovat olleet perusteltuja, mutta osa on tehty lähinnä säästösyistä ja ne ovat heikentäneet Puolustusvoimien koulutus- ja toimintakykyä.

Puolustustoimintojen riittävä alueellinen hajautus ei pelkästään edistä koko maan pitämistä puolustettuna, vaan se myös suojaa puolustustoimintoja hajauttamalla riskejä. Puolustusvoimien tehtävä on koko maan puolustaminen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 46

Eduskunta edellyttää, että Pohjois-Karjalan prikaatin uudelleenavaamisesta tehdään selvitys Puolustusvoimien tarpeiden lähtökohdasta.

Vastalauseen lausumaehdotus 47

Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa riittävän Puolustusvoimien henkilöstömäärän nykyisessä turvallisuuspoliittisessa tilanteessa.

10. Sotilaallinen maanpuolustus

01. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

On erittäin tärkeää, että Suomella on oma toimintakykyinen aseellisuus. Se turvaa kriisiaikoina aseiden ja taistelutarvikkeiden saannin, vaikka maamme meri- ja ilmakuljetukset olisi katkaistu vihollisen toimesta. Kotimaisen puolustusteollisuuden menestys ei saa olla pelkän viennin varassa, vaan myös Puolustusvoimien on aktiivisesti hankittava aseita ja taistelutarvikkeita kotimaasta. Myös Puolustusvoimien elintarvike- ja muissa päivittäistavaroiden ja palveluiden hankinnassa tulee painottaa kotimaisuutta työllisyyden, yrittäjyyden ja huoltovarmuuden varmistamiseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 48

Eduskunta edellyttää, että hallitus korostaa puolustusmateriaalihankintojen kotimaisuusasetta hankintapäätöksiensä kriteerinä.

Vastalauseen lausumaehdotus 49

Eduskunta edellyttää, että hallitus vahvistaa puolustusteollisuuden toimintaedellytyksiä Suomessa.

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Monia hallituksen tai EU:n laatimia esityksiä on leimannut kiireinen valmistelu, puutteellinen vaikutusarviointi ja kiireellinen käsittely. Tämä ei ole hyvän päätöksenteon tai maamme kansallisen edun edistämisen näkökulmasta hyväksyttävää.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Koronapandemian, eurojäsenyyden tuomien rasitteiden, EU-tukipakettien ja muiden takausten kasvun, Venäjän hyökkäyssodan, humanitaarisen maahanmuuton, väestön vanhenemisen ja energiakriisin seurauksena maamme julkisen talouden kestävyys on vaakalaudalla. Tarvitaan päättäväisiä ja vaikeita toimia, joiden avulla maamme velkaantumistahti saadaan maltillistettua.

Jo pandemiaa edeltäneenä aikana Suomi eli yli varojensa. Sama tapahtuu muissa maissa ja erityisesti euromaissa, joihin Suomi valitettavasti on kohtalokkaasti kytketty. Koko euroalueen hajominen on mahdollista. Siitä seuraa Suomelle vaikeat ajat, joihin on varauduttava.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 50

Eduskunta edellyttää, että hallitus edistää keskeisten esitystensä taustaoletuksien ja laskentaperusteiden julkaisemista lähteineen ja kansantajuisesti talousarvioesitysten ja julkisen talouden suunnitelmien yhteydessä.

Vastalauseen lausumaehdotus 51

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii selonteon, jossa valtion talousarvion määrärahat pääluokittain priorisoidaan siten, että välttämättömät, tarpeelliset ja vähemmän tarpeelliset menokohteet on selkeästi eroteltu, tavoitteenaan välttämättömien menojen turvaaminen kaikissa tilanteissa.

Vastalauseen lausumaehdotus 52

Eduskunta edellyttää, että hallitus tasapainottaa julkisen talouden kestävyyttä ennemmin julkisen sektorin tehtävien karsimisella ja eläköitymisen kautta kuin veroasteen korottamisella.

Vastalauseen lausumaehdotus 53

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa hyvinvointialueuudistuksen kokonaiskustannusten kehittymistä, uudistaa hyvinvointialueiden rahoituksen siten, että palvelut turvataan koko maassa ja alueille luodaan kannustimet uudistaa ja tehostaa tuotantorakenteita ja karsia hallintoa, ja huolehtii toimintojen riittävästä rahoituksesta tai toimintojen uudelleen kohdentamisesta.

Vastalauseen lausumaehdotus 54

Eduskunta edellyttää, että hallitus torjuu Suomen muista EU-maista poikkeavan energia-
tukipolitiikan kielteistä vaikutusta kansainväliseen kilpailukykyymme.

Vastalauseen lausumaehdotus 55

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Eduskunta edellyttää, että hallitus vähentää kuntia sitovia velvoitteita ja siten huolehtii kuntien kyvystä selvitä taloudellisesti suomalaisten peruspalveluiden saatavuudesta.

Vastalauseen lausumaehdotus 56

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa huolella valtion velka- ja takausvastuiden kehitystä ja pyrkii vähentämään kokonaisvastuita sekä riskien keskittymistä.

Vastalauseen lausumaehdotus 57

Eduskunta edellyttää, että hallitus purkaa byrokratiaa ja tavoittelee korkeampaa tuottavuutta jokaisella hallinnonalalla muun muassa digitalisaation ja jatkuvan parantamisen avulla. Lisäksi hallinnonalojen ja yksiköiden tulostuotto on vahvistettava aidosti.

92. EU ja kansainväliset järjestöt

69. Maksut Euroopan unionille (arviomääräraha)

Euroopan unioni on muuttunut Suomen jäsenyyden aikana sisämarkkinatyypisistä yhteistyö-alueesta lähes kaiken kattavaksi, keskusjohtoiseksi byrokratiaksi. Suomen nettomaksuosuus on kasvanut samalla, kun kansallinen päätösvaltaamme on kaventunut. Suomen todellinen nettomaksu on kuitenkin virallista jäsenmaksua paljon suurempi, sillä erilaisissa finanssikriisi-, pandemia-, energia- ja ilmastopaketeissa Suomelle sälytetään säännömukaisesti miljardiluokan menoja ja vastuita muiden maiden hyväksi.

Tämä kehitys ei vastaa sitä, mitä jäsenyydeltä odotettiin. Suomen etu on olla kansainvälinen ja kuulua laajaan eurooppalaiseen sisämarkkina-alueeseen, mutta ei jatkuvasti kansallista päätösvaltaamme kaventavaan ja läheisyysperiaatetta polkevaan liittovaltiotyypiseen unioniin. Vakava keskustelu euroalueen luonteesta, kehityssuunnasta ja kansallisen rahapolitiikan puutteesta aiheutuvista jatkuvista taloudellisista menetyksistä on edelleen käymättä, ja maallamme ei todellisuudessa ole strategiaa.

EU:n koronan varjolla rakentama 750 mrd. euron suuruinen ns. kasvu- ja uudelleenrakennusrahasto (RRF) merkitsee Suomelle yhteensä noin 13 mrd. euron sitoumusta, josta noin 6,5 mrd. euroa on vastuuta yhteisestä velasta ja vastaava summa takuuta muiden jäsenmaiden mahdollisen maksukyvyttömyyden synnyttämästä vastuusta. Summat ovat historiallisen suuria ja merkitsevät erityisesti nykyisessä taloutemme kriisissä suurta riskiä vuosikymmeniksi eteenpäin.

EU:n 750 mrd. euron tukipaketti oli todellisuudessa yhteisvaluutta euron pelastamisoperaatio. Ilman tätä lahjarahaaamme eteläisille euromaille niiden talous ja rahaliitto olisivat vaakalaudalla. Todennäköistä on se, että tämä paketti ei riitä pelastamaan yhteisvaluuttaa, vaan hyvin pian tarvitaan uusi ja isompi tukipaketti. Tälle tielle Suomen ei tule lähteä.

Tukipakettiin liittyi EU:lle syntyvä verotusoikeus. Se muuttaa unionin luonnetta oleellisesti. Perussuomalaiset vaatii Suomen EU- ja europolitiikan muuttamista siten, että kansamme etu toteu-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

tuu parhaalla mahdollisella tavalla. Vastustamme uusia kaavailtuja EU-veroja sekä toimivallan jatkuvaa siirtämistä kansalliselta tasolta EU:lle.

Vaikka tukipaketin piti jäädä kertaluonteiseksi, välittömästi sen hyväksymisen jälkeen EU-komission esitykset Fit for 55 -ilmastopakettista tuotiin jäsenmaiden parlamenttien kommentoitaviksi. Paketti pitää sisällään EU:lle verotusoikeuksien ja budjettivallan siirtämistä sekä jäsenmaiden välisiä tulonsiirtoja lisääviä esityksiä.

On tiedossa, että elpymispaketin ja ennallistamisasituksen tapaan uusia Suomelle suoraan taloudellisesti kalliita ja itsemääräämisoikeuttamme kaventavia esityksiä tulee myös jatkossa EU:sta. EU:n yhteistä velkaa tultaneen ehdottamaan ratkaisuksi Ukrainan puolustussotaponnistelujen ja maan jälleenrakentamisen rahoittamiseksi. EU ottaa mielellään elpymispaketin tavoin ohjat käsiinsä. Näin tarkkarajaisesta ja ainutkertaisesta elpymispaketista olisi tullut ennakkotapauksena alati kasvava ja syventyvä, hyvillä asioilla ratsastava tulonsiirto- ja velkaunionin runko, joka on perussopimusten hengen ja Suomen eduskunnan tahdon vastainen. Hallitus ja koko eduskunta joutuvat pian ottamaan kantaa kysymyksiin ja pohtimaan toimenpiteitä, joiden vaikutukset kansallisvaltiomme tulevaisuuteen tulevat olemaan huomattavat.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 58

Eduskunta edellyttää, että hallitus ilmoittaa eduskunnalle jo etukäteen, miten se aikoo suhtautua EU:n tulonsiirto- ja velkaunioniulottuvuuksia edistäviin hankkeisiin, ja erityisesti, miten se aikoo torjua kyseisten esityksien toteutumisen, jos niiden hyväksymiseen unionitasolla riittää enemmistöpäätös, ja että hallitus huomioi eduskunnan tietotoiveet ja -pyynnöt osana valtioneuvoston uutta systemaattista ennakkovaikuttamisen toimintamallia.

Vastalauseen lausumaehdotus 59

Eduskunta edellyttää, että hallitus eduskunnan tahdon mukaisesti torjuu EU:n liukumisen kohti epäsymmetristä tulonsiirtounionia vastustamalla ja viime kädessä estämällä Suomen osallistumisen EU/EMU-alueen liittovaltioistumista edistäviin esityksiin.

Vastalauseen lausumaehdotus 60

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee viipymättä suunnitelman Euroopan talous- ja rahaliiton osittaisen hajoamisen varalle sekä varmistaa Suomen rahapoliittisen omavaraisuuden.

Vastalauseen lausumaehdotus 61

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Eduskunta edellyttää, että hallitus estää EU:n ennallistamisasetuksen läpimenon määränemmistöpäätöksellä tarvittaessa ilmoittamalla etukäteen, että ei Suomi tule hyväksymään esityksen kannalta välttämätöntä ja yksimielisyyspäätöstä edellyttävää rahoitusta.

Pääluokka 29

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus ja vapaa sivistystyö

20. Perusopetuksen, varhaiskasvatuksen ja vapaan sivistystyön yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)

Peruskoulussa on mittavia ongelmia, jotka ovat seurausta koulutuspolitiikassa 2000-luvulla tehdyistä virheistä. Pelkkä rahallisten resurssien lisääminen ei siis ratkaise havaittuja puutteita, vaan tarvitaan muutos politiikassa ja ajattelutavassa. Inklusio on epäonnistunut, digitaalisuus ja itseohjautuvuus ovat heikentäneet oppimistuloksia, opettajien arvovalta ja auktoriteetti ovat rapautuneet ja opettajien aikaa kuluu turhaan erilaisiin hallinnollisiin tehtäviin.

Eriarvoisuus on mittavista panostuksista huolimatta kasvanut. Erityisesti poikien syrjäytymisriski on kohonnut, ja haasteet muilla riskiryhmiin kuuluvilla oppilailla ovat kasvaneet entisestään. Tarvitaan korjausliike ja paluu perusasioihin, jotka ennen tekivät koulujärjestelmästämme maailman parhaan. Opettajille on annettava työrauha ja oppilaille selkeämmät rakenteet. Itseohjautuvuus kohti kännyköitä ja sosiaalisen median haitallisia ilmiöitä on korvattava keskittymisellä perustaitojen, kuten lukemisen ja laskemisen, opettamiseen.

Kaikenlainen kehittäminen pelkän kehittämisen vuoksi on laitettava syrjään. Opetussuunnitelmien muuttaminen ei saa olla itseisarvo, vaan kehittämisen tulisi olla vastaus johonkin konkreettiseen ongelmaan, jonka opettajat työssään tai vanhemmat lapsissaan ovat havainneet.

Opettaminen, oppimistulokset ja koulurauha kärsivät liian suurista opetusryhmistä. Erityisryhmiä on jouduttu purkamaan, ja tukea tarvitsevia oppilaita on siirretty perusopetusryhmiin. Perussuomalaiset haluavat pitää opetusryhmien koot riittävän pieninä sekä turvata erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden tarpeet. Inklusio on ollut kaunis ajatus, joka kuitenkin ei käytännössä toimi, ja asia on noussut viime aikoina voimakkaasti esille myös mediassa.

Voimassa olevan perusopetuslain (21.8.1998/628) mukaan opetukseen osallistuvilla on oikeus saada "riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä". OAJ:n mukaan erityisluokkia on lakkautettu viime vuosina todella paljon, mutta tavalliseen luokkaan annettavaa tukea ei ole vastaavasti tilanteen niin vaatiessa lisätty.

Perusopetuksessa syntynyttä osaamisen vajetta tai haasteita hyvinvoinnissa ei voida ratkaista laajentamalla oppivelvollisuutta. Nykyisin 84 prosenttia nuorista suorittaa toisen asteen tutkinnon. Noin 16 prosentilla nuorista toisen asteen tutkinto jää suorittamatta. Ilman toisen asteen tutkintoa jäävien ongelmat eivät synny toisen asteen tutkinnon kynnyksellä, vaan vuosien mittaan oppivelvollisuusiän kuluessa.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Yleisopetuksen ryhmäkoot ovat suuria. Tehostetun tuen oppilaiden määrä on kasvanut, mutta se ei ole vaikuttanut erityisopettajien lukumäärään. Monissa kunnissa inkluusiomallia on jouduttu käyttämään säästökeinona, ja erityisopetusryhmiä on vähennetty järjestämättä korvaavaa tukea. Liian yleisiä ovat tilanteet, joissa erityisen tuen oppilaat opiskelevat kokoaikaisesti muun opetuksen yhteydessä täysin ilman tukitoimia.

Perusopetuksen inkluusiomalli on johtanut monin paikoin siihen, että sekä yleisopetuksen että erityisopetuksen oppilaat alisuoriutuvat omalla tasollaan. Painopiste on siirrettävä korjaavasta työstä ennalta ehkäiseviin toimiin.

Koulurauhan ongelmiin ja kouluväkivallan kitkemiseen on yhä kiinnitettävä huomiota. Koulujen alueellinen eriytyminen on vakava ongelma, ja Suomessa on havaittavissa valitettavasti jo merkkejä myös jengiytymisestä. Tämä ilmiö tulee tunnistaa kouluissa ja siihen on osattava varautua myös niillä alueilla, joilla ongelmaa ei vielä ole.

Ruotsin kielen opiskelun on oltava vapaaehtoista kaikilla koulutusasteilla. Pakollisesta ruotsin opiskelusta vapautuu myös resursseja muiden vieraiden kielten opiskeluun tai sellaisten aineiden opiskeluun, jotka oppilaat kokevat aidosti kiinnostaviksi ja hyödyllisiksi. Ruotsin kielen historiallisen aseman ymmärtämiseen tai sen perusteiden yleissivistävässä mielessä riittävään opiskeluun ei vaadita nykymuotoista pakkoruotsia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 62

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden tunnistamisessa ja tukemisessa siten, että näiden oppilaiden tosiasiallista osaamista seurattaisiin ja tarvittaessa heitä ohjattaisiin tukiopetuksen piiriin ja tarpeen vaatiessa erityisluokille tai jäämään luokalle.

Vastalauseen lausumaehdotus 63

Eduskunta edellyttää, että hallitus muuttaa opetussuunnitelmaa ja koululaitoksen ohjeistusta siten, että inkluusioperiaatteesta luopumista alettaisiin valmistella.

Vastalauseen lausumaehdotus 64

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lukutaidon parantamiseksi erityisesti poikien osalta, toisen kotimaisen kielen säätämiseksi valinnaiseksi ja tärkeiden maa-ilmankielten opetuksen lisäämiseksi kouluissa.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Vastalauseen lausumaehdotus 65

Eduskunta edellyttää, että hallitus keskittyy perusopetuksessa lopputuloksen tasoon siten, että valmistuvilla oppilailla olisi mahdollisimman korkea osaamistaso omiin henkilökohtaisiin edellytyksiinsä nähden. Samalla on pyrittävä varmistamaan, että kaikilla peruskoulusta valmistuneilla olisi osa-aluekohtainen minimiosaamistaso mm. lukemisen, kirjoittamisen ja laskemisen kaltaisissa perusasioissa.

Vastalauseen lausumaehdotus 66

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää mahdollisuuksia muuttaa peruskoulun opetus-aika kännykkä- ja älylaitevapaaksi työrauhan ja keskittymisen turvaamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 67

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy lainsäädäntömuutoksiin, jotta rehtori voi turvaamistoimena evätä osallistumisen opetukseen kolmen päivän ajaksi, jonka aikana oppilaan tukea edistettäisiin oppilashuollon toimesta, ja jotta oppilaan määräaikaisesta erottamisesta voisi päättää rehtori enintään kahden viikon määräajaksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 68

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin taloudenhoidon ja rahankäytön opetuksen lisäämiseksi perusopetuksessa ja toisen asteen opetuksessa.

20. Ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus

21. Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)

Talouselämän keskeinen tuotannontekijä on asianmukaisesti ja yritysälämän tarpeita vastaavasti koulutettu työntekijä. Joidenkin toimialojen kasvu edellyttää, että koulutuspanostuksia suunnataan vastaamaan muuttuneeseen tilanteeseen. Suomi tarvitsee jatkossakin ammattiosajia, ja perussuomalaiset kantaa suurta huolta näiden ammattiosajien kouluttamisesta ja osaamistason varmistamisesta, jotta yrityksillämme on tarjolla osaavaa työvoimaa ja suomalaisilla nuorilla työtä. Parasta työvoimapulan paikkaamista on kouluttaa suomalaiset nuoret ammatteihin, joissa heillä on edellytykset työllistyä. Työvoiman tarve on suuri muun muassa ohjelmisto-, rakennus- ja sote-aloilla, joilla aloituspaikkojen määrää tulisikin lisätä.

Oppisopimuskoulutusta on edelleen tehtävä nykyistä tunnetummaksi vaihtoehdoksi. Käytännön työssä oppiminen on esimerkiksi monille pojille paras tapa kouluttautua ja hankkia itselleen työpaikka. Oppisopimuskoulutuksella suoritettun tutkinnon tulee olla kaikin tavoin samanarvoinen kuin ammatillisessa oppilaitoksessa suoritettun tutkinnon.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Vastalauseen lausumaehdotus 69

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin erityisesti it-, rakennus- ja sote-alojen aloituspaikkojen lisäämiseksi ammatillisessa koulutuksessa, jotta työvoiman lisääntyvään kysyntään näillä aloilla voitaisiin vastata.

Vastalauseen lausumaehdotus 70

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin toisen asteen ammatillisen koulutuksen tason parantamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 71

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin opintotukilain muuttamiseksi siten, että ammatillisten opintojen ohella tehdyt oppisopimusjaksot tulevat opintotuen piiriin.

Vastalauseen lausumaehdotus 72

Eduskunta edellyttää, että hallitus kehittää oppisopimuskoulutusta, laajentaa sitä useammalle ammattialalle ja edelleen parantaa sen ehtoja.

40. Korkeakouluopetus ja tutkimus

20. Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)

Yliopistokoulutusta tulee kehittää sivistysyliopistomallin mukaisesti. Yliopiston keskeinen tehtävä on kriittiseen ja analyttiseen ajatteluun kasvattaminen. Sananvapauden korostaminen on akateemisessa ympäristössä itseisarvo, ja kaikenlaisen ideologisen ja dogmaattisen ajattelun kyseenalaistaminen on oltava arkipäivää. Sananvapaus on länsimaisen sivistyksen, demokratian, tieteen sekä taiteen peruskivi, jota on puolustettava uhkilta.

Yliopistomaailmassa tulee antaa suomen kielelle riittävä arvostus. Lisäksi yliopistojen perustutkimukselle on taattava pitkäjänteisesti riittävä ja vakaa rahoitus laadukkaan korkeakoulutuksen ja tutkimuksen turvaamiseen nykyisen pirstaleisen hankerahoituksen sijaan. Korkeakouluja tulee kannustaa ulkopuolisten rahoituskanavien käyttämiseen sekä pitkäjänteiseen alumniverkostojen rakentamiseen. Nämä toimisivat myös tarpeellisina kontakteina työelämään. Väitöskirjojen tasoon tulisi kiinnittää huomiota.

Korkeakoulujen ja yritysten yhteistyöhön ja osaamisen kaupallistamiseen on panostettava. Innovaatioiden ja tuotekehityksen toimintaympäristö tulee muuttumaan nopeasti globaalin kehityksen myötä. Vahvuuksista huolimatta Suomella on tutkimuksen ja kehitystoiminnan hyödyntämisessä kuitenkin puutteita, joita pitää paikata. Korkeakoulujen innovaatioympäristöä voidaan kehittää ottaen mallia muun muassa anglosaksisten maiden yliopistojen kampuksilta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 73

Eduskunta edellyttää, että hallitus määrätietoisesti ohjaa Suomen kolmannen asteen oppilaitoksia nykyistä merkittävämpään yhteistyöhön elinkeinoelämän kanssa, jotta opetuksen oleellisuus varmistetaan ja työllistyminen ja tuottavuus paranisivat.

Vastalauseen lausumaehdotus 74

Eduskunta edellyttää, että hallitus tukee sananvapauden tosiasiallista toteutumista yliopistomaailmassa ideologisista paineista huolimatta.

Vastalauseen lausumaehdotus 75

Eduskunta edellyttää, että kolmannen asteen koulutuksessa opiskelijoiden kykyä viestiä ja ilmaista itseään jollakin kotimaisella kielellä vahvistetaan.

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

20. Maa- ja elintarviketalous

47. Ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Suomen maatalous on ajautunut koko EU-ajan vakavimpaan kriisiin. Suuri määrä tiloja on lopetanut tai on konkurssin partaalla. Osa viljelijöistä on taloudellisen ahdingon vuoksi jättämässä kevätkylvöjä tekemättä, kun ei ole rahoitusta siementen, lannoitteiden ja polttoaineiden ostoon. Tämä johtaa puhtaiden, kotimaisten elintarvikkeiden puutteeseen myöhemmin.

Maatalouden tuotantokustannukset ovat nousseet ennennäkemättömällä vauhdilla. Kannattavuus on nyt EU-jäsenyysajan alimmalla tasolla. Kriisi uhkaa suomalaista maatalouselinkeinoä, ruuantuotantoa ja huoltovarmuutta. Vakava tilanne on uhka koko maaseudulle, jossa monet muutkin tekijät, mm. energianhinnan raju nousu, aiheuttavat ahdinkoa.

Maataloudessa on hätätila, joka uhkaa koko Suomen kansaa. Hallituksen todennäköisesti tulevan tukipaketin suunnittelussa tulisi mielestämme noudattaa perussuomalaisten aiemmin esittelemän toimenpidetokokonaisuuden linjauksia. Siten saataisiin merkittävästi parempaan kuntoon suomalainen maatalous, huoltovarmuus ja omavaraisuuden sekä maaseudun kehittäminen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Vastalauseen lausumaehdotus 76

Eduskunta edellyttää, että hallitus toteaa maatalouden hätätilan ja ryhtyy viipymättä toimenpiteisiin kotimaisen elintarviketuotannon, omavaraisuuden ja huoltovarmuuden turvaamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 77

Eduskunta edellyttää, että hallitus poistaa maatalousrakennusten kiinteistöveron jo vuoden 2023 maksuunpanosta alkaen pysyvästi.

Vastalauseen lausumaehdotus 78

Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu ja lakkaa valmistelemasta tai edistämästä sellaisia maataloutta koskevia ilmastopoliittisia toimenpiteitä, jotka heikentävät maatalouden kannattavuutta, lisäävät byrokratiaa tai kaventavat maatalouden toimintamahdollisuuksia.

Vastalauseen lausumaehdotus 79

Eduskunta edellyttää, että hallitus aktiivisesti ajaa Suomen kansallista etua EU-tasolla neuvoteltaessa ennallistamisasetuksen ja Fit for 55 -paketin kaltaisista asioista ja kategorisesti torjuu Suomen päätäntävaltaa kaventavat tai lisäkustannuksia aiheuttavat esitykset, jotka koskevat maan- ja metsäkäyttöä.

Vastalauseen lausumaehdotus 80

Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa Maatilatalouden kehittämisrahaston maksuvarmuuslainojen ja takausvastuukyvyn riittävyyden.

Vastalauseen lausumaehdotus 81

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee viipymättä elintarvikemarkkinalain ja kilpailulain muutokset, joilla varmistetaan alkutuottajille oikeudenmukainen ja riittävän tulo-tason takaava osuus kuluttajahinnasta ilman, että tuotteiden hinnat nousevat.

Vastalauseen lausumaehdotus 82

Eduskunta edellyttää, että Suomeen tuotavien elintarvikkeiden osalta vaaditaan samat korkeat ympäristö-, laatu- ja eläintenpidon hyvinvointivaatimukset sekä tuotantotapaedellytykset, jotka vaaditaan kotimaiselta tuotannolta.

Vastalauseen lausumaehdotus 83

Eduskunta edellyttää, että hallitus parantaa eläinten hyvinvointia sekä säädöksiä kehittämällä, eläinlääkäripalveluja parantamalla että taloudellisin keinoin.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Vastalauseen lausumaehdotus 84

Eduskunta edellyttää, että hallitus toimii siten, että valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien julkisissa laitoksissa ja yksiköissä lisätään kotimaisen ruuan tarjontaa ja käyttöä.

Vastalauseen lausumaehdotus 85

Eduskunta edellyttää, että hallitus edistää pankkien valmiutta myöntää viljelijöiden lainoihin lyhennysvapaita ja korkohelpotuksia.

Vastalauseen lausumaehdotus 86

Eduskunta edellyttää, että hallitus parantaa viljelijän mahdollisuutta yrityksensä velkaneeraukseen.

Vastalauseen lausumaehdotus 87

Eduskunta edellyttää, että hallitus purkaa maataloutta ja tilamyyntiä koskevaa byrokratiaa ja lupavaatimuksia.

Vastalauseen lausumaehdotus 88

Eduskunta edellyttää, että hallitus vahvistaa maatalouden sivuelinkeinojen rahoitusta ja toimintaedellytyksiä.

Vastalauseen lausumaehdotus 89

Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa maatalouden lomituspalvelujen saatavuuden.

Vastalauseen lausumaehdotus 90

Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii viljelijöiden henkiseen jaksamiseen tarvittavista palveluista.

Vastalauseen lausumaehdotus 91

Eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä tekee toimenpiteitä lämmitys- ja liikennepolttoaineiden hintojen alentamiseksi etenkin maatalouden mutta myös koko alkutuotantoketjun, puuhuollon sekä teollisuuden tukemiseksi.

Pääluokka 31

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Liikenne- ja viestintäverkot

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

20. Perusväylänpito (siirtomääräraha 3 v)

Perusväylänpitoon ja väyläverkon kehittämiseen ohjattiin vuoden 2022 viimeisessä lisätalousarviossa yhteensä hieman yli 150 miljoonaa euroa lisää rahoitusta kustannustason nousun johdosta. Valitettavasti lisäys ei riitä, ja väyläverkon korjausvelka kasvaa 100 miljoonan euron vuositahtia.

Väyläverkon korjausvelan kasvun pysäyttäminen ja Liikenne 12 -suunnitelman tavoitteiden saavuttaminen edellyttää todennäköisesti lisämäärärahoja vuoden 2023 ensimmäisessä lisätalousarviossa. Liikenne 12 -suunnitelman osalta on tärkeää seurata, miten kustannustason nousu vaikuttaa rahoituksen riittävyyteen. On tärkeää, että samassa yhteydessä kurotaan myös umpeen vuoden 2022 tapahtunut korjausvelan kasvu.

Väyläverkko on harvaan asutussa ja pitkien välimatkojen maassa tärkeä osa infrastruktuuria. Verkon huonokuntoisuus vaarantaa liikenneturvallisuuden. Se myös vaikeuttaa elintärkeiden toimintojen, kuten kaupan alan ja metsäteollisuuden kuljetuksien jouhevan sujumisen. Maahamme tarvittavien teollisten investointien turvaamiseksi väyläverkon minimitasosta on pidettävä kiinni. Väyläverkon kunnossa pitäminen hidastaa myös alueellisten erojen kasvua, mahdollistaa työssäkäynnin laajemmalla alueella ja vähentää muuttopainetta asutuskeskuksiin ja tarvetta maan sisäisille tulonsiirroille.

Väylämaksuja peritään Suomessa kauppamerenkulkua harjoittavilta aluksilta. Lähes 90 prosenttia Suomen ulkomaankaupasta tapahtuu meriteitse. Koska Suomi on viennin näkökulmasta saari, poistamalla väylämaksu kokonaan voidaan osittain kompensoida teollisuudelle ja muille yrityksille muutenkin korkeita logistiikkakustannuksia. Väylämaksujen nollaus elvyttäisi myös matkustajaliikennettä ja siten vähentäisi laivaliikenteen muiden tukimuotojen tarvetta.

EU:n Fit for 55 -ilmastopakettien, kansallisen ilmastonäkökulmia painottavan politiikan ja Venäjän hyökkäyssodan myötä energia ja siten myös liikenne ovat kallistuneet pysyvästi. Tällä on huomattavia kielteisiä taloudellisia vaikutuksia pitkien sisäisten ja ulkoisten välimatkojen Suomalle.

Päästökaupan laajentuminen meri- ja tieliikenteeseen, vaatimukset autojen päästöttömyydestä, bioperäisen ja fossiilisen polttoaineen sekoitesuhde, ruuhkamaksut ja sähköistymisestä seuraavat velvoitteet päätyvät lopulta hintoihin.

Erityisesti merenkulun ottaminen osaksi EU:n nykyistä päästökauppajärjestelmää tarkoittaa suurta lisälaskua Suomelle. Merenkulku on Suomelle elintärkeää, ja lähes koko ulkomaankaupamme kulkee meritse, ympäri vuoden, kaikissa sääolosuhteissa. Hallituksen ilmastopolitiikka lisää kansalaisten kustannuksia, kiristää verotusta ja lisää velkaa. Se myös heikentää suomalaisten yritysten kilpailukykyä ja tuhoaa suomalaisten yritysten toimintaedellytykset.

Ammattidieselin käyttöönotto saattaisi alentaa kustannuksia alkupäässä, mikä voisi vaimentaa inflaatioimpulsseja. Tämä myös parantaisi suomalaisten yritysten kilpailukykyä. Suomessa dieselin polttoainevero on Euroopan korkeimpia, ja jo kahdeksassa Euroopan maassa on käytössä järjestelmä, jossa kuljetusyritys saa maksupalautusta tankatusta polttoaineesta.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 92

Eduskunta edellyttää, että hallitus pysäyttää väyläverkon korjausvelan kasvun sekä varmistaa tiestön kunnan ympärivuotisesti järjestämällä riittävän rahoituksen väylien kunnossapidolle.

Vastalauseen lausumaehdotus 93

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkasti liikenteen kustannustason muutoksia, ja mikäli tukitoimet katsotaan tarpeellisiksi, ensisijaisesti poistaisi väylämaksut ja ottaisi käyttöön ammattidieselin.

77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Väyläverkon kehittäminen Liikenne 12 -ohjelman kautta on todennäköisesti ajautumassa rahoitusvaikeuksiin, sillä määrärahat eivät riitä kompensoimaan merkittävästi kohonneita rakennuskustannuksia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 94

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa Liikenne 12 -suunnitelman tavoitteiden edistymistä ja tarvittaessa kustannustason kohoamisen takia ohjaa hankkeisiin riittävät määrärahat.

20. Liikenteen ja viestinnän palvelut

60. Siirto valtion televisio- ja radiorahastoon (siirtomääräraha 3 v)

Yleisradiosta on esitetty huomattavasti arvostelua. Etupäässä epäkohtana on pidetty Yle-veroa. Arvostelu on kohdistunut myös siihen, ettei Yle ole poliittisesti sitoutumaton. Tämä ilmenee mm. poliittisesti valitusta hallintoneuvostosta.

Yleisradion asemaa on muuttanut internetin, sosiaalisen median, laajan lehdistö-, televisio- ja -suoratoistopalveluiden tarjonnan kasvu. Kuluttajilla on ulottuvillaan edullista tai ilmaista sisältöä enemmän kuin koskaan. Yleisradiota ylläpidetään verotuksella, eikä sen asiakkuudesta voi kieltäytyä. Yleisradion budjetti ja työntekijöiden määrä on huomattava, ja julkisen talouden vaikeassa tilanteessa säästöjä on syytä hakea ei-välttämättömistä palveluista.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Ylen rahoituksen tasoa on leikattava osana valtiontalouden tasapainotusta. Hyväksyttävä kustannustaso on määritettävä sen mukaan, että Yle pystyy suoriutumaan tiedonvälitystehtävistään uutis- ja ajankohtaisohjelmatuotannon suhteen. Ylen ei tule kilpailla kaupallisten toimijoiden kanssa esimerkiksi ulkomaisten viihdesarjojen esittämisessä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 95

Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää Yle-lain uudistuksen, jonka yhteydessä Ylen ydintoiminnot turvataan, rahankäyttö selvitetään vuosien 2013—2022 ajalta, poistetaan sitominen indeksiin sekä palautetaan rahoitus vuoden 2012 tasolle.

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

Koronapandemian ja Venäjän hyökkäyssodan jälkeen talouskasvun käynnistäminen ja velkakestävyyden tavoittelu on entistäkin tärkeämpää. Käytännössä se tulee edellyttämään yrittäjyyden ja työllisyyden lisäämistä eli muun muassa vaikeasti työllistettävien työllistymisen auttamista, uudelleen kouluttamista, työn perässä muuttamisen helpottamista, oikein mitoitettua ja suunnattua aluepolitiikkaa sekä valikoivaa maahanmuuttopolitiikkaa.

Aloittavan yrittäjän arki on hankala, sillä monet lakisääteiset velvoitteet käynnistyvät heti toiminnan aloittamisen jälkeen tai jo alhaisilla tulotasoilla. Osaltaan tämä saa monet välttämään yrittäjyyttä, ja etenkin pienimuotoisen ja sivutoimisen yrittäjyyden harrastaminen on vaikeaa. On myös muistettava, että monille eri syistä vaikeasti työllistyville yrittäjyys on ainoa keino myydä työpanostaan sellaisilla ehdoilla, jotka kelpaavat myös asiakkaille.

Tätä yrittäjän taloushallinnon taakkaa helpottamaan on nykyään perustettu useita laskutuspalveluyrityksiä, jotka huolehtivat laskutuksesta, arvonlisäveron tilittämisestä, lakisääteisistä vakuutuksista ja niin edelleen. Kyseisten yritysten olemassaolo on seurausta siitä, että valtio ei ole onnistunut tarjoamaan helppokäyttöistä, asiakkaan ehdoilla toimivaa, suoraviivaista ja yhden luukun periaatteella toimivaa järjestelmää. Vaikeakäyttöisyys lisää virheiden ja kustannusten määrää, mikä lannistaa pää- tai sivutoimiseksi yrittäjäksi haikailevia ja tuo aiheetonta kilpailuetua varttuneemmille yrityksille ja lisäksi ruokkii harmaata taloutta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Vastalauseen lausumaehdotus 96

Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää alueellisena pilottihankkeena yksityisrittäjien toimintaedellytyksien ja aseman parantamista koskevan hankkeen.

Vastalauseen lausumaehdotus 97

Eduskunta edellyttää, että hallitus selkeyttää työperäisten oleskelulupien sekä sosiaaliturvan piiriin kuulumisen ehtoja. Erityisesti on palattava aiemmin vallinneeseen tilanteeseen, jossa EU:n ulkopuolisille henkilöille oikeus sosiaaliturvaan tuli vain kohtalaisten työtulojen ja karenssin jälkeen.

Vastalauseen lausumaehdotus 98

Eduskunta edellyttää, että hallitus vähentää säätely- ja lupaliiketoimintaa esimerkiksi henkilön ammattitaidon toteamisen menettelyä keventämällä ja lupien voimassaoloaikoja pidentämällä.

Vastalauseen lausumaehdotus 99

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ansiosidonnaisen työttömyysturvan muuttamiseksi tasa-arvoiseksi kaikille työttömille, jotka täyttävät sen saamisen ehdot.

Vastalauseen lausumaehdotus 100

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkkaan välttämättömyysmenojen hintojen kehitystä ja nyt käytössä olevien tukitoimien vaikutuksia, turvaa pieni- ja keskituloisten osto-voiman ja valmistelee hyvissä ajoin uudet kohdennetut energiatuet esimerkiksi valmisteveron, arvonlisäveron ja uusiutuvien polttoaineiden jakeluvelvoitteen alentamisen kautta.

Vastalauseen lausumaehdotus 101

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää mahdollisuuden ottaa käyttöön sähkömarkkinoiden tukkuhinta-alueet ja varmistaa sen, että alueilla, joilla voimalaitosrakentamisen ja sähköntuotannon ympäristölleen aiheuttamat haitat ovat suurimmat, myös sähkön kuluttajahinta olisi edullisempi.

Vastalauseen lausumaehdotus 102

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää kotimaisen musiikkiteollisuuden parantamiseksi suunnattavia toimia tavoitteenaan se, että suurempi osuus musiikkialan luomasta arvonnäistä jäisi kotimaahan sekä luovien alojen arvoketjut vahvistuisivat.

20. Uudistuminen ja vähähiilisyys

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

88. Pääomasijoitus Ilmastorahasto Oy:lle (siirtomääräraha 3 v)

Sipilän hallituksen aikana valtion yritysomistusta siirrettiin Valtion kehitysyhtiö Vake Oy:hyn. Tarkoitus oli sutjakoittaa päätöksentekoa ja irrottaa eduskunnan ote valtion omaisuudesta, samalla lisäten hallituksen valtaa. Rinteen ja Marinin hallitukset nimesivät Vaken Ilmastorahastoksi ja muuttivat sen toimintatarkoitusta. Ilmastorahaston omaisuusmassalla, joka muodostuu lähinnä Nesteen osakesalkusta tulevasta osinkovirrasta ja valtion siirtämistä pääomista, voidaan rahoittaa eri tavoin erilaisia ilmastohankkeita. Toiminnan tarkoituksiksi määriteltiin ilmastohankkeiden edistäminen siten, että päästövähennyspotentialiaali on keskeinen arviointikriteeri rahoituskohteiden valikoitumisessa.

Ilmastorahaston ääneen sanottu tavoite on jakaa rahaa hankkeisiin, jotka eivät ilman Ilmastorahaston osallistumista toteutuisi tai jotka toteutuisivat paljon pienempinä. Tämä tarkoittaa, että Ilmastorahastolla ei ole varsinaisesti tulosvastuuta. Huonon sijoitustuoton toteutuessa olisi mahdollista esittää, että toiminta on kuitenkin ilmastosyistä kannattavaa. Valtion ydintehtäviin ei kuulu pääomasijoitustoiminta. Erilaisia energia- ja ilmastohankkeita on mahdollista kehittää ja rahoittaa olemassa olevien kanavien, kuten Business Finlandin ja yritysten ja yliopistojen yhteishankkeiden kautta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 103

Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu Ilmastorahaston lisäpääomituksen, siirtää takaisin valtiolle Ilmastorahastoon valtion aiemmin siirtämät varat ja niiden mahdollisen tuoton ja lakkauttaa Ilmastorahaston.

30. Työllisyys ja yrittäjyys

51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)

Lähellä yritys- ja työelämää tapahtuva oppiminen on niille, joille lähtökohtiensa tai elämäntilanteensa takia perinteinen opiskelu ei sovi, usein sopivin vaihtoehto. Valtion velvollisuus ja etu on turvata työikäisten sujuva oppiminen työelämän murroksessa. Palkkatyön ja opiskelun yhdistävä oppisopimuskoulutus on erinomainen väylä osaamisen päivittämiseen etenkin aikuisiällä. Oppisopimuskoulutuksen käyttöalaa on siksi laajennettava. Lisäksi käytännön työssä ammattitaitonsa hankkineille tarvitaan nykyistä joustavampia malleja saada osaamistaan vastaava tutkinto.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Vastalauseen lausumaehdotus 104

Eduskunta edellyttää, että hallitus kasvattaa ja kehittää oppisopimuskoulutuksen käyttöä.

50. Kotoutuminen ja kansainvälinen osaaminen

03. Kotoutumisen ja työvoiman maahanmuuton edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Suomessa maahanmuuttajille on asetettu aivan liian vähän vaatimuksia kotoutumisen suhteen. Pakolaisille ja turvapaikanhakijoille tarjotaan paljon palveluita, mutta vaaditaan vähän vastinetta. Perussuomalaisten mielestä vastuu kotoutumisesta tulee siirtää sanktioiden uhalla maahanmuuttajille itselleen: maahanmuuttajia on vaadittava opettelemaan suomen kieli, omaksumaan suomalainen kulttuuri, työllistymään sekä elättämään itsensä ja perheensä. Ongelmamaista Suomeen suuntautuvaa maahanmuuttoa on rajoitettava, ja ne maahanmuuttajat, jotka ovat haluttomia tai kykenemättömiä kotoutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan, on palautettava takaisin lähtömaihinsa.

Työperäistä maahanmuuttoa edistettäessä on puolestaan kiinnitettävä huomiota työperäisen maahanmuuton laatuun, koska edes työperäinen maahanmuutto ei ole julkisen talouden kannalta läheskään aina hyödyllistä. Halpatyövoima tulee kalliiksi yhtäältä suomalaiselle työntekijälle ja toisaalta julkiselle sektorille, koska matalapalkkaisen työperäisen maahanmuuttajan elämistä on kompensoitava tulonsiirroilla. Lisäksi Suomeen halpamarkkinoille töihin tulevien maahanmuuttajien työllisyysaste tippuu kaikissa maaryhmissä kantaväestön alle jo muutamassa vuodessa. Taloudellisten ja muiden ongelmien kannalta on siten melko yhdentekevää, saapuuko henkilö Suomeen työperäisenä maahanmuuttajana halpatyömarkkinoille vai turvapaikanhakijana. Työvoimapulaan on lähtökohtaisesti vastattava maan sisäisin toimenpitein.

Onnistunut kotoutuminen edellyttää riittävän laajoja sekä syviä kotoutustoimia, että voidaan varmistua mahdollisimman monen maahanmuuttajan riittävän hyvistä edellytyksistä osallistua suomalaiseen yhteiskuntaan täysipainoisina jäseninä. On vältettävä nykyistä tilannetta, jossa suurin osa esimerkiksi humanitaarisista maahanmuuttajista on työelämän ulkopuolella vielä vuosien kuluessa Suomeen saapumisesta.

Tulevien sosiaalimenojen pienentäminen ja verotulojen kasvattaminen voivat tehdä tässä hetkessä kotoutustoimista kannattavia sijoituksia, mutta vain sillä edellytyksellä, että kotouttamistoimet ovat oikeasti kotoutumista edistäviä. Samanaikaisesti on ymmärrettävä, että käytettävissä olevat taloudelliset resurssit ovat rajalliset.

Korkean verotuksen, kalliiden asumiskustannusten ja humanitaarisille maahanmuuttajille hyvän sosiaaliturvan yhdistelmä on luonut tilanteen, jossa Suomi ei ole erityisen houkutteleva kohde työperäiselle maahanmuutolle, mutta se on yksi maailman houkuttelevimmista, ellei houkuttelevin, kohde sellaisille henkilöille, joille kattava, elinikäinen ja vastikkeeton sosiaaliturva on vetovoimatekijä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

että momentilta 32.50.03 vähennetään 7 000 000 euroa kotoutumisen ja työvoiman maahanmuuton edistämiseen ehdotetusta määrärahasta ja

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 105

Eduskunta edellyttää, että hallitus kehittää kotouttamistoiminnan seurantaan mittarit ja kriteerit sekä asettaa kotouttamistoimenpiteille enimmäiskeston.

Vastalauseen lausumaehdotus 106

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää käytössä olevien kotouttamistoimenpiteiden tehokkuuden sekä luopuu sellaisista kotouttamistoimenpiteistä, jotka eivät edistä maahanmuuttajien integroitumista osaksi suomalaista yhteiskuntaa ja kannustavat ylläpitämään maahanmuuttajille kantaväestöstä erillisiä palvelumuotoja.

Vastalauseen lausumaehdotus 107

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla vähennetään kotouttamisen kuluja merkittävästi sekä lisätään prosessien tehokkuutta.

30. Valtion korvaukset kotoutumisen edistämisestä (arviomääräraha)

Kotoutumisen edistäminen voi olla taloudellisesti kannattavaa, jos siihen käytetyillä määrärahoilla voidaan edistää säästöjä tulevaisuuden sosiaalimenoista ja verotulojen kasvua työllisyyden parantumisen kautta. Näin ei välttämättä ole tällä hetkellä, ja siksi järkevintä olisi pienentää sosiaalimenojen oletettua kasvua tiukemmalla maahanmuuttopolitiikalla.

Suomen kannalta hyödyllistä maahanmuuttoa on työperäinen maahanmuutto, ja työ on parasta kotouttamista. Suomalainen yhteiskunta ei kuitenkaan aseta vastuuta kotoutumisesta juurikaan maahanmuuttajalle itselleen, kun kyse on humanitäärisestä maahanmuutosta. Jotta maahanmuuttajalla olisi motivaatiota kotoutua Suomeen ja suomalaisen yhteiskunnan jäsenenä elättää itse itsensä sekä osallistua hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitoon, maahanmuuttajille ei tulisi maksaa muista yhteiskunnan jäsenistä poikkeavia korvauksia tai muita etuuksia.

Kotouttamistoimeksi riittää kansalliskielen opetus, johon osallistumisen tulee olla pakollista. Tulkkauspalveluita ei tule maksaa veronmaksajien rahoista Suomessa pysyvästi oleskeleville henkilöille, vaan oleskeluluvan saamisen ehdoksi on asetettava sellainen kielitaito, että henkilö pystyy selviytymään yhteiskunnassa ilman tulkkipalveluiden käyttöä. Vaihtoehtoisesti henkilö voi järjestää halutessaan tulkkipalvelut itse ja maksaa kustannukset omista varoistaan. Edellä mainituin perustein perussuomalaisten valiokuntaryhmä esittää kotouttamiskorvauksiin varatun määrärahan poistamista talousarviosta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

että momentilta 32.50.30 vähennetään 156 000 000 euroa kotoutumisen edistämiseen ehdotetusta määrärahasta.

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Perussuomalaiset haluaa auttaa niitä, jotka eivät pysty itse auttamaan itseään, ja antaa äänen niille, joiden ääntä ei yhteiskunnassamme riittävästi kuunnella. Haluamme varmistaa lapsillemme terveellisen ja turvallisen ympäristön, jossa kasvaa ja oppia. Haluamme, että kenenkään suomalaisen ei tarvitse tinkiä ruuasta voidakseen hankkia tarvitsemansa lääkkeet eikä kenenkään tarvitse työskennellä tai opiskella vuosikausia ympäristössä, jossa sairastuu.

Kiusaamiseen tulee puuttua muutenkin kuin pelkästään puheiden tasolla ja mielenterveysongelmista kärsiville tulee järjestää heidän tarvitsemansa apu. Perussuomalaiset asettaa omat kansalliset etusijalle sen sijaan, että hukkaisimme rahat muiden taskuihin. Haluamme turvata hyvän vanhustenhoidon, kotihoidon, omaishoidon, saattohoidon sekä vammaispalvelut yhdenvertaisesti koko Suomessa.

Suomessa joka kymmenes lapsiperhe on köyhä. Lapsiperheköyhyys kolminkertaistui 1990-luvun laman jälkeen vuoteen 2007 mennessä, eikä ongelmaa ole saatu 2010-luvulla korjattua. Lapsiperheiden köyhyyttä ovat heikentäneet tulonsiirtojen reaaliarvon aleneminen sekä monet verotuksen ja maksujen muutokset. Perussuomalaiset katsoo, että perhetukijärjestelmän uudistaminen on välttämätöntä lapsiperheiden toimeentulon ja hyvinvoinnin takaamiseksi ja syntyvyyden kääntämiseksi kasvuun.

Omaishoitajia on tuettava heidän raskaassa ja vaativassa tehtävässään. Omaishoitajissa on sekä ikääntyneitä että nuorempia henkilöitä, ja heille kaikille tulee tarjota mahdollisuus myös pysyä läheistensä hoitajina. Omaishoidon tuki on merkittävästi pienempi kuin omaishoidon yhteiskunnalliset säästöt muun muassa hoitomenojen osalta ovat. Omaishoidon tuen verovapaus sekä lakisääteisten vapaapäivien toteutumisen varmistaminen auttaisivat pienituloisia omaishoitajia pärjäämään arjessa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 108

Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa, että omaishoitajien lakisääteiset vapaapäivät toteutuvat ja että omaishoidettavien sijaishoito on laadukasta, sekä selvittää mahdollisuudet omaishoitajien hoitopalkkion säätämiseksi verovapaaksi siten, että omaishoitajat eivät menetä oikeuttaan eläkekertymään, tai vaihtoehtoisesti selvittää mahdollisuudet ottaa verotuksessa käyttöön omaishoitajavähennys.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Vastalauseen lausumaehdotus 109

Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa omaishoitajien hoitopalkkioiden tason sote-uudistuksen yhteydessä omaishoitajien ja hoidettavien yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 110

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lain muuttamiseksi siten, että vakuutusyhtiöille ja vakuutuslääkäreille säädetään totuusvelvoite ja käännetty todistustaakka työkyvyttömyyseläkehakemuksia käsiteltäessä.

Vastalauseen lausumaehdotus 111

Eduskunta edellyttää, että hallitus vahvistaa lasten ja nuorten mielenterveyspalveluja ja tehostaa koulujen ja terveydenhuollon yhteistyötä ongelmien ennalta ehkäisemiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 112

Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi lasten vuoroasumisen vaikutukset ja muutostarpeet etuuksia ja palveluja koskevaan lainsäädäntöön ja valmistelee tarvittavat lainsäädäntömuutokset.

Vastalauseen lausumaehdotus 113

Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa, että sotiemme veteraanit saavat elämänsä loppuun asti täysimääräisesti kuntoutus- ja kotiin vietävät palvelut.

Vastalauseen lausumaehdotus 114

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii suunnitelman omaishoitajien saatavuuden parantamiseksi ikääntyvien määrän kasvaessa.

Vastalauseen lausumaehdotus 115

Eduskunta edellyttää, että hallitus toteuttaa ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan nopean työllistymisen kannustimen.

Vastalauseen lausumaehdotus 116

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin mielenterveyspalveluiden matalan kynnyksen saatavuuden parantamiseksi verkkoympäristössä.

01. Hallinto

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

05. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen alaisten lastensuojeluyksiköiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Aluehallintovirastojen koostaman selvityksen mukaan useilla kunnilla on vaikeuksia toteuttaa lastensuojelun tehtäviä määrääjässä. Lastensuojelulain mukaan palvelutarpeen arviointi on aloitettava seitsemän arkipäivän kuluessa. Lastensuojelutarpeen selvityksen on puolestaan valmistuttava kolmen kuukauden kuluessa vireilletulosta. Tämä ei monessa kunnassa toteudu. Monilla kunnilla on ollut ongelmia myös muun muassa lastensuojelun henkilöstömäärissä, sijaishuollon valvonnan toteutumisessa ja menettelytavoissa. Osaavia ja ammattitaitoisia työntekijöitä ei ole tarpeeksi, ja heillä on aivan liikaa asiakkaita. Lastensuojelun työntekijämäärä on korjattava sellaiseksi, että lastensuojelulain mukaiset vaatimukset kyetään täyttämään ja lastensuojelun asiakkaille kyetään tarjoamaan heidän tarvitsemiaan palveluita laadukkaasti ja oikea-aikaisesti.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 117

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin lastensuojelun sijaishoidon epäkohtien korjaamiseksi ja kustannusten alentamiseksi.

60. Sosiaali- ja terveydenhuollon tukeminen

37. Valtion korvaus hyvinvointialueille kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden henkilöiden kiireellisen sosiaalihuollon kustannuksiin (arviomääräraha)

Suomalaisten veronmaksajien tehtävänä ei ole kustantaa laittomasti maassa olevien palveluita, vaan kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet tulisi poistaa maasta viipymättä päätöksen jälkeen ja maasta poistamisen toteutumisen varmistamiseksi ottaa säilöön sen sijaan, että heidät päästetään liikkumaan vapaasti maassamme, potentiaalisesti vaarantamaan kansallisen turvallisuuden ja käyttämään kunnallisia palveluita.

Laittomasti maassa oleskeleville veronmaksajien rahoista maksettavat tuet toimivat vetovoimatekijänä ja edistävät laittomasti maassa olevien mahdollisuuksia jäädä pysyvästi oleskelemaan Suomeen. Tällaisen toiminnan tukeminen ei ole suomalaisen yhteiskunnan edun mukaista. Tästä syystä perussuomalaiset esittävät laittomasti maassa oleskelevien kiireellisen sosiaalihuollon kustannusten kuntakorvaukseen varatun määrärahan vähentämistä talousarviosta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Vastalauseen lausumaehdotus 118

Eduskunta edellyttää, että hallitus pyrkii minimoimaan laittomasti maassa oleskelevista aiheutuvia kuluja lopettamalla muun muassa kiireellisen sosiaalihuollon laittomasti maassa olevilta.

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Ympäristöhallinnon toimintamenot

01. Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Ympäristöministeriön menot ovat räjähtäneet vaalikauden aikana. Vuonna 2019, jolloin elettiin viimeinen kokonainen vuosi ennen korona- ja sota-aikaa, ministeriön talousarvion loppusumma oli 199,3 miljoonaa euroa. Ensi vuodelle summa on jo 336,6 miljoonaa euroa. Tavoitteena tulee olla menojen kasvun pysäyttäminen ja sen jälkeen menojen saattaminen laskuun. Ruotsin uusi oikeistohallitus lopetti ympäristöministeriön. Suomessa maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö tulee yhdistää niin, että esimerkiksi asuntoasiat voidaan siirtää ympäristöministeriöstä sisäministeriön osastoksi. Näin saadaan merkittävää säästöä ja tehokkuutta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 119

Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää selvityksen maa- ja metsätalousministeriön sekä ympäristöministeriön yhdistämisestä luonnonvaraministeriöksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 120

Eduskunta edellyttää, että hallitus vuoden 2023 ensimmäisessä lisätalousarviossa siirtää määrärahoja ympäristöministeriön pääluokasta mm. maa- ja metsätalousministeriön pääluokkaan maatalouden kannattavuuden parantamiseen, oikeusministeriön pääluokkaan oikeushoidon turvaamiseen ja sisäministeriön pääluokkaan suomalaisten turvallisuuden parantamiseen ao. ministeriöiden tarkempien kohdennusten mukaisesti.

Vastalauseen lausumaehdotus 121

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy purkamaan sellaisten rakennusten suojelupäätöksiä, joiden suojelulle ei ole asianmukaisia perusteita ja jotka aiheuttavat yhteiskunnalle merkittäviä kustannuksia.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Vastalauseen lausumaehdotus 122

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle esityksen ympäristöluvasta kaikille tuulivoimaloille ja selvittää lainsäädännön muut muutostarpeet tuulivoimateollisuuden voimakkaan kasvun vuoksi pikimmiten.

Vastalauseen lausumaehdotus 123

Eduskunta edellyttää, että hallitus tarkentaa kaivosten ympäristövaikutusten sääntelyä ja valvontaa siten, että kaivosten omavalvonnan lisäksi valvontaviranomainen tekee riittävästi säännöllisiä tarkastuskäyntejä ja mittauksia maaperästä, vesistöistä, pohjavedestä ja kasvistosta ja että ympäristöviranomaisilla on mahdollisuus keskeyttää kaivostoiminta, jos ympäristöluvan ehtoja rikotaan.

TULOARVIOT

Osasto 11

VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. Ansio- ja pääomatuloverot

Aloittavan yrittäjän arki on hankala, sillä monet lakisääteiset velvoitteet käynnistyvät heti toiminnan aloittamisen jälkeen tai jo alhaisilla tulotasolla. Osaltaan tämä saa monet välttämään yrittäjyyttä, ja etenkin pienimuotoisen ja sivutoimisen yrittäjyyden harrastaminen on vaikeaa. On myös muistettava, että monille eri syistä vaikeasti työllistyville yrittäjyys on ainoa keino myydä työpanostaan sellaisilla ehdoilla, jotka kelpaavat myös asiakkaille.

Tätä yrittäjän taloushallinnon taakkaa helpottamaan on nykyään perustettu useita laskutuspalveluyrityksiä, jotka huolehtivat laskutuksesta, arvonlisäveron tilittämisestä, lakisääteisistä vakuutuksista ja niin edelleen. Kyseisten yritysten olemassaolo on seurausta siitä, että valtio ei ole onnistunut tarjoamaan helppokäyttöistä, asiakkaan ehdoilla toimivaa, suoraviivaista ja yhden luukun periaatteella toimivaa järjestelmää. Vaikeakäyttöisyys lisää virheiden ja kustannusten määrää, mikä lannistaa pää- tai sivutoimiseksi yrittäjäksi haikailevia ja tuo aiheetonta kilpailuetua varttuneemmille yrityksille ja lisäksi ruokkii harmaata taloutta.

Yleisen oikeudenmukaisuuden takia on perusteltua, että vain aidosti yleishyödylliset säätiöt ja yhdistykset saavat toimia joko kokonaan tai osittain verovapaasti. Erityisesti suursäätiöiden ja etujärjestöjen pääomatulot tulisikin saattaa verotuksen piiriin. Tämä osaltaan myös vähentäisi vain muodollisesti yleishyödyllisten organisaatioiden perustamista ja mainitusta veroedusta aiheutuvia markkinahäiriöitä. Valtiontalouden tarkastusvirasto (VTV) on arvioinut, että pelkästään viiden suurimman säätiön vuosittainen veroetu oli 29—45 miljoonaa euroa vuosina 2004—2005. Säätiöiden varallisuudeksi VTV arvioi 12—15 miljardia euroa. On kohtuutonta, että pie-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

netkin yritykset, jotka toimivat markkinariskin alaisina, joutuvat maksamaan pääomatuloveroa, kun todella vauraat yhdistykset ja säätiöt saavat vakaat pääomatulonsa verottomina.

Suomalainen työn verotus on korkealla tasolla, mikä muun muassa heikentää työn vastaanottamisen kannustimia, Suomeen suuntautuvaa työperäistä maahanmuuttoa ja paluumuuttoa sekä ulkomaisia investointeja ja pakottaa julkisen sektorin paikkaamaan vajaaksi jäävää ostovoimaa tulonsiirroilla. Olisi siis perusteltua pyrkiä kohti matalampaa työtulojen verotusta.

Talouden epävakaat näkymät yhdistettynä työn korkeaan verotukseen ja kalliisiin elinkustannuksiin ovat kansalaisille ankarat. Säästäminen ja sijoittaminen on tavallisille palkansaajille käytännössä ainoa tapa kerryttää taloudellista puskuria, ja siksi valtion pitäisi erikseen kannustaa siihen. Osakesäästötilin yhteydessä satunnaisia sijoitusvoittoja verotetaan vasta, kun varoja nostetaan tililtä, mikä voi osaltaan nostaa kotitalouksien säästämisastetta ja lisätä pienimuotoista vaurastumista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 124

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee suursäätiöiden ja suurten yhdistysten pääomatulojen saattamista veronalaisiksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 125

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee kustannustehokkaan pienyrittäjän työtilinmallin, jolla kevennetään yrittäjän taloushallinnollista taakkaa ja kannustetaan yrittäjäksi ryhtymiseen.

Vastalauseen lausumaehdotus 126

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle esityksen osakesäästötilin ylärajan korottamiseksi esimerkiksi 100 000 euroon, mahdollistaa tilin sisällä myös sijoitusrahasto-osuuksiin tehtävät sijoitukset sekä laajentaa luovutustappioiden verovähennysoikeutta siten, että esimerkiksi arvo-osuustilin kautta syntyneet luovutustappiot voi vähentää osakesäästötilin kautta syntyneistä luovutusvoitoista.

04. Perintö- ja lahjaverot

Perintöverot voi kohdistua asuntoon, jossa leski asuu, tai omaisuuteen, jota verotettava ei saa veronmaksuvelvollisuudella haltuunsa. Tästä syystä veron maksamiseksi saatetaan joutua realisoimaan omaisuutta. Tällaiset verot aiheuttavat kohtuuttomia tilanteita. Lesken periessä puolison jää lesken vähennyksen jälkeen usein maksettavaa, vaikka omaisuutena olisi vain tavanomainen omaisuus, kuten yhteinen asunto ja kesäpaikka. Joskus perillinen joutuu ottamaan velkaa tai pahimmassa tapauksessa jopa luopumaan perinnöstä. Haluamme korjata tämän epäkohdan muuttamalla

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

la lakia niin, että tilanteessa, jossa leski perii puolisonsa, yhteisen asunnon arvoa ei huomioida laskennallisesti perintöverotuksessa. Haluamme myös parantaa perittävän lasten asemaa tilanteessa, jossa leski jää hallitsemaan jäämistöä mahdollisesti jopa vuosikymmenten ajaksi. On kohtuutonta joutua maksamaan veroa sellaisesta omaisuudesta, jota ei todellisuudessa edes saa haltuunsa. Tällaisessa tilanteessa lesken hallinta-aika tulee rauhoittaa verotukselta ja siirtää lesken hallintaoikeuteen jäävän omaisuuden verotusta siihen ajankohtaan, kun omaisuus siirtyy perinnön saajan vapaaseen hallintaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 127

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin perintöverotuksen epäkohtien poistamiseksi ja ottaa käyttöön periaatteen, jossa omaisuutta verotetaan vasta silloin, kun omaisuus siirtyy perinnönsaajan vapaaseen hallintaan.

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut

01. Arvonlisävero

Suomen maatalous on ajautunut vakavaan kriisiin. On syytä selvittää erityyppisten arvonlisäverokantojen avulla tehtäviä toimenpiteitä maatalouden tilanteen helpottamiseksi. Selvityksessä olisi huomioitava muissa kilpailijamaissa tehdyt verohelpotukset. Jos nämä verohelpotukset antavat kohtuuttoman kilpailuedun, niin niitä on syytä soveltaa myös Suomessa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 128

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää tuottajan maksaman alv-kannan laskemista muun muassa lihan osalta ja ottaa soveltuvien osin käyttöön samantyyppisiä verohuojenuksia lihantuottajille kuin Saksassa on tehty.

08. Valmisteverot

07. Energiaverot

Hallituksen ilmastopolitiikka lisää kansalaisten kustannuksia, kiristää verotusta ja lisää velkaa. Se myös heikentää suomalaisten yritysten kilpailukykyä ja tuhoaa suomalaisten yritysten toimintaedellytykset. Pyrkimyksillä toteuttaa EU-velvoitteitakin kunnianhimoisempaa ilmastopolitiikkaa hallitus nostaa tarpeettomasti sähkön, lämmityksen ja autoilun hintaa.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Polttoaineiden veronkorotukset lisäävät alueellista eriarvoisuutta, nostavat kuljetusten hintaa ja heikentävät pitkien etäisyyksien maassa sekä yritysten kilpailukykyä että mahdollisuuksia työn vastaanottamiseen kauempaa kotoa. Veronkorotusten peruminen luo positiivisia kerrannaisvaikutuksia parantamalla suomalaisyritysten kilpailukykyä, edistämällä työvoiman liikkumista maan sisällä ja lisäämällä alueellista tasa-arvoa.

Hallituksen tekemät liikkumisen hintaa nostaneet veronkorotukset ovat olleet myrkkyä työnteon kannattavuudelle ja yrityksille. Noin 90 prosenttia Suomen tavaraliikenteestä kulkee kumipyörillä. Kaikki korotukset siirtyvät tuotteiden loppuhintoihin, ja työssäkäynti tulee yhä kalliimmaksi. Ostovoima laskee erityisesti pieni- ja keskituloisilla. Suomi on jo nyt Euroopan mallimaa päästöasioissa, eikä suomalaisen autoilu vähene veroilla ruoskimalla.

Liikkumisen kustannukset on pidettävä riittävän alhaisina, jotta eläminen koko maassa on mahdollista. Autolla ajetaan, koska on pakko ajaa, ja vaikka kaikki autot Suomesta poistettaisiin, vaikutus ilmastomuutokseen olisi mitätön. Suomi on pitkien etäisyyksien maa, jossa liikkumisen edellytykset on turvattava tulotasosta ja asuinpaikasta riippumatta. Liikkumisen kustannuksilla on vaikutusta myös työn kannattavuuteen, jos työmatkakulut hallituksen toimien myötä kasvavat.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 129

Eduskunta edellyttää, että hallitus säilyttää päätösvallan polttoaineverotaulukoista kansallisessa päätösvallassa eikä luovuta sitä EU:lle.

Vastalauseen lausumaehdotus 130

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa energian hintojen kehittymistä, huomioi hintojen nousun myötä kohonneet arvonnäisäverokertymät ja valmistautuu etukäteen mahdollisiin oikea-aikaisiin ja oikein kohdennettuihin tukitoimiin esimerkiksi väliaikaisella alv- tai valmisteverokannan alentamisella tai luopumalla autojen käyttövoimaverosta eli ns. dieselve-rosta.

Muut verot

05. Varainsiirtovero

Varainsiirtoveroa peritään nykyään asunto- ja kiinteistöyhtiöiden osakkeiden ostajilta kaksi prosenttia ja peräti neljä prosenttia kiinteistöjen ja rakennusten ostajilta. 200 000 euron omakotitalokaupan yhteydessä varainsiirtovero olisi siis 8 000 euroa. Varainsiirtovero heikentää asuntomarkkinoiden tehokasta toimintaa. Se vähentää myös suomalaisten halukkuutta muuttaa työn perässä. Siksi hallituksen on selvitettävä, millaisilla ehdoilla todistetusti työn perässä muuttavien asunto-kaupat olisi mahdollista vapauttaa varainsiirtoverosta.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 1/ps

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 131

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy selvittämään varainsiirtoveron huojentamista työn perässä muuttavien henkilöiden osalta.

07. Ajoneuvovero

Ajoneuvoveron käyttövoimaveron hyväksyttävyys kansalaisten keskuudessa on laskenut huomattavasti dieselin ja moottoribensiinin hintaeron kääntynyt toisinpäin. On tarpeen selvittää, mitkä voisivat olla edellytykset käyttövoimaveron poistamiseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 132

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää edellytyksiä autojen käyttövoimaveron eli ns. dieselveron poistamiseksi.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että ehdotus vuoden 2023 talousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena edellä todetuin muutoksin,

että edellä ehdotetut 132 lausumaa hyväksytään ja

että yleisperusteluissa ehdotettu epäluottamusehdotus hyväksytään.

Helsingissä 13.12.2022

Ville Vähämäki ps
Sami Savio ps
Vilhelm Junnila ps
Jussi Wihonen ps
Toimi Kankaanniemi ps
Jari Koskela ps
Lulu Ranne ps
Jani Mäkelä ps

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Vastalause 2/kok

Yleisperustelut

Kokoomuksen talouspolitiikan tavoitteena on kasvattaa suomalaisten hyvinvointia ja rakentaa kestävää hyvinvointiyhteiskuntaa. Talouden pohjan vahvistaminen on välttämätöntä, jotta voimme säilyttää hyvinvointipalvelut myös tuleville sukupolville. Tulevia kriisejä varten on rakennettava taloudellista liikkumavaraa. Talouden vahvistaminen on edellytys kyvyillemme ratkaista ilmastomuutoksen kaltaisia globaaleja ongelmia.

Kokoomuksen tavoitteena on hyvinvoinnin ja talouden kasvu, joka lisää ihmisten valinnanmahdollisuuksia, luo työtä sekä kasvattaa vaurautta ja vapautta. Kokoomuksen kasvun kaava koostuu kolmesta osasta. Ensinnäkin uuden luominen ja uudistuminen on kasvun tärkein lähde. Osaamistasoa nostetaan ja yksityisen sektorin tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan kannustimia parannetaan.

Toiseksi investoinnit välittävät teknologian kehityksen kasvuvaihtuksen talouteen. Investointiympäristöä parannetaan esimerkiksi jouduttamalla lupa- ja valituskäsittelyä. Suomesta tehdään puhtaan ja edullisen energian suurvalta esimerkiksi lisäämällä ydinvoimaa. Rahoitusmarkkinoita kehitetään kasvurahoituksen lisäämiseksi. Kestävän kasvun verouudistuksella parannetaan investointien ja ahkeruuden kannustimia.

Kolmanneksi kestävä kasvu syntyy vain yrittämiselle ja ahkeruudelle myönteisessä ympäristössä. Osaavan työvoiman saatavuutta lisätään. Yritysten ja yrittäjien mahdollisuuksia uuteen alkuun vahvistetaan. Sääntely ja verotus on ennakoitavaa. Tarpeettomat normit puretaan. Julkisen sektorin osallistumista veronmaksajien rahoilla markkinoille rajoitetaan vain niihin tilanteisiin, joissa se on aivan välttämätöntä.

Kokoomuksen talouspolitiikan vaihtoehto yhdistää hyvinvointiyhteiskunnan palvelut turvaavan vastuullisen talouspolitiikan ja rohkeat panostukset kasvuun. Kokoomus rakentaa 2020-luvun talouspolitiikkansa neljän tavoitteen ympärille:

Yrittäjyystavoite: Kokoomus haluaa rakentaa Suomea, jossa yrittäjällä on mahdollisuus ottaa riskiä, onnistua ja epäonnistua, kasvattaa yritystään ja palkata ihmisiä töihin. Kokoomus tavoittelee työntantajayritysten määrän kasvattamista 90 000:sta 100 000:een ja pk-yritysten määrän 20 000:sta 25 000:een.

Vaurastumistavoite: Kokoomus haluaa rakentaa Suomea, jossa ihmisillä on mahdollisuus vaurastua osaamisella, ahkeruudella, työllä ja yrittämisellä. Haluamme, että suomalaiset voivat keskimäärin kasvattaa nettovarallisuuttaan 50 % vuoteen 2030 mennessä. Haluamme myös, että Suomen nettoinvestoinnit aineelliseen ja aineettomaan pääomaan saadaan käännettyä reilusti positiiviseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Työllisyystavoite: Kokoomus haluaa rakentaa Suomea, jossa jokainen työikäinen ja -kykyinen tulee toimeen omalla työllään. Kokoomuksen tavoitteena on, että neljä viidestä työikäisestä on töissä vuonna 2030, jotta hyvinvointipalveluiden rahoitus on turvattavissa.

Kestävyystavoite: Kokoomus haluaa pelastaa hyvinvointipalvelut ja puhtaan ympäristön myös tuleville sukupolville. Talouspolitiikan tavoitteeksi on asetettava julkisen talouden kestävyysvajeen umpeen kurominen ja talouskasvun ekologinen kestävyys.

Julkisten menojen ja tulojen välillä on pysyvä epätasapaino. Ensi vuonna valtion budjetti on yli kahdeksan miljardia euroa alijäämäinen. Joka kymmenes euro, jonka käytämme sosiaali- ja terveyspalveluihin, poliisiin tai luonnonsuojeluun, rahoitetaan velaksi. Menojen kasvu on pysyvästi tulojen kasvua nopeampaa. Suomessa tarvitaan muutos. On valittava ne asiat, joita pidämme kaikista tärkeimpinä, ja panostettava niihin.

Koronakriisi ja Venäjän aiheuttama hyökkäyssota ovat aiheuttaneet poikkeuksellisia menotarpeita. Velka tulee kasvamaan hallituskauden aikana 40—50 miljardilla eurolla. Kriisit eivät kuitenkaan selitä tulevaisuudessa rajuna jatkuvaa velkaantumista. Ennusteissa menotaso on jäämässä pysyvästi kriisien tasolle ja velkaantuminen kiihtyy. Korkotason noustessa liikkumavara tulevis- sa kriiseissä vähenee.

Pitkän aikavälin pysyvä haaste on kestävyysvaje. Taustalla on väestörakenteen muutos; työikäinen väestö vähenee samaan aikaan, kun huollettavien määrä nousee. Ikäsidonnaiset menot kasvavat karkeasti puoli miljardia joka vuosi, vaikka emme päättäisi enää yhdestäkään uudesta menolisäyksestä. Ilman muutosta uhkana on ajautuminen hallitsemattoman velkaantumisen tielle ja hyvinvointipalveluiden mureneminen.

Talouskasvumme on ollut hidasta finanssikriisistä lähtien. 2000-luvulla Nokia-vetoisen kasvun aikana talouden rakenteellisia uudistuksia ei saatu riittävästi toteutettua. Suomeen iski 2008 jälkeen yhden sijaan neljä kriisiä: finanssikriisi, Nokia-vetoisen teknologiaklusterin hiipuminen, metsäteollisuuden tuotteiden maailmanmarkkinakysynnän hidastuminen ja eurokriisi. Kriisien keskellä olemme joutuneet karulla tavalla huomaamaan, ettei Suomen uudistumiskyky ole muiden Pohjoismaiden tasolla. Ruotsin elintaso on kasvanut finanssikriisin jälkeen voimakkaasti, samalla kun Suomi on polkenut paikallaan.

Yli miljardin vahvempi julkinen talous vuonna 2023

Kokoomuksen mielestä julkista taloutta on vahvistettava työllisten määrää kasvattamalla, teke- mällä rakenteellisia reformeja sekä asettamalla menoja tärkeysjärjestykseen. Työllisyyttä vahvis- tavien reformien tulee vahvistaa julkista taloutta ja niiden vaikutusarvioiden tulee olla valtiova- rainministeriössä riippumattomasti ja asiantuntevasti arvioitu. Menolisäykset toteutetaan uudel- leenkohdennuksina siten, että tavoite julkisen talouden vahvistumisesta saavutetaan.

Kokoomuksen mielestä julkisen talouden vahvistaminen tulee aloittaa viivyttelämättä. Velkaan- tumista on vähennettävä vähintään miljardilla joka vuosi kahden vaalikauden ajan. Jos miljardin vuosittaista sopeutusta olisi toteutettu vuodesta 2020 alkaen, olisi julkinen talous kriisimenoista huolimatta lähes tasapainossa jo vuonna 2026.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Rakenteellisia menoja vähentäviä reformeja ovat esimerkiksi asumisen tukien uudistaminen, julkisten kilpailutusten lisääminen lainsäädäntöteitse sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottavuuden parantaminen.

Menoja tulee asettaa tärkeysjärjestykseen. Joka vuosi talousarviota laadittaessa säästöt tulee saada tuloutettua budjettiin valitun säästötavoitteen mukaisesti. Mitä enemmän rakenteellisia reformeja onnistutaan toteuttamaan ja työllisyyttä parantamaan, sitä pienempi leikkaustarve on tulevaisuudessa. Julkisia menoja ei voi asettaa vielä toteutumattoman kustannus- tai työllisyyskehityksen mukaan. Menosopeutuksessa tulee hyödyntää valtiovarainministeriön tekemää menokaritoitusta.

Velkaantuminen laskuun seuraavan vaalikauden aikana

Kokoomus tavoittelee julkisen talouden vahvistumista miljardilla eurolla vuodessa joka vuosi kahden vaalikauden ajan.

Velkasuhde, eli julkisen talouden nettovelan suhde talouden kokoon, on yksi tärkeä velkakestävyyden mittari. Tunnuslukua verrataan usein muihin EU-maihin. EU:n velkasuhde on kuitenkin heikko vertailukohta Suomelle erityisesti muutamien Etelä-Euroopan maiden poikkeuksellisen korkeiden velkatasojen vuoksi. Käytännössä riskittömän korkotason euroalueella muodostaa Saksa. Kun velkasuhteemme kasvaa Saksaa korkeammalle, kasvaa riski korkomenojen noususta.

Samankaltaisina maina Pohjoismaiden velkasuhteet ovat Suomelle kaikista tärkein vertailukohta. Velkakestävyydessä Suomen kannattaakin pyrkiä pohjoismaiselle tasolle. Esimerkiksi Ruotsissa on tavoitteena painaa julkinen velka 35 %:iin bruttokansantuotteesta. Tällä hetkellä Suomi on kaksi kertaa velkaantuneempi suhteessa bruttokansantuotteeseen kuin länsinaapurimme.

Kokoomus on esittänyt velka-ankkuria julkisen talouden ohjauksen lähtökohdaksi. Velka-ankkuri tarkoittaa pidemmän aikavälin tavoitetta kestäväälle velkasuhteelle. Vaalikauden ja kunkin vuoden sopeuttamistarve mitoitetaan siten, että velkaantuminen vähenee tasaisesti ja velkasuhdetavoite saavutetaan kohtuullisen ajan kuluessa.

Velkasuhteen kehitykseen vaikuttaa julkisen talouden tasapaino, mutta myös talouden kasvu. Sitä nopeammin velkasuhde laskee, mitä paremmin onnistumme kiihdyttämään kasvua. Mitä nopeammin talous kasvaa, sitä vähemmän joudutaan tinkimään.

Vaalikauden ajaksi tulee asettaa euromääräinen säästötavoite. Säästötavoite mitoitetaan vaalikaudelle asetettavan rahoitusasematavoitteen perusteella, joka ilmoitetaan prosentteina suhteessa bruttokansantuotteeseen. Rahoitusasematavoite puolestaan asetetaan siten, että sen saavuttaminen on linjassa velka-ankkurin tavoitteen kanssa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 1

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Eduskunta edellyttää, että tulevan kahden vaalikauden aikana julkisen talouden ohjaushikko mitoitetaan velka-ankkurin mukaan siten, että julkisen velan ja bruttokansantuotteen suhde painetaan kohtuullisella aikataululla vakaus- ja kasvusopimuksessa määritetyn 60 prosentin rajan alle.

Vastalauseen lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että laaditaan uskottava kahden vaalikauden mittainen ohjelma, jossa toteutetaan kestävyysvajeen kattavat julkista taloutta vahvistavat reformit. Keskeisiä ovat kasvu-, työllisyys- ja rakennereformit, mutta mikäli näillä ei saavuteta tarvittavaa julkisen talouden vahvistumista, tulee suorien säästöjen roolin olla mittavampi.

Vastalauseen lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että julkisen talouden ohjausjärjestelmä mitoitetaan siten, että julkiselle taloudelle laaditaan vaalikauden ajaksi nimellinen tasapainotavoite, joka on yhteensopiva velka-ankkurin määrittämän velkasuhdetavoitteen kanssa.

Vastalauseen lausumaehdotus 4

Eduskunta edellyttää, että toteutetaan reformit 100 000 työllisen saamiseksi, jotta työllisyysastetta saadaan nostettua kohti 78 prosenttia vuoteen 2027 mennessä.

Julkinen talous pysyvästi tasapainoon kahden vaalikauden aikana

Tulevan hallituksen tärkein tehtävä on toteuttaa reformit kestävyysvajeen ratkaisemiseksi. Kestävyysvajeen hoitamiseksi julkista taloutta tulisi sopeuttaa 10 miljardilla eurolla tai 4 % bkt:sta vuoden 2026 tasossa. Koska ikäsidonnaiset menot kasvavat nopeasti, on julkisen talouden oltava ylijäämäinen ollakseen pitkän aikavälin tasapainossa. Esimerkiksi Ruotsissa tavoitellaan julkisen talouden maltillista kestävyysvajeen turvaavaa vuosittaista ylijäämää.

Kestävyysvajeen ratkaisemisessa oleellista on tunnistaa, mitkä tekijät aiheuttavat tulojen ja menojen pysyvän epätasapainon. Valtiovarainministeriö arvioi eri tekijöiden vaikutusta ja potentiaalia kestävyysvajeen ratkaisemiseen. Koska pitkällä aikavälillä hoito- ja hoivamenot kasvavat voimakkaasti, on sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottavuuden kasvu ratkaisevassa asemassa. Tuottavuuden kasvu tarkoittaa sitä, että tinkimättä palvelulupauksesta tuotamme samat palvelut pienemmillä resursseilla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 5

Eduskunta edellyttää, että julkista taloutta vahvistetaan tasaisesti niin kauan, kunnes saavutetaan uskottavalla aikataululla kestävyysvajeen turvaava ylijäämä.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Vastalauseen lausumaehdotus 6

Eduskunta edellyttää, että käynnistetään valmistelu reformeista sosiaali- ja terveystalouden laadun ja kustannustehokkuuden vahvistamiseksi siten, että palveluiden tuottavuus vahvistuu vuosittain 0,5 prosenttiyksiköllä tinkimättä palvelulupauksesta.

Vastalauseen lausumaehdotus 7

Eduskunta edellyttää, että työllisyysaste nostetaan 80 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Keinojen tulee myös vahvistaa julkista taloutta.

Vastalauseen lausumaehdotus 8

Eduskunta edellyttää, että Suomesta luodaan hyvä investointiympäristö erityisesti tuemalla kotimaista omistajuutta.

Vastalauseen lausumaehdotus 9

Eduskunta edellyttää, että yritysten kasvun ja uuden luomisen tieltä puretaan tarpeetonta byrokratiaa ja toteutetaan reilua kilpailua edistävät reformit.

Vastalauseen lausumaehdotus 10

Eduskunta edellyttää, että Suomesta tehdään puhtaan energian suurvalta.

Osaamisperusteisen kasvun vahvistaminen

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD julkaisi lokakuun alussa Education at a Glance -indikaattorijulkaisun. Julkaisun teemana oli erityisesti korkea-asteen koulutus. Julkaisun tulokset olivat hätkähdyttäviä. Suomalaisten koulutustaso on merkittävästi muita OECD-maita jäljessä.

Kokoomus on vahvasti sitoutunut nostamaan suomalaisten osaamistasoa. Haluamme pitää kiinni tavoitteesta, että vuoteen 2030 mennessä vähintään puolella nuorista ikäluokista olisi korkea-asteen koulutus. Tämä edellyttää merkittäviä lisäpanostuksia aloituspaikkojen nostamiseksi pysyvällä määrärahalla.

Toisin kuin hallitus kokoomus ei ole valmis tutkintojen halpuuttamiseen. Korkeakoulujen aloituspaikkoja nostettaessa on niihin varattava riittävä pysyvä lisärahoitus. Aloituspaikkoja on kohdennettava yhdenvertaisesti siten, että niitä nostetaan erityisesti alueilla, joilla nuorten ikäluokat ovat suurempia.

Laadukasta tutkimusta ei tule, ellei varmisteta korkeakoulutuksen laatua. Siksi tarvitaan pitkäjänteistä pysyvää perusrahoitusta myös koulutukseen. Kokoomus on sitoutunut nostamaan TKI-panostukset neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä parlamentaarisen sovun mukaisesti.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

On kuitenkin huolestuttavaa, että ensi vuonna hallitus ei ole etenemässä suunnitellusti kohti neljän prosentin tavoitetta. Kokoomus haluaa korjata suunnan. Lähtökohtana tulee olla tutkimuksen perusrahoituksen riittävä taso korkeakoulujärjestelmässä. Tiede ja tutkimus ovat yliopistojen kovinta ydintä, ja tieteen integriteettiä suojellaan varmistamalla riittävä perusrahoituksen taso ja korkeakoulujen mahdollisuus tutkia ja luoda uutta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 11

Eduskunta edellyttää, että valtion omaisuuden siirrolla pääomitetaan korkeakouluja miljardin euron arvosta.

Infrainvestoinnit ja nopeiden raideyhteyksien hankeyhtiöiden pääomittaminen

Suurten kasvukeskusten asuntotuotantoa on edistettävä asumisen kustannuspaineiden helpottamiseksi. Kohtuulliseen hintatasoon on vain yksi kestävä lääke: kysyntää vastaava asuntojen tarjonta. Kasvavilla kaupunkiseuduilla riittävä asuntotuotanto edellyttää myös valtion toimenpiteitä, erityisesti liikenneinfran osalta.

Kokoomus vauhdittaisi asuntotuotantoa Valtion asuntorahaston varoilla. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan tilaama asiantuntijaselvitys asuntopolitiikasta suosittelee Valtion asuntorahaston likvidien varojen ohjaamista kaupunkirakennetta kehittävien ja asumista edistävien liikennehankkeiden rahoitukseen. Asuntorahaston varoja käyttämällä voitaisiin purkaa asuntorakentamisen pullonkauloja.

Käytettävissä olevaa varallisuutta on arviolta noin 2 miljardia euroa, josta käyttäisimme miljardin vauhdittamaan asuntotuotantoa edistäviä liikennehankkeita. Tämä ei vaarantaisi rahaston myöntämiä avustuksia tai muuta toimintaa.

Kokoomus haluaa edistää asumista ja liikennettä tukevien paikallisten hankkeiden toteuttamista Koko Suomi kuntoon -paketilla, johon varataan rahoitusta 500 miljoonaa euroa Valtion asuntorahaston likvideistä omaisuuseristä. Idea on, että valtio osallistuisi sellaisten kaupunkien ja kuntien hankkeiden rahoitukseen, jotka tukisivat kestävästä liikkumisesta ja uutta asuntorakentamista.

Osa rahoituksesta suunnataan jaettavaksi kaupunkiseutujen ja valtion välisissä MAL-neuvotteiluissa. Kokoomuksen tavoitteena on lisärahoituksella turvata, että kaupungit ja koko Suomi menestyvät, luovat hyvinvointia ja kasvavat ympäristön kannalta kestävästi.

Miljardiluokan hyötyjä ei synny ilman miljardiluokan investointeja. Koko Suomessa on tarve nopeuttaa ja parantaa keskeisiä yhteyksiä. Kokoomus pääomittaisi raidehankkeiden suunnittelua ja toteutusta varten perustettuja hankeyhtiöitä valtion omaisuudella. Valtion omaisuutta siirrettäisiin hankeyhtiöihin tukemaan hankkeiden etenemistä.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Hankeyhtiöt saisivat kaksi miljardia euroa omaa pääomaa, jonka turvin hankkeet saataisiin vauhdilla käyntiin. Hankeyhtiömallissa valtion ja muiden julkisten toimijoiden omistama yhtiö hoitaisi rahoituksen hankkimisen, neuvottelut kuntien kanssa, hankkeiden suunnittelun sekä ratojen toteutuksen ja ylläpidon.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 12

Eduskunta edellyttää, että hallitus hyödyntää valtion omaisuutta kasvuinvestoinneissa ja pääomittaa nopeiden ratayhteyksien hankeyhtiöitä kahdella miljardilla eurolla.

Vastalauseen lausumaehdotus 13

Eduskunta edellyttää, että hallitus asiantuntijasuositusten mukaisesti hyödyntää asuntorahaston likvidiä pääomaa nopeiden ratahankkeiden pääomittamiseen sekä muun asumisen kehittämiseksi ja asuntotuotannon vauhdittamiseksi.

Toteutetaan reformit 100 000 uuden työllisen saamiseksi

Valtiontalouden tarkastusviraston lausunnon mukaan hallituksen työllisyysreformit ovat yksiselitteisesti jäämässä tavoitteesta. Hallitus ei ole toteuttanut hallitusohjelmassa tai kestävyystiekartassa lupaamiaan rakenteellisia työn tarjontaa edistäviä päätöksiä. Valtiontalouden tarkastusviraston lausunnon mukaan hallituksen työllisyyspäätösten vaikutus julkiseen talouteen on jäämässä noin -71 — +438 miljoonaan euroon. Lausunto on annettu ennen kuin hallitus päätti jättää edistämättä yhtä keskeisintä työllisyysuudistusta, eli ansiosidonnaisen euroistamista. Hallituksen lakiluonnoksen mukaan euroistaminen olisi vahvistanut julkista taloutta 54 miljoonalla eurolla. Siten hallituksen työllisyyspäätökset pahimmillaan jopa heikentävät julkista taloutta yli 100 miljoonalla eurolla.

Työ antaa toimeentulon, sosiaalista pääomaa ja mahdollisuuden rakentaa omaa elämää. Työllisyyden vahvistaminen on ensisijainen keino ihmisten hyvinvoinnin ja tulojen kasvattamisessa. Kokoomuksen mielestä jokaisen työikäisen ja työkykyisen tulee olla töissä. Jokaisen osallistuminen on tärkeää.

Vaihtoehtobudjetissa kokoomus esittää keinot yli 100 000 työllisen saamiseksi. Hallitus arvioi, että jokainen työllinen vahvistaisi julkista taloutta keskimäärin noin 25 000 eurolla. Työllisyyden kasvu 100 000 työllisellä vahvistaisi julkista taloutta noin 2,5 miljardilla eurolla.

Eduskunnan sisäinen tietopalvelu analysoi osan vero- ja etuusreformista ja niiden vaikutuksen työllisyyteen. Eduskunnan sisäisen tietopalvelun mukaan kokoomuksen vaihtoehdossa esittämien reformien työllisyysvaikutus on +42 100. Tuloeroja mittaavan gini-kertoimen muutos on Kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa nolla verrattuna hallituksen talousarvioesitykseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Pohjoismaisen laajan julkisen sektorin olemassaolon edellytys on korkea työllisyysaste. Työikäisten ikäluokkien jatkuva pientyminen tarkoittaa, että kasvavia menoja on rahoittamassa yhä pienempi joukko. Kokoomuksen mielestä vuonna 2030 viidestä työkykyisestä neljän tulee olla töissä. Vaalikauden aikana tulee tavoitella 78 prosentin työllisyysastetta.

Kokoomus haluaa toteuttaa mittavat reformit työmarkkinoilla. Työmarkkinasääntelyä on uudistettava siten, että työvoiman liikkuvuus kasvaa. Toisaalta muutosturvaa tulee vahvistaa, jotta työntekijä voi luottaa, että työttömyyden hetkellä ei putoa tyhjän päälle. Uudelleentyöllistymiseen ja oman osaamisen kehittämiseen tulee olla riittävä yksilökohtainen tuki.

Työvoimapalveluiden reformilla ja työkyvyn parantamisella 800 — 8 800 uutta työllistä

Työvoimapalveluita on uudistettava tukemaan jokaisen työnhakijan yksilöllistä tilannetta ja kohdennettava tuki sellaisiin toimiin, jotka tutkimusten mukaan todennäköisimmin vahvistavat työllisyyttä.

Hallitus toteuttaa Pohjoismaiseksi työnhaun malliksi nimetyllä uudistuksella Sipilän hallituksen aikana valmistellun aktiivimalli kakkosen. Marinin hallituksen mallissa työnhakijan työttömyysetuutta leikataan, jos tämä ei aktiivisesti paranna omaa työllistymisen todennäköisyyttä. Marinin hallitus luo ns. uhkavaikutuksen etuuden leikkauksesta, jonka voi välttää kirjoittamalla työhakemuksia. TE-palveluilla on velvollisuus tavoittaa työttömäksi jäänyt ja pitää tiivistä yhteyttä työttömyysjakson kestäessä.

Hallitus varasi vuonna 2021 määräraikaista RRF:n rahoitusta 70 miljoonaa euroa TE-palveluiden henkilökunnan lisäämiseksi. Arvioitu työn määrän kasvu uhkaa silti jäädä resurssien kasvua suuremmaksi, ja moni työnhakija miettii, mitä yksilölliselle palvelulle tulee käymään. Kokoomus uskoo, että jokaisen ihmisen tilanne on yksilöllinen, ja siksi tarjotun avun täytyy olla sitä myös. Siksi kokoomus esittää työvoimapalveluiden vahvistamista edelleen 10 miljoonalla eurolla.

Useiden tutkimusten mukaan palkkatuki on suurilta osin tehoton keino työllisyyden edistämiseksi. Valtioneuvoston teettämän perusteellisen palkkatuen tehoa selvittäneen tutkimuksen mukaan julkisen ja kolmannen sektorin palkkatuettujen työllisyys- ja ansiotaso ei kohentunut palkkatukijakson jälkeen. Tutkimuksessa koottiin vakuuttavasti ulkomaista tutkimustietoa sekä arvioitiin laadukkaasti kotimaista kehitystä. Kokoomus esittää työttömien palveluihin tarkoitettujen resurssien kohdentamista aidosti tehokkaisiin keinoihin ja palkkatuen merkittävää vähentämistä.

Myös osatyökykyisillä on oltava nykyistä joustavammin mahdollisuuksia osallistua työelämään. Erityisesti vammaisten henkilöiden kannustimia ja mahdollisuuksia osallistua työmarkkinoille tulee parantaa. Yhtenä keinona voisi olla esimerkiksi anonyymien rekrytoinnin käytön laajentaminen, mistä esimerkiksi julkisella sektorilla on jo positiivisia kokemuksia. Tämä vaatii myös samalla laajaa asennemuutosta työmarkkinoilla ja sellaista sosiaaliturvajärjestelmää, että osa-aikatyön tekeminen on mahdollista ilman pelkoa siitä, että menettää tuen kokonaan. Myös työnantajille on luotava kannustimia työn tarjoamiseksi vammaisille henkilöille.

Kokoomus on tukenut Työkanava Oy:n edistämistä myös eduskunnassa. Onkin tärkeää katsoa, millä tavalla uuden erityistehtäväyhtiön työ käynnistyy ja mikä sen vaikuttavuus tulee olemaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Liian aikainen voimakas yhtiön toiminnan laajentaminen voi syrjäyttää yksityistä markkinaehtoista toimintaa. Jatkotyössä on arvioitava, miten yhtiö on onnistunut tehtävässään.

Työkyvyttömyyseläkkeellä on lukuisa määrä ihmisiä, jotka tosiasiallisesti olisivat vähintään osatyökykyisiä. Työkyvyttömyyseläkkeen lineaarimallia tulee edelleen selvittää osana sosiaalipolitiikkaa. Mallin valmistelussa tulee kiinnittää huomiota kannustinvaikutuksiin ja mallin tulee olla julkisen talouden kannalta kustannusneutraali tai aiheuttaa vain maltillisia kustannuksia.

Kokoomus esittää, että mielenterveyteen luodaan perustason palvelurakenne terapiatakuulla. Massenus ja mielenterveyden ongelmat ovat nousseet suurimmaksi syyksi työkyvyttömyydelle. Terapiatakuulla varmistetaan jokaisen mahdollisuus nopeaan lyhytterapiaan pääsyyn helposti. Vuonna 2019 Suomessa oli kansalaisaloitteen tekijöiden mukaan noin 58 000 henkilöä työkyvyttömyyseläkkeellä mielenterveyden häiriöiden vuoksi. Terapiatakuun toteuttamisen käynnistämiseen varataan 35 miljoonaa euroa.

Perhe-etuuksia koskevia uudistuksia tehdään erityisesti tulevia sukupolvia varten. Kokoomus on määrätietoisesti ajanut perhevapaaudistusta, joka huomioi lapsen edun, helpottaa vanhemmuuden ja työelämän yhteensovittamista, lisää perheiden valinnanvapautta ja joustoja, vahvistaa naisten työllisyyttä ja työmarkkina-asemaa sekä lisää lasten osallistumista varhaiskasvatukseen.

Keskeinen tavoite on tasata hoivavastuun jakautumista vanhempien välillä nykyistä tasaisemmin, huomioida perheiden erilaiset tarpeet sekä kannustaa työntekoon ja yrittäjyyteen.

Elokuussa 2022 voimaan tulleen perhevapaaudistuksen osalta on riskinä, etteivät tasa-arvo tavoitteet toteudu. Uudistuksessa paljon on laskettu sen varaan, että pienten muutosten myötä asenteet muuttuisivat niin työmarkkinoilla kuin perheissä. Varsinaiset konkreettiset kannustimet ja vaikuttavimmat rakenteelliset muutokset jäävät edelleen puuttumaan. Perhevapaaajrjestelmää onkin edelleen kehitettävä siten, että tavoitteet tasa-arvoa ja naisten työllisyyttä parantavasta uudistuksesta aidosti toteutuvat.

Alennuksen myötä varhaiskasvatusmaksut nousisivat nykyistä vähemmän vanhemman työllisyydessä. Tämä kannustaa pienten lasten vanhempia työntekoon. Lisäksi lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen todennäköisesti lisääntyisi. Aikaisella varhaiskasvatuksen piiriin pääsyllä on tutkitusti suurin myönteinen vaikutus lapsen kehitykseen ja koulutuksen yhdenvertaisuuteen. Yhdenvertaisten mahdollisuuksien tarjoamisessa varhaiskasvatus on yksi tärkeimpiä keinoja. Kokoomus ehdottaa varhaiskasvatusmaksujen alentamista 30 miljoonalla eurolla. Kokoomus kannattaa myös kaksivuotisen esiopetuksen toteuttamista pysyvästi ei pelkkänä kokeiluna, kuten haluttu on tehnyt.

Varhaiskasvatuksen palveluiden kysynnän kasvu on heikentänyt varhaiskasvatuksen henkilökunnan riittävyyttä. Kokoomus ehdottaa tässä vaihtoehtobudjetissa korkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämistä varhaiskasvatuksen opettajille ongelman ratkaisemiseksi. Jokaisella lapsella tulee olla oikeus turvalliseen ja riittävään opetukseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 14

Eduskunta edellyttää, että työvoimapalveluita kehitetään siten, että henkilökohtainen kohtaaminen on aidosti mahdollista ja että pitkäaikaistyöttömille tai heille, jotka ovat vaarassa ajautua pitkäaikaistyöttömyyteen, kohdennetaan riittävästi palveluita.

Vastalauseen lausumaehdotus 15

Eduskunta edellyttää, että jatkoselvitetään työkyvyttömyyseläkkeiden lineaarimallin toteuttamistapoja, jotka tukevat työllisyyttä, mutta eivät kohtuuttomasti heikennä julkista taloutta.

Vastalauseen lausumaehdotus 16

Eduskunta edellyttää, että toteutetaan kokoomuksen perhevapaamalli.

Vastalauseen lausumaehdotus 17

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo tarpeelliset esitykset, joilla varhaiskasvatusmaksuja alennetaan edelleen 30 miljoonalla eurolla.

Vastalauseen lausumaehdotus 18

Eduskunta edellyttää, että kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu vakiinnutetaan pysyväksi toimintamalliksi kokeilun päätyttyä.

Työmarkkinoita uudistamalla 10 000 — 25 000 uutta työllistä

Kokoomus haluaa mahdollistaa aidon ja reilun paikallisen sopimisen kaikilla työpaikoilla. Paikallista sopimista tarvitaan, jotta työehdoista voidaan sopia yrityksissä, joissa työ tehdään. Työehtosopimukset määrittäisivät jatkossakin työsuhteen minimiehdot. Muista asioista voidaan sopia työpaikoilla, kun työnantajan ja työntekijän välinen luottamus on kunnossa. Jos yhteistä ymmärrystä ei löydy, noudatettaisiin työehtosopimusta.

Paikallisen sopimisen edistämisen yhteydessä minimiehtojen toteutumisen valvontaa tehostetaan. Henkilöstön asemaa ja vaikutusmahdollisuuksia työpaikoilla parannetaan lainsäädäntöuudistuksin. Neuvotteluasetelman on oltava tasapainoinen. Sopiminen tulee mahdollistaa myös liittoon kuulumattoman luottamusvaltuutetun johdolla tehtäväksi. Työpaikkakohtainen sopiminen lisäisi tutkitusti yritysten halukkuutta palkata rohkeammin lisää työvoimaa.

Työperäinen maahanmuutto on vähintään tuplattava. Kokoomus on esittänyt kansainvälisen rekrytoinnin ohjelmassa lukuisia keinoja tavoitteen saavuttamiseksi. Mikäli tavoitteeseen ei näillä keinoilla päästä, on pikaisesti luotava uusia.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Kokoomus haluaa luoda reilun työnantajan sertifikaatin yrityksille, joilla työnantajan palvelukseen ulkomailta tuleville työntekijöille luvataan nopea kahden viikon lupamenettely. Sertifikaatin saava yritys sitoutuu omavalvontaan sekä raportointiin. Työlupahallintoa on automatisoitava ja digitalisoitava.

Kolmelle ministeriölle hajautunut sekava ja byrokraattinen työlupaprosessi on koottava yhteen tulosvastuulliseen yksikköön. Suomalaisesta korkeakoulusta valmistuvalle ulkomaan kansalaiselle on myönnettävä automaattinen oleskelulupa sekä EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulleille opiskelijoille lukukausimaksujen verovähennysoikeus Suomessa.

Ekonomistit ovat jo vuosia suositelleet asuntokaupan varainsiirtoveron poistamista yhtenä tehokkaimpana keinona parantaa työvoiman liikkuvuutta. Kokoomus on esittänyt, että asuntokaupan varainsiirtoveron poistamista riittävällä siirtymäajalla selvitetäisiin. Tämän vaikutukset julkiseen talouteen voitaisiin kompensoida esimerkiksi säätämällä pitkälle ajalle jaksottuva, olennaisesti matalampi vero tai vaihtoehtoisesti korottamalla vähemmän haitallisia veroja.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 19

Eduskunta edellyttää, että reilua paikallista sopimista laajennetaan.

Vastalauseen lausumaehdotus 20

Eduskunta edellyttää, että työperäisen maahanmuuton resursseja vahvistetaan samalla, kun työperäisen maahanmuuton asiat keskitetään yhteen tehokkaaseen yksikköön kolmen sijasta.

Vastalauseen lausumaehdotus 21

Eduskunta edellyttää, että toteutetaan kokoomuksen esittämät reformit kansainvälisen rekrytoinnin vahvistamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 22

Eduskunta edellyttää, että selvitetään varainsiirtoveron korvaamista pitkällä aikavälillä työllisyydelle vähemmän haitallisella ratkaisulla.

Kannustinloukkuja purkamalla 42 100 — 42 400 uutta työllistä

Kannustinloukuksi kutsutaan tilannetta, jossa yksilön ei ole taloudellisesti järkevää ottaa tarjottua työtä vastaan, koska kireät verot ja tulonsiirtojen vähenemisen jälkeen käteen jäävä summa ei kasva tai kasvaa vain vähäisesti. Tutkimustietoa kannustinloukuista on paljon. On kiistatonta, että suomalainen työttömyysturva sisältää mittavasti kannustinloukkuja. Esimerkiksi ETLA:n tutki-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

muksessa (2021) havaittiin, että vuonna 2021 tuloloukuissa oli jopa lähes 140 000 suomalaista. Myös sosiaaliturvakomitean työssä on todettu, että työttömyyspäivärahan taso ja sen kesto vaikuttavat työttömyysjaksojen pituuteen.

Kokoomus esittää ansiosidonnaisen työttömyysturvan uudistamista siten, että turva on työttömyyden alussa nykyistä hieman korkeampi, minkä jälkeen tukisumma laskee joko tasaisesti tai portaattain työttömyyden pitkittyessä. Lisäksi kokoomuksen mielestä työttömyysturvan kestoa tulee rajata 200 päivään.

Tutkimuslaitoksella teetetyn kyselytutkimuksen mukaan 59 % suomalaisista kannattaa ansiosidonnaisen porrastamista työn vastaanottamisen kannustimien parantamiseksi (Suomen Yrittäjät, 2021). Esimerkiksi Ruotsissa ansiosidonnaisen kesto on huomattavasti Suomea lyhyempi.

Ansiosidonnaisen uudistaminen on tutkitusti parhaimpia keinoja purkaa kannustinloukkuja, lisätä työllisyyttä, kasvattaa käytettävissä olevien tulojen määrää ja vahvistaa julkista taloutta samaan aikaan. Esimerkiksi sosiaaliturvakomitean mukaan kannustinloukkujen purkaminen kannattaa kohdistaa sinne, missä toimella on suurin potentiaali.

Uudelleentyöllistymisen todennäköisyys on korkeimmillaan työttömyysjakson alussa, mutta laskee tasaisesti. Jopa 60 prosenttia työttömyysjaksoista päättyy ensimmäisten kolmen kuukauden aikana. Tämän jälkeen työllistymisen todennäköisyys on matala, mutta nousee erittäin voimakkaasti juuri ennen ansiosidonnaisen päättymistä. Työttömyysturvalla on siis merkittävä kannustinvaikutus.

Tuen parantaminen ensimmäisten tukikuukausien aikana parantaa muutosturvaa ja helpottaa myös tyytymättömän työntekijän hakeutumista uusiin haasteisiin. Työvoiman parempi liikkuvuus parantaa yleistä tuottavuuskehitystä.

Kestoltaan pitkä ansiosidonnainen työttömyysturva hidastaa työllistymistä ja palautumista työmarkkinoille. Huolimatta epävarmasta ajasta avoimia työpaikkoja raportoidaan edelleen poikkeuksellisen paljon. Jos työpaikoille ei löydy tekijöitä, valmisteilla olevat toimitukset ja investoinnit uhkaavat jäädä tekemättä. Tämän seurauksena koko kansantalouden suorituskyky heikkenee. Ansiosidonnaisen työttömyysturvan kestoa tulisi porrastuksen lisäksi lyhentää 200 päivällä. Samalla palautetaan ansiosidonnaisen omavastuupäivien määrä seitsemään.

Työttömyysturvaan tehtiin ylimääräinen indeksitarkastus vuonna 2022. Tulevalle vuodelle tehtävän indeksitarkastuksen seurauksena työttömyysturvan taso on nousemassa 7,8 % verrattuna alkuvuoteen 2022. Ansiotasoa sen sijaan on valtiovarainministeriön ennusteen mukaan nousemassa ainoastaan 3,5 %. Kun työttömyysetuudet nousevat huomattavasti palkkatasoa nopeammin, syntyy mittavia kannustinloukkuongelmia. Muutos on poikkeuksellinen, sillä hintojen nousua seuraava indeksi, jonka mukaan työttömyysetuuksia kasvatetaan, ei ole noussut lähes kymmeneen vuoteen ansiotasoa nopeammin.

Tähän saakka on haluttu pitää kiinni siitä, että työn vastaanottaminen kannattaa aina. Välillisen verotuksen kiristäminen aiheuttaisi laskennallisesti indeksin kautta vaikutuksen etuusmenoihin.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Kokoomus jäädyttäisi indeksin välillisen verotuksen kiristämisen indeksivaikutuksen osalta, joten tältä osin vaikutus jää neutraaliksi.

Kokoomuksen mielestä ei ole perusteita sille, että työttömyysturvaa korotetaan yli kaksinkertaisesti ansiotasoon nähden. Muutoksella sysätään tuhansia ihmisiä kannustinloukkujen piiriin. Siksi kokoomus tekisi ansiotasoindeksistä perälaudan työttömyysturvan korotukselle, jotta työttömyysturvan kannustinloukut eivät kasvaisi.

Nopeasti kasvavat lämmitys- ja energiakustannukset on perusteltua huomioida asumistuessa hallituksen esityksen mukaisesti. Kokoomus myös kannattaa hallituksen esittämää sähkötukea ja sähkövähennystä, joilla voidaan ehkäistä etuuksien varassa olevien ajautumista taloudellisiin vaikeuksiin energian hintojen rajun nousun vuoksi.

Asumisen tukijärjestelmä sisältää kannustinloukkuja. Kokoomus myös käynnistäisi laajemman yleisen asumistuen uudistuksen, jossa puretaan kannustinloukkuja ja määritellään uudelleen, millaiseen asumiseen yhteiskunnan tukea tarvitaan. Lisäksi kokoomus palauttaisi toimeentulotuen asumismenojen omavastuusuuden.

Hallitus korottaa ulosoton suojaosaa määräaikaisesti takuueläkkeen tasolle vuodeksi 2023. Kokoomuksen mielestä muutos tulisi tehdä pysyväksi. Jokaisella tulee olla mahdollisuus uuteen alkuun. Kokoomus on aikaisemmin ehdottanut suojaosuuden korottamista 900 euroon, mutta hintojen muutos tulee ottaa päätöksessä huomioon. Korottamalla suojaosuutta noin 950 euroon parannetaan ulosotossa olevien kannustimia työn vastaanottamiseen. Suojaosan korotus olisi nopeavaikutteinen toimenpide, joka on toteutettavissa valtioneuvoston päätöksellä. TEM:n työllisyyspakettityöryhmä arvioi toimen kustannusneutraaliksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 23

Eduskunta edellyttää, että ansiosidonnainen työttömyysturva laajennetaan myös kassaan kuulumattomille.

Vastalauseen lausumaehdotus 24

Eduskunta edellyttää, että ansiosidonnaisen työttömyysturvan omavastuupäivät palautetaan seitsemään päivään ja työssäoloaika 12 kuukauteen.

Vastalauseen lausumaehdotus 25

Eduskunta edellyttää, että työttömyyspäivärahan indeksikorotukselle luodaan katto ansiotasoindeksistä siten, että mikäli ansiotasoindeksi nousee kansaneläkeindeksiä nopeammin vuositasolla, rajoitetaan työttömyyspäivärahan korotus korkeintaan ansiotasoindeksin suuruiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Vastalauseen lausumaehdotus 26

Eduskunta edellyttää, että ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha porrastetaan laskemaan työttömyysjakson keston mukaan.

Vastalauseen lausumaehdotus 27

Eduskunta edellyttää, että ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan kesto rajataan 200 päivään.

Vastalauseen lausumaehdotus 28

Eduskunta edellyttää, että ulosoton suojaosaa korotetaan pysyvästi.

Verokiilaa pienentämällä 12 800 — 15 800 uutta työllistä

Kotitalousvähennys pienentää työn verokiilaa. Siksi kokoomus esittää kotitalousvähennyksen nostamista 3 500 euroon pysyvästi ja pidemmällä aikavälillä Ruotsin tasolle 5 000 euroon. Koko kansan kotitalousvähennyksessä sadan euron omavastuuosuus poistetaan ja mahdollistetaan vähennyksen hyödyntäminen suoraan kuluttajahinnassa. Palveluntarjoaja hakisi puuttuvan summan verottajalta prosessilla, jossa vähennyskelpoisuuden kriteerit tarkistetaan.

Kokoomus esittää myös Sitran mallin mukaista yli 75-vuotiaille kohdentuvaa parempaa kotitalousvähennystä tukemaan arjen askareissa. Verovähennysoikeus nostetaan 70 prosenttiin ja 100 euron omavastuu poistetaan. Lisäksi palvelujen ostoon annettaisiin enintään 1 200 euroa vuodessa tukea niille, joiden verot eivät riitä vähennyksen tekemiseen. Kotitalousvähennys olisi pienituloisille suoran tuen ja verohuojennuksen yhdistelmä. Malli on Sitran arvion mukaan sisäisesti kustannusneutraali.

Kokoomus keventäisi työn ja eläkkeiden verotusta miljardilla eurolla tasaisesti kaikilta tulotasoilta kuitenkin niin. Työn vastaanottamisen kannustimien parantamiseksi verotusta painotettaisiin kuitenkin pieni- ja keskituloisiin käyttämällä miljardista eurosta noin 200 miljoonaa työtulovähennyksen korottamiseen.

Suomessa on EU-maiden korkeimpiin kuuluvat veroasteet ja kireimpiin lukeutuva verotuksen progressio, jotka heikentävät ahkeruuden kannustimia. Tämä myös heikentää yritystemme mahdollisuuksia rekrytoida Suomeen parhaita kansainvälisiä osaajia eri aloilta.

Verokiilaan luetaan verojen lisäksi veroluonteiset maksut sekä verotuksen rakenteet, jotka heikentävät työn tekemisen kannusteita. Parturiyrittäjä joutuu leikkaamaan Suomessa neljän asiakkaansa hiukset ostaakseen itselleen yhden vastaavan hiustenleikkuun ansaitsemillaan lisätuloilla. Korkea verokiila ohjaa ihmisiä työskentelemään vähemmän ja tekemään sellaisia töitä kotona itse, jotka ilman verokiilaa ostettaisiin palveluna työllistäviltä yrityksiltä.

Eduskunnan sisäisen tietopalvelun staattisen laskentamallin mukaan miljardin euron veronkevennys madaltaa tuntuvasti verokiilaa ja mahdollistaa Suomessa toimiville yrityksille lähes 12 800

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

uuden ihmisen työllistämisen. Kotitalousvähennyksen ja veronkevennysten vaikutukset julkiseen talouteen on esitelty kappaleessa yksi.

Pitkäaikaistyöttömyys on sitkeä ongelma. Pitkä poissaolo työmarkkinoilta alentaa työllistymisen todennäköisyyttä. Siksi kaikki keinot tulee käyttää pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen ja ehkäisemiseen. Ensisijaisesti pitkäaikaistyöttömille tulee tarjota kohdennettua, räätälöityä ja yksilökohtaista palvelua. Kokoomuksen mielestä pitkäaikaistyöttömien työllistymisen edistämiseen tulee kokeilla myös verokiilan pienentämistä. Kokoomus kokeilisi työllistyvälle pitkäaikaistyöttömälle kohdennettua korotettua työtulovähennystä, jonka avulla verokiilaa voitaisiin painaa hetkellisesti alemmas.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 29

Eduskunta edellyttää, että työn ja eläkkeiden verotusta kevennetään tasaisesti kaikissa tuloluokissa muuttamalla työn ja eläkkeiden verotuksessa tehtäviä vähennyksiä sekä valtion verotuloasteikkoa yhteensä miljardilla eurolla painottamalla kevennykset pieni- ja keskituloisille.

Vastalauseen lausumaehdotus 30

Eduskunta edellyttää, että kotitalousvähennystä korotetaan 3 500 euroon pysyvästi, omavastuuosuus poistetaan, palkkakulujen vähennettävää osuutta nostetaan 60 prosenttiin ja työkulujen 40 prosenttiin sekä selvitetään siirtyminen laskumalliin.

Vastalauseen lausumaehdotus 31

Eduskunta edellyttää, että ikääntyneiden korotetun työtulovähennyksen yhteydessä kokeillaan korotettua työtulovähennystä myös nuorten ja työllistyvien pitkäaikaistyöttömien työllisyyskeinona.

Työuria pidentämällä lähes 20 000 uutta työllistä

Taantumassa suurimpia häviäjiä ovat yleensä nuoret sukupolvet. Tutkimuksissa 1990-luvun lammasta on havaittu, että nuorten sijoittuminen työmarkkinoille viivästyi merkittävästi. Laman aikana työiän saavuttaneiden muita heikompi työllisyys säilyi pitkään. Viivästynyt työuran alku heikentää koko elinkaaren aikaisia tuloja. Nuorten tulokehitys pysähtyi myös vuonna 2008 alkaneen finanssikriisin jälkeen.

Talouden kehitys on erittäin epävarmaa, ja on riski, että taantumassa jälleen nuoret kärsivät eniten. Nuorten nopeaan valmistumiseen ja työelämään siirtymiseen tulee kohdistaa monenlaista tukea. Työelämävalmiuksiin tulee kiinnittää huomiota koulutuksen aikana ja sosiaali- ja terveys-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

palveluita kehittämällä tulee vahvistaa nuorten toimintakykyä. Suomeen tulee luoda matalan kynnyksen mielenterveyden hoidon perustaso eli toteuttaa terapiatakuu.

Palveluiden vahvistamisen lisäksi kokoomus kokeilisi myös verokiilan pienentämistä yhtenä keinona nuorten työllisyyden vahvistamiseen.

Työelämässä pysymiseen vaikuttaa niin työssä jaksaminen, työelämän kulttuuri kuin kannustimet. Kaikenlainen syrjintä työelämässä on yksiselitteisesti väärin. Jokaisella on oltava kannustimet kykyjensä ja jaksamisensa mukaan olla osallisena työelämää niin pitkään kuin oma jaksaminen riittää.

Kokoomus kannustaa ikäihmisiä pysymään työelämässä verotuksen keinoin. Kokoomus kannattaa iäkkäiden korotettua työtulovähennystä, jos sen avulla voidaan lyhyellä tähtäimellä tukea osaavan työvoiman saatavuutta. Liian aikainen poistuminen työelämästä siirtää mittavan määrän osaamista ja hiljaista tietoa työvoiman ulkopuolelle. Kokoomus huomauttaa, että toimi on työllisyysvaikutuksistaan huolimatta julkista taloutta heikentävä.

Suomessakin tulisi selvittää niin sanottuun Singaporen malliin siirtymistä. Mallissa työntekijä voisi halutessaan esimerkiksi alimman eläkeiän saavuttamisen jälkeen neuvotella itselleen uuden määräaikaisen työsopimuksen kevyemmällä työkuormalla ja saisi eläkkeen palkkatulojen lisäksi. Näin jokainen voisi omien mahdollisuuksiensa mukaan olla mukana työelämässä mahdollisimman pitkään. Uudistuksen edellytys on, että se vahvistaisi julkista taloutta.

Kokoomus haluaa pidentää työuria lopettamalla eläkkeen kertymisen ansiosidonnaisesta työttömyysturvasta. Ansiosidonnaista saavalle kertyy nykyisin eläkettä työttömyysajalta, mutta huomattavasti pienempää työmarkkinatukea saavalle taas ei. Kun jatkossa työttömyysajalta ei enää kertyisi eläkettä, ei Työllisyysrahastosta tarvitsisi siirtää rahaa eläkejärjestelmään.

Eduskunnan sisäinen tietopalvelu arvioi uudistuksen vahvistavan julkista taloutta noin 400 miljoonalla eurolla. Muutos ei vaikuttaisi nykyisiin eläkkeisiin. Työn verotuksen keventäminen nostaa työllisyyttä ja vahvistaa tätä kautta myös suomalaisten tulevia eläkkeitä ja eläkejärjestelmän rahoitusta. Valtiovarainministeriö ehdotti työttömyysturvan eläkekertymän lopettamista 14.8.2020 julkaistussa virkatyönä valmistelemassaan työllisyyspaketissa ja arvioi, että toimenpiteen työllisyysvaikutus on noin 15 000 työllistä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 32

Eduskunta edellyttää, että selvitetään Suomeen sovellettavaksi Singaporen työssä jaksamisen mallia, joka mahdollistaa ikäihmisten jatkamisen töissä kevyemmällä työkuormalla.

Vastalauseen lausumaehdotus 33

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Eduskunta edellyttää, että ansiosidonnaisen työttömyysturvan eläkekertymä poistetaan.

Tehokkaan julkisen hallinnon Suomi

On veronmaksajien ja julkisten palveluiden käyttäjien sekä tulonsiirtojen saajien etu, että julkista hallintoa hoidetaan tehokkaasti. Säästäväinen toiminta nyt kasaa yhteiskunnalle puskureita toimia tulevaisuuden kriiseissä. Tehokkuus tarkoittaa sitä, että niukkoja resursseja ei hukata. Kun julkinen johtaminen perustuu säästäväisyyteen, voidaan ehkäistä epätarkoituksenmukaista toimintaa ja jokainen euro tulee käytettyä harkiten, veronmaksajien etua ajatellen.

Yhdessä muiden julkista taloutta vahvistavien toimenpiteiden kanssa on käynnistettävä uudelleen työ julkisten menojen kasvun hillitsemiseksi. Työllisyyden ja talouskasvun vahvistamisen tulokset näkyvät usein vasta pitkällä aikavälillä verotulojen kasvuna ja pienempinä menoina. Näiden keinojen tulokset sisältävät kuitenkin valtavasti epävarmuutta. Siksi kuluvalle kaudella puuttumaan jäänyt vastuullinen menopolitiikka tulee palauttaa keinovalikoimaan.

Menomallit ei tarkoita tinkimistä laadukkaista palveluista, riittävästä muutosturvasta tai laadukkaasta julkishallinnosta. Koronakriisi on aiheuttanut loikan uuteen normaaliin. Työpaikoilla on tapahtunut muutos uusiin toimintatapoihin, vähentyneeseen matkustamiseen, etätöiden yleistymiseen ja digitaalisiin työskentelytapoihin. Muutos avaa mahdollisuuden tuottavuushyötyjen nopeaan realisointiin menoissa.

Käynnistetään julkisen hallinnon tehostamisohjelma

Kokoomus ehdottaa uutta koko julkista hallintoa koskevaa tehostamisohjelmaa. Koronaviruksen aiheuttaman velan äkillinen kasvu lisää painetta julkisen hallinnon tehokkuuden lisäämiseen, mutta toisaalta uusien toimintatapojen nopea omaksuminen tarjoaa tähän mahdollisuuden. Tehostamisohjelmassa kaikille hallinnonaloille asetetaan tehostamistavoite eli vuotuinen maltillinen säästövaatimus kaikista hallinnonalan menoista.

Pääministeri Sipilän kaudella käynnistettiin työ hallinnon tehostamiseksi ja tuottavuussäästöjen saamiseksi eri keinoin. Niin sanotun JTS miljardi-ohjelman tarkoitus oli tehostaa jokaisen hallinnonalan toimintamenoja 0,5 % tai 0,3 % vuosittain. Kunnianhimon tasoa on nostettava. Kokoomus haluaa hillitä julkisten menojen kasvua, karsia hallinnon kustannuksia sekä lisätä kustannusvaikuttavuutta.

Nopeavaikutteinen keino on realisoida säästövaikutuksia kaikilta valtion hallinnonaloilta siten, että ministeriöiden, virastojen ja laitosten toimintamenot palautetaan lähelle vuoden 2022 tasoa siltä osin kuin toimintamenoja on päätetty korottaa. Toimenpiteet tarkoittavat valtion toimintamenojen vähenemistä noin 300 miljoonalla eurolla.

Kokoomus rajaisi valtion budjetin toimintamenojen ja muiden hallinnon menojen säästöjen ulkopuolelle maanpuolustuksen, rajaturvallisuuden, sisäisen turvallisuuden, oikeuslaitoksen sekä tutkimuksen ja koulutuksen toimintamenot.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Kukin hallinnonala vastaa omalta osaltaan säästötavoitteen toteutumisesta ja soveltaa keinoja hallinnonalalle parhaalla tavalla. Keinoja julkisen hallinnon tehokkuuden parantamiseksi ja palveluiden tuottavuuden vahvistamiseksi on selvitetty laajasti. Edellisen hallituksen kuntien tehtävien purkamisen sekä JTS-miljardipäätöksen yhteydessä kehitettiin useita keinoja hallinnon tehostamiseksi, joita voidaan edelleen hyödyntää. Tulevalla kaudella on toteutettava uusi kuntien ja hyvinvointialueiden tehtävien karsinta.

Konkreettinen keino on henkilöstön eläkepoistuman hyödyntäminen. Valtiolta eläköityy ja siirtyy muihin tehtäviin vuosittain keskimäärin noin 6 000 henkilötövuotta vuoteen 2030 mennessä. Osittain henkilöstöä on korvattava täysimääräisesti, jotta toiminnot eivät häiriinny, mutta organisaation ja työn uudelleenjärjestelyillä voidaan saavuttaa tehokkuushyötyjä siten, että poistuma korvataan vain osittain.

Julkisyhteisöt tekevät hankintoja yksityisiltä yrityksiltä lähes 50 miljardin edestä vuosittain. Onnistunut kilpailutus ja julkinen hankinta takaavat sen, että kansalaiset saavat laadukasta palvelua ja veronmaksajat käytetyille rahoille vastinetta. Tutkimusten mukaan syystä taikka toisesta jopa puoleen julkisista kilpailutuksista osallistuu enintään kaksi tarjoajaa. Ruotsissa tehdyn tutkimuksen mukaan yhden kilpailijan lisääminen siivousalan kilpailutuksessa laskee hankinnan hintaa jopa 10—20 %. Kilpailun lisääminen julkisissa hankinnoissa omaa siis potentiaalia jopa miljardiluokan säästöihin.

Hankintaosaamisen lisäämisen ohella kokoomus esittää joitain muutoksia hankintalakiin ja hankintoihin kohdistuvien valitusten käsittelyn sujuvoittamista. Hankintojen on oltava sopivan kokoisia, jotta saadaan useita tarjouksia, ja niihin liittyvien prosessien on oltava sujuvia. Kokoomus asettaisi velvoitteen kilpailutuksen uusimiseen, jos kilpailutuksessa on vain yksi tarjoaja.

Julkisiin hankintoihin kytkeytyy myös julkisomisteisten "inhouse-yhtiöiden" asema. Hallitus on pyrkinyt päästämään inhouse-yhtiöt markkinahäiriköiksi kilpailemaan avoimille markkinoille.

Julkisesti omistettujen sidosyksikköyhtiöiden mahdollisuuksia osallistua kilpailuun vapailla markkinoilla on rajoitettava tarkoituksenmukaisesti. Julkisen sektorin toimijoita ei olekaan syytä päästää markkinoille kilpailemaan omalla riskillään toimivien yritysten kanssa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 34

Eduskunta edellyttää, että käynnistetään koko julkista sektoria koskeva tehostamisohjelma, jossa puretaan päällekkäisiä toimintoja, johtamisen tasoja ja kevennetään hallintorakenteita.

Vastalauseen lausumaehdotus 35

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Eduskunta edellyttää, että hyödynnetään henkilöstön vaihtuvuutta ja eläkepoistumaa hallinnon henkilöstömäärän vähentämisessä.

Vastalauseen lausumaehdotus 36

Eduskunta edellyttää, että valtion toimitilastrategia uudistetaan ja nostetaan julkisen sektorin toimistotilatehokkuus vähintään yksityisen sektorin tasolle.

Vastalauseen lausumaehdotus 37

Eduskunta edellyttää, että uudelleenarvioidaan kaikkien indeksiin sidottujen julkisten menojen indeksisidonnaisuuden tarpeellisuus.

Vastalauseen lausumaehdotus 38

Eduskunta edellyttää, että kartoitetaan ja puretaan palveluiden sisältöä liiallisen tarkasti määrittävää, palveluiden laadun kehitystä tukahduttavaa ja tuottavuuskehitystä rajaavaa sääntelyä.

Vastalauseen lausumaehdotus 39

Eduskunta edellyttää, että julkisessa hallinnossa ja palveluissa otetaan käyttöön entistä vahvemmin tietoa, tekoälyä, digitalisaatiota ja automatisaatiota sekä realisoidaan hyödyt koko julkiseen talouteen.

Vastalauseen lausumaehdotus 40

Eduskunta edellyttää, että kaikilla hallinnon tasoilla siirrytään digitaalisiin prosesseihin sekä hakemusten ja lupien sähköiseen käsittelyyn huomioiden palveluiden saatavuus kaikille kansalaisille.

Vastalauseen lausumaehdotus 41

Eduskunta edellyttää, että palveluja ja henkilöstön työkuormaa sujuvoitetaan automatisoimalla ja digitalisoimalla palveluprosesseja.

Vastalauseen lausumaehdotus 42

Eduskunta edellyttää, että koko julkisen sektorin hankintaosaamista vahvistetaan.

Vastalauseen lausumaehdotus 43

Eduskunta edellyttää, että asetetaan velvoite kilpailutuksen uusimiseen, jos kilpailutuksessa on vain yksi tarjoaja.

Vastalauseen lausumaehdotus 44

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Eduskunta edellyttää, että pidättäydytään toissijaisten poliittisten tavoitteiden toteuttamisesta hankintojen kustannuksella.

Vastalauseen lausumaehdotus 45

Eduskunta edellyttää, että asetetaan tiukat rajat kuntien ja muiden julkisyhteisöjen mahdollisuuksille kilpailla yksityisten yritysten kanssa.

Vastalauseen lausumaehdotus 46

Eduskunta edellyttää, että luodaan järjestelmä nopeutetusta muutoksenhausta julkisissa hankinnoissa.

Vastalauseen lausumaehdotus 47

Eduskunta edellyttää, että innovatiivisilla hankinnoilla luodaan kokeilualustoja uusille tuotteille, palveluille ja liiketoimintamalleille.

Vastalauseen lausumaehdotus 48

Eduskunta edellyttää, että julkisessa rakentamisessa hyödynnetään vaihtoehtoisia toteutustapoja, kuten allianssimallia. Kaikkia kiinteistöjä ei tarvitse toteuttaa valtion, kuntien, kuntayhtymien tai hyvinvointialueiden omaan taseeseen, vaan vaihtoehtoina voidaan hyödyntää esimerkiksi vuokra- tai leasing-malleja.

Leikataan yritystukia

Ennen muuta yritykset eivät tarvitse tukia, vaan hyvän toimintaympäristön. Se tarkoittaa kohtuullista, ennustettavaa verotusta ja lainsäädäntöä. Yrittämisen edellytyksiä ei tule heikentää pistemäisillä, julkisen talouden kannalta mitättömillä ja ideologisilla veroilla. Toisaalta ylikireällä byrokratialla luodaan mittavia kustannuksia ja hallinnollista taakkaa.

Kokoomuksen mielestä yritystukia tulee karsia. Useiden tutkimusten mukaan merkittävä osa yritystuista kohdentuu heikosti, eikä niillä ole kasvun, huoltovarmuuden tai työllisyyden kannalta merkittävää hyötyä. Yritystukia tulee keskittää täysimääräisesti uusien ja innovatiivisten tuotteiden, palveluiden ja prosessien kehittelyyn, niiden markkinoille vientiin ja vientiin.

Yritystukien karsiminen on käytännössä ollut poliittisesti erittäin vaikeaa. Uskottavuus yritystukien leikkaamiseen syntyy kyvystä osoittaa, minkä tukien leikkaamiseen on valmius. Kokoomus on esittänyt konkreettisia kohdennuksia tuista, jotka voidaan leikata, ja tekee konkreettiset esitykset myös vaihtoehtobudjetissa. Kokoomus huomauttaa, että mainittujen tukien jälkeen työtä on poliittisista vaikeuksista huolimatta jatkettava.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Vastalauseen lausumaehdotus 49

Eduskunta edellyttää, että tehostomien tai kilpailukyvyyn ja huoltovarmuuden kannalta mitättömien yritystukien vähentämistä jatketaan.

Menot on asetettava tärkeysjärjestykseen

Menojen asettaminen tärkeysjärjestykseen tarkoittaa sitä, että jostain on luovuttava. Talousarvion laatimisen aikana on aina lukuisia erittäin tärkeitä menoja, joihin useimmat haluaisivat kohdentaa veronmaksajien rahoja. Kun talous on rajusti alijäämäinen, on ymmärrettävää, että jostain täytyy karsia. Kun talous on alijäämäinen ennusteiden mukaan tästä eteenpäin lähes 10 miljardia euroa vuodessa, tulisi priorisointia tehdä entistä enemmän.

Budjettikirja tulee talousarvion käsittelyn yhteydessä käydä kohta kohdalta läpi. Ennen Marinin hallitusta tämä on ollut normaali osa budjettiprosessia. Marinin hallitus päätti 2020 luopua kokonaismenotasoa rajoittavasta budjettikehyksestä koronakriisin aikana. Hallitus päätti myös korottaa kehystasoa vuodelle 2021 900 miljoonalla eurolla ja vuodelle 2022 500 miljoonalla eurolla, koska hallitus ei kyennyt priorisoimaan muita menoja. Hallituksella ei ole kykyä asettaa menoja tärkeysjärjestykseen.

Vuonna 2022 hallitus päätti tehdä ns. poikkeuslausekkeen budjettikehyksiin, jonka mukaan Venäjän hyökkäyssodan takia välttämättömät menot siirrettiin kehysten ulkopuolelle. Hallitus perustelee sodan takia välttämättömiksi menoiksi esimerkiksi sähköautojen hankintatukia, ravinnerierrätyksen tukia ja karpalon sekä osmankäämin istuttamista, eli kosteikkoviljelyä. On selvää, että vaikka nämäkin menot ovat tärkeitä, ei niitä voi perustella sodalla. Hallitus on sodan varjolla siirtänyt kehysten ulkopuolelle menoja, joita hallituspuolueet ovat halunneet toteuttaa ilman, että muualta olisi tarvinnut karsia mitään.

Julkisen talouden pysyvä menojen ja tulojen epäsuhta on niin suuri, että sen kuominen kiinni pelkällä leikkaamisella on käytännössä mahdotonta. Mittavin vaikutus saadaan aikaan lopulta rakenteellisilla uudistuksilla. Talouspolitiikan uskottavuuden ja julkisen talouden johtamisen kannalta on kuitenkin välttämätöntä, että viime kädessä poliitikot karsivat vähemmän tärkeitä menoja.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 50

Eduskunta edellyttää, että kun eteen tulee uusia täysin välttämättömiä menoja, ei budjettikehyksiä jatkossa rikota, vaan asetetaan tärkeysjärjestykseen ja vähennetään muita vähemmän tärkeitä menoja. Vain siten voidaan uskottavasti pitää kiinni lupauksesta lopettaa tulevien sukupolvien kustannuksella eläminen.

Vastalauseen lausumaehdotus 51

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Eduskunta edellyttää, että osana säästötoimenpiteitä poistetaan Yleisradio Oy:n televisio- ja radiorahastosta saaman korvauksen alennettu alv-kanta.

Vastalauseen epäluottamusehdotus

Eduskunta toteaa, että hallituksen pidäkkeettömään velkaantumiseen perustuva, asiantuntijoiden suositusten vastainen talouspolitiikka on ajamassa hyvinvointiyhteiskunnan palveluita haaksirikkoon. Nopean hintojen nousun aikana hallituksen velkaelvytys kiihdyttää hintojen nousua entisestään ajaen kotitaloudet yhä vaikeampaan asemaan. Hallitus on kautensa aikana tehnyt kasvua ja ahkeruutta tukahduttavaa politiikkaa. Velkaantumiseen perustuva taloudenpito on leikkaamista tulevilta sukupolvilta, ja talouden pohjan mureneminen heikentää Suomen kriisinkestokykyä. Hallitus ei ole kyennyt kantamaan vastuuta ja tekemään arvovalintoja kestävän tulevaisuuden puolesta. Eduskunta toteaa, että hallituksen hintojen nousua kiihdyttävä velkapolitiikka ajaa kansalaisia yhä ahtaammalle ja vaarantaa tulevien sukupolvien mahdollisuudet nauttia suomalaisten arvostamista hyvinvointipalveluista, eikä hallitus siksi nauti eduskunnan luottamusta.

Yksityiskohtaiset perustelut

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 24

ULKOMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Ulkoasiainhallinto

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Menoja tulee asettaa tärkeysjärjestykseen. Joka vuosi talousarviota laadittaessa säästöt tulee saada tuloutettua budjettiin valitun säästötavoitteen mukaisesti. Budjettikehyksen uskottavuus perustuu siihen, että jokaisessa budjettiriihessä menotaso asetetaan sen mukaiseksi.

Kuluneen vaalikauden aikana hallitus ei ole kyennyt asettamaan menoja tärkeysjärjestykseen. Budjettikehyksistä luovuttiin kokonaan vuonna 2020 koronapandemian aiheuttaman talouskriisin vuoksi ymmärrettävästi. Hallitus korotti vastoin asiantuntijasuosituksia kehystasoa vuosille 2021—2022 1,4 miljardilla eurolla. Venäjän hyökkäyksen jälkeen hallitus kirjasi julkisen talouden suunnitelmaan niin sanotun poikkeuslausekkeen turvallisuustilanteeseen liittyvien menojen hoitamiseksi. Käytännössä poikkeuslauseke on kirjattu niin väljästi, että sen perusteella kehysten ulkopuolelle on siirretty myös turvallisuustilanteeseen välttämättömästi liittymättömiä menoja. Näin budjettikehysten sisään on saatu tilaa poliittisille hankkeille. Käytännössä hallituksen menopolitiikalla ei ole ollut mitään rajoitetta. Suunta on muutettava.

Julkinen talous on alijäämäinen lähes 10 miljardia joka vuosi koko valtiovarainministeriön enustejaksolla, ja hyvinvointipalvelut ovat ajautumassa taloudelliseen haaksirikkoon. Kokoomus

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

haluaa pelastaa hyvinvointipalvelut myös tuleville sukupolville, ja siksi menoja on asetettava tärkeysjärjestykseen. Menojen asettaminen tärkeysjärjestykseen tarkoittaa sitä, että jostain on luovuttava. Talousarvion laatimisen aikana on aina miljardeja euroja enemmän tärkeitä menokohteita kuin mihin on varaa. Kun talous on rajusti alijäämäinen, on ymmärrettävää, että jostain vähemmän tärkeästä on välttämätöntä karsia. Tulevaisuudessa säästöjen tekemisessä on hyödynnettävä valtiovarainministeriön laatimaa menokartoitusta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 24.01.74 vähennetään 8 000 000 euroa säästötoimenpiteenä talonrakennuksesta.

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Kokoomuksen mielestä Suomen tulee laatia uskottava useamman vaalikauden polku kohti pitkän aikavälin 0,7 prosentin tavoitetta. Kestävä kehitys vaatii kestävää ja pitkäjänteistä kehitysyhteistyötä. Naisten ja tyttöjen oikeuksien edistäminen sekä demokratian vahvistaminen ovat Suomen kehitysyhteistyön keskiössä.

Kokoomuksen mielestä keskeisiä periaatteita ovat johdonmukaisuus, toiminnan kestävyys ja vaikuttavuus. Kokoomus pitää kehitysyhteistyötä tärkeänä ja haluaa osoittaa tukensa pitkäjänteiselle työlle. Kehitystä voi tapahtua vain silloin, jos kehitysmaat ovat itse sitoutuneet kehitykseen ja haluavat vaikuttaa omaan tulevaisuuteensa. Tavoitteena on saavuttaa kestäviä tuloksia, jotta kehitysmaat voivat lopulta pärjätä omillaan, ilman riippuvuutta länsimaiden avusta.

Vuodesta 2016 osa Suomen kehitysavusta on ollut finanssisijoituksia. Finanssisijoitukset ovat myös osa maailmanlaajuisia trendiä. Taustalla on laskelmat siitä, ettei YK:n kestävä kehityksen tavoitteita saavuteta ilman yksityisiä toimijoita ja investointeja. Kokoomuksen mielestä on olennaista ajaa finanssisijoitusten vahvistamista kehitysyhteistyön vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden varmistamiseksi. Siksi kehitysavun painopistettä tulee siirtää sijoitusmuotoiseen kehitysapuun hyödyntäen valtion omaisuutta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 24.30.66 vähennetään 100 000 000 euroa kehitysyhteistyön määrärahoista ja

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 52

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää Suomen mahdollisuuksia tukea kansalaisjärjestöjen kansainvälisen rahoituksen hankintaa osallistumalla vaadittujen omarahoitusosuuksien kattamiseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

89. Laina- ja investointimuotoinen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Heikot elinolot, aseelliset konfliktit, ilmastonmuutos sekä nopea väestönkasvu ajavat ihmisiä liikkeelle kotiseuduiltaan. Kehitysyhteistyön ja erilaisen humanitaarisen avun tarve ei ole vähenemässä, vaan päinvastoin. Koronapandemian vaikutuksesta äärimmäinen köyhyys ja nälkä ovat maailmassa kääntymässä kasvuun, ja monet kehitysyhteistyön tulokset ovat vaarassa. Meidän on vastattava kehittyvien maiden ongelmiin tehostamalla juurisyihin vaikuttamista, jotta kehittyvät maat voivat vahvistua sisäisesti. Tämä tarkoittaa perinteisen kehitysyhteistyön ohella kauppapoliittisia kumppanuussuhteita ja investointeja.

Sijoitusmuotoisen kehitysyhteistyön on todistettu olevan yksi menestyksekkäimpiä kehitysyhteistyön muotoja. Ulkoministeriön kehityspolitiikan tulosraportista vuodelta 2018 käy ilmi, että edellisen hallituksen ajama sijoitusmuotoinen ja yrityspainotteinen kehitysyhteistyö ovat moninkertaistaneet kehitysyhteistyön tulokset. Tulosraportissa suositellaan, että tämänkaltaisen sijoitusmuotoinen kehitysyhteistyö jatkuu.

Vuodesta 2016 osa Suomen kehitysavusta on ollut finanssisijoituksia. Finanssisijoitukset ovat myös osa maailmanlaajuisia trendiä. Taustalla on laskelmat siitä, ettei YK:n kestävä kehitys tavoitteita saavuteta ilman yksityisiä toimijoita ja investointeja. Kokoomuksen mielestä on olennaista ajaa finanssisijoitusten vahvistamista kehitysyhteistyön vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden varmistamiseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 24.30.89 lisätään 150 000 000 sijoitusmuotoiseen kehitysyhteistyöhön.

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Vahva oikeusvaltio on yhteiskunnan perusta. Oikeusvaltion ylläpito edellyttää jatkuvaa keskustelua, valppautta ja puolustamista. Jotta suomalaisten oikeusturva voi toteutua, on oikeusvaltion toimijoille turvattava riittävät resurssit.

Tuomioistuinprosessien pitkä kesto on Suomessa hälyttävä ongelma. Vaarana on, etteivät ihmiset pitkien käsittelyaikojen takia uskalla hakea asialleen oikeutta. Oikeudenkäyntien viivästymisen johtaa myös hyvityskorvausten kasvuun ja oikeudenkäyntien keston pitkittymisen huomioimiseen rangaistuksissa. Hallituksen on ryhdyttävä välittömästi toimiin oikeudenkäyntien keston lyhentämiseksi. Tähän tarvitaan sekä lisäresursseja tuomioistuimille että prosessien modernisointia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

että momentille 25.10.03 lisätään 10 000 000 euroa muiden tuomioistuinten toimintamenoihin.

30. Syyttäjät

01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Syyttäjien tilanne on Suomessa kriittinen. Syyttäjät ovat huolestuttavan uupuneita työtaakkaansa, ja jopa 90 % heistä tekee vapaa-ajallaan ylitoita. Syyttäjien määrässä Suomi laahaa reilusti Euroopan keskiarvon alapuolella. Suomessa on noin 7 syyttäjää 100 000 asukasta kohti, kun muualla on noin 11 syyttäjää 100 000 asukasta kohti. Syyttäjien määrän lisääminen on kriittistä rikosprosessiketjun sujuvuuden ja oikeusturvan toteutumisen kannalta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 25.30.01 lisätään 10 000 000 euroa Syyttäjälaitoksen toimintamenoihin.

40. Rangaistusten täytäntöönpano

01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstöresurssit ovat myös riittämättömät toiminnan laajuus, käytössä oleva laitosrakenne ja täytäntöönpanon vaikuttavuustavoitteet huomioiden. Rikosseuraamuslaitoksen resursseja on lisättävä vankilaturvallisuuden vahvistamiseksi. Erityisen tärkeää on vähentää yksintyöskentelyä, joka on ongelmallista työturvallisuuden näkökulmasta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 25.40.01 lisätään 5 000 000 euroa Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenoihin.

Pääluokka 26

SISÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Poliisitoimi

01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Riittävä poliisien määrä kaikkialla Suomessa takaa turvallisen arjen. Asuinpaikasta riippumatta on voitava luottaa siihen, että apu on saatavilla ja rikokset eivät jää selvittämättä. Tämä edellyttää riittävää poliisien määrää.

Kokoomus on erittäin huolestunut nuorisorikollisuudesta ja katujengien vahvistumisesta Suomessa. Katujengirikollisuutta on torjuttava hyödyntämällä sekä kovia että pehmeitä keinoja määrätietoisesti rinnakkain. Myös tästä näkökulmasta on tärkeää lisätä poliisien määrää.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Kokoomuksen pitkän aikavälin tavoite on nostaa poliisien määrä yli 8 000 poliisiin. Nyt hallituksella on kuitenkin ollut vaikeuksia turvata poliisin rahoitusta siten, että poliisien määrä pysyisi edes nykyisellä tasollaan 7 500 poliisissa. Valiokuntakuulemisissa on käynyt ilmi, että poliisin resursseihin on lisättävä ensi vuodelle 8 miljoonaa euroa, jotta toiminta voidaan pitää nykytasolla.

Kokoomus edellyttää tämän vajeen korjaamista, minkä lisäksi tuleville vuosille on tehtävä suunnitelma, miten poliisien määrää lähdetään nostamaan kohti 8 000 poliisia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 26.10.01 lisätään 8 000 000 euroa poliisitoimen toimintamenoihin ja

että hyväksytään lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 53

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy viipymättä tarvittaviin toimenpiteisiin suunnitelman luomiseksi siitä, miten poliisien määrä nostetaan tulevien vuosien aikana 8 000 poliisiin.

30. Pelastustoimi ja hätäkeskustoiminta

03. Pelastusopiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Jokaisen pitää voida luottaa siihen, että apua saa, kun sitä tarvitsee. Siksi kokoomukselle on tärkeää, että pelastuspalveluista pidetään hyvää huolta.

Lähipuosien suurin haaste pelastuspalvelujen saralla on Suomea kohtaava vakava pelastajapula. Tulevien vuosien eläkepoistumia, alanvaihtoja ja urakiertoja koskevien arvioiden mukaan myötä Suomessa on vuoteen 2030 mennessä noin 1 500 pelastajan tarve. Tämän lisäksi toimintavalmiuden parantamisesta ja varallaolojärjestelmään liittyvistä muutoksista johtuen pelastuslaitosten henkilöstössä on noin 1 000 päätoimisen henkilön lisätarve. Yhteensä tämän vuosikymmenen pelastajatarve on siten noin 2 500 pelastajaa.

Pelastustoimen alan henkilöstön nykyiset koulutusmäärät eivät pysty mitenkään vastaamaan kuvattuun tarpeeseen. Pelastusopiston normaali koulutustahti on vuosittain 120 henkilöä. Määrä on riittämätön, sillä pelkästään eläkkeelle siirtymisen aiheuttama poistuma on vuosittain noin 145 henkilöä.

Tarpeeseen vastaaminen edellyttää käytännössä pelastajakoulutuksen määrän kaksinkertaistamista ja Pelastusopiston koulutusjärjestelmän sopeuttamista ennakoivalla suunnittelulla ja opetuksen järjestelyillä. Tästä huolimatta hallitus ei ole esittänyt Pelastusopistolle tarvittavaa rahoitusta edes nykyisen opettajamäärän turvaamiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

että momentille 26.30.03 lisätään 3 800 000 euroa Pelastusopiston toimintamenoihin.

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Sotilaallinen maanpuolustus

Venäjän hyökkäyssodan seurauksena Euroopan turvallisuustilanne on vaarallisin sitten kylmän sodan vuosien. Vaikka Suomeen ei kohdistu suoraa sotilaallista uhkaa, sodan riskit ovat kasvaneet ja niiden hallinta edellyttää vahvan kansallisen puolustuksen ylläpitoa ja lisäpanostuksia tulevien vuosien aikana. Myös Suomen lähestyvä Nato-jäsenyys luo tarpeen kehittää maanpuolustusta.

Kokoomus pitää tärkeänä, että puolustusmenoihin ei kohdisteta leikkauksia ja että taloudellisesti vaikeinakin aikoina toteutetaan johdonmukaista puolustuspolitiikkaa. Uskottavasta maanpuolustuksesta on huolehdittava kaikissa tilanteissa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 54

Eduskunta edellyttää, että maanpuolustuksen määrärahat turvataan Naton tavoitteen mukaisesti vähintään 2 %:n tasolle suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Vastalauseen lausumaehdotus 55

Eduskunta edellyttää, että perustetaan parlamentaarinen ryhmä selvittämään Suomen maanpuolustuksen kehitystarpeita ja samassa yhteydessä selvittämään mahdollisuutta maanpuolustusmenojen nostamiseksi asteittain 2,5—3,0 %:n tasolle pitkällä aikavälillä.

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

40. Valtion alue- ja paikallishallinto

01. Aluehallintoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Menoja tulee asettaa tärkeysjärjestykseen. Joka vuosi talousarviota laadittaessa säästöt tulee saada tuloutettua budjettiin valitun säästötavoitteen mukaisesti. Budjettikehyksen uskottavuus perustuu siihen, että jokaisessa budjettiriihessä menotaso asetetaan sen mukaiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Kuluneen vaalikauden aikana hallitus ei ole kyennyt asettamaan menoja tärkeysjärjestykseen. Budjettikehyksistä luovuttiin kokonaan vuonna 2020 koronapandemian aiheuttaman talouskriisin vuoksi ymmärrettävästi. Hallitus korotti vastoin asiantuntijasuosituksia kehystasoa vuosille 2021—2022 1,4 miljardilla eurolla. Venäjän hyökkäyksen jälkeen hallitus kirjasi julkisen talouden suunnitelmaan niin sanotun poikkeuslausekkeen turvallisuustilanteeseen liittyvien menojen hoitamiseksi. Käytännössä poikkeuslauseke on kirjattu niin väljästi, että sen perusteella kehysten ulkopuolelle on siirretty myös turvallisuustilanteeseen välttämättömästi liittymättömiä menoja. Näin budjettikehysten sisään on saatu tilaa poliittisille hankkeille. Käytännössä hallituksen menopolitiikalla ei ole ollut mitään rajoitetta. Suunta on muutettava.

Julkinen talous on alijäämäinen lähes 10 miljardia joka vuosi koko valtiovarainministeriön enustejaksolla, ja hyvinvointipalvelut ovat ajautumassa taloudelliseen haaksirikkoon. Kokoomus haluaa pelastaa hyvinvointipalvelut myös tuleville sukupolville, ja siksi menoja on asetettava tärkeysjärjestykseen. Menojen asettaminen tärkeysjärjestykseen tarkoittaa sitä, että jostain on luovuttava. Talousarvion laatimisen aikana on aina miljardeja euroja enemmän tärkeitä menokohteita kuin mihin on varaa. Kun talous on rajusti alijäämäinen, on ymmärrettävää, että jostain vähemmän tärkeästä on välttämättömästi karsia. Tulevaisuudessa säästöjen tekemisessä on hyödynnettävä valtiovarainministeriön laatimaa menokartoitusta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 28.40.01 vähennetään 21 000 000 euroa aluehallintoviraston toimintamenoista säästötoimenpiteenä.

60. Valtionhallinnon yhteiset henkilöstömenot

12. Osaamisen kehittäminen (arviomääräraha)

Menoja tulee asettaa tärkeysjärjestykseen. Joka vuosi talousarviota laadittaessa säästöt tulee saada tuloutettua budjettiin valitun säästötavoitteen mukaisesti. Budjettikehyksen uskottavuus perustuu siihen, että jokaisessa budjettiriihessä menotaso asetetaan sen mukaiseksi.

Kuluneen vaalikauden aikana hallitus ei ole kyennyt asettamaan menoja tärkeysjärjestykseen. Budjettikehyksistä luovuttiin kokonaan vuonna 2020 koronapandemian aiheuttaman talouskriisin vuoksi ymmärrettävästi. Hallitus korotti vastoin asiantuntijasuosituksia kehystasoa vuosille 2021—2022 1,4 miljardilla eurolla. Venäjän hyökkäyksen jälkeen hallitus kirjasi julkisen talouden suunnitelmaan niin sanotun poikkeuslausekkeen turvallisuustilanteeseen liittyvien menojen hoitamiseksi. Käytännössä poikkeuslauseke on kirjattu niin väljästi, että sen perusteella kehysten ulkopuolelle on siirretty myös turvallisuustilanteeseen välttämättömästi liittymättömiä menoja. Näin budjettikehysten sisään on saatu tilaa poliittisille hankkeille. Käytännössä hallituksen menopolitiikalla ei ole ollut mitään rajoitetta. Suunta on muutettava.

Julkinen talous on alijäämäinen lähes 10 miljardia joka vuosi koko valtiovarainministeriön enustejaksolla, ja hyvinvointipalvelut ovat ajautumassa taloudelliseen haaksirikkoon. Kokoomus haluaa pelastaa hyvinvointipalvelut myös tuleville sukupolville, ja siksi menoja on asetettava tärkeysjärjestykseen. Menojen asettaminen tärkeysjärjestykseen tarkoittaa sitä, että jostain on luovuttava.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

vuttava. Talousarvion laatimisen aikana on aina miljardeja euroja enemmän tärkeitä menokohteita kuin mihin on varaa. Kun talous on rajusti alijäämäinen, on ymmärrettävää, että jostain vähemmän tärkeästä on välttämätöntä karsia. Tulevaisuudessa säästöjen tekemisessä on hyödynnettävä valtiovarainministeriön laatimaa menokartoitusta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 56

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo tarpeelliset lakiesitykset, jotta valtionhallinnon yhteisten henkilöstömenojen osaamisen kehittämisen määrärahoista voidaan säästää 15 miljoonaa euroa.

89. Hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän rahoitus

31. Hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rahoitus (arviomääräraha)

Elinajan pidentyessä on hyvinvointipolitiikan painotuksessa huomioitava ikääntyneiden kasvava ja moninaisempi joukko sekä heidän yksilölliset toiveensa ja tarpeensa. Yhä useampi kansalainen on toimintakykyinen vielä vuosikymmeniä eläkkeelle siirtymisen jälkeen. Ikäihmisten palveluiden tulee olla terveyttä ja toimintakykyä ylläpitäviä, ennaltaehkäiseviä ja kuntouttavia. Liikunnan käyttöä hoitomuotona ja kuntoutuksessa on vahvistettava. Ennaltaehkäisyn ja kuntouttavan työotteen on oltava mukana kaikissa ikääntyneiden palveluissa.

Ikääntyneiden parempaan hoivaan ja hoitoon on panostettava yhdenvertaisuus varmistuen. Vanhuspalveluiden kokonaisuus, kotihoito, ikäihmisten perhehoito, ympärivuorokautinen hoiva ja omaishoito, on turvattava niin, että jokainen voi luottaa saavansa tarvittaessa laadukkaan ja inhimillisen hoidon, hoivan ja kuntoutuksen yksilöllisesti.

Kokoomus haluaa panostaa erityisesti omaishoitoon sekä muistisairaiden palveluihin, sillä ne ovat jääneet liian vähälle huomiolle palveluita kehitettäessä. Suomessa on yli 200 000 muistisairasta. Joka vuosi sairastuu lähes 15 000 ihmistä. Muistiohjelmaa on jatkettava, jotta sairastuneet ihmiset voivat jatkaa mahdollisimman hyvää elämää.

Arvokasta työtä tekevien omaishoitajien jaksamisesta on huolehdittava varmistamalla aitoja mahdollisuuksia pitää vapaapäiviä palvelusetelin, kotivastustajapalvelun ja kiertävän perhehoitajan avulla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 57

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa valtakunnallisen muistiohjelman jatkumisen muistiystävällisen Suomen rakentamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 58

Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa arvokasta työtä tekeville omaishoitajille aito- ja mahdollisuuksia pitää vapaapäiviä palvelusetelin, kotiaivustajapalvelun ja kiertävän perhehoitajan avulla.

Pääluokka 29

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

01.Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot

04. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)

Kokoomuksen eduskuntaryhmä katsoo, että jatkuvan oppimisen edistäminen on yksi koulutuspolitiikan kohtalonkysymyksistä. Tällä on merkitystä myös työmarkkinoiden näkökulmasta, sillä ammatteja ja aloja häviää jatkuvasti ja uusia syntyy tilalle. Tämä edellyttää jatkuvaa osaamisen päivittämistä ilman, että aina on hankittava kokonaan suoritettava tutkinto.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä katsoo, että uuden viraston perustaminen ja byrokratian lisääminen ei ole ratkaisu siihen, että jatkuvaa oppimista edistetään yhteiskunnassamme. Päinvastoin olisi pohdittava, miten voisimme jo hyödyntää olemassa olevia jatkuvan oppimisen väyliä aiempaa paremmin.

Hallituksen toimista jää kuva, että ratkaisu jatkuvan oppimisen haasteisiin on uuden viraston perustaminen. Käytännössä tämä johtaa siihen, että jälleen on yksi uusi organisaatio, jonka vastuulla on edistää jatkuvaa oppimista, ja pahimmillaan tämä monimutkaistaa nykyistäkin järjestelmää.

Tähän peilaten ja ottaen huomioon jatkuvan oppimisen parlamentaarisen ryhmän linjaukset ei ole perusteltua, että maahan perustetaan uusi virasto.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 59

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo esityksen jatkuvan oppimisen viraston lakkauttamiseksi ja kohdistaa aidosti vaikuttavia toimia jatkuvan oppimisen edistämiseksi.

10. Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus ja vapaa sivistystyö

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

20. Perusopetuksen, varhaiskasvatuksen ja vapaan sivistystyön yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)

Oppimisen perusta luodaan jo varhaisten vuosien aikana. Jokaisella lapsella on oikeus osallistua varhaiskasvatukseen. Suomessa varhaiskasvatuksen osallistumisaste on kuitenkin edelleen muita Pohjoismaita jäljessä, vaikka positiivista kehitystä on viime vuosina tapahtunut. Meidän on edelleen pyrittävä nostamaan varhaiskasvatuksen osallistumisastetta, jotta yhä useampi lapsi pääsee varhaiskasvatuspalveluiden piiriin.

Pedagogisesti laadukas varhaiskasvatus vaikuttaa tutkitusti myöhempään koulupolkuun. Laadukkaalla varhaiskasvatuksella voidaan tasata oppimiseroja jo varhaisessa vaiheessa sekä tunnistaa oppimisvaikeuksia. Laadukas varhaiskasvatus edellyttää riittäviä resursseja. Tämän takia varhaiskasvatuksen tasa-arvorahoitus on vakiinnutettava.

Kaksivuotinen esiopetus on toteutettava pysyvästi, ei pelkkänä kokeiluna. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja on alennettava enemmän kuin mihin hallitus tyytyy. Tavoitteenamme on laadukas varhaiskasvatus, johon osallistuu koko ikäluokka.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.10.20 lisätään 30 000 000 euroa varhaiskasvatuksen laadun ja tasa-arvon vahvistamiseen.

Kokoomus haluaa, että jokainen nuori saavuttaa riittävät tiedot ja taidot toisen asteen opintoihin. Vaikka meillä on maailman paras peruskoulu, valmistuu peruskoulusta edelleen oppilaita, joilla ei ole riittäviä perustietoja ja -taitoja toisella asteella opiskeluun. Ongelmiin on puututtava varhaisemmassa vaiheessa.

Kokoomus haluaa vakiinnuttaa perusopetuksen laadun ja tasa-arvon vahvistamiseen tarkoitettut määrärahat. Tällä vahvistetaan perusopetuksen laatua sekä tasoitetaan oppimiseroja. Erityistä huolta herättää lasten ja nuorten heikentynyt lukutaito.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.10.20 lisätään 50 000 000 euroa perusopetuksen laadun ja tasa-arvon vahvistamiseen.

30. Valtionosuus ja -avustus esi- ja perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Kokoomus haluaa vahvistaa perusopetusta pitkäjänteisesti. Näin turvataan myös opettajien mahdollisuus keskittyä työhönsä — lasten ja nuorten kasvun ja oppimisen tukemiseen. Peruskoulu on ollut historiallinen innovaatio.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Olemme tuudittautuneet siihen niin, että emme ole osanneet riittävän ajoissa puuttua siellä esiintyviin haasteisiin. Tarvitsemme ennakkoluulotonta perusopetuksen uudistamista, jotta vahva osaamispohja varmistetaan jokaiselle lapselle ja nuorelle.

Jokaisella peruskoulun päättävällä nuorella on oltava riittävät perustiedot ja -taidot toisen asteen opintoihin. Jos perusta ei ole kunnossa, on siihen haastavampaa myöhemmässä vaiheessa puuttua. Lisäämällä vuosiviikkotuntien määrää saadaan lisää aikaa lapsille ja nuorille. Tämä tarkoittaa enemmän opetusta ja oppilaiden kohtaamista arjessa.

Yhtenä keskeisenä kehittämisen kohteena on oppimisen tuki perusopetuksessa. Valitettavasti oppilaat eivät saa tällä hetkellä riittävästi tarvitsemaansa tukea oppimiseen. Kokoomus on sitoutunut siihen, että oppimisen tukea on tarjolla yksilöllisesti ja oppilaan tarpeita vastaavasti. Tuen keinovalikoiman on oltava laaja siten, että myös tarpeellinen pienryhmäopetus on mahdollista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.10.30 lisätään 35 000 000 euroa perustaitojen vahvistamiseen sekä oppimisen tuen kehittämiseen peruskouluissa.

20. Ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus

35. Valtionosuus ja -avustus lukiokoulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Tällä hetkellä lukiokoulutuksen rahoitus ei turvaa riittävällä tavalla laadukkaan opetuksen järjestämistä. Rahoitusjärjestelmä ei vastaa lukiokoulutuksesta aiheutuneita kustannuksia. Lukiot tarvitsevat puolustajansa.

Lukiokoulutuksen laatua ja saavutettavuutta on vahvistettava. On huolehdittava, että nuorilla on eri puolilla maata mahdollisuus suorittaa lukio halutessaan oman kunnan alueella lähellä kotia, mikäli kunta järjestää lukiokoulutusta. Saavutettavuuden edistämiseksi on hyödynnettävä korona-ajan mukanaan tuomia oppeja digitaalisen pedagogiikan käytöstä.

Toisen asteen duaalimalli on säilytettävä eikä koulutuksen raja-aitojen purkaminen saa johtaa siihen, että koulutusten erityispiirteistä luovuttaisiin. Koulutuksilla on myös erilaiset tehtävät, mikä on ollut keskeinen osa suomalaista koulutusjärjestelmää. Tulevaisuuden lukio tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden laaja-alaiseen sivistykseen. On tärkeä myös huolehtia, että erityisen koulutustehtävän lukioita on maassamme riittävästi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.20.35 lisätään 10 000 000 euroa lukiokoulutuksen laadun ja saavutettavuuden vahvistamiseen ja

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 60

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistamisen, jotta rahoitus vastaa paremmin lukiokoulutuksen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia.

40. Korkeakouluopetus ja tutkimus

20. Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)

Kokoomus on vahvasti sitoutunut nostamaan suomalaisten osaamistasoa. Haluamme pitää kiinni tavoitteesta, että vuoteen 2030 mennessä vähintään puolella nuorista ikäluokista olisi korkea-asteen koulutus. Tämä edellyttää merkittäviä lisäpanostuksia aloituspaikkojen nostamiseksi pysyvällä määrärahalla.

Toisin kuin hallitus kokoomus ei ole valmis tutkintojen halpuuttamiseen. Korkeakoulujen aloituspaikkoja nostettaessa on niihin varattava riittävä pysyvä lisärahoitus. Aloituspaikkoja on kohdennettava yhdenvertaisesti siten, että niitä nostetaan erityisesti alueilla, joilla nuorten ikäluokat ovat suurempia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 29.40.20 lisätään 15 000 000 euroa korkeakoulujen aloituspaikkojen kasvattamiseen erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kasvatustieteen aloilla ja

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 61

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla varhaiskasvatuksen opettajien aloituspaikkoja nostetaan 1 400:aan vuoden 2023 syksystä alkaen.

90. Liikuntatoimi

50. Rahapelitoiminnan tuotot urheilun ja liikuntakasvatukseen edistämiseen (arviomääräraha)

Koronapandemia osoitti, kuinka tärkeää yhteiskunnan kantokyvyn kannalta on vahvistaa ihmisten hyvinvointia ja resilienssiä kulttuurin ja liikunnan keinoin. Koronasta palautuminen edellyttää, että turvaamme nämä toiminnot jatkossakin.

Suomessa on luotava ilmapiiri, mutta myös mahdollisuudet saa liikkua -elämäntavalle. Otetaan tämä ajattelumalli keskiöön yhdyskuntasuunnittelussa, kaikessa rakentamisessa, päiväkotien ja koulujen arjessa, mutta myös työelämässä ja arjen liikkumisessa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Vastalauseen lausumaehdotus 62

Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa Liikkuvat-ohjelmakokonaisuuden toiminnan jatkuvuuden myös vuoden 2023 aikana.

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Maaseudun kehittäminen

50. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Kokoomus esittää yritystukileikkauksia osana menojen priorisointia. Lähtökohtaisesti yritysten neuvontapalvelut pitäisi tuottaa palvelumaksuilla saaduilla tuloilla. Kokoomus katsoo, että palveluiden laatu paranee kilpailun ja markkinoiden kautta. Tämä on myös maatalousyrittäjien etu.

Edellä olevan perusteella esitämme,

että momentilta 30.10.50 vähennetään 5 356 000 euroa.

63. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Julkinen talous on alijäämäinen lähes 10 miljardia, ja hyvinvointipalvelut ovat ajautumassa taloudelliseen haaksirikkoon. Kokoomus haluaa pelastaa hyvinvointipalvelut myös tuleville sukupolville, ja siksi menoja on asetettava tärkeysjärjestykseen. Menojen asettaminen tärkeysjärjestykseen tarkoittaa sitä, että jostain on luovuttava. Talousarvion laatimisen aikana on aina miljardeja euroja enemmän tärkeitä menokohteita kuin mihin on varaa. Kun talous on rajusti alijäämäinen, on ymmärrettävää, että jostain vähemmän tärkeästä on välttämätöntä karsia.

Tukea on kuitenkin laajennettu entisestään esimerkiksi harvaan asutun maaseudun lisäksi myös maaseudun paikalliskeskuksiin ja kaupunkien läheiselle maaseudulle. Tuen saamisen ehtona on, että kyläkaupalla on rooli myös muiden kuin päivittäistavarakaupan palveluiden tuottajana. Tähän riittää kuitenkin esimerkiksi pelkkä käteisen noston mahdollisuus. Tukea pilotoitiin alun perin tarkoituksena edistää kyläkauppojen mahdollisuuksia toimia palveluiden monipalvelukeskuksina. Tuen avulla pitäisi tukea kyläkauppojen kehittymistä yhä monimuotoisemmiksi palveluiden tuottajiksi, mutta sen sijaan alueellisten ehtojen lisäksi on suunta ollut päinvastainen. Muiden kuin päivittäistavarakauppapalveluiden palvelukokonaisuuksien laajuuden suhteen on monipalvelukeskusajattelua enemmän vesitetty kuin vahvistettu vähentämällä riittävän kaupallisten palveluiden määrän vähentäminen yhteen. Kylätoiminnan vahvistaminen on viisasta, mutta kyläkauppatuki nykymuodossaan ei palvele tarkoitusta riittävän hyvin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 30.10.63 vähennetään 2 000 000 euroa.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

64. EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Osana menojen priorisointia kokoomus jättäisi toteuttamatta lisäyksen alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen, josta päätettiin varautumisen ministeriryhmässä. Vuonna 2023 saa tehdä Suomen CAP-suunnitelman perusteella Manner-Suomessa myönnettävien hankkeiden myöntämispäätöksiä yli 200 miljoonalla eurolla, jonka puitteissa pitää voida edistää myös maa-seutuyritysten energiainvestointeja.

Edellä olevan perusteella esitämme,

että momentilta 30.10.64 vähennetään 10 000 000 euroa.

20. Maa- ja elintarviketalous

42. Turvepeltojen ilmastotoimet (siirtomääräraha 3 v)

Vuonna 2022 hallitus päätti tehdä ns. poikkeuslausekkeen budjettikehyksiin, jonka mukaan Venäjän hyökkäyssodan takia välttämättömät menot siirrettiin kehysten ulkopuolelle. Hallitus perustelee sodan takia välttämättömiksi menoiksi esimerkiksi sähköautojen hankintatukia, ravinnerierrätyksen tukia ja turvepeltojen pohjaveden pinnan korottamista eli kosteikkoviljelyä. On selvää, että vaikka nämäkin menot ovat tärkeitä, ei niitä voi perustella sodalla. Hallitus on sodan varjolla siirtänyt kehysten ulkopuolelle menoja, joita hallituspuolueet ovat halunneet toteuttaa ilman, että muualta olisi tarvinnut karsia mitään. EU:n yhteisen maatalouspolitiikan toimin edistetään kosteikkoviljelyä ja kosteikoiden perustamista ja sen puitteissa pitäisi myös rahoitusta löytyä.

Edellä olevan perusteella esitämme,

että momentilta 30.20.42 vähennetään 30 000 000 euroa säästötoimenpiteenä.

40. Luonnonvaratalous

22. Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Kokoomus haluaa pelastaa hyvinvointipalvelut myös tuleville sukupolville, ja siksi menoja on asetettava tärkeysjärjestykseen. Menojen asettaminen tärkeysjärjestykseen tarkoittaa sitä, että jostain on luovuttava. Talousarvion laatimisen aikana on aina miljardeja euroja enemmän tärkeitä menokohteita kuin mihin on varaa.

Momentin määrärahoilla toteutetaan eri toimialojen kehittämishankkeita. Kokoomus haluaa edistää mm. kannattavan kierrätyslannoitemarkkinan syntymistä ja vesiviljelyn kehittämistä. Vallitsevassa julkisen talouden tilanteessa katsomme, että hankkeita pitää voida priorisoida nykyistä paremmin. Momentin määräraha on myös osittain kehysten ulkopuolinen, mille ei löydy perusteita.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Edellä olevan perusteella esitämme,

että momentilta 30.40.22 vähennetään 6 100 000 euroa.

44. Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (arviomääräraha)

Kokoomus toivoo, että metsänomistajat huolehtivat metsänhoitotoimista ajallaan. Kestävä metsätaloutemme perustuu hoidettujen metsien kasvuun, joka mahdollistaa hiilensidonnan myös tulevaisuudessa. Kemera-tuella lisätään kannusteita metsien hoitoon, mutta taloudelliset kannusteet metsänomistajalle hoitaa aktiivisesti metsiään tulevat ennen kaikkea paremmilla puunmyyntituloilla, joita hoidetuista metsistä saa. Vuonna 2022 Kemera-tukia arvioidaan jäävän käyttämättä noin 20 miljoonaa euroa. Käyttämättä jäävää myöntämisvaltuutta on käytettävissä vuonna 2023.

Edellä olevan perusteella esitämme,

että momentilta 30.40.44 vähennetään 23 748 500 euroa.

46. Valtionapu Suomen metsäkeskukselle (siirtomääräraha 2 v)

Menoja tulee asettaa tärkeysjärjestykseen. Joka vuosi talousarviota laadittaessa säästöt tulee saada tuloutettua budjettiin valitun säästötavoitteen mukaisesti. Budjettikehyksen uskottavuus perustuu siihen, että jokaisessa budjettiriihessä menotaso asetetaan sen mukaiseksi.

Kuluneen vaalikauden aikana hallitus ei ole kyennyt asettamaan menoja tärkeysjärjestykseen. Budjettikehyksistä luovuttiin kokonaan vuonna 2020 koronapandemian aiheuttaman talouskriisin vuoksi ymmärrettävästi. Hallitus korotti vastoin asiantuntijasuosituksia kehystasoa vuosille 2021—2022 1,4 miljardilla eurolla. Venäjän hyökkäyksen jälkeen hallitus kirjasi julkisen talouden suunnitelmaan niin sanotun poikkeuslausekkeen turvallisuustilanteeseen liittyvien menojen hoitamiseksi. Käytännössä poikkeuslauseke on kirjattu niin väljästi, että sen perusteella kehysten ulkopuolelle on siirretty myös turvallisuustilanteeseen välttämättömästi liittymättömiä menoja. Näin budjettikehysten sisään on saatu tilaa poliittisille hankkeille. Käytännössä hallituksen menopolitiikalla ei ole ollut mitään rajoitetta. Suunta on muutettava.

Julkinen talous on alijäämäinen lähes 10 miljardia joka vuosi koko valtiovarainministeriön enustejaksolla, ja hyvinvointipalvelut ovat ajautumassa taloudelliseen haaksirikkoon. Kokoomus haluaa pelastaa hyvinvointipalvelut myös tuleville sukupolville, ja siksi menoja on asetettava tärkeysjärjestykseen. Menojen asettaminen tärkeysjärjestykseen tarkoittaa sitä, että jostain on luovuttava. Talousarvion laatimisen aikana on aina miljardeja euroja enemmän tärkeitä menokohteita kuin mihin on varaa. Kun talous on rajusti alijäämäinen, on ymmärrettävää, että jostain vähemmän tärkeästä on välttämätöntä karsia. Tulevaisuudessa säästöjen tekemisessä on hyödynnettävä valtiovarainministeriön laatimaa menokartoitusta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

että momentilta 30.40.46 vähennetään 2 500 000 euroa säästötoimenpiteenä valtionavusta Suomen metsäkeskukselle.

64. Metsähallitus

50. Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Joka vuosi talousarviota laadittaessa säästöt tulee saada tuloutettua budjettiin valitun säästöta-voitteen mukaisesti. Luontokohteiden korjausvelkaa on tällä hallituskaudella saatu kurottua um-peen moninkertaisilla budjeteilla aiempaan verrattuna. Julkisen talouden alijäämän takia kokoo-mus katsoo tarkoituksenmukaiseksi palata aiemmalle määrärahasolalle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 30.64.50 vähennetään 8 610 000 euroa säästötoimenpiteenä.

Pääluokka 31

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Liikenne- ja viestintäverkot

31. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Kokoomus tunnustaa julkisen talouden suuresta alijäämästä johtuvan miljardien eurojen sopeu-tuspaineen ja haluaa katkaista julkisen talouden velkaantumiskiirteen seuraavan kahden vaali-kauden aikana. Tästä johtuen kokoomus haluaa tarkastella valtion budjetin menoja momentti mo-mentilta läpi ja priorisoida niitä.

Vuonna 2022 hallitus päätti tehdä budjettikehyksiin ns. poikkeuslausekkeen, jonka mukaan Ve-näjän hyökkäyssodan takia välttämättömät menot siirrettiin kehysten ulkopuolelle. Hallitus pe-rustelee sodan takia välttämättömiksi menoiksi esimerkiksi yksityisteiden tukemista. On selvää, että vaikka kyseinen menoerä on tärkeä, ei menonlisäystä voi perustella sodalla.

Hallitus on sodan varjolla siirtänyt kehysten ulkopuolelle menoja, joita hallituspuolueet ovat ha-lunneet toteuttaa ilman, että muualta olisi tarvinnut karsia mitään.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 63

Eduskunta edellyttää valtioneuvostoa kohdistamaan liikenne- ja viestintäverkkojen eräi-siin avustuksiin 14 miljoonan euron säästön, joka kohdennetaan 10 miljoonan osalta varau-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

tumisen ministerityöryhmän yksityistieavustuksiin ja lopun 4 miljoonaa euron osalta erityisesti momentin hanketukiin.

77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Kokoomus vauhdittaisi asuntotuotantoa Valtion asuntorahaston varoilla. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan tilaama asiantuntijaselvitys asuntopolitiikasta suosittelee Valtion asuntorahaston likvidien varojen ohjaamista kaupunkirakennetta kehittävien ja asumista edistävien liikennehankkeiden rahoitukseen. Asuntorahaston varoja käyttämällä voitaisiin purkaa asuntorakentamisen pullonkauloja. Tämä ei vaarantaisi rahaston myöntämiä avustuksia tai muuta toimintaa.

Kokoomus haluaa edistää asumista ja liikennettä tukevien paikallisten hankkeiden toteuttamista Koko Suomi kuntoon -paketilla, johon varataan rahoitusta 500 miljoonaa euroa Valtion asuntorahaston likvideistä omaisuuseristä. Idea on, että valtio osallistuisi sellaisten kaupunkien ja kuntien hankkeiden rahoitukseen, jotka tukevat kestävästä liikkumista ja uutta asuntorakentamista.

Osa rahoituksesta suunnataan jaettavaksi kaupunkiseutujen ja valtion välisissä MAL-neuvotteiluissa. Kokoomuksen tavoitteena on lisärahoituksella turvata, että kaupungit ja koko Suomi menestyvät, luovat hyvinvointia ja kasvavat ympäristön kannalta kestävästi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 64

Eduskunta edellyttää valtioneuvostoa kohdistamaan 500 miljoonaa euroa Valtion asuntorahaston likvidejä varoja uusien väylien rakentamiseen ja suunnitteluun.

Vastalauseen lausumaehdotus 65

Eduskunta edellyttää valtioneuvostoa siirtämään vuodelle 2023 varatut rahoitusosuudet seuraavista hankkeista rahoitettavaksi Valtion asuntorahaston likvideillä omaisuuserillä: Espoon kaupunkirata, Helsinki—Riihimäki kapasiteetin lisäämisen 2. vaihe, Turun ratapihan kehittäminen ja Kupittaa—Turku kaksoisraiteen rakentaminen sekä Pääradan suunnittelun edistäminen välillä Tampere—Oulu. Hankkeiden rahoitus toteutetaan valtion omaisuudella osana Koko Suomi kuntoon -pakettia, jolloin momentin hankkeita siirtyy 76,1 miljoonan euron edestä rahoitettavaksi asuntorahaston likvideillä omaisuuserillä.

20. Liikenteen ja viestinnän palvelut

20. (31.20.54) Saaristo- ja yhteysalusliikenteen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Kokoomus tunnustaa julkisen talouden suuresta alijäämästä johtuvan miljardien sopeutuspaineen ja haluaa katkaista julkisen talouden velkaantumiskiirteen seuraavan kahden vaalikauden

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

aikana. Tästä johtuen kokoomus haluaa tarkastella valtion budjetin menoja momentti momentilta läpi ja priorisoida menoja.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 66

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen liikenteen ja viestinnän palveluiden saaristo- ja yhteysalusliikenteen ostojen ja kehittämisen miljoonan euron säästöistä.

43. Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyyn parantaminen (arviomääräraha)

Miehistötukena varustamoille palautetaan meripalkoista suoritettavat ennakonpidätykset ja erät työnantajan sosiaaliturvamaksut siten, että tarkoituksena on tukikelpoisten verojen ja sosiaaliturvamaksujen palauttaminen kokonaan. Rahtialusten osalta tuki on osittain perusteltu merenkulualan kilpailutilanne huomioiden. Kuitenkin suuri osa tuesta kohdistuu nyky-lainsäädännössä ns. viihdemerenkulkuun. Merellä tarjottavat ravintola- ja viihdepalvelut kilpailevat maissa sijaitsevan toiminnan kanssa ja saavat epäreilua kilpailuetua miehistötuesta.

Kokoomus uskoo markkinatalouden ja vapaan kilpailun voimaan hyvinvoinnin luojana. Kilpailua haittaavia yritystukia tulee karsia ja suunnata vapautuneet voimavarat toisiin kohteisiin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 67

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto antaa eduskunnalle esitykset lainsäädäntömuutoksista, joilla viihdemerenkulun miehistötukea vähennetään 77,2 miljoonalla eurolla tehottomana yritystukena. Momenttiin jäljelle jäävä määräraha tulee kohdistaa merenkulun rahtiliikenteen huoltovarmuuden tukemiseen.

51. Avustukset liikenteen ja viestinnän palveluihin (siirtomääräraha 3 v)

Kokoomus tunnustaa julkisen talouden suuresta alijäämästä johtuvan miljardien sopeutuspaineen ja haluaa katkaista julkisen talouden velkaantumiskiirteen seuraavan kahden vaalikauden aikana. Tästä johtuen kokoomus haluaa tarkastella valtion budjetin menoja momentti momentilta läpi ja priorisoida menoja.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Vastalauseen lausumaehdotus 68

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto antaa eduskunnalle tarpeelliset esitykset 8,8 miljoonan euron säästöstä avustuksiin liikenteen ja viestinnän palveluihin. Säästö kohdistetaan pääosin sanomalehtien määräaikaiseen jakelutukeen ja osin sähkökäyttöisten ajoneuvojen hankintaan.

60. Siirto valtion televisio- ja radiorahastoon (siirtomääräraha 3 v)

Kokoomus katsoo, että julkisen talouden säästö- ja tuottavuustoimenpiteitä etsittäessä budjetti tulee käydä läpi momentti momentilta. Yleisradio toimii mediatoimialalla harjoittaen yleisradiotoimintaa. Sen rooli suomalaisessa yhteiskunnassa on tärkeä viranomaiskanavana, kotimaisen kulttuurin edistäjänä sekä erityisesti sellaisten sisältöjen tukemisen osalta, jotka katsotaan yhteiskunnallisesti tärkeiksi, mutta joille ei välttämättä synny riittävää tarjontaa kaupallisesti.

Yleisradion budjettimomentti on kasvanut vuosittain Yle-indeksin mukana jo yli 570 miljoonan euron suuruiseksi vuodelle 2023. Yle toimii tiukasti kilpaillulla media-alalla, jossa useat kaupalliset toimijat kamppailevat vaikean rakennemuutoksen kanssa. Ylen rahoitus on puolestaan jatkuvasti turvattu indeksikorotuksin ja Yle-verolla toisin kuin kaupallisten toimijoiden rahoitus. Kokoomus kannattaa jatkossakin vahvaa Yleä, mutta sen rahoitusta tulee tarkastella osana julkisen talouden tasapainottamista. Osana julkisen talouden menojen priorisointia kokoomus haluaa palauttaa Yleisradion budjettimomentin määrärahan vuoden 2019 tasolle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 69

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto tuo eduskunnalle tarpeelliset esitykset, joilla siirto valtion televisio- ja radiorahastoon palautetaan vuoden 2019 tasolle.

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto

02. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Hallituksen varautumisen ministerityöryhmä on kehysten ohitse toteuttanut lisäyksen ELY-keskusten toimintamenoihin. Lisäys ei ole perusteltavissa sodalla. Kokoomus peruusi säästötoimenpiteenä tämän normaalin kehysbudjetointimenettelyn ohittaneen määrärahalisäyksen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

että momentilta 32.01.02 vähennetään säästötoimenpiteenä 7 300 000 euroa ELY-keskusten toimintamenoihin ehdotetusta määrärahasta.

03. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Työvoimapalveluita on uudistettava tukemaan jokaisen työnhakijan yksilöllistä tilannetta ja kohdennettava tuki sellaisiin toimiin, jotka tutkimusten mukaan todennäköisimmin vahvistavat työllisyyttä.

Hallitus toteuttaa Pohjoismaiseksi työnhaun malliksi nimetyllä uudistuksella Sipilän hallituksen aikana valmistellun aktiivimalli kakkosen. Marinin hallituksen mallissa työnhakijan työttömyysetuutta leikataan, jos tämä ei aktiivisesti paranna omaa työllistymisen todennäköisyyttä. Marinin hallitus luo ns. uhkavaikutuksen etuuden leikkauksesta, jonka voi välttää kirjoittamalla työhakemuksia. TE-palveluilla on velvollisuus tavoittaa työttömäksi jäänyt ja pitää tiivistä yhteyttä työttömyysjakson kestäessä.

Hallitus varasi 2021 määräaikaista RRF:n rahoitusta 70 miljoonaa euroa TE-palveluiden henkilökunnan lisäämiseksi. Arvioitu työn määrän kasvu uhkaa silti jäädä resurssien kasvua suuremmaksi, ja moni työnhakija miettii, mitä yksilölliselle palvelulle tulee käymään. Kokoomus uskoo, että jokaisen ihmisen tilanne on yksilöllinen, ja siksi tarjotun avun täytyy olla sitä myös. Siksi kokoomus esittää työvoimapalveluiden vahvistamista edelleen 10 miljoonalla eurolla.

Useiden tutkimusten mukaan palkkatuki on suurilta osin tehoton keino työllisyyden edistämiseksi. Valtioneuvoston teettämän perusteellisen palkkatuen tehoa selvittäneen tutkimuksen mukaan julkisen ja kolmannen sektorin palkkatuettujen työllisyys- ja ansiotaso ei kohentunut palkkatukijakson jälkeen (Asplund ym. 2018). Tutkimuksessa koottiin vakuuttavasti ulkomaista tutkimustietoa sekä arvioitiin laadukkaasti kotimaista kehitystä. Kokoomus esittää työttömien palveluihin tarkoitettujen resurssien kohdentamista aidosti tehokkaisiin keinoihin ja palkkatuen merkittävää vähentämistä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.01.03 lisätään 10 000 000 euroa työvoimapalveluiden vahvistamiseen ja

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 70

Eduskunta edellyttää valtioneuvostoa valmistelemaan työttömien palveluihin uudistuksen, jossa siirretään resursseja palkkatuesta tehokkaampiin keinoihin.

51. Valtion osuus merimiespalvelutoiminnasta (arviomääräraha)

Julkisten menojen ja tulojen välillä on pysyvä epätasapaino. Ensi vuonna valtion budjetti on yli kahdeksan miljardia euroa alijäämäinen. Menojen kasvu on myös pysyvästi tulojen kasvua no-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

peampaa. Siksi Suomessa tarvitaan muutos. On valittava ne asiat, joita pidämme kaikista tärkeimpinä, ja panostettava niihin.

Valtio rahoittaa reilu puolet Merimiespalvelutoimiston toimintamenoista. Loput kerätään suomalaisilla aluksilla työskenteleviltä työntekijöiltä ja heidän työnantajiltaan. Merimiespalvelutoimiston tarjoamat palvelut kohdistuvat suhteellisen rajatulle joukolle ihmisiä. Lisäksi Merimiespalvelutoimiston tarjoamista palveluista merkittävä osa on nykyään vapailta markkinoilta edullisesti saatavissa. Sen vuoksi Kokoomus leikkaisi valtion osuuden Merimiespalvelutoimiston rahoituksesta menojen priorisoinnin nimissä.

Valtio korvaa myös suomalaisella aluksella työskentelevän työntekijän kotimatkoista varustamoille syntyneistä kustannuksista 50 %. Korvattavat kustannukset käsittävät välittömät matkakustannukset, työntekijän ylläpitokustannukset matkan aikana ja matkan järjestämisestä syntyneet kustannukset. Nämä menot kuuluvat tavanomaiseen yritystoimintaan, ja siten nämä menot tulisi siirtää kokonaan varustamoiden maksettaviksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 71

Eduskunta edellyttää valtioneuvostoa valmistelemaan merimiespalvelulakiin muutoksen, jolla poistetaan valtion maksuosuus Merimiespalvelutoimiston toimintamenoista.

Vastalauseen lausumaehdotus 72

Eduskunta edellyttää valtioneuvostoa valmistelemaan lakiin valtion varoista korvattavista merimiesten matkakustannuksista muutoksen, jolla poistetaan valtion maksuosuus suomalaisilla aluksilla työskentelevien työntekijöiden kotimatkojen kustannuksista.

20. Uudistuminen ja vähähiilisyys

Kokoomuksen eduskuntaryhmä haluaa uudistaa sähkömarkkinoita, jotta suomalaisille kotitalouksille ja yrityksille riittää kohtuuhintaista sähköä myös paukkupakkasilla. Kokoomus on esittänyt kattavat toimenpiteet niin akuutin kriisin ja lähiaikojen kuin pidemmän aikavälin varalle. Lähiaikoina meidän on varmistettava, että jokaiselle riittää lämpöä ja sähköä. Pidemmällä aikavälillä siirtyminen ilmaston kannalta kestäviin tuotantomuotoihin on välttämätöntä.

Kohtuuhintainen ja toimitusvarma sähkö on toimivan yhteiskunnan perusedellytys. Sähkö ei ole eikä siitä saa tulla ylellisyystuote. Sähkö on välttämättömyyshyödyke, jota tarvitaan pitämään valot päällä, kodit lämpiminä ja yritysten rattaat pyörimässä. Sähkön merkitys talouskasvun moottorina ja hyvinvoinnin edellytyksenä tulee vain kasvamaan.

Euroopan ja Suomen sähkömarkkinat ovat ajautuneet syvään kriisiin. Se johtuu Putinin hyökkäyssodasta Ukrainaan, Euroopan maiden energiapolitiikan lyhytnäköisistä Venäjä-riippuvuuksis-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

ta sekä toimitus- ja huoltovarmuuden puutteista. Kokoomus haluaa korjata rikkoutuneen sähkömarkkinan.

Tulevien energiakriisitalvien aikana sähkön hinta tulee olemaan korkea ja sähkön hinta määrittymään fossiilisten polttoon perustuvien tuotantomuotojen perusteella. Kokoomuksen mielestä Suomeen tarvitaankin muuttuvilta kustannuksiltaan kalleimmille tuotantomuodoille tehotuki, jolla lasketaan näillä tuotetun sähkön yksikköhintaa ja toisaalta varmistetaan näiden tuotantomuotojen pysyvän markkinoiden käytössä tulevien vuosien aikana.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 73

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto valmistelee ja antaa nopealla aikataululla esitykset tehotuesta muuttuvilta kustannuksiltaan kalleimmille tuotantomuodoille, joilla lasketaan tuotetun sähkön yksikköhintaa ja pidetään kaikki olemassa oleva kotimainen sähkön-tuotantokapasiteetti käytössä.

Vastalauseen lausumaehdotus 74

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto tekee kaikki käytettävissä olevat toimet kiertävien sähkökatkojen välttämiseksi esimerkiksi edistämällä kulutusjoustoja.

Vastalauseen lausumaehdotus 75

Eduskunta edellyttää valtioneuvostoa neuvottelemaan EU-tasolla järkevistä energiaratkaisuista aktiivisesti esimerkiksi edistämällä sähkön ja kaasun hintojen irrottamista toisistaan sekä asettamalla sähkölle EU-tasoinen kattohintaa.

Vastalauseen lausumaehdotus 76

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto antaa eduskunnalle tarpeelliset esitykset etenkin energiainvestointien kaavoitus-, lupa- ja valitusprosessien sujuvoittamista.

40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)

Pärjätäkseen globaalissa kilpailussa Suomen on pienenä maana panostettava tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan (TKI). Ilman riittäviä panostuksia osaamiseen, ei synny kestäväää talouskasvua. Kokoomus esittää, että TKI-panostusten tasoa vahvistetaan tinkimättä julkisen talouden kestävydestä.

Myös hallitus ilmoittaa sitoutuneensa TKI-panostusten neljän prosentin tavoitteeseen. Julkisen talouden kestävyystiekartan mukaan hallituksen keskeinen tavoite julkisen talouden velkasuhteen kasvun vakauttamiseksi on nimenomaan talouskasvun vauhdittaminen TKI-intensiteettiä

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

nostamalla. Talousarvioesityksen mukaan TKI-rahoitus on kuitenkin vähenemässä 110 miljoonalla eurolla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.20.40 lisätään 40 000 000 euroa Business Finlandin tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitusta.

41. Energiatuki (arviomääräraha)

Julkisessa taloudessa on miljardien sopeutumispaine kroonistuneen alijäämän vuoksi. Kokoomus haluaa luoda tien julkisen talouden tasapainoon seuraavien kahden vaalikauden aikana. Tästä johtuen valtion budjetin jokaisen määrärahamomentin menoja tulee tarkastella kriittisesti. Yritystukien kriittinen tarkastelu on keskeinen osa kokoomuksen keinovalikoimaa julkisen talouden vahvistamisessa.

Energiatukea voi myöntää investointeihin ja selvityksiin, jotka tukevat uusiutuvan energian tuotantoa tai käyttöä, energiansäästöä, energian tuotannon tai käytön tehostamista taikka niihin liittyvää uuden teknologian käyttöönottoa. Energiatukea voidaan myöntää myös liikenteen biopolttoaineiden tuotantoon tai käyttöön liittyvän teknologian demonstraatiohankkeisiin. Vuoden 2023 talousarviossa energiatukeen on budjetoitu määrärahoja 364 090 000 euroa ja uusia sitoumuksia saa tehdä enintään 283 100 000 eurolla.

Osana muihin yritystukiin liittyvää menojen priorisointia kokoomus leikkaisi energiatukea vuonna 2023 60 000 000 euroa kohdistaen sen erityisesti kivihiiltä korvaavien investointien tehottomiin tukiin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 77

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto antaa eduskunnalle tarvittavat lakimuutokset ja muut muutokset, jotta energiatuista voidaan saavuttaa vuositasolla 60 000 000 euron säästöt.

88. Pääomasijoitus Ilmastorahasto Oy:lle (siirtomääräraha 3 v)

Menoja tulee asettaa tärkeysjärjestykseen. Joka vuosi talousarviota laadittaessa säästöt tulee saada tuloutettua budjettiin valitun säästötavoitteen mukaisesti. Budjettikehyksen uskottavuus perustuu siihen, että jokaisessa budjettiriihessä menotaso asetetaan sen mukaiseksi.

Kuluneen vaalikauden aikana hallitus ei ole kyennyt asettamaan menoja tärkeysjärjestykseen. Budjettikehyksistä luovuttiin kokonaan vuonna 2020 koronapandemian aiheuttaman talouskriisin vuoksi ymmärrettävästi. Hallitus korotti vastoin asiantuntijasuosituksia kehystasoa vuosille

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

2021—2022 1,4 miljardilla eurolla. Venäjän hyökkäyksen jälkeen hallitus kirjasi julkisen talouden suunnitelmaan niin sanotun poikkeuslausekkeen turvallisuustilanteeseen liittyvien menojen hoitamiseksi. Käytännössä poikkeuslauseke on kirjattu niin väljästi, että sen perusteella kehysten ulkopuolelle on siirretty myös turvallisuustilanteeseen välttämättömästi liittymättömiä menoja. Näin budjettikehysten sisään on saatu tilaa poliittisille hankkeille. Käytännössä hallituksen menopolitiikalla ei ole ollut mitään rajoitetta. Suunta on muutettava.

Julkinen talous on alijäämäinen lähes 10 miljardia joka vuosi koko valtiovarainministeriön enustejaksolla, ja hyvinvointipalvelut ovat ajautumassa taloudelliseen haaksirikkoon. Kokoomus haluaa pelastaa hyvinvointipalvelut myös tuleville sukupolville, ja siksi menoja on asetettava tärkeysjärjestykseen. Menojen asettaminen tärkeysjärjestykseen tarkoittaa sitä, että jostain on luovuttava. Talousarvion laatimisen aikana on aina miljardeja euroja enemmän tärkeitä menokohteita kuin mihin on varaa. Kun talous on rajusti alijäämäinen, on ymmärrettävää, että jostain vähemmän tärkeästä on välttämättömästi karsia. Tulevaisuudessa säästöjen tekemisessä on hyödynnettävä valtiovarainministeriön laatimaa menokartoitusta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 32.20.88 vähennetään säästötoimenpiteenä 50 000 000 euroa Ilmastorahasto Oy:n oman pääoman korottamiseen ehdotetusta määrärahasta.

30. Työllisyys ja yrittäjyys

40. Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Menoja tulee asettaa tärkeysjärjestykseen. Joka vuosi talousarviota laadittaessa säästöt tulee saada tuloutettua budjettiin valitun säästötavoitteen mukaisesti. Budjettikehyksen uskottavuus perustuu siihen, että jokaisessa budjettiriihessä menotaso asetetaan sen mukaiseksi.

Kuluneen vaalikauden aikana hallitus ei ole kyennyt asettamaan menoja tärkeysjärjestykseen. Budjettikehyksistä luovuttiin kokonaan vuonna 2020 koronapandemian aiheuttaman talouskriisin vuoksi ymmärrettävästi. Hallitus korotti vastoin asiantuntijasuosituksia kehystasoa vuosille 2021—2022 1,4 miljardilla eurolla. Venäjän hyökkäyksen jälkeen hallitus kirjasi julkisen talouden suunnitelmaan niin sanotun poikkeuslausekkeen turvallisuustilanteeseen liittyvien menojen hoitamiseksi. Käytännössä poikkeuslauseke on kirjattu niin väljästi, että sen perusteella kehysten ulkopuolelle on siirretty myös turvallisuustilanteeseen välttämättömästi liittymättömiä menoja. Näin budjettikehysten sisään on saatu tilaa poliittisille hankkeille. Käytännössä hallituksen menopolitiikalla ei ole ollut mitään rajoitetta. Suunta on muutettava.

Julkinen talous on alijäämäinen lähes 10 miljardia joka vuosi koko valtiovarainministeriön enustejaksolla, ja hyvinvointipalvelut ovat ajautumassa taloudelliseen haaksirikkoon. Kokoomus haluaa pelastaa hyvinvointipalvelut myös tuleville sukupolville, ja siksi menoja on asetettava tärkeysjärjestykseen. Menojen asettaminen tärkeysjärjestykseen tarkoittaa sitä, että jostain on luovuttava. Talousarvion laatimisen aikana on aina miljardeja euroja enemmän tärkeitä menokohteita kuin mihin on varaa. Kun talous on rajusti alijäämäinen, on ymmärrettävää, että jostain vähemmän

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

män tärkeästä on välttämätöntä karsia. Tulevaisuudessa säästöjen tekemisessä on hyödynnettävä valtiovarainministeriön laatimaa menokartoitusta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 32.30.40 vähennetään 1 500 000 euroa.

41. Valtionavustus Työkanava Oy:n toimintaan (siirtomääräraha 3 v)

Kokoomus on tukenut Työkanava Oy:n edistämistä myös eduskunnassa. Onkin tärkeää katsoa, millä tavalla uuden erityistehtävayhtiön työ käynnistyy ja mikä sen vaikuttavuus tulee olemaan. Liian aikainen voimakas yhtiön toiminnan laajentaminen voi syrjäyttää yksityistä markkinaehtoista toimintaa. Jatkotyössä on arvioitava, miten yhtiö on onnistunut tehtävässään.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 32.30.41 vähennetään 7 000 000 euroa valtionavustuksesta Työkanava Oy:n toimintaan.

42. Yritysten kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)

Menoja tulee asettaa tärkeysjärjestykseen. Joka vuosi talousarviota laadittaessa säästöt tulee saada tuloutettua budjettiin valitun säästötavoitteen mukaisesti. Budjettikehyksen uskottavuus perustuu siihen, että jokaisessa budjettiriihessä menotaso asetetaan sen mukaiseksi.

Kuluneen vaalikauden aikana hallitus ei ole kyennyt asettamaan menoja tärkeysjärjestykseen. Budjettikehyksistä luovuttiin kokonaan vuonna 2020 koronapandemian aiheuttaman talouskriisin vuoksi ymmärrettävästi. Hallitus korotti vastoin asiantuntijasuosituksia kehystasoa vuosille 2021—2022 1,4 miljardilla eurolla. Venäjän hyökkäyksen jälkeen hallitus kirjasi julkisen talouden suunnitelmaan niin sanotun poikkeuslausekkeen turvallisuustilanteeseen liittyvien menojen hoitamiseksi. Käytännössä poikkeuslauseke on kirjattu niin väljästi, että sen perusteella kehysten ulkopuolelle on siirretty myös turvallisuustilanteeseen välttämättömästi liittymättömiä menoja. Näin budjettikehysten sisään on saatu tilaa poliittisille hankkeille. Käytännössä hallituksen menopolitiikalla ei ole ollut mitään rajoitetta. Suunta on muutettava.

Julkinen talous on alijäämäinen lähes 10 miljardia joka vuosi koko valtiovarainministeriön enustejaksolla, ja hyvinvointipalvelut ovat ajautumassa taloudelliseen haaksirikkoon. Kokoomus haluaa pelastaa hyvinvointipalvelut myös tuleville sukupolville, ja siksi menoja on asetettava tärkeysjärjestykseen. Menojen asettaminen tärkeysjärjestykseen tarkoittaa sitä, että jostain on luovuttava. Talousarvion laatimisen aikana on aina miljardeja euroja enemmän tärkeitä menokohteita kuin mihin on varaa. Kun talous on rajusti alijäämäinen, on ymmärrettävää, että jostain vähemmän tärkeästä on välttämätöntä karsia. Tulevaisuudessa säästöjen tekemisessä on hyödynnettävä valtiovarainministeriön laatimaa menokartoitusta.

Yli viisi vuotta sitten Isossa-Britanniassa järjestettiin kansanäänestys eroamisesta Euroopan unionista kesäkuussa 2016. Tämän jälkeen on ollut selvää, että Iso-Britannia tulee eroamaan

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

EU:sta. Tapahtuma ei ole yllättävä, vaan on ollut yrityksissä hyvin ennakoitavissa oleva realisoitunut poliittinen riski, joka kuuluu normaalin liiketoimintariskin piiriin. Siitä huolimatta momentin määrärahasta 9 000 000 euroa käytetään Yhdistyneen kuningaskunnan EU-erosta pk-yrityksille aiheutuvien taloudellisten haittojen vähentämiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 78

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto antaa eduskunnalle tarvittavat esitykset tarpeettoman brexit-yritystuen poistamiseksi.

87. Pääomasijoitus Työkanava Oy:lle (siirtomääräraha 2 v)

Kokoomus on tukenut Työkanava Oy:n edistämistä myös eduskunnassa. Onkin tärkeää arvioida, millä tavalla uuden erityistehtäväyhtiön työ käynnistyy ja mikä sen vaikuttavuus tulee olemaan. Liian aikainen voimakas yhtiön toiminnan laajentaminen voi syrjäyttää yksityistä markkinaehtoista toimintaa. Jatkotyössä on arvioitava, miten yhtiö on onnistunut tehtävässään. Työkanava Oy:tä on pääomitettu esimerkiksi vuonna 2022 10 miljoonalla eurolla, jonka lisäksi sille on myönnetty 10 miljoonaa euroa valtionavustuksia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 32.30.87 vähennetään 5 000 000 euroa pääomasijoituksesta Työkanava Oy:lle.

40. Yritysten erityisrahoitus

48. Korko- ja muu tuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille (arviomääräraha)

Julkisessa taloudessa on miljardien sopeutuspaine kroonistuneen alijäämän vuoksi. Kokoomus haluaa luoda tien julkisen talouden tasapainoon seuraavien kahden vaalikauden aikana. Tästä johtuen valtion budjetin jokaisen määrärahamomentin menoja tulee tarkastella kriittisesti. Yritystukien kriittinen tarkastelu on keskeinen osa kokoomuksen keinovalikoimaa julkisen talouden vahvistamisessa.

Osana muihin yritystukiin liittyvää menojen priorisointia kokoomus leikkaisi korko- ja muuta tukea julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille 21 200 000 euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 79

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Eduskunta edellyttää valtioneuvostoa tekemään tarvittavat lakimuutokset ja muut muutokset, jotta vienti- ja alusluotoille myönnettävistä korko- ja muista tuista voidaan saavuttaa vuositasolla 21 200 000 euron säästöt.

89. Pääomasijoitus Business Finland Venture Capital Oy:lle (siirtomääräraha 3 v)

Menoja tulee asettaa tärkeysjärjestykseen. Joka vuosi talousarviota laadittaessa säästöt tulee saada tuloutettua budjettiin valitun säästötavoitteen mukaisesti. Budjettikehyksen uskottavuus perustuu siihen, että jokaisessa budjettiriihessä menotaso asetetaan sen mukaiseksi.

Kuluneen vaalikauden aikana hallitus ei ole kyennyt asettamaan menoja tärkeysjärjestykseen. Budjettikehyksistä luovuttiin kokonaan vuonna 2020 koronapandemian aiheuttaman talouskriisin vuoksi ymmärrettävästi. Hallitus korotti vastoin asiantuntijasuosituksia kehystasoa vuosille 2021—2022 1,4 miljardilla eurolla. Venäjän hyökkäyksen jälkeen hallitus kirjasi julkisen talouden suunnitelmaan niin sanotun poikkeuslausekkeen turvallisuustilanteeseen liittyvien menojen hoitamiseksi. Käytännössä poikkeuslauseke on kirjattu niin väljästi, että sen perusteella kehysten ulkopuolelle on siirretty myös turvallisuustilanteeseen välttämättömästi liittymättömiä menoja. Näin budjettikehysten sisään on saatu tilaa poliittisille hankkeille. Käytännössä hallituksen menopolitiikalla ei ole ollut mitään rajoitetta. Suunta on muutettava.

Julkinen talous on alijäämäinen lähes 10 miljardia joka vuosi koko valtiovarainministeriön enustejaksolla, ja hyvinvointipalvelut ovat ajautumassa taloudelliseen haaksirikkoon. Kokoomus haluaa pelastaa hyvinvointipalvelut myös tuleville sukupolville, ja siksi menoja on asetettava tärkeysjärjestykseen. Menojen asettaminen tärkeysjärjestykseen tarkoittaa sitä, että jostain on luovuttava. Talousarvion laatimisen aikana on aina miljardeja euroja enemmän tärkeitä menokohteita kuin mihin on varaa. Kun talous on rajusti alijäämäinen, on ymmärrettävää, että jostain vähemmän tärkeistä on välttämättömästi karsia. Tulevaisuudessa säästöjen tekemisessä on hyödynnettävä valtiovarainministeriön laatimaa menokartoitusta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentilta 32.40.89 vähennetään säästötoimenpiteenä 10 000 000 euroa Business Finland Venture Capital Oy:n pääomasijoituksiin ehdotetusta määrärahasta.

50. Kotoutuminen ja kansainvälinen osaaminen

03. Kotoutumisen ja työvoiman maahanmuuton edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Työperäinen maahanmuutto on vähintään tuplattava. Kokoomus on esittänyt kansainvälisen rekrytoinnin ohjelmassa (2020) lukuisia keinoja tavoitteen saavuttamiseksi. Mikäli tavoitteeseen ei näillä keinoilla päästä, on pikaisesti luotava uusia.

Kokoomus haluaa luoda reilun työnantajan sertifikaatin yrityksille, joilla työnantajan palvelukseen ulkomailta tuleville työntekijöille luvataan nopea kahden viikon lupamenettely. Sertifikaatin saava yritys sitoutuu omavalvontaan sekä raportointiin. Työlupahallintoa on automatisoitava ja digitalisoitava.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Kolmelle ministeriölle hajautunut sekava ja byrokraattinen työlupaprosessi on koottava yhteen tulosvastuulliseen yksikköön. Suomalaisesta korkeakoulusta valmistuvalle ulkomaan kansalaiselle on myönnettävä automaattinen oleskelulupa sekä EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulleille opiskelijoille lukukausimaksujen verovähennysoikeus Suomessa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 32.50.03 lisätään 10 000 000 euroa työperäisen maahanmuuton resurssien vahvistamiseen ja

että hyväksytään lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 80

Eduskunta edellyttää, että työperäisen maahanmuuton tehtävät keskitetään yhteen yksikköön.

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta

04. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Laaturekisterit ovat tärkeässä roolissa sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden, vaikuttavuuden ja laadun turvaamisessa. Rekistereistä saadun tiedon avulla voidaan myös parantaa hoidon valtakunnallista vertailtavuutta, asiakaslähtöisyyttä, potilasturvallisuutta ja parantaa tiedolla johtamista.

Kokoomuksen mielestä laaturekistereitä on vahvistettava ja niiden käyttöä laajennettava.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.03.04 lisätään 3 000 000 euroa laaturekistereiden käytön vahvistamiseksi ja laajentamiseksi.

10. Perhe- ja asumiskustannusten taseus, perustoimeentulotuki ja eräät palvelut

54. Asumistuki (arviomääräraha)

Suomi tarvitsee toimivampia asuntomarkkinoita. Toimivat asuntomarkkinat pitävät osaltaan talouden rattaat pyörimässä. Kokoomuksen mielestä asuntomarkkinat kaipaavat lisää kilpailua ja tarjontaa varsinkin kasvukeskuksiin, joissa kysyntä uusille asunnoille on kaikkein suurin. Vastaa- vasti asuntomarkkinoiden tarpeetonta sääntelyä ja byrokratiaa olisi perusteltua vähentää.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Asumista tuetaan Suomessa useilla tukimuodoilla. Suoraa tukea on muun muassa yleinen asumistuki, epäsuoraa taas erilaiset tonttisubventiot sekä kuntien ja ARA:n tukema asuntotuotanto. Tukijärjestelmä kaipaisi laajamittaista läpivalaisua ja eri tukimekanismien vaikuttavuuden kriittistä arviointia. Kasvattaako yhteiskunnan tuki tehokkaasti asumisen laatua? Tai vähentääkö se asumisen hintaa?

Suomessa on arvioitava uudelleen, millaiseen asumiseen yhteiskunnan tukia tarvitaan. Kymmenessä vuodessa yleisen asumistuen saajien lukumäärä on kasvanut 150 000 ruokakunnasta yli 230 000:n, vaikka opiskelijoita ei huomioitaisi. Samassa ajassa suorat asumisen tukimenot ovat kasvaneet kaksinkertaisiksi. Voiko asumisen laadun sanoa kasvaneen vastaavasti?

Suora asumistuki on kuitenkin reilumpi tapa tukea yhdenvertaisesti kaikkien pienituloisten asumista kuin yhteiskunnan tukemien kohtuuhintaisten asuntojen tarjoaminen vain harvoille onnekkaille. Monista hyvistä ominaisuuksistaan huolimatta yleinen asumistukien kokonaisuus muodostaa kannustinloukkuja ottaa vastaan kokopäiväistä työtä, nostaa yleistä vuokratasoa markkinoista riippuen ja kohdistaa osin yhteiskunnan tukea sellaiseen asumiseen, johon yhteiskunnan tukea on vaikea perustella.

Suoria asumisen tukia maksetaan hallituksen talousarvioesityksen mukaan ensi vuonna yli 2,2 miljardia euroa. Yleisen asumistuen menot ovat kaksinkertaistuneet vain hieman yli kymmenessä vuodessa. Tukimenojen kasvu on nykyisellään kestäättömissä uomissa, joten järjestelmä vaatii remonttia.

Opiskelijoiden siirto yleiseen asumistukeen vaikuttaa jälkikäteen tarkasteltuna vaikealta perustella. Opiskelijoiden saamat asumisen tuet ovat kasvaneet vuodesta 2016 noin 260 miljoonalla eurolla vuoteen 2020 mennessä.

On vaikea perustella, miksi neljännesmiljardin tuki opiskelijoiden asumiseen olisi muita keinoja parempaa yhteiskunnan tukea laadukkaaseen koulutukseen. Yksioissa asuminen on yleistynyt voimakkaasti samalla, kun soluasuntojen asumispaikkoja on vapaana ympäri Suomen. Tukimenojen kasvu on kohdistunut yksioissa asuville, kun opiskelijapariskunnilla tai yhteisöllisissä asumismuodoissa asuvilla se on jopa pienentynyt. Tilastokeskuksen mukaan opiskelijoiden työssäkäynti ei ole vähentynyt vuoden 2015 jälkeen; ammattikorkeakouluopiskelijoiden työskentely on jopa hieman yleistynyt. Opiskelijan kannalta tukijärjestelmä ei ole ennustettava, kun opintotukeen ja asumislisään sovelletaan eri tuloarajoja.

Yleinen asumistuki muodostaa kannustinloukkuja ottaa vastaan kokopäiväistä työtä. Asumistuen taso seuraa elinkustannusindeksiä seuraavaa kansaneläkeindeksiä. Tulevalle vuodelle elinkustannusindeksi on nousemassa 7,8 % verrattuna vuoteen 2023. Vuokratason ei kuitenkaan odoteta nousevan vastaavasti. Vuokraindeksi on nousemassa ainoastaan 0,9 %. Asumistuki on siis kasvavassa huomattavasti nopeammin kuin asumisen hinta. Kokoomuksen mielestä vuokraindeksin tulee asettaa asumistuen korotukselle perälautaa, jota nopeammin asumistukea ei koroteta.

Kokoomus esittää toimeentulotuen maltillisen omavastuuosuuden palauttamista. Omavastuu kannustaa asumaan edullisemmin ja purkaa kannustinloukkuja. Yleisessä asumistuessa on jo omavastuu, mutta monella toimeentulotuki korvaa asumistuen jälkeiset asumismenot kokonaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Tämä heikentää työnteon kannusteita, koska toisin kuin asumistuessa, pienikin lisätyö leikkaa nopeasti toimeentulotukea. Pieni omavastuu kannustaa etsimään edullisempaa asuntoa ja toisaalta poistaa vuokranantajalta kannustimen siirtää toimeentulotuen tason täysimääräisenä vuokraan. Kokoomus haluaa turvata vähimmäisetuuksien kohtuullisen tason ja kompensoisi omavastuusuuden vaikutuksen staattisesti osittain toimeentulotuen tasokorotuksella.

Nopeasti kasvavat lämmitys- ja energiakustannukset on perusteltua huomioda asumistuessa hallituksen esityksen mukaisesti. Kokoomus myös kannattaa hallituksen esittämää sähkötukea ja sähkövähennystä, joilla voidaan ehkäistä etuuksien varassa olevien ajautumista taloudellisiin vaikeuksiin energian hintojen rajun nousun vuoksi. Kokoomus myös käynnistäisi laajemman yleisen asumistuen uudistuksen, jossa puretaan kannustinloukkuja ja määritellään uudelleen, millaiseen asumiseen yhteiskunnan tukea tarvitaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 81

Eduskunta edellyttää, että toteutetaan asumistuen kokonaisuudistus, jotta asumisen kallistumista voidaan hillitä ja asumistukimenoja kohdentaa sellaiseen asumiseen, johon yhteiskunnan tukea aidosti tarvitaan ja jolla saavutetaan yhteensä 350 miljoonan euron tukimenojen taittuminen.

Vastalauseen lausumaehdotus 82

Eduskunta edellyttää, että vuokraindeksistä luodaan perälauta asumistuen indeksikorotukselle siten, että mikäli kansaneläkeindeksin pisteluvun kasvu on suurempaa kuin vuokraindeksin, korotetaan asumistukea ainoastaan vuokraindeksin kasvun verran.

Vastalauseen lausumaehdotus 83

Eduskunta edellyttää, että selvitetään hyväksytyjen enimmäisasumismenojen määrittäminen nykymallin sijaan työssäkäyntialueiden mukaan sekä enimmäisneliövuokratason asettaminen tuen kriteeriksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 84

Eduskunta edellyttää, että arvioidaan, onko omistusasunnon rahoitusvastikkeen korvaaminen asumistuella tarkoituksenmukaista.

Vastalauseen lausumaehdotus 85

Eduskunta edellyttää, että perusomavastuun kaavaa tarkistetaan siten, että tuki kohdentuu tarkoituksenmukaisemmin ja asumistukeen sisältyviä kannustinloukkuja voidaan purkaa.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Vastalauseen lausumaehdotus 86

Eduskunta edellyttää, että uudelleenarvioidaan opiskelijoiden siirto yleisen asumistuen piiriin ja tarvittaessa laaditaan opiskelijoille aidosti yksilöllinen ja riittävä asumisen tukimalli, joka sopii saumattomasti yhteen muiden opintoetuuksien kanssa.

Vastalauseen lausumaehdotus 87

Eduskunta edellyttää, että yhteiskunnan tukemat kohtuuhintaiset vuokra-asunnot kohdennetaan paremmin erityisryhmille ja kaikkein pienituloisimmille. Yhteiskunnan tuen on kohdistuttava nykyistä paremmin sitä eniten tarvitseville. Tämä hillitsisi myös asumistukimenojen nopeaa kasvua.

Vastalauseen lausumaehdotus 88

Eduskunta edellyttää, että kasvavien kaupunkiseutujen kannustimia ja mahdollisuuksia lisätä tontti- ja asuntotarjontaa vahvistetaan ja valtion osallistumista kasvukeskusten asuntotuotannon edellytyksiä parantavien liikennehankkeiden rahoitukseen kasvatetaan.

Vastalauseen lausumaehdotus 89

Eduskunta edellyttää, että osana asumistukien uudistamista toimeentulotukeen lisätään maltillinen asumismenojen 10 prosentin omavastuuosuus, joka vähentää asumistukimenoja, ja että samalla toimeentulotuen tasoon tehdään tasapainottava 100 miljoonan euron korotus.

30. Sairausvakuutus

60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan (THL 2021) erot väestöryhmien välisessä terveydessä ovat vuosien kaventamistoimien jälkeen pysyneet ennallaan, joiltakin osin jopa kasvaneet. Terveysterot ja eriarvoisuus hoitoon sekä palveluihin pääsyssä ovat suurimpia haasteitamme. Hoitoon pääsyssä on ollut ongelmia jo pitkään ennen koronaa, mutta koronan vaikutuksesta hoito- ja palveluvelka on kasvanut ennätysmäisen suureksi. Myös pula hoitohenkilöstöstä vaikeuttaa palveluiden saatavuutta.

Kansanterveyttä voidaan parantaa sekä hyvinvointi- ja terveyseroja kaventaa turvaamalla oikea-aikaiset palvelut ja varhainen tuki jokaiselle toimeentulosta riippumatta. Jotta kansalaisten lakisääteiset palvelut voidaan turvata, tarvitaan sekä julkisen, yksityisen että järjestöjen sosiaali- ja terveyspalvelujen hyödyntämistä. Kokoomuksen mielestä palveluiden saatavuuden parantamiseksi ja hoitoon pääsyn nopeuttamiseksi on järkevää hyödyntää Kela-korvausta.

Kokoomus peruu hallituksen esittämän Kela-korvauksen leikkauksen, joka lisää entisestään julkisen sektorin jonoja, henkilöstön työtaakkaa ja jättää yhä useamman ihmisen ilman palvelua ja kuntoutusta.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 90

Eduskunta edellyttää, että hallituksen esitys Kela-korvauksien leikkauksista perutaan.

40. Eläkkeet

50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)

Hallituksen asettama valtiosihteeri Jari Partasen (kesk.) yritystukityöryhmä pitää raportissaan mahdollisena, että merimieseläkekassan saamaa valtionosuutta laskettaisiin. Vuodesta 2021 eteenpäin valtionosuuden on jo aiemmin sovittu laskevan 29 prosenttiin nykyisestä 31 prosentista. Laskemalla osuutta edelleen voitaisiin saavuttaa suurempi menosäästöjen taso.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 91

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle pikaisesti esityksen merimieseläkekassan saaman valtionosuuden laskemiseksi niin, että osuuden perusteella maksettava määrä vähenee 10 miljoonaa euroa.

60. Sosiaali- ja terveydenhuollon tukeminen

32. Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen sekä sosiaalityön yliopistotasoiseen tutkimukseen (kiinteä määräraha)

Valtion tutkimusrahoitus (VTR) on tarkoitettu myönnettäväksi yliopistotasaisen sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimuksen hankkeille. Yliopistotasoisella tutkimuksella turvataan erityisesti julkisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kehittämistä vaikuttavaan, väestön terveyttä ja hyvinvointia tukevaan suuntaan.

Kokoomus nostaa esiin huolen sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimusrahoituksen riittävydestä. Hallituksen esittämät panostukset lääketieteelliseen tutkimukseen ja erityisesti yliopistotasoiseen tutkimukseen (VTR) ovat riittämättömät.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 33.60.32 lisätään 3 800 000 euroa yliopistotasaisen sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimuksen vahvistamiseksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

39. Palvelurakenteen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Kokoomus haluaa, että ihmiset pääsevät sujuvasti hoitoon. Erityisesti mielenterveyspalveluiden nopeampaan saatavuuteen on löydettävä ratkaisut. Jonotusajat mielenterveyspalveluihin ovat kestäättömiä ja eriarvoistavia. Koronan myötä mielenterveyspalveluiden tarve on entisestään kasvanut niin lapsilla kuin aikuisilla. Mielenterveyden ongelmiin ei ole saatavilla yhdenvertaisesti ja riittävästi apua sosiaali- ja terveydenhuollon perustason palveluissa.

Kokoomus kannattaa Terapiatakuu-kansalaisaloitteen mukaista lakimuutosta, jolla taataan nopea pääsy hoidolliseen psykoterapiaan tai muuhun psykososiaaliseen hoitoon. Terapiatakuu rakentaisi Suomesta tällä hetkellä puuttuvan tehokkaan mielenterveyshoidon perustason. Terapiatakuun mukainen rakenteellinen uudistus mielenterveyden palveluihin on juuri nyt ajankohtainen. Se on osa kestävää koronakriisin jälkihoitoa sekä työllisyyden vahvistamista. Myös Terapiat etulinjaan -hankkeen hyviä käytäntöjä on hyödynnettävä palveluiden kehittämisessä.

Nopean hoitopääsyn mahdollistamiseksi mielenterveysongelmissa kokoomus toteuttaisi terapiatakuun 35 miljoonalla eurolla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 92

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee Terapiatakuu-kansalaisaloitteen mukaisesti esityksen mielenterveyden terapiatakuusta ja varaa 35 000 000 euroa sen toteuttamiseen.

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

21. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)

Monimuotoinen luonto on edellytys paitsi eliöiden myös ihmisten elämälle. Ilmaston, puhtaiden vesistöjen ja monimuotoisen luonnon vaaliminen vaatii kaikkien yhteiskunnan sektoreiden osallistumista.

Suomen luontoon kuuluvien lajien ja luontotyyppien suojelu on vastuullamme. Emme voi syödä luontopääomaamme, vaan meidän tulisi jättää ympäristö paremmassa kunnossa seuraaville sukupolville. Suomen alkuperäislajistoa onnistumme suojelemaan ei vain alueita suojelemalla vaan myös aktiivisella luonnonhoidolla ja torjumalla haitallisten vieraslajien leviämistä.

Kokoomuksen mielestä luonnonsuojelussa ja ennallistamistoimissa on edettävä jatkossakin vapaaehtoisuuden kautta mukaan lukien ekologisen kompensaation menetelmien vakiinnuttaminen

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

ja uudet kannustinjärjestelmät maanomistajille. Nykyisten kansallisten ja vapaaehtoisuuteen perustuvien luonnonhoitohankkeiden määrärahat ovat kustannustehokas tapa edistää luonnonsuojelua. Kokoomus haluaa vahvistaa luonnon suojelemista kasvattamalla Metso- ja Helmi-ohjelmien rahoitusta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentille 35.10.21 lisätään 20 000 000 euroa Metso- ja Helmi-ohjelmien toimeenpanon vahvistamiseksi ja

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 93

Eduskunta edellyttää, että verkkokalastuksen rajoituksia laajennetaan saimaannorpan pesimäalueilla, jotta Suomen ainoa kotoperäinen nisäkäs onnistutaan säilyttämään.

Vastalauseen lausumaehdotus 94

Eduskunta edellyttää, että vesiensuojelun irrallinen rahoitus kootaan yhteen mittavaan ravinnekierron toimenpidekokonaisuuteen Itämeren pelastamiseksi.

31. Avustukset kuntien ilmastoavustuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Menoja tulee asettaa tärkeysjärjestykseen. Joka vuosi talousarviota laadittaessa säästöt tulee saada tuloutettua budjettiin valitun säästötavoitteen mukaisesti. Budjettikehyksen uskottavuus perustuu siihen, että jokaisessa budjettiriihessä menotaso asetetaan sen mukaiseksi.

Kuluneen vaalikauden aikana hallitus ei ole kyennyt asettamaan menoja tärkeysjärjestykseen. Budjettikehyksistä luovuttiin kokonaan vuonna 2020 koronapandemian aiheuttaman talouskriisin vuoksi ymmärrettävästi. Hallitus korotti vastoin asiantuntijasuosituksia kehystasoa vuosille 2021—2022 1,4 miljardilla eurolla. Venäjän hyökkäyksen jälkeen hallitus kirjasi julkisen talouden suunnitelmaan niin sanotun poikkeuslausekkeen turvallisuustilanteeseen liittyvien menojen hoitamiseksi. Käytännössä poikkeuslauseke on kirjattu niin väljästi, että sen perusteella kehysten ulkopuolelle on siirretty myös turvallisuustilanteeseen välttämättömästi liittymättömiä menoja. Näin budjettikehysten sisään on saatu tilaa poliittisille hankkeille. Käytännössä hallituksen menopolitiikalla ei ole ollut mitään rajoitetta. Suunta on muutettava.

Julkinen talous on alijäämäinen lähes 10 miljardia joka vuosi koko valtiovarainministeriön enustejaksolla, ja hyvinvointipalvelut ovat ajautumassa taloudelliseen haaksirikkoon. Kokoomus haluaa pelastaa hyvinvointipalvelut myös tuleville sukupolville, ja siksi menoja on asetettava tärkeysjärjestykseen. Menojen asettaminen tärkeysjärjestykseen tarkoittaa sitä, että jostain on luovuttava. Talousarvion laatimisen aikana on aina miljardeja euroja enemmän tärkeitä menokohteita kuin mihin on varaa. Kun talous on rajusti alijäämäinen, on ymmärrettävää, että jostain vähemmän tärkeistä on välttämättömästi karsia. Tulevaisuudessa säästöjen tekemisessä on hyödynnettävä valtiovarainministeriön laatimaa menokartoitusta.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Kokoomuksen mielestä Suomessa on käynnistettävä koko julkista sektoria koskeva tehokkuus-ohjelma, jossa arvioidaan kuntien ja hyvinvointialueiden velvoitteet. On arvioitava, millaiset tehtävät ovat välttämättömiä julkisen sektorin tuotettavaksi ja millaisin toimin politiikkatavoitteet on tehokkainta saavuttaa. Kuntien ilmastosuunnitelmat ovat tarpeeton ja ilmastovaikutuksiltaan mitätön toimenpide, joka aiheuttaa kustannuksia. Kokoomus on esittänyt puhtaan energiantuotannon lisäämiseksi lukuisia keinoja, joilla on aidosti merkitystä päästöjen vähentämisen kannalta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 95

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa ehdotuksen ilmastolain muuttamisesta siten, että kuntien ilmastosuunnitelmista tehdään vapaaehtoisia ja avustuksista ilmastosuunnitelmien laatimiseksi voidaan säästötoimenpiteenä ja tehottomana ilmastotoimena luopua.

TULOARVIOT

Osasto 11

VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. Ansio- ja pääomatuloverot

Kallistuvien elinkustannusten ja hiipuvan kasvun vuoksi työn verotuksen keventämiselle on erinomaiset perustelut. Työn verotusta keventämällä helpotetaan kotitalouksien taloudellista tilannetta suoraan ja parannetaan työn vastaanottamisen kannustimia. Kireä työn verotus on verojärjestelmän keskeinen rakenteellinen kasvua jarruttava ongelma.

Kokoomus haluaa toteuttaa veronkevennykset tasaisesti kaikkiin tuloluokkiin. Kevennykset kohdennettaisiin eläke- ja työtuloja saaville muuttamalla työtulo- ja eläketulovähennyksiä sekä veroasteikkoja. Pieni- ja keskituloisille tulee tehdä kuitenkin maltillinen painotus, jotta työn vastaanottamisen kannustimet paranevat.

Kokoomus ei kevennä työn verotusta velaksi. Työn verotuksen keventämisen katetaan kokonaan vähentämällä julkisia menoja ja kiristämällä vähemmän haitallisia veroja. Verotuksen painopistettä siirretään työstä ja yrittäjyydestä haitta- ja kulutusverotukseen harkitusti. Veropohjaa laajennetaan ja tiivistetään siten, ettei sillä ole kielteisiä vaikutuksia työllisyyteen ja riskinottoon. Veropohjan laajentamisessa on myös huomioitava, että verotus kohdentuu oikeudenmukaisesti.

Nykyisellään työnteon ja yrittäjyyden kannustimia latistaa kireä verotus. Jo keskituloiselle sadan euron lisäansioista jää käteen vain 50 euroa tai jopa alle. STTK:n vuonna 2017 teettämän kyselyn

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

mukaan noin joka kolmas työikäinen on vähentänyt työntekoa lisätulojen kireämmän verotuksen takia.

Kireä verotus on rakenteellinen ongelma. Suhteessa keskeisiin kilpailijamaihin Suomi hinnoittelee itsensä ulos markkinoilta. Vaikka Suomella on vakaat yhteiskunnalliset olot sekä korkea osaa- mistaso, vaivanamme ovat vertailumaita selvästi pienemmät investoinnit ja vähäisempi työperäinen maahanmuutto. Yrittäjyysasteemme on matalampi ja kotitalouksien varallisuus on vähäisempää.

Kaikki puolueet kannattavat työn verotuksen keventämistä. Parlamentaarisen maakuntaverokomitean mietinnön johtopäätöksissä puolueet toteavat, että kireä työn verotus on verojärjestelmämme keskeisin ongelma. Erityisesti työn verotuksen ongelmana on nykyisellään erittäin jyrkkä progressio, joka latistaa tehokkaasti ahkeruuden kannustimia.

Kokoomuksen mielestä Suomeen ei tarvita uusia verotuksen tasoja. Maakuntaveron valmistelu kuitenkin jatkuu edelleen valtiovarainministeriössä. Kokoomuksen mielestä maakuntaveron valmistelu tulee lopettaa välittömästi, sillä Suomen kokoisessa maassa kolme verotuksen tasoa on liikaa.

Ansiotuloverotuksen keventäminen vauhdittaa työllisyyttä ja talouskasvua ja synnyttää siten uutta verotettavaa tuloa. Ekonomistien arviot niin sanotusta veronalennuksen itserahoittavuusasteesta vaihtelevat voimakkaasti. 117 suomalaisen ekonomistin vastausten keskimääräinen arvio oli, että veronalennukset rahoittavat itsensä lähes puoliksi. Myös valtiovarainministeriön mukaan veromuutosten dynaamisia vaikutuksia tulisi tulevaisuudessa ottaa paremmin huomioon, kun tehdään muutoksia verotuksen perusteisiin

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 96

Eduskunta edellyttää, että luovutaan kolmannen verotuksen tason valmistelusta.

Parannetaan kotitalousvähennystä ja otetaan käyttöön ikäihmisten superkotitalousvähennys

Kotitalousvähennys on erinomainen keino madaltaa palveluiden verokiilaa ja vähentää harmaata taloutta. Verokiilan pienenemisen ansiosta suomalaiset kotitaloudet voivat teettää ostopalveluna kotitalous-, hoito- tai remonttitöitä edullisemmin.

Kun kotitaloudet ostavat useammin töitä, joita muuten olisi tehty omin voimin, taloudellinen toimelellisuus ja työllisyys kohenevat. Esimerkiksi kotisiivous luo ammattilaiselle työtä siivousalalla ja samalla tilaajalle itselleen vapautuu lisää aikaa keskittyä omaan työhön. Kaikki voittavat.

Hallitus heikensi kautensa alussa kotitalousvähennystä. Myöhemmin hallitus kuitenkin toteutti kotitalousvähennykseen määräaikaista parannuksia. Lisäksi hallitus on ottanut käyttöön määräai-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

kaisen sähkövähennyksen osaksi kotitalousvähennystä. Toimenpiteet ovat olleet oikeansuuntaisia, mutta määräaikaiset muutokset eivät ole hyvää veropolitiikkaa. Parannus rajautuu ainoastaan kotitalous-, hoito- ja hoivatyöhön sekä lämmitystaparemontteihin. Esimerkiksi vuonna 2019 kotitalouksissa vähennystä käytettiin näihin palveluihin vain noin 22 %:n osalta, kun taas remonttipalveluihin käytettiin 78 %.

Kokoomus haluaa vauhdittaa ekologisesti kestävä ja vireän palvelutalouden kehittymistä parantamalla kotitalousvähennystä pysyvästi. Kokoomus ehdottaa kotitalousvähennyksen nostamista pysyvästi 3 500 euroon. Hyvitykseen oikeuttavaa osuutta työn hinnasta on nostettava 60 prosenttiin ja palkkakulujen osalta 40 prosenttiin. Pidemmän aikavälin tavoitteena on nostaa kotitalousvähennyksen määrä Ruotsin tasolle noin 5 000 euroon.

Lisäksi kokoomus parantaisi kotitalousvähennystä niin, että siitä voisi hyötyä mahdollisimman moni. Monimutkaisen byrokratian vuoksi vähennystä jää nykyisin käyttämättä. Kokoomus ehdottaa vähennyksen omavastuusuuden poistamista. Kotitalouden tulisi saada vähennyksen hyöty itselleen suoraan ostopalvelun tai työn alhaisempana hintana. Valtion tulee luoda digitaaliset ratkaisut, joilla yritykset voivat vaivattomasti ja maksutta tarkistaa asiakkaan oikeuden vähennykseen. Lisäksi kokoomus selvittäisi, olisiko kotitalousvähennystä mahdollista laajentaa myös asunto-osakeyhtiömuotoisten asuntojen remontointiin.

Kokoomus myös toteuttaa ikäihmisten parannetun kotitalousvähennyksen. Sen avulla ikäihmiset voivat hankkia kotiin palveluita, jotka tukevat toimintakykyä ja omassa kodissa asumista. Sitra esitti mallia, jossa verovähennysoikeutta nostettaisiin 70 prosenttiin ja 100 euron omavastuuosuus poistettaisiin. Lisäksi palveluiden ostoon annettaisiin enintään 1 200 euron tuki vuodessa heille, joilla tulot eivät riitä vähennyksen tekemiseen. Kotitalousvähennys olisi pienituloisille suoran tuen ja verohuojennuksen yhdistelmä. Malli on Sitran arvion mukaan sisäisesti kustannusneutraali.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 97

Eduskunta edellyttää, että laaditaan polku kotitalousvähennyksen nostamiseksi Ruotsin tasolle noin 5 000 euroon.

Vastalauseen lausumaehdotus 98

Eduskunta edellyttää, että Suomessakin siirrytään kotitalousvähennyksen laskumalliin, jossa kotitalousvähennyksen saa alennuksena suoraan työn hinnassa. Digitaalisin ratkaisu in mahdollistetaan ostajan oikeus vähennykseen ostohetkellä ilman byrokratiataakan kasvua yrityksille.

Vastalauseen lausumaehdotus 99

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Eduskunta edellyttää, että toteutetaan yli 75-vuotiaiden parannettu kotitalousvähennys. Korotetaan kotitalousvähennys toimintakykyä parantaviin palveluihin 70 prosenttiin ja luodaan tuki heille, joilla ei ole vähennettäviä tuloja.

Tiivistetään veropohjaa

Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut ovat verotuksessa vähennyskelpoisia. Tämä on poikkeus luonnollisiin vähennyksiin perustuvaan vähennyskelpoisten kulujen pääsääntöön. Työmarkkinajärjestön jäsenmaksuja ei voida katsoa tulon hankkimisesta johtuviksi menoiksi. Kokoomus tiivistäisikin veropohjaa poistamalla työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennysoikeuden. Työttömyyskassojen maksut tulee jatkossakin säilyttää vähennyskelpoisina.

Kokoomuksen mielestä työmarkkinajärjestöjen sijoitustuotot on myös asetettava veronalaisiksi. Verovapaus perustuu tällä hetkellä siihen, että työmarkkinajärjestöt katsotaan verotuksessa yleishyödyllisiksi yhteisöiksi, jolloin ne ovat verovelvollisia ainoastaan elinkeinotoiminnastaan. Yleishyödyllisyyden määritelmää lainsäädännössä tuleekin siis muuttaa. Työnantajien tai työntekijöiden edunvalvonta ei ole katsottavissa yleishyödylliseksi taiteen, tieteen tai liikunnan tapaan. Siksi laajentaisimme veropohjaa kaikkien työmarkkinajärjestöjen sijoitustuottoihin.

Työmarkkinajärjestöjen sijoitustuottojen verollepano tarkoittaisi noin 40 miljoonan euron lisäystä verotuloihin. Valtiovarainministeriö arvioi, että jäsenmaksujen vähennysoikeus vähentää verotuloja noin 210 miljoonaa euroa. Työnantajajärjestöjen jäsenmaksujen perusteella tehdyistä yritysten verovähennyksistä ei ole euromääräistä tilastoa, mutta vaikutus on arviolta muutamia kymmeniä miljoonia euroja.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 100

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin työmarkkinajärjestöjen yleishyödyllisyyttä koskevien määritelmien muuttamiseksi siten, että työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennysoikeus ja työmarkkinajärjestöjen verovapaus poistetaan.

Parannetaan vaurastumisen mahdollisuuksia kaikille riippumatta lähtökohdista

Kokoomuksen aloitteesta Sipilän hallitus päätti vahvistaa kaikkien suomalaisten mahdollisuuksia vaurastua perustamalla uuden osakesäästötilin. Vuoden 2021 alkupuolella osakesäästötilejä oli avattu jo lähes 200 000 ja tileillä olevien tavallisten suomalaisten säästöt olivat arvoltaan yhteensä lähes miljardi euroa.

Kokoomus olisi halunnut osakesäästötilistä laajemman jo alusta saakka. Tilin talletuksiin asetettiin keinotekoinen katto ja tarpeettomat verosanktiot. Rajoitukset asettavat piensijoittajan selvästi epäedullisempaan asemaan varakkaampiin kotitalouksiin verrattuna. Kokoomus haluaa poistaa tarpeettomat rajaukset tavallisten säästäjien suosimasta osakesäästötilistä.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Säästämisen ja sijoittamisen kannustimia tulee vahvistaa jo elämän alkutaipaleelta asti. Suomessa on viime vuosina tapahtunut myönteinen muutos säästämisen ja sijoittamisen suosion kasvussa. Kokoomus haluaa vahvistaa tätä kulttuurin muutosta. Hallituksen kotimaisen omistamisen ohjelma sisältää tähän hyviä keinoja. Kokoomus toteuttaisi ohjelman mukaisen vastasyntyneiden osakesäästötilin. Ajatuksena on, että äitiyspakkauksen mukana jokaiselle vastasyntyneelle avattaisiin osakesäästötili, jonne valtio tekee 500 euron talletuksen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 101

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo esitykset, joilla osakesäästötilin käyttöalaa laajennetaan.

Vastalauseen lausumaehdotus 102

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo esitykset osakesäästötilin keinotekoisien ylärajan poistamisesta sekä muun ylimääräisen byrokratian purkamiseksi, jotta jokaisen suomalaisen mahdollisuudet vaurastua paranevat.

Vastalauseen lausumaehdotus 103

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo tarpeelliset esitykset, joilla voidaan toteuttaa vastasyntyneiden osakesäästötili.

02. Yhteisövero

Pärjätäkseen globaalissa kilpailussa Suomen on pienenä maana panostettava tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan (TKI). Ilman riittäviä panostuksia osaamiseen ei synny kestävästä talouskasvusta. Kokoomus esittää, että TKI-panostusten tasoa vahvistetaan tinkimättä julkisen talouden kestävydestä.

Myös hallitus ilmoittaa sitoutuneensa TKI-panostusten neljän prosentin tavoitteeseen. Julkisen talouden kestävyystiekartan mukaan hallituksen keskeinen tavoite julkisen talouden velkasuhteen kasvun vakauttamiseksi on nimenomaan talouskasvun vauhdittaminen TKI-intensiteettiä nostamalla. Talousarvioesityksen mukaan TKI-rahoitus on kuitenkin vähenemässä 110 miljoonalla eurolla.

Kokoomus haluaa toteuttaa pysyvän TKI-verokannustimen. Verokannustimen käyttöönotosta on parlamentaarisen työryhmän suositus, ja hallitus oli sopinut sen käyttöönotosta kehysriihessään keväällä 2022. Hallitus ei kuitenkaan antanut lakiesitystä TKI-verokannustimen käyttöönotosta. Kokoomus ehdottaa pysyvää ja laajaa tutkimus- ja tuotekehitystoimintaan kohdistuvaa lisävähennystä otettavaksi käyttöön elinkeinotoiminnan verotuksessa.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 104

Eduskunta edellyttää, että otetaan käyttöön pysyvä yritysten tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan verovähennys.

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut

01. Arvonlisävero

Kokoomus vapauttaisi viinien myynnin ruokakauppoihin ja kioskeille. Samalla viinin vahvuis-ten alkoholijuomien verotusta kiristettäisiin niin, että valtion verotulot kasvaisivat 200 miljoonalla eurolla. Veronkorotuksella ennaltaehkäistään saatavuuden kasvun mahdollisesti aiheuttamaa kulutuksen kasvua.

Alkoholiveron kiristysten yhteydessä kokoomus laskisi ravintolassa anniskellun alkoholin veron ravintolaruoan tasolle 14 prosenttiin. THL:n mukaan anniskelun osuus kulutuksesta oli vuonna 2021 vain kahdeksan prosenttia. Alkoholiveron korotus saattaisi ohjata voimakkaammin vähittäiskulutukseen. Siksi ravintola-anniskelun verorasituksen keventäminen on perusteltua.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 105

Eduskunta edellyttää, että alkoholin vähittäismyynnin vapauttamisen yhteydessä siirretään ravintola-anniskelu 14 prosentin alennettuun arvonlisäverokantaan.

08. Valmisteverot

Kokoomus pitää terveysperusteista veroa oikeudenmukaisena tapana laajentaa veropohjaa terveydelle haitallisiin tuotteisiin. Tullinimikkeiden perusteella vero voidaan kohdentaa tehokkaasti tuotteisiin, jotka sisältävät merkittävän määrän epäterveellisiksi määritellyjä ainesosia. Välillinen verotus kohdistuisi siten oikeudenmukaisemmin.

Pysyvän veromuutoksen seurauksena yritykset voivat investoida terveellisempiin raaka-ainevalintoihin välttääkseen tämän veron. Terveysperusteisella verolla tulisi tavoitella 300 miljoonan euron verokertymän kasvua.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Vastalauseen lausumaehdotus 106

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla viinien myynti sallitaan päivittäistavarakaupoissa ja kioskeissa.

Vastalauseen lausumaehdotus 107

Eduskunta edellyttää, että hallitus lupaustensa mukaan tuo eduskunnalle lakiesityksen, jolla sallitaan etämyynti myös suomalaisille pienpanimoille, jotta pienpanimotuotteita voi tilata etämyynnin kautta. Etämyynti on nykyään mahdollista vain ulkomaisista panimoista.

Vastalauseen lausumaehdotus 108

Eduskunta edellyttää, että luodaan uusi terveysperusteinen vero, jolla tavoitellaan 300 miljoonan euron verotuottoa.

01. Tupakkavero

Kaikki puolueet ovat sitoutuneet tavoitteeseen savuttomasta Suomesta vuoteen 2030 mennessä. Tupakointi on vähentynyt 2010-luvulla, mutta viime vuosien kehitys on ollut huolestuttavaa. THL:n mukaan yläkouluikäisten tupakointi on kääntynyt laajoissa osissa maata nousuun. Kokoomus katsoo, että suunta on väärä ja kunnianhimon tason on näyttävä teoissa.

THL:n tupakkatilaston mukaan työikäisistä päivittäin tupakoivia oli vuonna 2020 yhteensä 12 prosenttia. THL:n mukaan samalla, kun tupakan hinta on 2000-luvun puolivälin jälkeen kohonnut voimakkaasti, on matkustajatuonti vähentynyt. Tupakoinnin terveyshaittojen aiheuttamat kustannukset ovat myös mittavat. Terveystieteiden tutkimusten tulonsiirtojen ja muiden suorien kustannusten vaikutukset olivat THL:n tupakkatilaston arvion mukaan noin 288,5 miljoonaa euroa. Jos tupakointia onnistutaan vähentämään, on sillä vaikutus sosiaali- ja terveyspalveluiden menoihin.

Veronmaksajien vertailun mukaan vuonna 2021 tupakka-askin hinta oli EU-maista korkein Irlannissa, kaikkiaan noin 12,80 euroa. Suomessa tupakka-askin hinnan arvioitiin nousevan edellisen veronkorotuksen jälkeen noin 10 euroon. Karkeasti arvioiden tasainen 400 miljoonan euron veronkorotus nostaisi tupakka-askin hinnan noin 14 euroon. Siksi kokoomus ehdottaa uutta 400 miljoonan euron kiristystä tupakkaveroon.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 109

Eduskunta edellyttää, että tupakan verotusta kiristetään 400 miljoonalla eurolla.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

04. Alkoholijuomavero

Kokoomus vapauttaisi viinien myynnin ruokakauppoihin ja kioskeille. Samalla viinin vahvuisten alkoholijuomien verotusta kiristettäisiin niin, että valtion verotulot kasvaisivat 200 miljoonalla eurolla. Veronkorotuksella ennaltaehkäistään saatavuuden kasvun mahdollisesti aiheuttamaa kulutuksen kasvua.

Alkoholiveron kiristyksen yhteydessä kokoomus laskisi ravintolassa anniskellun alkoholin veron ravintolaruoan tasolle 14 prosenttiin. THL:n mukaan anniskelun osuus kulutuksesta oli vuonna 2021 vain kahdeksan prosenttia. Alkoholiveron korotus saattaisi ohjata voimakkaammin vähittäiskulutukseen. Siksi ravintola-anniskelun verorasituksen keventäminen on perusteltua.

Suomi menettää Verohallinnon mukaan 80—100 miljoonaa euroa verotuloja alkoholin tuontiin liittyvien ongelmien vuoksi. Ruotsin tapaan Suomessa tulee ryhtyä soveltamaan EU:n valmisteverotusdirektiivin 36. artiklaa, jolla alkoholin tuonnin verovälttely saadaan ratkaistua ja verotulomenetykset kiinni. Direktiiviä soveltamalla alkoholia verkkomyynnistä tilannut henkilö veloitetaan maksamaan alkoholiverot siinä tapauksessa, jos alkoholin etämyyjä ei ole rekisteröitynyt ja asettanut vakuutta ennen tilauksen lähettämistä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 110

Eduskunta edellyttää, että alkoholiverotusta kiristetään 200 miljoonalla eurolla painottaen kiristyksiä siten, että sataprosenttiseksi muutettuna alkoholin veron määrä litralta on tasaisempi eri tuotteiden välillä.

Vastalauseen lausumaehdotus 111

Eduskunta edellyttää, että Suomessa otetaan käyttöön alkoholin tuonnin verovälttelyä kitkevä EU-säätely.

07. Energiaverot

Ruoantuotannon vaikeuksien kärjistyminen käynnistyi keväällä 2022. Venäjän aloittama hyökkäyssota on kriisiyttänyt tilannetta nopeasti. Venäjä ja Ukraina vastaavat yhdessä merkittävästä osasta esimerkiksi maailman vilja-, auringonkukkaöljy- ja lannoitetuotannosta.

Kohonneet energian ja muiden välipanosten, kuten lannoitteiden hinnat uhkaavat kiristää alku-
tuotannon toiminnan kokonaan kannattamattomaksi. Hintojen nousun odotetaan jatkuvan, mikäli Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa pitkittyy. Kokoomuksen mielestä väliaikainen ja poikkeuksellinen likviditeettiongelma ei saa uhata ruokaturvaa.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Jos koko ruoan arvoketjua ja tukijärjestelmää olisi kuluneen vaalikauden aikana uudistettu kestävämmälle pohjalle, pystyttäisiin nykyinen kriisi kohtaamaan vahvemmissa lähtökohdista. Ensimmäisestään viljelijän tulisi saada markkinoilta asianmukainen hinta. Siksi on pettymys, miten hallitus on esimerkiksi epäonnistunut viennin kasvattamisessa.

Kannattavuutta ei paranneta pysyvästi tukieuroilla vaan vahvemmallalla kaupanteolla. Lukuisilla tiloilla on tehty toiminnan kehittämiseen merkittäviä investointeja, jotka nyt uhkaavat vaarantaa perusteiltaan kannattavan liiketoiminnan jatkuvuuden väliaikaisten likviditeettiongelmien vuoksi.

Kokoomus esittää ensimmäisenä toimenä suomalaisen maatalouden akuutin kustannuskriisin mm. kohonneiden sähkökustannusten hoitamiseen määräaikaaisesti 70 miljoonaa euroa olemassa olevaa energiaverotukijärjestelmää hyödyntäen. Suomalainen ruuantuotanto tarvitsee akuuttien toimien lisäksi toimia, joilla suomalainen ruuantuotanto voidaan varmistaa myös tulevaisuudessa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 112

Eduskunta edellyttää, että ruoantuotannon akuutissa kriisissä huolehditaan ruokaturvasta ensi vaiheessa osoittamalla määräaikainen energiatuki tiloille, jotka kärsivät nopeasti nousseista energian hinnoista. Samalla tulee edistää ruoanvientiä ja uudistaa elintarvikemarkkinoita.

Otetaan käyttöön ammattidiesel

Logistiikka- ja datayhteydet ovat Suomen talouden verenkierto. Talous kukoistaa, kun tieto, palvelut, ihmiset ja tavara liikkuvat. Kun liike lakkaa, syntyy myös tulppa kasvulle. Vuotta 2022 on leimannut laaja-alainen energian hintojen kohoaminen maailmanlaajuisesti johtuen erityisesti Venäjän laittomasta hyökkäyksestä Ukrainaan.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä julkisti helmikuussa 2022 keinovalikoimansa arjen kustannusten kasvun hillitsemiseksi reaktiona kohonneisiin energian hintoihin. Yhtenä keinoista kokoomus esittää ammattiliikenteelle kevyemmin verotettua dieselpolttoainetta, eli ns. ammattidieseliä. Ammattidieselin käyttöönotto toisi helpotusta kuljetusalan yrittäjille ahdingossa ja keventäisi elinkeinoelämän logistiikkakustannusten nousupaineita. Tämä helpottaisi myös paineita siirtää kohonneita kustannuksia kuluttajahintoihin.

Järjestelmä toisi ammattikäytössä olevan dieselin verotuen piiriin, jota logistiikkayritykset hakisivat valtiolta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 113

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo esitykset ammattidieseljärjestelmän käyttöönotosta tukemaan työllisyyttä ja yritystoimintaa pitkien etäisyyksien Suomessa.

10. Muut verot

03. Autovero

Autoilu on suurelle osalle suomalaisista arjen sanelema välttämättömyys. Autolla käydään töissä, harrastuksissa, kaupoilla ja sukulaisia tapaamassa. LVM:n ennusteen (2021) mukaan autoilun liikennesuoritteen merkittävä väheneminen tulevina vuosikymmeninä ei ole vakavasti otettava skenaario Suomessa edes kunnianhimoisten päästötavoitteiden kanssa. Henkilöt ja tonnit liikkuvat kumipyörillä jatkossakin.

Kokoomus katsoo, ettei kumipyöräliikenne itsessään ole ongelma vaan se on osa sujuvaa liikennettä. Ongelma on sen aiheuttamat päästöt. Maantieliikenteen päästöjen vähentäminen on tärkeää ja erittäin keskeinen osa Suomen ilmastopolitiikkaa. Kokoomuksen tavoitteena on, että sähköä tai biopolttoainetta käyttävä ajoneuvo olisi suomalaiselle aina fossiilista polttoainetta käyttävää autoa kilpailukykyisempi vaihtoehto jo tämän vuosikymmenen kuluessa.

Kokoomuksen mielestä keskeisin keino päästövähennyksiin pyrkimisessä on kannustaa suomalaisia päivittämään ajoneuvonsa uudempaan ja vähäpäästöisempään malliin, ei autoilijoiden maksutaakan lisääminen veronkorotuksin tai ruuhkamaksuin. Suomen autokanta on eurooppalaisittain tarkasteltuna verrattain iäkäs. Sen uusiutumisen nopeuttamiseksi kokoomus haluaa asteittain luopua autoverosta.

Kokoomus kompensoisi autoveron poiston osittain ajoneuvoveron perusveroa uusille alemmalla verolla hankituille autoille päästöpainotetusti sekä myönteisellä vaikutuksella kokonaisverokertymään. Ajoneuvoveron perusveron progressiota kiristetään siten, että se suosii vähäpäästöisiä autoja.

Uudet autot ovat sekä turvallisempia että vähäpäästöisempiä kuin vanhat. Nykyinen korkea autovero kannustaa suomalaisia hankkimaan vanhoja suuripäästöisiä tuontiautoja. Autoveron poistamisen seurauksena kasvaneen kotimaisen autokaupan arvonlisäverotuotto jäisi Suomeen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 114

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle esityksen autoverosta luopumiseksi asteittain tällä vuosikymmenellä siten, että ajoneuvoveroa korotetaan staattiseksi puoliksi autoveron poiston vastineeksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 115

Eduskunta edellyttää, että poistetaan tehottomana yritystukena erityisautojen verotuki, pois lukien pelastus-, sairaus- ja inva-autot sekä esteettömät taksit.

Osasto 12

SEKALAISET TULOT

Rahapelipolitiikka on perustunut tarkoitukseen suojella suomalaisia rahapelaamiseen liittyviltä haitoilta. Parhaan välineen on katsottu olevan järjestely, jossa rahapelitoimintaa on hoidettu alun perin kolmen, sittemmin vuodesta 2016 lähtien, yhden rahapeleistä vastaavan monopoliyhtiön kautta. Samalla rahapelaamisen tuotot on ohjattu kansalaisyhteiskunnan rahoittamiseen ja pelihaittojen ongelmien ehkäisyyn sekä hoitoon.

Monopoli on epäonnistunut tarkoituksessaan. Rahapeliongelmat rehottavat Suomessa, ja monet pelaavat internetin yli ulkomaisilla kasinoilla. Vuoden 2019 tutkimuksen mukaan noin 112 000 suomalaista kärsi eritasoisista rahapeliongelmista. Läheisten peliongelmista kärsivien määrä oli noin 790 000 suomalaista.

Rajat ylittävä pelaaminen erilaisten digitaalisten väylien kautta on haastanut perinteisten monopolien uskottavuutta. Tämä on johtanut siihen, että yksinoikeusjärjestelmän markkinaosuus digitaalisessa rahapelaamisessa on romahtanut lähelle kriittistä 50 prosentin rajaa. Voimassa oleva monopolijärjestelmä on erittäin tuottoisa niille yhtiöille, jotka toimivat Suomen markkinoilla ulkomailta käsin. Peliyhtiöt saavat tuottoja ilman lisenssimaksuja tai veroja. Samaan aikaan tämä rahavirta valuu ulkomaille, eikä pelaaminen ole sääntelyn tai valvonnan piirissä.

Kotimaista rahapelijärjestelmää onkin uudistettava siten, että se mahdollistaa nykyistä paremmin rahapeliongelmiin puuttumisen. Käytännössä tämä tarkoittaa nykyisestä monopolijärjestelmästä luopumista ja siirtymistä muissa EU-maissa tuttuun lisenssijärjestelmään. Kokemukset Tanskasta ja Ruotsista tukevat tätä tavoitetta.

Muutoksella on kiire digitaalisen pelaamisen lisääntymisen takia. Siksi ratkaisuja täytyy tehdä mahdollisimman nopeasti.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 116

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 2/kok

Eduskunta edellyttää, että luodaan uusi rahapeliin lisenssijärjestelmä samalla, kun luovutaan yksinoikeusjärjestelmästä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että ehdotus vuoden 2023 talousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena edellä todetuin muutoksin,

että edellä ehdotetut 116 lausumaa hyväksytään ja

että yleisperusteluissa ehdotettu epäluottamusehdotus hyväksytään.

Helsingissä 13.12.2022

Timo Heinonen kok
Janne Sankelo kok
Matias Marttinen kok
Sari Sarkomaa kok
Jukka Kopra kok
Sari Multala kok
Markku Eestilä kok
Kalle Jokinen kok

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

Vastalause 3/kd

Yleisperustelut

Kestävä talous on elämän ja hyvinvoinnin mahdollistaja. Ilman taloudellista kestävyyttä ja riittävää hyvinvointia on mahdoton pitää huolta sosiaalisesta ja ekologisesta kestävydestä. Globaali talous- ja rahajärjestelmä on vaikeasti ennakoitavassa murroksessa, joita sotien, pandemian ja ilmastomuutoksen kaltaiset kriisit pahentavat. Lähivuosina on varauduttava sopeutumaan myös matalan talouskasvun, nousevien hintojen, kasvavan työttömyyden ja heikkenevän julkisen talouden olosuhteisiin. Niukat ajat aiheuttavat kotitalouksille suuria haasteita ja koettelevat kansalaisten keskinäistä yhtenäisyyttä ja solidaarisuutta. Taloudelliset epätasapainot repivät myös Euroopan unionia.

Suomen julkisen talouden tila on osin ulkoisista syistä, mutta osin myös viime vuosina harjoitetun talouspolitiikan seurauksena kestävämmällä uralla. Avaamalla tie laajenevaan EU-yhteisvelkaan sekä EU-tulonsiirtoihin ja sallimalla julkisen sektorin nopea velkaantuminen on talouspolitiikan liikkumavara tehty kapeaksi vuosiksi, jopa vuosikymmeneksi eteenpäin. Suomi ei ole enää taloudenpidossaan Pohjoismaa, vaan pikemmin eteläeurooppalainen maa. Talouden näivetyminen ja velkaantuminen johtavat myös suomalaisomistuksen karkaamiseen ulkomaille. Koronakriisin keskellä oli perusteltua lisätä julkista velkaa nopeasti, mutta lyhyen nousukauden aikana velanottoon ja budjettikehysten venyttämiseen olisi pitänyt jättää liikkumavaraa.

Suomalaiset ovat huolissaan julkisen velan kasvusta. Sanna Marinin hallituksen viimeinen budjetti on yli 8 miljardia euroa alijäämäinen ja tukeutuu runsaaseen lainanottoon. Valtion korkomenot ovat nyt odotetusti nousseet, ja arviot lähivuosien mahdollisista korkomenoista ovat huoletuttavia. Pelkän valtionvelan hoitomenoihin hupenee ensi vuonna sama summa, jonka Suomen terveydenhuolto (hyvinvointialueet) tarvitsisi alirahoituksen kattamiseksi.

Velkaantuminen ja liian matala työllisyysaste asettavat merkittäviä haasteita hyvinvointiyhteiskuntamme tulevaisuudelle. Hallitus ei ole kyennyt tekemään menojen priorisointia eikä aloittamaan julkisen talouden sopeuttamista. Priorisoinnin sijaan on valittu lisävelkaantuminen.

Eurooppalaisessa vertailussa suomalaisten kotitalouksien varallisuus on vaatimatonta ja velkaantumistasaste korkea. Veroasteemme on jo korkea ja työn verotus muita Pohjoismaita kovempaa. Verroja korottamalla tilannetta ei siis voida merkittävästi parantaa.

Jotta julkinen talous saadaan tasapainotettua vuosikymmenen loppuun mennessä, on seuraavien hallitusten ryhdyttävä mittaviin toimenpiteisiin. Julkisen talouden tasapainottaminen vaatii kaikkia kolmea keinoa: menojen pienentämistä, tulojen kasvattamista ja talouskasvun kiihdyttämistä rakenteellisin uudistuksin. Työllisyystavoitteen saavuttamiseksi pitää olla valmis myös konkreettisiin toimenpiteisiin, ei vain sanoihin.

Julkisen talouden tasapaino nykyisellä hyvinvointipalveluiden ja tulonsiirtojen tasolla edellyttää vähintään 80 prosentin työllisyyttä ja kahden prosentin talouskasvua. Toimet velkaantumisen ja kestävyysvajeen taistamiseksi on aloitettava välittömästi. Samaan aikaan myös huoltovarmuutta

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

ja yhteiskunnan resilienssiä pitää vahvistaa. Seuraavan hallituksen on keskityttävä maamme kriisinkestävyyden vahvistamiseen, toimivaan terveydenhuoltoon, laadukkaaseen koulutukseen ja työllisyyden vahvistamiseen.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä ei aikanaan hyväksynyt Suomen osallistumista EU:n elpymisvälineeseen (RRF). On jo nähtävissä se, mistä elpymisvälineen kohdalla moneen otteeseen varoitettiin: kun oikeudelliset puitteet yhteisvastuullisten rahanjakomekanismien luomiseen on löydetty, on todennäköistä, että tällä tiellä jatketaan. Kaikki tämä tulee rasittamaan Suomen julkista taloutta ja korottamaan välillisesti myös veroastetta.

Hyvinvointialueet aloittavat alirahoitettuna

Hallituksen merkittävin hallinnollinen uudistus, sosiaali- ja terveystalouden uudistus ja hyvinvointialueiden perustaminen, vietiin toteutukseen keskeneräisenä. Uudistuksen aikatauluissa ei haluttu joustaa, vaikka haasteet uudistuksen eri osien, kuten tarvittavien tietojärjestelmien uusimisessa ovat olleet tiedossa. Hyvinvointialueet aloittavat tilanteessa, missä lähes kaikki alueet ovat tehneet negatiivisen talousarvion. Hyvinvointialueiden omien arvioiden mukaan jo ensi vuodelle tarvittaisiin yli miljardin euron verran lisärahoitusta, jotta nykyiset palvelut pystytään tuottamaan. Lisäksi Marinin hallitus on tänä vuonna annetuilla lakimuutoksilla kiristänyt hoitoon pääsyn aikarajoja, mikä aiheuttaa lisää kuluja hyvinvointialueille. Myös hoiva- ja asumispalveluiden uudistuksen vaikutukset jäävät nähtäväksi. Sote-uudistuksen ns. muutostaloudet, kuten tietojärjestelmämuutosten aiheuttamat kulut, kasvavat yhä ja palkkojen harmonisointi hyvinvointialueilla vaatii lisärahoituksensa.

Hyvinvointialueiden alirahoitus ja rahoitusmallin ongelmat ovat olleet yleisessä tiedossa jo ainakin vuoden. Tästä huolimatta hallitus ei ole kyennyt priorisoimaan sosiaali- ja terveystaloutta talousarviossa. Lähivuosina elinkelvottomia hyvinvointialueita joudutaan väistämättä yhdistämään.

Hyvinvointialueilla taloudellinen liikkumavara on erittäin pieni, koska suurin osa menoista on lakisääteisiä. Jo nyt tiedetään, että jotkin hyvinvointialueet leikkaavat ei-lakisääteisistä menoista, kuten omaishoidon tuista, siitäkin huolimatta, että omaishoito on erittäin kustannustehokasta.

Koronapandemia pahensi terveydenhuollon hoitovelkaa. Hoitorästit, olivat ne sitten tekemättä jääneitä syöpäseulontoja, huoltamattomia hampaita tai jonoa mielenterveyspalveluissa, tulevat pidemmän päälle paljon kalliimmiksi kuin hoidon tarjoaminen ajoissa. Lisäksi hallitus päätti vaikeuttaa hoitojonojen purkamista yksityisen terveydenhuollon ns. Kela-korvausten purkamisella.

Ilman hyvinvoivaa terveydenhuollon henkilökuntaa ei ole toimivaa julkista terveydenhuoltoa. Terveystalouteen tarvitaan lisää hoitajia, ja ankaran työn tehneestä henkilökunnasta on pidettävä huolta. Vain mitoituksilla ja kriteereillä tämä ei tapahdu — siihen tarvitaan myös rahaa. Mitoitukset ja hoitotakuut jäävät kuolleiksi kirjaimiksi ilman riittäviä taloudellisia panostuksia henkilökunnan palkkaukseen ja hyvinvointiin. Sosiaali- ja terveystalouden työntekijäpulaan on vastattava riittävillä resursseilla. Ala kärsii työn kuormittavuudesta. Lyhyen aikavälin ratkaisuna tarvitaan veroporkkanoita eläkkeellä oleville hoitajille sekä riittävä määrä tukityöntekijöitä, jotta hoi-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

tajat voivat keskittyä koulutustaan vastaaviin tehtäviin. Samoin alan jättäneet ammattilaiset on houkuteltava takaisin ja tarjottava koulutuksen päivitystä.

Huonoin skenaario on koko julkisen palvelun järjestelmän vähittäinen luhistuminen, jolloin niin osaava henkilöstö kuin ne hoitoa tarvitsevat, joilla on varaa ostaa palveluja yksityissektorilta, siirtyvät yksityisten palvelujen piiriin. Tämä johtaisi terveyserojen räjähdysmäiseen kasvuun väestöryhmien välillä.

Kestävyysvaje ja työllisyyden edistäminen

Monien julkisen talouden ongelmien taustalla on ikääntyvän väestömme aiheuttama huoltosuhteen heikkeneminen ja palvelutarpeen kasvu eli ns. kestävyysvaje. Ilman syntyvyyden nousua tilanteeseen ei ole muutosta nähtävillä edes pitkällä tähtäimellä. Suomi kulkee kohti hidasta näivettymistä, jota leimaa ikääntyvä väestö, korkea julkinen velka sekä talouden hidas uudistumiskyky. Myöskään kuntien taloustilanne ei ole kaksinen, pois lukien muutamat kasvavat kunnat.

Työvoimapula rajoittaa monien vientiyritysten kasvua ja vaivaa myös hoiva-alaa ja muun muassa varhaiskasvatusta. Nopein ratkaisu työvoimapulaan olisi helpottaa esimerkiksi opiskelijoiden työssäkäyntiä, helpottaa työttömien osa-aikatyötä työttömyysturvan suojaosaa korottamalla, jouduttaa työmarkkinoille paluuta porrastamalla ansiosidonnaista työttömyysturvaa sekä lisätä ponnoksia oppisopimuskoulutukseen. Kannustinloukuista on päästävä eroon. Hallitus on kuitenkin ollut haluton tekemään rakenteellisia uudistuksia työmarkkinoille. Työvoimapula tulee kuitenkin väestörakenteestamme johtuen olemaan pitkäjänteinen haaste, johon on varauduttava.

Kristillisdemokraattien vaihtoehtobudjetti sisältää pitkän listan työllisyystoimia. Työllisyyttä edistäisimme mm. uudistamalla sosiaaliturvajärjestelmää, porrastamalla ansiosidonnaista työttömyysturvaa, ottamalla käyttöön yleisen ansiosidonnaisen työttömyysturvan, korottamalla työttömyysturvan suojaosaa pysyvästi, edistämällä paikallista sopimista, ottamalla käyttöön Viron mallin mukaisen yrittäjätilin ja lisäämällä oppisopimuskoulutusta. TKI-panostuksia tarvitaan lisää.

Suomen on pysyttävä houkuttelevana paikkana elää, asua, investoida ja kasvattaa uutta sukupolvea. Esimerkiksi energiateknologian saralla Suomella on iso potentiaali. Valitettavasti kotimaahan investoidaan vähän ja valmistava teollisuus hiipuu. Myös työvoimapula rajoittaa kasvua. Väestörakenteemme heikentää taloutta ja vaikeuttaa hyvinvointivaltion toimintaa. Tarvitsemme väistämättä lisää työvoimaa myös ulkomailta, mutta ensisijaisesti jo täällä asuva väestö on saatava töihin. Työurat pidentyvät etenkin loppupäästä.

Sosiaali- ja eläketurvaa on uudistettava vastaamaan työelämän murrokseen. Etätyöt, vuokratyö, työelämän pirstaleisuus ja alustatalouden kaltaiset ilmiöt ovat tulleet jäädäkseen. Työelämään tarvitaan joustoja niille, joiden elämäntilanne sitä vaatii, kuten lapsiperheiden vanhemmille, omaishoitajille ja osatyökykyisille. Sosiaaliturvan kannustinloukuista on päästävä eroon. Ansio-
tulon verotusta pitää pyrkiä pidemmällä tähtäimellä keventämään. Tuloveron kevennykset on kohdistettava pieni- ja keskituloisiin.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

Osaamisen ylläpito ja kehittäminen ovat edellytys Suomen kilpailukyvyn säilymiselle. Pulaa on lähivuosina myös — ja ehkä eritoten — ammatillista osaajista. Ammatillinen opetus pitää resursoida riittävästi ja oppisopimuskoulutuksen mahdollisuuksia on kehittävä. Monissa ammateissa taidoilla on enemmän merkitystä kuin tutkinnoilla. Työelämässä edellytetään yhä enemmän jatkuva oppimista. Aikuisopiskelun edellytyksiä on edelleen parannettava muun muassa täydennys- ja muuntokoulutuksia lisäämällä sekä laajentamalla järjestelmiä osaamisen todentamiseksi. PTT:n vuonna 2019 julkaiseman raportin mukaan yrityksille annettu palkkatuki ja oppisopimuskoulutus vaikuttavat kustannustehokkaimmilla työllistämiskeinoilla.

Alle kymmenen työntekijän mikroyritysten työllistämiskynnystä tulee alentaa, ja etenkin ensimmäisen työntekijän palkkausta on helpotettava esim. palkan sivukulujen määräaikaaisella huojenuksella. Alustayrittäjien asemaa tulee parantaa vahvistamalla sosiaali- ja työeläketurvan toteutumista. Yritysten kansainvälistymistä on tuettava ulkomaisen työvoiman saatavuusharkintaa väljentämällä.

Työperusteisen maahanmuuton malli vaatii kehittämistä. Huippuosaajien maahantuloa on helpotettava nopeuttamalla lupaprosesseja. Arjen ja viranomaisasioiden hoitamisesta on tehtävä alusta asti sujuvaa Suomeen saapuvalla työntekijälle tai opiskelijalle. Suomessa opiskelevien ulkomaalaisten määrä on kolminkertaistunut kymmenessä vuodessa. Monet näistä opiskelijoista palaavat kotimaahansa tai muuttavat kolmanteen maahan opintojen päätyttyä. Yhtenä syynä poismuutolle on jäykät käytännöt työ- ja oleskelulupien kanssa.

Kristillisdemokraatit esittää, että Suomessa opiskeleville ulkomaalaisille opiskelijoille myönnetään automaattisesti pysyvä työlupa. Tällä uudistuksella mahdollistetaan monelle opiskelijalle maahan jäänti. Työluvan saamisen lisäksi tarvitaan panostusta kieliopintoihin. Useimmat ulkomaalaiset opiskelijat suorittavat Suomessa englanninkielisen tutkinnon. Työpaikan löytyminen voi jäädä kiinni puutteellisesta kotimaisen kielen taidosta. Suomen kielen opintojen sisällyttäminen englanninkielisiin opinto-ohjelmiin parantaisi työllistymismahdollisuuksia Suomessa.

Esitämme myös työmarkkinatukeen kielilisää, joka kannustaa nopeaan kielenoppimiseen ja palkitsee siitä. Nykyinen sosiaaliturvajärjestelmä ei sisällä mitään pörkkanaa kielen oppimiseen ja syrjäyttää osan maahanmuuttajista työelämästä. Maahantulijalle on hyvin tärkeää saada tarttumapintaa työelämään nopeasti ensimmäisen työpaikan muodossa. Maahanmuuttajien aiempi koulutus ja osaaminen on hyödynnettävä nykyistä paremmin: on tuettava tietojen ja taitojen päivittämistä suomalaisen työelämään soveltuviksi.

Investointien tärkeä edellytys on sujuva ja ennakoitava luvitus. Investointeihin liittyviä lupaprosesseja voidaan tehostaa ja nopeuttaa yhtenäistämällä investointien ympäristölupa- ja valvontapalvelut yhden kansallisen viranomaisen alle (vrt. Luova-malli). Vastustamme kuitenkin ympäristölupien kriteerien keventämistä. Investointien elinkaarihaitat ja sosiaalinen hyväksyttävyys on huomioitava vielä nykyistään paremmin. Tämä koskee myös vihreän siirtymän kannalta tärkeitä tuulivoimaloita ja kaivoksia. Kesken jäänyt alueidenkäyttölain (kaavoituslain) uudistus on vietävä seuraavan hallituksen aikana eteenpäin ja rakentamislain ongelmat korjattava.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

Kriisinkestävyys priorisoitava

Julkisen vallan tärkein tehtävä on varmistaa yhteiskunnan sisäinen ja ulkoinen turvallisuus. Poliisitoimesta ei voi tinkiä, kriittiset verkot on suojattava paremmin, eikä kotimaista maataloutta saa päästää kuolemaan. Turvallisuusviranomaisten toimintaresursseja on edelleen korotettava ja panostuksia lisättävä mm. kriittisten verkkojen toimintavarmuuden varmistamiseen. Poliisin, hätäkeskusten ja oikeudenhoidon määrärahoja on korotettava ja pelastusalan koulutuspaikkoja lisättävä.

Hallitus ei valitettavasti ole kyennyt reagoimaan maatilojen hätään ja elintarvikeomavaraisuuteen kohdistuvaan vakavaan uhkaan. Panostukset maatilojen tukemiseksi akuutin kriisin jäivät vaatimattomiksi. Maatilojen tuotantopanosten hinnat alkoivat nousta voimakkaasti jo syksyllä 2021 ja lähtivät jyrkkään nousuun Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Lukuisista vetoimuksista huolimatta hallituksen esityksessä vuoden 2023 talousarvioksi ei esitetä konkreettisia toimia maatilojen akuuttiin kustannuskriisiin vastaamiseksi.

Kotimaisen ruoantuotannon jatkuminen ja elintarvikehuoltovarmuus on turvattava kaikissa olosuhteissa, etenkin, kun sota Ukrainassa uhkaa yhä jatkua ja tulemme näkemään uusia pakolaisaitoja ruoan loppuessa eri puolilta maailmaa. Suomen ja EU:n on kannettava vastuunsa globaalia ruokaturvasta.

Akuutissa kustannuskriisissä olevilta maataloilta on turha odottaa panostuksia ilmastotoimiin. Tilat tarvitsevat näkymän yli kriisin. Maataloille tarvitaan konkreettisia tilapäisiä tuki-instrumentteja, jotta etenkin ruokaa tuottavat tilat pidetään toiminnassa akuutin kustannuskriisin yli. On turha kuvitella, että toimintansa lopettaneiden tilojen tilalle tulisi jostain uusia yrittäjiä nykyisillä kannattavuusnäkyillä.

Nälkä kasvaa myös Suomessa. Peruselintarvikkeiden hinta pienituloisimmille on liian korkea. Esitämme kasvisten ja hedelmien arvonlisäveron laskemista alimpaan 10 prosentin verokantaan. Uudistuksella tavoitellaan myös terveydellisiä hyötyjä. Pidemmällä tähtäimellä kannattamme ruoan arvonlisäveron laskemista. Isompi arvonlisäverouudistus pitää toteuttaa samanaikaisesti kustannusindeksien ja elintarvikemarkkinalain ja kilpailulain uudistuksen kanssa, jotta hintojen alennus varmemmin siirtyy kuluttajahintoihin eikä jää kaupan katteisiin.

Liian monelle vähävaraiselle ruoka-apu on valitettavasti tärkeä osa päivittäistä toimeentuloa. Ruoka-avun malli on uudistumassa, mutta kuponkimallin toimivuus ja saavuttavuus on yhä epäselvää. Suoraa ruoka-apua jakavat järjestöt tarvitsevat pysyvän kustannustuen, joka kohdistuu varsinaiseen toimintaan, ei jatkuviin kehittämishankkeisiin. Vastoin eduskunnan selkeää tahtotilaa hallitus on edelleenkin jättänyt ruoka-apua jakavien yhdistysten pysyvän tuen pois talousarviostaan. Ruoka-avulle tarvitaan pysyvä määräraha sekä selkeitä käytäntöjä ja sääntöjä tuen jakamiseen. Palauttaisimme myös keliaakikkojen ruokavaliokorvauksen.

Julkisten menojen tasapainottaminen

Säästöjä julkiseen talouteen voidaan saada mm. asumistuen uudistuksella, ansioturvan porrastuksella, julkishallintoon kohdistuvilla maltillisilla säästöillä sekä harkituilla veronkorotuksilla ja

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

tarpeettomien verovähennysten poistoilla. Pidemmällä tähtäimellä verouudistuksen tavoitteena pitää olla verotuksen painopisteen siirtäminen työn verotuksesta terveydelle ja ympäristölle haitallisiin tuotteisiin. Lisäksi esitämme terveysperusteista veroa, joka pohjautuu tuotteisiin lisätyyn sokeriin. Vero kohdistuisi tasapuolisesti eri tuoteryhmiin. Terveysperusteisella verolla edistettäisiin terveyttä sekä vähennettäisiin terveydenhoidon kustannuksia. Myös alkoholin verotusta on pitkäjänteisesti korotettava haittojen vähentämiseksi.

Kertaluonteisia lisätuloja saataisiin palauttamalla vähälle käytölle jäänyt Ilmastorahasto valtion taseeseen sekä pienentämällä Sitran pääomaa. Viime vaalikaudella myös nykyinen pääministeripuolue SDP esitti Suomen itsenäisyyden juhlarahaston Sitran pääoman pienentämistä 360 miljoonalla eurolla, ja vuonna 2019 Sitran silloisesta 776 miljoonan euron taseesta palautettiin valtion taseeseen 100 miljoona euroa.

Energian hinnan nousun myötä energiayhtiöt ovat tehneet erittäin suurta voittoa. Suomeen on valmistettava malli voimalaitosveroksi/tuottajamaksuksi, joka huomioi energiantuotannon aiheuttamat ulkoisvaikutukset ympäristölle, julkiselle taloudelle ja paikallisille asukkaille. Esimerkiksi kasvava tuulivoimatuotanto lisää tarvetta sähköverkon vahvistamiselle ja säätövoimalle. Tuulivoimatuotannon voitoista suuri osa valuu ulkomaille, mutta kulut jäävät Suomeen. Pelkästään sähköverkon vahvistaminen tulee lähivuosina maksamaan miljardeja.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että talouden pitkän aikavälin ongelmien ratkaisemiseksi etsitään kestäviä ratkaisuja ja harjoitetaan hyvinvointiyhteiskunnan turvaavaa vastuullista talouspolitiikkaa.

Vastalauseen lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömiin toimenpiteisiin työllisyyden parantamiseksi tavoitteena 80 prosentin työllisyysaste.

Vastalauseen lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kehittääkseen verotusta niin, että verotuksen painopistettä siirretään ihmisille haitallisten tuotteiden verotukseen, ja kevennäksään työntekoon, perhe-elämään, liikkumiseen ja yrittäjyyteen kohdistuvaa verotusta.

Vastalauseen lausumaehdotus 4

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lisätäkseen yritysveloisiin tutkimukseen ja kehitykseen kohdennettuja määrärahoja niin, että se tukee talouskasvua, työllisyyttä ja kestävästä kehitystä.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

Vastalauseen lausumaehdotus 5

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle välittömästi selvityksen suunnitellustaan hyvinvointialueiden rahoitusvajeen kattamiseksi ja terveydenhuollon alueellisen yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 6

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy päämäärätietoisesti toimiin lapsiperheiden aseman parantamiseksi ja syntyvyyden kasvun tukemiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 7

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömiin toimenpiteisiin kustannuskriisissä kamppailevien maatilojen pelastamiseksi ja elintarvikemarkkinoiden kehittämiseksi tarvittavin lainmuutoksien.

Vastalauseen lausumaehdotus 8

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin Sitran pääoman pienentämiseksi 100 miljoonalla eurolla ja käyttää vapautuvat varat mm. panostuksina tuottavuutta ja kestävää kehitystä tukeviin TKI-kehityshankkeisiin.

Vastalauseen epäluottamusehdotus

Eduskunta toteaa, että Suomen julkinen talous ei ole kestäväällä pohjalla johtuen hallituksen harjoittamasta talouspolitiikasta. Pysyvien menojen lisääminen ilman selkeitä työllisyyttä vahvistavia toimia vaarantaa hyvinvointiyhteiskunnan taloudellisen kestävyyspidemmässä juoksussa. Lisäksi hallitus ei ole kyennyt priorisoimaan eikä siten turvaamaan terveydenhuollon rahoitusta eikä maatalouden, ruokaturvan ja huoltovarmuuden tulevaisuutta. Tapa, jolla sosiaali- ja terveystalouden uudistus on toteutettu, tulee aiheuttamaan haasteita tulevina vuosina johtuen hyvinvointialueiden alirahoituksesta ja kesken-eräisestä rahoitusmallista. Koronan ja sodan aiheuttaman taloudellisen kriisin vuoksi hallituksen olisi pitänyt päivittää ohjelmaansa ja perua uudistukset, jotka lisäävät julkisen talouden alijäämää pitkällä aikavälillä. Hallituksen päätökset ovat kiristäneet asumisen ja liikkumisen kustannuksia heikentäen erityisesti maaseudun väestön asemaa. Tämän johdosta eduskunta toteaa, että hallitus on epäonnistunut eikä nauti eduskunnan luottamusta.

Yksityiskohtaiset perustelut

MÄÄRÄRAHAT

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

Pääluokka 23

VALTIONEUVOSTON KANSLIA

01. Hallinto

10. Omistajaohjaus

88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)

Valtion omistajaohjausta ja sen hallinnointia tulee viimeistään seuraavalla hallituskaudella kehittää ja omistajaohjauksen prioriteetteja tarkastella uudelleen. Valtion kokonaan tai osittain omistamien yritysten johtamisen läpinäkyvyys on tärkeää sekä väärinkäytösten ja virheiden ehkäisemiseksi että valtion taloudellisen edun ja muiden omistuksille asetettujen tavoitteiden turvaamiseksi. Viime vuosien tapaukset herättävät kysymyksiä omistajaohjauksen onnistumisesta. Omistajaohjaus on esimerkiksi Fortumin tapauksessa epäonnistunut useamman kerran Uniperin sekä Venäjällä tehtyjen hankintojen kohdalla.

Näkemyksemme mukaan eduskunnan tarkastusvaliokunnan roolia omistajaohjauspolitiikan valvonnassa tulisi vahvistaa. Tarkastusvaliokunta voisi tehdä selvityksen myös Fortumin tapauksesta, koska valiokunnalla on laaja tiedonsaantioikeus. Selvityksen ei kuitenkaan tulisi rajautua vain Fortumin tapaukseen, vaan sen tulisi arvioida omistajaohjauspolitiikkaa ja sen demokraattista valvontaa laajemmin. Selvityksessä tulisi käsitellä myös muiden valtionyhtiöiden omistajaohjausta, kuten esimerkiksi Vake/Ilmatorahasto ja edellisen hallituskauden sote-yhtiöiden perustaminen.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 9

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin valtion omistajaohjauksen parlamentaarisen valvonnan ja läpinäkyvyyden kehittämiseksi sekä laatii eduskunnalle selvityksen omistajaohjauksen ja sijoitustoiminnan viime vuosien keskeisimmistä ratkaisuksista.

Pääluokka 24

ULKOMINISTERIÖN HALLINNONALA

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Kestävä kehitys on taloudellista, ekologista, sosiaalista ja kulttuurillista. Myös köyhillä mailla on oikeus kehitykseen. Kehitysyhteistyön avulla Suomi tukee kehittyvien maiden ympäristönsuojel-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

lua, ruokaturvaa ja sopeutumista ilmastonmuutokseen. Kansalaisjärjestöjen suhteellista osuutta kehitysyhteistyörahoituksesta on kasvatettava. Järjestöt tekevät hyvää ja vaikuttavaa työtä kehityksessä maissa yhdessä paikallisten ihmisten ja yhteisöjen kanssa. Suomella on merkittävää osaamista koulutuksessa, resurssitehokkuudessa, uusiutuvassa energiassa ja humanitaarisissa kriiseissä avustamisessa.

Julkisen talouden heikon tilanteen vuoksi varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahojen korottaminen ja 0,7 prosentin tavoitteen saavuttaminen ei ole lähivuosina realistista. Useassa maassa on käytössä verovähennys kehitysyhteistyölahjoituksille kansalaisjärjestöille.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 10

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöhön tehtyjen lahjoitusten verovähennyksen kehittämiseksi.

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Oikeuslaitoksen tehtävänä on perus- ja ihmisoikeuksiin kuuluvan oikeusturvan toteuttaminen. Hyvä ja laadukas tuomioistuinlaitos on oikeusvaltion perusta. Kansalaisten luottamus oikeuslaitokseen perustuu vahvasti siihen, että oikeusturva toteutuu ja oikeudenkäynnit koetaan asianmukaisiksi ja luotettaviksi. Oikeusprosessit eivät myöskään saa pitkittyä kohtuuttomiksi. Oikeuslaitoksen kyky hoitaa tehtävänsä on turvattava, mikä edellyttää resursoinnilta riittävän tason lisäksi vakautta ja pitkäjänteisyyttä. Huomioitavaa myös on, että tuomioistuimen käsittelemät asiat ovat muuttuneet yhä haasteellisemmiksi, mikä edellyttää panostuksia myös henkilöstön erityisosaamisen kehittämiseen. Tuomioistuinten perusrahoituksen matala taso on herättänyt huolta jo pitkään, minkä vuoksi riittävä perusrahoitus tulee jatkossa turvata. Myös koronasta aiheutuneet käsittelyjonot ovat vain pahentaneet tilannetta.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 25.10.03 lisätään 25 000 000 miljoonaa euroa tuomioistuinten toiminnan turvaamiseksi ja

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 11

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin oikeudenhoidon perusrahoituksen riittävän tason varmistamiseksi.

Pääluokka 26

SISÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Poliisitoimi

01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Poliisi on pitkään kärsinyt kroonisesta rahoitusvajasta, ja toiminnan turvaaminen on edellyttänyt useina vuosina lisätalousarvioita. Toimintamenoihin vaikuttavat paitsi kiinteistöjen korjauskulut ja tietojärjestelmien kehittäminen myös muutokset toimintaympäristössä. Kansainvälisesti kiristynyt tilanne ja muuttunut turvallisuusympäristö edellyttävät toimia myös poliisissa. Uudet uhat ovat yhä moniulotteisempia, ja raja sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden välillä on hälventynyt. Rikollisuuden digitalisoituminen tekee myös perinteisten uhkien torjunnasta monimutkaisempaa. Työtä aiheuttaa myös muun muassa lisääntynyt jengirikollisuus; Suomella ei ole varaa joutua Ruotsin tielle. Poliisien määrä onnistutaan pitämään ensi vuonna 7 500:ssa, mutta poliisin mukaan ensi vuodelle kohdistuu silti sopeuttamistarpeita. Suomalaisen yhteiskunnan vakauden ja kansalaisten turvallisuuden kannalta on tärkeää, ettei poliisi joudu vuodesta toiseen tekemään sopeuttamistoimenpiteitä tilanteessa, jossa kuitenkin lakisääteiset tehtävät ovat lisääntyneet ja toimintaympäristö vaatii uudenlaista varautumista. Toimintaa on pystyttävä suunnittelemaan ja kehittämään pidemmällä tähtäimellä, ja tulevaisuudessa myös poliisien määrää on pystyttävä arvioimaan uudelleen ja tarvittaessa lisäämään toimintaympäristön muutokset huomioiden.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 26.10.01 lisätään 10 000 000 euroa poliisin toimintamenoihin ja

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 12

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin poliisin määrärahan pysyvän tason nostamiseksi toiminnan pitkäjänteiseen ja kestäväan kehittämiseen turvallisuusympäristön heikentyessä.

30. Pelastustoimi ja hätäkeskustoiminta

02. Hätäkeskuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Pelastustoimessa vallitsee edelleen merkittävä rahoitusvaje, joka koskee myös hätäkeskusten toimintaa. Hätäkeskuspäivystäjien työtaakka on kasvanut viime vuosina. Kun vuonna 2017 päivystäjä vastasi keskimäärin 5 600 hätäpuheluun vuodessa, vuonna 2019 määrä oli jo tuhat puhelua enemmän. Hätäkeskuksissa toimitaan liian usein alle minimivahvuuden, eli vuorosta puuttuu

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

merkittävä määrä työntekijöitä. Päivystäjät kertovat työntekijöiden irtisanoutumisista sekä vakavista ongelmista työssä jaksamisessa, työkäytännöissä ja johdon toiminnassa. Hätäkeskuslaitoksen johto on myöntänyt julkisuudessa, että työntekijäpula on riski kansalaisten avunsaannille. Työmäärän kohtuullistamiseksi hätäkeskuksiin tarvitaan noin 70—100 uutta työntekijää ympäri maan. Hallituksen talousarvioesityksessä esitetään vuodelle 2023 henkilöstön kasvattamista vain kahdenkymmenen henkilön verran. Myös alan koulutusta on lisättävä työntekijävajeen paikkaamiseksi. Hätäkeskustoiminnan vahvistaminen on myös osa yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden parantamista. Lisäksi hallitus on antanut eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamiseksi (HE 149/2022). Hallituksen esityksellä muutetaan lain säännökset henkilötietojen käsittelystä vastaamaan EU:n yleistä tietosuoja-asetusta sekä selkeytetään Hätäkeskuslaitoksen tehtäviä. Hätäkeskusammattilaiset ry on ilmaissut huolensa siitä, että Hätäkeskuslaitoksen tilannekuvan ylläpitoon liittyvät tietosuojatulkinnat ovat hyvin tiukkoja ja häiritsevät merkittävästi Hätäkeskuslaitoksen tehtävien hoitamista. Toteutuessaan hallituksen esitys hankaloittaa hätäkeskusten toimintaa ja siten lisää osaltaan työvoiman tarvetta ja mahdollisesti myös työn kuormittavuutta.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 26.30.02 lisätään 5 000 000 euroa hätäkeskuspäivystäjien palkkaamiseen ja

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 13

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin hätäkeskusten toimintakyvyn vahvistamiseksi.

03. Pelastusopiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Pelastusalalla on kova pula ammattilaisista. Työntekijävaje kohdistuu osaan hyvinvointialueista. Varsinkin pienemmille paikkakunnille on vaikeuksia nykyään saada päteviä työntekijöitä. Samoin hätäkeskuspäivystäjistä on edelleen vajausta. Pelastusalan osaamisen lisääminen on tärkeä osa Suomen sisäisen turvallisuuden ja kriisivarautumisen vahvistamista. Pelastusopisto on ainoa valtakunnallinen pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ammattilaisia kouluttava oppilaitos, jonka tehtävänä on tutkintokoulutusten kehittäminen ja koulutustarpeisiin vastaaminen. Pelastusopiston lakisääteisenä tehtävänä on antaa pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ammatillista peruskoulutusta, pelastustoimen päällystön ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta, pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan täydennyskoulutusta sekä normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen valmentavaa koulutusta.

Pelastustoimen toimintavalmiuden saattaminen pelastuslain edellyttämälle tasolle edellyttää sisäisen turvallisuuden selonteon mukaan sekä päätoimisten työntekijöiden että sopimuspalokuntalaisten merkittävää lisäystä. Pelastusalan, mukaan lukien hätäkeskuspäivystäjien koulutusta on lisättävä työntekijävajeen paikkaamiseksi. Hallituksen talousarvioesityksessä Pelastusopiston käytettävissä olevat toimintamenot vuonna 2023 vähenevät vuoden 2022 tasosta. Kristillisdemo-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

kraattinen eduskuntaryhmä esittää viiden miljoonan euron pysyvää korotusta Pelastusopiston toimintaan alkaen vuodesta 2023.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 26.30.03 lisätään 5 000 000 euroa Pelastusopiston toimintamenoihin ja

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 14

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin Pelastusopiston määrärahan pysyvän tason nostamiseksi pelastustoimen riittävän toimintavalmiuden ylläpitämiseksi.

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Sotilaallinen maanpuolustus

50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)

Suomen puolustus nojaa osaavaan reserviin. Maanpuolustusjärjestöjen rooli reserviläisten osamisen ylläpitämisessä ja kehittämisessä on keskeinen. Kriisien myötä maanpuolustusjärjestöjen toimintaan osallistumisaktiivisuus on kasvanut. Maanpuolustusjärjestöjen toimintaedellytykset on turvattava pitkäjänteisesti sekä varsinaisen toiminnan että muiden resurssien, kuten ampumaharjoitteluratojen osalta.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 15

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin maanpuolustusjärjestöjen taloudellisen aseman vakiinnuttamiseksi.

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

30. Tilastotoimi, taloudellinen tutkimus ja rekisterihallinto

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

01. Tilastokeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Ajantasainen ja avoin informaatio maataloustuotteiden ja tuotantopanosten hinnoista helpottaa markkinoiden kehityksen seuraamista ja auttaa tuottajahintojen määrittelyä sekä tulevaisuudessa mahdollisten hintaindeksien ja reilumman maataloustuotteiden markkinan rakentamista. Esitämme Tilastokeskukselle lisäresursseja maataloustuotteiden hintaindeksien julkaisemiseen kuukausittain ja tilastointikäytäntöjen kehittämiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 28.30.01 lisätään 500 000 euroa Tilastokeskuksen toimintamenoihin maataloustuotteiden hintatilastoinnin kehittämiseen.

70. Valtionhallinnon kehittäminen

40. Turvallisuusviranomaisten viestintäverkot (siirtomääräraha 3 v)

Viranomaisten tieto- ja viestintätyövälineiden on oltava nykyaikaiset ja tehokkaat. Luotettava ja toimintavarma tiedonkulku viranomaisten välillä on kriisi- ja poikkeustilanteessa korvaamattoman tärkeää. Turvallisuusviranomaisten työssä kyse on hengestä ja terveydestä. Turvallisuusviranomaisten viestintätarpeet on voitava täyttää kaikissa tilanteissa ja olosuhteissa.

Viranomaisverkko Virven toiminta on turvattava myös tilanteessa, jossa sähkönjakelu keskeytyy pidemmäksi ajaksi. Naapurimaihin verrattuna Suomen viranomaisverkon varavoimaratkaisu on vähäinen. Esimerkiksi Ruotsissa ja Virossa tukiasemat on varustettu kattavasti seitsemän vuorokauden varavoimalla, mutta Suomessa varmistusaika on pääsääntöisesti vain joitakin tunteja.

Varavoiman tarvetta lisää siirtyminen laajakaistaiseen viranomaisviestintäpalveluun (Virve 2), jonka myötä tarve varavoimalle kasvaa johtuen teknologiaratkaisusta. Kukin yksittäinen tukiasema on tärkeä ja tukiasemien lukumäärä kasvaa. Sähköverkko on yksi todennäköisistä hybridivaihtamisen kohteista. Lisäksi ilmastonmuutoksesta johtuvien sään ääri-ilmiöiden lisääntyminen haastaa viranomaisviestintäpalvelun monella tavalla. Viranomaisverkon varavoiman vahvistamista tulisi jouduttaa.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 28.70.40 lisätään 5 000 000 euroa viranomaisverkon varavoimanlähteiden vahvistamiseen.

89. Hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän rahoitus

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

31. Hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rahoitus (arviomääräraha)

Hyvinvointialueiden rahoitusvaje ja rakenteelliset haasteet

Marinin hallituksen toteuttama sosiaali- ja terveystalouden uudistus on suurin hallintorakenteen uudistus Suomessa vuosikymmeniin. Hyvinvointialueet aloittavat toimintansa hyvin haastavassa tilanteessa. Jo vuonna 2021 Veronmaksajien keskusliitto arvioi, että sosiaali- ja terveydenhuollon lisärahan tarve vuoteen 2028 mennessä olisi 6,4 miljardia. Jo ensi vuodelle kaikkien hyvinvointialueiden yhteenlaskettu lisärahan tarve olisi niiden oman arvion mukaan noin 1,2–1,5 miljardia euroa. Lisäksi useimmissa arviossa ei ole huomioitu kasvavia it-kustannuksia, palkkaharmonisaatiota ja alan tulevia palkankorotuksia. Myös inflaatio ja nousevat korot vaikeuttavat rahoitustilannetta entisestään.

Hyvinvointialueiden alirahoitus, ns. muutuskustannusten alimitoitus sekä rahoitusmallin valuviat ovat olleet kaikkien tiedossa jo ainakin vuoden, samoin kuin koronan myötä pahentunut hoitovelka. Lisäksi kysymys siitä, miten hyvinvointialueiden rahoitus tulevaisuudessa kanavoidaan, on yhä auki.

Kristillisdemokraatit oli alun perin kriittinen hyvinvointialueiden liian suurta määrää kohtaan. Uudistus lähti osin väärille urille, kun siihen liitettiin liikaa muitakin poliittisia tavoitteita kuin sote-palveluiden parantaminen. Osa hyvinvointialueista on jo lähtötilanteessa taloudellisesti elinkelvottomia. Yhtä lukuun ottamatta kaikki hyvinvointialueet ovat tehneet ensi vuodelle miinusmerkkisen budjetin. Nykyisellä rahoitustasolla on vain ajan kysymys, kun hyvinvointialueita joudutaan yhdistelemään, tai järjestelmä pettää jostain kohtaa. Hyvinvointialueiden yhdistämiseen pitää varautua ja miettiä toimintamallit. Kaikkein huonoin skenaario eli terveydenhuollon ja sosiaalitoimen vakava kriisiytyminen ja henkilökunnan pako alalta pitää välttää kaikin keinoin.

Hyvinvointialueiden rahoituksen määräytymisperusteissa on valuvikoja, jotka aiheuttavat palvelutarpeeseen nähden alirahoitusta ja lähtötilanteessa perusteettomia eroja hyvinvointialueiden välille. Lisäksi hallituksen sote-mallista puuttuvat riittävät taloudelliset kannusteet ennalta ehkäisevään toimintaan ja kustannusten hillintään jatkossa. Uudistus ei tuo julkiseen talouteen säästöjä. Hyvinvointialueilla on vahva kannustin käyttää kaikki se rahoitus, jonka ne saavat. Käänteisten kannustimien takia sote-sektorille on syntymässä menoautomaatti. Arviointimenettely aloitetaan, mikäli hyvinvointialue tekee alijäämää kahdesti kolmen peräkkäisen tilikauden aikana. Tämä mahdollistaa esimerkiksi sen, että kolmen vuoden välein voidaan käyttää rahaa enemmän kuin sitä on myönnetty ilman pelkoa sanktioista, eli mahdollistaa elämisen "yli varojen". Tietojärjestelmien keskeneräisyys vaarantaa turvallisen ja ajantasaisen tiedonsiirron, sillä alueilla on jopa satoja eri järjestelmiä, jotka eivät keskustele keskenään. Kristillisdemokraatit julkaisi syyskuussa oman listauksensa soten rahoitusmallin ongelmakohtista ja ratkaisuehdotuksia niihin.

Hoitovelka ja työntekijäpula kuormittaa sote-sektoria

Perusterveydenhuolto oli vaikeuksissa jo ennen koronapandemiaa. Lääkäriliitto arvioi jo vuonna 2019 terveyskeskusten olevan historiansa pahimmassa kriisissä. Pandemian aikana hoitojonot kasvoivat merkittävästi. Hoitamattomat hampaat ja mielenterveyden ongelmat tai pitämättömät

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

syöpäseulonnat tulevat pitkässä juoksussa kalliiksi. Pandemiatoimien vuoksi mm. seuloja jouduttiin keskeyttämään, ja tutkimuksia ja leikkauksia lykättiin. Kaivattua terapiatakuuta ole saatu toteutettua.

Perusterveydenhuollon resurssipula kuormittaa myös muun muassa ensihoitoa, sillä ambulanssihenkilökunta joutuu jatkuvasti hoitamaan potilaita, joiden hoidon olisi pitänyt tapahtua terveyskeskuksessa. Joillain paikkakunnilla terveyskeskusaikaa ei saa kuin paikan päällä käymällä. Terveyspalveluiden siirto hyvinvointialueille lisää murrosvaiheessa henkilökunnan työtaakkaa. Henkilökunnan jaksaminen ja myös saatavuus on paikoin kriittisen heikko. Hoitohenkilökunta joutuu tekemään työtä alimiehityksellä, ja moni harkitsee alanvaihtoa työn kuormittavuuden vuoksi.

Hoitoalan työvoimakadon paheneminen on estettävä. Sote-alan koulutetuista noin viidennes tekee töitä joissain muissa kuin oman alansa tehtävissä. THL:n tutkijat ovat arvioineet, että tulevien 15 vuoden aikana sosiaali- ja terveydenhuollossa tarvitaan lähemmäs 200 000 uutta työntekijää. Sote-uudistuksen tavoitteet ja terveydenhuollon palvelulupaukset voidaan saavuttaa vain, jos tekijöitä saadaan lisää ja nykyisin hoitoalalla työskentelevien työkuormaa pystytään keventämään.

Em. syistä kristillisdemokraattinen valiokuntaryhmä esittää yli 400 miljoonan euron lisäpanostusta hyvinvointialueiden rahoitukseen. Hallituksen tavoittelemaan hoitotakuuseen, vanhuspalveluiden mitoituksen toteuttamiseen, hoitovelan purkamiseen, tietojärjestelmien toiminnan varmistamiseen ja muihin akuutteihin tarpeisiin on budjetoitu selkeästi liian vähän. Uudistuksen toteuttaminen ilman riittäviä resursseja on vaikeasti ymmärrettävä ratkaisu.

Vanhustenhoidon ja saattohoidon tason parantaminen

Vanhustenhoidon tilanne on ollut huolestuttava jo pitkään, ja paikoin tilanne on ollut jopa katastrofaalinen. Laki ympärivuorokautisen hoivan sitovasta hoitajamitoituksesta tuli voimaan 1. loka-kuuta 2020, mutta sitovaan 0,7:n hoitajamitoitukseen siirrytään asteittain ja sitä sovelletaan täysimääräisesti vasta huhtikuusta 2023 alkaen. Hallitus on spekuloinut mitoituksen lykkäämisellä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen syyskuun arvion mukaan vanhuspalveluiden ympärivuorokautisiin yksiköihin tarvittaisiin vielä 3 400 hoitajaa lisää, jotta yksiköt ylittäisivät lakisääteiseen hoitajamitoitukseen ensi keväänä. Mitoituksen täytäntöönpano jää käytännössä siis seuraavan hallituksen vastuulle.

Mitoituksen saavuttamiseen vaikuttavat ennen kaikkea käytettävissä olevat resurssit. Vanhustenhoidossa on tällä hetkellä pahoja puutteita niin laitoksissa kuin kotihoidossa, erityisesti hoitohenkilökunnan liian pienestä määrästä johtuen. Työmäärä ja työn henkinen kuormitus ovat viime vuosina lisääntyneet, minkä vuoksi työntekijöiden hyvinvointiin ja jaksamiseen on kiinnitettävä nykyistä enemmän huomiota. Laadun turvaamisessa on erityisen tärkeää lisätä välitöntä hoitotyötä tekevien työntekijöiden määrää, jotta työn kuormittavuus vähenee. Vastaavasti tulee lisätä työntekijöiden mahdollisuuksia vaikuttaa omaan työhönsä, edistää koulutuksiin pääsyä ja kehittää palkkausta nykyistä kilpailukykyisemmäksi.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

Saattohoitoa ja sen saatavuutta on viime vuosien aikana parannettu muun muassa lisäämällä hoitopaikkoja, perustamalla uusia saattohoitoyksiköitä, kehittämällä hoitoketjuja, panostamalla koulutukseen sekä lisäämällä henkilöstön osaamista ja tietoisuutta. Sosiaali- ja terveysministeriön ohjeista ja suosituksista huolimatta osaavan saattohoidon saatavuus on Suomessa kuitenkin edelleen sattumanvaraista, eikä oikeutta osaavaan ja laadukkaaseen saattohoitoon pystytä takaamaan kaikille. Tällä hetkellä myös monet saattohoitokodit taistelevat olemassaolonsa puolesta. Saattohoitokodeissa saavutettua osaamista ei saa päästää katoamaan, vaan sitä tulee levittää eteenpäin. Hoidon saralla on vielä paljon kehitettävää niin käytännön kuin lainsäädännön tasolla. Saattohoidon riittävä ja yhdenvertainen toteutuminen edellyttää, että se on tarvittaessa kaikkien ihmisten saatavilla riippumatta asuinpaikasta tai sairaudesta.

Hallituksen tulee osoittaa riittävästi resursseja hoitajamitoituksen saavuttamiseen ja sitä kautta vanhustenhoidon ja saattohoidon tason parantamiseen.

Terapiatakuu

Mielenterveyspalveluiden tarve on kasvanut ja saatavuus heikentynyt. Mielenterveyden häiriöihin ei tällä hetkellä saa apua ja tilanteet pääsevät kriisiytymään. Ajoissa saatu apu mielenterveyden häiriöihin säästää niin inhimillisiä kuin taloudellisiakin kustannuksia. Tehokkaita, tutkimusnäyttöön perustuvia lyhytinterventioita ei ole riittävästi tarjolla julkisissa mielenterveyspalveluissa. Psykososiaalisilla lyhytinterventioilla tarkoitetaan mielenterveystyön ammattilaisen toteuttamaa varhaisessa vaiheessa annettavaa hoitoa, jolla voidaan tarttua ongelmiin ajoissa ja vaikuttavasti.

Kelan korvaaman kuntoutuspsykoterapian rinnalle tarvitaan julkisessa perusterveydenhuollossa mahdollisuus varhaiseen lyhytpsykoterapiaan sekä muihin psykososiaalisiin lyhytinterventioihin. Terapiatakuun käyttöönotossa varhainen mielenterveyden hoito tuodaan saataville perusterveydenhuoltoon. Hoidon tarve arvioitaisiin välittömästi ja hoito aloitettaisiin kuukauden sisällä arviokäynnistä. Terapiatakuun esittämässä mallissa lyhytpsykoterapiaa ja muita psykososiaalisia lyhytinterventioita olisi tarjolla kaikille ikäluokille, kaikissa mielenterveyden ongelmissa ja joka puolella maatamme. Kelan kustantamaan kuntoutuspsykoterapiaan pääseminen on vaikeaa, sen kriteerit ovat tiukat ja alueellinen saatavuus vaihtelee. Mielenterveyden ongelmat myös eriarvoistavat kansalaisia. Ilman kuntoutustukea terapia on kallista ja jättää pienituloiset sen ulkopuolelle.

Terapiatakuun toteuttaminen maksaisi arvion mukaan noin 35 miljoonaa euroa vuodessa, mikä tulee korvamerkitä hyvinvointialueiden rahoitukseen. Sen toteuttamisessa voidaan käyttää osittain myös olemassa olevia resursseja niitä uudelleen kohdentamalla. Kustannusarvioon sisältyy sekä lisähenkilökunta että nykyisen henkilökunnan lisäkoulutus. Kokonaisuutena uudistus pidemmällä juoksulla vähentää yhteiskunnallisia kustannuksia ja lisää merkittäväällä tavalla kansalaisten hyvinvointia.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 16

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

Eduskunta edellyttää, että hallitus lisää hyvinvointialueiden rahoitusta terveydenhuollon tason romahtamisen ehkäisemiseksi, hoitajien palkkaamiseksi, alueellisen yhdenvertaisuuden ylläpitämiseksi, terapiatakuun toteuttamiseksi sekä hoivapalveluiden tason parantamiseksi ja ryhtyy kiireellisesti tarvittaviin muihin toimenpiteisiin muun muassa vanhustenhoidon ongelmien sekä sote-tietojärjestelmien rahoituksen haasteiden korjaamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 17

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden työssä viihtyvyyden parantamiseksi ja alan rekrytoinnin tehostamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 18

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin laadukkaan saattohoidon ja palliativisen hoidon saatavuuden parantamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 19

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii esiselvityksen siitä, miten hyvinvointialueiden erilainen lähtötilanne velkojen ja vastuiden suhteen vaikuttaa niiden toimintaan ja palveluverkkoon.

Vastalauseen lausumaehdotus 20

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii virkamiestyönä ja ulkopuolisia asiantuntijoita hyödyntäen puolueettoman selvityksen hyvinvointialueiden rahoitusmallin keskeisimmistä ongelmista sekä ratkaisuehdotuksista niihin.

Vastalauseen lausumaehdotus 21

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla luodaan kunnille ja hyvinvointialueille selkeät ja toimivat kannusteet panostaa hyvinvointiin ja sairauksien ehkäisyyn.

Vastalauseen lausumaehdotus 22

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla lisätään hyvinvointialueiden koordinaatiota sote-tietojärjestelmien kehittämisessä, varmistetaan tietojärjestelmien rajapintojen toimivuus ja vältetään tietojärjestelmien valmistelussa tarpeeton päällekkäinen työ.

90. Kuntien tukeminen

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

30. Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)

Opetuksenjärjestäjä on oikeutettu kotikuntakorvaukseen oppilaan suorittaessa oppivelvollisuuttaan muussa kuin oman kotikuntansa opetuksessa. Kotikuntakorvaukseen vaikuttaa oppilaan ikä. Tällä hetkellä kunnalliselle opetuksenjärjestäjälle korvataan 100 %, mutta rekisteröidylle yhdistykselle tai säätiölle 94 %. Leikattu kotikuntakorvaus 94 % on epäoikeudenmukainen ja perusteton. Samansuuruista oppilaskohtaista rahoitusta voidaan pitää yhdenvertaisuusasiana ja jokaisen lapsen oikeutena saada riittävät resurssit perusopetukseensa.

Sivistysvaliokunta edellytti jo vuonna 2014 lausunnossaan oikeudenmukaista, järjestäjätahosta riippumatonta rahoitusta perusopetukselle. Vastaavasti vuonna 2018 annetussa sivistysvaliokunnan lausunnossa (SiVL 5/2018) todetaan, että valiokunnan asiantuntijakuulemisessa ehdotettiin kotikuntakorvauksen muuttamista yhdenvertaiseksi kaikille perusopetuksen oppilaille siten, että se olisi kaikille opetuksenjärjestäjille saman tasoinen. Lausunnossa valiokunta katsoo myös, että koska on epäselvää, mitä edellä mainittu kuntien yksityisiä järjestäjiä laajempi vastuu pitää sisällään ja millaisiin laskelmiin juuri kuuden prosentin vähennys perustuu, on valtioneuvoston hyvä selvittää asiaa ja ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 23

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin yksityisten opetuksenjärjestäjien kotikuntakorvauksen korottamiseksi samalle tasolle muiden opetuksenjärjestäjien kanssa.

91. Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen

41. Energiaverotuki (arviomääräraha)

Maatilojen energiakustannukset ovat nousseet huomattavasti vuoden 2022 aikana, eikä näköpiirissä ole kehitystä, että sähkön tai polttonesteiden hinnat merkittävästi laskisivat talven aikana. Lehtitietojen mukaan hallituspuolueet ovat marraskuun aikana sopineet valmistelewansa maataloille 200—300 miljoonan euron kriisipaketin ensi vuoden ensimmäisen lisätalousarvion yhteydessä. Tietojen mukaan tuki koostuisi pitkälti sähkönhinnan noususta maataloille koituneiden kulujen kompensoinnista. Kevään lisätalousarviossa myönnettävä tuki todennäköisesti olisi erikseen haettava energiaveron palautus, jolloin tuki olisi maatilojen käytettävissä todennäköisesti vasta kesän 2023 jälkeen. Tuki tulee maatilojen akuutteja haasteita ja kevään 2023 kylvöpäätöksiä ajatellen aivan liian myöhään.

Maatalousyrittäjät tarvitsevat selkeän tulevaisuudennäkymän ja viestin siitä, että hallitus aikoo tukea maatiloja kriisin yli. Tilojen kannattavuusongelma on ollut yleisessä tiedossa jo syksystä 2021 asti ja paheni merkittävästi Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Hallituksen viivästely tuen valmistelussa on tuonut alalle huomattavaa epävarmuutta. Joka päivä jopa kolme maatilaa lopettaa toimintansa. Tuki maataloille olisi voitu toteuttaa jo syksyn lisätalousarviossa tai varsinaisessa ta-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

lousarvioesityksessä, mutta hallitus päätti jättää maatilat oman onnensa nojaan ja sallia maatilojen konkurssien jatkumisen.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 24

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömiin toimenpiteisiin maatilojen energia- ja kustannustuen valmistelemiseksi maatilojen tukemiseksi sekä omavaraisuuden ja kansallisen turvallisuuden vahvistamiseksi.

Pääluokka 29

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus ja vapaa sivistystyö

30. Valtionosuus ja -avustus esi- ja perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Varhaiskasvatusala kärsii työvoimapulasta, mikä heikentää varhaiskasvatuksen laatua. Pahimmillaan työntekijä- ja sijaispula johtaa jatkuviin laittomiin tilanteisiin päiväkodeissa, kun lain edellyttämät lasten ja kasvattajien määrää koskevat suhdeluvut eivät toteudu. Tarvitaan lisää koulutettua työvoimaa ja parempia työoloja, jotta alan veto- ja pitovoima voidaan säilyttää. Lisäksi on huolehdittava, että perheillä on joustavasti vaihtoehtoja pienten lasten hoidon ja varhaiskasvatuksen toteuttamiseen.

Perusopetuksessa yhä useampi opettaja harkitsee alanvaihtoa, koska työstä on tullut liian kuormittavaa. Pätevät opettajat ovat tärkeä osa suomalaisen koulutuksen menestystarinaa ja voimavara, jota Suomella ei yhteiskuntana ole varaa menettää. Opettajien pako alalta on estettävä panostamalla työoloihin, huolehtimalla resursseista ja karsimalla tarpeettomat velvoitteet. Opetusryhmien koot on pidettävä kohtuullisina, jotta lasten oppiminen ja kehitys eivät häiriinny ja opettajien työmäärä pysy kohtuullisena.

Suomen sijoitukset kansainvälisissä koulutusalan vertailuissa ovat laskussa. Taustalla oleva oppimisen eriarvoisuus on pysäytettävä. Jokaisen oppilaan on saatava tarvitsemansa tuki oppimiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 25

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin varhaiskasvatuksen laadun parantamiseksi ja toteutuvien ryhmäkokojen pienentämiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 26

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin varmistaakseen, että perheillä on aito mahdollisuus valita erilaisia lastenhoidon ja varhaiskasvatuksen muotoja, mukaan lukien kotihoito ja perhepäivähoito.

Vastalauseen lausumaehdotus 27

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin oppimisen eriarvoistumisen pysäyttämiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 28

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin perusopetuksen työolojen kohentamiseksi karsimalla tarpeettomia velvoitteita ja vahvistamalla koulutuksen perusrahoitusta jatkuvien hankkeiden sijaan.

31. Valtionosuus ja -avustus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Vapaan sivistystyön merkitys syrjäytymisen ehkäisyssä on merkittävä. Onkin tärkeää, että opiskelumahdollisuuksia on tarjolla eri puolilla maata, eikä opiskelu jää kiinni opiskelijan varallisuudesta. Opistoissa hankitun osaamisen tunnustamista ja tunnistamista on kehitettävä, ja hyödynnettävä vapaan sivistystyön toimijoita yhä paremmin yhteiskunnan muuttuviin koulutustarpeisiin.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 29

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin vapaan sivistystyön roolin vahvistamiseksi koulutuskentän täydentäjänä sekä opistoissa saadun koulutuksen ja osaamisen tunnustamisen ja tunnistamisen kehittämiseksi.

20. Ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus

30. Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen koulutukseen (arviomääräraha)

Oppisopimuskoulutukseen tulisi panostaa nykyistä enemmän. Erityisesti niille nuorille, joille teoreettisempi koulunpenkillä opiskelu ei ole sopivin vaihtoehto, voi käytännönläheinen oppiminen oppisopimuksen kautta tuottaa hyvin tulosta. Oppisopimuskoulutus on erinomainen tie työ-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

elämään myös erityisoppilaille ja kotoutuville maahanmuuttajille kuten myös vammaisille ja osatyökykyisille.

Nuorten syrjäytyminen ja työelämän ulkopuolelle jääminen ovat merkittäviä ongelmia. Oppisopimukseen panostamisella ja sen kehittämisellä voidaan ehkäistä nuorten syrjäytymistä ja auttaa työelämään mukaan pääsyä. Opintojen kautta muodostettu kontakti työelämään edesauttaa myös työllistymistä. Edistämällä mahdollisuuksia päästä oppisopimuskoulutukseen madalletaan myös työnantajien kynnystä työllistää nuoria.

Oppisopimuskoulutuksella on mahdollista opiskella ammatillisen tutkinnon tai tutkinnon osia. Oman ammatin syventämisen ohella oppisopimuksella on mahdollista hankkia uutta ammatillista osaamista. Opinnoista pääosa järjestetään työpaikalla käytännön työtehtävissä, joita täydennetään tietopuolisilla opinnoilla. Työnantaja maksaa oppisopimusopiskelijalle työ- tai virkaehtosopimuksen mukaisen palkan. Työnantaja voi hakea palkkatukea TE-toimistolta, mikäli oppisopimuskoulutettava on työtön.

Nykypäivän työelämässä korostuu entistä enemmän elinikäinen oppiminen ja tarve uudelleen kouluttautumiseen ja koulutuksen täydentämiseen. Näitä voitaisiin paremmin myös oppisopimuksella edistää. Oppisopimuskoulutuksen laajempi käyttöönotto vaatii lisärahoitusta palkkatukeen ja ohjaukseen.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 30

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin oppisopimuskoulutuksen käytön laajentamiseksi ja kehittämiseksi.

55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)

Yksi keskeisistä syistä laskevalle syntyvyydelle on koettu epävarmuus ja lapsen saantiin liittyvä taloudellinen vastuu. Muun muassa siksi lapsen saaminen lykkääntyy usein opintojen jälkeiseen aikaan, mikä voi pitkien korkeakouluopintojen kohdalla tarkoittaa useita vuosia. Perheellisten opiskelijoiden toimeentuloa on parannettava, jotta myös opiskelevilla pareilla olisi paremmat mahdollisuudet toteuttaa lapsihaaveitaan.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 31

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin perheellisten opiskelijoiden toimeentulon parantamiseksi.

**Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd**

91. Nuorisotyö

51. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö (siirtomääräraha 2 v)

Nuorten työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön kautta saavutetaan heikossa asemassa olevia nuoria ja kuljetaan heidän rinnallaan. Riittävä tuki ja arjenhallintataitojen vahvistaminen voivat monen nuoren kohdalla tarkoittaa syrjäytymisen välttämistä ja mahdollisuutta tehdä töitä.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 32

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin turvatakseen edellytykset etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan toteuttamiseen valtakunnallisesti joka puolella maata.

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto ja tutkimus

05. Luonnonvarakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Maailmaa uhkaa asiantuntijoiden mukaan pahin ruokakriisi vuosikymmeniin. Suomalainen maatalous ja ruoantuotanto ovat jo pitkään kärsineet kannattavuuskriisistä, ja tuotantotekijöiden kallistuttua räjähdysmäisesti Ukrainan sodan myötä tilanne on äitynyt ennennäkemättömän pahaksi. Luonnonvarakeskus Luke on arvioinut ruoan hinnan voivan nousta Suomessa jopa 10 prosenttia tämän vuoden aikana vuoteen 2021 verrattuna. Yksittäisten ruoka-aineiden, kuten kahvin tai kalan, hinta on lähtenyt huomattavaan nousuun. Niin ruoantuotannolle kuin sen kulutukselle on myös asetettu kovia muutospaineita ilmastonmuutoksen vuoksi. On selvää, että ruokakysymys vaatii kansallista koordinoitua uudella tasolla ja vakavuusasteella.

Ilmasto- ja luontokatokysymyksissä on katsottu hyväksi asettaa kansalliset ilmasto- sekä luontopaneelit. Ilmastopaneelisti on säädetty ilmastolaissa (609/2015), ja luontopaneeli perustuu ympäristöministeriön päätökseen. Hallituksen luonnonsuojelulakiesityksen mukaan luontopaneelin toimintaedellytyksiä halutaan vahvistaa säätämällä siitä luonnonsuojelulajissa.

Ruoantuotantoon liittyvien vaikeiden kysymysten ratkaiseminen edellyttää viljelijöiden, teollisuuden, kaupan, kuluttajien ja päättäjien ketterää yhteentulemistä. Kotimaisen maatalouden pitkään jatkunut kannattavuuskriisi, kaupan valta-asema ruokamarkkinoilla, Suomen täysin uusi huoltovarmuus- ja turvallisuusympäristö, sulkeutuneet Venäjän-markkinat ja ilmastonmuutos ovat tosiasioita, jotka eivät ole väistymässä hetkeen. Kysymys vaatii panostuksia myös tulevina vuosina ja vuosikymmeninä.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

Muun muassa Luonnonvarakeskus Luke on esittänyt kansallisen ruokapaneelin perustamista. Suomen tulisi kuunnella alan tutkimus- ja asiantuntijaorganisaatiota ja asettaa kansallinen ruokapaneeli pikimmiten ilmasto- ja luontopaneelien mallia noudattaen. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä ehdottaa 1 000 000 euron määrärahaa ruokapaneelin perustamista varten. Paneelia voisi koordinoida esimerkiksi Luonnonvarakeskus tai Ruokavirasto.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 30.01.05 lisätään 1 000 000 euroa kansallisen ruokapaneelin perustamiseen ja

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 33

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla parannetaan maatilatalouden asemaa ruokaketjussa ja elintarvikeketjun eri toimijoiden keskusteluyhteyttä.

10. Maaseudun kehittäminen

40. Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset (siirtomääräraha 3 v)

Jo lähes viidesosa maamme maataloista on yli 65-vuotiaiden viljelijöiden hallussa. Syynä tähän on ennen kaikkea sukupolvenvaihdosten vähentyminen. Ilmiö on tuttu sekä EU:sta että muista kehittyneistä maista. Viime aikoina ikääntyneiden osuus on kasvanut kaikissa tilakokoluokissa, ei pelkästään pienemmillä tiloilla. Tällä tulee olemaan merkittävä vaikutus maamme maatalouden rakenteeseen ja ruokaturvan pitkäjänteiseen kehittämiseen. Alalle tarvitaan kipeästi nuoria yrittäjiä.

Alle 41-vuotiaille tarkoitettu nuoren viljelijän aloitustuki on yksi keskeinen aloittaville viljelijöille tarkoitettu tuki-instrumentti. Nuoren viljelijän aloitustuen myöntökriteerit ovat tiukat huomioiden maatalouden tämänhetkinen kannattavuustilanne. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä esittää nuoren viljelijän aloitustuen vuotuisen yrittäjätulovaatimuksen sekä koulutusvaatimuksen täyttämisen ajanjakson pidentämistä. Yrittäjätulon kolmen vuoden tarkasteluajanjaksoa tulee pidentää kaikilla tuen piirissä olevilla viljelijöillä viiteen vuoteen. Asiasta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Tuen myöntökriteereillä on sukupolvenvaihdostilanteessa suuri merkitys, sillä aloittava nuori viljelijä voi saada vapautuksen tilakaupan yhteydessä maksettavasta varainsiirtoverosta vain, jos hänelle on myönnetty nuoren viljelijän aloitustuki.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 34

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla lisätään maanviljelyn houkuttelevuutta uravalintana ja helpotetaan viljelyn aloittamista esimerkiksi helpottamalla nuoren viljelijän aloitustuen tukikriteereitä ja korottamalla avustuksen määrää.

50. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Merkittävä osa Suomen vientiteollisuuden arvonnalisästä perustuu alkutuotantoon, kuten metsätalouteen. Suomalainen verotusjärjestelmä ei kuitenkaan huomioi tätä verotulojen perustaa maaseutujen hyväksi. Esimerkiksi metsäteollisuuden pääkonttorit, tehtaat ja työpaikat ovat keskittyneet harvoille paikkakunnille, mutta metsäteollisuuden raaka-aine sijaitsee ympäri maata. Sama ilmiö koskee kustannuskriisissä kamppailevaa kotimaista maataloustuotantoa. Maatalouden vientipotentiaalista on puhuttu vuosikausia. Vaikka joitain uusia vientituotteita on viime aikoina syntynyt, on tarve maaseudun elinkeinojen kehittämiseksi edelleen valtava.

Valtionavulla maaseudun elinkeinojen kehittämiseen turvataan muun muassa alueellisesti ja sisällöllisesti kattava, kohtuuhintainen ja ammattitaitoinen neuvonta, joka omalta osaltaan luo edellytyksiä esimerkiksi maataloustuotannon harjoittamiselle koko Suomessa. Tarvetta on myös mm. tuotteistamisen ja vientiosaamisen kehittämiseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 35

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin maaseudun elinvoiman parantamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 36

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin elintarvikeviennin lisäämiseksi ja uusien markkinoiden löytämiseksi.

20. Maa- ja elintarviketalous

47. Ruokaketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Maatalous ei ole vain elinkeino, se on elinehto. Globaalit ruokamarkkinat ovat alttiita häiriöille ja keinottelulle. Kotimainen ruoantuotanto on tärkeä osa itsenäisen valtion turvallisuutta, eikä sitä saa päästää näivettymään. Kerran alas ajettua tuotantoa on vaikea käynnistää uudelleen.

Suomi tarvitsee mekanismin, jolla turvataan alkutuottajan osuus ruuan hinnasta. Maatalous on kamppaillut kannattavuuskriisin kanssa pitkään. Sodan myötä polttoaineiden, lannoitteiden, sähkön ja muiden tuotantopanosten hinnat nousivat räjähdysmäisesti. Viljelijöiden saamat tuottajahinnat laahaavat perässä. Maataloudelle ei pidä asettaa lisäkustannuksia tuovia toimenpiteitä, kuten päästövähennysvaateita, ilman lisärahoitusta.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

Ruokaturva on nostettava takaisin maatalouspolitiikan keskiöön sekä Suomessa että Euroopan unionissa. Suomessa sovelletaan EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa. EU:n maatalouspolitiikan joustamattomuus kostaatuu tilojen konkurssina ympäri Eurooppaa. Tämä tapahtuu huonoon aikaan juuri nyt, kun maatalouden toimintaedellytykset heikkenevät kaikkialla maailmassa sodan aiheuttamien kuljetus- ja saatavuusvaikeuksien sekä ilmastonmuutoksen vuoksi. Iso osa maataloustaista valuu muille kuin ruokaa tuottaville tiloille. EU:n luonnonvarapolitiikkaan pitää vaikuttaa aktiivisemmin ja aikaisemmassa vaiheessa.

Maatalousyrittäjille on annettava mahdollisuus ja näköala tulevaisuuteen, jotta myös nuoremmat uskaltavat valita viljelyn ammatikseen. Uusia mahdollisuuksia tarjoutuu liittyen esimerkiksi uusiin kasvilajikkeisiin ja tuotantosuuntiin, älymaatalouteen, biokaasun talteenottoon, elintarviketiiventiin ja luomuviljelyyn. Nälkä kasvaa maailmassa, ja Suomen rooli globaalin ruokaturvan takaajana voi tulevaisuudessa olla nykyistä paljon suurempi. Viljelijät eivät toivo lisää maataloustukea, vaan reilun korvauksen työstään. Tästä syystä elintarvikemarkkinoiden toimintaa on kehitettävä ruokaketjun heikompien osapuolten kannalta reilumpaan suuntaan. Kokemukset viittaavat siihen, että tätä ei tapahdu ilman lainmuutoksia.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 37

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömiin ja pitkäjänteisiin toimenpiteisiin, joilla varmistetaan maatilojen selviäminen kriisivuosien yli.

Vastalauseen lausumaehdotus 38

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin elintarvikemarkkinoiden kehittämiseksi uudistamalla elintarvikemarkkinalakia ja kilpailulakia.

Pääluokka 31

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Liikenne- ja viestintäverkot

77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Liikenteen verotus on Suomessa korkealla tasolla. Hallituksen tekemä polttoaineveron korotus on tehnyt liikkumisesta etenkin maaseudulla entistä kalliimpaa. Vain osa liikenteestä kerätyistä veroista palautetaan väyläverkoston kunnossapitoon ja investointeihin. Tämä siitä huolimatta, että Suomessa on valtavan suuri väyläverkoston korjausvelka ja investointivelka. Väyläverkon kehittämiseen tarvitaan lähivuosina vielä nykyistä huomattavasti suurempia lisäpanostuksia. Hankkeiden viivästyminen ja toteutumisen epävarmuus vaikuttavat kielteisesti elinkeinotoimintaan. Yhteiskunta menettää liikennehankkeiden tuottamia hyötyjä, kun hankkeet viivästyvät ra-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

hoituksen puutteen vuoksi. Hankkeiden rahoitukseen pitää lisäksi entistä vahvemmin hakea myös EU:n rahoitusta.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 39

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jotta entistä suurempi osuus liikenteestä kerätyistä veroista käytetään väyläverkon ylläpitoon ja kehittämiseen.

Vastalauseen lausumaehdotus 40

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin varmistukseksi, ettei Suomi menetä investointeja teollisuuden kannalta välttämättömän väyläverkon huonosta kunnosta johtuen.

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

20. Uudistuminen ja vähähiilisyys

88. Pääomasijoitus Ilmastorahasto Oy:lle (siirtomääräraha 3 v)

Valtion kehitysyhtiö Vake Oy perustettiin Sipilän hallituksen toimesta. Vaken tarkoituksena oli käyttää valtion omistamista yhtiöistä saatavia myynti- ja osinkotuottoja uuden yritystoiminnan luomiseen. Vuonna 2016 perustettu uusi sijoitusyhtiö ei kuitenkaan tehnyt yhtään sijoitusta, ja sen silloista hallussa olevaa pääomaa ei hyödynnetty. Marinin hallituksen päätöksellä Vake Oy siirtyi valtioneuvoston kansliasta työ- ja elinkeinoministeriön omistajaohjaukseen joulukuussa 2020. Samalla yhtiön nimi muutettiin Ilmastorahasto Oy:ksi. Uuden rahaston tehtävänä on toimia rahoittajana hankkeissa, jotka keskittyvät ilmastonmuutoksen torjuntaan, digitalisaation edistämiseen ja teollisuuden vähähiilisyyden vauhdittamiseen. Vuoden 2020 seitsemännessä lisätalousarviossa hallitus lisäsi Ilmastorahasto Oy:n jo ennestään merkittävää pääomaa 300 miljoonalla eurolla. Lisäpääomaa varten valtio otti saman verran uutta lainaa. Samalla rahaston hallussa olevan pääoman arvo on noussut yhteensä 3,8 miljardiin euroon.

Hallituksen päätös on ristiriidassa sen itsensä asettaman selvitysmiehen suositusten kanssa. Valtioneuvoston kanslia ja työ- ja elinkeinoministeriö asettivat 17.7.2019 varatuomari, MBA Jouni Hakalan laatimaan selvityksen valtion sijoitus- ja kehitysyhtiöiden rooleista. Tehtävänannossa pyydettiin ratkaisuehdotuksia ja suosituksia suomalaisten yritysten rahoitusmahdollisuuksiin eri kehitys- ja kansainvälistymisvaiheissa, valtion toimijoiden päällekkäisyyksien välttämiseksi sekä pääomien tehokkaan käytön turvaamiseksi. Selvitysmies suositteli, että Vake Oy liitettäisiin Suomen Teollisuussijoitukseen ja että Vakelle annettu pääoma palautetaan valtiolle.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

Vaken historia osoittaa, että valtion sijoitusyhtiö on väärä tapa luoda uusia innovaatioita ja kehittää yritystoimintaa. Valtion tehtävä ei ole toimia riskisijoittajana, vaan luoda vakaa toimintaympäristö yksityiselle sektorille. Ilmastotoimia voidaan tukea lisäämällä varoja TKI-toimintaan esimerkiksi energiasektorilla. Ilmastorahaston noin 3,0 miljardin euron tase muodostuu lähes kokonaan Neste Oyj:n noin 8,3 prosentin omistuksesta. Likvidejä varoja toimintansa rahoittamiseen Ilmastorahastolla on käytössään noin 129 miljoonaa euroa (Q3/2022). Vuoden 2022 kolmannen kvartaalin loppuun mennessä Ilmastorahasto oli maksanut sijoituksia rahoituskohteille yhteensä 12,6 miljoonaa euroa. Järkeviä sijoituskohteita on ilmeisen haasteellista löytää ottaen huomioon, että samoilla sijoitusmarkkinoilla (fossiilivapaa energiantuotanto ym.) liikkuu erittäin paljon yksityistä rahoitusta sekä toisaalta esimerkiksi EU-rahoitusta, kuten NextGenerationEU-elpymisvälineen tukea. Neljännessä lisätalousarviossaan vuodelle 2022 hallitus päätti peruuttaa Ilmastorahastolle tehtävän 100 000 000 euron pääomasijoituksen, joka oli myönnetty siirtomäärärahana vuoden 2020 talousarviossa. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä esittää, että Ilmastorahaston nyt hallinnoimat Neste Oyj:n osakkeet siirretään takaisin valtioneuvoston kanslian omistukseen. Tämä tarkoittaisi 8,3 prosentin Nesteen omistusosuuden siirtoa valtioneuvoston kanslialle. Vuonna 2021 valtion osinkotuotot Neste Oyj:stä olivat 279 miljoonaa euroa. Mikäli Neste oy:n osinkotuotot ovat vuonna 2023 samaa suuruusluokkaa kuin vuonna 2021, lisäisi muutos valtion osinkotuottoja vähintään 60 miljoonalla eurolla. Ilmastorahaston sijoitustoimintaan jäisi näin ollen sen nykyinen likvidi varallisuus.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 41

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin Ilmastorahaston osakepääoman siirtämiseksi valtioneuvoston kanslian hallintaan.

30. Työllisyys ja yrittäjyys

51. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v)

Raskaan byrokratian ja velvoitteiden pelko on yksi este yrittäjyydelle. Kirjanpidon ja tilinpäätöksen tekeminen ovat aikaa vieviä ja raskaita velvoitteita pienelle aloittavalle yritykselle. Palveluiden hankinta heikentää pienyrityksen kannattavuutta. Helpottaakseen yritystoiminnan aloittamista tulisi ottaa käyttöön yrittäjätili Viron mallin mukaan. Virossa yrittäjätilin on ottanut käyttöön noin 1 200 uutta pienyrittäjää. Se luotaisiin TE-toimiston tarjoamaksi palveluksi yrittäjyyttä aloitteleville tai jopa kaikille työttömäksi jääneille.

Yrittäjätilin avulla aloittava yrittäjä tai työtön voisi myydä omaa työpanostaan ja yhteiskunnan tarjoama palvelu hoitaisi byrokratian. Yrittäjätiliä käyttävän henkilön ei tarvitse toimittaa raportteja eikä kuluttaa aikaa ja rahaa kirjanpitoon. Kaikki tapahtuu automaattisesti yrittäjätilin kautta. Tili soveltuu erityisesti palvelun myyntiin. Uusi järjestelmä lisäisi työllisyyttä ja vähentäisi harmaata taloutta.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 42

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, jolla kehitetään Suomeen Viron mallin mukainen yrittäjätilipalvelu.

50. Kotoutuminen ja kansainvälinen osaaminen

03. Kotoutumisen ja työvoiman maahanmuuton edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Suomi tarvitsee lähitulevaisuudessa merkittävän määrän työvoimaa myös rajojen ulkopuolelta. Huippuosaajien maahantuloa on helpotettava ja lupaprosesseja nopeutettava, jotta yritykset onnistuvat paremmin rekrytoimaan osaajia maailmalta. Merkittävä potentiaali on myös Suomeen muualta tulleissa opiskelijoissa. On Suomen etu, jos he jäävät Suomeen ja käyttävät koulutustaan ja osaamistaan Suomen työmarkkinoilla. Mahdollisuuksia ja halua tähän voidaan vahvistaa esimerkiksi myöntämällä Suomessa valmistuville ulkomaalaisille opiskelijoille automaattinen työlupa.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 43

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin helpottaakseen Suomessa opiskelevien ulkomaalaisten opiskelijoiden siirtymistä sujuvasti työelämään Suomessa.

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta

63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Suomalainen köyhyys on monimuotoista. Normaali vuosina 100 000—200 000 suomalaista hankkii viikoittain ruokansa nk. leipäjonojen kautta ja on riippuvaisia eri seurakuntien ja järjestöjen antamasta ruoka-avusta. Avustusruoanjakelu on tärkeä osa kaikkein huono-osaisimpien avustustoimintaa ja julkisia palveluita täydentävää turvaa, sillä leipäjonoissa asioi pääasiassa perusturvaetuuksien varassa eläviä ja huonossa työmarkkina-asemassa olevia henkilöitä.

Koronaepidemian tilanteessa sekä Ukrainassa käytävän sodan vuoksi ruoka-avun tarvitsijoiden määrä on merkittävästi lisääntynyt, kun uusia työttömäksi jääneitä kansalaisia on tullut sen pii-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

riin. Tuoreen selvityksen mukaan avuntarve on kasvanut koko maassa. Kolme neljästä ruoka-apua toimittavasta organisaatiosta on kertonut asiakasmäärien kasvaneen koronan puhkeamisen jälkeen. Eniten kasvua on ollut keskisuurissa kaupungeissa, mutta myös suurissa kaupungeissa avuntarve on kasvanut. Pääkaupunkiseudun uudelleenjärjestelyjen vuoksi täysin vertailukelpoista tietoa ei ole saatavissa, mutta sielläkin avuntarpeen nähdään tutkimuksen perusteella kasvaneen.

Viime vuosina vähävaraisia auttavat yhdistykset ovat saaneet toimintaansa tukea eduskunnan niin sanotuista joululahjarahoista, jotka sosiaali- ja terveysministeriö on hakemuksesta jakanut. Näitä ruoka-apua jakavia toimijoita on noin 400. Nämä toimijat eivät saa kiinteää tai vakituista rahaa esimerkiksi STEA:n jakamista hanke- ja projektimäärärahoista.

Ruoka-avun rahoituksen pitäisi olla valtiovarainvaliokunnan tällä vaalikaudella linjaaman mukaisesti kestäväällä pohjalla. Valiokunta totesi mietinnössään VaVM 36/2020 vp seuraavasti: "Valiokunta katsoo, että ruoka-aputoiminta on saatava kestäväälle pohjalle, ja on tyytyväinen siihen, että sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt asiaa koskevan selvitystyön. Siihen sisältyy mm. selvitys nykyisistä toimintatavoista sekä ratkaisuehdotukset ruoka-avun järjestämiseen pidemmällä aikavälillä." Hallitus ei kuitenkaan tänäkään vuonna osoittanut varoja ruoka-avun jatkamiseen. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä esittää ruoka-apuun kohdennettavaksi 2 miljoonaa euroa ja edellyttää, että rahoitus saadaan pysyväksi.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että momentille 33.03.63 lisätään 3 000 000 euroa vähävaraisten ruoka-apua jakavien järjestöjen toiminnan tukemiseksi ja

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 44

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ruoka-apua jakavien järjestöjen tuen vakinaistamiseksi ja tuen hakuprosessin sujuvoittamiseksi.

10. Perhe- ja asumiskustannusten taseus, perustoimeentulotuki ja erät palvelut

50. Perhe-etuudet (arviomääräraha)

Suomalaisten syntyvyys on ollut pitkään ennätysalhaista. Pitkän aikavälin syntyvyyden laskun trendi ei ole mihinkään kadonnut, vaikka kuluvan vuoden aikana syntyvyys on hieman kääntynyt positiiviseen suuntaan. Koronakriisin tuoma epävarmuus antaa vielä isomman syyn nostaa lapsi- ja perhepolitiikka politiikan keskeiseksi teemaksi.

Syitä alhaiseen syntyvyyteen on monia. Perheiden perustamista lykätään vuosi vuodelta yhä pidemmälle. Vapaaehtoinen lapsettomuus on lisääntynyt. Merkittäviä syitä alhaiseen syntyvyyteen ovat myös taloudelliset huolet sekä työelämän kuormittavuus ja joustamattomuus. Asenneilma-
piiri Suomessa ei myöskään kannusta perheen perustamiseen. Esimerkiksi keskustelussa perhe-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

vapaista painotetaan lasten ja perheiden valinnanvapauden sijaan tiukkoja kiintiöitä ja työelämän tarpeita.

Lapsiperheiden tilanteen helpottamiseksi tarvitaan useita erilaisia toimenpiteitä, joista taloudellinen tuki on yksi osa keinovalikoimaa. Lapsilisä on keskeinen keino tukea lapsiperheitä. Lapsiperheiden perusturvan taso on kuitenkin jäänyt jälkeen yleisestä kustannuskehityksestä. SOS-TE:n tekemän selvityksen mukaan lapsilisien reaaliarvo on laskenut selvästi 2010-luvulla. Selvityksen mukaan lapsilisiä pitäisi korottaa 47—68 prosenttia tämän vuoden tasosta, jotta päästäisiin vuoden 1994 reaalisolulle. Lapsilisiä pitää nostaa asteittain selkeillä tasokorotuksilla.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä esittää kaikkiin lapsilisiin 15 euron tasokorotusta vuoden 2023 alusta lähtien. Tasokorotus tarkoittaisi vuositasolla 180 euron lisätuloa jokaista lasta kohden. Uudistus lisäisi lapsilisämenoja 175 miljoonalla eurolla. Samalla se vähentäisi toimeentulotuen tarvetta arviolta 15 miljoonalla ja kokonaisvaikutus julkiselle taloudelle olisi 160 miljoonaa euroa.

Lisäksi kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä esittää erillistä lisätukea niille perheille, joille syntyy uusi vauva. Kertaluonteinen 1 000 euron lisätuki helpottaa lapsiperheiden taloudellista tilannetta parantaen heidän mahdollisuuksiaan hankkia tarvitsemiaan palveluita tai tarvikkeita. Kaikille perheille maksettava vauvaraha lisää myös alueellista yhdenvertaisuutta. Tällä hetkellä jotkut kunnat maksavat ylimääräisen vauvarahan kunnan alueella asuville perheille.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 45

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lapsiperheiden taloudellisen aseman parantamiseksi tehden lapsilisään tasokorotuksen sekä luomalla tuhannen euron lapsiavustuksen.

54. Asumistuki (arviomääräraha)

Suomen asumistukimenot ovat kasvaneet huomattavan nopeasti. Asumistukijärjestelmä kaipaa laajamittaista uudistamista. Yleistä asumistukea koskevaa lainsäädäntöä uudistettiin vuonna 2015. Uudistuksessa poistettiin mm. omaisuusriteeri tuen myöntämisen yhteydessä. Uudistuksen valmistelussa arvioitiin, että omaisuusriteerin poistaminen lisäisi asumistukimenoja noin miljoona euroa vuodessa (HE 52/2018). Arvio oli pahasti pielessä, sillä yleisen asumistuen menot kasvoivat uudistuksen jälkeen merkittävästi. Arvio perustui siihen, että asumistuen hakijoilla ei ollut omaisuutta. Uudistuksen ongelmana kuitenkin on se, että uudistuksen jälkeen yleiseen asumistukeen ovat oikeutettuja myös kaikki ne, joilla on omaisuutta.

Elokuussa 2017 astui voimaan uudistus, jossa asumislisän piirissä olevat opiskelijat siirtyivät pääsääntöisesti yleisen asumistuen piiriin. Uudistuksen myötä asumistukea saavien opiskelijoiden määrä väheni merkittävästi. Ennen muutosta asumistukea sai Kelan tietojen mukaan 140 000

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

opiskelijaa ja muutoksen jälkeen enää 110 000 opiskelijaa. Muutos johtui mm. siitä, että monet yhdessä työssä käyvän puolison kanssa asuvat opiskelijat menettivät oikeuden asumistukeen, koska siinä huomioidaan ruokakunnan yhteenlasketut tulot.

Asumistukea saavien opiskelijoiden määrä laski, mutta samalla maksettujen asumisen tukien summa ja keskimääräinen tuki opiskelijaa kohden nousi merkittävästi. Ennen uudistusta opintotuen asumislisän suuruus oli joko 80 prosenttia opiskelijan vuokrasta tai enintään 201,60 euroa. Keskimääräinen asumislisä oli Kelan tietojen mukaan 196 euroa kuukaudessa. Uudistuksen myötä keskimääräinen tuki nousi 258 euroon ja se jatkaa kasvuaan. Samalla opiskelijoiden asumismenot ovat nousseet. Syksyllä 2016 keskimääräinen asumismeno oli 381 euroa. Syksyllä 2017 keskimääräiset asumismenot olivat nousseet jo 426 euroon. Asumismenojen nousu oli opiskelijoilla huomattavasti suurempaa kuin muilla asumistukea saavilla.

Asumistukeen tehtyjen muutosten lisäksi myös toimeentulotukea on syytä tarkastella. Laki toimeentulotuesta muuttui syyskuussa 2006, jolloin asumiskustannusten 7 prosentin omavastuu poistui. Hyvin maltillisenkin omavastuuosuuden palauttaminen kannustaisi työn vastaanottamiseen. Maltillinen omavastuuosuus kannustaisi tuensaajia etsimään edullisempia asuntoja, mikä vähentäisi tukimenoja ja tuensaajien riippuvuutta tulonsiirroista. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä esittää 3,5 prosentin omavastuuosuuden palauttamista toimeentulotuen asumislisään.

Asumistukikulut kasvoivat em. uudistusten jälkeen räjähdysmäisesti. Ensimmäisenä vuotena 2015 yleisen asumistuen uudistukset kasvattivat menoja 176 milj. euroa ja vuonna 2016 jo 339 milj. euroa vuoden 2014 tasosta. Myös asumistukea saavien määrä on kasvanut merkittävästi. Lähes 900 000 suomalaista on nykyään asumistukien piirissä. Yleisen asumistukea sai vuonna 2015 246 400 ruokakuntaa, kun määrä vuoden 2019 lopulla oli jo 379 667 ruokakuntaa. Yleistä asumistuen menot olivat vuonna 2020 yhteensä 1 566 miljoonaa euroa, kun vastaava luku vuonna 2015 oli 917,6 miljoonaa euroa. Asumistukimenot ovat kasvaneet uudistusten myötä yli 600 miljoonalla.

Asumistukimenoja rajoittamalla voidaan hillitä myös vuokrien nousutahtia, mikä parantaa kaikkien vuokranmaksajien asemaa, lisää työnteon kannustavuutta ja työvoiman liikkuvuutta. Yleisen asumistuen kriteereiden palauttaminen vuoden 2014 tasolle sekä työttömyysturvan asumislisän omavastuuosuuden palauttaminen vähentäisivät tukimenoja noin 150 miljoonalla eurolla. Em. kriteereitä olivat suojaosareformi, neliörajoitus sekä varallisuusraja. Opiskelijoiden erillisen asumistuen palauttaminen vähentäisi asumistukimenoja noin 150 miljoonalla. Uudistamalla asumistukijärjestelmää voitaisiin tervehdyttää järjestelmää ja vähentää asumistukimenoja yhteensä ainakin 300 miljoonalla eurolla. Asumistuen laajempaa uudistamista, esim. yhdistämistä muihin etuuksiin, tulee tarkastella käynnissä olevan sosiaaliturvan kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 46

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin asumistuen uudistamiseksi asumistukimenojen kasvun hillitsemiseksi ja asumistukijärjestelmään liittyvien kannustinloukkujen purkamiseksi.

57. Perustoimeentulotuki (arviomääräraha)

Alle 18-vuotiaiden lasten tulot vaikuttavat perustoimeentulotukeen silloin kun ne ovat vähäistä suurempia. Esimerkiksi alle kolme kuukautta kestävänsä kesätyön ansiot eivät vaikuta. Lapsen tulot huomioidaan enintään hänen perusosansa ja hänen muiden perusmenojensa suuruusina.

Perustoimeentulotuki on viimesijainen taloudellinen tuki. Se on tarkoitettu vain tilanteeseen, jossa muut varat ja tulot eivät riitä välttämättömiin menoihin kuten ruokaan, asumiseen ja vaatteisiin. Näin ollen ennen perustoimeentulotuen myöntämistä käydään läpi kaikki hakijan tulot ja varat. Jos hakijalla on varallisuutta, se on lähtökohtaisesti aina muutettava rahaksi ja käytettävä ennen kuin saa toimeentulotukea. Muista Kelan myöntämistä tuista poiketen toimeentulotuki on tuki, johon liittyy omaisuuden realisointivelvollisuus.

Katsomme, ettei alle 18-vuotiaan ansiotuloja tulisi missään tilanteessa huomioida perustoimeentulotukea laskettaessa. Alle 18-vuotiaan lapsen ansiotulo on kuitenkin lapsen omaa tuloa, ja sen huomioiminen vanhemman hakemassa toimentulohakemuksessa viestittää lapselle jo varhaisessa vaiheessa, ettei työnteko kannata.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 47

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin toimeentulotuessa olevien kannustinloukkujen purkamiseksi siten, että perheen lasten tulot eivät vaikuta vanhempien toimeentulotukea heikentävästi.

20. Työttömyysturva

50. Valtionosuus työttömyysetuuksien ansioturvasta ja vuorottelukorvauksesta (arviomääräraha)

Joka viides työikäinen nostaa työttömyysturvaa. Ansiosidonnainen työttömyysturva on paljolti keskiluokkaisten nauttima etuus, joka ei kannusta erityisen ripeään työllistymiseen eikä erityisen hyvin kohdennu pienituloisille. Suomen ansioturvamalli on kansainvälisessä vertailussa varsin antelias.

Ansioturvan rahoittavat kaikki veronmaksajat, mutta siitä hyötyvät vain kassojen jäsenet. Ansioturvan ulkopuolelle jäävät ovat pääsääntöisesti nuoria sekä lyhyissä työsuhteissa olevia. Ansioturva on ulotettava kaikille työikäisille. Tämä parantaisi arviolta noin 74 000 pienituloisen tuloa.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

Suomessa on useilla aloilla työvoimapula, joka väestörakenteemme vuoksi tulee olemaan pitkäläinen ongelma. Työvoimapula on jo nyt merkittävin yksittäinen suomalaisyritysten kasvua rajoittava tekijä. Tutkimukset osoittavat yksiselitteisesti, että työllistyminen kasvaa, kun ansiosidonnaisen kausi lähestyy loppuaan. Luomalla ansioturvan tasoon sopiva määrä portaita lisätään kannusteita ottaa työtä vastaan. Porrastamiseen on esitetty useita erilaisia vaihtoehtoisia malleja.

Ansiosidonnaisen työttömyysturvan porrastuksella tavoitellaan työllistymisen nopeutumista ja yhden kannustinloukun purkamista. Porrastus lisää työllisyyttä ja sitä kautta verotuloja. Ansiosidonnaisen työttömyysturvan universaalius puolestaan parantaisi kassoihin kuulumattomien, pääsääntöisesti matalapalkkaisten palkansaajien taloudellista asemaa. Laajemman sosiaaliturvuudistuksen yhteydessä on tarkemmin määritettävä ansiosidonnaisen työttömyysturvan suhde muihin etuuksiin.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 48

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ansiosidonnaisen työttömyysturvan porrastamiseksi ja ulottamiseksi kaikille palkansaajille.

52. Valtionosuus työttömyysetuuksien perusturvasta (arviomääräraha)

Suomen työttömyysaste on korkea, ja erityisesti matalapalkka-aloja vaivaa työvoimapula. Työmarkkinoilla on laajan tukiviidakon luomia kannustinloukkuja, jotka tekevät työttömän hakeutumisesta osa-aikaiseen, matalapalkkaiseen työhön usein kannattamatonta. Työn vastaanottamisesta on tehtävä kannattavampaa. Työttömyysetuuden suojaosan korottaminen on yksi keino joustavoittaa työttömien mahdollisuuksia vastaanottaa töitä. Samalla se on ensimmäinen askel kohti Saksan mallin mukaisten minitöiden käyttöönottoa Suomessa.

Työttömyysturvalain 4 luvun 5 §:n mukaan työttömyysetuuden suojaosa on 300 euroa kuukauden sovittelujakson aikana sekä käytettäessä 4 §:n 2 momentin mukaista laskennallista tuloa ja 279 euroa neljän peräkkäisen kalenteriviikon sovittelujakson aikana. Suojaosaa ehdotetaan korotettavaksi 500 euroon kuukauden sovittelujakson aikana sekä käytettäessä 4 §:n 2 momentin mukaista laskennallista tuloa ja 465 euroon neljän peräkkäisen kalenteriviikon sovittelujakson aikana. Koronapandemian aikana työttömyysetuuden suojaosaa korotettiin väliaikaisesti aloitteen ehdotusta vastaavalla tavalla (laki väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvalakiin covid-19-pandemian vuoksi).

Hallituksen esityksessä (HE 120/2021 vp) todettiin, ettei väliaikaisen korotuksen vaikutuksia ole näin lyhyellä aikavälillä ehditty arvioida luotettavasti. Lisäksi työmarkkinatilanne on pandemian vuoksi ollut poikkeuksellinen. Kaikki toimet pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisemiseksi ja työttömien työllistymiskynnyksen madaltamiseksi on otettava käyttöön. Elinkustannusten nousun keskellä suojaosan korottaminen tarjoaisi monille tervetulleen mahdollisuuden nostaa tulotasoaan työtä tekemällä. Ehdotettu muutos kannustaa aktiivisuuteen silloinkin, kun kokoaikaista työtä ei

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

ole tarjolla. Työttömyysetuuden korotettu suojaosa antaa myös mahdollisuuden pitää yllä työelämäkontaktia ja osaamista kokoaikaista työtä etsiessä. Osa-aikainen työ auttaa työtöntä saamaan jalkaa oven väliin työmarkkinoille, mikä lisää tulevaisuuden työllistymismahdollisuuksia. Työttömyysjakson aikana työskentelevät työllistyvät todennäköisemmin kokoaikaisesti kuin yhtä kauan kokonaan työttömänä olleet (Kyyrä, Matikka ja Pesola 2018; Työttömyysturvan suojaosa ja työttömyyden aikainen työskentely. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 45/2018).

Pienikin mahdollisuus tehdä työtä työttömyyden aikana madaltaa työelämään lähtemisen kynnystä ja ehkäisee syrjäytymistä. Samalla ehdotettu muutos toisi työttömät nykyistä paremmin potentiaalisiksi työvoimaksi osa-aikaisiin töihin aloilla, jotka kärsivät työvoimapulasta.

Työttömyysetuuden suojaosan nosto 500 euroon vuonna 2023 lisäisi työttömyysturvamenoa 65 miljoonalla eurolla, mutta vähentäisi asumistuen ja toimeentulotuen kuluja yhteensä 9 miljoonalla eurolla. Lisäksi uudistus kasvattaisi laskelman mukaan kuntien verotuottoja 20 miljoonalla eurolla sekä tuloveroa, YLE-veroa, pääomatuloveroja ja kirkollisveroa yhteensä noin 3 miljoonalla eurolla. Uudistuksen nettovaikutus julkisen talouden rahoitusasemaan olisi näin ollen noin -35 miljoonaa. Uudistuksen positiiviset vaikutukset heijastuvat työllisyydessä ja työmarkkinoilla sekä ihmisten lisääntyneenä hyvinvointina.

Työmarkkinatuen kielilisiä

Suomalainen yhteiskunta tarvitsee lisää työvoimaa erityisesti työikäisistä ihmisistä. Nykyisellään sosiaaliturvajärjestelmä ei riittävästi kannusta työntekoon. Samalla myös maahanmuuttajien kotoutumisessa on ollut puutteita eivätkä maahanmuuttajat ole työllistyneet toivotulla tavalla. Tarvitaan tehokkaampia keinoja, joilla työllisyyttä saadaan nostettua erityisesti maahanmuuttajien parissa. Maahanmuuttajien pitkittyneen työttömyyden syynä on usein puutteellinen kielitaito. Suomalaisilla työmarkkinoilla tarvitaan kuitenkin pääsääntöisesti suomen tai ruotsin kielen osaamista, minkä vuoksi järjestelmän tulee kannustaa jokaista hankkimaan riittävä kielitaido. Myös eduskunnan tarkastusvaliokunnan mukaan kotouttamispolitiikka ei nykyisellään toimi ja tilanteen korjaamiseksi tarvitaan uusia ratkaisuja. Valiokunta piti hälytyttävänä sitä, että kotoutumiskoulutuksen tavoitekielitaso saavutti vain vajaa 35 prosenttia koulutuksen päättäneistä.

Työttömillä maahanmuuttajilla tulisi pohjoismaiseen tapaan olla rahallinen kannustin hankkia parempi kielitaito, jotta he pääsevät helpommin tukiriippuvuudesta eroon. Perustuslaki kuitenkin rajaa muutosvaihtoehtoja. Toimeentulotukea pidetään Suomessa perustuslain suojaamana etuutena, eikä edes sen indeksiin saa koskea. Näin perustuslakivaliokunta päätti tilanteessa, jossa kaikkien muiden tukimuotojen indeksit jäädytettiin Sipilän hallituksen säästötoimena.

Työmarkkinatuki on toimeentulotuen perusosaa korkeampi tukimuoto. Muutos voidaan toteuttaa siten, että työmarkkinatukea lasketaan kaikkien osalta ja työmarkkinatukeen luodaan kielilisiä, minkä myötä kielitaitonsa osoittamalla voi nostaa työmarkkinatukensa peruspäivärahan tasolle. Kielitaidon todistaminen tapahtuisi esimerkiksi peruskoulun päättötodistuksella tai osallistumalla yleiseen kielitutkintoon eli YKI-kurssien suorittamiseen. Suomen kansalaisuutta hakevan tulee osoittaa riittävä suomen tai ruotsin kielen taito suorittamalla yleisen kielitutkinnon suullinen

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

ja kirjallinen osan vähintään taitotasolla 3. Vastaava taso vaadittaisiin työmarkkinatuen kielilisiin.

Koska toimeentulotuki on verovapaa etuus ja työmarkkinatuki on verollinen peruspäivärahan suuruuteen sidottu etuus, on järkevää jatkaa tätä laissa olevaa käytäntöä ja edelleenkin sitoa työmarkkinatuki peruspäivärahan määrään. Esitämme, että työmarkkinatuki lasketaan 80 prosenttiin peruspäivärahan tasosta ja että kielitaitonsa osoittamalla voidaan työmarkkinatuki nostaa peruspäivärahan tasolle.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 49

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin työttömyysetuuden suojaosan pysyväksi korottamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 50

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin työmarkkinatuen kielilisiin valmistelemiseksi.

30. Sairausvakuutus

60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Suomalainen terveydenhuolto oli kriisissä jo ennen koronapandemiaa. Pandemian aikaan kiireettömien hoitojen hoitojonot kasvoivat entisestään, kun hoitohenkilökuntaa siirrettiin perustehtävistään vahvistamaan tehohoidon kapasiteettia, koronatestaajiksi, tartunnanjäljittäjiksi sekä rokottajiksi. Pandemian alkuaikoina moni asiakas perui vastaanottoaikansa joko itse tai terveydenhuollon kehotuksesta. Seulontoja keskeytettiin, ja tutkimuksia ja leikkauksia lykättiin. Suun terveydenhuollossa syntyi jopa yli miljoonan käynnin vaje. Kuuden kuukauden hoitotakuun määräaika ylittyi edelleen tuhansilla potilailla, ja tilanne koettelee monin paikoin lainmukaisuuden rajoja.

Hallitus vaikeuttaa hoitovelan purkamista päätöksellään leikata sairaanhoitovakuutuskorvauksia, eli ns. Kela-korvauksia, siitä huolimatta, että parlamentaarisessa työryhmässä vielä vuoden 2021 lopulla vallitsi yksimielisyys siitä, että hallituksen aiemmin kaavailemia leikkauksia Kela-korvauksiin ei toteutettaisi. Kela-korvaukset ovat poistumassa myös esimerkiksi yksityisistä fysioterapiakäynneistä, säde- ja sytostaattihoidoista sekä monista laboratoriotutkimuksista ja kuvantamiskäynneistä. Päätös leikata Kela-korvauksia samanaikaisesti hyvinvointialueiden aloittamisen kanssa on ajoitukseltaan huono.

Kela-korvattuja yksityislääkärikäyntejä on tehty noin kolme miljoonaa vuosittain. Yhteiskunnan kannalta Kela-korvattu lääkärikäynti on tullut edullisemmaksi kuin julkisen terveydenhuollon

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

lääkärikäynti, sillä korvaukset ovat toimineet kannustimena käyttää myös omia varoja terveydenhuollon rahoittamiseen. Päätös Kela-korvauksen poistamisesta tilanteessa, joissa sitä olisi erityisen paljon tarvittu, nousee periaatteellisesta vastustuksesta yksityisiä palveluita kohtaan.

Kela-korvausten tasoa tulisi romuttamisen sijaan ainakin tilapäisesti vahvistaa, jotta jäljellä olevaa kiireettömän hoidon palveluruuhkaa saataisiin purettua. Hoitovelkaa on yhä koronan jäljiltä runsaasti eikä siitä selviydytä ilman yksityisen palvelutuotannon tukea. Sen lisäksi, että kansalaiset kärsivät hoitoon pääsyn pitkittymisestä, hoitovelka aiheuttaa kustannuksia yhteiskunnalle. Kun sairauksia ei huomata ajoissa, on hoito vaikeampaa ja kalliimpaa ja usein myös ennuste huonompi.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 51

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömiin toimenpiteisiin perusterveydenhuollon hoitojonojen purkamiseksi julkisen ja yksityisen sektorin voimavaroja hyödyntäen ja säilyttää ensi vuoden talousarviossa yksityisten lääkäri- ja muiden hoitopalveluiden sairausvakuutuskorvaukset vähintään vuoden 2022 tasolla.

40. Eläkkeet

60. Valtion osuus kansaneläkelaista ja eräistä muista laeista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Keliakia on vakava, perinnöllinen, parantumaton autoimmuunisairaus, jonka ainoana hoitona on elinikäinen, ehdottoman tarkka gluteeniton erityisruokavalio. Jo hyvin pienet määrät gluteenia ruokavaliossa riittävät käynnistämään ohutsuolta vaurioittavan reaktion ja vaarantamaan keliakiapotilaan terveyden. Hoitamaton tai huonosti hoidettu keliakia lisää riskiä sairastua moniin muihin vakaviin sairauksiin, kuten osteoporoosiin, anemiaan, masennukseen ja suoliston syöpään. Hoitamaton keliakia aiheuttaa monenlaisten vatsavaivojen lisäksi myös lapsettomuutta, hermosto-oireita, nivelsairauksia ja lapsilla kasvuhäiriöitä ja murrosiän viivästymistä.

Hallitus poisti vuoden 2016 alusta keliakikkojen ruokavaliokorvauksen, jota keliakiaa sairastavat olivat voineet hakea vuodesta 2002 lähtien gluteenittomasta ruokavaliosta aiheutuvien merkittävien lisäkustannusten kattamiseksi. Ennen korvauksen poistamista keliakiakorvauksen määrä oli 23,60 euroa kuukaudessa 16 vuotta täyttäneille ja sitä vanhemmille keliakikoille. Vuoden 2015 lopussa ruokavaliokorvauksen saajia oli Kelan tilaston mukaan 34 520. Arvion mukaan Suomessa on noin 38 500 keliakiaa sairastavaa henkilöä, joilla sairaus on asianmukaisesti diagnosoitu. Keliakia voidaan todeta mittaamalla verestä keliakian vasta-aineet, tutkimalla koepala ohutsuolet tai ihokeliakiassa tutkimalla koepala iholta. Toisaalta on arvioitu, että luku on paljon isompi ja että jopa yli puolet tapauksista jää diagnosoimatta.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

Vuoden 2017 hintaselvityksen mukaan keliakian hoidon kustannukset ovat 62 euroa kuukaudessa eli 744 euroa vuodessa. Keliakia on autoimmuunisairaus. Useisiin autoimmuunisairauksiin on käytössä lääkehoito, ja yhteiskunta tukee niiden hoitoa lääkkeiden erityiskorvauksella (65 % tai 100 %). Keliakikon lääkkeenä toimii gluteeniton ruokavalio, minkä vuoksi se tulee rinnastaa lääkärin määräämään lääkehoitoon ja keliakikoiden ruokavaliosta tulevat lisäkustannukset tulee rinnastaa muiden vaikeiden ja pitkäaikaisten sairauksien lääkekorvauksiin.

Keliakia on myös perinnöllinen tauti, mistä johtuen keliakiakorvauksen merkitys sairauden hoitamisen kannalta korostuu erityisesti perheissä. Lapsiperheiden ohella keliakiakorvauksen erittäin tärkeä merkitys korostuu erityisesti pienituloisten, opiskelijoiden, työttömien ja eläkeläisten kohdalla. Huomioitavaa myös on, että hoitamattomasta tai huonosti hoidetusta keliakiasta aiheutuneet lisäsairaudet aiheuttavat yhteiskunnalle merkittäviä lisäkustannuksia lääkärikäynteinä, tutkimuskuluina, lääkekorvauksina ja sairauspoissaoloina.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä esittää, että keliakikoiden ruokavaliokorvaus palautetaan siten, että oikeus keliakiakorvaukseen olisi 16 vuotta täyttäneellä henkilöllä, jolla keliakia tai ihokeliakia on asianmukaisesti todettu ja sen takia on ehdottoman välttämätöntä käyttää jatkuvasti ainoastaan gluteenittomia tuotteita. Keliakiakorvaus olisi 31 euroa kuukaudessa, ja sitä voitaisiin maksaa samanaikaisesti vammaistuen tai hoitotuen kanssa.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 52

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin keliakikkojen ruokavaliokorvauksen palauttamiseksi.

TULOARVIOT

Osasto 11

VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. Ansio- ja pääomatuloverot

Suomessa vallitsee laaja yksimielisyys siitä, että verotuksen suunta tulee olla pois työn verotuksesta. Taantuman alla on tarpeellista keventää työn verotusta, jotta ihmisten ostovoima ja työn kannustavuus paranisivat. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä esittää, että ansiotasoindeksin mukaisen indeksitarkistuksen lisäksi työn verotusta kevennetään noin 75 miljoonalla eurolla. Ansiotuloverotuksen kevennys kohdennettaisiin pieni- ja keskituloisille. Ansiotuloverotusta voi keventää korottamalla perusvähennystä sekä tarvittaessa indeksimuutoksen avulla siten, että veronalennus kohdistuu etenkin pieni- ja keskituloisiin palkansaajiin.

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

Omaishoito on yhteiskunnallisesti taloudellisin ja usein sekä hoidettavalle että hoitajalle inhimillisin ja paras hoitomuoto. Hoitajalle maksettava vähimmäispalkkio on tällä hetkellä kuitenkin alhainen eikä vastaa työn vaativuutta. Palkkion alhaisuus on joissakin tilanteissa este omaishoidon toteuttamiselle, sillä palkkio ei riitä perustoimeentuloon. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä esittää omaishoidon tuen verovapautta, jotta voitaisiin helpottaa omaishoitajan ja -hoidettavan toimeentuloa. Omaishoidon tuen verovapaus helpottaisi merkittävästi omaishoitajan ja -hoidettavan toimeentuloa ja toisi omaishoidon useamman ulottuville.

Ammattiliittojen jäsenmaksujen verovähennyskelpoisuus on vaikeasti ymmärrettävä jäänne menneiltä ajoilta, sillä muillakaan yleishyödyllisten järjestöjen jäsenillä ei ole oikeutta vähentää jäsenmaksujaan verotuksesta. Valtion velan kasvaessa erittäin voimakkaasti kaikki verovähennykset tulee tarkistaa ja niiden vaikuttavuus arvioida. Lisäksi eräillä ammattiliitoilla on merkittäviä omistuksia, joilla ne toimivat vapailla markkinoilla yritysmäisesti. Tällöin niiden jäsenten jäsenmaksujen verovähennys voidaan jopa katsoa eräänlaiseksi epäsuoraksi yritystueksi. Jotta työmarkkinajärjestöjä kohdeltaisiin tasapuolisesti, olisi työnantajajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennysoikeudesta myös luovuttava.

Tuloverolain 22 §:n mukaan yhteisö on yleishyödyllinen, jos se toimii yksinomaan ja välittömästi yleiseksi hyväksi aineellisessa, henkisessä, siveellisessä tai yhteiskunnallisessa mielessä, sen toiminta ei kohdistu vain rajoitettuihin henkilöpiireihin ja se ei tuota toiminnallaan siihen osallisille taloudellista etua osinkona, voitto-osuutena taikka kohtuullista suurempaa palkkana tai muuna hyvityksenä. Yleishyödyllisen yhteisön verovapaita tuloja ovat muun muassa jäsenmaksut, osingot, korot, lahjoitukset ja yleishyödylliseen toimintaan saadut avustukset.

Yleishyödyllisillä yhteisöillä on nykyisessä tilanteessa melko laajasti verovapaita tuloja, joista osa on perusteltuja. Esitämme, että yleishyödyllisyyden määritelmä arvioidaan uudelleen ja lakiin tehdään tarvittavat muutokset sekä samalla myös arvioidaan verovapaiden tulojen rajoituksia, jotta yhteisöt eivät saa perusteetonta etua ja näin myös valtio menetä merkittävän määrän verotuloja. Verovapauksien rajaaminen tulee kohdistaa isoihin yhdistyksiin ja säätiöihin. Muutoksen myötä esimerkiksi sijoitustoiminnasta tulevien pääomatulojen tulisi olla pääomaveron alaisia tietyn määritellyn rajan jälkeen. Esimerkiksi työmarkkinajärjestöt saavat tällä hetkellä perusteetonta hyötyä verovapaista sijoitustuotoista.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 53

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle tuloverolain muuttamisesta esityksen, jolla kevennetään pieni- ja keskituloisten ansiotulojen verotusta.

Vastalauseen lausumaehdotus 54

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle esityksen tuloverolain muuttamisesta siten, että omaishoidon tuesta annetun lain nojalla omaishoitajalle maksettava hoitopalkkio ei olisi jatkossa veronalaista tuloa.

Vastalauseen lausumaehdotus 55

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle esityksen tuloverolain muuttamisesta siten, että verovelvollinen voisi vähentää palkkatuloistaan 50 prosenttia työmarkkinajärjestön jäsenmaksustaan tulonhankkimisvähennyksenä nykyisen täyden jäsenmaksun sijaan.

Vastalauseen lausumaehdotus 56

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle esityksen tuloverolain muuttamisesta siten, että työnantajajärjestöjen jäsenmaksun verovähennyskelpoisuudesta luovutaan.

Vastalauseen lausumaehdotus 57

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin tuodakseen eduskuntaan lakimuutoksen, jolla uudistetaan tuloverolaissa säädetty yleishyödyllisyysmääritelmä sekä sen perusteella yleishyödyllisille yhteisöille tulevat verovapaudet.

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut

01. Arvonlisävero

Ruoan arvonlisävero on Suomessa korkea moniin EU-maihin verrattuna. Laskemalla vihannesten ja hedelmien (hevi-tuotteiden) verokantaa voidaan lieventää ruoan hinnannousupaineita sekä suunnata kulutusta kasvispohjaiseen ruokaan. Hevi-tuotteiden hintojen alentaminen ei johtaisi merkittävään verotuottojen alentumiseen, mutta lisäisi terveellisten tuoreiden vihannesten ja hedelmien kysyntää. Veronkevennyksestä hyötyisivät myös kotimaiset tuottajat kysynnän lisääntyessä. Uudistuksella olisi näin ollen myös positiivisia kansantaloudellisia ja työllistäviä vaikutuksia. Terveellisempien elintarvikkeiden kulutuksen lisäämisellä olisi myös kansanterveyden kannalta myönteisiä vaikutuksia.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä esittää, että pienyritysten tilikauden liikevaihtoon perustuva arvonlisäveroa koskevan verovelvollisuuden alaraja korotettaisiin 20 000 euroon. Hallituksen vuonna 2020 tekemä päätös korottaa arvonlisäverovelvollisuusrajan 15 000 euroon oli hyvä muutos, mutta korotusvaraa on enemmän. Esimerkiksi Italiassa ja Itävallassa alaraja on 30 000 euroa ja Isossa-Britanniassa noin 81 000 euroa, ja Japanissa se on vielä korkeampi. Arvonlisäveron alaraja helpottaa aloittavan yrityksen hallintoa, ja siten alarajan isompi korotus auttaisi yrittäjyyttä ja pieniä yrittäjiä suoriutumaan velvoitteistaan nykyistä paremmin, kun alv-velvollisuuden ulkopuolelle voisi jäädä useampi pienyritys. Monilla toimialoilla on myös sivutoimisia yrittäjiä, joille hallinnon keventäminen edistää yritystoiminnan ylläpitämistä ja edistämistä.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 58

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin hedelmien ja vihannesten arvonlisäveron laskemiseksi 10 prosentin verokantaan.

Vastalauseen lausumaehdotus 59

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin arvonlisäveroa koskevan verovelvollisuuden alarajan korottamiseksi 20 000 euroon.

08. Valmisteverot

04. Alkoholijuomaverot

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) mukaan alkoholin liikakäyttö on yksi keskeisimmistä suomalaisen yhteiskunnan terveysuhista. Alkoholin runsas käyttö lisää sairastavuutta ja pahentaa monien sairauksien oireita. Alkoholiin liittyvät kuolemansyyt ovat viime vuosina olleet työikäisten yleisin kuolemansyy. Alkoholihaittojen tuomat lisäkustannukset julkiselle taloudelle ovat useita miljardeja euroja vuodessa. Kun otetaan huomioon tuotantomenetykset työelämässä ja muut haitat, kustannukset ovat moninkertaisia. Alkoholin negatiivisia vaikutuksia perheiden ja erityisesti lasten hyvinvointiin, ei voi edes rahalla mitata.

Alkoholihaittojen määrä on suorassa suhteessa alkoholin kokonaiskulutukseen. Tehokkain tapa hillitä alkoholin väärinkäyttöä on vaikuttaa alkoholin saatavuuteen ja hintaan. Alkoholiveron asteittainen korotus on yksi keskeinen toimenpide vähentää alkoholihaittoja. Aiemmat veronkorotukset ovat osoittaneet, että hinnan nousu vaikuttaa selkeästi alkoholin kokonaiskulutukseen. Alkoholivero on asetettava sellaiselle tasolle, että se hillitsee alkoholin käyttöä ja että veron tuotto on järkevässä suhteessa alkoholin käytön yhteiskunnalle aiheuttamiin kustannuksiin.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 60

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin alkoholin verotuksen nostamiseksi.

07. Energiaverot

Liikennepolttoaineiden verotasoja korotettiin elokuusta 2020 alkaen. Korotuksen jälkeen öljyn maailmanmarkkinahinta on noussut, ja kuluvaan syksyyn aikana suomalaisten polttoainekustannukset ovat lisääntyneet merkittävästi. Bensiniin kuluttajahinta kipusi lähelle 2 euron kipurajaa litralta. Polttoaineiden hinnannousu aiheuttaa merkittäviä lisäkustannuksia muun muassa kulje-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

tusalalle ja tätä kautta myös muihin kuluttajahintoihin. Hallituksen tekemä veronkorotus nosti dieselin ja bensiinin hintoja yleisesti 6—7 senttiä litralta. Yksittäiselle ajoneuvoyhdistelmälle muutoksen on arvioitu tarkoittavan noin 10 000 euron lisälaskua vuodessa. Vuonna 2020 voimaan tullut korotus nostaa kuljetuskustannuksia Suomessa lähes 80 miljoonalla eurolla vuodessa. Tämän päälle tulee merkittävä lisäkustannus polttoaineiden hintatason noususta.

Hallituksen verolinjauksissa ei huomioida maantiekuljetusten merkitystä viennin kilpailukyvyille. Polttoaineveron korotus ja polttoaineiden hinnannousu iskevät suoraan Suomen vientiteollisuuteen ja kuljetusyrittäjiin. Lisääntyneet polttoainekulut iskevät samoin erityisesti kaikkiin maaseudun työssäkäyviin ja vähäosaisiin. Veronkorotus vaikuttaa enemmän polttoaineen hintaan haja-asutusalueilla, mikä johtaa alueelliseen epätasa-arvoon.

Sähkön voimakas hinnannousu ja hintojen heilahtelu samoin kuin sähkön siirtomaksut vaikeuttavat tulevana talvena kansalaisten arkea samoin kuin esimerkiksi pienyritysten, palvelualan ja maatilojen toimintaa ja kannattavuutta. Maatiloille kohonneita energiakustannuksia korvataan takautuvasti energiaveron palautuksilla, mutta energian hinnannousu rasittaa tilojen maksukykyä lyhyellä tähtäimellä erittäin voimakkaasti. On mahdollista, että tulevan talven aikana nähdään vielä monia hintapiikkejä. Sähkön korkea hinta osuu myös kotejaan sähköllä tai sähkön avulla lämmittäviin tehden esimerkiksi öljystä lämmityslähteenä edelleen houkuttelevan, mikä ei edistä Suomen hiilineutraalisuustavoitteita.

Hallitus on tehnyt useita toimenpiteitä kohonneiden sähkölaskujen vuoksi vaikeuksissa olevien kotitalouksien tukemiseksi. Yritysten näkökulmasta arvonlisävero on läpilaskutuserä, eikä sähkön arvonlisäveron alentaminen auta palvelualan yrityksiä tai maatiloja. Sähköveron tuotoksi vuodelle 2023 on talousarvioesityksessä arvioitu 960 miljoonaa euroa. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä esittää, että sähkön verotusta veroluokassa I (kotitaloudet, palveluala jne.) kevennetään siten, että sähköveron arvioitu verotuotto pienenee noin 75 miljoonalla eurolla.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 61

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin liikennepolttoaineiden verotuksen keventämiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 62

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sähkön verotuksen tilapäiseksi keventämiseksi.

Terveysperusteinen vero lisätylle sokerille

Suomalaiset syövät ja juovat edelleen liikaa sokeria. Kasvavalla sokerinsyönnillä on niin kansanterveydellisiä kuin taloudellisia vaikutuksia. Vuonna 2017 poistuneen sokeriveron tilalle olisi

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

kansanterveydellinen tarve saada sokerin kulutusta vähentävä terveysperusteinen vero. Verotus kohdistuisi ravitsemuksellisesti turhiin elintarvikkeisiin, joiden runsas nauttiminen lisää suomalaisten sokerin saantia ja heikentää kansanterveyttä. Esitämme, että maassamme otetaan käyttöön laaja terveysperusteinen, lisätylle sokerille tuleva vero, joka kohdistuisi tasapuolisesti eri tuoteryhmiin ja perustuisi elintarvikkeisiin lisättyyn sokeriin. Tuottotavoite terveysperusteisessa verossa on 250 miljoonaa euroa, jolloin verotason tulisi olla 1,56 €/kg.

Verolla edistettäisiin terveyttä sekä vähennettäisiin terveydenhoidon kustannuksia. Veronalaisia olisivat Suomessa valmistettu sokeri, maahantuotu sokeri ja kaikki maahantuodut sokeria sisältävät tuotteet. Verotuksen mahdollistaa myös vuonna 2016 uudistunut pakkausmerkintälainsäädäntö, joka teki elintarvikkeiden sokerimäärän ilmoittamisen ravintoarvomerkinnöissä pakolliseksi. Terveysperusteisia veroja on käytössä EU:ssa. Esimerkiksi Unkarissa sokerin, rasvan ja suolan verottaminen on terveysperusteista, ja näitä sisältävien epäterveellisten ruokien kulutusta on saatu vähennettyä merkittävästi.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 63

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin terveysperusteisen veron käyttöönottamiseksi.

Voimalaitosvero

Energiakriisi on nostanut energiayhtiöiden voitot pilviin. Useat puolueet ovat aiemmin esittäneet voimalaitosveron tai ns. windfall-veron käyttöönottoa. Esityksissä voimalaitosvero koskisi lähinnä päästökauppajärjestelmästä ansiottomasti hyötynyttä voimalaitoksia sekä muita energiatukien perustuvia ylisuuria voittoja.

Kataisen hallitus antoi esityksen ns. windfall-verosta (HE 140/2013 vp), jolla oli tarkoitus leikata sitä verohyötyä, joka on syntynyt viranomaissääntelyn seurauksena. Esitystä ei voitu tuolloin toteuttaa EU:n valtiontukitarkastelun keskenäisyyden vuoksi. Kataisen hallituksen esityksessä valittu veron kiinteistöveropohjainen malli tarkoitti, että vero olisi kohdistunut noin 80-prosenttisesti vesivoimaan.

Voimalaitosvero tulisi ottaa uudelleen tarkasteluun. Sittenkin Suomeen on rakennettu huomattavasti tuulivoimaa ja valtava määrä on rakenteilla. Suomi onkin yksi Euroopan nopeimmin kasvavista ja houkuttelevimmista kohdemaista tuulivoimainvestoinneille. Fingridin mukaan liittytäkyselyjä kantaverkkoon on tehty peräti 1 100 kappaletta. Tämä vastaisi tehosta riippuen noin 20 000–30 000 uutta tuulivoimalaa. Paine näin voimakkaaseen tuulivoimarakentamiseen ei ole lähtöisin kotimaisesta energiantarpeesta. Taustalla ovat mm. EU:n hiilineutraaliustavoitteet sekä Saksan päätös luopua ydinvoimasta. Tällä hetkellä kaikista toiminnassa, rakenteilla tai suunnitella olevista tuulivoimaloista ulkomaisen omistussuuden arvellaan olevan jo noin 80 %. Tuu-

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Vastalause 3/kd

lisäähköstä ja tuulella tuotetusta vedystä on tarkoitus tehdä ulkomaalaisomisteinen vientituote. Tuulivoiman haitat jäävät Suomeen, mutta voitot ja hyödyt ulkomaisille omistajille.

Tuulivoiman merkittävä lisärakentaminen aiheuttaa ongelmia sähköverkon toiminnalle. Maatuu- livoima ja siihen liittyvät tie- ja sähköliittymät aiheuttavat pysyvää metsäkatoa, rikkovat ekolo- gisia käytäviä, heikentävät luonnon monimuotoisuutta ja aiheuttavat maisemahaittoja. Metsäpin- ta-alan väheneminen vaikeuttaa maankäyttösektorille annettujen nielutavoitteiden saavuttamis- ta. Alle kymmenen voimalan tai 45 MW:n hankkeilta ei Suomessa vaadita lakisääteistä kokonais- valtaista ympäristövaikutusten arviointia. Voimaloiden perustukset jätetään maahan, sillä purka- minen maksaa.

Tuulivoimatuottajat eivät myöskään miltään osin vastaa säätövoiman tuottamisesta ja sen aiheut- tamista päästöistä. Joidenkin arvioiden mukaan lähinnä tuulivoiman vaatimien kantaverkkojen li- särakentaminen ja vahvistaminen maksavat jopa kolme miljardia euroa, mihin tuulivoimayhtiöt eivät nykymallissa osallistu. Tanskassa on valmisteltu lakiesitys ns. tuottajamaksusta, joka vel- voittaa uusiutuvan energian yhtiöt osallistumaan kantaverkon vahvistamiseen.

Uusi voimalaitosvero tai tuottajamaksu tulisi suunnitella siten, että se ottaa huomioon energian- tuotannon sähköverkolle, luonnolle, paikallisille asukkaille ja Suomen julkiselle taloudelle ai- heuttamat haitat. Verolla tai maksulla voitaisiin kerätä verotuottoja vuositasolla vähintään 100 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 64

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin energiantuotannon ulkoisvaiku- tukset huomioivan voimalaitosveron tai ns. tuottajamaksun valmistelemiseksi.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että ehdotus vuoden 2023 talousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena edellä todetuin muutoksin,

että edellä ehdotetut 64 lausumaa hyväksytään ja

että yleisperusteluissa ehdotettu epäluottamusehdotus hyväksytään.

Helsingissä 13.12.2022

Sari Essayah kd

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp — HE 154/2022 vp, HE 277/2022 vp

Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 1/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Suomen Poliisikoirayhdistyksen toiminnan kehittämiseen (35 000 euroa) 26.01.50
- Talousarvioaloite TAA 2/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Mondioringyhdistys ry:n toiminnan kehittämiseen (35 000 euroa) 26.01.50
- Talousarvioaloite TAA 3/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Rajan koiramiehet -yhdistyksen toiminnan kehittämiseen (35 000 euroa) 26.01.50
- Talousarvioaloite TAA 4/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vuonna 2013 lakkautetun Pohjois-Karjalan prikaatin korvaavan uuden joukko-osaston suunnitteluun Pohjois-Karjalan alueella (500 000 euroa) 27.10.01
- Talousarvioaloite TAA 5/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Pohjois-Karjalan Reserviläispiiri ry:n toiminnan tukemiseen ja kehittämiseen (100 000 euroa) 27.10.50
- Talousarvioaloite TAA 6/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Pohjois-Karjalan Maanpuolustuksen Tuki ry:n toiminnan tukemiseen ja kehittämiseen (100 000 euroa) 27.10.50
- Talousarvioaloite TAA 7/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Pohjois-Karjalan Suojeluskuntien Perinneyhdistys ry:n toiminnan tukemiseen ja kehittämiseen (100 000 euroa) 27.10.50
- Talousarvioaloite TAA 8/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Naisten Valmiusliitto ry:n toiminnan kehittämiseen (150 000 euroa) 27.10.50
- Talousarvioaloite TAA 9/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Vapaussodan Perinneliiton toiminnan tukemiseen (150 000 euroa) 27.10.50
- Talousarvioaloite TAA 10/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Lotta Svärd Säätiön toiminnan tukemiseen ja kehittämiseen (200 000 euroa) 27.10.50
- Talousarvioaloite TAA 11/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Karjalan Poikien Kilta ry:n toiminnan tukemiseen ja kehittämiseen (1 000 000 euroa) 27.10.50
- Talousarvioaloite TAA 12/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Maanpuolustuksen Tuki ry:n toiminnan kehittämiseen (1 000 000 euroa) 27.10.50

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 13/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Outokummun yhdistyksen toiminnan kehittämiseen ja tukemiseen (100 000 euroa) 29.10.51
- Talousarvioaloite TAA 14/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Marttaliiton lapsiperheille suunnatun toiminnan tukemiseen (100 000 euroa) 29.10.51
- Talousarvioaloite TAA 15/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kontiolahden ampumahiihtostadionin kestäviin ratkaisuihin (700 000 euroa) 29.90.50
- Talousarvioaloite TAA 16/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Loisto settlementti ry:n Poikien Talo -toiminnan kehittämiseen valtakunnalliseksi (2 000 000 euroa) 29.91.50
- Talousarvioaloite TAA 17/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Susirajan eläinkotiyhdistys ry:n toiminnan tukemiseen ja kehittämiseen (35 000 euroa) 30.20.62
- Talousarvioaloite TAA 18/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 477 perusparannukseen välillä valtatie 23—Apajalahti (1 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 19/2022 vp Sanna Antikainen ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 23 Ristinkylän kohdan hankekokonaisuuteen (2 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 20/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ALS-tutkimuksen tuki ry:n toiminnan kehittämiseen ja tukemiseen (1 000 000 euroa) 33.03.04
- Talousarvioaloite TAA 21/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ViaDia Outokumpu ry:n toiminnan tukemiseen (30 000 euroa) 33.03.63
- Talousarvioaloite TAA 22/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ViaDia Joensuu ry:n toiminnan tukemiseen (50 000 euroa) 33.03.63
- Talousarvioaloite TAA 23/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä SMA Finland ry:n toiminnan tukemiseen (100 000 euroa) 33.03.63
- Talousarvioaloite TAA 24/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä HOPE — Yhdessä ja Yhteisesti ry:n toiminnan tukemiseen (300 000 euroa) 33.03.63

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 25/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Joensuun seudun omaishoitajat ry:n toiminnan tukemiseen ja kehittämiseen (100 000 euroa) 33.60.31
- Talousarvioaloite TAA 26/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Pohjois-Savon Omaishoitajat ry:n toiminnan tukemiseen ja kehittämiseen (100 000 euroa) 33.60.31
- Talousarvioaloite TAA 27/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kuopion kaupungin lastensuojelun tukemiseen ja kehittämiseen sekä asiakkaiden hyvinvointia tukevien toimien lisäämiseen (2 000 000 euroa) 33.60.31
- Talousarvioaloite TAA 28/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Siun soten lastensuojelun tukemiseen ja kehittämiseen sekä asiakkaiden hyvinvointia tukevien toimien lisäämiseen (2 000 000 euroa) 33.60.31
- Talousarvioaloite TAA 29/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lastensuojelun kehittämiseen (2 000 000 euroa) 33.60.31
- Talousarvioaloite TAA 30/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä BirdLife Suomi ry:n toiminnan tukemiseen (100 000 euroa) 35.01.65
- Talousarvioaloite TAA 31/2022 vp Sanna Antikainen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Suomen siiliyhdistys ry:n toimintaan luonnonvaraisten siilien auttamiseksi (200 000 euroa) 35.01.65
- Talousarvioaloite TAA 32/2022 vp Marko Asell sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä paikallistien 2624 (Miharintie) perusparantamiseen (1 300 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 33/2022 vp Marko Asell sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 301 perusparannukseen Vesilahdella (1 300 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 34/2022 vp Marko Asell sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tampereen ja Oriveden yhteysvälillä olevan kaksikaistaisen valtatie 9 muuttamiseen nelikaistaiseksi välillä Alasjärvi—Käpykangas (82 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 35/2022 vp Markku Eestilä kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 5641 kunnostamiseen välillä kantatie 77—Kotikylä (500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 36/2022 vp Markku Eestilä kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 16229 (Koukunjoentie) päällystämiseen Iisalmessa (800 000 euroa) 31.10.20

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 37/2022 vp Ritva Elomaa ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä velallisten neuvontapalvelujen ja muiden tukitoimintojen kehittämiseen (500 000 euroa) 25.10.04
- Talousarvioaloite TAA 38/2022 vp Ritva Elomaa ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä eläinsuojelurikoksiin keskittyvien tutkintaryhmien perustamisen tukemiseen kaikissa Suomen poliisilaitoksissa (500 000 euroa) 26.10.01
- Talousarvioaloite TAA 39/2022 vp Ritva Elomaa ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tullin toiminnan tehostamiseksi ja resurssivajeen paikkaamiseksi (2 000 000 euroa) 28.10.02
- Talousarvioaloite TAA 40/2022 vp Ritva Elomaa ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Vakka-Suomen eläinsuojeluyhdistyksen toiminnan kehittämiseen ja eläinsuojelutyön edistämiseen (10 000 euroa) 30.20.20
- Talousarvioaloite TAA 41/2022 vp Ritva Elomaa ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä viljelyksille, puutarhayrityksille ja kotieläintuottajille syntyvien tuhojen korvaamiseen Varsinais-Suomessa (350 000 euroa) 30.20.40
- Talousarvioaloite TAA 42/2022 vp Ritva Elomaa ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä suojelukoiraharrastukseen liittyvän eettisen koulutuksen järjestämiseen (100 000 euroa) 30.20.62
- Talousarvioaloite TAA 43/2022 vp Ritva Elomaa ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Postitien kunnostamiseen välillä Himoinen—Taivassalo (500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 44/2022 vp Ritva Elomaa ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä eläinavusteisten menetelmien kehittämiseen ja hyödyntämismahdollisuuksien selvittämiseen (200 000 euroa) 33.03.63
- Talousarvioaloite TAA 45/2022 vp Ritva Elomaa ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vanhusten ystävöitymisen edistämiseen (250 000 euroa) 33.03.63
- Talousarvioaloite TAA 46/2022 vp Ritva Elomaa ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä sotainvalidien puolisoitten ja sotaleskien tukemiseen (500 000 euroa) 33.50.53
- Talousarvioaloite TAA 47/2022 vp Ritva Elomaa ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lastensuojelun palvelujen laadun parantamiseen Varsinais-Suomessa (500 000 euroa) 33.60.31
- Talousarvioaloite TAA 48/2022 vp Ritva Elomaa ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vanhusten henkisen ja fyysisen terveyden edistämishankkeeseen (1 000 000 euroa) 33.60.31

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 49/2022 vp Ritva Elomaa ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä omaishoidon kehittämiseen (1 000 000 euroa) 33.60.31
- Talousarvioaloite TAA 50/2022 vp Ritva Elomaa ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lomituspalvelujen laajentamisen kokeilulle (1 000 000 euroa) 33.80.40
- Talousarvioaloite TAA 51/2022 vp Ritva Elomaa ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Turun Seudun Vanhustuki ry:n toiminnan tukemiseen (10 000 euroa) 33.90.50
- Talousarvioaloite TAA 52/2022 vp Seppo Eskelinen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kontiolahden ampumahiihtokeskuksen valaistuksen uusimiseen (750 000 euroa) 29.90.50
- Talousarvioaloite TAA 53/2022 vp Seppo Eskelinen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Jukajoentien kunnostukseen Kontiolahdella (1 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 54/2022 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä tuloveroarvion korottamiseen johtuen työmarkkinajärjestöjen sijoitustuottojen saattamisesta pääomatuloverotuksen piiriin (40 000 000 euroa) 11.01.01
- Talousarvioaloite TAA 55/2022 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite kotitalousvähennyksen laajentamisesta kotikuntoutukseen aiheutuvan verotuloarvion vähentämisestä (-1 000 000 euroa) 11.01.01
- Talousarvioaloite TAA 56/2022 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite tuloverotuksen keventämisestä aiheutuvan verotuloarvion vähentämisestä (-75 000 000 euroa) 11.01.01
- Talousarvioaloite TAA 57/2022 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite sähköveron laskemisesta aiheutuvan verotuloarvion vähentämisestä (-75 000 000 euroa) 11.08.07
- Talousarvioaloite TAA 58/2022 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ViaDia ry:lle vankien ja vapautuneiden vankien yhteiskuntaan sopeutumista tukevaan työhön (150 000 euroa) 25.01.50
- Talousarvioaloite TAA 59/2022 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä hyvinvointialueiden toimintamenoihin, hoitohenkilökunnan palkkaukseen ja tietojärjestelmien uudistamiseen (400 000 000 euroa) 28.89.31
- Talousarvioaloite TAA 60/2022 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Arkkitehtuuri- ja ympäristökoulu Lastun nuorten osallisuus- ja luovuushankkeeseen ja nuorten yhteisöllisyyden vahvistamiseen taidekasvatuksen keinoin (60 000 euroa) 29.80.50
- Talousarvioaloite TAA 61/2022 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Suomen Asutuseon digitalisointiprojektiin (10 000 euroa) 29.80.55

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 62/2022 vp Sari Essayah kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä liikunnan yhdenvertaisuuden lisäämiseen (1 000 000 euroa) 29.90.50
- Talousarvioaloite TAA 63/2022 vp Sari Essayah kd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Keiteleen teollisuuden raaka-ainekuljetuksissa käytettävän tiestön parantamiseen Pohjois-Savossa (5 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 64/2022 vp Tarja Filatov sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä rauhantyön edistämiseen (200 000 euroa) 25.01.50
- Talousarvioaloite TAA 65/2022 vp Tarja Filatov sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Hämeen ammattikorkeakoulun Smart & Bio -tutkimusympäristön tutkimuslaitteiston hankintaan (1 200 000 euroa) 29.40.55
- Talousarvioaloite TAA 66/2022 vp Sanni Grahn-Laasonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 2 parantamiseen välillä Helsinki—Forssa—Pori (8 300 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 67/2022 vp Janne Heikkinen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 22 parantamiseen välillä Soso—Rovastinoja (1 760 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 68/2022 vp Janne Heikkinen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 20 parantamiseen välillä Korvenkylä—Kiiminki (56 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 69/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Hämeen reserviläissoittokunnan toiminnan tukemiseen (40 000 euroa) 27.10.50
- Talousarvioaloite TAA 70/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Ahvenanmaan reserviläisyhdistykselle (200 000 euroa) 27.10.50
- Talousarvioaloite TAA 71/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä rauhanturvaajien vertaistukitoiminnan rahoittamiseen ja hoidon laajentamiseen (2 000 000 euroa) 27.30.20
- Talousarvioaloite TAA 72/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kelloseppäkoulun toimintaan (350 000 euroa) 29.20.30
- Talousarvioaloite TAA 73/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Jokioisten Luonnonvarakeskuksen uuden tutkimusnavetan rakentamiseen (13 000 000 euroa) 30.01.05
- Talousarvioaloite TAA 74/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Hausjärven Nyryntien peruskunnostamiseen (200 000 euroa) 31.10.20

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 75/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yhdystien 6134 välillä Hartola—Vuorenkylä—Toivakka—Viisarimäki kunnostamiseen (200 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 76/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tammelan Kaukolantien peruskunnostamiseen (200 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 77/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Vierumäen Urheilu-opistontien 4142 perusparantamiseen (350 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 78/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kääntymiskaistan rakentamiseen Vojakkalantien risteykseen kantatiellä 54 Lopella (400 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 79/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä seututien 423 Hartola—Pertunmaa kunnostamiseen edelleen kunnostamatta olevalta osuudelta (400 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 80/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Hausjärven Kalliontien (maantie 13810) kunnostamiseen (490 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 81/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 3254 perusparannuksen jatkamiseen (600 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 82/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Hunsalantien ja Siikalantien (11225) kunnostamiseen Lopella (650 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 83/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Vojakkalantien 2824 kunnostamiseen Lopella (750 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 84/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kantatien 54 hirviaidoitukseen Riihimäeltä Hausjärvelle sekä riista-aidan jatkamiseen Lopelta länteen (800 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 85/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä raskaan liikenteen pysäköinti- ja levähdysalueiden määrän kasvattamiseen (1 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 86/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Ojajärventien (maantie 13659) perusparantamisen vaatiman tiesuunnitelman sekä peruskorjauksen ja oikaisun tekemiseen Tammelan kunnassa (2 000 000 euroa) 31.10.20

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 87/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Riihimäen dieseltankkauspisteen siirtoon (5 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 88/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kantatien 54 luokituksen muuttamiseen valtatieksi sekä perusparantamisen aloittamiseen (5 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 89/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kanta- ja Päijät-Hämeen pienempien valtioteiden korjausvelkahankkeeseen (10 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 90/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Lopen Räyskälän lentokentän kehittämiseen (300 000 euroa) 31.10.31
- Talousarvioaloite TAA 91/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Lopen Launosten ja Riihimäen välisen kevyen liikenteen väylän suunnitteluun ja rakentamiseen (3 000 000 euroa) 31.10.31
- Talousarvioaloite TAA 92/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Moreeni-Rastikankaan eritasoliittymän ja HCT-palvelualueen suunnitteluun ja toteutukseen valtatiellä 3 (7 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 93/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Hämeenlinnan Tuuloksen ja Turun välisen valtatie 10 perusparannukseen (10 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 94/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä rintamalisän korotukseen (3 100 000 euroa) 33.50.50
- Talousarvioaloite TAA 95/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Sotiemme Veteraanit ja Sotiemme Naiset -varainhankintojen tuotonalemman kompensointiin (1 000 000 euroa) 33.50.55
- Talousarvioaloite TAA 96/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä veteraanien ja puolisoitten kuntoutukseen (5 000 000 euroa) 33.50.57
- Talousarvioaloite TAA 97/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Heinolan lintuhoitolan toiminnan ylläpitämiseen (100 000 euroa) 35.10.21
- Talousarvioaloite TAA 98/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Aulangon puistometsän ja näkötorin peruskorjauksen jatkamiseen (2 000 000 euroa) 35.10.52
- Talousarvioaloite TAA 99/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä luontoretkiäalueiden ylläpitämiseen (3 000 000 euroa) 35.10.52

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 100/2022 vp Timo Heinonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Liesjärven ja Torronsuon kansallispuistojen sekä Evon retkeilyalueen kehittämiseen (3 000 000 euroa) 35.10.52
- Talousarvioaloite TAA 101/2022 vp Hanna Holopainen vihr Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä uusintarikollisuutta ehkäisevään koulutushankkeeseen hyvinvointialueille (100 000 euroa) 25.01.50
- Talousarvioaloite TAA 102/2022 vp Hanna Holopainen vihr Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Imatran erä- ja luontokulttuurimuseohankkeen arkkitehtisuunnitelmien toteuttamiseen (500 000 euroa) 30.64.50
- Talousarvioaloite TAA 103/2022 vp Hanna Holopainen vihr Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Lappeenrannan ja Taipalsaaren välisen Vehkataipaleentien kevyen liikenteen olosuhteiden parantamisen suunnitteluun (150 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 104/2022 vp Hanna Holopainen vihr Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä jalankulku- ja pyöräilyväylän rakentamiseen tieosuudelle Virojoki—Miehikkälä (150 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 105/2022 vp Hanna Holopainen vihr Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Iitiän—Juuresahon (maantie 380) välisen jalankulku- ja pyöräilyväylän suunnitteluun Lappeenrannassa ja Lemillä (150 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 106/2022 vp Hanna Holopainen vihr Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Peippolan kohdan (maantien 357) suojatien sekä jalankulku- ja pyöräilyväylän toteutukseen Kotkassa (200 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 107/2022 vp Hanna Holopainen vihr Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Iitiäntien ja Toukkalantien (maantie 380) suojatien keskisaarekkeiden (2 kpl) toteutukseen Lemillä (200 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 108/2022 vp Hanna Holopainen vihr Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Huuhanrannan virkistysalueen kehittämiseen Ruokolahdella (57 000 euroa) 35.10.63
- Talousarvioaloite TAA 109/2022 vp Veronika Honkasalo vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Ensi- ja turvakotien liiton tukemiseen (3 000 000 euroa) 33.03.63
- Talousarvioaloite TAA 110/2022 vp Inka Hopsu vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Ihmisoikeusliiton toiminnan tukemiseen (200 000 euroa) 25.01.50
- Talousarvioaloite TAA 111/2022 vp Inka Hopsu vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Pakolaisneuvonta ry:n toiminnan tukemiseen (300 000 euroa) 25.01.50

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 112/2022 vp Inka Hopsu vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Nupurintien (maantie 110) kevyen liikenteen väylän rakentamiseen Espoossa (5 200 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 113/2022 vp Petri Huru ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä pelastustoimen toimintamenoihin (80 000 000 euroa) 26.30.01
- Talousarvioaloite TAA 114/2022 vp Petri Huru ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Satakunnan hyvinvointialueen liikkuvien päivystyspalveluiden kehittämishankkeelle Satakunnan hyvinvointialueen Akuutti vastuualueelle (2 000 000 euroa) 28.70.05
- Talousarvioaloite TAA 115/2022 vp Petri Huru ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä varhaisen vuorovaikutuksen merkitys lapsen kehitykselle ja kasvulle -kehityshankkeeseen (300 000 euroa) 33.60.31
- Talousarvioaloite TAA 116/2022 vp Petri Huru ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Metsästäjäliitto ry:n toimintaan (100 000 euroa) 35.01.65
- Talousarvioaloite TAA 117/2022 vp Hanna Huttunen kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Outokummussa sijaitsevan maantien 477 perusparannukseen välillä valtatie 23—Apajalahti (1 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 118/2022 vp Saara Hyrkkö vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Aalto-yhteisön opiskelijakeskushankkeelle (600 000 euroa) 29.01.50
- Talousarvioaloite TAA 119/2022 vp Katja Hänninen vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Himangan Pohjoisen Satamatien kevyen liikenteen väylän jatkamiseksi Meri-Himangan ja Pikku-Mansikan saaren välille (400 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 120/2022 vp Katja Hänninen vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Mattilanperäntien parantamiseen Raahessa (600 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 121/2022 vp Katja Hänninen vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kevyen liikenteen väylän jatkamiseen välille Raahe—Kopsa kantatielle 88 (1 500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 122/2022 vp Katja Hänninen vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä tieosuuksien Oulainen—Pyhäkoski (maantie 7890) ja Pyhäkoski—Pyhäjoki (maantie 787) kunnostamiseen (2 500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 123/2022 vp Kalle Jokinen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä viljapohjaisten elintarvikkeiden kehitysympäristön rakentamiseen LAB-ammattikorkeakouluun (800 000 euroa) 29.40.55

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 124/2022 vp Kalle Jokinen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Luonnonvarakeskuksen Jokioisten kotieläintutkimuksen infrastruktuurin uudistamisen jatkamiseen (5 000 000 euroa) 30.01.05
- Talousarvioaloite TAA 125/2022 vp Kalle Jokinen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 3191 (Sankolantien) kunnostamiseen Hämeenlinnassa (300 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 126/2022 vp Kalle Jokinen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 14133 (Salonsaarentie) kunnostamiseen Asikkalassa (300 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 127/2022 vp Kalle Jokinen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 14061 (Kostilantie) kunnostamiseen Hämeenlinnassa (300 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 128/2022 vp Kalle Jokinen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Viitailantien (maantie 317) kunnostamiseen Asikkalassa (400 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 129/2022 vp Kalle Jokinen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 4143 (Muikkusalmentie) kunnostamiseen Heinolassa (1 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 130/2022 vp Kalle Jokinen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Lammintien (maantie 2951) kunnostamiseen Hausjärvellä (1 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 131/2022 vp Kalle Jokinen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 1631 (Luhtikyläntie) kunnostamiseen Orimattilassa (1 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 132/2022 vp Kalle Jokinen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 14112 (Vappulantie) kunnostamiseen Hämeenlinnassa (1 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 133/2022 vp Kalle Jokinen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 11875 (Sepänjoentie) kunnostamiseen Orimattilassa (1 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 134/2022 vp Kalle Jokinen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 3254 (Kaukelantie) kunnostamiseen Padasjoella (1 000 000 euroa) 31.10.20

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 135/2022 vp Kalle Jokinen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 13937 (Liesontie—Pitkäläntie—Avuskulmantie) kunnostamiseen Hämeenlinnassa (1 200 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 136/2022 vp Kalle Jokinen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Evon retkeilyalueen kunnostukseen ja kehittämiseen (1 500 000 euroa) 35.10.52
- Talousarvioaloite TAA 137/2022 vp Vilhelm Junnila ps Talousarvioaloite rasismin vastaisen ja hyvien väestösuhteiden toimintaohjelman hankkeisiin ehdotetun määrärahan poistamisesta (-120 000 euroa) 25.01.50
- Talousarvioaloite TAA 138/2022 vp Vilhelm Junnila ps Talousarvioaloite Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamenoihin ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-2 500 000 euroa) 26.40.01
- Talousarvioaloite TAA 139/2022 vp Vilhelm Junnila ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen Varsinais-Suomessa (50 000 euroa) 27.10.50
- Talousarvioaloite TAA 140/2022 vp Vilhelm Junnila ps Talousarvioaloite aluevaltuustoryhmien tukiin ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-5 476 000 euroa) 28.89.31
- Talousarvioaloite TAA 141/2022 vp Vilhelm Junnila ps Talousarvioaloite Svenska Finlands folkting -nimisen järjestön valtionavustukseen ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-772 950 euroa) 29.01.50
- Talousarvioaloite TAA 142/2022 vp Vilhelm Junnila ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Vapaa Kielivalinta ry:n toiminnan tukemiseen (25 000 euroa) 29.10.51
- Talousarvioaloite TAA 143/2022 vp Vilhelm Junnila ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Suomi—Armenia-yhdistys ry:n toiminnan tukemiseen (20 000 euroa) 29.80.50
- Talousarvioaloite TAA 144/2022 vp Vilhelm Junnila ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Suomi—Unkari Seura - Finn-Magyar Tarsasag ry:n toiminnan tukemiseen (32 000 euroa) 29.80.50
- Talousarvioaloite TAA 145/2022 vp Vilhelm Junnila ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Loimaa-Seura ry:n toiminnan tukemiseen (40 000 euroa) 29.80.50
- Talousarvioaloite TAA 146/2022 vp Vilhelm Junnila ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Veljesapu-Perinneyhdistys ry:lle tutkimustoiminnan tukemiseen (45 000 euroa) 29.80.50

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 147/2022 vp Vilhelm Junnila ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Lounais-Suomen Partiopiiri ry:lle alueellisen partiotoiminnan tukemiseen (50 000 euroa) 29.9.15
- Talousarvioaloite TAA 148/2022 vp Vilhelm Junnila ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä SEY Suomen eläinsuojelu ry:n toiminnan tukemiseen (100 000 euroa) 30.20.20
- Talousarvioaloite TAA 149/2022 vp Vilhelm Junnila ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 10 Liedon Kirkkotien risteyksen kääntymiskaistan suunnitteluun (30 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 150/2022 vp Vilhelm Junnila ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 10 Liedon Nuolemonportin risteyksen kääntymiskaistan suunnitteluun (30 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 151/2022 vp Vilhelm Junnila ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 10 Liedon Metsolantien risteyksen kääntymiskaistan suunnitteluun (30 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 152/2022 vp Vilhelm Junnila ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Laitilan Limokorventien ja Valkontien perusparannuksen suunnitteluun (50 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 153/2022 vp Vilhelm Junnila ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Liedon Raukkalantien perusparannuksen suunnitteluun osuudella valtatie 10 ris-teys—Saukonojan koulu (75 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 154/2022 vp Vilhelm Junnila ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kevyen liikenteen väylän suunnitteluun Kaarinan Vanhanunnantielle (88 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 155/2022 vp Vilhelm Junnila ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kevyen liikenteen väylän jatkamisen suunnitteluun Saariston Rengastien Rymättyläntielle (500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 156/2022 vp Vilhelm Junnila ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 8 meluidan rakentamiseen välille Härkämäki—Huhko (600 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 157/2022 vp Vilhelm Junnila ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kevyen liikenteen väylän rakentamiseen seututielle 192 Tanilantien ja Seikelän kiertoliittymän välille (800 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 158/2022 vp Vilhelm Junnila ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kantatie 43 Uusikaupunki-Laitila jalankulku- ja pyöräilyväylän toteuttamiseen (4 800 000 euroa) 31.10.20

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 159/2022 vp Vilhelm Junnila ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Salon itäisen ohikulkutien toisen vaiheen suunnitteluun (1 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 160/2022 vp Vilhelm Junnila ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Laitilan kiertoeritasoliittymän rakentamisen käynnistämiseen valtatiellä 8 (3 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 161/2022 vp Vilhelm Junnila ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 9 Turku—Tampere yhteysvälin parantamiseen välillä Liedon asema—Aura (3 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 162/2022 vp Vilhelm Junnila ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kaarinan läntisen ohitustien toteutukseen (3 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 163/2022 vp Vilhelm Junnila ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä E18 Turun kehätien parantamiseen Raision keskustassa (3 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 164/2022 vp Vilhelm Junnila ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Varsinais-Suomen lähijunaliikenteen käynnistämiseen (1 000 000 euroa) 31.20.55
- Talousarvioaloite TAA 165/2022 vp Vilhelm Junnila ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Operaatio Ruokakassi ry:n toiminnan tukemiseen (75 000 euroa) 33.03.63
- Talousarvioaloite TAA 166/2022 vp Vilhelm Junnila ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä puutiaisaivokuumerokotuksiin Naantalın saaristoalueille (60 000 euroa) 33.70.20
- Talousarvioaloite TAA 167/2022 vp Vilhelm Junnila ps Talousarvioaloite ympäristöministeriön hallinnonalalle ehdotetun määrärahan vähentämisestä (- 5 629 000 euroa) 35.01.01
- Talousarvioaloite TAA 168/2022 vp Vilhelm Junnila ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Suomen Metsästäjäliitto ry:lle ympäristötöihin (100 000 euroa) 35.01.65
- Talousarvioaloite TAA 169/2022 vp Vilhelm Junnila ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Littoistenjärven osakaskuntien hoitokunnan toiminnan tukemiseen järven tilan parantamiseksi (15 000 euroa) 35.10.23
- Talousarvioaloite TAA 170/2022 vp Vilhelm Junnila ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Saaristomeren tilan parantamiseen (5 000 000 euroa) 35.10.23

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 171/2022 vp Vilhelm Junnila ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valkoposkikihanhien viljelyksille ja viheralueille aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen ja ehkäisyyn Varsinais-Suomessa (40 000 euroa) 35.10.63
- Talousarvioaloite TAA 172/2022 vp Kaisa Juuso ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kemin ratapihan matkustajaturvallisuuden parantamiseen (3 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 173/2022 vp Kaisa Juuso ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ARA-tuettuun asuntotuotantoon Pohjois-Suomessa (1 000 000 euroa) 35.20.01
- Talousarvioaloite TAA 174/2022 vp Heli Järvinen vihr Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Pääkanta-säätiölle esiintymis-, kulttuuri- ja muiden toimintojen lavan suunnitteluun ja rahoittamiseen (25 000 euroa) 29.80.50
- Talousarvioaloite TAA 175/2022 vp Heli Järvinen vihr Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Piispanhuvilan kunnostamiseen (100 000 euroa) 29.80.50
- Talousarvioaloite TAA 176/2022 vp Heli Järvinen vihr Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Saimaan tulevan Unescon luonnonperintökohdealueen luontomatkailuinfran kohentamiseen (300 000 euroa) 30.64.50
- Talousarvioaloite TAA 177/2022 vp Heli Järvinen vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tanhuvaaran jalankulku- ja pyöräilyväylän suunnitteluun (400 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 178/2022 vp Toimi Kankaanniemi ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä potkukelkkailun MM-kisojen järjestämiseen Multialla (10 000 euroa) 29.90.50
- Talousarvioaloite TAA 179/2022 vp Toimi Kankaanniemi ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä tieosuuden Saarijärventie—Ritopohjantie (Palokanorsi) perusparantamiseen Jyväskylässä (5 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 180/2022 vp Toimi Kankaanniemi ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä perusväylänpitoon Keski-Suomessa (6 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 181/2022 vp Toimi Kankaanniemi ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yksityisteiden avustuksiin (3 000 000 euroa) 31.10.31
- Talousarvioaloite TAA 182/2022 vp Toimi Kankaanniemi ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä turvetuotannon kehittämiseen (5 000 000 euroa) 32.20.20
- Talousarvioaloite TAA 183/2022 vp Mika Kari sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä sähköisen liikenteen tutkimukselle välttämättömien alustaratkaisujen hankintaan (400 000 euroa) 29.40.55

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 184/2022 vp Mika Kari sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Saimaa—Päijänne—Suomenlahti -kanavien kannattavuuden selvittämiseen (150 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 185/2022 vp Pia Kauma kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä sairaaloiden ja yliopistojen yhteistyössä tekemään lääketieteelliseen tutkimukseen (5 000 000 euroa) 33.60.32
- Talousarvioaloite TAA 186/2022 vp Ville Kaunisto kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 15 parantamiseen (130 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 187/2022 vp Juho Kautto vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä melusteiden rakentamiseksi Äänekoskelle Kotakennäntielle (172 250 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 188/2022 vp Juho Kautto vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä jalankulku- ja pyöräilyväylän rakentamiseen Laukaalle (maantie 637) välille Peurunka—Kuusa (800 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 189/2022 vp Juho Kautto vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä päällystetyn tien korjaamiseen Äänekoskella (maantie 637) välillä Konginkangas—Matilanvirta (840 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 190/2022 vp Hilikka Kemppi kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä eteläisen Päijänteen laivaväylän jatkamiseen Lehmonkärjen vierasvenesatamaan (100 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 191/2022 vp Hilikka Kemppi kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 24 Holman liittymän parantamisen ensimmäiseen vaiheeseen (1 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 192/2022 vp Hilikka Kemppi kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Lahden seudun hiilineutraalin rakentamisen kehityskeskuksen laajentamiseksi valtakunnalliseksi toimijaksi (600 000 euroa) 32.20.40
- Talousarvioaloite TAA 193/2022 vp Pihla Keto-Huovinen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä tuomioistuinten toiminnan turvaamiseen (10 000 000 euroa) 25.10.03
- Talousarvioaloite TAA 194/2022 vp Pihla Keto-Huovinen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä syyttäjälaitoksen toiminnan turvaamiseen (5 000 000 euroa) 25.30.01
- Talousarvioaloite TAA 195/2022 vp Pihla Keto-Huovinen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan turvaamiseen (5 000 000 euroa) 25.40.01

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 196/2022 vp Pihla Keto-Huovinen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä pikavuoropysäkin rakentamiseksi Mäntsälän rautatieaseman yhteyteen (4 200 000 euroa) 31.10.31
- Talousarvioaloite TAA 197/2022 vp Tuomas Kettunen kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä energiahuoltovarmuuden edistämiseen rajaseudulla ja biokaasun käyttömahdollisuuksien selvittämiseen Kuhmossa (150 000 euroa) 30.40.22
- Talousarvioaloite TAA 198/2022 vp Tuomas Kettunen kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lentokentän kehittämishankkeeseen Kuhmossa (500 000 euroa) 31.10.31
- Talousarvioaloite TAA 199/2022 vp Tuomas Kettunen kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä retkeilyn ja luontoalueen kannalta tärkeiden rakenteiden kunnostustöihin Kuhmossa (250 000 euroa) 35.10.52
- Talousarvioaloite TAA 200/2022 vp Marko Kilpi kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä taiteilijaeläkkeiden määrän nostamiseen (1 000 000 euroa) 29.80.16
- Talousarvioaloite TAA 201/2022 vp Marko Kilpi kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä taiteilija-allianssin kolmivuotisen kokeilun käynnistämiseen (5 500 000 euroa) 29.80.51
- Talousarvioaloite TAA 202/2022 vp Marko Kilpi kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Leppävirta—Kuopio välin (valtatie 5) parantamisen suunnitteluun (200 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 203/2022 vp Jari Kinnunen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 12 nelikaistaisuuden jatkamiseen Nokian Maatilan eritasoliittymästä Kahtalammintien risteykseen (20 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 204/2022 vp Pauli Kiuru kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Pälkäneen ja Padasjoen välisen yhdystien parantamiseen välillä Kyyvärö—Pälkäneen kunnan raja Porasassa (800 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 205/2022 vp Pauli Kiuru kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 310 päällystämiseksi välillä Valkeakoski—Kangasala (1 200 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 206/2022 vp Pauli Kiuru kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 12 Luopioisten liittymän parantamiseen Pälkäneellä (1 200 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 207/2022 vp Pauli Kiuru kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä seututien 130 liikenneolosuhteiden parantamiseksi välillä Valkeakoski—Lempäälä (11 000 000 euroa) 31.10.20

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 208/2022 vp Pauli Kiuru kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä autiotupaverkoston korjausvelan vähentämiseen (250 000 euroa) 35.10.52
- Talousarvioaloite TAA 209/2022 vp Esko Kiviranta kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä käsi- ja taideteollisuusjärjestöjen toimintaan (300 000 euroa) 29.10.51
- Talousarvioaloite TAA 210/2022 vp Esko Kiviranta kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kotitalousneuvontajärjestöjen toimintaan (400 000 euroa) 29.10.51
- Talousarvioaloite TAA 211/2022 vp Pasi Kivisaari kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Lapuan ja Kauhavan välisen Alajoentien peruskorjaukseen (250 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 212/2022 vp Pasi Kivisaari kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Halkonevantien perusparannukseen ja asfaltointiin Ilmajoella (350 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 213/2022 vp Pasi Kivisaari kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Aunes—Hautala paikallistien peruskorjaukseen Seinäjoella (1 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 214/2022 vp Pasi Kivisaari kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä uuden sillan rakentamiseen Kyrönjoen yli välille Reiniläntie (7200)—Alapääntie (17607) Seinäjoen Ylistarossa (1 500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 215/2022 vp Pasi Kivisaari kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 7233 peruskorjaukseen välillä Viemerö—Rannanjärvi (5 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 216/2022 vp Pasi Kivisaari kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Seinäjoen lentoaseman tilauslentotoiminnan kehittämiseen (150 000 euroa) 31.10.31
- Talousarvioaloite TAA 217/2022 vp Ari Koponen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kehä IV:n suunnitteluun (5 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 218/2022 vp Ari Koponen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tuusulanjärven kunnostamiseen (2 000 000 euroa) 35.10.61
- Talousarvioaloite TAA 219/2022 vp Jukka Kopra kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Savitaipaleen ja Taipalsaaren välisen Kuivasensaaren yhdystien 14777 perusparantamiseen (2 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 220/2022 vp Jukka Kopra kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Finavian lentoasemaverkoston ulkopuolisten lentoasemien ja lentopaikkojen toiminta- ja investointimenoihin (6 000 000 euroa) 31.10.31

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 221/2022 vp Jari Koskela ps Talousarvioaloite ehdotetun määrärahan vähentämisestä kunniamerkkeihin (-500 000 euroa) 23.90.21
- Talousarvioaloite TAA 222/2022 vp Jari Koskela ps Talousarvioaloite ehdotetun määrärahan vähentämisestä turvepeltojen ilmastotoimiin (-30 000 000 euroa) 30.20.42
- Talousarvioaloite TAA 223/2022 vp Jari Koskela ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Suomen kehäradan valmistelutöihin (70 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 224/2022 vp Jari Koskela ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä väistökaistojen rakentamiseen kantatien 44 ja Kirkkokallion teollisuusliittymään Satakunnassa (80 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 225/2022 vp Jari Koskela ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä väistökaistojen rakentamiseen valtatie 23 ja Halmeentien teollisuusliittymään Kankaanpäässä (80 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 226/2022 vp Jari Koskela ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 13219 Santanen (Santaskyläntie) kunnostamiseen Satakunnassa (750 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 227/2022 vp Jari Koskela ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 13207 Verttuu kunnostamiseen Kankaanpäässä (850 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 228/2022 vp Jari Koskela ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 13293 Katkontie kunnostamiseen Honkajoella (950 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 229/2022 vp Jari Koskela ps Talousarvioaloite turveyrittäjille suunnatun määrärahan käyttötarkoituksen muuttamisesta 32.30.33
- Talousarvioaloite TAA 230/2022 vp Jari Koskela ps Talousarvioaloite Ilmastopaneelille, Saamelaiden ilmastoneuvostolle ja ilmastohankkeisiin ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-800 000 euroa) 35.10.22
- Talousarvioaloite TAA 231/2022 vp Jari Koskela ps Talousarvioaloite lisäämisestä Lauhanvuori—Hämeen kangas-geopuiston kehittämiseen (200 000 euroa) 35.10.63
- Talousarvioaloite TAA 232/2022 vp Jari Koskela ps Talousarvioaloite öljy- ja kaasulämmityksestä luopumisen avustuksiin ehdotetun määrärahan poistamisesta (-45 600 000 euroa) 35.20.56
- Talousarvioaloite TAA 233/2022 vp Johannes Koskinen sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ohituspaikkojen rakentamiseen pääradalle Riihimäen ja Tampereen välille (24 100 000 euroa) 31.10.77

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 234/2022 vp Hanna Kosonen kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 14 Tuusmäentie—Kolkonrannantie ohituskaistaparin tiesuunnitelman laatimiseen (300 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 235/2022 vp Merja Kyllönen vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Koko kunta rokkaa - juhluvuoden 2023 järjestelyihin (20 000 euroa) 29.80.50
- Talousarvioaloite TAA 236/2022 vp Merja Kyllönen vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Lopen Launosten ja Riihimäen välisen kevyen liikenteen väylän suunnitteluun (200 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 237/2022 vp Merja Kyllönen vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Emäjoen kevyen liikenteen sillan rakentamiseen Kainuussa (300 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 238/2022 vp Merja Kyllönen vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Sarakylästä Kouvaan johtavan soratien kunnostamiseen Pudasjärvellä (300 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 239/2022 vp Merja Kyllönen vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 8820 Melalahti—Neuvosenniemi (Manamansalontie) kunnostamiseen Kainuussa (900 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 240/2022 vp Merja Kyllönen vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä virkistysalueiden, retkikohteiden ja melontareittien kehittämiseen Kainuussa (100 000 euroa) 30.64.50
- Talousarvioaloite TAA 241/2022 vp Merja Kyllönen vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Biopankkien Osuuskunta Suomi — FINBB:lle erillisrahoitukseksi tutkimuspotilaiden hallinnointiin tarvittavan järjestelmän käyttöönottoon (50 000 euroa) 33.03.63
- Talousarvioaloite TAA 242/2022 vp Merja Kyllönen vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Suomen siiliyhdistys ry:n toimintaan luonnonvaraisten siilien auttamiseen (100 000 euroa) 35.01.65
- Talousarvioaloite TAA 243/2022 vp Merja Kyllönen vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä retkeilyn ja kulttuuriperinnön kannalta tärkeiden kohteiden parantamiseen Jääkäripirtillä ja Komulankönkällä Kainuussa (105 000 euroa) 35.10.52
- Talousarvioaloite TAA 244/2022 vp Joonas Könttä kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikan saralla toimivien kansalaisjärjestöjen toiminnan vahvistamiseen (1 641 000 euroa) 24.90.50
- Talousarvioaloite TAA 245/2022 vp Joonas Könttä kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Jyväskylän Pohjantiellä olevan pyörätien parantamiseen (50 000 euroa) 31.10.20

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 246/2022 vp Joonas Könttä kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 9 Lievestuoreen kohdan parantamiseen (27 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 247/2022 vp Mia Laiho kok ym. Talousarvioaloite kotitalousvähennyksen laajentamisesta lasten ja perheen tukipalveluihin aiheutuvan verotuloarvion vähentämisestä (-2 000 000 euroa) 11.01.01
- Talousarvioaloite TAA 248/2022 vp Mia Laiho kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä eläinpoliisitoiminnan laajentamiseen koko Suomeen (2 000 000 euroa) 26.10.01
- Talousarvioaloite TAA 249/2022 vp Mia Laiho kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä asiakasmaksulain maksuttomuuden laajentamiseen kaikkiin alaikäisten terveydenhuollon palveluihin (10 000 000 euroa) 28.89.31
- Talousarvioaloite TAA 250/2022 vp Mia Laiho kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kuntien eläinlääkärien vastaanottojen välineistön ja kaluston parantamiseen (2 000 000 euroa) 30.20.20
- Talousarvioaloite TAA 251/2022 vp Mia Laiho kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä liityntäpysäköinnin parantamiseen Espoon kaupunkiradan ja länsimetron varrella (40 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 252/2022 vp Mia Laiho kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Nummelan lentokentän toimintaedellytysten turvaamiseen (650 000 euroa) 31.10.31
- Talousarvioaloite TAA 253/2022 vp Mia Laiho kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä mielenterveyspalveluiden terapiatakuun toteuttamiseen (35 000 000 euroa) 33.60.31
- Talousarvioaloite TAA 254/2022 vp Mia Laiho kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lääkäreiden erikoistumisvirkojen perustamiseen erikoislääkäreiden puutealoille (2 000 000 euroa) 33.60.33
- Talousarvioaloite TAA 255/2022 vp Mia Laiho kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vastasyntyneiden seulontojen laajentamiseen (200 000 euroa) 33.70.50
- Talousarvioaloite TAA 256/2022 vp Mia Laiho kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä C-hepatiitin eliminoimiseen (600 000 euroa) 33.70.50
- Talousarvioaloite TAA 257/2022 vp Mia Laiho kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä rintasyöpäseulontojen laajentamiseen 70—74-vuotiaisiin naisiin (4 350 000 euroa) 33.70.50

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 258/2022 vp Mia Laiho kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kansallisen villieläinkoordinaattorin viran perustamiseen (150 000 euroa) 35.10.21
- Talousarvioaloite TAA 259/2022 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite omaishoidon tuen verovapaudesta johtuvan verotuloarvion vähentämisestä (-75 000 000 euroa) 11.01.01
- Talousarvioaloite TAA 260/2022 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite kasvis- ja vihannestuotteiden arvonlisäveron alentamisesta johtuvan verotuloarvion vähentämiseksi (-25 000 000 euroa) 11.04.01
- Talousarvioaloite TAA 261/2022 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä tuomioistuinten toiminnan turvaamiseen (25 000 000 euroa) 25.10.03
- Talousarvioaloite TAA 262/2022 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä tuomioistuinten toiminnan turvaamiseen (10 000 000 euroa) 28.90.30
- Talousarvioaloite TAA 263/2022 vp Antero Laukkanen kd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Salkolantien perusparannukseen Somerolla (800 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 264/2022 vp Antero Laukkanen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vähävaraisten ruoka-apua jakavien järjestöjen toimintaan (3 000 000 euroa) 33.03.63
- Talousarvioaloite TAA 265/2022 vp Rami Lehto ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Varmistin ry:n toiminnan tukemiseen ja kehittämiseen (10 000 euroa) 27.10.50
- Talousarvioaloite TAA 266/2022 vp Rami Lehto ps Talousarvioaloite opetussuunnitelmatyöhön ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-1 000 000 euroa) 29.10.20
- Talousarvioaloite TAA 267/2022 vp Rami Lehto ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Lahden Kisapuistohankkeen suunnitteluun ja projektin aloittamiseen (500 000 euroa) 29.90.50
- Talousarvioaloite TAA 268/2022 vp Rami Lehto ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Hämeen partiopiiri ry:lle alueellisen partiotoiminnan tukemiseen (50 000 euroa) 29.91.50
- Talousarvioaloite TAA 269/2022 vp Rami Lehto ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Monon Side ry:n toiminnan tukemiseen (50 000 euroa) 29.91.51
- Talousarvioaloite TAA 270/2022 vp Rami Lehto ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 12 yhteysvälin Lahti—Tampere palvelutasolähtöiseen kehittämiskäytökseen (300 000 euroa) 31.10.20

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 271/2022 vp Rami Lehto ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Hämeenlinnan seudun Omaishoitajat ja Läheiset ry:n Kanta-Hämeen piirin toimintaan (100 000 euroa) 33.60.31
- Talousarvioaloite TAA 272/2022 vp Rami Lehto ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Omaishoitajat ja Läheiset ry:n Päijät-Hämeen piirin toimintaan (100 000 euroa) 33.60.31
- Talousarvioaloite TAA 273/2022 vp Rami Lehto ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Lahden ensi- ja turvakoti ry:n toiminnan turvaamiseen (50 000 euroa) 33.60.52
- Talousarvioaloite TAA 274/2022 vp Rami Lehto ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Heinolan lintuhoitolan toiminnan ylläpitämiseen (100 000 euroa) 35.10.21
- Talousarvioaloite TAA 275/2022 vp Jari Leppä kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Jalkaväkimuseon tekniseen kehittämiseen (300 000 euroa) 29.80.31
- Talousarvioaloite TAA 276/2022 vp Jari Leppä kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Mikkelin Suurlahdentien perusparannuksen suunnitteluun (200 000 euroa) 31.20.20
- Talousarvioaloite TAA 277/2022 vp Jari Leppä kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Pertunmaan Honkaniementien kunnostamiseen (700 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 278/2022 vp Jari Leppä kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Astuvansalmen kalliomaalausten saavutettavuuden parantamiseen (100 000 euroa) 35.10.63
- Talousarvioaloite TAA 279/2022 vp Pia Lohikoski vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä rauhantyön edistämiseen (500 000 euroa) 25.01.50
- Talousarvioaloite TAA 280/2022 vp Pia Lohikoski vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tekstin talon toiminnan käynnistämiseen (300 000 euroa) 29.80.50
- Talousarvioaloite TAA 281/2022 vp Pia Lohikoski vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Pohjois-Ahjon risteys sillan uusimiseen Keravalla (550 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 282/2022 vp Pia Lohikoski vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 140 kevyen liikenteen olosuhteiden parantamiseen välillä Keravan Jokivarsi—Sipoon Nikinmäki—Vantaan Kuusijärvi ja Hakunila (600 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 283/2022 vp Pia Lohikoski vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Svartholman merilinnoituksen välttämättömien korjauksien tekemiseen (600 000 euroa) 35.10.52

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 284/2022 vp Mikko Lundén ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Museoviraston toiminnan parantamiseen (1 000 000 euroa) 29.80.31
- Talousarvioaloite TAA 285/2022 vp Mikko Lundén ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kymiringin katurataan (10 000 000 euroa) 29.90.50
- Talousarvioaloite TAA 286/2022 vp Mikko Lundén ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Someron Kaurakedontien parantamiseen (400 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 287/2022 vp Mikko Lundén ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Jokioisten Somerontien suoristamiseen (500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 288/2022 vp Mikko Lundén ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Raaseporin Fiskarsintien parantamiseen (800 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 289/2022 vp Mikko Lundén ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Someron Häntäläntien—Koskentien parantamiseen (1 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 290/2022 vp Mikko Lundén ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä hirviaidan rakentamiseen Salo—Somero -väliselle tieosuudelle (1 500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 291/2022 vp Mikko Lundén ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Oripään lentokentän parantamiseen (500 000 euroa) 31.10.31
- Talousarvioaloite TAA 292/2022 vp Mikko Lundén ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Salon Halikonlahden lintutornin kunnostukseen (40 000 euroa) 35.10.21
- Talousarvioaloite TAA 293/2022 vp Mikko Lundén ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Metsähallituksen toiminnan parantamiseen (1 000 000 euroa) 35.10.52
- Talousarvioaloite TAA 294/2022 vp Hanna-Leena Mattila kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Jokelantien parantamiseen Raahessa (200 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 295/2022 vp Hanna-Leena Mattila kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Pirttikosken maantien parantamiseen Pyhäjoella (250 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 296/2022 vp Hanna-Leena Mattila kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Haapavesi—Nivalamaantien 793 parantamista koskevan tie- ja rakennussuunnitelman laatimiseen (400 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 297/2022 vp Hanna-Leena Mattila kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Himangan Pohjoisen Satamatien jalankulku- ja pyöräilyväylän rakentamiseen (400 000 euroa) 31.10.20

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 298/2022 vp Hanna-Leena Mattila kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä tuulivoimakuljetuksille tarpeellisten maantieliittymien leventämiseen Raahessa (470 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 299/2022 vp Hanna-Leena Mattila kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Mattilanperäntien parantamiseen Raahessa (600 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 300/2022 vp Hanna-Leena Mattila kesk Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 7890 perusparantamiseen välillä Oulainen—Pyhänskoski (2 500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 301/2022 vp Leena Meri ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä löytöeläintalojen ylläpitokustannuksiin (300 000 euroa) 30.20.20
- Talousarvioaloite TAA 302/2022 vp Leena Meri ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Suomenhevosliitto ry:n toimintaan (100 000 euroa) 30.20.62
- Talousarvioaloite TAA 303/2022 vp Leena Meri ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Hyvinkään liityntäpysäköinnin suunnitteluun (200 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 304/2022 vp Leena Meri ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kehä V:n liittymien, ohituskaidtojen ja yleisen turvallisuuden parantamiseen (50 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 305/2022 vp Leena Meri ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä matalan kynnyksen mielenterveyspalveluihin Uudellamaalla (500 000 euroa) 33.70.50
- Talousarvioaloite TAA 306/2022 vp Leena Meri ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä sisäilmaesteellisten asuinolosuhteiden parantamiseen (500 000 euroa) 35.20
- Talousarvioaloite TAA 307/2022 vp Markus Mustajärvi vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä virkistys- ja eräpalveluiden parantamiseen UK-puiston Savukosken puoleisessa osassa (120 000 euroa) 30.64.50
- Talousarvioaloite TAA 308/2022 vp Juha Mäenpää ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä liittymien poistamiseen ja liikenneturvallisuuden parantamiseen Ilmajoen Koskenkorvalla valtatie 3 varressa (6 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 309/2022 vp Juha Mäenpää ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä liikenneturvallisuuden parantamiseen Kurikan ja Jalasjärven välillä olevassa Ahonkylän mutkassa (100 000 euroa) 31.10.20

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 310/2022 vp Juha Mäenpää ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 17243 alkupään perusparannukseen ja päällystämiseen Etelä-Pohjanmaalla (200 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 311/2022 vp Juha Mäenpää ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Halkonevantien eli yhdystien 17513 perusparannukseen ja asfaltointiin välille Munakantie—valtatie 18 Ilmajoella (330 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 312/2022 vp Juha Mäenpää ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Munakantien eli yhdystien 7013 kevyen liikenteen väylän ja pyörätien rakentamiseen välille Kurunkorventie—Seinäjoentie Ilmajoella (900 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 313/2022 vp Juha Mäenpää ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 6880 päällystämisen loppuun saattamiseen välillä Tainuskylä—Nopankylä Etelä-Pohjanmaalla (900 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 314/2022 vp Juha Mäenpää ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yhdistetyn jalkakäytävän ja pyörätien suunnitteluun ja rakentamiseen maantielle 7000 välille Koskenkorva—Ilmajoen maatalousoppilaitos (1 300 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 315/2022 vp Juha Mäenpää ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yhdistetyn jalkakäytävän ja pyörätien suunnitteluun ja rakentamiseen maantielle 17404 välille kantatie 67—Kaivola Ilmajoella (1 500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 316/2022 vp Merja Mäkisalo-Ropponen sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Lintulan luostarin kulttuuriympäristön vaalimiseen (100 000 euroa) 29.01.51
- Talousarvioaloite TAA 317/2022 vp Merja Mäkisalo-Ropponen sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Rajaton taide ry:lle festivaalin ja mestarikurssien järjestämiseen (30 000 euroa) 29.80.50
- Talousarvioaloite TAA 318/2022 vp Merja Mäkisalo-Ropponen sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Hoitotyön Tutkimussäätiön toimintaan (200 000 euroa) 33.03.04
- Talousarvioaloite TAA 319/2022 vp Merja Mäkisalo-Ropponen sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Lintulan luostarille öljylämmityksestä luopumiseen (260 000 euroa) 35.20.56
- Talousarvioaloite TAA 320/2022 vp Jukka Mäkynen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Närpiön murteen tutkimiseen Vaasan Yliopistossa (150 000 euroa) 29.40.20
- Talousarvioaloite TAA 321/2022 vp Jukka Mäkynen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Koiratarha Kulkurin toiminnan kehittämiseen ja eläinsuojelutyön edistämiseen (5 000 euroa) 30.20.62

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 322/2022 vp Jukka Mäkynen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Vaasan kodittomien kissojen ystävät ry:n toiminnan kehittämiseen ja eläinsuojelutyön edistämiseen (5 000 euroa) 30.20.62
- Talousarvioaloite TAA 323/2022 vp Jukka Mäkynen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Vaasan Seudun Eläinsuojeluyhdistyksen toiminnan kehittämiseen ja eläinsuojelutyön edistämiseen (10 000 euroa) 30.20.62
- Talousarvioaloite TAA 324/2022 vp Jukka Mäkynen ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Mustasaaren Raippaluodon Söderuddentien (tie 7245) suunnittelun edistämiseen (55 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 325/2022 vp Jukka Mäkynen ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Mustasaaren Köklotintien (tie 17822) suunnittelun edistämiseen (55 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 326/2022 vp Mika Niikko ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä pikaisen selvityksen tekemiseen sähkövähennyksen korotustarpeesta kansantalouden pitkän aikavälin kustannusvaikutusten loiventamiseksi (1 euroa) 28.30.02
- Talousarvioaloite TAA 327/2022 vp Mika Niikko ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä järjestöille ruoka-avun järjestämiseen (2 000 000 euroa) 33.03.63
- Talousarvioaloite TAA 328/2022 vp Johanna Ojala-Niemelä sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä porotalouden vahinkojen korvaamiseen (2 000 000 euroa) 30.40.40
- Talousarvioaloite TAA 329/2022 vp Aino-Kaisa Pekonen vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Vanajaveden kansallismaiseman rantojen kunnostukseen (600 000 euroa) 35.10.61
- Talousarvioaloite TAA 330/2022 vp Raimo Piirainen sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kevyen liikenteen jatkamiseen Meri-Himangalta Pikku-Mansikan suuntaan Kalajoella (400 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 331/2022 vp Raimo Piirainen sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 786 perusparannukseen välillä Kärsämäki—Haapavesi—Oulainen—Kalajoki (1 500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 332/2022 vp Arto Pirttilahti kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Liedempohjan pohjavesialueen tien suojaamisen suunnitteluun (60 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 333/2022 vp Arto Pirttilahti kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä rataosuuksien Orivesi—Haapamäki—Seinäjoki ja Haapamäki—Jyväskylä sähköistämissuunnitelmien tekemiseen (500 000 euroa) 31.10.20

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 334/2022 vp Lulu Ranne ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Ojajärventien (maantien 13659) perusparantamiseen ja oikaisun tekemiseen Tammelan kunnassa (450 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 335/2022 vp Lulu Ranne ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kantatien 54 parantamiseen välillä Tammela—Hollola (1 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 336/2022 vp Minna Reijonen ps Talousarvioaloite kehitysyhteistyöhön ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-52 000 000 euroa) 24.30.66
- Talousarvioaloite TAA 337/2022 vp Minna Reijonen ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Pelastusopistolle pelastajakoulutuksen lisäämiseen (600 000 euroa) 26.30.03
- Talousarvioaloite TAA 338/2022 vp Minna Reijonen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä perusväylänpitoon (40 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 339/2022 vp Minna Reijonen ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä omaishoitajien terveyden edistämiseen (12 000 000 euroa) 33.60.31
- Talousarvioaloite TAA 340/2022 vp Paula Risikko kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Halkonevantien peruskorjaukseen ja pinnoitukseen Ilmajoella (330 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 341/2022 vp Paula Risikko kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä sosiaali- ja terveydenhuollon vaikuttavuustutkimuksen kehittämiseen ja -vaikuttavuuskeskuksen käynnistämiseen (500 000 euroa) 33.03.63
- Talousarvioaloite TAA 342/2022 vp Paula Risikko kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä sotaorpojen kuntouttavien palvelujen mallintamiseen (4 000 000 euroa) 33.30.60
- Talousarvioaloite TAA 343/2022 vp Jari Ronkainen ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 4 Tuuliharjan eritasoliittymän ja yhdystien valtatie 4—maantie 140 suunnitteluun (700 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 344/2022 vp Jari Ronkainen ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Lahden seudullisen joukkoliikenteen lippujärjestelmän kehittämiseen VR:n ja HSL:n kanssa (800 000 euroa) 31.20.55
- Talousarvioaloite TAA 345/2022 vp Wille Rydman wr Talousarvioaloite kehitysyhteistyön suunnitteluun ja tukitoimintoihin sekä kehityspoliittiseen tiedotukseen ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-5 695 000 euroa) 24.30.66

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 346/2022 vp Wille Rydman wr Talousarvioaloite maittain kohdentamattomaan kehitysyhteistyöhön ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-25 000 000 euroa) 24.30.66
- Talousarvioaloite TAA 347/2022 vp Wille Rydman wr Talousarvioaloite humanitaariseen apuun ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-46 000 000 euroa) 24.30.66
- Talousarvioaloite TAA 348/2022 vp Wille Rydman wr Talousarvioaloite kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön suunnitteluun ja tukitoimintoihin sekä kehityspoliittiseen tiedotukseen ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-87 950 000 euroa) 24.30.66
- Talousarvioaloite TAA 349/2022 vp Wille Rydman wr Talousarvioaloite jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen toimintamenoihin ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-39 820 000 euroa) 29.01.04
- Talousarvioaloite TAA 350/2022 vp Wille Rydman wr Talousarvioaloite pakolaiskiintiön korottamiseen ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-3 575 000 euroa) 32.50.30
- Talousarvioaloite TAA 351/2022 vp Päivi Räsänen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä poliisin toimintakyvyn parantamiseen (10 000 000 euroa) 26.10.01
- Talousarvioaloite TAA 352/2022 vp Päivi Räsänen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä hätäkeskuspäivystäjien palkkaamiseen (5 000 000 euroa) 26.30.02
- Talousarvioaloite TAA 353/2022 vp Päivi Räsänen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä pelastusalan koulutuspaikkojen lisäämiseen (5 000 000 euroa) 26.30.03
- Talousarvioaloite TAA 354/2022 vp Päivi Räsänen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Saarensalmen sillan korjaamiseen Tammelassa (500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 355/2022 vp Päivi Räsänen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kalliontien peruskorjaamiseen Hausjärvellä (600 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 356/2022 vp Päivi Räsänen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä perustoimeentulomenojen kattamiseen (2 000 000 euroa) 33.10.57
- Talousarvioaloite TAA 357/2022 vp Päivi Räsänen kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä hoitovelan purkuun (80 000 000 euroa) 33.30.60
- Talousarvioaloite TAA 358/2022 vp Suldaan Said Ahmed vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Moniperheet ry:n toimintaan maahanmuuttajataustaisten vammaisten henkilöiden sekä erityislapsiperheiden kotoutumisen tukemiseen (180 000 euroa) 32.50.03
- Talousarvioaloite TAA 359/2022 vp Suldaan Said Ahmed vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Monik ry:n toimintaan maahanmuuttajien kotoutumistyöhön (250 000 euroa) 32.50.03

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 360/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Ilmavoimien lentotoimintaharjoituksiin Kauhavan lentokentällä (220 000 euroa) 27.10.18
- Talousarvioaloite TAA 361/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Vaasan seudun CoVE-osaamiskeskuksen kehittämiseen (250 000 euroa) 29.20.21
- Talousarvioaloite TAA 362/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yhteisölähtöiseen taiteilijaresidenssitoimintaan Mahdollisuuksien talossa (80 000 euroa) 29.80.50
- Talousarvioaloite TAA 363/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä aineettoman kulttuuriperinnön tietoisuuden lisäämiseen Suomessa (180 000 euroa) 29.80.55
- Talousarvioaloite TAA 364/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Furuholmintien ja maantien 749 kiertoliittymän suunnitteluun Luodossa (90 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 365/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä uuden Alahärmä—Kortesjärvi-tielinjauksen suunnitteluun (100 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 366/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Roikola—Krekilä- maantien peruskunnostuksen suunnitteluun Etelä-Pohjanmaalla (100 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 367/2022 vp Janne Sankelo kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 17217 perusparantamiseen ja päällystämiseen Kurikassa välillä Rantatie—Tiemestarintie (200 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 368/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 8 Älyväylä-hankkeen suunnittelun edistämiseen (250 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 369/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kantatien 63 suunnittelun edistämiseen välillä Ina—Kaustinen (300 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 370/2022 vp Janne Sankelo kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kauhavan risteysalueen valtatie 19 ja kantatien 63 suunnitteluun (300 000 euroa) 31.10.20

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 371/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Närpiön Vettmossvägenin kunnossapidon edistämiseen (300 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 372/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä GigaVaasa-alueelle sijoittuvan teollisuusraiteen terminaalialueen suunnitteluun (300 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 373/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 19 Alahärmän eritasoliittymien suunnitteluun (350 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 374/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Uudenkaarlepyyn Vexalantien ja Monäsintien kunnossapidon edistämiseen (350 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 375/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 6942 parantamiseen Seinäjoella (400 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 376/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 17469 parantamiseen Kuortaneella (400 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 377/2022 vp Janne Sankelo kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kaartusentien perusparantamiseen ja päällystämiseen Alajärvellä (500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 378/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maanteiden 7041 ja 47738 liittymän parantamiseen ja kevyen liikenteen järjestelyihin Seinäjoella (500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 379/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kantatie 63 kunnostamisen suunnitteluun välillä Evijärvi—Kaustinen—Toholampi (500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 380/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä paikallistien 7333 (Hirvijoen tieosa 3, väli Lappajärventie—Saarihaudantie) parantamiseen Kauhavalla (500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 381/2022 vp Janne Sankelo kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 17387 parantamiseen Kuortaneella (530 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 382/2022 vp Janne Sankelo kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 19 valaisemiseen tieosuudella Luopajarvi—Rengonharju (600 000 euroa) 31.10.20

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 383/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 6841 välin Kesti—Närvijoki kunnostukseen Kurikassa (600 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 384/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 7421 (Lakaniementie—Pyhälahdentie) parantamiseen Vimpeissä ja Alajärvellä (600 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 385/2022 vp Janne Sankelo kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kauhavan Kauppatien peruskorjaukseen (700 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 386/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä paikallistien 7233 Ylihärmä—Viemerö perusparannukseen (750 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 387/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Vetelin keskustan alikulkutunnelin rakentamiseen valtatiellä 13 turvallisuuden lisäämiseksi (900 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 388/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 18 oikaisun suunnitteluun ja hankkeen käynnistämiseen välillä Ähtärin Myllymäki—Multia (1 200 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 389/2022 vp Janne Sankelo kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 17243 (Ahonkyläntie) ja maantien 17242 (Ahon siltatie) perusparantamiseen Kurikassa (1 500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 390/2022 vp Janne Sankelo kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Laihian Ratikylän rautatien alikulun rakentamiseen (4 550 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 391/2022 vp Janne Sankelo kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 661 parantamiseen tieosuuksilla Isojoen raja—maantie 663 ja maantie 664—Kauhajoen raja (6 900 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 392/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kantatien 67 parantamiseen välillä Ilmajoki—Seinäjoki (8 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 393/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä alemman tieverkon parantamiseen Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella (10 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 394/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä sähköisen lentoliikenteen ekosysteemin kehittämiseen Kokkola-Pietarsaaren lentokentällä (300 000 euroa) 31.10.31

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 395/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä pääradan yhteysvälin Seinäjoki—Tampere kaksoisraiteen suunnitteluun (5 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 396/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 19 Tepon liittymän ja rinnakkaisteiden toteuttamiseen Etelä-Pohjanmaalla (10 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 397/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Seinäjoen asemanseudun kehittämiseen (20 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 398/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Osuuskunta Viexpon toimintaan (460 000 euroa) 32.20.40
- Talousarvioaloite TAA 399/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kokkolan sataman satamatoimintojen automatisointiin (430 000 euroa) 32.20.40
- Talousarvioaloite TAA 400/2022 vp Janne Sankelo kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Norrskärin sataman kunnostukseen ja saneeraukseen (300 000 euroa) 35.10.52
- Talousarvioaloite TAA 401/2022 vp Jussi Saramo vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä jalankulku- ja pyöräilyväylän rakentamiseen maantielle 170 välille Box (Sipoo)—Kulloo (Porvoo) (1 200 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 402/2022 vp Sari Sarkomaa kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Hoitotyön tutkimussäätiö Hotukselle (200 000 euroa) 33.03.04
- Talousarvioaloite TAA 403/2022 vp Sari Sarkomaa kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä päihteitä käyttävien äitien palveluihin (3 000 000 euroa) 33.03.63
- Talousarvioaloite TAA 404/2022 vp Sari Sarkomaa kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen sekä sosiaalityön yliopistotasoiseen tutkimukseen (10 000 000 euroa) 33.60.32
- Talousarvioaloite TAA 405/2022 vp Arto Satonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Mansonieniemi—Riitilä tieosuuden parantamiseen valtatie 3:lla (4 200 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 406/2022 vp Arto Satonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 3 palvelutasopuutteiden korjaamiseen (8 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 407/2022 vp Arto Satonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Murhasaaren ohituskaistan rakentamiseen valtatiellä 11 (10 000 000 euroa) 31.10.77

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 408/2022 vp Arto Satonen kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 3 välin Alaskylä—Parkano uuteen ohituskaistaan ja tielinjan oikaisuun (15 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 409/2022 vp Sami Savio ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yrittäjyysspainotteisen lukio-opetuksen kehittämiseen ja siihen liittyviin kokeiluhankkeisiin (2 000 000 euroa) 29.10.20
- Talousarvioaloite TAA 410/2022 vp Sami Savio ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kantatie 65 perusparannuksen suunnitteluun ja aloittamiseen välillä Kyrönlahti—Virrat (3 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 411/2022 vp Sami Savio ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lisäraiteen jatkosuunnitteluun ja rakennustöiden aloittamiseen välillä Lielähti—Ylöjärvi sekä Ylöjärven ja Tampereen välisen lähijunaliikenteen edellyttämien seisakkeiden suunnitteluun ja rakentamiseen (15 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 412/2022 vp Sami Savio ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä pitkäkestoisen koronataudin (long covid) hoitoon ja hoidon toimintamallien yhtenäistämiseen ja kehittämiseen (5 000 000 euroa) 33.03.63
- Talousarvioaloite TAA 413/2022 vp Mikko Savola kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Maitoyrittäjät ry:n toiminnan turvaamiseen (30 000 euroa) 30.10.50
- Talousarvioaloite TAA 414/2022 vp Mikko Savola kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 17099 Sulkavankylä—Kihniö päällystämättömän osan kunnostamiseen Alavudella (200 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 415/2022 vp Mikko Savola kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Niemenkyläntien 17355 alkuosan päällystämiseen Alavudella (250 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 416/2022 vp Mikko Savola kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Ähtärin Inha—Ryöttö-tien päällystämiseen (250 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 417/2022 vp Mikko Savola kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Soinin Lintuharjuntien parantamiseen (362 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 418/2022 vp Mikko Savola kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Kuortaneen Mäyryn kiertoliittymän suunnitteluun ja rakentamiseen (550 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 419/2022 vp Mikko Savola kesk ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 17692 Alajärven Kaartusentien perusparannukseen (1 000 000 euroa) 31.10.20

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 420/2022 vp Matti Semi vas ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vanginvartijakoulutuksen käynnistämiseen Rikosseuraamuslaitoksen ja Ylä-Savon ammattiopiston yhteistyönä (100 000 euroa) 29.20.30
- Talousarvioaloite TAA 421/2022 vp Matti Semi vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tehtaan koulun tilojen muuttamiseen museoiden käyttöön Varkaudessa (150 000 euroa) 29.80.31
- Talousarvioaloite TAA 422/2022 vp Matti Semi vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maantien 453 Tihusniemi—Käpykangas kunnostamiseen Pieksämäen ja Varkauden välillä (1 100 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 423/2022 vp Jenna Simula ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ampumarataverkoston kasvattamiseksi (2 000 000 euroa) 35.01.65
- Talousarvioaloite TAA 424/2022 vp Saara-Sofia Sirén kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä demokratia- ja oikeusvaltiotyön turvaamiseksi (100 000 euroa) 24.30.67
- Talousarvioaloite TAA 425/2022 vp Saara-Sofia Sirén kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Saaristomeren alueella tapahtuvalle järviruokoa koskevalle pilottihankkeelle (1 000 000 euroa) 35.10.61
- Talousarvioaloite TAA 426/2022 vp Mirka Soinikoski vihr ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Vieremän pohjaveden suojaukseen tiejärjestelyineen (3 800 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 427/2022 vp Katja Taimela sd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tapiolantien kunnostamiseen Salossa (500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 428/2022 vp Mari-Leena Talvitie kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä pelastajapuljan helpottamiseen (3 750 000 euroa) 26.30.01
- Talousarvioaloite TAA 429/2022 vp Mari-Leena Talvitie kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Oulu—Ylivieska kaksoisraiteen suunnitteluun (22 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 430/2022 vp Sari Tanus kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maataloustuotteiden hintaindeksien tilastoinnin parantamiseen (500 000 euroa) 28.30.01
- Talousarvioaloite TAA 431/2022 vp Sari Tanus kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä hyvinvointialueille mielenterveyspalvelujen terapiatakuun toteuttamiseen (35 000 000 euroa) 28.89.31
- Talousarvioaloite TAA 432/2022 vp Sari Tanus kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä pikkulapsiperheiden tukemiseen (50 000 000 euroa) 33.10.50

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 433/2022 vp Sari Tanus kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä lapsilisän tasokorotukseen (160 000 000 euroa) 33.10.50
- Talousarvioaloite TAA 434/2022 vp Sari Tanus kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä keliakiakorvauksen palauttamiseen (15 000 000 euroa) 33.40.60
- Talousarvioaloite TAA 435/2022 vp Ville Tavio ps Talousarvioaloite ministerien valtioliikenteiden ja erityisavustajien palkkaukseen ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-5 000 000 euroa) 23.01.02
- Talousarvioaloite TAA 436/2022 vp Ville Tavio ps Talousarvioaloite puoluetöiden tukemiseen ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-10 000 000 euroa) 23.20.50
- Talousarvioaloite TAA 437/2022 vp Ville Tavio ps Talousarvioaloite varsinaiseen kehitysyhteistyöhön ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-520 000 000 euroa) 24.30.66
- Talousarvioaloite TAA 438/2022 vp Ville Tavio ps Talousarvioaloite Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) pääoman korottamiseen ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-10 000 000 euroa) 24.30.88
- Talousarvioaloite TAA 439/2022 vp Ville Tavio ps Talousarvioaloite laina- ja investointimuotoiseen kehitysyhteistyöhön ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-100 000 000 euroa) 24.30.89
- Talousarvioaloite TAA 440/2022 vp Ville Tavio ps Talousarvioaloite Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamenoihin ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-40 000 000 euroa) 26.40.01
- Talousarvioaloite TAA 441/2022 vp Ville Tavio ps Talousarvioaloite pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottoon ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-72 000 000 euroa) 26.40.21
- Talousarvioaloite TAA 442/2022 vp Ville Tavio ps Talousarvioaloite vastaanottojärjestelmän asiakkaille maksettaviin tukiin ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-21 000 000 euroa) 26.40.63
- Talousarvioaloite TAA 443/2022 vp Ville Tavio ps Talousarvioaloite televisio- ja radiolainastoon ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-143 950 500 euroa) 31.20.60
- Talousarvioaloite TAA 444/2022 vp Ville Tavio ps Talousarvioaloite kotoutumisen ja työvoiman maahanmuuton edistämiseen ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-7 000 000 euroa) 32.50.03
- Talousarvioaloite TAA 445/2022 vp Ville Tavio ps Talousarvioaloite valtion korvauksiin kotoutumisen edistämisestä ehdotetun määrärahan vähentämisestä (-156 000 000 euroa) 32.50.30

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 446/2022 vp Ville Tavio ps Talousarvioaloite kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden henkilöiden kiireellisen sosiaalihuollon kustannuksiin ehdotetun määrärahan poistamisesta (-2 000 000 euroa) 33.60.37
- Talousarvioaloite TAA 447/2022 vp Erkki Tuomioja sd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Museovirastolle työväentaloja käsittelevän maailmanperintöluetteloesityksen valmisteluun (100 000 euroa) 29.80.04
- Talousarvioaloite TAA 448/2022 vp Sinuhe Wallinheimo kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 4 Vaajakosken kohdan parantamiseen (15 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 449/2022 vp Sinuhe Wallinheimo kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä valtatie 4:n parantamiseen Palokan kohdalla (Palokanorsi) Keski-Suomessa (17 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 450/2022 vp Heikki Vestman kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Sipoon Söderkullan ja Nikkilän välisen kevyen liikenteen väylän parantamiseen (3 500 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 451/2022 vp Heikki Vestman kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Sipoonlahden eritasoliittymän saneeraukseen (8 000 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 452/2022 vp Heikki Vestman kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Porvoonväylän/Lahdenväylän liittymärampin toisen kaistan rakentamiseen (20 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 453/2022 vp Heikki Vestman kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä SMR-teknologian tutkimukseen ja tuotekehitykseen (6 000 000 euroa) 32.20.41
- Talousarvioaloite TAA 454/2022 vp Heikki Vestman kok Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Säteilyturvakeskuksen pienreaktoreita koskevaan uudistukseen (800 000 euroa) 32.02.03
- Talousarvioaloite TAA 455/2022 vp Jussi Wihonen ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Mulosalontien kunnostamiseen Joensuussa (400 000 euroa) 31.10.20
- Talousarvioaloite TAA 456/2022 vp Sofia Vikman kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Tampereen Teatterin perusparannustöiden suunnitteluun (265 000 euroa) 29.80.50
- Talousarvioaloite TAA 457/2022 vp Sofia Vikman kok ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä pääradan Helsinki—Tampere-välin peruskorjauksen kokonaissuunnittelun jatkamiseen (9 000 000 euroa) 31.10.77

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 458/2022 vp Ville Vähämäki ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä sisäilmakorjausten vauhdittamiseen (10 000 000 euroa) 23.01.25
- Talousarvioaloite TAA 459/2022 vp Ville Vähämäki ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä raja-aidan rakentamiseen (350 000 000 euroa) 26.20.01
- Talousarvioaloite TAA 460/2022 vp Ville Vähämäki ps Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä aluetaloutta ja liikenteen sujuvuutta tukeviin väyläinvestointeihin erityisesti Pohjois-Pohjanmaalla (30 000 000 euroa) 31.10.77
- Talousarvioaloite TAA 461/2022 vp Ville Vähämäki ps ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä erityisen tuen tarpeessa oleville henkilöille ruoka-apua tarjoaville järjestöille (2 000 000 euroa) 33.03.63
- Talousarvioaloite TAA 462/2022 vp Johannes Yrttiaho vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kuntoutuksen ammattilaisten palkkaamiseksi varhaiskasvatukseen (5 000 000 euroa) 29.10.30
- Talousarvioaloite TAA 463/2022 vp Johannes Yrttiaho vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä varhaiskasvatuksen ammattilaisten palkkaamiseen, ryhmäkokojen pienentämiseen ja lapsen tarpeiden mukaisen tuen vahvistamiseen (50 000 000 euroa) 29.10.30
- Talousarvioaloite TAA 464/2022 vp Johannes Yrttiaho vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yleisten kirjastojen toimintaan (3 000 000 euroa) 29.80.30
- Talousarvioaloite TAA 465/2022 vp Johannes Yrttiaho vas Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä yhteisöradioiden ja viestintäyhteisöjen toiminnan tukemiseen (500 000 euroa) 31.20
- Talousarvioaloite TAA 466/2022 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen vähennysoikeuden alentamisesta johtuvan tuloveroarvion korottamisesta (135 000 000 euroa) 11.01.01
- Talousarvioaloite TAA 467/2022 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite polttoaineiden verotuksen laskemisesta johtuvan verotuloarvion vähentämisestä (-250 000 000 euroa) 11.08.07
- Talousarvioaloite TAA 468/2022 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä turvallisuusviranomaisten viestintäverkkojen parantamiseen (10 000 000 euroa) 28.70.40
- Talousarvioaloite TAA 469/2022 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä energiaveron lisäpalautukseen maataloille (48 500 000 euroa) 28.91.41

Valiokunnan mietintö VaVM 37/2022 vp
Liite: Talousarvioaloitteet TAA 1—472/2022 vp

- Talousarvioaloite TAA 470/2022 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Turun juutalaisen seurakunnan turvallisuuden parantamiseen (100 000 euroa) 29.01.51
- Talousarvioaloite TAA 471/2022 vp Peter Östman kd ym. Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä kansallisen ruokapaneelin perustamiseen (1 000 000 euroa) 30.01.05
- Talousarvioaloite TAA 472/2022 vp Peter Östman kd Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä maatalouden neuvontapalveluihin (500 000 euroa) 30.10.50